TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI

DERLEME SÖZLÜĞÜ

X

S-T

DERLEME SÖZLÜĞÜ

SahaiBaba

TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI — SAYI: 211/10

Türkiye'de Halk Ağzından

DERLEME SÖZLÜĞÜ

X

S - T

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ — ANKARA, 1978

Ömer Asım Aksoy'un Derleme ve Tarama Kolu Başkanlığı sırasında üstünde çalışılmaya başlanan bu cildi, Kurum görevlilerinden Aysel Dikmen ve Ayla Bayaz hazırlamışlardır.

SÖZLÜĞÜN DÜZENLENMESİNDE TUTULAN YOLLAR VE KULLANILAN İMLER

1. Ayrı ayrı yerlerde değişik söylenişleri bulunan bir sözün en önemli görülen ya da yaygın olan biçimi madde başı olarak alınmış, yanına [ ] içinde değişik biçimleri konulmuştur. Bu değişik biçimlerden her birinin nerelerde kullanıldığı da aynı madde içinde gösterilmiştir. Ayrıca her değişik biçime, sözlüğün abece sırasında madde başı olarak da yer verilmiş, ancak karşısına anlam ve derleme yeri yazılmayıp → imiyle bu sözün ve benzeri sözlerin toplu olarak bulunduğu madde gösterilmiştir.

2. Madde başlarında dört sesin gösterilmesine çalışılmış, bunlar için "é, ḫ, ñ,-" sesçil yazım imleri kullanılmıştır.

3. Yazılışları aynı olup da anlamları arasında ilgi bulunmayan sözler, ayrı madde başı yapılmış ve bunlar (I), (II), (III) rakamlarıyla gösterilmiştir.

4. Birbiriyle ilgili birkaç anlamı bulunan sözlerin her anlamı, aynı madde içinde 1., 2., 3., rakamlarıyla ayrılmıştır.

5. Kimi sözler için verilen kullanış örnekleri, anlam açıklamalarından sonra italik harflerle dizilmiştir.

6. Derleme yeri olan il adları kısıltmalarla gösterilmiştir. Bu kısaltmaların listesi s. VII'de verilmiştir. İlçe ve köy adlarında kısaltma kullanılmamıştır.

7. Madde başı olan sözlerin derlendiği yerler ( ) içinde gösterilmiştir. Derleme yeri köy ise başına hiç bir im konulmamış, ilçe merkezi ise başına *, il merkezi ise — imi konulmuştur. Örneğin :

sımcak Kedi. (Çakallı –Ada.) biçiminde yazılı olan madde Adana il merkezine bağlı Çakallı köyünden derlenmiş demektir.

sımsak Bir çeşit sivrisinek. (*Maçka –Tr.) biçiminde yazılı olan madde Trabzon il merkezine bağlı Maçka ilçesinden derlenmiş demektir.

sıvır Sığır. (Hacıahmet *Düzce –Bo.) biçiminde yazılı olan madde Bolu il merkezine bağlı Düzce ilçesinin Hacıahmet köyünden derlenmiş demektir.

sivrik Topraktan yeni çıkmış, yeşermiş ekin. (Sofular –Çkr.; Boğazköy *Sungurlu –Çr.; *Boyabat, *Gebze –Sn.; –Sm.; *Merzifon, Moramul –Ama.; Şabanözü *Polatlı, Dastarlı *Ayaş, Boztekke –Ank.) biçiminde yazılı olan madde Çankırı iline bağlı Sofular köyünden, Çorum iline bağlı Sungurlu ilçesinin Boğazköy köyünden, Sinop iline bağlı Boyabat ve Gerze ilçelerinden, Samsun ilinden, Amasya ilinin Merzifon ilçesinden, merkez ilçesine bağlı Moramul köyünden, Ankara iline bağlı Polatlı ilçesinin Şabanözü, Ayaş ilçesinin Dastarlı ve merkez ilçesine bağlı Boztekke köyünden derlenmiş demektir.

9. Birçok yerlerde kullanılmakta olan bir sözün derlendiği yerler gösterilirken birbirine yakın olan bölgeler, olabildiğince arka arkaya sıralanmıştır.

10. Kimi köylerin ilçelere, ilçelerin de ile bağlanışları zamanla değişmektedir. Bu kitapta gösterilen bağlantılar, derleme yapıldığı zamandaki bağlantılardır.

11. Halk ağzından alınmış ve bu kitaba geçirilmiş olan sözler içinde Türkçe asıllı olmayanlar da vardır. Halk, bunları şu ya da bu yönden değiştirerek kullandığından, sözlüğümüze alınmaları yararlı görülmüştür.

İL ADLARININ KISALTMALARI

(s. v'te sözü geçmektedir.)

Adana	Ada.	İzmir	İz.
Adıyaman	Adı.	Kars	Kr.
Afyonkarahisar	Af.	Kastamonu	Ks.
Ağrı	Ağ.	Kayseri	Ky.
Amasya	Ama.	Kırklareli	Krk.
Ankara	Ank.	Kırşehir	Krş.
Antalya	Ant.	Kocaeli	Kc.
Artvin	Ar.	Konya	Kn.
Aydın	Ay.	Kütahya	Kü.
Balıkesir	Ba.	Malatya	Ml.
Bilecik	Bil.	Manisa	Mn.
Bingöl	Bn.	Maraş	Mr.
Bitlis	Bt.	Mardin	Md.
Bolu	Bo.	Muğla	Mğ.
Burdur	Brd.	Muş	Mş.
Bursa	Brs.	Nevşehir	Nş.
Çanakkale	Çkl.	Niğde	Nğ.
Çankırı	Çkr.	Ordu	Or.
Çorum	Çr.	Rize	Rz.
Denizli	Dz.	Sakarya	Sk.
Diyarbakır	Dy.	Samsun	Sm.
Edirne	Ed.	Sıvas	Sv.
Elazığ	El.	Siirt	Sr.
Erzincan	Ezc.	Sinop	Sn.
Erzurum	Ezm.	Tekirdağ	Tk.
Eskişehir	Es.	Tokat	To.
Gaziantep	Gaz.	Trabzon	Tr.
Giresun	Gr.	Tunceli	Tn.
Gümüşhane	Gm.	Urfa	Ur.
Hakkâri	Hak.	Uşak	Uş.
Hatay	Hat.	Van	Vn.
Isparta	Isp.	Yozgat	Yz.
İstanbul	İst.	Zonguldak	Zn.
İçel	İç.		

Kıbrıs, Irak, Yugoslavya, Bulgaristan, Yunanistan Türklerinden derlenmiş olan sözlerin, derleme yerleri için kısaltma kullanılmamış, ilçe, il ve ülke adları olduğu gibi yazılmıştır.

DÜZELTMELER

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
3537	2	21	**su çatı**	**suçatı**
3547	1	33	**sarkol**	**sarko**
3558	2	2	**[sayalanmak (I)]**	**[sayaklanmak (I)]**
3558	2	3	**[sayalamak (II)]**	**[sayaklamak (II)]**
3359	2	38	**[sıyhal] :** (Izgın *Elbistan –Mr.)	çıkacak
3601	2	28	**sıddık**	**sıdık**
3611	2	26	**[→ sıgın - 7]**	**[→ sıngın - 7]**
3622	1	8	**sıvarmak** (I) **[→ suvarmak]**	**sıvarmak** (I) Sulamak. (*Ödemiş –İz.; *Emet –Kü.; –Sv.)
3627	1	10	**[sıyrığı]**	**[sıyırgı]**
3644	1	39	**bektilmekten**	**bekletilmekten**
3646	2	35	**[→ sıtanan]**	**[→ sıtahan]**
3652	1	31	**siyirik**	**siyircik**
3677	1	30	**[söylemsek]**	**[sölemsek]**
3682	1	6	**[→ söğkenmek** (I) **- 1]**	**[→ söykenmek** (I) **- 1]**
3732	2	23	**şaçkı [→ saçkı** (I) **-1]**	**şaçkı** Saman ile gübre karışımı. (*Şereflikoç-hisar – Ank.)
3739	2	39	**[şarkada** (I) **-1]**	**[şargada** (I) **-1]**
3742	1	11	**şamşak [→ şakkalgan]**	**şamşak** Ayçiçeği. (Ravli *Çubuk –Ank.)
3746	2	17	**[şapbak] :** (Kozbeyli *Foça –İz.)	eklenecek
3751	1	7	**[→ şartlak]**	**[→ şarlak]**
3763	2	13	**şért [→ şeğirt]**	çıkacak
3765	1	1	**eytanarabası**	**şeytanarabası**
3789	1	30	**[→ şivrimek** (I)]	**[→ şivşirmek** (I)]
3790	1	11	**şohum** (II) **[→ sohum, soḫum** (I) **-1]**	**şohum** Lokma. (*Yıldızeli, *Kangal –Sv.)
3792	2	14	**şömek [→ sömek** (I) **-1]**	**şömek** Mısır koçanı. (İncirgediği –Ada.)
3794	2	26	**şüfe** (I) **[→ şıvgın** (II)]	**şüfe** (I) Filiz. (–Bt.)
3810	2	13	**eklenecek**	**takra [→ taktakı** (II)]

DÜZELTMELER

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
3814	2	15	[→ talas (I)]	[→ taras (II)]
3821	2	36	[→ tamtak]	[→ tantak]
3838	2	35	tasmalak [→	tasmalamak [→
3858	1	42	4. [→ tevek -5]	4. [→ tevek -3]
3860	1	37–39	[teḫaze]	[taḫaze]
3878	2	34	,tergirşek (II),	,tenğirşek (II),
3879	2	26	[tegilboş]	[tengilboş]
3881	1	18	tenteş [tentes]	tentes [tenteş]
3885	2	6	[→ tepülemek -2]	[→ tepüklemek -2]
3894	1	19	tepuş 1. [→	terpuş 1. [→
3897	1	7	[→ testibesiz]	[→ tesdibesiz]
3900	1	11	tetirli	tetiri
3917	2	12	[→ tıpıttı]	[→ tıpıltı]
3921	1	26–29	[tırlak (VI)]	[tırlak (III) -2]
3929	1	35	[→ tiği (II)]	[→ tirik (I)]
3935	1	35	[→ tingoz -7]	[→ tingoz -2]
3942	1	8	tivsimek [→	tivsemek [→
3949	2	17	,tıktık (V),	,tıktıkı (V),
3954	1	18	1. [→ tamsamak]	1. [→ tomsumak]
3955	2	37	, tumbatun]	, tunbatun]
3973	1	10	[→ tosmak (II)]	[→ toslak (I)]
3981	2	34	tonkebağı]	tönkebağı]
3997	2	28	[tutamak (VI)]	çıkacak

S

sā (I) Sağ yan. (–Gaz.; Hasanoğlan –Ank.; –Nğ.)

sā (II) [**saa**] Sana. (–Gaz.) [**saa**]: (–Nğ.)

sā (III) [→ **seğ**]

saa [→ **sā** (II)]

saab [**sāb**] İye, sahip. (*Bor –Nğ.) [**sāb**]: (Karakoyunlu –Kr.)

sāb [→ **saab**]

saba Yarına, sabaha. (*Erciş –Vn.; Reyhanlı ve Amikovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

sabahlık Sabahleyin ilk görülen kimse: *Bugün sabahlık seni gördüm, dur bakalım bana yarayacak mı?* (–Kıbrıs)

sabak Ders. (–Kn.)

sabangaya [**sabankaya**] Sicimden örülmüş, taş atmaya yarayan bir çeşit çocuk oyuncağı. (Kuzköy *Ünye –Or.) [**sabankaya**]: (*Kurşunlu –Çkr.)

sabankaya [→ **sabangaya**]

sabanverme Tarlayı üçüncü kez sürme. (–Sv.)

sabar Oda. (Çardak –Brs.)

sabda Anında, o sırada. (Gürnes *Akşehir –Kn.)

sabgeten Gelinlerin başına takılan işlemeli beyaz duvak. (Türkmenli *Bayramiç –Çkl.)

sabı Bir yaşından küçük çocuk, bebek. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

sabı balık Çoluk çocuk. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sabıha Sabıka. (–Gaz.)

sabın Sabun. (–Gaz.)

sabındırık [**sabınlık, sabunduruk**] Kağnı arabalarında mazının yanmasını önlemek için sürülen bezir yağının, sabun suyunun konduğu teneke ya da boynuzdan kap. (*Şarkışla ve çevresi, Çepni *Gemerek, *Yıldızeli –Sv.; *Mucur –Krş.; *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.) [**sabınlık**]: (–Nğ.) [**sabunduruk**]: (Kayalıpınar, Direkli *Yıldızeli –Sv.)

sabınlık [→ **sabındırık**]

sabınsımak Yiyecek bayatlayıp tadı bozulmak. (–Krş.)

sabuk (I) Tuzu az yemek. (*Niksar –To.)

sabuk (II) Altı ince, hafif ve yumuşak çizme. (*Tirebolu –Gr.)

sabuk (III) Kalıp. (–Sm.)

sabuklanmak Dinlenmek. (Gavraz, Bolaman –Or.)

sabuncukargası Saksağan kuşu. (*İznik –Brs.)

sabunçiçeği Sabunotu, çöğenotu, saponaria officinalis, caryophylaceae. (–İst.)

sabunduruk [→ **sabındırık**]

saca Sacayak. (–Ba. köyleri)

sācāk [→ **sayacak**]

sacaklık [→ **saçaklık**]

sacalan Sağlıklı. (–Dz.)

sacaltı Önce saç üstünde biraz pişirilip sonra tandırda pişirilen yufka ekmeği. (–Nğ.)

saceş [→ **sayacak**]

sacıcak [→ **sayacak**]

sacır Birkaç ırmağın birleştiği yer. (*Nizip –Gaz.)

sacırak [→ **sayacak**]

sacıyak [→ **sayacak**]

saç 1. Düğünde erkek evinden kız evine gönderilen yiyecekler. (Şalcı, Yavuz *Şavşat –Ar.) **2.** Düğünde güveyin babasının verdiği para, bahşiş. (*Bafra –Sm.)

saça Kefalin küçük yavrusu. (–Sn.)

saçak (I) Bulaşık ya da tahta bezi. (*Kilis –Gaz.; *Afşin ve köyleri, –Mr.; Maksutlu *Şarkışla, *Gürün, *Koyulhisar, *Zara –Sv.; *Pınarbaşı, –Ky.)

saçak (II) Bitkilerin emici kökleri. (Bekilli *Çal –Dz.; Kuzköy *Akkuş –Or.; –Gr. ve köyleri; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Nğ.; Bağyaka *Finike, *Elmalı ve köyleri, Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.; *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

saçak (III) [→ **sayacak**]

saçak (IV) İnce tahta. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

saçak (V) At ve eşek gibi hayvanlarda tırnakla topuk kemikleri arası. (*Atabey –Isp.)

saçak (VI) Sofa. (*Söğüt –Bil.)

saçakhamuru Bir çeşit makarna. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)

saçaklı Havlu. (*Alaşehir –Mn.; *Boyabat –Sn.)

saçaklık [**sacaklık**] Tavan arası. (–Kü.; Bayadı –Or.; –Rz.; Maksutlu *Şarkışla, *Zara –Sv.)
[**sacaklık**] : (Bağlıca, Akarsu *Ardanuç –Ar.)

saçaltını Gelinlerin saçlarına taktıkları küçük altınlar. (*Senirkent –Isp.)

saçan Ne çabuk. (Tahtacılar *Şereflikoçhisar –Ank.)

saçarası Bakır tava içine konulan yağlı hamur parçalarının üstüne saç kapanıp altında ve üstünde ateş yakılarak pişirilen ekmek. (Uluğbey *Senirkent, *Uluborlu –Isp.; –Kn.)

saçbağ Kırk bölüklük kadın saçlarının sekizer sekizer örülmesi. (–Ada.)

saç bağı Saça takılan madenden süs eşyası. (*Ermenek –Kn.)

saçbalığı Kalkan balığı. (–İst.; Aşağı Karamaslı *Çarşamba –Sm.; *Tirebolu, –Gr.)

saç boncuğu Örülmüş saçlara takılan küçük mavi boncuklar. (*Bor –Nğ.)

saçböreği Yufka içine ıspanak konularak saç üstünde pişirilen börek. (–Ant.)

saçbüyüten [→ **saçuzatan -1**]

saççı [→ **saçkı** (I) **-1**]

saçı [**saçılık -1**] **1.** Düğün armağanı. (*Çeşme –İz.; *İnegöl, –Brs. köyleri; Satılmış, Bozan –Es.; –Çr.; *Bafra, –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.; –Kr.; –Ezm.; *Gürün, *Koyulhisar, *Divriği –Sv.; *Balâ, *Ayaş –Ank.; *İncesu, Erkilet –Ky.; –Kn.)
[**saçılık -1**] : (*Gelibolu –Çkl.; Ceylan *Lüleburgaz –Krk.)
2. Gelinin başına saçılan şeker, arpa ve para gibi şeyler. (*Bergama –İz.; –Mn. ve çevresi; –Çkr.; *Gümüşhacıbey –Ama.; Bayadı –Or.; *Bor –Nğ.; –Kn.; Varna, Bulgaristan) **3.** Düğün çağırısı olarak gönderilen kibrit. (Berne *Sarıkamış –Kr.) **4.** Armağanlar gelinin başı üstünde tutulan tepsiye konularak yüksek sesle konuklara gösterme geleneği. (–Ama. ve çevresi; –Krş.; –Ky.)

saçıkesik Kız ve kadınlar (için kullanılır). (Köşker –Krş.; –Ky.)

saçılık 1. [→ **saçı -1**] **2.** Düğünden sonra konukların gelinin annesine verdikleri armağan, para. (–Mğ.)

saçımlı Tutumsuz. (Karabüzey *Araç –Ks.)

saçı saçmak Gelinin başına para serpmek. (*Lâpseki –Çkl.)

saçısıcağı Ekmek yapılırken gelen kimseye verilen bir parça ekmek. (–Dz.)

saçkavurması [**saçkebabı**] Saçta içyağ ile kızartılan ve üstüne yoğurt dökülerek yapılan et yemeği. (–Ant.)

[**saçkebabı**] : (Beypınarı *Saimbeyli –Ada.)

saçkebabı [→ **saçkavurması**]

saçketesi Bazlama. (*Suşehri –Sv.)

saçkı (I) [**saçgı, saçma** (II) **-1**)] **1.** Ekmek pişirmek için fırında ve tandırda yakılan iri samanla karıştırılmış davar gübresi. (Kızılhamza *Ortaköy –Çr.; *Sivrihisar, Bozan –Es.; –Ezm.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Ank. ilçe ve köyleri; Sarılar *Avanos, *Ürgüp –Nş.)

[**saçgı**] : (–Çkl.; *Sorgun –Yz.; Faraşlı *Kalecik, Hasanoğlan –Ank.; *Çumra –Kn.)

[**saçma** (II) **-1**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; –Ky.)

2. Yakılacak gübre. (Ayvalı *Sivrihisar –Es.; *Akdağmadeni –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.)

saçkı (II) Isırmaması için köpeğin ağzına takılan ağaç. (–To.)

saçkı (III) Düğün günü gelinin havaya saçtığı buğday (ambara birkaç tane atılırsa bolluk, bereket olduğuna inanılır). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

saçkıl İri darı. (Yenicuma *Ayancık –Sn.)

saçkıran (I) Çıyan, kırkayak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kızılcahamam –Ank.)

saçkıran (II) Saç üstünde pişirilen kalın, yağlı yufka ekmek. (Tokat –Es.)

saçkırmızı boyası Demir suda bırakılarak elde edilen siyah boya. (*Bodrum –Mğ.)

saç kıstırma Saç tokası. (*Boyabat –Sn.)

saçkul Mısırın içinde sarı toz bulunan erkek organı. (Lala –Sn.)

saçlık (I) **1.** Örülmüş saçlara takılan gümüş, altın para ya da saçak. (–İz.; *Bayburt –Gm.; *Çarşamba –Sm.; *Bor –Nğ.) **2.** Takma saç. (İğreciler *Mudurnu –Bo.)

saçlık (II) [→ **saçuzatan -1**]

saçlı pürçekli Güzel. (*Düzce –Bo.)

saçma (I) Çevresinde kurşunlar bulunan bir çeşit balık ağı. (*Perşembe, *Ünye –Or.; *Tirebolu –Gr.; *Bodrum –Mğ.)

saçma (II) **1.** [→ **saçkı** (I) **-1**] **2.** Saman irisi, ağaç yaprakları ya da odun parçaları ile karıştırılıp sobada yakılan koyun, keçi, at, eşek gibi hayvanların gübresi. (*Tortum –Ezm.; –Krş.; *Develi, Tavlusun –Ky.; *Bor –Nğ.; *Vize –Krk.)

saçma (III) Fidan, fide yastığı. (Boğaz *Ereğli –Kn.)

saçmar İri saman. (*Zile –To.; *Develi –Ky.)

saço Ekmek. (Balıbey *Artova –To.)

saçsiniri Şahdamarı. (–Sm.)

saçuza Kaslar arasındaki yassı, enli sinir. (*Merzifon –Ama.)

saçuzatan [**saçbüyüten, saçlık** (II)] **1.** Pişmiş et içindeki şerit gibi kalın sinirler. (*Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, *Gelendost, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Bekilli, Yukarı Seyit *Çal, Söğüt, Honaz, Kösten –Dz.; Eymir, *Bozdoğan –Ay.; *Alayunt –Kü.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; *Taşova ve köyleri –Ama.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Rz.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.; Cenciğe –Ezc.; *Afşin –Mr.; *Koyulhisar, *Zara, –Sv.; Çamlı *Ayaş –Ank.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.; *Serik –Ant.; *Milâs –Mğ.)
[**saçbüyüten**] : (–Rz. köyleri; –Nğ.)
[**saçlık** (II)] : (*Merzifon –Ama.)
2. Hayvanın sırtındaki kalın damar. (*Erciş –Vn.)

saç yazmak Saç taramak, örmek. (Çöplü *Çivril, *Çal, Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Emet –Kü.; *Kandıra, *Gebze –Kc.; *Çarşamba –Sm.; Kuz *Akkuş –Or.; Çamlı *Ayaş –Ank.)

sadağ [→ **sadak** (I)]

sadağa Başkalarının sırtından geçinen, asalak yaşayan kimse. (Çepni *Gemerek –Sv.)

sadak (I) [**sadağ**] Ok koymaya yarayan meşin torba, koruncak. (–İz. ve çevresi)
[**sadağ**] : (–Çkl.)

sadak (II) Sabah yeli. (Ağveren, Ilıca –Ezm.)

sadalamak (I) [**sadıdanmak, sadılamak** (II) **-1, 2, 3; sadırdamak, sadranmak, sandıramak**] **1.** Sözü ağzında gevelemek, şaşırıp sözü uzatmak, istediğini tam anlatamamak. (*Eğridir ve köyleri, *Sütçüler –Isp.; Kuzköy *Bucak –Brd.; –Es. ve köyleri; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Gr. ilçe ve köyleri; *Ermenek –Kn.; Çomaklı *Korkuteli –Ant.; –Kıbrıs)
[**sadılamak** (II) **-2**] : (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)
2. Sayıklamak, uykuda konuşmak. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; *Çal, Honaz, –Dz.; Zeytinlik *Ödemiş –İz.; Peşman *Daday –Ks.; Kılıç *Zara –Sv.; Ulaş *Milâs –Mğ.)
[**sadıdanmak**] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**sadılamak** (II) **-1**] : (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)
[**sadırdamak**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**sadranmak**] : (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)
[**sandıramak**] : (*Orhaneli –Brs.; *Gediz, *Emet –Kü.; Dodurga *Bozüyük –Bil.)
3. Bir sözü sık sık yinelemek. (Honaz ve köyleri –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –Ks.; *Bodrum, *Milâs, –Mğ.; *Hayrabolu –Tk.)
[**sadılamak** (II) **-3**] : (Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.; Tepeköy *Torbalı –İz.)
4. Yazıyı güçlükle okumak, kekelemek. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

sadalamak (II) Görmeyi çok istediği kimsenin birdenbire adını anmak. (Çığrı *Dinar –Af.)

sadalamak (III) Kötü söz ya da haber karşısında birdenbire dengesi bozulmak, sendelemek. (–Gr.)

sadalamak (IV) İvmemek, ağırdan almak. (Yukarıseyit *Çal –Dz.; Keskin –Es.; –Krş.)

sadalanmak Aklından geçirdiği bir düşünceyi kendi kendine mırıldanmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

sadana (I) [**sadına, sederek, sedereyh, sedremeki**] **1.** Ahmak, bunak, sersem, akılsız. (–Brd.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; –İst.; –El.; *Elbistan, *Afşin –Mr.)

[**sadına**] **:** (–Brd.)

[**sederek**] **:** (–Ama.)

[**sedereyh**] **:** (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**sedremeki**] **:** (Salır *Edremit –Ba.) **2.** İhtiyar. (Erkilet –Ky.) **3.** Öfkeli kimse. (*Kozan –Ada.) **4.** İnatçı kimse. (Başara –Kn.)

sadana (II) Çok uzun boylu, vücut ölçüleri uyumsuz kimse. (–Krş.)

sadar Dayak olarak kullanılan direk, sırık. (*Şereflikoçhisar –Ank., *Ürgüp –Nş.; *Bor –Nğ.; *Akşehir –Kn.)

sadar süpürge Yaban otundan yapılan süpürge. (–Nğ.)

sadda Gerçek. (Peşman *Daday –Ks.)

sadeç [→ **sadıç -1**]

sadgana [**sadıgana**] Sözünün eri, güvenilir kimse. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**sadıgana**] **:** (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sadıç [**sadeç, sadış, sağdaç -2**] **1.** Yakın, candan arkadaş. (–Uş.; *Eğridir –Isp.; Yukarıseyit *Çal, Söğüt, Honaz –Dz.; –Ay.; Firuzlar –İz.; *Alaşehir, *Demirci –Mn.; Yeniköy –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *İnegöl –Brs.; –Ant.)

[**sadeç**] **:** (*Kula –Mn.)

[**sadış**] **:** (–İz. ve çevresi)

[**sağdaç -2**] **:** (–Mn.) **2.** Besleme kız, ahretlik. (Kızılcıkdere –Krk.)

sadıdanmak [→ **sadalamak** (I) **-2**]

sadıgana [→ **sadgana**]

sadılamak (I) **1.** Duraksamak, kararsızlık göstermek : *Ne sadılayıp duruyorsun, ne söyleyeceksen söyleyiver.* (Viranköy –Kü.) **2.** İncelemek, araştırmak. (Büyükçavuşlu *Silivri –İst.) **3.** İmgelemek, gözönüne getirmek. (–Ama.)

sadılamak (II) **1.** [→ **sadalamak** (I) **-2**] **2.** [→ **sadalamak** (I) **-1**] **3.** [→ **sadalamak** (I) **-3**]

sadıllı Pis, üstü başı kirli insan. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

sadına [→ **sadana** (I) **-1**]

sadır (I) Biber, patlıcan, domates gibi sebze fideleri. (–İst.; Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.; *Kemaliye –Ezc.; *Ağın –El.; *Pertek –Tn. ve çevresi; *Arapkir –Ml.; *Gürün –Sv.)

sadır (II) [**sodır** (I) **-1**] **1.** Gübre. (Çandır *Sütçüler –Isp.; –Ks.; *Merzifon –Ama.; Alihocaköyü *Ulukışla –Nğ.; Yeniköy, Üskül *Küçükisalı –Ada.; *Mut ve köyleri, Burhan *Mersin, Yanpar –İç.; –Ant.) **2.** Sidik. (*Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri –Isp.; *Niksar –To.; *Çarşamba –Sm.; *Ünye, –Or.; *Alucra –Gr.; *Gemerek, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Ermenek –Kn.; Kocayatak *Serik –Ant.)

[**sodır** (I) **-1**] **:** (*Şebirkarahisar –Gr.) **3.** Gübre suyu. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; *Seydişehir –Kn.) **4.** Islak, sulu. (*Ayancık –Sn.) **5.** Kir, leke. (Kuyumcu –Yz.)

sadırdamak [→ **sadalamak** (I) **-2**]

sadırlanmak İnsan ya da hayvan sidiğiyle ıslanmak. (–Sn.)

sadış [→ **sādıç -1**]
sadranmak [→ **sadalamak** (I) **-2**]
safa (I) **1.** Topraktan yapılmış su kabı, maşrapa. (Dereçine *Bolvadin –Af.; *Atabey –Isp.; Demirdere *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Söğüt, Yenipazar, Karaağaç *Gölpazarı, *Bozüyük –Bil.; Yılanda *Geyve –Kc.; *Ahlat –Bt.; Muratlı *Pazarcık –Mr.; *Ilgın, *Ermenek, Akhisar –Kn.; *Lüleburgaz –Krk.; Karakarlı *Hayrabolu –Tk.) **2.** Testi. (Köristan *İznik –Brs.; *Söğüt –Bil.; Fevziye *Geyve –Sk.) **3.** Yoğurt tulumu. (–Bo.)
safa (II) Abla. (*Bozüyük –Bil.)
sagalmak Zayıflamak : *Kız sagalmak kolay mı sanıyon?* (*Bartın –Zn.)
sagan (I) Büyük yemek tabağı. (–Rz.)
sagan (II) Doktor. (–İst.)
saggal Sakal. (Karakoyunlu –Kr.)
saggız Sakız. (Karakoyunlu –Kr.)
sagmen [→ **seymen -1**]
sağ (I) Düz ve yüksekçe yer parçası, seki. (Güneyce –Rz.)
sağ (II) Atıldığında aşığın çukur yanı alta, düz yanı üste gelmesi için tutma biçimi. (–Sv.)
sağaca Ekmek pişirilen saç. (*Bahçe –Ada.)
sağacak (I) [**sağınnıh, sağınnık, sağın tası, sağnıç**] Süt ya da yoğurt kabı. (*Gelendost –Isp.; Söğüt, Honaz –Dz.; *Maçka ve köyleri –Tr.; –Rz. ve köyleri; Cenciğe –Ezc.; –Bt.; –Ky.; –Nğ.)
[**sağınnıh**] : (*Erciş –Vn.)
[**sağınnık**] : (*Erciş –Vn.)
[**sağın tası**] : (*Antakya –Hat.)
[**sağnıç**] : (–Kü.)
sağacak (II) [→ **sayacak**]
sağalmah [→ **sağalmak** (I) **-2**]
sağalmak (I) [**sağalmah, sağılmak** (I), **sağmak** (II)] **1.** Hastalık ya da yara iyileşmek. (*Düzce –Bo.; *Taşköprü –Ks.; –Ama.; *Bayburt –Gm.; *Antakya –Hat.; *Gürün –Sv.; Gâvurdağı, *Osmaniye, *Saimbeyli, *Feke –Ada.)
[**sağılmak** (I)] : (*İskilip –Çr.; *Alucra –Gr.; –Tr. ve çevresi; Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.)
[**sağmak** (II)] : (*Çerkeş –Çkr.; Cimşit *Balâ, *Güdül, Çanıllı *Ayaş Keşanuz –Ank.; –Nğ.) **2.** Canlanmak, dirilmek. (–Nğ.)
[**sağalmah**] : (Kerkük)
sağalmak (II) Atmaca ve şahin gibi kuşlar, tavuk vb. hayvanları kapmak için hızla aşağı süzülmek, avına saldırmak. (Bostanlar *Bahçe –Ada.)
sağalmak (III) Yıldız kaymak. (–To.; –Sv.; *Göksun –Mr.; Bozca *İncesu –Ky.; Büyükçamurlu *Saimbeyli –Ada.)
sağaltı [→ **sağıntı**]
sağaltmak [**sağıltmak**] Yara ya da hastalığı emle iyileştirmek. (*Düzce –Bo.; *Bayburt –Gm.; –Gaz.; –Sv.)
[**sağıltmak**] : (–Tr.)
sağan (I) [→ **sağılı**]
sağan (II) Bakırdan yapılmış, derinliği az yemek kabı. (Bayadı –Or.)
sağancı 1. İnekçi. (–İst.; *Merzifon –Ama.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Yıldızeli –Sv.) **2.** İnek ve koyunları sağan kimse.(*Merzifon–Ama.; *Afşin –Mr.; *Yıldızeli, Maksutlu *Şarkışla –Sv.)
sağar 1. Kesin olarak. (*İslahiye –Gaz.) **2.** [→ **saḫar** (II)]
sağas Sarı. (Bahçecik –Kc.)

sağaz Hayvanın sağ ayak aşığı. (–Kü.)
sağbalta Düzgün ağaç yontmak için kullanılan balta. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
sağdaç 1. Evlenen erkeğin erkek kardeşi ya da yakın akrabası. (Ulâma *Eğridir –Isp.; Çerçin –Brd.; –Gr.) **2.** [→ **sādıç -1**]
sağdıç beklemesi Gerdek akşamı sağdıçtan alınan yemekli eğlence sözü. (*Safranbolu –Zn.)
sağdıç katı Düğünde erkek evinden gönderilen içinde gelinlik, duvak, iç giysileri bulunan bohça. (–Dy.)
sağdırmak Taş ya da değneği uçurur gibi atmak. (Balçova –İz.; *Sivrihisar –Es.; *Bor –Nğ.)
sağıcı Parayla tutulan ve ölünün arkasından yüksek sesle ağlayan kadın, ağıtçı. (Kaz, *Lâpseki –Çkl.)
sağıl Buğdayın üstündeki kapçık. (*Gelibolu –Çkl.)
sağılcak Sağlık. (*Bornova –İz.)
sağılı [**sağan** (I), **sağın, sağınır, sağınlı, sağlır**] Sağmal hayvan. (Oğuz *Acıpayam, Çöplü *Çivril –Dz.; *Kandıra –Kc.; –Sk.; Peşman *Daday –Ks.; Cenciğe –Ezc.; *Ağın –El.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**sağan** (I)] : (–Ama.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**sağın**] : (Tokat –Es.)
[**sağınır**] : (Bekilli *Çal –Dz.)
[**sağınlı**]: (Söğüt –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bayındır -İz.)
[**sağlır**] : (Kurna –Brd.; Ceylan *Lüleburgaz –Krk.)
sağılmak (I) [→ **sağalmak** (I) **-1**]
sağılmak (II) [**sağmak** (III) **-1**] Akmak, kaymak, aşağıya doğru hızla inmek : *Yıldızlar sağılıyor. Yılan deliğe sağıldı.* (Bağıllı *Eğridir –Isp.; –Brd.; –Dz. İlçe ve köyleri; –Ks.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; *Bor –Nğ.; Çiftepınar *Mersin –İç.; Çomaklı *Koıkuteli –Ant.)
[**sağmak** (III) **-1**] : (*Balçova –İz.)
sağılmak (III) **1.** İplik, kumaş vb. şeyler boşanmak, çözülmek. (*Lâpseki –Çkl.; *Düzce –Bo.; –Gaz.) **2.** [→ **sağlanmak**]
sağılmak (IV) Birdirbir oyununda uzanıp atlamak. (–Ur.)
sağıltmak [→ **sağaltmak**]
sağım Süt sağma zamanı. (–Gaz.)
sağım poturu İş giysisi. (–Brs.)
sağımsız Zayıf ve cılız hayvan. (Söğüt –Dz.; Kuz *Akkuş –Or.; Geçitli, Güreş *Ardanuç –Ar.; *Bor, Himmetli –Nğ.)
sağın [→ **sağılı**]
sağınır [→ **sağılı**]
sağınlı [→ **sağılı**]
sağınnıh [→ **sağacak** (I)]
sağınnık [→ **sağacak** (I)]
sağınsız Doğurmamış, buzağısız inek. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
sağın tası [→ **sağacak** (I)]
sağıntı [**sağaltı**] Süt. (Karakoğuk *Kavak –Sm.)
[**sağaltı**] : (*Çarşamba –Sm.)
sağır (I) Şarap. (*Lâpseki –Çkl.)
sağır (II) Hasta. (*Karaağaç –Isp.)
sağır (III) Kalp, battal. (*Mudanya –Brs.)
sağır ayı Ağustos ayı. (–Ezc.; –El.)
sağırkulak Tarlalarda ekin arasında biten, yaprağı kavak yaprağına benzeyen bir çeşit ot. (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.)
sağırtlak [→ **sakırga** (I)]
sağırtmak Konuşurken birdenbire dalmak, durmak. (*İskilip –Çr.)
sağır toprak Geç ısınan toprak. (–Krş.)

sağışlamak Bağışlamak. (–Ed.)
sağıt Övgü. (–Ada.)
sağıtmak (I) [→ **sañıtmak -1**]
sağıtmak (II) İyi etmek. (*Ezine –Çkl.)
sağız [**saḫız, sañız**] Sakız. (Vazıldan *Divriği –Sv.)
[**saḫız**] : (–Gaz.)
[**sañız**] : (Darıca *Düzce –Bo.)
sağirtmek [→ **seyirtmek**]
sağlağa Altından su çıkan tarla. (Zencidere –Ky.)
sağlak İçi boş, kof. (Yanpelit *Beypazarı –Ank.)
sağlamak (I) Kaçmak : *Parayı alınca sağladı.* (Piraziz –Gr.)
sağlamak (II) Birinin yiyecek ya da içecek parasını ödemek, ısmarlamak. (–Gaz.; *Koyulhisar –Sv.)
sağlamak (III) [→ **sağlatmak -1**]
sağlamak (IV) Bitirmek, sona erdirmek, başarılı olmak. (*Antakya –Hat.)
sağlanmak [**sağılmak** (III) **-2**] Ağaçta yemiş kalmamak. (Peşman *Daday –Ks.)
[**sağılmak** (III) **-2**] : (–Sn. ve çevresi)
sağlatmak [**sağlamak** (III), **sağmak** (I)] **1.** Makara ya da yumaktaki iplik ve iplerin bir ucundan tutarak bunların bir bülümünü ya da hepsini boşaltmak, çözmek. (Boztepe –Or.)
[**sağlamak** (III)] : (Peşman *Daday –Ks.; –Ama.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)
[**sağmak** (I)] : (Derince, *İzmit –Kc.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Tirebolu –Gr.; –Gaz.; *Ermenek –Kn.)
2. Yükü yere koyduktan sonra ipi çekip çıkartmak. (Şıhlar *Ulubey –Or.)
sağlıcaklı Sağlıklı. (*Kula –Mn.)
sağlır [→ **sağılı**]
sağmak (I) [→ **sağlatmak -1**]
sağmak (II) [→ **sağalmak** (I) **-1**]
sağmak (III) **1.** [→ **sağılmak** (II)] **2.** Bir şeyi kucaklayarak yukarı çıkarmak. (–Çkr.) **3.** Bir şeyi atmak, fırlatmak: *Elindekini bana sağ* (–Brd.)
sağmalı bulut Yağmur bulutu. (Bardakçı –Es.)
sağnak (I) Sert deniz yeli, büyük dalga : *Sağnak kayığı devirdi.* (*Mudanya –Brs.)
sağnak (II) Çok kısa süre : *Ahmet'le bir sağnak görüştük.* (*Lüleburgaz –Krk.)
sağnamak (I) At sık sık atlamak. (Karacaören *Bahçe –Ada.)
sağnamak (II) Sürgün olmak, barsak bozukmak. (*Lâpseki –Çkl.)
sağmç [→ **sağacak** (I)]
sağo [→ **saḫo**]
sağra [→ **sakırga** (I)]
sağrağı En çok atlarda görülen ve insanlara da bulaşan, öldürücü bir hayvan hastalığı, sakağı. (Küçükkabaca *Uluborlu –Isp.; *Lâpseki –Çkl.)
sağrak (I) [**sahrak**] Ağaçtan yapılmış yağ kabı. (*Çarşamba –Sm.; *Taşova –Ama.; *Perşembe –Or. ve köyleri; *Şebinkarahisar, Şehli, Piraziz –Gr.; *Torul ve köyleri –Gm.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**sahrak**] : (–Or.)
sağrak (II) Tahıl ölçeği, şinik. (*Alanya –Ant.)
sağrak (III) Bardak, kadeh. (–Çkl.)
sağrak (IV) Koyunların burunlarında toz ve toprak dolmasından olan hırıltı. (Eşke *Divriği –Sv.)

sağrak (V) [**sağsak**] Saksağan. (*Merzifon –Ama.)
[**sağsak**] : (Harmanlar *Merzifon –Ama.)

sağrı (I) **1.** Toprak üstündeki küçük tepeler. (*Erbaa –To.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.) **2.** Dağın tepesine yakın dik, yokuş yer. (–Sm.; –Nğ.; –Kn.;Sakarcalık*Osmaniye–Ada.)

sağrı (II) Hallaç yayının tahtası üstünde pamuk sarılmaması için kuzu derisinden yapılan yer. (–Çkl.)

sağrı (III) İşi sürüncemede bırakan kimse. (Kasın *Zile –To.)

sağrı (IV) Üstü ince deri ile kaplı sandık. (*Çarşamba –Sm.)

sağsa Korku, heyecan, çaba. (Bayat *Emirdağ –Af.)

sağsak [→ **sağrak** (V)]

sağsı **1.** Ateş küreği. (*Afşin –Mr.) **2.** Oturak, lazımlık. (Peşman *Daday –Ks.) **3.** Saksı. (*Bor –Nğ.)

sağsu Temiz, tatlı su. (–Nş.; *Bor–Nğ.)

sağ toprak Sıva ve yapıya elverişli, özlü toprak. (*Bor –Nğ.)

sağu sağmak Ölünün arkasından parayla tutulan kadın yüksek sesle ağlamak, ağıt söylemek. (*Tosya –Ks.; *Kargı –Çr.)

sahal Sakal. (–Gaz.)

sahan altlığı Sıcak kap altına konan araç. (–Nğ.)

sahangül Mermerşahi de denilen bir çeşit tülbent. (Talas –Ky.)

sahaniçi Bir çeşit helva. (–Sn.)

sahank Ağaçtan oyulmuş büyük testi. (–Yz.)

saḫar (I) Seher. (–Gaz.)

saḫar (II) [**sağar -2**] Belki, olasılıkla: *Bunu saḫar o yapmış.* (*Erciş–Vn.)
[**sağar -2**]: (*İslahiye –Gaz.)

saḫar (III) Mangal. (Çardakköyü –Brs.)

saḫar (IV) Alnı ak lekeli hayvan. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

saḫariç (I) [**sahoriç**] Yağ tavası. (–Sn.)
[**sahoriç**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)

saḫariç (II) [→ **soharıç**]

sahav Paltoluk kalın kumaş. (–Krş.)

saḫavél [**saḫavül, sahayluk, sahbil, saḫovu, sakavel, sakavil, sakavul, sakgavul, sakkavul, sakkol**] Çalı süpürgesi. (*Ağın –El.)
[**saḫavül**] : (Bahçebaşı –To.; *Ağın –El.)
[**sahayluk**] : (*Bayburt –Gm.)
[**sahbil**] : (*Hozat –Tn.)
[**saḫovu**] : (*Arapkir –Ml.)
[**sakavel**] : (*Bayburt –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.)
[**sakavil**] : (Erkinis, *Yusufeli –Ar.; Narman –Ezm.; Kargın *Tercan –Ezc.; *Keskin –Ank.; –Kn.)
[**sakavul**] : (–Ezm.; –Ezc.)
[**sakgavul**] : (Kurtkale ve köyleri, *Çıldır, *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
[**sakkavul**] : (–Kr.; –Ezm.; –Ezc.; Tuçin –Ky.)
[**sakkol**] : (Ergân –Ezc.)

saḫavu [→ **sakav** (II)]

saḫavül [→ **saḫavél**]

sahayluk [→ **saḫavél**]

sahbil [→ **saḫavél**]

sahın Gece yarısı. (–Md.)

sahındırık Kağnı arabalarının mazısının yanmaması için sürülen yağın boynuzdan kabı. (*Gemerek –Sv.)

sahınmak Sakınmak. (–Nğ.)

sahırka Küçük hayvanların derisine yapışıp kanını emen parazit. (–Gaz.)

saḫız [→ **sağız**]

saḫlamak Sığır, koyun gibi hayvanları kış süresince birisine para ya da hatır için baktırmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sahlan Semizotu. (–Ank.)

sahlanc Herhangi bir yerde saklanan şey. (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış –Kr.)

saḫlanpertik [→ **saklangıç oyunu**]

sahlu elbise Bayram ve düğünlerde giyilen giysi. (*Hozat –Tn.)

sahneşirin Evlerin üst katındaki küçük oda. (–Ama.)

saḫo [**sağo, saḫu, sakav** (I) **-1, sakavu** (II) **-1**] Ceket. (*İskilip, –Çr.; –Gaz.; Hartlap –Mr.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
[**sağo**] : (*Gazipaşa –Ant.)
[**saḫu**] : (*Sungurlu –Çr.; *Gemerek –Sv.)
[**sakav** (I) **-1**] : (*Çiçekdağı –Krş.)
[**sakavu** (II) **-1**] : (Kıbrısçık –Ank.)

sahoriç [→ **saḫariç** (I)]

saḫovu [→ **saḫavél**]

sahrak [→ **sağrak** (I)]

sahran Altınsarısı renginde bir çeşit buğday. (Fadılca –Mğ.)

sahrat Halıdan yapılmış heybelerin kıyılarına dikilen deri çerçeve. (*Bor –Nğ.)

sahratağzı (I) Sınırbaşı. (*Bor, –Nğ.)

sahratağzı (II) Çok yel alan yer. (*Bor –Nğ.)

sahratlamak Kimi eşyanın kıyılarını deriden çerçeve ile çevirmek. (*Bor –Nğ.)

sahratlı Konya mesti de denilen yandan çaprazlı, uzun konçlu mest. (*Bor –Nğ.)

sahratlık [**sahretlik**] Erkeklerin bellerine bağladıkları sırma işlemeli kayış. (*Şiran –Gm.)
[**sahretlik**] : (*Vezirköprü –Sm.; *Yıldızeli –Sv.)

sahreç Erik pestili yaparken, eriğin çekirdeğini çıkarmaya yarayan elek. (–Ar.)

sahretlik [→ **sahratlık**]

sahrınç Dağlardaki doğal kuyular. (–Mr.)

sahsuvan Uzun kuyruklu, beyaz kanatlı bir çeşit kuş. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

saḫu [→ **saḫo**]

sak (I) [**sayaḫ, sayak** (II), **sok** (II)] **1.** Uyanık, tetikte. (*Eğridir, *Sütçüler –Isp.; Salda –Brd.; –Mn. ve çevresi; *Geyve, *İzmit –Kc.; Tokat –Es.; *Of –Tr.; *Antakya –Hat.; *Ayaş, *Haymana, Beyobası –Ank.; –Krş.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.; Sarıhıdır *Ürgüp –Nş.; –Kn.; Faydalı *Kozan, *Saimbeyli –Ada.; *Mut, *Mersin ve köyleri –İç.; Çomaklı *Korkuteli –Ant.) **2.** Uykusu hafif kimse. (Çığrı *Dinar –Af.; İğdecik –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; Honaz –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Alayunt –Kü.; -Ks.; Örenköy *Çerkeş –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Bafra –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Kuz *Akkuş –Or.; –Gaz.; –Mr.; *Gemerek –Sv.; *Ayaş, Küçükyozgat –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Osmaniye –Ada.; Çiftepınar, *Mersin –İç.; *Milâs –Mğ.)
[**sayaḫ**] : (Kerkük)
[**sayak** (II)] : (*Çıldır –Kr.)
[**sok** (II)] : (–Ada.)

sak (II) Çok iyi duyan kulak. (–Ba. ve çevresi; Akköy *Ezine –Çkl.; Satılmış –Es.; –İst.; –Sm.; –Ed.)

sak (III) Sessiz, sakin (insan için kullanılmaz) : *Sak deniz, sak gece.* (–İz.)

sak (IV) **1.** Dişi manda. (*Ahlat –Bt.) **2.** Manda yavrusu. (–Bt.)

sak (V) [→ **sarka -1**]

saka (I) [**sakavı, sakavi, sakavu** (I), **sakgoy**] Sakağı da denilen, atlarda olan mankafa hastalığı. (–Ay.; Bademağacı –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**sakavı**]: (*Doğubeyazıt –Ağ.;–Sv.)
[**sakavi**]: (*Kurşunlu –Çkr.; Yavuz *Şavşat –Ar.)
[**sakavu** (I)] : (Çayır –Zn.; *İskilip –Çr.; Gündüzbey –Ml.; –Ada.)
[**sakgoy**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

saka (II) [**sakka** (I)] Aşık oyununda elde kullanılan büyük aşık. (Balçıkhisar –Es.; *Ergâni –Ezc.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Krş.; –Nğ.)
[**sakka** (I)] : (–Ezc.; Eşke *Divriği –Sv.)

saka (III) Balık ağı. (*Mustafakemalpaşa, *Orhangazi –Brs.)

saka (IV) Erkek arı. (Yeniköy –Ba.; Ahmetçe, Ayvacık –Çkl.; –Rz.; *Pınarbaşı –Ky.)

saka (V) Kadınların boyunlarına taktıkları süs altını. (*Ula, Ahiköy –Mğ.)

saka (VI) Ekilmeyen yerler. (Susuzviranköy –Kü.)

saka (VII) İki kulplu su testisi. (Lahna *Hayrabolu –Tk.)

sakağı (I) [→ **sakak**]

sakağı (II) Atın soğuk alması. (*Andırın –Mr.)

sakağo [**sakağu, sakağul**] Çalıdan yapılan süpürge. (Faldaça *Mesudiye –Gr.)
[**sakağu**] : (–Ezc.)
[**sakağul**] : (*Zile –To.; –Ezm.)

sakağu [→ **sakağo**]

sakağul [→ **sakağo**]

sakak [**sakağı** (I)] Boyunduruğun altında bulunan ağaç. (–Kü.; Samrı *Söğüt –Bil.; Mahmudiye –Gr.)
[**sakağı** (I)] : (Tokat –Es.)

sakal Tütün kamışlarına iki ya da üç yerden bağlanan ip, kırnap. (*Ödemiş ve köyleri –İz.)

sakalaçarpan [**sakalısarkan**] Hamur ile mercimek karıştırılarak yapılan yemek. (Kızılcaören –Kü.)
[**sakalısarkan**] : (–Isp.)

sakalak Mantar. (Azaplı *Kadirli –Ada.)

sakalar Kireç sandığı. (–Ank.)

sakalasarkan Hamurdan kesme makarna. (–Kn.; –Ant.)

sakalçürüten Bir çeşit sulu şeftali. (–Sm.)

sakaldöken Keten helvası. (*İznik –Brs.)

sakalısarkan [→ **sakalaçarpan**]

sakalıslıyan Çok tatlı bir çeşit sulu armut. (Keşanuz –Ank.)

sakalkapan İşlek yer, dörtyol ağzı. (–Çr.)

sakallı bebek Yaşına başına bakmadan çocuksu davranan kimse. (*Bor, –Nğ.)

sakalotu Dereotu. (–Sm.; –Gm.)

sakaloynatmaz 1. Yumuşak ve sulu yiyecek : *Dişine göredir, sakal oynatmaz, yi şu armutlardan.* (*Bor, –Nğ.) **2.** Top çekirdekli, güzel kokulu bir çeşit kavun. (*Sorgun –Yz.)

sakal sürüştürmek Öpüşmek. (*Bor –Nğ.)

sakametli Uğursuz. (*Kula –Mn.)

sakana (I) [**sakana deliği**] **1.** İskele kurabilmek için duvarda bırakılan delik. (–Ada.)
[**sakana deliği**] : (–Ada.)
2. Pencere. (–Ada.)

sakana (II) [**sakane**] **1.** Giysi yıkanan yer, yunak. (Tokat, –Es.)
[**sakane**] : (Kuyucak –Es.)

sakana (III) Havan. (–Brs.)

sakana deliği [→ **sakana** (I) **-1**]

sakanak İşkil, kuşku. (–Ba.)

sakanar Köylerdeki ekin ambarlarının bölmelerinden her biri. (*Maçka –Tr.)

sakandırak (I) [**sakandırık** (I), **sakıntılık**]Şapka ya da başlığın çene altından bağlanan bağı. (İlâma *Eğridir –Isp.; *Ermenek –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**sakandırık** (I)] : (*Mustafakemalpaşa –Brs.; –Ml.; –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**sakıntılık**] : (*Ürgüp –Nş.)

sakandırak (II) [**sakandırık** (II)] Öküz ya da manda başlığının çene altına gelen bölümüne konan dişli demir. (*Kandıra –Kc.)
[**sakandırık** (II)] : (Melik *Mustafakemalpaşa –Brs.)

sakandırık (I) [→ **sakandırak** (I)]

sakandırık (II) [→ **sakandırak** (II)]

sakane [→ **sakana** (II)]

saka olmak Nezle olmak. (–İst.)

sakar (I) İnce söğüt dallarından örülmüş büyük saman sepeti. (*Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.)

sakar (II) Ağzı, gözü, burnu kara kuzu. (*Şebinkarahisar –Gr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.)

sakar (III) Şeker. (Kıbrısçık –Ank.)

sakarca (I) Çiğdem. (–Or.; *Tirebolu, Seyit, –Gr.)

sakarca (II) Bir çeşit yaban ördeği. (Reyhanlı ve Amikovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

sakarcık Deniz dalgası. (*Kandıra ve köyleri –Kc.; *Düzce, *Akçakoca –Bo.; Cumayanı –Zn.; *İnebolu –Ks.; Faralya *Bodrum –Mğ.)

sakarı Sis, duman. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

sakarık Topraktan yeni çıkan ekin. (–Isp. ve köyleri; *Bucak –Brd.)

sakarımeke Gagası ve ayakları sarı, sekerek yürüyen bir çeşit ördek. (Konurlar *İnegöl –Brs.)

sakarlamak Sıkıştırmak, zorlamak. (–Mn. ve çevresi)

sakar teper Pot kıran, patavatsız, densiz kimse. (–Isp.)

sakas Yara. (*Gölköy –Or.)

sakat (I) **1.** Çıban ya da yara kabuğu. (*Akyazı ve çevresi –Sk.; –Zn.; Peşman *Daday –Ks.; –Sm.; –Gr.; Güzelsu *Akseki –Ant.) **2.** Saçkıran hastalığı. (–Bo.)

sakat (II) Köpek pisliği. (*Kilis –Gaz.; –Mr.)

sakav (I) [**sakavu** (II) **-2**, **sakka** (II)] **1.** [→ **saḫo**] **2.** Palto. (Büyükavşar –Ank.)
[**sakavu** (II) **-2**] : (Kıbrısçık –Bo.)
*[**sakka** (II)] : (–Af.; –Ezm.)

sakav (II) [**saḫavu**] Hayvan nezlesi. (–Bo.)
[**saḫavu**] : (*Yıldızeli –Sv.)

sakava (I) İlkbaharda çıkan çiçekli bir ot. (Kuz *Akkuş –Or.)

sakava (II) Grip hastalığı. (Kışla –Zn.)

sakavel [→ **saḫavél**]

sakavı [→ **saka** (I)]

sakavi [→ **saka** (I)]

sakavil [→ **saḫavél**]

sakavu (I) [→ **saka** (I)]
sakavu (II) **1.** [→ **saḫo**] **2.** [→ **sakav** (I) **-2**]
sakavul [→ **saḫavél**]
sakça 1. Kara karga. (Ayvalı *Sivrihisar –Es.; *Antakya ve köyleri –Hat.; *Ürgüp –Nş.; *Şarkışla –Sv.; –Nğ.) **2.** Alakarga. (–Kü.; –Krş.) **3.** Saksağan. (–Ml.; *Dereköy –Ky.; *Bor –Nğ.; *Bahçe –Ada.)
sak durmak Uyanık durmak, tetikte bulunmak. (–Brd.; Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Gemerek –Sv.; –Ky.; *Bor –Nğ.; *Mut köyleri –İç.)
sakgal Sakal. (Zarşat –Kr.)
sakgara Balık avlamak için yapılan tuzak. (*Ağın –El.)
sakgavul [→ **saḫavél**]
sakgoy [→ **saka** (I)]
sakıdamak [→ **sakırdamak**]
sakıntılık [→ **sakandırak** (I)]
sakıramak [→ **sakırdamak**]
sakırdamak [**sakıdamak, sakıramak, sakırımak, sakır sakır titremek, sakramak, sakrımak**] Çok titremek. (Çöplü *Çivril, *Çal, Honaz, –Dz.; *Kandıra –Kc.; *Ünye –Or.)
[**sakıdamak**] : (*Bozdoğan ve köyleri –Ay.)
[**sakıramak**] : (Çığrı *Dinar –Af.; *Bozdoğan –Ay.; –Ama.; Çomaklı *Korkuteli –Ant.; *Milâs –Mğ.)
[**sakırımak**] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**sakır sakır titremek**] : (–Sm.)
[**sakramak**] : (*Ereğli –Zn.; –Ks.; Dont *Fethiye, Kırcağız *Milâs, –Mğ.)
[**sakrımak**] : (*Tavas –Dz.; *Ereğli –Zn.)
sakırdaşmak Konuşmak, çene çalmak. (*Silifke –İç.)
sakırga (I) [**sağırtlak, sağra, sakırğa -1, sakırtlak**] Kene. (Büyükhacılar –Isp.; Fili *Biga, *Lâpseki –Çkl.; –Es.; *Kandıra –Kc.; *Lâdik –Sm.; *Antakya –Hat.; Avşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Mut köyleri –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**sağırtlak**] : (–Gr. ve köyleri)
[**sağra**] : (–Bo. ve çevresi)
[**sakırğa -1**] : (*Biga –Çkl.; Reyhanlı ve Amikovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; *Elmalı –Ant.)
[**sakırtlak**]: (–Or.; *Tirebolu, *Nefsiköseli, *Görele –Gr.)
sakırga (II) Kasırga. (*Ödemiş –İz.; *Kandıra –Kc.; *Lüleburgaz –Krk.)
sakırga (III) Uçuk. (–Bo.)
sakırga olmak Dadanmak, can sıkıcı davranışlarda bulunmak. (Haçavera *Maçka –Tr.)
sakırğa 1. [→ **sakırga** (I)] **2.** Hamamböceği. (–Kn.)
sakırımak [→ **sakırdamak**]
sakır sakır titremek [→ **sakırdamak**]
sakırtlak [→ **sakırga** (I)]
sakış Fikir, düşünce. (*Kadıköy –İst.)
sakıt Övendirenin ucundaki sivri çivi, nodul. (Kayarcık *Saimbeyli –Ada.)
sakız (I) Pekmezden yapılan katı bulama tatlısı. (Çatalağıl *Karacabey –Brs.)
sakız (II) Çam ağacı. (–Tr.)
sakızdırık [→ **sakızlık -1**]
sakızlık [**sakızdırık**] **1.** Çitlembik de denilen, mercimek büyüklüğünde meyveleri burukça, fıstık tadında bir çeşit sakız ağacı. (İğdecik –Isp.; –Dz. ilçe ve köyleri; Eymir

*Bozdoğan –Ay.; Keskin –Es.; *Kandıra –Kc.; –Ama.; Dereköy –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Maçka –Tr.; *Ermenek –Kn.; Rumkuş –Ada.; Çomaklı *Korkuteli –Ant.; *Milâs –Mğ.)

[**sakızdırık**] : (*Bodrum –Mğ.)

2. Hindiba. (Çığrı *Dinar –Af.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Kurşunlu –Çkr.; *Hadım –Kn.)

sakızotu Büyük ve tüylü yapraklı, kökünden sakız alınan bir bitki. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Kurna –Brd.; *Düzce –Bo.; *Lüleburgaz –Krk.)

sakızözü Böğürtlen. (*Çatalca –İst.)

sakız yahnisi Soğanlı yahni. (–İz.)

sakka (I) [→ **saka** (II)]

sakka (II) [→ **sakav** (I) **-2**]

sakkavul [→ **saḫavél**]

sakkol [→ **saḫavél**]

sakku Kahve dibeği. (–Ezc.)

saklak [**sakulak**] Olgunlaşmış meyve. (Akarsu, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

[**sakulak**] : (Şalcı *Savşat –Ar.)

saklama Dolap. (–Ba.; *Yıldızeli –Sv.)

saklamak Beklemek. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

saklangıçlı Tutumlu. (*Afşin –Mr.)

saklangıç oyunu [**saḫlanpertik**] Saklambaç oyunu. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

[**saḫlanpertik**] : (*Sorgun –Yz.)

sakman Ayağa giyilen mest. (*Lâpseki –Çkl.)

sakna Tahıl kabuğu. (–Ada.)

sakonar Kiler. (*Maçka –Tr.; Güneyce –Rz.)

sakramak [→ **sakırdamak**]

sakrımak [→ **sakırdamak**]

saksa Ekin başağı. (Selçiklik *Akhisar –Mn.)

saksağanbeyni Yoğurt ve pekmez karıştırılarak yapılan yiyecek. (–Mğ.)

saksak (I) **1.** Yapışkan. (*Bozdoğan –Ay.; *Ödemiş, *Tire, *Bayındır –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Milâs, Kavakdere –Mğ.) **2.** Sırılsıklam, ıslak. (*Şebinkarahisar –Gr.; *Koyulhisar –Sv.; *Ermenek –Kn.)

saksak (II) Çok işeyen çocuk. (Kumru *Fatsa –Or.)

saksamut (I) Ne yağan, ne de açan kararsız hava. (Ortaköy *Aybastı –Or.)

saksamut (II) Sessiz, sakin. (Peşman *Daday, *Taşköprü –Ks.)

saksı (I) İçine köpek yiyeceği konulan ağaçtan oyulmuş kap. (Çığrı *Dinar –Af.)

saksı (II) Ateş ya da çöp küreği. (*Kilis, Haral –Gaz.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; *Gürün, *Divriği –Sv.; –Kn.)

sakulak [→ **saklak**]

sak yatmak Bir nedenle tetikte yatmak, uyuklamak. (–Ada.)

sal (I) **1.** Kaldırım yapmakta kullanılan yassı ve büyük taş. (–İst.; Erkinis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Ezm.; *Kemaliye –Ezc.; *Erciş, –Vn.; Genç –Bn.; *Ağın –El.; *Çemişgezek –Tn.; –Ml.; Eşke, Vazıldan *Divriği, *Gürün –Sv.; *Bünyan, –Ky.) **2.** Sarp kayalıklar. (Bolat *Hadım –Kn.)

sal (II) [**sala** (IV), **salaca -1, 2; salacak** (II), **salağacı, salı** (IV)] **1.** Arabalara ot, sap vb. şeyleri yüklemek için tahtadan yapılan kayık gibi araç. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Bozan –Es.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Merzifon

ve köyleri –Ama.; *Zile –To.) **2.** Tarladan sap taşımak için ağaç dallarından örülmüş araba çiti. (Berk –Bo.) **3.** Hayvan ya da saban vb. araçları yağmur ve güneşten korumak için tahtadan yapılan çatı. (*Alayunt –Kü.) **4.** Hasta, yaralı ya da ölü taşınan sedye. (Çığrı *Dinar –Af.; Bağıllı *Eğridir –Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; *Tirebolu, Şehli –Gr.; *Mut köyleri –İç.; –Nğ.; Bayındır *Beyşehir –Kn.)

[salaca -1] : (–Çr. ve ilçeleri; *Bafra –Sm.; *Gerze –Sn.; Erkinis *Yusufeli, *Ardanuç ve köyleri –Ar.; –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Ağın –El.; –Ur.; –Gaz.; *Elbistan –Mr.; *Gürün –Sv.; Muncusun –Ky.)

5. Tabut. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Alâaddin *Acıpayam, Bekilli *Çal –Dz.; Gölmarmara *Akhisar –Mn.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sn.; Bayadı –Or.; *Şarkışla, –Sv.; –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Mğ.)

[sala (IV)] : (–İst.)

[salaca -2] : (Tokat –Es.; *Gerze –Sn.; *Ardanuç ve çevresi –Ar.; *Erciş –Vn.; *Afşin ve köyleri, Hartlap –Mr.; –Sv. ve ilçeleri; *Sorgun –Yz.; *Şereflikoçhisar –Ank.; *Ermenek –Kn.)

[salacak (II)] : (*Bornova –İz.; *Ilgaz –Çkr.)

[salağacı] : (*Merzifon –Ama.)

[salı (IV)] : (*Yeşilova ve köyleri –Brd.)

sal (III) **1.** Köyün yakınında ekime ayrılan yer. (*Merzifon –Ama.) **2.** Dağ eteğindeki geniş düzlük. (Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.)

sal (IV) Yel, rüzgâr. (*Çemişgezek –Tn.)

sal (V) Salgın hastalık. (–Çkl.; *Merzifon –Ama.)

sal (VI) Üzüm ezmeye yarayan büyük tahta ya da taştan oyulmuş tekne. (*Nizip, –Gaz.; Hartlap, –Mr.; –Ky.; *Osmaniye –Ada.)

sal (VII) Boy, uzunluk. (Çöplü *Çivril, Söğüt –Dz.; *Akçakoca –Bo.; –Sn.; Çomaklı *Korkuteli –Ant.; Bulgaristan göçmenleri –Ed.)

sal (VIII) Sürgün, amel. (*Bafra ve köyleri –Sm.)

sala (I) **[salan, salañ (I) -3]** Sırayla ekimde köyce ekime ayrılan yer. (*Elbistan –Mr.; *Mut köyleri –İç.)

[salan, salañ (I) -3] : (*Mut köyleri –İç.)

sala (II) Evlerin önündeki balkon gibi üstü açık çıkmalar. (Kolukısa *Kadınhanı –Kn.)

sala (III) Koyun ve keçilerde görülen bir çeşit hastalık. (Nilüfer –Brs.)

sala (IV) **[→ sal (II) -5]**

salaca 1. [→ sal (II) -4] 2. [→ sal (II) -5]

salacak (I) **1.** Değirmen suyunu boşa akıtmak için oluğun önüne açılan hendek. (*Kandıra –Kc.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Reşadiye –Ky.) **2.** Havuz ya da kanallarda su boşaltmak için bulunan delik. (–To.)

salacak (II) **[→ sal (II) -5]**

salacı Üstüne tabut konan dört kollu ağaç. (–Ks.)

salaç 1. Çardak. (–Zn.; *Vezirköprü –Sm.; –To.) **2.** Sazdan yapılan kulübe. (*Akyazı –Sk.; Şıhlar *Ulubey –Or.; –Kn.)

salağacı [→ sal (II) -5]

salah [→ **salak** (I) **-1**]

salak (I) [**salah**] **1.** Yayla ya da kırlarda hayvanları toplu bulundurmak için yapılmış üstü açık korunak. (*Koyulhisar –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**salah**] : (Gebeme *Mesudiye –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

2. Hayvanların yazın yattıkları ya da dolaştıkları dört yanı çevrili, üstü açık yer. (*Nazilli –Ay.; Kızılcaviran *Reşadiye –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Güdül,*Ayaş –Ank.) **3.** Otlak. (–Sm.; Nefsiköseli *Görele –Gr.) **4.** Ağıl, mandıra. (*Kadıköy –İst.; *Çerkeş –Çkr.; *Boyabat –Sn.) **5.** Evlerin bodrum katında hayvanlara ayrılan yer. (–Çkr.; *Kızılcahamam –Ank.) **6.** Orman içinde kışın davarların barındığı ve beslendiği yer. (Başköy –Ank.)

salak (II) **1.** Çiftçinin her yıl sıra ile ekmek için ikiye ayırdığı tarlanın bir parçası. (Honaz –Dz.; *Çarşamba –Sm.; *Saimbeyli –Ada.) **2.** Nadas. (Honaz –Dz.; –Sm.) **3.** Köy tarlalarının toplu bulunduğu yer. (Feke –Ada.) **4.** Köylünün hep birden ektiği yer. (–Ada.) **5.** Ekin ekilen yer. (Akçalıuşağı –Ada.) **6.** Ürün alındıktan sonra çevresi açılan tarla. (*Çarşamba –Sm.)

salak (III) **1.** Olmamış küçük kavun. (Bahçeli *Bor, –Ng.) **2.** Büyüyememiş fakat zamanından önce olmuş küçük karpuz. (*Avanos –Nş.)

salak (IV) Baston, sopa. (*Bornova –İz.; –Ba.; *Ezine, *Gelibolu, –Çkl.; *Mustafakemalpaşa –Brs.)

salak (V) Dayak. (–Kü.)

salak (VI) [**salan** (II)] Çevre, bölüm. (Erkilet, *Zile, *Develi, –Ky.; *Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.)

[**salan** (II)] : (Gerdan –Ada.)

salak (VII) Hayvan kesen adam, kasap. (*Ereğli –Kn.; –Ng.)

salak (VIII) Düşkün. (Dodurga *Bozüyük –Bil.; –Kn.)

salak (IX) Elli altmış yaşındaki adamların erkeklik organı. (–İz.; –Kn.)

salak (X) Alışılmış, benimsenmiş yer. (Aslanköy *Mersin –İç.)

salak (XI) Saldırgan, atılgan. (Gâvurdağı –Ada.)

salak (XII) Lapa. (–Ba.)

salak (XIII) Kayık. (Çayır –Zn.)

salak (XIV) Pirinç yetiştirmek için su altına alınmış toprak. (*Andırın –Mr.)

salaklama atmak [**salaklamak**] Birşeyi gelişigüzel fırlatmak, atmak : *Salaklama atılan taş az kalsın başıma geliyordu.* (Mahmudiye *Ezine –Çkl.; *Maçka ve köyleri –Tr.)

[**salaklamak**] : (Ziamet *Kemalpaşa –İz.)

salaklamak [→ **salaklama atmak**]

salam **1.** Saman. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.) **2.** Mısır, tütün gibi bitkilerin gövdesi. (–Tr. ilçe ve köyleri)

salama Güz ve bahar aylarında bahçelerdeki ağaç yaprakları ve çerçöpün bir yere toplanarak yakılması. (*Divriği –Sv.)

salamtüp Harman yeri. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

salan, salañ (I) **1.** [→ **salı** (I)] **2.** [→ **salmalık** (I)] **3.** [→ **sala** (I)]

salan, salañ (II) [→ **salak** (VI)]

salapan [→ **salapır**]

salapır [**salapan**] Sünepe, kötü giyimli, perişan. (Çığrı *Dinar –Af.; Bü-

yükkabaca *Uluborlu –Isp.; Bekilli *Çal –Dz.)
[**salapan**] : (*Lüleburgaz –Krk.)

salaş 1. Dört direkle kurularak üstü saz ya da yaprakla örtülmüş gölgelik yer, çardak. (*Düzce –Bo.; *Çarşamba, *Bafra –Sm.; –Tr. ilçe ve köyleri) **2.** Tahta ve ağaç dallarından yapılan kulübe, ilkel ev. (–Gr.; –Tr. ve çevresi; –Kn.) **3.** Kayıkları korumak için yapılan üstü yaprakla örtülü yer. (Boztekke –Gr.)

salatmak Boyundurukta öküzün birine daha çok yük çektirmek. (Salu *Şavşat –Ar.)

salavan [**saluvan -1, 2**] **1.** Suyolu, suyun bölündüğü yer. (–Ba.)
[**saluvan -1**] : (–Ba.)
2. Suterazisi. (–Ba.)
[**saluvan -2**] : (–Ba.)

salavı Şaka. (*Domaniç –Kü.; Gireği –Ada.)

salavu Düşünmeden söz söyleyen. (–Es.)

salay Yorgan dikişi. (Velimeşe *Çorlu –Tk.)

salbaş (I) Serseri. (–Brd.)

salbaş (II) Başı titreyen (kimse). (Peşman *Daday –Ks.)

salcaklan Sağlıcakla, esenlikle (gidiniz, giyiniz). (Gebeciler *Simav –Kü.)

saldan Kızılımsı renkte büyük bir ağaç. (Mahmut Seydi *Alanya –Ant.)

saldıç Arkadaş, dost. (*Bergama –İz.)

saldırma Kadınların şakaklarına sarkıttıkları süs altını. (Cemele –Krş.; *Bor, –Nğ.)

saldırsop [**salıhar**] Bön, avanak, enayi. (Karahoca *Haymana –Ank.)
[**salıhar**] : (Alanlı –Ay.)

saldır suldur İki yana sallanarak yürümek için. (İğdecik –Isp.)

salgam Buğday yıkamak için çullarla dere ağzına yapılan yunak. (Çepni *Gemerek –Sv.)

salgan Eğimli yol. (Bozhöyük *Göksun –Mr.)

salgara (I) Boş yere, boşuna : *Bu işi salgara yapma.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Tokat –Es.; –Kn.; *Serik - Ant.)

salgara (II) Düşüncesiz (kimse). (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Başara –Kn.)

salgaracı Karacı, iftiracı. (*Karaman –Kn.)

salgetmek [→ **salgeylemek**]

salgeylemek [**salgetmek**] Topluca yapılacak iş için gücü oranında para ya da başka bir şey vermek : *Yol yapmak için salgeylediler.* (*Göksun -Mr.)
[**salgetmek**] : (*Göksun –Mr.)

salgı (I) [**salgın, salgu** (II), **salkı** (III)] Vergi. (Söğüt, Honaz –Dz.; –Mn. ve çevresi; *Mustafakemalpaşa –Brs.; –Es.; –Çkr.; –Gr. ve köyleri; *Afşin ve köyleri –Mr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Avşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Ermenek –Kn.; Çamili *Kozan –Ada.)
[**salgın**] : (İlyas –Isp.; Söğüt –Dz.; *Bergama –İz.; –Ba. ve çevresi; *İzmit –Kc.; *Bozüyük –Bil.; *Devrek –Zn.; –Ks.; Çakıralan *Havza –Sm.; *Boğazlıyan, –Yz.; *Ayaş, *Haymana –Ank.; Köşker –Krş.; *Bodrum –Mğ.)
[**salgu** (II)] : (*İskilip –Çr.; *Zile –To.)
[**salkı** (III)] : (–Vn.)

salgı (II) [**salku**] Havaneli, tokmak, döveç. (Ağlı *Küre –Ks.; *Çarşamba –Sm.; Gebe –Sv.) [**salku**] : (*Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.)

salgı (III) [→ **salık** (II)]

salgı (IV) Yelpaze. (*Kırkağaç –Mn.)

salgı (V) [→ **sallangaç**]

salgı (VI) Yemeğin asıl ögesi : *Bu yemeğin salgısı fasulyedir.* (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

salgın [→ **salgı**]

salgıncı [**salguncu**] Tahsildar. (Direskene *Eğridir –Isp.; Tokat –Es.; *Mecitözü –Çr.; Karahalil *Havza –Sm.; *Merzifon –Ama.; Berit ve Gâvurdağı yörükleri –Mr.; Çağa *Ayaş, Sekli *Beypazarı –Ank.; Yendiğin *Ilgın –Kn.) [**salguncu**] : (*Boyabat –Sn.)

salgır Akarsu. (Kırım göçmenleri *Sarıyer –İst.)

salgu (I) Hallaç tokmağı. (Peşman *Daday –Ks.)

salgu (II) [→ **salgı** (I)]

salguncu [→ **salgıncı**]

salgut Milletvekili. (–Mn. ve köyleri)

salğada Armağan olarak alınan eşya. (*Merzifon –Ama.)

salğar salğar Ağır ağır, yavaş yavaş. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

salḫéy it Azgın köpek : *Ne salḫéy it kimi o tarafa, bu tarafa özünü vurarsan.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

salḫéylamaḫ Olduğu yerde duramamak, o yana, bu yana gidip gidip gelmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

salı (I) [**salan, salañ** (I) **-1**] Bir yıl ekilip, bir yıl dinlendirilen tarla. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Söğüt, Honaz –Dz.; *Ermenek–Kn.; –Mğ.) [**salan, salañ** (I) **-1**]: (*Silifke, *Mut –İç.)

salı (II) Yön, yan. (Uluğbey *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; *Çivril –Dz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Kn.)

salı (III) Kez. (Nudra *Şarkikaraağaç –Isp.; –Dz.)

salı (IV) [→ **sal** (I) **-5**]

salıcı Kendi hayvan ve eşyalarıyla taşıyıcılık yapan. (*Vezirköprü –Sm.; *Osmaniye –Ada.)

salığ [→ **salık** (III)]

salığını almak [**salıḫlamak**] Bilgi almak. (Yavuz, *Şavşat –Ar.) [**salıḫlamak**]: (Yavuz *Şavşat –Ar.)

salıh [→ **salık** (II)]

salıhar [→ **saldırsop**]

salıḫlamak [→ **salığını almak**]

salık (I) Hayvan satımında çobana alıcının verdiği armağan para, çoban hakkı. (Bahadır, *Keçiborlu –Isp.; –Dz. ve köyleri)

salık (II) [**salgı** (III), **salığ, salıh**] **1.** Haber, bilgi. (Yılanlı *Eğridir –Isp.; Gümele *Söğüt –Bil.; *Eyüp –İst.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; –Bt.; –Ur.; –Gaz.; *Afşin –Mr.; Ahırlı –Ank.; –Kn. ve köyleri; Ağzıkaraca *Kozan, *Karaisalı –Ada.) [**salgı** (III)] : (*Lâpseki –Çkl.) [**salığ**] : (*Erciş –Vn.) [**salıh**] : (*Erciş –Vn.) **2.** Haberci. (–Bo.; *Ünye –Or.)

salık (III) Beli çökük (hayvan için). (–Isp.; Dengere *Tefenni –Brd.; *Çerkeş –Çkr.; *Merzifon –Ama.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Salkuma –Ky.; *Bor –Nğ.; –Ada.)

salık (IV) Tanım. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve

köyleri –Isp.; Bekteş *Zara –Sv.; Zile *Develi –Ky.; Ağzıkaraca –Ada.; Masara *Mut –İç.)

salık (V) Ağıldaki çoban odası. (*Ereğli –Kn.)

salık (VI) Sersem, aptal. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

salık almak Bilgi almak. (–Krş.)

salıkcı Düğünlerde kız evine, düğüncünün geleceğini bildiren adam. (*Kangal –Sv.)

salıklamak (I) **1.** Bir kavramı bütün öğeleri ile anlatmak, birşeyi özel ve temel niteliklerini sayarak tanıtmak, tanımlamak. (–Sm.; Kuzköy *Akkuş –Or.; *Erciş –Vn.; –Ur.; –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.) **2.** Yol göstermek. (–Sm.; Kuzköy *Akkuş –Or.)

salıklamak (II) Bilgi vermek. (–Sm.; Korkut, Bolucan *Zara –Sv.)

salıklamak (III) Sallamak. (–Rz.)

salıklanmak Bir şeyin nerede olduğunu sorup soruşturmak, gizlice aranmak, araştırmak. (*Sivrihisar –Es.; –Gaz.; Hisarlıkaya *Polatlı –Ank.)

salıklaşmak (I) **1.** Sözleşmek, karar vermek : *Yarın köye gitmek için salıklaştınız mı?* (*Gelendost –Isp.; *Nallıhan –Ank.) **2.** Soruşturmak : *Ankara'ya otobüs olup olmadığını salıklaşıver.* (*Ayaş –Ank.)

salıklaşmak (II) Aptallaşmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

salım (I) **1.** Nezle. (*Bergama –İz.; Tokat –Es.; Hacıhamza *Osmancık –Çr.; Bayadı –Or.; Ciritdüzü *Yusufeli –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.; *Oltu –Ezm.; *Kilis –Gaz.; Bozhöyük, Varyanlı –Mr.; *Gemerek, Korhut, Boluçan –Sv.; –Yz.; Çanıllı *Ayaş, Karahoca *Haymana –Ank.; –Krş.; *İncesu, *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; –Nğ.) **2.** Salgın hastalık. (Bekilli *Çal, –Dz.; *Sivrihisar –Es.; *Tosya –Ks.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Mut ve köyleri –İç.)

salım (II) Bir köyün ekilmemiş nadasa bırakılmış bölgesi. (Başpınar *Tefenni –Brd.; –Dz. ilçe ve köyleri; Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

salım (III) Yan, bölge. (Çamköy *Gölhisar –Brd.; –Kıbrıs)

salım (IV) Yaş (hayvanlar için) : *Teke kaç salımında.* (Söğüt, Honaz –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

salım (V) Tekelerin dişi keçilerle birleştirilme zamanı. (Güney *Yeşilova –Brd.)

salım (VI) Sonbaharda esen ve sebzeleri kurutan yel. (–Ur.)

salıma gelmek Güçlenmek, kuvvete gelmek. (*Sivrihisar –Es.)

salıma tutulmak Belirli bir süre bir yerde salgın olan hastalığa tutulmak. (*Sivrihisar –Es.)

salımına 1. Boşuna, boşuboşuna. (Çanıllı *Ayaş, *Nallıhan –Ank.) **2.** Aşağı yukarı, kararlama. (Çanıllı *Ayaş, *Nallıhan –Ank.)

salına [→ **salma** (IX)]

salındırma Çatı altına boydan boya konulan ağaçlardan biri. (*Taşköprü –Ks.)

salıngaç [→ **sallangaç**]

salınmak (I) Yola çıkmak : *Köye ne zaman salınacaksınız?* (Çeşnigir *Karacabey –Brs.; Bayadı –Or.; –Tr. ve çevresi; Kalivya *Malkara –Tk.)

salınmak (II) Korunmak. (Bayadı –Or.)

salıntı (I) Bir işin uzayıp gitmesi, sallantı. (*Antakya –Hat.)

salıntı (II) **1.** Çift sürülürken gidilip gelinen en son yer. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **2.** Sabanın çevrildiği yer. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

salıntıda Henüz sonucu alınmayıp sürmekte olan sorun. (*Maçka –Tr.)

salıt Sisin güneşi örtmesi. (Karahöyük –Mr.)

salıtmak Kıpırdatmak, sallamak. (*Maçka –Tr.)

salıyan [→ **salyan**]

sāli Salı. (–Sm. ve ilçeleri; –Nğ.)

saliklamak Silmek. (–Rz.)

saliye Dernek. (Kalkan –Kü.)

saliyen [→ **salyan**]

salk Üzüm vb. meyvelerin suyunu çıkarmaya yarayan araç. (Bayasın –Ay.; –El.; Sofya, Bulgaristan)

salka Çuha, kadife, sırma vb. kumaşlardan yapılan kollu cepken. (–Es.)

salkada Kalıntı mal: *Salkada basmayı almış.* (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

salkansız Alık, uyuşuk (kimse). (–Krş.)

salkara [**salkaraya**] Boşuboşuna, hiç yokdan, gelişigüzel. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Kıbrıscık –Bo.) [**salkaraya**]: (Bayat *Emirdağ –Af.; Hisarlıkaya *Polatlı –Ank.)

salkaraya [→ **salkara**]

salkı (I) [**salkık**] **1.** Dolambaçlı, aykırı, biçimsiz (yol için). (Önsen –Mr.) **2.** Sürüncemeli, askıda kalmış (iş için). (Ilıca, Ağveren –Ezm.) **3.** Eğri, dengesiz. (*Kandıra –Kc.; Bozcalı *Reşadiye –To.; *Bodrum –Mğ.) [**salkık**]: (*Lâpseki –Çkl.)

salkı (II) Gevşek, yumuşak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Lâpseki, Kemallı –Çkl.; *Bor –Nğ.)

salkı (III) [→ **salgı** (I)]

salkık [→ **salkı** (I) **-3**]

salkım Akasya. (–İz.; Fili, Kaldırımbaşı *Biga –Çkl.)

salkımkara Keçi ciğerlerinde oluşan bir çeşit öldürücü hastalık. (Lağos –Isp.)

salkım taşı Mağaralarda oluşan kalker sarkıt, istalaktit. (*Malkara –Tk.)

salkın Serinlik, güneşsiz, açık ve iyi havalı yer. (–İst.; Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

salkıvirmek Gevşemek. (*Bor –Nğ.)

salkmak (I) Çatmak, sataşmak, saldırmak. (*Şavşat –Ar.)

salkmak (II) Aşağı bakmak. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

salku [→ **salgı** (II)]

sallak (I) **1.** Kasap çırağı. (*Merzifon –Ama.; –Gaz.; –Mr.; –Sv.) **2.** Kasapların hayvanlarını kesen adam. (*Sungurlu –Çr.; –Md.; –Kıbrıs)

sallak (II) Çelimsiz. (*Ardanuç ve çevresi –Ar.)

sallak (III) Bozuk, çürük. (Bayat *Emirdağ –Af.)

sallama (I) **1.** Saat kordonu. (*Bayramiç –Çkl.) **2.** Süs olarak boncuktan yapılan yılan. (Bahçeli *Bor –Nğ.) **3.** Boyuna takılan uzun ipe dizilmiş küçük altın dizisi. (*Bigadiç –Ba.)

sallama (II) **1.** Çamaşır tokmağı. (Oymaklı –Ada.) **2.** Uzun sopa: *Herkesin elinde bir sallama, ağaçta elma kalır mı?* (*Çarşamba –Sm.)

sallama (III) Sırmalı yelek ve şalvar. (*Edremit –Ba.; *Kurşunlu –Çkr.)

sallama (IV) [→ **salma** (VI)]

sallama (V) Haşlanmış taze börülcenin üstüne çiğ zeytinyağı, koruk suyu

ve sarmısak konularak yapılan bir çeşit yemek. (*Bigadiç, Yeniköy –Ba.)

sallama (VI) Bir çeşit yerli oyun havası. (Murgul *Borçka –Ar.; *Mut ve köyleri –İç.)

sallama kemer Kadın ve erkekler için ayrı ayrı yapılan bir çeşit kemer (sakalardan kalma töreye göre). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

sallama sapan Çocukların bir parça meşini ipe bağlayarak taş atmak için kullandıkları oyuncak. (İsabey *Çal –Dz.)

sallama seyit Başıboş (gezmek için). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

sallancak [→ **sallangaç**]

sallancık [→ **sallangaç**]

sallançaḫ [→ **sallangaç**]

sallangaç [**salgı** (V), **salıngaç, sallancak, sallancık, sallançaḫ, sallangeç, sallañgıç, sallañguç, sallañgaç, sallankaç**] Salıncak. (–Dz. ilçe ve köyleri; Yeniköy –Ba.; Tokat –Es.; Reyhanlı ve Amikovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.; Ceylan *Lülebur-gaz –Krk.)

[**salgı** (V)]: (Mesudiye *Datça –Mğ.)

[**salıngaç**]: (Çığrı –Af.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.)

[**sallancak**]: (Fili *Biga –Çkl.)

[**sallancık**]: (Fili *Biga –Çkl.)

[**sallançaḫ**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

[**sallangeç**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz; *Emet –Kü.)

[**sallañgıç**]: (Çöplü *Çivril –Dz.; Hacıahmet *Düzce –Bo.)

[**sallañguç**]: (Darıcı *Düzce –Bo.; –Krş.)

[**sallañgaç**]: (*Antakya –Hat.)

[**sallankaç**]: (Alemdar –Bo.; *Merzifon –Ama.)

sallangaz Salyangoz. (İsabey *Çal –Dz.)

sallangeç [→ **sallangaç**]

sallañgıç [→ **sallangaç**]

sallañguç [→ **sallangaç**]

sallañgaç [→ **sallangaç**]

sallankaç [→ **sallangaç**]

sallantı (I) Deprem. (Söğüt –Dz.; Bergaz –Çkl.; *Antakya –Hat.)

sallantı (II) Sandalya. (Yenişehir –Kn.)

sallaşıkta galmak Gecikmek, kararsızlık yüzünden sürüncemede kalmak. (*Bor –Nğ.)

sallaşmak (I) Uzun uzadıya uğraşmak. (*Çarşamba –Sm.; Akarsu, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Uzunköprü –Ed.)

sallaşmak (II) Kavga çıkartacak biçimde söz atmak ya da elle itişmek. (*Ulubey –Or.; Akarsu, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

sallı (I) İri yapılı, uzun insan ya da hayvan. (İğdecik –Isp.; Alâaddin *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Kula –Mn.; Ahmetçe *Ayancık –Çkl.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; –Sm.; Eldilik *Elbistan –Mr.; Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Çanakçı *Serik –Ant.; *Milâs –Mğ.)

sallı (II) Lodos. (Çavuşçu, Argıthanı *Ilgın –Kn.)

sallık **1.** Evlerin salon bölümü. (*Develi –Ky.) **2.** Bağ evlerindeki taraça. (–Ky.) **3.** Taşlık. (–Ky.)

sallı sartlı deli Zırdeli, azgın deli. (*Afşin –Mr.)

sallısoplu Adamakıllı, doğru dürüst. (–Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Kü.; Tokat, Bozan –Es.; –Sv.; –Krş.; –Nş.; *Bor –Nğ.)

salma (I) [**salman** (I)] **1.** Kimi köylü elbiselerinde kolun yeninden sarkan uzun kumaş parçası. (–Gaz.; Talas –Ky.)
[**salman** (I)]: (Misis –Ada.)
2. Kimi köylü şalvarlarının dizden aşağısına dikilen alaca renkli bölüm. (*Akseki ve köyleri –Ant.)

salma (II) Büyük başörtüsü, yazma. (Gölmermere *Akhisar –Mn.)

salma (III) Bir arktan akıtılarak getirilen su. (*Bor –Nğ.)

salma (IV) Ağaç kesmek ya da yontmak için kullanılan bir yanı keser, öteki yanı balta biçiminde araç. (–Gaz.; *Antakya –Hat.)

salma (V) Bebek salıncağı. (Karaköy *Nallıhan –Ank.)

salma (VI) [**sallama** (IV), **saluç**] Pala, büyük bıçak, saldırma. (*Sungurlu –Çr.; *Bor –Nğ.)
[**sallama** (IV)]: (–Ank.)
[**saluç**]: (Eminlik *Ulukışla –Nğ.)

salma (VII) **1.** Birkaç evlek asma bağı ya da gül bahçesi. (–Brd.) **2.** Tarlada ekin ekmek için ayrılan toprak parçası. (–Brd.; *Bergama, Kerre –İz.)

salma (VIII) Üstü ve üç yanı kapalı ağıl. (*Mut ve köyleri –İç.)

salma (IX) [**salına**] Bulgurlu ya da pirinçli lahana yemeği. (*Emet –Kü.; *Kurşunlu –Çkr.)
[**salına**]: (–Ada.; –Ed.)

salma (X) Yapıların çatılarında kullanılan dört köşeli kalınca kereste. (–İst.; –Sm.; *Maçka –Tr.; Güneyce –Rz.; *Hekimhan –Ml.; *Antakya –Hat.; –Ada.)

salma (XI) Köy bütçesi için köylülerden alınan vergi. (Çığrı *Dinar –Af.; İğdecik –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Söğüt –Dz.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Merzifon –Ama.; Bayadı –Or.; Haşhaşı –Ezc.; –Yz.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Korkuteli ve köyleri –Ant.; *Milâs –Mğ.; Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)

salma (XII) [**salman** (II), **salmaseyip, salmata, saltabaş**] Başıboş, serbest. (Salda *Yeşilova –Brd.; Yeniköy –Ba.; *Kandıra –Kc.; Karamürsel *Ereğli –Zn.; *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu –Tk.)
[**salman** (II)]: (–Mn. ve çevresi; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Mahmutlu *Akseki –Ant.)
[**salmaseyip**]: (Çavdarlı *Şavşat –Ar.; *Antakya –Hat.; –Nğ.; –Ada.)
[**salmata**]: (*Ermenek –Kn.)
[**saltabaş**]: (Çavdarlı *Şavşat, Bağlıca *Akarsu, *Ardanuç –Ar.)

salmaca Taneli ürünleri kabuğundan ayırmak için kullanılan iki parçalı değnek. (Bayadı, Akpınar –Or.)

salmacı [→ **salyancı**]

salma çay Şekeri içine konulmuş çay. (*Merzifon –Ama.)

salma etmek Başıboş, kendi başına bırakmak. (Çığrı *Dinar –Af.)

salmak (I) Uğurlamak, yollamak. (–Sm.; –Sv.; –Yz.; –Nğ.)

salmak (II) Hayvan yavrusunu düşürmek. (*Ardanuç ve çevresi, Cevizli *Şavşat –Ar.)

salmak (III) Köpek havlamak. (*Kandıra –Kc.)

salmalık (I) [**salan, salañ** (I) **-2**] Otlak. (Bereketli *Tavas –Dz.; Yeniköy –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; Karlı *Gerze –Sn.; –Sm.) [**salan, salañ** (I) **-2**] : (Çakaldere –Ada.)

salmalık (II) Yaprak dökümü. (*Kargı, *Tosya –Ks.)

salma muha Yapının üstünde köşelerden babaya bağlanan dört direk. (–Kc.)

salman (I) [→ **salma** (I) **-1**]

salman (II) [→ **salma** (XII)]

salman (III) Demirci. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)

salman (IV) Gazel okuyarak para toplamak. (Derviş –Isp.)

salmanca Söğüt yaprağına benzeyen yapraklarının arkası beyaz bir çeşit bitki. (*Erciş –Vn.)

salmansara Şubat sonlarında çıkan bir çeşit yayla çiçeği. (*Milâs, Kıranköy –Mğ.)

salmanta Sürülmüş harman toplandıktan sonra çevrede kalan ekin kalıntıları. (Sorguncuk *Eğridir –Isp.)

salman tokmak Tahtadan ağır tokmak. (*Düzce –Bo.)

salmaseyip [→ **salma** (XII)]

salmata [→ **salma** (XII)]

saltabaş [→ **salma** (XII)]

sal tahtası Tabut ya da ölü taşınan tahta. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

saltak Topluluk. (–Mn. ve köyleri)

saltan (I) Yalnız, tek. (*Sivrihisar, Numanoluk *Seyitgazi –Es.; *Kaş –Ant.)

saltan (II) Arı, saf. (Hıdırlı *Gerze –Sn.)

saltapla Meyvesi tatlı, aşılanmış bir çeşit armut. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

saltaş 1. Düz taş. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Tercan, Cenciğe –Ezc.; *Ağın –El.) **2.** Isıtılınca patlayan sert taş. (Yavuz, Çavdarlı –Ar.)

saltık Bırakılmış, salınmış. (*Merzifon –Ama.)

saltımak Neşelenmek. (*Düzce –Bo.)

salu Su kabı, maşrapa. (Romanya göçmenleri –İz.)

saluç [→ **salma** (VI)]

saluk (I) Hamam. (Banarlı –Tk.)

saluk (II) At, eşek, köpek gibi hayvanlarda görülen bel hastalığı. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Tamzara *Şebinkarahisar –Gr.)

saluk etmek Yol göstermek. (*Akkuş ve köyleri –Or.)

salun Yaşantı, yaşam. (*Gölpazarı –Bil.)

salur Kılıç. (*Gerede –Bo.)

saluvan 1. [→ **salavan -1**] **2.** [→ **salavan -2**]

salvar Salya, tükürük. (Çığrı *Dinar –Af.; *Gelendost, *Senirkent, *Yalvaç –Isp.; –Kü.; Kepen *Sivrihisar –Es.; *Mut köyleri –İç.)

salyan [**salıyan, saliyen, salyon**] Vergi. (–To. ve köyleri; *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; *Kelkit –Gm.; Kireçli *Şavşat –Ar.; –Kr.; *Kiğı –Bn.; Başlamış *Dörtyol –Hat.; Kınık *Suşehri –Sv.; *Bor –Nğ.; *Osmaniye –Ada.) [**salıyan**] : (–Tr.) [**saliyen**] : (–Kr.) [**salyon**] : (Haşhaşı –Ezc.)

salyancı [**salmacı**] Tahsildar. (–To. ve köyleri;–Ml.; –Kr.;*Perşembe–Or.) [**salmacı**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

salyon [→ **salyan**]

sam (I) Kemiksiz et parçası. (*Lâpseki –Çkl.)

sam (II) Boyunduruğa geçirilen eğri değnek. (Zıgana *Torul –Gm.)

sam (III) Bitkin, yorgun. (–Ks.)

sama (I) [**samadan**] Köpek pisliği. (–Isp.; –Brd.; –Dz.; –Brs.; *Gelibolu –Çkl.; *Ermenek –Kn.; –Mğ.) [**samadan**] : (–Isp.)

sama (II) Sünnet düğününde yapılan eğlence. (–Isp.)

samaç Güveyi için yapılan şenlik. (–Bo.)

samadan [→ **sama** (I)]

samağ [→ **samak** (V)]

samağar [**samağır**] Anlayışı kıt, anlayışsız. (–Nğ.; –Nş.) [**samağır**] : (–Krş;. –Ky.; *Ermenek –Kn.)

samağır [→ **samağar**]

samah (I) Ucunda alev çıkararak yanan madde bulunan değnek, meşale. (Güney *Yeşilova –Brd.)

samah (II) [→ **samak** (V)]

samahalanmak Geciktirmek. (Ovasaray –Çr.)

samahar [**samahu, samak** (II), **samaka, samakar, samār, samarak, samarık** (I) **-2, samık, sampı, samrama -2**] Aptal, sersem, budala. (Çepni *Gemerek –Sv.) [**samahu**] : (*Merzifon –Ama.) [**samak** (II)] : (Lübbey *Ödemiş –İz.) [**samaka**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.) [**samakar**] : (–Krş.) [**samār**] : (Karakuzu –Mn.) [**samarak**] : (*Tavşanlı -Kü.) [**samarık** (I) **-2**] : (–Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.) [**samık**]: (Dayakadın *Çatalca–İst.) [**sampı**] : (Kemallı *Ezine, Çavuşlu *Bayramiç –Çkl.; –Ed.) [**samrama -2**] : (*Nallıhan –Ank.)

samahlaşmak Çekişmek, tartışmak : *Çocuklar niçin birbirinizle samahlaşıp duruyorsunuz?* (–Ba.)

samahor Semaver. (*İznik –Brs.)

samahu [→ **samahar**]

samak (I) Bölge, mahalle. (*Elbistan –Mr.)

samak (II) [→ **samahar**]

samak (III) Dut büyüklüğünde, ekşi, kırmızı bir çeşit meyve. (–Ezm.)

samak (IV) Ayakkabı boyası elde edilen bir çeşit ot. (Söğüt -Dz.)

samak (V) [**samağ, samah** (II)] Çalgılı, yemekli eğlence. (İğdecik –Isp.; *Bor –Nğ.) [**samağ**] : (Kumarlar *Bayramiç –Çkl.) [**samah** (II)] : (–Nğ.)

samaka [→ **samahar**]

samakar [→ **samahar**]

samaksa Üzüm suyu ile mısır unundan yapılan bir çeşit tatlı. (–Gr. ilçe ve köyleri)

samala Karpuza benzer, bostan güzeli de denilen bir çeşit bitki ve meyvesi. (*Avanos –Nş.)

samalgını Sam yeli etkisiyle dökülen ham meyveler. (*Güdül, *Ayaş –Ank.; –Nğ.)

samandöken [→ **samanuğrısı**]

saman hergi Mart, nisan aylarında ot yokluğu nedeniyle koşum hayvanlarına saman yedirilerek yaptırılan herk. (Çepni *Gemerek –Sv.)

samanı Sarı renk. (–Gaz.)

samanlamak Hayvanlara saman vermek. (–Sm.)

saman örü Saman ufağı. (–Ur.)

samansak Akılsız, budala. (–Ks.)

samanuğrısı [**samandöken, samanyalağı, samanyolağı**] Samanyolu. (Yoncalı *Doğubayazıt - Ağ.; –İst.)
[**samandöken**] : (Camili –Ant.)
[**samanyalağı**] : (Işıklı *Çivril –Dz.)
[**samanyolağı**] : (*Ermenek –Kn.)

samanyalağı [→**samanuğrısı**]

saman yaldızı Altın yaldızın benzeri. (*Bor –Ng.)

samanyılı Ekin başağının az, samanın çok olduğu yıl. (Ank.)

samanyolağı [→ **samanuğrısı**]

samār [→ **samahar**]

samarak [→ **samahar**]

samardala Yabanıl pırasa. (Ormanlı *Çatalca –İst.)

samarık (I) [**samaruḫ**] **1.** Hastalığın bıraktığı sersemlik : *Geziyorum ama hala hastalığın samarığı geçmedi.* (Ekizce *Nizip –Gaz.; –Mr.)
[**samaruḫ**] : (*Gürün –Sv.)
2. [→ **samahar**] **3.** Sara. (–Gaz.)

samarık (II) Bozuk, çürük : *Ali'nin elması samarıkmış.* (*İlyas, *Havza –Sm.)

samarıklı (I) Hasta, zayıf : *O samarıklının biridir.* (*Zara –Sv.)

samarıklı (II) Tatsız, lezzetsiz (turp vb. için). (*Sungurlu –Çr.)

samartı [→ **samı**]

samaruh [→ **samarık** (I) **-1**]

samaruk [**samerük**] İçi boşalmış kof, çürük ağaç. (Karapürçek *Taşköprü –Ks.; *Çerkeş –Çkr.; *Boyabat –Sn.; *Hafik –Sv.)
[**samerük**] : (*Ağlı, *Küre –Ks.)

samata [→ **şamarta**]

samat günü Cumagünü yapılan gelin yazma günü. (–Sn.)

samay Şakak, kulaktozu. (Kırım göçmenleri –İst.)

sambağı [**sambaḫ, sambak, samıbağı, samıtel, samtel, samubağı**] Boyunduruğun deliklerine geçirilen eğri ağaçları bağlayan ip. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; *Ergan, Cenciğe –Ezc.; *Elbistan –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**sambaḫ**] : (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)
[**sambak**] : (*Şavşat –Ar.)
[**samıbağı**] : (*Doğubeyazıt –Ağ.)
[**samıtel**] : (*Ahlat –Bt.)
[**samtel**] : (*Erciş –Vn.)
[**samubağı**] : (–Ezc.)

sambaḫ [→ **sambağı**]

sambak [→ **sambağı**]

sambarramak Bir nesne yaylanmak, sallanmak : *Ağaç sambariyer olmuya gırılacaḫ.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sambul Ağacın karla kaplanmış durumu. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

samen **1.** Uzun boylu kimse. (*Beypazarı –Ank.) **2.** Konuk. (*Erzin –Ada.) **3.** Kız bakmaya giden kimse, görücü. (Berit ve Gâvurdağı yörükleri –Mr.) **4.** [→ **seymen -1**] **5.** Gelinle birlikte kız evinden gelen konuklar. (*Afşin –Mr.)

samerük [→ **samaruk**]

samı [**samartı, sami, samin, samit** (II), **samu**] Boyunduruğa geçirilen, öküzlerin bağlanmasına yarayan demir ya da ağaç çubuklar, boyunduruk zelvesi. (–Brs.; *Saray –Çkr.; Alişar *Merzifon –Ama.; Bahçebaşı *Turhal –To.; *Mesu-

diye, *Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; *Kelkit –Gm.; *Şavşat, Erkinis *Yusufeli, *Ardanuç –Ar.; *Çıldır –Kr.; *Oltu –Ezm.; *Tercan –Ezc.; *Doğubeyazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; *Çermik –Dy.; Bargızı, Kurucaova *Arapkir –Ml.; *Göksün –Mr.; Dişbudak *Divriği, Hacılyas *Koyulhisar, –Sv.; Erkilet *Pınarbaşı –Ky.; Karaçaylı *Saimbeyli, Büyükçaylı *Dörtyol –Ada.)

[**samartı**] : (Çakırlar *Ardanuç, Yavuz *Şavşat –Ar.)

[**sami**] : (Yavuz, Çavdarlı *Şavşat –Ar.; *Hozat –Tn.; *Ağın –El.)

[**samin**] : (Hemşin, *Pazar –Rz.; –Ar.)

[**samit** (II)] : (*Maçka –Tr.)

[**samu**] : (*Şebinkarahisar –Gr.; Sasunga *Çayırlı –Ezc.)

samıbağı [→ **sambağı**]

samı deliği Boyunduruğun demir ya da ağaç çubukları geçirmeye yarayan delikleri. (*Ahlat –Bt.)

samık [→ **samahar**]

samıl Ağaç dallarında biriken kar. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

samıl samıl Ağaçlardaki çiçek ve meyve salkımlarının sallanışı için. (Ağaçhisar *Orhaneli –Brs.)

samır (I) Dağlarda, ormanlık bölgelerde yetişen bodur çayır. (*Mut köyleri –İç.)

samır (II) [→ **samıra**]

samıra [**samır** (II), **samira, samura -1**] Gübre. (Ortaköy *Çal –Dz.; Karadere, Kıran, Bağyaka, *Finike –Mğ.)

[**samır** (II)] : (–Brd.)

[**samira**] : (–Kn.)

[**samura -1**] : (Çandır *Sütçüler –Isp.; Hortma *Acıpayam –Dz.; *Milâs, Alkı, Yerkesik *Yatağan –Mğ.)

samıramak Sayıklamak, uykuda söylenmek. (–Sn.; –Sm.)

samırdamak [**samırdanmak, samramak, samranmak, samrımak, samuramak, samurdanmak, samurmak -1, 2; samurtlamak -1, 2; sarmarmak**] **1.** Uyku ya da hastalık nedeniyle söylenmek, sayıklamak. (Söğüt, Honaz –Dz.; –Brs.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; Çığşar *Kadirli –Ada.; *Mut –İç.)

[**samırdanmak**] : (*Çarşamba –Sm.; *Ermenek –Kn.; –Nğ.; Rumkuş –Ada.; *Mut –İç.)

[**samramak**] : (Yağbastı *Kula –Mn.; *Lâpseki –Çkl.; *İskilip –Çr.; *Alucra –Gr.; –Kn.)

[**samranmak**] : (*Çal –Dz.; *Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.; Gölyayla –Rz.; Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)

[**samrımak**]: (*Kargı, *Tosya –Ks.; *İskilip –Çr.)

[**samuramak**] : (–Sm.; –Sn.; Bayadı, Danışman *Fatsa –Or.; *Tirebolu, Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**samurdanmak**] : (–Gr.; –Kn.)

[**samurmak -1**] : (–Sm.)

[**samurtlamak -1**] : (*Şebinkarahisar –Gr.; Kuz *Akkuş –Or.; *Koyulhisar, Ağrakos *Suşehri –Sv.)

[**sarmarmak**] : (–Sn.; –Sm.)

2. Anlamsız konuşmak, saçmalamak. (*Eğridir –Isp.; Söğüt –Dz.; –Ks.)

[**samurmak -2**] : (*Ünye –Or.)

[**samurtlamak -2**]: (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

3. Çok konuşmak. (Ayvalı *Taşköprü –Ks.)

samırdanmak [→ **samırdamak -1**]

samırsak [**samsak** (I), **sarsımak**] Sarmısak. (İsabey *Çal –Dz.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; –Hat.; Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.)
[**samsak** (I)] : (*Alaşehir –Mn.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Kuz *Akkuş –Or.; *Yatağan –Mğ.)
[**sarsımak**] : (*Ağın –El.)

samırtı Yüksek seslek konuşma, gürültülü ses. (*Alaşehir –Mn.)

samıtel [→ **sambağı**]

samıtmak **1.** Surat asmak. (*Düzce –Bo.) **2.** Düşünceli, üzgün durmak. (*Gelendost –Isp.; *Kırkağaç –Mn.; Dodurga *Bozüyük –Bil.)

samıtra Saz bitkisi. (Güneyce –Rz.)

sami [→ **samı**]

samin [→ **samı**]

samira [→ **samıra**]

samit (I) [**samuk, somit**] Dereotu. (Künçez –Bil.; *Devrek –Zn.; *Kemaliye –Ezc.; Başvartenik *Çemişgezek –Tn.)
[**samuk**] : (–Ml.)
[**somit**] : (*Kemaliye –Ezc.)

samit (II) [→ **samı**]

samla İri çiy damlası. (Erdel *Osmaniye, *Kadirli –Ada.)

sampı [→ **samahar**]

sambil Salya. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

samra Gübre. (*Eğridir –Isp.; *Yeşilova ve köyleri, *Bucak ve köyleri, Başpınar *Tefenni –Brd.; Uluköy, Kızılyer, Honaz, *Acıpayam, Ortaköy *Çal –Dz.; Karacasu –Ay.; –Çkl.; *Niksar –To.; Apturrahmanlar *Serik, *Kaş, Bağ –Ant.; Düğrek *Bodrum –Mğ.)

samrama **1.** Duygusuz : *Çok samrama adamdır.* (Zeyve *Söğüt –Bil.) **2.** [→ **samahar**]

samramak [→ **samırdamak -1**]

samranmak [→ **samırdamak -1**]

samrımak [→ **samırdamak -1**]

samruk (I) [→ **sormuk** (I)]

samruk (II) Bir çeşit yaban çiçeği, ballıbaba. (Misis –Ada.)

samruk (III) Görgüsüz. (Danişmen –Ba.)

samsak (I) [→ **samırsak**]

samsak (II) Eski, dağınık, kötü giyimli: *Samsak adam.* (*Seferihisar –İz.)

samsak dikmek İş ve konuşma durumunda uyuklamak : *Bizim gelin samsak dikmeğe başlamış.* (Güney *Yeşilova –Brd.)

samsar Sansar. (Gaş –Kr.)

samsı (I) Parça, bölüm. (*Biga –Çkl.; –Kü.)

samsı (II) **1.** İçine kıyma, patates, haşlanmış yumurta konularak dört köşe katlanan bir çeşit börek. (Ağlı *Küre –Ks.) **2.** Hamur tatlısı. (Limasol, –Kıbrıs)

samsımak Ekşimek, bozulmak : *Yemek biraz samsımış.* (*Akyazı –Sk.)

samsulanmak Bilmemezlikten gelmek, bilmiyormuş gibi görünmek. (–Ank.)

samtel [→ **sambağı**]

samu [→ **samı**]

samubağı [→ **samıbağı**]

samuk [→ **samit** (I)]

samul Ağaç ve dallarda biriken kar ya da kırağı. (*Ayancık –Sn.; Karkıncık *Vezirköprü –Sm.)

samura **1.** [→ **samıra**] **2.** Çöp yığını. (Çandır *Sütçüler –Isp.)

samuramak [→ **samırdamak -1**]

samurdanmak [→ **samırdanmak**]

samurmak 1. [→ **samırdamak -1**] 2. [→ **samırdamak -2**]
samurtlamak 1. [→ **samırdamak -1**] 2. [→ **samırdamak -2**]
samurtmak [→ **somartmak**]
sam vurgunu Soğuk vurmuş bitki ve meyve. (*Bor –Nğ.)
san (I) [**sanğ** (I)] 1. Tahılların başak tutmamasına neden olan hastalık. (İshaklı *Bolvadin –Af.; –Dz.; –Brs.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Peşman *Daday, *Taşköprü –Ks.; –Ama.; Sulusaray –To.; –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.)
[**sanğ** (I)] : (*Çal –Dz.; Gümele *Söğüt –Bil.; *Ermenek –Kn.) 2. Ekinlere dadanan bir çeşit böcek. (Dodurga *Bozüyük –Bil.) 3. Kimi ağaçların yapraklarında görülen içi boş siyah kabarcıklar (şeftali vb.). (*Gazipaşa –Ant.)
san (II) 1. Dilek, istek. (–Sv.; *Kızılcahamam –Ank.; Taçın *Bünyan –Ky.; –Nğ.) 2. Gelenek. (*Sarayköy –Dz.)
san (III) 1. Pas. (*Merzifon –Ama.; –İç.; *Yatağan –Mğ.) 2. Küf. (*Mut –İç.) 3. Nem. (*Şebinkarahisar –Gr.)
san (IV) Toz. (*Ereğli –Zn.)
san (V) Organ, vücudun bir parçası. (Kadıçiftliği –İst.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
san (VI) 1. Dallar üstünde biriken kar. (–Or.) 2. Kar fırtınasından sonraki durgun hava. (–Or.) 3. Soğuk. (İğdeli *Gemerek –Sv.)
san (VII) Birbirinin tıpkısı olan yazılı şeylerden biri, nüsha. (–Tr.)
san (VIII) 1. Su akıntısının getirdiği kum. (–İst.) 2. Irmaklarda büyük buz akıntısı. (*Boyabat –Sn.; Ortahisar *Ürgüp –Nğ.)
sanad Düğün : *Sanada gidelim.* (–Çkr.)
sanada O gün. (*Safranbolu –Zn.)
sanadak Düğün gecesi oğlan evinin kız evine armağan olarak verdiği canlı hayvan (koyun, keçi vb.). (Ağlı *Küre –Ks.)
sanadakçı Casus, çaşıt. (–Kü.)
sanağu [→ **sanavır**]
sanak Az süre, kısa zaman : *Bir sanak görüştük.* (*Sivrihisar –Es.; *Avanos –Nş.; Musulmantaş *Kozan –Ada.; *Hayrabolu –Tk.)
sanalmak Sayılmak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
sanamak 1. Alay etmek. (–Sv.) 2. [→ **saysınmak**]
sanana [→ **sangama**]
sananak [**sanıka**] 1. Tekerleme. (–Ada.; Civanyaylağı *Mersin, *Gülnar –İç.) 2. Atasözü. (Civanyaylağı *Mersin –İç.) 3. Boş inan. (Köşk –Ay.; Güvere *Silifke –İç.)
[**sanıka**] : (*Mut –İç.)
sanashal Gübrelerin biriktirildiği ark. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
sanatmak Saydırmak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
sanau [→ **sanav**]
sanav [**sanau**] Sayı. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**sanau**] : (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
sanavır [**sanağu, sanavu -2, sanayı, sanayır**] Aptal, sersem. (*Bozüyük –Bil.)
[**sanağu**] : (*Ünye –Or.)
[**sanavu -2**] : (*Ünye –Or.)
[**sanayı**] : (*Sivrihisar –Es.)
[**sanayır**] : (Ayvalı *Sivrihisar, Numanoluk *Seyitgazi –Es.)

sanavu [savır] **1.** Sağır. (*Ünye –Or.) [savır] : (Hacıahmet *Düzce –Bo.) **2.** [→ **sanavır**]
sanayı [→ **sanavır**]
sanayır [→ **sanavır**]
sancah [**sancak** (IV)] Saç tokası, firkete : *İki üç sancah al, başıma sancajam.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) [**sancak** (IV)] : (Pekreşen *Çıldır –Kr.)
sancak (I) Salıncak : *Çocuk sancakta uyuyor.* (Yazırlı *Nazilli –Ay.)
sancak (II) Arının iğnesi. (Ezc.)
sancak (III) Çapa. (Pekreşen *Çıldır –Kr.)
sancak (IV) [→ **sancah**]
sancakotu Isırgan otu. (*Kemah –Ezc.)
sancar Kısa kama. (Rumeli göçmenleri –İst.)
sancı Ağzından zeytinyağı ve sabunlu su dökülerek iyileştirilen bir çeşit at hastalığı. (Emirler *Balâ, Bademağacı –Ank.)
sancı çubuğu (I) Sancılanan hayvanın karnına iyileştirmek inancıyla vurulan çubuk. (*Merzifon –Ama.; *Güdül –Ank.)
sancı çubuğu (II) Zencefil. (Kayadibi *Bornova –İz.)
sancılmak (I) Saplanmak : *Karnına kaza ile bıçak sancılmış.* (Çığrı *Dinar –Af.; Erkinis *Yusufeli –Ar.)
sancılmak (II) **1.** Sendelemek. (Gülpınar *Ezine –Çkl.) **2.** Ayağa kalkıp hızla yönelmek, saldırmak : *Kapı açılır açılmaz sancıldı.* (*Taşköprü –Ks.)
sancımak Sokmak, takmak : *Eteklerini beline sancıdı.* (–Sv.)
sancı mıhı Küçük demir çivi. (*Antakya –Hat.)
sancı oku Sancılanan hastanın üstünden atıldığında iyileştiğine inanılan hallaç sopası. (*Merzifon –Ama.)
sancıotu Bir çeşit bodur çam. (–Ezc.)
sancmak **1.** [→ **sançmak -1**] **2.** [→ **sançmak -2**]
sança Ahmak, budala. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
sançalmak [→ **sanvurmak**]
sançmak [**sancmak -1, 2; sanıçmak**] **1.** Saplamak, batırmak : *İğneyi iğneliğe sancıver oğlum.* (*Sivrihisar –Es.; –Ama.; Erkinis *Yusufeli –Ar.) [**sancmak -1**] : (*Ahlat –Bt.) **2.** Isırmak, sokmak : *Yılan sançtı.* (–Bt.) [**sancmak -2**] : (*Ahlat –Bt.) [**sanıçmak**] : (–Uş.)
sandal (I) [**sandalağacı**] Yaban çileği ağacı, kocayemiş. (*Ermenek, Çatalkuyu –Kn.; –Ada.; Buluklu *Mersin –İç.; Yuva *Kaş –Ant.; Şerefler –Mğ.) [**sandalağacı**] : (–Mğ.)
sandal (II) Asma çardağı, seren. (Karaköy *Nallıhan –Ank.)
sandal (III) Bahçe çevresine çakılan uzun, ince, düz ağaçlar, sırık. (*Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)
sandal (IV) Sardunya çiçeği. (–Ky.)
sandal (V) **1.** Üçgen biçiminde tarla. (Sökmen *Atabey –Isp.) **2.** Köy yakınındaki çam ormanı. (İbik –Çr.)
sandalağacı [→ **sandal** (I)]
sandalkuşu Sarıasma da denilen bir çeşit kuş. (Tuzaklı *Gölpazarı –Bil.)

sandal odunu Bir çeşit funda. (*Bodrum –Mğ.)

sanda manda İri yarı, gösterişli. (–Gaz.)

sandan Mısır. (–Kn.)

sandığı dizlemek Çok dolan sandığı kapatmak için kapağına dizle bastırmak. (*Bor, –Nğ.)

sandığönü Salı günü güvey evinden gelin evine gönderilen, içinde süs ve giyim eşyası bulunan sandık için yapılan tören : *Sandığönüne gidemedim, perşembe günü gelin getirmeye gitmezsem olmaz.* (*Bor –Nğ.)

sandık (I) Değirmenin su deposu. (–Isp.)

sandık (II) At arabasında oturulacak yer. (–Ant.)

sandık (III) Halıcılıkta kıyısuyu ile orta süsü arasındaki bölüm. (*Bor –Nğ.)

sandık (IV) Nemli topraktan tahta kalıp içinde sıkıştırılarak kurutulmuş kerpiç : *Bahçeye sandık çektirdim, tam* 300 *sandık gitti.* (*Bor –Nğ.)

sandık (V) Düğünde özellikle salı günü erkek evinden gelin evine gönderilen, içinde giyim ve süs eşyası bulunan sandık. (*Bor –Nğ.)

sandıkçı Sandık denilen kerpiçle duvar ören adam : *Bi sandıkçı bulup şu bağın yıkık sandıklarını çektiremedim.* (*Bor –Nğ.)

sandık elması Bir çeşit yaz elması. (–Gm.)

sandık gecesi [**sandık gicesi**] Salı gecesi erkek evinden geline gelen sandık için yapılan eğlence. (*Bor –Nğ.)
[**sandık gicesi**] : (*Bor –Nğ.)

sandık gicesi [→ **sandık gecesi**]

sandıkiçi Kadının sandıkta bulunan özel eşyası. (*Bor –Nğ.)

sandıklı Altın liranın 1/4 oranında küçüğü, çeyrek altın. (*Bor –Nğ.)

sandıramak [→ **sadalamak** (I) **-2**]

sandırma [**sandurma**] Köy evlerinde fazla eşyaların konulduğu geniş yer. (*Maçka –Tr.)
[**sandurma**] : (*Maçka –Tr.)

sanduğaç [→ **sanduvaç**]

sanduk Sandık. (Karabüzey *Araç –Ks.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

sandurma [→ **sandırma**]

sandurmak İyileştirmek : *Doktor hastayı sandurdu.* (Kılkış –İz.)

sanduvaç [**sanduğaç**] Bülbül : *Sanduvaç ötüyor.* (*Seferihisar –İz.)
[**sanduğaç**] : (–Tn.)

san etmek Aldırmak, önem vermek. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sangadak [**sangıdak, sankıdak**] Ansızın, birdenbire : *Sangadak çocuk düştü.* (*Kırkağaç –Isp.; *Kula, *Alaşehir –Mn.; Eğrigöz –Kü.)
[**sangıdak**]: (Eğrigöz *Emet –Kü.)
[**sankıdak**]: (Hacımahmut *Emet –Kü.)

sangama [**sanana, sangı** (I), **sankabak, sankı, sankıbak**] Aptal, sersem, şaşkın. (Seyit *Çal –Dz.; Pazarköy *Orhanlar –Ba.; Pınarbaşı *Bayramiç, Sayracık, Sarıcaeli –Çkl.; Karacaviran –Çkr.)
[**sanana**] : (*Afşin –Mr.)
[**sangı** (I)] : (–Isp.; *Kemaliye, *Alaşehir –Mn.; *Simav, Eğrigöz –Kü.)
[**sankabak**] : (–Dz.)
[**sankı**] : (–İz.; –El.)
[**sankıbak**] : (Turgut –Mğ.)

sanga, sañga (I) Asma kilit. (–Tr.)

sanga, sañga (II) Hayvanlarda geçici beyin hastalığı. (–Isp.)

sanga, sañga (III) Bilmeden, seçmeksizin, rasgele : *Çeşmeyi sangaya gezerken bulduk.* (Çığrı *Dinar –Af.)

sangı (I) [→ **sangama**]

sangı (II) Kuş gübresi. (–Brd.)

sangı (III) Köy evlerinde dış kısma uzanan tek duvar. (Şeref *Yatağan –Mğ.)

sangıbek olmak [→ **sangırtmak**]

sangıbeng olmak [→ **sangırtmak**]

sangıdak [→ **sangadak**]

sangılık Sersemlik, ağırlık, rahatsızlık: *Başımda bir sangılık var.* (*Biga –Çkl.)

sangıpengi olmak [→ **sangırtmak**]

sangırtmak [**sangıbek olmak, sangıbeng olmak, sangıpengi olmak, sangıtmak, sanırtmak -2, sañıtmak -2**] Şaşakalmak, şaşırmak. (Gümele *Söğüt –Bil.;*İskilip –Çr.; –Rz.)

[**sangıbek olmak**] : (*Kula –İz.)

[**sangıbeng olmak**]: (Buruşuk *Kula –Mn.)

[**sangıpengi olmak**] : (–Kü.)

[**sangıtmak**] : (Karkıncık *Artova –To.; Genezin *Avanos –Nş.)

[**sanırtmak -2**] : (–Kü.)

[**sañıtmak -2**]: (–Es.; *İskilip –Çr.)

sangıtmak [→ **sangırtmak**]

sang ölümü Birdenbire ölüm. (*Kula –Mn.; *Emet –Kü.)

sangra [→ **sanra** (I)]

sangu Anlayışsız, duygusuz. (*Kemah –Ezc.)

sañğ (I) [→ **san** (I)]

sañğ (II) Buz. (–Sv.)

sañğ (III) **1.** Kulak kiri. (Kırıklı, *Karaisalı –Ada.) **2.** Diş kiri, diş üstündeki sarı leke. (*Saimbeyli –Ada.)

sanıç Süt kabı. (Rumkuş *Mudanya –Brs.; Moymul *Tavşanlı –Kü.)

sanıçmak [→ **sançmak -2**]

sanıdak Düğüne çağırılmadan gelen adam. (Obruk, Gümüşhacıköy –Ama.)

sanıdakçı Toplulukta konuşmayan, çekingen kimse. (Gireği –Kü.)

sanı emeği Boş iş. (Bayat *Emirdağ –Af.)

sanıg [→ **sanık -1**]

sanık [**sanıg, sanik**] **1.** Kirvenin kucağında sünnet edilen çocuk : *Ömer Mustafanın sanığıdır.* (*Erciş –Vn.)

[**sanıg**] : (*Erciş –Vn.)

[**sanik**] : (*Erciş –Vn.)

2. Kirvenin parasıyla sünnet olan çocuk. (*Ahlat –Bt.)

sanıka [→ **sananak -3**]

sanımak [→ **saysınmak**]

sanır Su bölümü çizgisi, su çatı. (Cemele –Krş.)

sañıra Sulu toprak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

sanıralı 1. Hırıltılı ses çıkaran bronşitli ihtiyar adam. (Oğuz *Acıpayam –Dz.) **2.** Hırıltılı ses çıkaran koyun. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

sañırama Hissiz, sersem, şaşkın : *Üç gündür sañırama oldum* (*Sivrihisar –Es.)

sañırdak Oğlan evinin kız evi yakınlarına verdiği canlı armağan ya da para. (Peşman *Daday –Ks.)

sanırtmak 1. Surat asmak, sessiz durmak. (Hisarköy *Domaniç –Kü.) **2.** [→ **sangırtmak**]

sanısı kalın [**sañsız**] Anlayışsız, kalın kafalı. (*Beyşehir –Kn.)

[**sañsız**] : (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sanısız Ölçüsüzce, dikkatsizce. (Köşker –Krş.)
sanışmak Tutulmak, uğramak. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
sanıt (I) Üstünde yufka açmaya yarayan tahta. (Yassıören *Senirkent –Isp.; Ulus *Safranbolu –Zn.; *Cide –Ks.)
sanıt (II) [→ **santır** (II)]
sanıtkan Unutkan. (–Ada.)
sañıtmak [**sağıtmak** (I)] **1.** Sessiz durmak, alık alık bakmak. (Çerçin –Brd.; *Alayunt, Gireği, Çal –Kü.; *İskilip –Çr.; *İncesu –Ky.; –Nş.; Bahçeli *Bor, –Nğ.)
[**sağıtmak** (I)] : (Biga –Ama.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Kn.) **2.** [→ **sangırtmak**] **3.** Zamanı boşa geçirmek, oyalanmak. (–Ada.)
sañız [→ **sağız**]
sanik [→ **sanık -1**]
sankabak [→ **sangama**]
sankabak olmak Başı şişmek, anlayışı azalmak : *Kalabalıkta başım sankabak oldu.* (–Dz.)
sankı [→ **sangama**]
sankıbak [→ **sangama**]
sankıdak [→ **sangadak**]
sanksar Sansar. (*Maçka –Tr.)
sañlak Başak tutmamış ekin. (Peşman *Daday –Ks.)
sanlamak [→ **sanvurmak**]
sanlaşmak Kimi ağaçlar üstünde içi boş, siyah benekler olmak. (*Gazipaşa –Ant.)
sanlı saplı Tam, gereği gibi, adamakıllı. (*Söğüt –Dz.)
sannı Asılsız, aslı olmayan. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)
sanpul [**sanralı, sapısalık -2**] Aptal : *Ahmet'e bak sanpul sanpul geliyor.* (–Ed.)
[**sanralı**] : (*Bor –Nğ.)
[**sapısalık -2**] : (Yassıören *Senirkent –Isp.)
sanra (I) [**sangra, sanrağ**] Nezle, soğuk algınlığı. (Kızılcaören –Kü.; Karkıncık *Artova –To.; *Bahçe –Ada.)
[**sangra**] : (–Ada.)
[**sanrağ**] : (Haruniye –Ada.)
sanra (II) **1.** Hayvan pisliği, gübre. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Çiftlik *Kalecik –Ank.) **2.** Koyun memesindeki kir, pislik : *Onun sağdığı süt sanralı sanralı kokar.* (Tokat –Es.)
sanra (III) Hayvanın kuyruk sokumuna yakın yanları, böğürleri. (Peşman *Daday –Ks.)
sanraalı [→ **sanpul**]
sanrağ [→ **sanra** (I)]
sanrağa [**sañrağı**] Toz nedeniyle koyun ve keçilerde görülen nezle : *Yağmur yağmasaydı davarlar sañrağadan ölecekti.* (–Nş.)
[**sañrağı**] : (Güney*Yeşilova –Brd.; Işıklı *Çivril –Dz.; Belenkeşli –İç.)
sañrağı [→ **sanrağa**]
sanrahı Uyuşuk, ağırcanlı kimse. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
sanrama toprak Verimsiz, bitek olmayan toprak. (Gölcük, Kumarlar *Bayramiç –Çkl.)
sañrau Sağır. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
sanrı **1.** İki omuz arası. (*Develi –Ky.) **2.** Sağrı. (Örencik –Bo.; *Kızılcahamam –Ank.)
sansak (I) Av hayvanlarının izi. (*Ceyhan –Ada.)
sansak (II) Dağınık. (–Brs.)
sansalat Saltanat. (–Gaz.)
sansar Zambak çiçeği. (Honaz –Dz.)

sañsız [→ **sanısı kalın**]
sansur Soğukkanlı, sevimsiz : *Amma sansur adam ha*! (Genezin *Avanos –Nş.)
sansür Deprem, zelzele. (–Or.)
sant Çiftte zincir yerine kullanılan taze meşe ağacından bükülerek yapılan bir araç. (Bağlıca *Ardanuç, Yavuz *Şavşat –Ar.)
santır (I) [→ **santur**]
santır (II) [**sanıt** (II)] Sersem, aptal. (Bağviran *Kızılcahamam –Ank.; –Ky.)
[**sanıt** (II)] : (*Hadım –Kn.)
santıranç Nalbantların tırnak kesmekte kullandıkları aygıt. (–Çr.)
santır çalmak Titremek. (*Bor –Ng.)
santır çivisi Dinç ve sağlıklı (yaşlı adam, ihtiyar için). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
santrama **1.** Taras. (Mağura *Maçka –Tr.) **2.** Sofa. (Mağura *Maçka –Tr.)
santraş Satranç. (–Sm.)
santur [**santır** (I)] Bir çeşit çalgı, kanun. (–Sv.; Bahçeli *Bor –Ng.)
[**santır** (I)] : (*Çal –Dz.)
sanurra Süprüntü, çerçöp. (Çandır *Sütçüler –Isp.)
sanvurmak [**sançalmak, sanlamak**] Buğday başak tutmamak, içlenmemek. (Ovasaray –Çr.)
[**sançalmak**] : (–Ky.)
[**sanlamak**]: (Peşman *Daday –Ks.)
sanyeli Batıdan esen ekinleri zamansız sarartan yel. (Uluğbey *Senirkent, –Isp.)
sap **1.** İplik tiresi. (–To.; –Kr.; *Doğubayazıt –Ağ.) **2.** Bir dikişlik iplik. (–Brs.; *Düzce –Bo.)
sapağ Sap, kulp (meyve vb. için). (Zarşat –Kr.)
sapak **1.** Küçük yolların anayoldan ayrıldığı yer. (–Mn.; *Ezine –Çkl.; *Mudanya –Brs.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı –Sk.; *Düzce –Bo.; *Kartal –İst.; *Çarşamba –Sm.; Danışman *Fatsa, *Ünye –Or.; Nefsiköseli *Görele, *Tirebolu, merkez köyleri –Gr.; Zermut, Torul –Gm.; *Andırın –Mr.; –Sv.; *Milâs –Mğ.) **2.** Suyun başka kollara dağıldığı yer. (*Niksar –To.; *Mut –İç.)
sapakal Pulluğun çamurunu temizlemeye yarayan araç. (–Kr.)
sapakar Kerpeten. (Lori –Gm.)
sapalaç (I) **1.** Aptal, sersem. (*Sivrihisar –Es.; Çanıllı *Ayaş –Ank.) **2.** Anlamsız, saçma konuşan. (*Polatlı, Çanıllı *Ayaş –Ank.)
sapalaç (II) Ters yol. (*Alaşehir –Mn.)
sapalamak **1.** [→ **sapha vurmak**] **2.** Kaçamak yapmak. (Çepni *Gemerek –Sv.)
sapan **1.** Anlayış. (–İz.; –Mğ.) **2.** Denge. (–Mğ.)
sapanga [→ **sapankaya**]
sapanğa [→ **sapankaya**]
sapanı açık at Arka ayaklarının arası açık, meydanlı at. (*Lâpseki –Çkl.)
sapankaya [**sapanga, sapanğa, sapenk**] Taş atmak için kullanılan ip ya da lastikten yapılmış bir araç, atambaç. (Balçıkhisar *Mihalıççık –Es.; –Sn.; *Merzifon –Ama.; Sarıca *Gölköy –Or.; –Rz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**sapanga**] : (*Ünye –Or.)
[**sapanğa**] : (*Düzce –Bo.)
[**sapenk**] : (–Ezc.)
sapankıran otu Bir çeşit ot. (Piraziz –Gr.)
sapankolu dolaşmak Birbirine işi düşmek : *Allah seninle sapankolu dolaştırmasın*. (Çepni *Gemerek –Sv.)

sapan kulağı [**sapan ökçesi**] Sabanın çizgi açan ucu, demiri. (Toyaklı *Söğüt –Bil.; *Akyazı –Sk.; *Bor –Nğ.; –Kn.)
[**sapan ökçesi**] : (*Bor –Nğ.)

sapanlamak 1. Saçma konuşmak, saçmalamak. (Çöplü *Çivril –Dz.; *Alayunt –Kü.) **2.** Anlamsız oraya buraya koşmak : *Deli mi bu, beni görür görmez sapanladı.* (–Rz.)

sapanlamak (II) Saban demiri hayvan ayağına batmak : *Öküzü sapanlayan çiftçi aç kalır.* (*Çarşamba –Sm.)

sapan ökçesi [→ **sapan kulağı**]

sapansız Dengesiz, densiz, düşüncesiz. (*Eğridir, *Gelendost –Isp.; Oğuz, Alâaddin *Acıpayam, Honaz –Dz.; *İznik –Brs.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; *Ermenek –Kn.; –Mğ.)

sapar Ayrıntı, fark : *Çakalın köpekten saparı yok.* (Moymul *Tavşanlı –Kü.)

saparan Sarp yer. (Güneyce –Rz.)

saparna Deri ve firengi hastalığında tütsü olarak kullanılan bir ot, similaks. (–İst.; *Kilis –Gaz.)

saparta Azar, öfke ile söylenen söz. (*Bor –Nğ.)

sapatma [→ **sapırtma**]

sapcı Harman zamanı çalıştırılan işçi. (Yenimüslüman *Zile –To.)

sapçak [→ **saplak**]

sap çekme Biçilen ekini harman yerine götürme işi. (*Düzce –Bo.)

sapenk [→ **sapankaya**]

sapetmek Kalabalık, ya da sık ağaçlık yerde yanındaki arkadaşını bilerek bırakmak, ayrılmak : *Onu kalabalık bir yere gelince sapettim.* (Peşman *Daday –Ks.)

sapgın Yolsuz, sapık. (*Yalvaç –Isp.)

sapha vurmak [**sapalamak -1**] Birini dolandırmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**sapalamak -1**] : (Çepni *Gemerek –Sv.)

sapı Sarp, insan ve yol uğramayan yer. (Güney *Yeşilova –Brd.)

sapık [**sapiyh, sapuk** (II)] Kısa çizme, konçlu ayakkabı, mest. (Düz *Çarşamba –Sm.)
[**sapiyh**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**sapuk** (II)] : (–İz.; –Sm.; –Tr.; Yavuz *Yıldızeli –Sv.)

sapıkara [→ **sapılcé**]

sapıklık Bir yana ağmış, eğik durum. (*Lâpseki –Çkl.)

sapık supuk Saçma sapan : *Sapık supuk gonuşuyor.* (*Bor –Nğ.)

sapılamak Ses çıkarmak. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)

sapılca [→ **sapılcé**]

sapılcé [**sapıkara, sapılca**] Tava : *Sapılcéyi geti, Āşa anıh verejem.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**sapıkara**] : (*Söke –İz.)
[**sapılca**] : (–Kr.)

sapın 1. [→ **sarpın -1**] **2.** [→ **sarpın -2**]

sapınlaşmak Sersemlemek. (Tavaklı *Ezine –Çkl.)

sapır buçuk Deli dolu, şuursuz. (*Sivribisar –Es.)

sapırtma [**sapatma, sapırtmaç, sapıtma ağacı -1, sapnı tahtası**] Sine indirilen ölünün üstüne konulan aynı boyda kısa ve düzgün ağaçlar. (*Pınarbaşı –Ky.)
[**sapatma**] : (–Gaz.; –Mr.)
[**sapırtmaç**] : (*Pınarbaşı –Ky.)
[**sapıtma ağacı -1,**] : (Vazıldan *Divriği –Sv.)
[**sapnı tahtası**] : (–Çkr.)

sapırtmaç [→ **sapırtma**]
sapırtmak Şaşırmak : *Beni görünce ne yapacağını sapırttı.* (Gürağaç *Tavşanlı –Kü.)
sapısalık **1.** Beceriksiz. (Yassıören *Senirkent –Isp.) **2.** [→ **sanpul**]
sapısarı [**saremin**] Bir çeşit üzüm. (Zincidere –Ky.)
[**saremin**] : (–Isp.)
sapısilik Kişiliksiz, kendinibilmez. (*Kandıra –Kc.)
sapıtma [**sapma** (I), **saptırma**] **1.** Sin içinde ölünün yatırılması için yapılan yer. (*Eğridir., Yassıören *Senirkent –Isp.; Büyük Afşar –Ank.)
[**sapma** (I)] : (*Keçiborlu –Isp.; *Çal, Çöplü *Çivril –Dz.; *Merzifon –Ama.)
[**saptırma**] : (*Mut ve köyleri –İç.) **2.** Taştan oyma sin, lahit. (Büyük Afşar –Ank.)
sapıtma ağacı **1.** [→ **sapırtma**] **2.** Sinin iki yanına dikilen ağaç. (Tokat –Es.)
sapıtma tahtası Sin üstüne konulan kapak. (Söğüt, Honaz –Dz.)
sapıtma taşı Sine yatırılan ölünün üstüne kapatılan kapak taşı. (–Gaz.; Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
sapıuzun Bir çeşit armut. (*Bor –Nğ.)
sapilik Yassı, düz: *Sapilik taş oyunu hoştur.* (–El.)
sapiyh [→ **sapık**]
sapka Kayalık, sarp yerler. (–Ank.)
sapkı Sokak. (–İst.)
sapkın **1.** Bunak, deli gibi. (*Kangal –Sv.; *Ermenek –Kn.) **2.** Her şeyi bilen, bilgili. (*Şereflikoçhisar –Ank.)
saplā [→ **saplak**]
saplaḫ [→ **saplak**]
saplak [**sapçak, saplā, saplaḫ, saplayak, saplı -2, savacık**] Saplı su tası, maşrapa. (*Kemalpaşa, *Bornova –İz.; Tokat –Es.; Darıca *Gebze –Kc.; –Tr.; –Sv.; Mihalıç –Ky.; Kolukısa, *Kadınhanı –Kn.; *Marmaris –Mğ.)
[**sapçak**] : (Haydarlı *Dinar –Af.; Aşağıkayı *Tosya –Ks.)
[**saplā**] : (*Sivrihisar –Es.)
[**saplaḫ**] : (*Arapkir –Ml.; *Antakya –Hat.)
[**saplayak**] : (–Sm.)
[**saplı -2**] : (–İst.; –Çkr.; –Sm.; –Ama.; *Reşadiye –To.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Kr.; –Sv.; –Ank.; –Mğ.)
[**savacık**] : (Korucu –Ed.)
saplam [**saplım, saplum**] İğneye takılan bir sap iplik. (Hacıbrahim *Bayındır –İz.; Eymir *Bozdoğan, Kıreaklı *Nazilli –Ay.; *Ula –Mn.)
[**saplım**] : (*Kandıra –Kc.; –Sm.)
[**saplum**] : (*Çarşamba –Sm.; *Taşova –Ama.; *Ünye –Or.; Kürtköyü *Küre –Ks.)
saplama **1.** Marangoz keskisi. (*Mudanya –Brs.; –Kn.) **2.** Kulaklı, küçük bıçak. (*Vezirköprü –Sm.; –Rz.)
saplaşmak Sataşmak. (–Tr.)
saplayak [→ **saplak**]
saplı [**saplıyak, sapli, saplu**] **1.** Büyük kepçe. (–Ezm.; –Bt.; *Beypazarı –Ank.)
[**saplıyak**] : (–Or.; Piraziz, Düzköy *Keşap –Gr.)
[**sapli**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)
[**saplu**] : (*Ağın –El.) **2.** [→ **saplak**] **3.** Kevgir. (–Gm.)
saplıcadindon Armut. (–Bo.)
saplıcan [→ **satlıcan**]

saplıcatinton [saplıtinton] **1.** Patlıcan. (*Lâpseki –Çkl.; *Alanya –Ant.) **2.** Dağ elması. (*Lâpseki –Çkl.) **[saplıtinton] :** (–Çkl.)

saplık Balta, çapa ve benzeri araçlara sap yapmakta kullanılan odun. (*Kozan –Ada.)

saplıkarga Alakarga, saksağan. (Çavuşköy, Yarhisar –Bil.)

saplım [→ **saplam**]

saplıtinton [→ **saplıcatinton -2**]

saplıyak [→ **saplı -1**]

sapli [→ **saplı -1**]

saplu [→ **saplı -1**]

saplum [→ **saplam**]

sapma (I) [→ **sapıtma -1**]

sapma (II) Keklik kafesi. (*Sandıklı –Af.)

sapma (III) Başka bir yerden gelip, mal mülk alarak yerleşen kimse. (Enez –Ed.)

sapnı tahtası [→ **sapırtma**]

sapramak [sapratmak] Abuk sabuk, saçma konuşmak. (*Kartal –İst.) **[sapratmak] :** (*Antakya –Hat.; Hamurcu *İncesu –Ky.)

sapraş [sapruj] Sahan kapağı. (–Tr.) **[sapruj] :** (–Tr.)

sapratmak [→ **sapramak**]

sapruj [→ **sapraş**]

sap saman söylemek Anlamsız konuşmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sap sémda Asla, hiçbir zaman : *Sap sémda kişini körmedim.* (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sapşak [→ **şapşak** (I) **-8**]

saptırma [→ **sapıtma -1**]

sapuk (I) Sapık. (*Taşköprü –Ks.; Yavu *Yıldızeli –Sv.; –Sm.)

sapuk (II) [→ **sapık**]

sapur supur Anlamsız, saçma sapan (söz için). (*Alaşehir –Mn.)

sapuzun Bir çeşit armut. (–Nğ.)

sapyant Çatıyı oluşturan direkler. (–Ant.)

Sap yıldızı Ülker yıldızı. (–Ama. ve çevresi)

sar (I) **1.** Sahillerde yetişen, kerestesi çürük bir çeşit çam. (*Gazipaşa –Ant.) **2.** Ağaçtan elde edilen odun. (*Eğridir köyleri, *Sütçüler –Isp.; Viranköy –Kü.)

sār (II) Sağır. (–Gaz.)

sara (I) Kuytu, karanlık, güneşsiz yer. (Akpınar –Or.)

sara (II) Atlarda nezle hastalığı. (*Afşin –Mr.)

saracak Ebegümeci. (*Datça –Mğ.)

saraç [→ **sarat**]

saraçlamak Heybe, çanta, torba vb. şeylerin çevresine meşin geçirerek dikmek. (*Bor –Nğ.)

saraçlatmak Saraçlama işini yaptırmak. (*Bor –Nğ.)

sarad [→ **sarat**]

sarak Bebek için tülbent içine tatlı konarak yapılan emzik. (*Kurşunlu –Çkr.)

saraka Alay, eğlence : *Beni her gün sarakaya alıyorlar.* (*Bergama –İz.; –Sm.; –Nğ.)

saralmak Sararmak. (Zarşat –Kr.)

saraltmak Sarartmak : *Güneş ekinleri saraltti.* (*Hozat –Tn.)

saramana Çalılar arasında görülen bir çeşit yeşil renkli, büyük kertenkele. (*Eğridir –Isp.)

saramuk [sarartma, sarartmalı] Hastalıklı, arık, cılız : *Saramuk adam.* (*Çarşamba –Sm.; *Merzifon, *Taşova –Ama.; *Ulubey –Or.; *Tire-

bolu –Gr.; Ağrakos *Suşehri, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**sarartma**] : (*Maçka –Tr.; –Ant.)
[**sarartmalı**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)

sarap Üstü kapalı suyolu. (*Ağın –El.)

sarartma [→ **saramuk**]

sarartmalı [→ **saramuk**]

sarat [**saraç, sarad, şadara, şadra** (I), **şatra**] Büyük delikli kalbur. (Cenciğe –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Dy.; *Hozat –Tn.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Birecik –Ur.; *Kilis –Gaz.; Şekeroba –Mr.; *Antakya, Reyhanlı ve Amikovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Kangal, Hatip *Zara –Sv.; *Polatlı, Sekili *Beypazarı –Ank.; *Kozan –Ada.; *Tarsus –İç.)
[**saraç**] : (Ergân –Ezc.)
[**sarad**] : (–Md.; *Afşin –Mr.; Reyhanlı ve Amikovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Hayrabolu –Tk.)
[**şadara**] : (–Ama.; Karakoyun *Iğdır, *Çıldır –Kr.; –Ezm. ve çevresi; –Sv.)
[**şadra** (I)] : (Bağlıca *Ardanuç, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr.)
[**şatra**] : (Yalap *Pınarbaşı –Ky.)

saratlamak Kalburlamak. (Cenciğe –Ezc.; *Ağın –El.; *Kilis –Gaz.)

saray (I) Kiremitlik. (–Uş.)

saray (II) Hükümet konağı. (–Nğ.)

saraybağı Bir çeşit çatı. (*Vezirköprü –Sm.)

saraykaşmiri Bir çeşit ipekli kumaş. (*Kadıköy –İst.)

saraylı Sarığıburma tatlısı. (*Bodrum –Mğ.)

sardakıl Takılma, çatma, sataşma. (–Çkr.)

sareç Sarnıç. (–Brd.)

saremin [→ **sapısarı**]

saretlik Meşinden yapılmış kat kat cepli kuşak, bir çeşit kemer. (*Gemerek –Sv.)

saretlimes Saraçlanmış, boğazlı, yandan kancalı mest. (–Nğ.)

sarey Üstü çatılı yapı : *Bizim bezeyhlide ele saréylarınız varıydı ki.* (Gürcistan göçmenleri, *Selim, Karapa *Sarıkamış –Kr.)

sarga [→ **sarka -1**]

sargan Bir çeşit balık. (*Gerze –Sn.; –Sm.; *Perşembe –Or.; *Tirebolu –Gr.)

sargı Kuşatma : *Düşmanı sargıya aldılar.* (–Sm.)

sargın (I) [**sarğın**] **1.** Candan, içten, yürekten : *Naci çok sargın bir arkadaştır.* (*Eğridir –Isp.; –Mn.; *Susurluk –Ba.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *Çarşamba –Sm.; Karkıncık *Artova –To.; Bayadı –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Polatlı, Çanıllı *Ayaş, *Kızılcahamam –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Arslanköy *Mut –İç.)
[**sarğın**] : (*Akyazı –Sk.; *Taşova –Ama.)
2. Tutkun. (–Brs.)

sargın (II) Değirmenin iyi ve düzgün çalışması durumu : *Değirmen sargın, kadife gibi un çıkarıyor* (*Mersin –İç.)

sargın (III) Kapalı, puslu (hava için). (*Bor –Nğ.)

sargın (IV) Tekcins, cinsteş. (Güveç –Kn.)

sargın (V) Kolaylıkla toprağa gömülen : *Bu saban sargın yere yavuz sarıyor.* (*Erdek, *Bandırma –Ba.)

sargın (VI) İstekli : *Bizim kuzu sarmaşığı sargın yiyor.* (*Milâs –Mğ.)
sargon [**sargoz**] Bir çeşit kılıç balığı. (*Tirebolu –Gr.)
[**sargoz**] : (*Gazipaşa –Ant.)
sargoz [→ **sargon**]
sargun (I) Uygun, tıpatıp : *Bu elbise sana pek sargun geldi.* (*Alaçam, *Bafra –Sm.)
sargun (II) Üstü sazlarla örtülü küçük bataklık. (*Kandıra –Kc.)
sargut Açık saman rengi, sarımsı. (–Sm.)
sarğı Halı, kilim. (Akarsu *Ardanuç –Ar.)
sarğın [→ **sargın** (I) **-1**]
sarhanah Sucuk doldurulan barsak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
sarḫımaḫ Meyve ve sebze buruşmak, pörsümek. (*Ağın –El.)
sarhmah Sarkmak, sallanmak. (*Antakya –Hat.)
sarhoşbarı Bir çeşit bar, halk oyunu. (–Ezm.)
sarıağaç Zerdeçal, Hintsafranı. (–Kn.)
sarıağız Uzun, yuvarlak, ak renkli, genişçe ağızlı bir çeşit balık. (Çardak *Lâpseki –Çkl.; *Beykoz –İst.)
sarıağu Sarı çiçekli ve yaprakları ağılı, bodur bir çeşit ağaç. (Şıhlar *Ulubey –Or.)
sarıarmudu [→ **sarıcaarmut**]
sarıasma [**sarıbilbil, sarıbülbül, sarıçıtnık, sarıguş, sarıkandil, sarıkuş, sarısandal**] İncirkuşu. (Yassıören *Senirkent –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; *Bergama –İz.; –Ba.; *Mudanya –Brs.; *Kandıra –Kc.; –Sm.; –Kn.; –Nğ.)
[**sarıbilbil**] : (*Antakya –Hat.)
[**sarıbülbül**] : (Çomaklı *Korkuteli –Ant.)
[**sarıçıtnık**] : (*Antakya –Hat.)
[**sarıguş**] : (*Gazipaşa –Ant.)
[**sarıkandil**] : (Beyazıt –İst.; –El.)
[**sarıkuş**] : (Söğüt, Honaz –Dz.; –Rz.; –Ant.; *Milâs, *Bodrum –Mğ.; *Mut –İç.)
[**sarısandal**] : (–Kn.)
sarıaş Pelte. (–Ba.)
sarıayaklı Uğursuz. (–Kü.)
sarıbalık [**sarıbenli**] Sazan balığı. (Umurlu –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Gedelek *Kemalpaşa –Brs.; *Osmaneli –Bil.; *Çarşamba –Sm.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Ağın –El.; –Mr.; *Koyulhisar –Sv.; *Saimbeyli –Ada.; *Milâs –Mğ.)
[**sarıbenli**] : (*Antakya –Hat.)
sarıbaş (I) Sarı başaklı bir çeşit buğday. (Cumayanı –Zn.; –Tr.; Korzaf *Uluşiran –Gm.; –Rz.)
sarıbaş (II) Parlak ve düzgün tüylü, küçük bir çeşit kuş. (–Ant.)
sarıbaybak Sarışın (adam). (Yayalar *Kartal –İst.)
sarıbekir armudu [→ **sarıcaarmut**]
sarıbenli [→ **sarıbalık**]
sarıbilbil [→ **sarıasma**]
sarıboz Aka yakın sarı renkli eşek. (–Isp.)
sarıbö Örümceğe benzer ağılı bir böcek. (*Gördes –Mn.)
sarıburma [→ **sarığıburma**]
sarıbursa Siyah kılçıklı, dolgun taneli buğday. (–Sv.)
sarıbuzğulu Sert kabuklu, turşusu yapılan bir çeşit sarı üzüm. (Ortahisar *Ürgüp –Nş.)
sarıbülbül [→ **sarıasma**]
sarıcaarı [**sarıçibin**] Bal yapmayan arı, eşekarısı. (*Tire –İz.; *Lâpseki –Çkl.; *Düzce –Bo.; Şıhlar *Ulubey –Or.; *Finike, *Elmalı –Ant.)

[**sarıçibin**] : (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sarıcaarmut [**sarıarmudu, sarıbekir armudu**] Sarı, yağlı ve sulu, mayhoşumsu bir çeşit armut. (*Düzce –Bo.)

[**sarıarmudu**] : (–Gm.)

[**sarıbekir armudu**] : (–Gm.)

sarıcaerik Ekşi, çok sulu bir çeşit erik. (*Düzce –Bo.)

sarıcağ [→ **sarıyağ**]

sarıçapar **1.** Sarı ya da kızıl saçlı, yüzünün cildi bozuk olan adam. (*Düzce –Bo.) **2.** Sarışın, aksi adam. (*Düzce –Bo.)

sarıçedik Bir çeşit kadın pabucu. (–Ama.)

sarıçıtnık [→ **sarıasma**]

sarıçibin [→ **sarıcaarı**]

sarıçiyle Sarımsı toprak. (İvrindi –Ba.)

sarıdiken Uçlarında sarı ve sivri dikenler bulunan bir yaban otu. (Dereköyü –To.)

sarıerik Kayısı. (*Kemaliye –Ezc.; Köşker –Krş.)

sarıgelen Sarımsı. (*Düzce –Bo.)

sarıger Kulakları ve bacakları sarı keçi. (–Dz. ve köyleri, İhsaniye –İst.; *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.)

sarıgeren Sarı, yağlı toprak. (Bozköy *Karaburun –İz.)

sarıgöbek elması Sarımsı yeşil sonbahar elması. (–Gm.)

sarıgöde Kartaldan küçük, yırtıcı bir kuş : *Sarıgöde gibi kaptı.* (*Ürgüp –Nş.)

sarıgöz Karagöz balığına benzer bir çeşit balık. (Kilitbayır –Çkl.; *Beykoz –İst.; –Sm.; *Bor –Nğ.)

sarıgöz sarma Namlusu sarma olarak özel biçimde yapılmış çifte. (*Milâs –Mğ.)

sarığıburma [**sarıburma, sarımburma, saroburması, saruğuburma, sarunburma**] Bir çeşit yufka tatlısı. (–Kn.)

[**sarıburma**] : (–To.; –Ant.)

[**sarımburma**] : (–Çkr.)

[**saroburması**] : (Peşman *Daday –Ks.)

[**saruğuburma**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**sarunburma**] : (Ağlı *Küre –Ks.)

sarığuş [→ **sarıasma**]

sarıhıdır elması [**sarıhızır elması**] Bir çeşit elma. (–Gm.)

[**sarıhızır elması**] : (–Gm.)

sarıhızır elması [→ **sarıhıdır elması**]

sarık Tülbent. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

sarıkakaç [→ **sarımana**]

sarıkanat Küçük lüfer balığı. (*Beykoz –İst.)

sarıkandil [→ **sarıasma**]

sarıkılçık Bir çeşit pirinç. (–Tr.)

sarıkıvrık [→ **sarıkıvrım**]

sarıkıvrım [**sarıkıvrık, sarıkıvrışık**] Toprak altında sürüp filiz veren tane. (*Eğridir –Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; *Çal –Dz.; Satılmış, Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *Mersin –İç.)

[**sarıkıvrık**] : (–Isp.; *Milâs –Mğ.)

[**sarıkıvrışık**] : (*Bolvadin –Af.)

sarıkıvrışık [→ **sarıkıvrım**]

sarıklık Çiğdem. (Karamaslı *Çarşamba –Sm.)

sarıkoğuk Bir çeşit incir. (*Bodrum –Mğ.)

sarıkonur Sırtı sarı, siyah sığır. (–Ank.; *Ermenek –Kn.; –Ant.; *Mut köyleri –Mğ.)

sarıkulak Kefal yavrusu. (*Çarşamba, *Bafra –Sm.)

sarıkuş [→ **sarıasma**]

sarıkuyruk Kuyruğu sarı bir çeşit balık. (*Marmaris, *Milâs –Mğ.)

sarılgıt Çok renkli : *Senin entari hepten sarılgıt yahu!* (Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.)

sarılığını kesmek Ustura ile hastanın alnından bir damla kan çıkarmak. (*Ağın –El.)

sarılık Sığırcık büyüklüğünde bir çeşit av kuşu. (–Nğ.)

sarım Keten ya da kendirin eğrilmemiş liflerinden yapılan ince iplik. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

sarımana [**sarıkakaç, sarımaya**] Büyük kertenkele. (*Edremit, Yeniköy –Ba.; Taplık *Havza –Ed.)

[**sarıkakaç**] : (–Çkr.)

[**sarımaya**] : (*Lâpseki –Çkl.)

sarımantı Şebboy çiçeği. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Ant.; *Milâs –Mğ.)

sarımaya [→ **sarımana**]

sarımburma [→ **sarığıburma**]

sarımsak yağı Öksürüğü geçirmek için içilen, içinde sarmısak pişirilen tuzsuz yağ. (–Sm.)

sarınacak Kuzeybatıdan esen yel. (*Sungurlu –Çr.)

sarınç Kuyu, sarnıç. (–Md.; *Antakya –Hat.)

sarıot [→ **sarot**]

sarıoturak fasülye Sırığa sarılmayan bir çeşit fasülye. (–Sm.; –Tr.)

sarıpapa [→ **sarıyemiş**]

sarıparmak Havuç. (–Kn.)

sarıpatlıcan Domates. (*Sarıyer –İst.)

sarıpüs At, katır vb. hayvanların üstüne örtülen kıl örtü. (–Tr.)

sarısabır Yapraklarından acı madde çıkarılan bir çeşit bitki. (*Bor –Nğ.)

sarısandal [→ **sarıasma**]

sarısu Taze peynirden yapılan bir yemek. (Camili *Kozan –Ada.)

sarıteyin Sincap : *Sarıteyin çok sıçrar.* (–Çr.)

sarıtıska Renksiz, sağlıksız adam. (*Siverek –Ur.)

sarıtoppas Sarı ve kılçıklı buğday. (Karayün –Sv.)

sarıtüllü 1-2 yaşında keçi yavrusu. (Şerhelik *Havza –Sm.)

sarıyağ [**sarıcağ**] Tereyağ. (Yazılı *Emirdağ –Af.)

[**sarıcağ**] : (Karaçay göçmenleri, Yazılı *Emirdağ –Af.)

sarıyazlık Az taneli ak buğday. (Karahisar *Tavas –Dz.)

sarıyel **1.** Doğudan esen ılık yel. (*Senirkent –Isp.; *Şebinkarahisar –Gr.) **2.** Kışın ırmak vadilerinden gelen sert, soğuk yel. (*Niksar –To.)

sarıyemiş [**sarıpapa**] Şeftali. (*Araç –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; Kasımlar *Gölpazarı –Bil.)

[**sarıpapa**] : (–İst.)

sarızağar Çiğdem. (Mağara *Saimbeyli –Ada.)

sari Yana : *Kemandan sari canım sağ olsun.* (–Bt.)

sarik Çarık deliğine içten konan deri parçası. (*Hozat –Tn.)

sariyli Yağlı pide. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

sarka [**sak** (V), **sarga, sarko, sarma** (IV)] **1.** Üstü sırma işlemeli, kadife ya da çuhadan yapılan kollu, kolsuz kadın ceketi. (–Dz.; Doğla *Karacabey –Brs.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; *Gerede –Bo.; *Sivrihisar –Es.; *Ula –Mğ.) **2.** Yelek boyunda kollu, önü açık, düz yakalı, kadifeden işli kadın giysisi, kısa entari. (Altıntaş –Kü.; Çaltı *Söğüt –Bil.; Tokat –Es.)

[**sak** (V)] : (–Dz.)
[**sarga**] : (–Vn.)
[**sarko**] : (İnköy –Kü.)
[**sarma** (IV)] : (*Sarıyer –İst.)
sarkaç 1. Dağ eteği. (Hemşin –Rz.) **2.** Su bölümü çizgisi, suçatısı. (*Emet –Kü.)
sarkal Pörsümüş, sarkmış deri. (*Hereke –Kc.)
sarkan Kovan. (*Lâpseki –Çkl.)
sarkanak (I) [**sarkınak**] **1.** Çene altından sarkan et. (*Eğridir –Isp.; Söğüt, Honaz –Dz.; Tokat –Es.; –Çkr.) **2.** Kaz ve ördeğin bacakları arasında sarkan yağ. (*Merzifon –Ama.) **3.** İşkembenin bir parçası, şirden. (*Gelendost –Isp.; *Çivril, Söğüt *Çal –Dz.; İsabeyli –Ada.; Civanyaylağı –İç.)
[**sarkınak**] : (Viranköy –Kü.; Kuzköy, Elmacık *Bucak –Brd.)
sarkanak (II) Püskül, saçak, ponpon. (*Bor –Nğ.)
sarkanak (III) Sarımsı. (*Ünye –Or.)
sarkınak [→ **sarkanak** (I) **-3**]
sarkınmak Sarkmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
sarkmak (I) **1.** İstememek, çekememek, kıskanmak. (*Devrek –Zn.) **2.** Açgözlülük yapmak. (–Nğ.) **3.** İmrenmek, yönelmek. (*Düzce –Bo.; *Taşköprü –Ks.)
sarkol [→ **sarka -2**]
sarlak Sokulgan, girgin. (Yeniköy –Ba.; Yerkesik –Mğ.; *Keşan –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; Yaylagöne *Malkara –Tk.)
sarlaşmak Bıktıracak biçimde ilgilenmek. (–Ks.)
sarma (I) [**somra**] Sığır gübresi. (Salda *Yeşilova –Brd.; Orhaneli *Seferihisar, Görece –İz.; Keskin –Es.)
[**somra**] : (Söğüt, Honaz –Dz.)
sarma (II) Namlusu özel biçimde çelik tellerle yapılan av tüfeği : *Benim kırma sarmadır, 250 lira verdiler vermedim.* (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)
sarma (III) Sigara. (Üstükran –Mş.; –Bt.)
sarma (IV) [→ **sarka -2**]
sarma (V) Ahırlarda uzatma işini gören direk. (–Ezm.)
sarmak (I) Köpek havlamak, saldırmak. (*Mut –İç.; *Elmalı, *Finike –Ant.)
sarmak (II) Değnekle, sopayla dövmek : *Ali'ye değerli bir deynek sardım.* (*Mut –İç.)
sarmak (III) Değirmen arklarındaki suyu tahtalarla öbür yana geçirmek. (*Kurşunlu –Çkr.)
sarmak (IV) Yüklemek. (*Akçakoca –Bo.)
sarmak (V) Tırmanmak : *Bayıra sarmak.* (*Akçakoca –Bo.)
sarman Bir çeşit kilim. (Berit, Gâvurdağı yörükleri –Mr.)
sarmarmak [→ **samırdamak**]
sarmaşık Gelin olacak kızın arkadaşlarıyla yaptığı kır eğlencesi. (Babadağ *Sarayköy –Dz.)
sarmaşık sözlü İyi konuşamayan, söyleyişi anlaşılmayan. (*Lâpseki –Çkl.)
sarmaşmak 1. Gelin olan kız evlendiğinin ertesi günü akrabalarını görmeğe gelmek. (Söğüt –Dz.) **2.** Kucaklaşmak. (İsabey *Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)
sarmaşuk Sarmaşık. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
sarma yol Tepeye çıkan yol, dağ yolu. (Alpanas *Seyitgazi –Es.; –Yz.)

sarmı Dokuma aygıtında dokunan bezlerin sarıldığı araç. (*Maçka –Tr.; Adacami –Rz.)

sarmık Nişadır ezmek, yumuşatmak için kullanılan demir. (–Mr.)

saroburması [→ **sarığıburma**]

sarol Yaban eriği. (Yavuz *Şavşat –Ar.; Zellice –Ezm.)

sarot [**sarıot**] Havuç. (Güney *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Söğüt, Honaz *Çal –Dz.)

[**sarıot**]: (Haçalar *Çal –Dz.)

sarpabalığı Genişçe, sırtı beyaz ve sarı çizgili bir çeşit balık. (Çardak *Lâpseki –Çkl.)

sarp adam Pazarlıkta kolayca anlaşamayan, çetin kimse. (Çepni *Gemerek –Sv.)

sarpan (I) Büyük saman yığını. (Kırım Türkleri –İst.)

sarpan (II) İçine buğday konan pişmemiş topraktan yapılmış kap. (–Kn.)

sarpın [**sapın -1, 2; sarpun, serpin -1**]

1. Un ve tahıl ambarı. (İshaklı, Dereçine *Bolvadin –Af.; Seyit *Çal, *Çivril –Dz.; *Emet, *Simav –Kü.; –Ba.; –Es.; *Elmalı –Ant.; *Develi –Ky.)

[**sapın -1**]: (Narlıdere –Dz.)

[**sarpun**]: (–İz.)

[**serpin -1**]: (*Gelendost, Uluğbey *Senirkent, Eğridir *Yalvaç –Isp.; –Brd.; Seyit *Çal –Dz.; –Çr.; –Sn.; *Bor, *Aksaray –Nğ.; *Beyşehir –Kn.; –Ant.)

2. Ekmek vb. konulmaya yarayan dört gözlü sandık. (Bayat –Af.; –Dz.; Tepecik *Emet –Kü.; Mihaliç –Ky.)

[**sapın -2**]: (–İst.)

sarpun [→ **sarpın -1**]

sarpuş Sahan kapağı. (–Rz.)

sarrot Dağlardan toplanan, sütle pişirilerek yemeği yapılan bir çeşit ilkbahar bitkisi. (*Bodrum –Mğ.)

sarsaḫlıḫ Ahmaklık, budalalık: *Sarsaḫlıḫ élleme sen onnan büyüyhsen.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sarsak (I) [**sarsık** (II), **sarsuk**] Sersem, ahmak, dağınık. (*Taşova, *Merzifon –Ama.; –Tr.; –Gm.; Şalcı *Şavşat –Ar.; –Ezm.; *Doğubayazıt –Ağ.)

[**sarsık** (II)]: (–Ks.; *Çarşamba –Sm.; –Ama.)

[**sarsuk**]: (Peşman *Daday –Ks.)

sarsak (II) Sidiğini tutamayan, sürekli sidik kokan kimse. (*Düzce –Bo.)

sarsaklamak (I) Gereksiz durmak, eğlenmek. (Bayadı –Or.)

sarsaklamak (II) Ahmaklaşmak. (Azerbaycan)

sarsaklık Sersemlik, dağınıklık. (–Bo.; –Tr.; *Lüleburgaz –Krk.)

sarsalamak Sarsmak. (*Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.)

sarsamba [→ **sarsık** (I)]

sarsarma éllemek Sımsıkı sarmak. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

sarsataş olmak Sırnaşmak, başbelası olmak: *Babasına sarsataş oldu.* (*Merzifon –Ama.; Numanoluk *Seyitgazi –Es.; *Mut köyleri –İç.)

sarsık (I) [**sarsamba**] Yersarsıntısı. (Ören *Fethiye –Mğ.)

[**sarsamba**]: (İvrindi –Ba.)

sarsık (II) [→ **sarsak**]

sarsık (III) Eli, ayağı titreyen kimse. (–Ks.)

sarsımak [→ **samırsak**]

sarsınmak Sallanmak. (–Kn.)

sarsuk [→ **sarsak** (I)]

sart (I) Tüccar. (*Sarayköy –Dz.)

sart (II) Örümcek. (Mollaveyis –Ar.)
sartık Salmış, salıvermiş. (*Kırkağaç –Mn.)
sartumal Yastığı yükseltmek için karyolanın başına konan tahta. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
sarubek Büyük bir çeşit yılan. (Göçmenler, Çilehane *Reşadiye –To.)
saruç (I) [**savuç**] Pekmez sucuğu. (–Çkl.; –Ezc.)
[**savuç**] : (–Ezc.)
saruç (II) Kireç. (–Kn.)
saruğuburma [→ **sarığıburma**]
saruk Sarık. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
sarul Kötü, ergin erik. (Gürnes *Akşehir –Kn.)
sarunburma [→ **sarığıburma**]
sarvan (I) Deve süren, deveci. (–Kn.)
sarvan (II) Kadın giysilerinde eteğe konan kırmalar. (–Nğ.)
sasak Saksağan. (*Sungurlu –Çr.)
sāsen Sağ, sağlıklı : *Çoluk çocuk sāsen mi?* (Köşker –Krş.)
sası (I) [**sasık** (I), **sasuk** (I) **-1, susu**] Tatsız, tuzsuz (yiyecek). (Yassıören *Senirkent –Isp.; Kadıköy, *Sarayköy, Narlıdere –Dz.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Yenice *Ödemiş –İz.; *Kula –Mn.; *Kandıra –Ke.; *Sivrihisar –Es.; *Merzifon –Ama.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; *Bor –Nğ.; Çomaklı *Korkuteli –Ant.)
[**sasık** (I)] : (–Ba.; –Sm.; *Perşembe –Or.; *Koyulhisar, Kavak *Yıldızeli –Sv.)
[**sasuk** (I) **-1**] : (*Taşova –Ama.; *Şebinkarahisar, *Tirebolu –Gr.; Ağrakos *Suşehri, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**susu**] : (*Sivrihisar –Es.)
sası (II) **1.** Sözünü bilmeyen, densiz. (*Alaşehir, *Kula –Mn.; Hasanoğlan –Ank.) **2.** Deli. (*Tavşanlı –Kü.; Güvenç *Ereğli –Kn.)
sası (III) Kuru fasulyenin haşlandığı su. (Çepni *Gemerek –Sv.)
sası (IV) **1.** Ters, aksi. (Gâvurdağı ve Beritdağı yörükleri –Mr.) **2.** Şaşı. (Gâvurdağı ve Beritdağı yörükleri –Mr.)
sāsı (V) Kiremit ya da tuğla parçası. (*Sivrihisar –Es.)
sāsı (VI) Saksı. (Hasanoğlan –Ank.)
sası (VII) Biçimsiz, kaba. (–Kü.)
sası (VIII) Bir çeşit ot. (Çepni *Gemerek –Sv.)
sası (IX) [→ **sasık** (III)]
sasık (I) [→ **sası** (I)]
sasık (II) [**saslama**] Sağlıksız, renksiz (kimse). (*Düzce –Bo.)
[**saslama**] : (–Nğ.)
sasık (III) [**sası** (IX), **sassı**] Kokmuş, bayatlamış. (*Düzce –Bo.; –Brs.; Hisarcık –Ky.)
[**sası** (IX)] : (Gâvurdağı ve Beritdağı yörükleri –Mr.)
[**sassı**] : (*Erciş –Vn.)
sasısını almak Çürük ya da fena kokulu sebzelerin kokularını, haşlayıp suyunu süzerek gidermek. (*Bor –Nğ.)
saskavi Bostan sulamak için ağaçtan yapılan bir çeşit kürek biçiminde araç. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
saslama [→ **sasık** (II)]
sassı [→ **sasık** (III)]
sasuk (I) **1.** [→ **sası** (I)] **2.** Yağsız, yavan. (*Çarşamba –Sm.)
sasuk (II) Açık renk. (*Ünye –Or.)
saş Saç. (*Akçakoca –Bo.)
saşma Kurutulmuş ceviz büyüklüğünde tezek. (–Kr.; –Ezm.)

saşta Nişasta. (–Mn.)
sat (I) **1.** Yalın, yalnız, tek. (–Brd.; –Ba.; Kestelek *Mustafakemalpaşa –Brs.; –Kü.; *Ilgaz –Ks.; –Sm.; *Ağın –El.; *Maçka ve köyleri –Tr.; *Gemerek –Sv.; Turan –Ky.; *Bor –Nğ.) **2.** Tüm, bütün. (–Ba.)
sat (II) Bile, üstelik, hatta : *O kadar canı sıkıldı sat ağladı.* (–Sm.)
sat (III) Et tahtası. (–Ezc.)
sat (IV) Saat. (–Gaz.)
sata Üzüm salkımı. (*Çemişkezek –Tn.; *Arapkir –Ml.; *Ürgüp –Nş.)
sataḫ [→ **satak** (II)]
satak (I) Çarşı. (*Bartın –Zn.; –Ezm.; –Ml.)
satak (II) [**sataḫ**] Grip, nezle gibi salgın hastalık. (Kumarlar, Gölcük, *Bayramiç –Çkl.; –Nğ.)
[**sataḫ**] : (*Gürün –Sv.)
satalamak Afallamak, sarsılmak. (–Tr.)
satama Çekingen, aptal, sersem. (–İz.)
satan **1.** Kalça. (*Arapkir –Ml.) **2.** Bacak. (*Doğubayazıt –Ağ.)
satapay Ahır damlarına döşenen yuvarlak odun. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
satar Ormandan odun yuvarlanan yer. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
sataşan Yağmura tutulan. (*Lâpseki –Çkl.)
satdıh Satılık. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
satı (I) [**sati**] Aslında, zaten. (–Ml.)
[**sati**] : (*Mut köyleri –İç.)
satı (II) **1.** Düğün armağanı. (Atlas *Sivrihisar –Es.) **2.** Satılık mal. (–Isp.)
satık (I) Bağlı : *Sen artık karına satıksın.* (*Mudanya –Brs.)
satık (II) **1.** Satılan, elden çıkarılan (mal, vb.). (Çepni yörükleri –İz.) **2.** Peşin. (Emircekiraz *Gerede –Bo.)
satık (III) [→ **savak** (II) **-1**]
satıka (I) Sadaka. (Güney *Yeşilova –Brd.)
satıka (II) Su kaynatmaya yarayan iki kulplu testi. (–Ada.)
satıkçı Tüccar. (–Nğ.)
satıl [→ **sitil** (I) **-1**]
satılmak (I) Kız evlenmek : *Ali'nin kızı satıldı.* (Söğüt, Honaz –Dz.)
satılmak (II) Kadınlar çocuklarının olması için bir yatıra adak adamak. (*Merzifon –Ama.; –İç.)
satımker olmak Satma yanlısı olmak. (Peşman *Daday –Ks.)
satır [→ **sitil** (I) **-1**]
satır gibi Pek çok, sık. (*Afşin –Mr.)
satırkaç [**satraç**] Başörtüsü. (Esnemez *Söğüt –Bil.; –Sv.)
[**satraç**] : (Dodurga *Bozüyük –Bil.)
satıya gelmek Gösterişli, satışa elverişli olmak : *Elmanız çok çürüklü satıya zor gelir.* (*Bor, –Nğ.)
sati [→ **satı** (I)]
satlak Akılsız : *Bana öyle satlak satlak laf söyleme.* (Konurlar *İnegöl –Brs.)
satlak tutmak Çok soğumak : *Kapıyı çok açtım, evi satlak tuttu.* (–Krş.)
satlaşmak Birine sataşmak, çatmak. (*Düzce –Bo.)
satlıcan [**saplıcan**] Akciğer zarı yangısı, zatürcenp. (*Ezine –Çkl.; –Sm.; –Gaz.; –Mr.; *Yıldızeli, *Divriği –Sv.; –Yz.; Elecik *Kalecik –Ank.; –Ky.; Köşker –Krş.; *Ilgın –Kn.; *Kozan –Ada.)
[**saplıcan**]: (*Sivrihisar –Es.; *Gemlik –Brs.; *Güdül, *Ayaş –Ank.; –Ada.)
satlık **1.** Satıcılık : *Eşeğe öteberiyi yüklemiş nereye gidiyorsun böyle,*

satlığa mı? (Çiftepınar –İç.) **2.** Satılık. (–Tr.)

satma başı Köşe başı. (Aksaray –İst.)

satma daşı Mezar başına dikilen taş. (*Bor –Ng.)

satmak Kız evlendirmek. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

sat pat 1. Seyrek, aralıklı, tek tük : *Ekinler sat pat çıkmış.* (*Bor –Ng.; Çomaklı *Korkuteli –Ant.) **2.** Arasıra : *Sat pat bize de uğrarlar.* (–Tr.; *Bor –Ng.; –Ant.)

satraç [→ **satırkaç**]

satut Değerli, sevgili. (Ciritdüzü *Şavşat –Ar.)

saut suv Bulaşık suyu. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sav (I) **1.** Söz, laf, dedikodu. (*Düzce –Bo.; *Ahlat –Bt.; –Ur.; *Antakya –Hat.) **2.** Karşılıklı konuşma, sohbet. (*Erciş –Vn.; *Bor –Ng.) **3.** Bilgi, haber. (Tekke *Kızılcahamam –Ank.) **4.** Mektup. (Bayadı –Or.)

sav (II) Tarla sulandıktan sonra boşa akan su. (Kabaağaç *Fethiye –Mğ.)

sav (III) Üşütme, nezle. (Pişkidağ –Ezc.; –Ml.)

sav (IV) Berber kayışı. (–Af.; *Sungurlu –Çr.)

sav (V) **1.** Sağlam. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **2.** Tüm. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sava (I) [→ **savak** (II) **-2**]

sava (II) Yas : *Ayşe çok savalı.* (Yenice –Mğ.)

sava (III) [→ **savak** (I) **-1**]

sava (IV) **1.** [→ **savak** (VI)] **2.** Bakır işlemekte kullanılan demir araç. (–Mr.)

sava (V) **1.** Tenekeden yapılan su maşrapası. **2.** Topraktan yapılan yağ tavası. (Bolayır *Gelibolu –Çkl.)

sava (VI) Sağır. (–Mğ.)

savacah, savacaḫ [→ **savacak -1**]

savacak [**savacah, savacaḫ, savaḫ** (II), **savak** (X) **-4, savakbaşı -2**] **1.** Değirmen suyunu başka yöne çevirmek için oluk önüne konulan tahta. (*Lâpseki –Çkl.; *Geyve –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.; *Çarşamba –Sm.; –To.; *Ulubey –Or.; *Kelkit –Gm.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; –Ezm.; Cenciğe –Ezc.; –Gaz.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Bor –Ng.; *Ilgın, Balkanda *Beyşehir –Kn.; Korucuköy –Ed.)

[**savacah, savacaḫ**]: (Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Ağın –El.)

[**savaḫ** (II)] : (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

[**savak** (X) **-4**] : (*Akyazı –Sk.; Sarıyar *Mihalıççık –Es.; –Çkr.; *Gerze –Sn.; *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Başköy –Ank.; *Çorlu –Tk.)

2. Değirmen arkındaki fazla suyun akması için açılan ikinci suyolu. (–Ng.) **3.** Genel su arkı, su anayolu. (*Arapkir –Ml.)

[**savakbaşı -2**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

savacık [→ **saplak**]

savaḫ (I) Sabah. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

savaḫ (II) [→ **savacak -1**]

savaḫ (III) [→ **savak** (I) **-1**]

savahacan Sabaha kadar. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

savak (I) [**sava** (III), **savah** (III), **savana -1, savdal, savsalak, savsara**] **1.** Aptal, şaşkın. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Seyit *Çal –Dz.;

Sancaklıboz *İğdecik –Mn.; Müstecep, Balya –Ba.; *Biga –Çkl.; –Çr.; *Taşova, *Merzifon –Ama.; –To.; *Mesudiye, *Şebinkarahisar –Gr.; –Rz.; –Ezm.; –Ezc.; –Ml.; *Birecik –Ur.; Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Yukarı Kale *Koyulhisar, Çepni *Gemerek –Sv.; Üçem, *Balâ, *Haymana, Bağviran *Kızılcahamam –Ank.; *İncesu, *Pınarbaşı, Talas –Ky.; Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.; *Kaş ve köyleri –Ant.; *Malkara –Tk.)

[**sava** (III)] : (*Koyulhisar –Sv.; –Ky.)

[**savah** (III)] : (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.)

[**savana -1**] : (–Ant.)

[**savdal**] : (–Kn.)

[**savsalak**] : (–Es.)

[**savsara**] : (Söğüt, Honaz –Dz.)

2. Sakar. (–Dz.)

savak (II) [**satık** (III), **sava** (I)] **1.** Beli kırık insan ya da hayvan. (Çığrı *Dinar –Af.; *Acıpayam, *Çal, *Tavas, Kösten, Honaz –Dz.; *Tire, Yenice *Ödemiş –İz.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; Peşman *Daday –Ks.; Eğmir *Elmalı –Ant.) **2.** Topal. (Çukuryurt *Saray –Tk.)

[**satık** (III)] : (*Alayunt –Kü.)

[**sava** (I)] : (Söğüt –Dz.)

savak (III) **1.** Geçimsiz, aksi, ters (kimse). (–Ank.; –Krş.; *Seydişehir –Kn.) **2.** Vurucu kırıcı (kimse). (–Dz.; –Kn.)

savak (IV) Silah kabı. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

savak (V) Kafes. (Eğret –Af.)

savak (VI) [**sava** (IV) **-1**] Küçük örs. (*Vezirköprü –Sm.)

[**sava** (IV) **-1**] : (*Elbistan –Mr.)

savak (VII) Dinlenme, mola. (–Mğ.; *Saray –Tk.)

savak (VIII) Öküz arabalarında ön kapak. (*Biga –Çkl.)

savak (IX) Duvarcılıkta önce başları örülüp sonra doldurulacak olan 40-50 cm. yükseklikte duvar çıkıntısı. (*Tire –İz.)

savak (X) [**savak başı -1**] **1.** Arklardaki küçük bentler. (Yassıören *Senirkent –Isp.; –Brd.; *Kandıra –Kc.) **2.** Suyolu. (–Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.; *Bozdoğan –Ay.; –Zn.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bahçe –Ada.; –İç.) **3.** Değirmen oluğu, havuz. (Balçıkhisar –Af.; –Ks.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Gemerek –Sv.; Erkilet –Ky.; *Ürgüp –Nş.; *Ereğli –Kn.) **4.** [→ **savacak -1**] **5.** Suyun arklardan ayrılma yeri : *Savağı bizim tarafa çevir.* (Narlıdere –Dz.; *Eğridir –Isp.; –Kü.; –Bo.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; *Koyulhisar –Sv.; Gürcü *Kızılcahamam, *Haymana –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.) **6.** Değirmende suyun oluğa girdiği yer. (*Eğridir –Isp.; *Ezine –Çkl.; –Ks.; *Sivrihisar –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; Turan –Ky.; Çakırlar *Akşehir –Kn.; *Mut köyleri –İç.)

[**savak başı -1**] : (Söğüt, Honaz –Dz.; Peşman *Daday –Ks.; –Sm.; *Ardanuç –Ar.)

7. Değirmen oluğunun, havuzların su boşaltmaya yarayan deliği. (Kösten, Honaz –Dz.; *Ezine –Çkl.; –Brs.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Selanik göçmenleri –İst.; *Pazarcık, Bozhöyük, *Göksün –Mr.; Çamlı *Ayaş –Ank.; –Ed.; Ceylan

*Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu –Tk.) **8.** Değirmen oluğunun dar yeri. (*Hayrabolu –Tk.) **9.** Derelerin üstünden su geçirmek için ağaçtan oyularak yapılan oluk. (Çanılı *Ayaş –Ank.) **10.** Sel sularının aktığı kayalardan oyularak açılan tünel. (–Ky.; Üçhisar –Nş.; –Kn.) **11.** Su dağıtılan evlek başları. (–Ks.; –Yz.; –Krk.) **12.** Çeşme boruları. (Zeyer *Söğüt –Bil.)

savak başı 1. [→ **savak** (X) **-6**] **2.** [→ **savacak -3**]

savakdelen Danaburnu. (*Mut –İç.)

savaklamak (I) Suyu arklara salmak : *Suyu bahçeye savakla da gel.* (*İskilip –Çr.)

savaklamak (II) Topallamak. (Söğüt –Dz.)

savak savmak Balık tutmak amacıyla dereyi başka yana akıtmak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

savak tahtası Suyun yolunu çeviren tahta. (*İzmit –Kc.)

savalak İçi boş, kof. (*Araç –Ks.)

savan 1. Pamuk ipliğinden yapılan kalınca kilim, çul. (*Tire –İz.; *Reyhanlı –Hat.; *Bor –Nğ.; *Saimbeyli, *Ceyhan –Ada.) **2.** Yaygı, örtü, pamuklu bez. (Karaözü *Gemerek –Sv.; *Keskin –Ank.; –Ky.; –Nğ.; *Mersin –İç.) **3.** Eski kumaş parçalarından yapılan yaygı. (*Silifke –İç.)

savana 1. [→ **savak** (I) **-1**] **2.** Yorgun. (–Ant.)

savannamak İki kişi gizli konuşmak için yanlarında bulunan üçüncü kişiyi başlarından savmak. (Çengeller *Ereğli –Kn.)

savarmak Hayvan sulamak. (–Dz.)

savassız Tezcanlı : *Ahmet Efendi'nin savassızlığı kendisini büyük zararlara uğrattı.* (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

savat (I) Yüz, surat : *Savatına iki tokat gelemedin mi?* (–Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Bozkır, Kılbasan *Karaman, *Akşehir –Kn.)

savat (II) Pencere, kapı çerçeveleri ve köşeleri. (–Nğ.; –Kn.)

savat (III) Gümüş üstüne yapılan çizgiler, süsler. (*Kurşunlu –Çkr.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Antakya –Hat.)

savat (IV) Şalgam. (İsabey *Çal –Dz.)

savatlamak (I) Gözetlemek, kollamak. (–Tr.; –Sv.)

savatlamak (II) Gümüş eşyayı savatla işlemek. (*Erciş –Vn.; –Nğ.)

savatlı Altın suyuna batırılmış nesne. (–Nğ.)

savayı Sırmalı ipek kumaş. (–Ur.; –Ant.)

savcı Sözcü, mektupçu. (Bayadı, –Or.)

savdal [→ **savak** (I) **-1**]

savdan 1. Hepbirden. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **2.** Başlıbaşına. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

savga [**savgı -2**] Bir acıdan kurtulmak ya da başarı kutlamak için verilen yemek, şölen. (Satılmış, –Es.; *Sarıyer –İst.; Kuzeyyaka *Milâs –Mğ.) [**savgı -2**] : (Beyciler *Silivri –İst.)

savgara Gelişigüzel. (*Sivrihisar –Es.)

savgı 1. Baştan savılan bela, yıkım, acı : *Bir savgı geçirdim.* (–Brs.; *Sarıyer –İst.) **2.** [→ **savga**]

savğa Armağan. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

savılmak 1. Değirmen boş durmak. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Kuzköy,

Bucak –İz.) **2.** Değirmenin suyu kesilmek. (*Bozdoğan –Ay.)

savılyort [→ **savulyurt**]

savır [→ **sanavu -1**]

savıştırmak Geçirmek, göndermek : *Öküzleri savıştırdın mı?* (–Ank.)

savıya Başka, ayrı : *Sennen savıya garabalıḫ élléyen var mı?* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

savkada Sadaka. (*Yıldızeli –Sv.)

savkeldin Hoş geldin. (Karaçay –To.)

savkıvrak Kıvrak, ince, üstün tutulan bir çeşit iplik. (–Ks.)

savla 1. Balık tutmakta kullanılan bir çeşit araç. (Kızılcık *Göksun –Mr.) **2.** Akarsuların önüne taşlarla örülen bent (balık tutmak için). (*Göksun –Mr.)

savlağa (I) İki şinik tahıl alan silindir biçiminde bir ölçek. (Tavlusun –Ky.)

savlağa (II) Değirmen kuyusunun başında fazla suyun savulduğu yer. (*Ürgüp –Nş.)

savlamak Başından savuşturmak, atlatmak. (Bayat *Emirdağ –Af.)

savlanmak [**savmak** (III)] Meyveler bitmek, tükenmek. (*İnebolu –Ks.) [**savmak** (III)] : (*Ünye –Or.; Cenciğe –Ezc.)

savlaşmak [→ **savruhmaḫ**]

savlukman kal Sağlıkla kal. (Kırım Türkmenleri –İst.)

savmak (I) Salmak, göndermek : *Suyu tarlaya savdım.* (Çığrı *Dinar –Af.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; –Ky.)

savmak (II) Değirmeni durdurmak. (Salda *Yeşilova –Brd.; Peşman *Daday –Ks.)

savmak (III) [→ **savlanmak**]

savrak (I) **1.** Zengin, varlıklı. (Çine –Ay.) **2.** [→ **savrık** (II)] **3.** Atak, densiz. (–Sn.; *Milâs –Mğ.)

savrak (II) Küçük kazan. (–Ezm.)

savran (I) [**savranbaşı**] Deveci, devecibaşı. (Akçaköyü *Dinar, Pirebeyli *Emirdağ –Af.; Narlıdere –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Urla, *Tire, *Bornova, Bergaz –İz.; *Ezine –Çkl.; İhsaniye *Geyve –Kc.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; –Yz.; Üçem *Balâ –Ank.; *İncesu, Kızılviran –Ky.; *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; Hatip –Kn.; –Ada.; Gölcük –Mğ.; *Keşan –Ed.)

[**savranbaşı**] : (*Ula –Mğ.)

savran (II) Altın benzeri. (Dereköy *Develi –Ky.)

savran (III) Merdiven. (–Brd.)

savranbaşı [→ **savran** (I)]

savrık (I) [**savruḫ**] Dağınık, dikkatsiz. (Söğüt –Dz.; –Mn.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Perşembe –Or.; *Tirebolu –Gr.; Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**savruḫ**] : (Küçükisa *Zile –To.)

savrık (II) [**savrak** (I) **-2**] Tutumsuz, yersiz para harcayan. (*Çal –Dz.; *Akyazı –Sk.; –Ky.; –Kn.)

[**savrak** (I) **-2**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

savrık (III) Davarlarda çiftleşme isteği. (*Ermenek –Kn.; *Mut –İç.)

savrıkmak (I) [→ **savrukmak**]

savrıkmak (II) Ekilecek toprağın nemi azalmak. (*Ermenek –Kn.)

savrıkmak (III) Oraya buraya uçuşmak : *Arılar savrığıyor.* (*Ermenek –Kn.)

savrılmak 1. Uçar gibi yürümek : *Yini mantu giyinmiş savrılıyor.* (*Bor –Nğ.) **2.** Uçarı olmak : *Savrılsın bakalım; bir gün onun da golu ganadı gırılır.* (*Bor –Nğ.)

savruḫ [→ **savrık** (I)]

savruhmah [**savlaşmak**] Sıkıntıyı atmak, serinlemek : *Şerbeti içince yüreğim savruhtu.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**savlaşmak**] : (*Çal –Dz.)

savruk Çiftleşmek isteyen koyun, keçi. (*Eğridir –Isp.; Güvere *Silifke –İç.)

savrukmak [**savrıkmak** (I)] Keçi ve koyun çiftleşme isteği duymak. (–Ada.; Karadirlik *Tarsus –İç.)
[**savrıkmak** (I)] : (*Ermenek –Kn.; Civanyaylağı –İç.)

savrukmuş Cinsi isteklerinin esiri olan. (–Ant.)

savrum (I) Harman savurma işi. (*Merzifon –Ama.)

savrum (II) Ölünün kefareti. (–Ank.)

savruntu **1.** Tipi. (*Ağın –El.) **2.** Savrulan şey : *Savruntudan göz açılmıyor.* (–Ed.)

savsa (I) **1.** Evecenlik, telaş. (Bardakçı *Seyitgazi –Es.; *Tosya –Ks.; Dastarlı *Ayaş, *Nallıhan –Ank.) **2.** Kuruntu. (*Bor –Nğ.)

savsa (II) Çürümeye yüz tutmuş, çok olgun (meyve için). (Karamandıra –İst.)

savsa (III) [→ **savsak -4**]

savsaḫlamaḫ [→ **sayḫarlamak**]

savsak [**savsa** (III), **savsal, savsata, savsı**] **1.** Beceriksiz, baştan savma iş yapan. (Çöplü *Çivril, Seyit *Çal –Dz.; –Mn.; –Kü.; Tokat –Es.; Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Ank.)
[**savsal**] : (Korcun –Çkr.; –Kn.)
[**savsata**] : (Yassıören *Senirkent –Isp.)
2. Geveze. (–Es.; –Rz.; –Ada.) **3.** Kararsız. (–Es.) **4.** Başıboş, serseri. (Güney *Yeşilova –Brd.)
[**savsa** (III)] : (Çığrı *Dinar –Af.)
[**savsı**] : (*Karaman, *Ilgın –Kn.)

savsaklamak [**savsalamak** (I) **-2**] İşi ağır almak, geciktirmek, oyalamak. (*Gelendost, *Eğridir, *Uluborlu –Isp.; –Dz.; Eymir *Bozdoğan, –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Kandıra –Kc.; –Sk.; –Ks.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Tirebolu –Gr.; –Tr.; –Rz.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri –Hat.; –Sv.; Köşker –Krş.; –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Feke *Ceyhan –Ada.; *Kaş, Çomaklı *Korkuteli –Ant.; –İç.; *Milâs, –Mğ.; *Çorlu –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**savsalamak** (I) **-2**] : (–Af.; *Mustafakemalpaşa –Brs.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Suşehri –Sv.)

savsaklanmak **1.** Boş yere eğlenmek, durmak, oyalanmak. (*Keçiborlu –Isp.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; –Es.; *Akyazı –Sk.) **2.** Baştan savılmak. (–Tr.)

savsaklaşmak Azalmak, seyrekleşmek. (–Ed.)

savsaklık Boşlama, gereken ilgiyi göstermeme. (–Ba.; *Mudanya –Brs.; *Bor –Nğ.)

savsal [→ **savsak -1**]

savsalak [→ **savak** (I) **-1**]

savsalamak (I) **1.** Tez olmak. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Tavşanlı –Kü.; Sarıoba *Polatlı –Ank.) **2.** [→ **savsaklamak**]

savsalamak (II) [**savsatlamak, savsetlemek**] Gözetlemek, kollamak. (–Gm.)
[**savsatlamak**] : (–Tr.)
[**savsetlemek**] : (*Kelkit –Gm.)

savsanık Nedeni olmadan işi geri bırakan, savsaklayıcı. (Karaköy *Düzce –Bo.)

savsara [→ **savak** (I) **-1**]

savsata [→ **savsak -1**]

savsatlamak [→ **savsalamak** (II)]

savsetlemek [→ **savsalamak** (II)]

savsı [→ **savsak -4**]

savt 1. Mutfak gereçleri. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **2.** Araç, eşya. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

savtur Sağlıkla kal, hoşça kal. (Karaçay –To.)

savu Yas, sağu. (Çiçekyapraklı –Çkr.; *Boyabat, *Ayancık –Sn.)

savuç [→ **saruç** (I)]

savuh Soğuk. (*Erciş –Vn.)

savuk (I) Issız, tenha. (İncesu *Sungurlu –Çr.; –Sn.; *Nallıhan –Ank.; –Ed.)

savuk (II) Suyu kesilmiş, çalışmayan değirmen. (*Ulubey –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

savul Çekül. (Honaz *Buldan –Dz.; Aklı –Mr.; Gerit –Mğ.)

savulyort Düzensiz, dağınık. (Sarımahmutlu *Buldan –Dz.)

savulyurt [**savılyort**] Ahmak. (Oğuz *Acıpayam, Nikfer *Tavas –Dz.) [**savılyort**] : (–Brd.)

savur (I) Yemek sinisi. (Hisarcık –Ky.)

savur (II) Eyer takımının üstüne çekilen sahtiyan. (–Kn.)

savur (III) Ramazan geceleri yenen yemek. (Bayadı –Or.; *Lüleburgaz –Krk.)

savurgu Pekmez kaynatırken karıştırmaya yarayan delikli kepçe biçiminde sukabağı. (Evciler *Dörtyol –Hat.)

savurkaç Akşamüstü çıkan sert yel : *Savurkaç çıkmadan buğdayı gözerledik.* (Çepni *Mudurnu –Bo.)

savurucu Harman savuran kimse. (–Gaz.)

savu satmak Ağıt söylemek, yas tutmak. (Fatsa *Çarşamba –Sm.)

savut 1. Yemek kabı. (Kadıçiftliği –İst.) **2.** Su tası. (*Sungurlu –Çr.) **3.** Bulaşık, kirli kaplar. (*Düzce –Bo.)

savut (II) Turşu küpü. (Yavu *Yıldızeli –Sv.)

savut (III) **1.** Tabanca, silah. (Büyükdoğanca *Kavaklı –Ed.) **2.** Aygıt. (–Ba.)

savutturmak Üflemek, savurtmak : *Tütünü savutturun.* (Hasanoğlan –Ank.)

say (I) **1.** Düz, tabaka biçiminde ince, yassı taş. (–Isp.; –Sn.; –Sm.; Fakıekinciliği –Ama.; –Gr.; *Bayburt –Gm.; *Arapkir –Ml.; *Andırın –Mr.; *Antakya –Hat.; Vazıldan *Divriği, Çepni *Gemerek –Sv.; *Mucur –Krş.; *Develi, *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; Zıvarık, Afşarköyü *Hadım, *Bozkır, *Ermenek –Kn.; Bostanlar *Osmaniye, *Bahçe –Ada.; Buluklu *Mut –İç.; –Ant.) **2.** İri, büyük kaya. (Aksaray –İst.; Bektaş *Kangal –Sv.; Aşağı Hadım *Hadım –Kn.; –Ada.) **3.** Dik kayalık, taşlık yer. (Ayvalı *Eğridir –Isp.; Izgın *Elbistan, Emirli –Mr.; Erkilet –Ky.) **4.** Ekime elverişsiz, altında taş, kum ve kil tabakası bulunan toprak. (*Eğridir –Isp.; –Sn.; –Sm.; Bayadı *Perşembe –Or.; *Vakfıkebir –Tr.; *Elbistan –Mr.; Çıkrıkçı, Maden –Yz.; *Bor –Nğ.) **5.** Tarla sürerken ayrılan eni dar, boyu uzun evlek. (Çığrı *Dinar –Af.; Bereketli *Tavas, Gönen –Isp.;

Karamanlı *Tefenni –Brd.; Söğüt, Honaz –Dz.; Aslıhan –Ba.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Dont, Karacahisar *Milâs, *Ula –Mğ.) **6.** Kır, düz olmayan yerler. (*Alucra –Gr.; –Sv.) **7.** Alçı taşı. (–Ada.) **8.** Çay kıyılarında giysi yıkanan kulübe. (–Ed.) **9.** Akarsu kıyılarında, üstünde giysi yıkanan büyük, düz taş. (Kaşoba *Karaisalı –Ada.)

say (II) Arkadaş. (*Ezine köyleri –Çkl.)

say (III) Su kaynağı, pınar. (*İspir –Ezm.)

say (IV) Elçi. (Kale *Tavas –Dz.; *Finike –Ant.)

say (V) Koku. (Balkanda *Beyşehir –Kn.)

saya (I) **1.** Kundura yüzü. (Bayat *Emirdağ –Af.; –Çkl.; Çeltikçi *İnegöl –Brs.; Çengelköy –İst.; *Adapazarı –Sk.; –Sn.; *Zile –To.; –Mr.; –Nğ.) **2.** Kundura yüzündeki dikişler. (*Merzifon –Ama.; *Bor –Nğ.)

saya (II) **1.** Ağıl. (Bekilli *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Bergama, *Tire –İz.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Arıcaklar *Gölpazarı –Bil.; Çeltikçi *Orhangazi, *İnegöl –Brs.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; Karabiga *Biga –Çkl.; Bulgaristan göçmenleri *İzmit –Kc.; –Sn.; –Sm.; Vazıldan *Divriği, Bektaş *Kangal –Sv.; –Ank. köy ve bucakları; Değirmenocağı *Osmaniye –Ada.; Aşağı Hadım *Hadım –Kn.; *Lüleburgaz –Krk.; –Ed.; Lahna *Hayrabolu –Tk.) **2.** Ahır. (–İz.; *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Lâpseki –Çkl.; –Sm.; –Sn.; Osmaniye *Ilgın –Kn.; *İpsala –Ed.; *Malkara –Tk.) **3.** Yayla ve kırlarda hayvanlar için yapılan üstü samanla örtülü hangar. (–Çkl.; Balaç –Sm.; –Sn.; *Keskin –Ank.) **4.** Avlu. (Gürcü *Kızılcahamam, Çamlı *Ayaş –Ank.) **5.** Sofa, salon. (*Seferihisar –İz.; –Mn.) **6.** Bodrum. (*Gerede –Bo.) **7.** Bir çeşit evaltı. (*Edremit –Ba.; Burunkaya –Zn.)

saya (III) **1.** Yeldirme. (Söğütçük –Ba.; Kangırlı *Lâpseki –Çkl.; *İnegöl –Brs.; Yarhisar, Harman –Bil.; Akmeşe *İzmit –Kc.) **2.** Manto. (*Söğüt –Bil.; Taraklı, Akmeşe –Kc.; Rumeli göçmenleri –İst.) **3.** Kadın giysisi, entari. (*Bolvadin –Af.; Tekkeönü –Zn.; *Cide –Ks.; Havuz *Kangal –Sv.; Şahmuratlı *Sorgun –Yz.; *Develi –Ky.; *Bozkır –Kn.; –Ed.) **4.** Yelek, cepken. (–Sn.; –Sv.; Dereköy *Develi –Ky.) **5.** Al şerıt ile süslenmiş ak gelin giysisi. (Çiğil *Ilgın, Çepni –Kn.) **6.** Eteklik. (Talas –Ky.; Danacılı –Ada.) **7.** İş önlüğü. (Bereketli *Tavas –Dz.; Hisarönü –Zn.; –Es.; –Dy.; –Gaz.) **8.** Elde bükülen pamuktan dokunmuş ak ceket. (Hasbek *Akdağmadeni –Yz.) **9.** Üçetek. (Gömü, Bayat *Emirdağ –Af.; Sağuş –Isp.; *Bayramiç –Çkl.; *İskilip –Çr.; *Pütürge –Ml.; Serpin *Turhal –To.; –Kn.; *Ula –Mğ.)

saya (IV) İnce, dar ağızlı bıçak. (–Kn.)

saya (V) [→ **sayak** (I)]

saya (VI) Boyunduruk kayışını bağlayan ağaç çivi. (Bahadırlı *Bayramiç –Çkl.; –Brs.; –Ed.)

saya (VII) Takma ad, lakap. (Kayı *Emet –Kü.)

saya (VIII) Gebe koyunların karnındaki yavru yüz günlük olunca çobanların yaptığı tören. (İçeri *Çumra –Kn.)

saya (IX) Gaga. (–Ada.)

sayacak [**sācāk, saceş, sacıcak, sacırak, sacıyak, saçak** (III), **sağacak** (II), **sayıcak**] Sacayak. (Kösten, Yukarıseyit *Çal –Dz.; *Sivrihisar –Es.; Şehli *Piraziz –Gr.; Ahırlı –Ank.; Dereköy *Develi –Ky.; *Bozkır –Kn.; *Mut, Yanpar –İç.)

[**sācāk**] : (İshaklı *Bolvadin –Af.; Kırcaklı *Nazilli –Ay.; Çomaklı *Korkuteli –Ant.)

[**saceş**] : (Üçüyük, *Altıntaş –Kü.)

[**sacıcak**] : (Akköy *Söğüt –Bil.)

[**sacırak**] : (İğdecik –Isp.)

[**sacıyak**] : (Kurna –Brd.; –To. ve çevresi)

[**saçak** (III)] : (Salda *Yeşilova –Brd.; Çardak –Brs.)

[**sağacak** (II)] : (Yamanlar yörükleri –İz.)

[**sayıcak**] : (İsabey *Çal –Dz.)

sayacı Ayakkabı yüzlerini dikip kalıba koyan, kunduracı. (*Bor –Nğ.)

sayah [→ **sak** (I) **-1**]

sayak (I)[**saya** (V)] İnsan ya da hayvan ayak izi. (Çardak *Çerkeş –Çkr.; *Bafra –Sm.)

[**saya** (V)] : (Eğrigöz *Emet –Kü.)

sayak (II) [→ **sak** (I) **-2**]

sayak (III) Olmuş sayılan : *Bu sayak değil, baştan yap.* (Çığrı *Dinar –Af.)

saya kapısı İki kanatlı, büyük kapı. (Şıhlar *Çubuk –Ank.)

sayaklamak (I) [**saylamak** (III)] **1.** Kesilip biçim verilmiş kundura yüzlerinin parçalarını birbirine eklemek. (*Bor –Nğ.) **2.** Teyellemek, iri iri dikmek. (*Bor –Nğ.)

[**saylamak** (III)] : (–Isp.)

sayaklamak (II) [→ **sayalanmak** (I)]

sayaklanmak (I) [**sayalamak** (II)] Düzleşmek, kütleşmek : *Mıhlar sayaklanmış atın ayağı kayıyor.* (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

[**sayalamak** (II)] : (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

sayaklanmak (II) Kabataslak biçim verilmek, tasarlanmak (bakırcılıkta). (–Ama.)

sayak yatmak Uykuya tetik yatmak, hafif uyumak. (*Merzifon –Ama.)

sayalanmah İyileşmek : *Elimin yarası sayalandı.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sayalık Ahır. (–Brs.; –Sk.)

sayanı (I) **1.** Anlayışsız, vurdumduymaz. (*Ermenek –Kn.; Civanyaylağı, Belenkeşli –İç.) **2.** Güçsüz hayvan. (Belenkeşli –İç.)

sayanı (II) Kör, kesmeyen (bıçak, makas vb. için). (Belenkeşli –İç.)

sayar Kendisinden çekinilen, sayılan : *Sayarın var da o yoldan onun için mi geçmiyorsun?* (*Çarşamba –Sm.)

sayat **1.** Evaltı, meyve vb. kurutulan yer. (Aliköy *Çaycuma, Karamusa, Çayır, *Devrek –Zn.; Gökçesu, Olukyanı –Bo.) **2.** Avlu. (Hisarönü –Zn.)

sayatüstü [**sıyat**] Köy evlerinin önündeki büyük balkon. (Elemen –Bo.)

[**sıyat**] : (Akçakavak –Bo.)

saybezirme Mayasız sac ekmeği. (–Mğ.)

sayfan Bağ ve bahçelere yapılan ilkel ev, kulübe. (Kayadibi, Nefsiköseli *Görele, Boztepe –Gr.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

sayhal [→ **saykal** (I) **-1**]

sayḫarlanmak [**savsaḫlamaḫ**] Bir işi baştan savmak. (–Krş.)
[**savsaḫlamaḫ**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)

sayıcak [→ **sayacak**]

sayıcı [→ **sayımcı -2**]

sayıklamak Uykuya dalmaya, gözleri kapanmaya başlamak : *Çocuk sayıkladı, uyuyacak.* (*Maçka –Tr.; *Zara –Sv.)

sayıklaştırmak Araştırmak. (–Çkr.)

sayıl Deniz kıyısı. (–Rz.)

sayılan [→ **saylan** (II)]

sayılancı [→ **sayımcı -2**]

sayılgan Kendini saydıran. (–Sv.)

sayılı fırtına İsim yapmış yaygaracı, kavgacı. (*Bor –Nğ.)

sayım Hayvan sayısı üzerinden alınan vergi. (*İskilip –Çr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sayımcı [**sayıcı, sayılancı, sayıncı, saylancı**] **1.** Nüfus ya da hayvan sayımı yapan memur. (*Bor –Nğ.) **2.** Hayvan vergisi toplayan kimse. (*Gelendost –Isp.; Çöplü *Çivril, Kösten *Honaz, Seyit *Çal –Dz.; *Mudanya –Brs.; Bozan –Es.; *İskilip, *Ardanuç –Ar.; *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**sayıcı**] : (*Maçka –Tr.)
[**sayılancı**] : (Tuzhisar *Bünyan –Ky.)
[**sayıncı**] : (Zendiğin *Ilgın –Kn.)
[**saylancı**] : (Koyunevi *Kozan –Ada.)

sayı mıhı Bakırcı örsü. (–Isp.)

sayımsamak [**sayınsamak -2, sayınsımak, saylamak** (II) **-1**] Önemsemek, saymak. (*Gelibolu –Çkl.; *Bor –Nğ.)
[**sayınsamak -2**] : (*Susurluk –Ba.)
[**sayınsımak**] : (Tokat, Bozan –Es.; –Ed.)
[**saylamak** (II) **-1**] : (Demirkapı *Susurluk –Ba.; –Mn.)

sayıncı [→ **sayımcı -2**]

sayınsamak **1.** Hor görmek, küçümsemek, azımsamak. (*Gelendost –Isp.; *Susurluk –Ba.; Gümele *Söğüt –Bil.) **2.** [→ **sayımsamak**]

sayınsımak [→ **sayımsamak**]

sayıp Peri, cin. (Rumeli göçmenleri –İz.)

sayır Hasta. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sayır bayır Saçma sapan, anlamsız : *Ne sayır bayır danışersan, ağzına sığar söyle ehey.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sayışma Ödeşme, değiştirme. (*Perşembe –Or.)

sayışmak Ödeşmek : 50 *lira borcu vardı, bir dana verdi, aklı sıra sayıştı.* (*Gelendost –Isp.; Tokat –Es.; *Akyazı –Sk.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Bayadı –Or.; –Tr.; –Rz.; –Gaz.; –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Navdalı *Mut –İç.)

sayıt **1.** Örümcek. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.) **2.** Örümcek ağı. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

sayim saymak Türkü, mani, tekerleme söylemek. (*Akçakoca –Bo.)

saykal (I) [**sayḫal, sıyhal**] **1.** Düz, düzgün, doğru, pürüzsüz (yol, iş, vb. için). (*Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; –Ank.)
[**sayḫal**] : (–Sm.)
[**sıyhal**] : (Izgın *Elbistan –Mr.)
2. Eğri büğrü, kıvrımlı. (–Bo.)
3. Eğiklik, eğim. (Yenice –Bo.)

saykal (II) Yabancı maddelerden arınmış, temiz : *Saykal buğday*. (Boğazköy –Çr.)

saykal (III) Yağlı yemek. (*Boyabat –Sn.)

saykal (IV) Şekerli kahve. (*Boyabat –Sn.)

saykal (V) Ana arktan ayrılan küçük kollar. (Bağlıca *Kızılcahamam –Ank.)

saykal (VI) Budaksız, kolay yarılan ağaç. (Cuma *Boyabat –Sn.)

saykal (VII) Gösterişli. (*İskilip –Çr.)

saykallamak Boşa vakit geçirmek, oyalanmak. (*Çivril, Seyid *Çal –Dz.; Burhaniye *Nazilli –Ay.; *Oltu –Ezm.)

sayki Sanki, sanırsın ki. (–Çkl.)

saylak (I) **1.** Üstü ince toprak katmanıyla örtülü taşlık yer, kayalık. (*Bafra –Sm.; –Gaz.; Ortaköy *Bor –Nğ.; –Ada.) **2.** Dağın dik ve kayalık yüksek yeri. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.) **3.** Dere tepe, engebe. (*Şebinkarahisar –Gr.) **4.** [→ **saylam -4**] **5.** Sarp yer. (–Nğ.)

saylak (II) Yalnız, tek : *Ben dün kasabaya saylak gittim*. (Cuma *Boyabat –Sn.)

saylam [**saylak** (I) **-4, sıylam -1, 2**] **1.** Dalsız budaksız ağaç. (Gürsöku *Ayancık –Sn.)

[**sıylam -2**] : (Bayadı –Or.; *Kozan –Ada.)

2. Düz taş. (Gürsöku *Ayancık –Sn.)

[**sıylam -1**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**saylak** (I) **-4**] : (Köseceli –Gaz.; –Nş.; –Nğ.)

3. Dağın düzlük yeri. (Irgıllı *Çivril –Dz.)

saylamak (I) **1.** [→ **saypıvermek**] **2.** Yana doğru gitmek, yanlamak. (Solmaz *Tavas –Dz.)

saylamak (II) **1.** [→ **sayımsamak**] **2.** [→ **saysınmak**] **3.** Seçmek, ayırmak. (Bulgaristan göçmenleri –İz.; –Kn.; –Ed.)

saylamak (III) [→ **sayaklamak** (I) **-2**]

saylan (I) Yar, uçurum. (Başlamış *Dörtyol –Hat.; *Osmaniye –Ada.)

saylan (II) [**sayılan**] Vergi. (Kırıklı *Karaisalı –Ada.)

[**sayılan**] : (Tuzhisar *Bünyan –Ky.)

saylancı [→ **sayımcı -2**]

saylanmak (I) Seçilmek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; –Ed.)

saylanmak (II) Soruşturmak. (Ayvalı *Sivrihisar –Es.)

saylav Seçim, seçme. (–Kn.)

sayma Yapıda kullanılan dar ve kalınca tahta, lata. (Becenek –Ank.)

saymak **1.** Öfkeli söz söylemek, kızmak : *Babası çocuğu saydı*. (Bayadı, İkipınar –Or.; Piraziz *Bulancak, Şehli –Gr.) **2.** Türkü, mani söylemek. (*Akçakoca –Bo.)

saymana [→ **seymen -1**]

saymanta Kaba saba, patavatsız adam. (–Dz.)

saymuk [→ **soymuk**]

saypıvermek [**saylamak** (I) **-1, saypmak**] Kayıvermek, kaymak. (Bakacak, Ergine –Ba.)

[**saylamak** (I) **-1**] : (Yamanlı *Saimbeyli –Ada.)

[**saypmak**] : (–Kn.)

saypmak [→ **saypıvermek**]

saypunmah Yana çekilmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

saypuru Yanlamasına : *Bu ağaç saypuru kesilmiş.* (*Çal –Dz.)

sayputmah Kaçırmak, kaydırmak : *Sabunu elinden niye sayputtun?* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

sayrek 1. Yağlı (maddeler, ürünler): *Bu sene sayreklerimiz olmadı.* (Eldilek *Elbistan –Mr.) **2.** Keten. (Eldilek *Elbistan –Mr.)

sayru [**soyrı**] Hasta. (Çandarlı *Bergama –İz.; –Brs.; –Çr.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; Mahmutseydi *Alanya –Ant.)
[**soyrı**] : (Bafa *Milâs –Mğ.)

sayruluk Hastalık. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

saysana Düğüne armağan olarak götürülen ekmek. (*Şebinkarahisar –Gr.; *Koyulhisar –Sv.)

saysane Çeyiz. (*Cide –Ks.)

saysınmak [**sanamak -2, sanımak, saylamak** (II) **-2**] Tanımak, saymak. (Çığrı *Dinar –Af.; Söğüt *Honaz –Dz.; *Simav –Kü; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**sanamak -2**] : (–İst.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**sanımak**] : (–Ama.)
[**saylamak** (II) **-2**] : (Yukarı Dinek *Karaağaç –Isp.; *Simav –Kü.; *Taşköprü –Ks.; –Nğ.; Oymaklı *Korkuteli –Ant.)

sayta Yay : *Sayta ile kuş vurmaya gitti.* (–Tr. ve çevresi)

saytaş 4-8 cm. kalınlıkta, iki yanı düz, bir metre karelik dört köşe taş. (*Akseki ve köyleri, *Alanya –Ant.)

saytoprak Altı taş olan tarlalar. (–Or.)

sayut Mısır. (*Tortum –Ezm.)

sayvan (I) Tilki. (–Ay.)

sayvan (II) Üzüm kurutmak için yapılan çardak. (–Çr.)

sayvanlık Yazın hayvanların bağlandığı yer. (Baladır *Keçiborlu –Isp.)

sayvant [**sayvantlık, sayvat -2**] **1.** Ağıl, mandıra. (Horu *Dinar –Af.; –Isp.; *Acıpayam, Çöplü *Çivril –Dz.; Değirmenocağı *Osmaniye –Ada.; *Alanya –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**sayvantlık**] : (*Sivrihisar –Es.) **2.** Üstü kapalı, yanları açık yer. (*Eğridir –Isp.; Pengere *Tefenni, Çerçin –Brd.; Seyit *Çal –Dz.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *İnegöl –Brs.; Tokat –Es.) **3.** Samanlık, ot ve saman konulan üstü kapalı yer. (*Uzunköprü –Ed.) **4.** Evlerin dışında üstü örtülü, yanları açık genişçe saçakaltı, teras. (*Biga, *Gelibolu –Çkl.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**sayvat -2**] : (–Yz.) **5.** Üstü tahta ile örtülmüş yayla evi. (*Silifke, Çarıklar *Anamur, Çömelek *Mut –İç.)

sayvantlık [→ **sayvant -1**]

sayvat 1. Üstü ve üç yanı kapalı, bir yanı açık, kışın odun vb. şeyler konulan, yazın hayvan bağlanan yer. (Büyükafşar *Balâ –Ank.) **2.** [→ **sayvant -4**]

saz (I) Çayır. (Ergân –Ezc.)

saz (II) Kavrulmuş un içine sirke, soğan ve et konularak pişirilen yemek. (Başköy –Ank.)

saz (III) Hamut çemberi (arabalarda). (*Uzunköprü –Ed.)

sazağan (I) [→ **sazak** (III)]

sazağan (II) [→ **sazak** (I) **-1**]

sazağı [→ **sazak** (I) **-1**]

sazaḫ [→ **sazak** (I) **-1**]

sazak (I) [**sazağan** (II), **sazağı, sazaḫ, sazan** (I) **-1**] **1.** Kuvvetli ve soğuk esen yel, poyraz. (Setbaşı –Brs.; –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Artova –To.; Sumusa *Erbaa –To.; Bağlıca *Ardanuç, Erkinis *Yusufeli, Cevizli *Şavşat –Ar.; –Kr.; –Ezm.; *Hozat –Tn.; *Ağın –El.; –Ml.; *Göksun –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Şarkışla –Sv.; –Yz.; *Keskin –Ank.; Hamurcu *İncesu, *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Nş.; Çayhan *Osmaniye –Ada.)
[**sazağan** (II)] **:** (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)
[**sazağı**] **:** (–Nğ.)
[**sazaḫ**] **:** (Yavuz *Şavşat –Ar.; *Çıldır –Kr.; *Arapkir –Ml.)
2. Hafif ve serin esen yel, lodos. (–Ezm.; *Kilis –Gaz.; –Ada.)
[**sazan** (I) **-1**] **:** (–Gaz.)
3. Soğuk yelle birlikte yağan hafif kar. (–El.)

sazak (II) [**sazaklık, sazlık, sazmak** (I)] **1.** Bataklık, sazlık. (*Uluborlu, *Eğridir –Isp.; Tavaklı *Ezine –Çkl.; Domaniç, Ihıcaksu *İnegöl –Brs.; Ortaköy –İst.; *Kurşunlu –Çkr.; Boyalı*Boyabat –Sn.; –Sm.; Bayadı, Danışman *Fatsa –Or.; Nefsiköseli *Görele, *Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; Güneyce –Rz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Mut –İç.)
[**sazaklık**] **:** (*Daday –Ks.)
[**sazmak** (I)] **:** (Cumayanı –Zn.)
2. Pınarların, derelerin ayağındaki otluk yerler. (Bağıllı *Eğridir, Körküler *Yalvaç –Isp.; –Kn.; *Osmaniye –Ada.) **3.** Küçük pınar, kaynak. (Hüyük *Beyşehir –Kn.; Ceyhan, Doruk –Ada.)
[**sazlık**]**:** (*İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.)

sazak (III) [**sazağan** (I), **sazan** (II)] Sivilce, çıban, ergencelik. (*Sungurlu –Çr.; –Krş.; Çayhan *Ereğli –Kn.)
[**sazağan** (I)] **:** (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Bor –Nğ.)
[**sazan** (II)] **:** (–Gaz.; –Ky.; *Bor –Nğ.)

sazak (IV) **1.** Çok konuşan, geveze. (Dodurga *Bozüyük –Bil.) **2.** Sersem. (Dodurga *Bozüyük –Bil.)

sazak (V) Mersin ağacı : *Sazak ağacından odun olmaz.* (Çandır *Sütçüler –Isp.; Kızıllı *Bucak –Brd.; *Finike, *Elmalı –Ant.)

sazaklık [→ **sazak** (II) **-1**]

sazan (I) **1.** [→ **sazak** (I) **-2**] **2.** Küçük damlalı, hızlı ve kısa süren yağmur. (–Ky.)

sazan (II) [→ **sazak** (III)]

sazat Mısır. (–Tr.; –Ezm.)

sazıldamak Yavaş yavaş etkisini göstermeye başlamak (hastalık vb.). (*Ağın –El.)

sazıldanmak [→ **sazlanmak**]

sazımak Su sızmak, damla damla akmak. (*Ceyhan, –Ada.)

sazına yelmek Canı istediği gibi davranmak. (–Sv.)

sazkayağı [**sazkayası**] Bir çeşit kayabalığı. (*Beykoz –İst.)
[**sazkayası**] **:** (–Sm.)

sazkayası [→ **sazkayağı**]

sazlamak Hazırlamak : *Çayı sazladım.* (–Bt.)

sazlanmak [**sazıldanmak**] Kendi kendine yavaş sesle şarkı söylemek :

Sazlanarak yürüyen, farkına varmadan yol alır. (*Reşadiye –To.; –Ezm.; –Ezc.)

[**sazıldanmak**] : (*Ağın –El.)

sazlık [→ **sazak** (II) **-1**]

sazmaca Elma kurusu. (–Gm.)

sazmak (I) [→ **sazak** (I) **-1**]

sazmak (II) Üşümek : *Sudan geldim ellerim sazdı.* (*Divriği –Sv.)

saz rengi Yeşilimsi sarı (çok tutulan kilim rengi). (Berit ve Gâvurdağı yörükleri –Ur.)

sazret Birkaç çift öküzle sürülen çiftte en sondakinin önündeki öküz. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

se [→ **seğ**]

seb [→ **sep**]

sebe Çaba. (*Bor –Ng.)

sebef Neden, sebep. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

sebeh Sabah, yarın. (*Antakya –Hat.)

sebelemek (I) Çabalamak, çırpınmak. (*Bor –Ng.)

sebelemek (II) [→ **sepelemek**]

sebelemek (III) Biraz varlık edinmek, zenginlemek. (*Bor –Ng.)

sebelenmek Baş dönmesinden dolayı sağa sola sallanmak. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

sebelep İnce ince yağan yağmur. (Yazılı *Emirdağ –Af.)

seben (I) Yüksek dağ. (*Mudurnu –Bo.)

seben (II) Üstünde yufka açılan tahta. (–Or.)

sebepli 1. Yararlı, faydalı : *Dokandığı hastayı iyi eder, eli sebepli.* (*Bor –Ng.) **2.** Uğurlu : *Sebepli adam, kimin elinden duttuysa ilerledi.* (*Bor –Ng.)

sebet 1. Küfe. (*Ereğli –Kn.) **2.** Sepet. (*Erciş –Vn.) **3.** [→ **sepet** (I)]

sebil (I) Aç. (*Ereğli –Zn.)

sebil (II) Çöp. (*Mersin –İç.)

seblemek [→ **seplemek** (II)]

sece Dolap yerleri. (*Kadınhanı –Kn.)

secere [**secereli, secireli**] Suçlu, suç işleyeceği bilinen (kimse). (Düzköy *Ayancık –Sn.)

[**secereli**] : (–İç.)

[**secireli**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

secereli [→**secere**]

seci Şarap. (*Lâpseki –Çkl.; –Ed.)

secireli [→ **secere**]

seç Harmanda savrulmuş tahıl yığını. (Körez *Kula –Mn.; Aslıhan, Kızılköy *Manyas, *Bandırma, *Yeniköy –Ba.; Karacaviran, Kumarlar *Bayramiç –Çkl.; Yenişehir, Konurlar *İnegöl –Brs.; Kürtköy, Altıntaş *Domaniç –Kü.; Satılmış –Es.; Berk, İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; *Devrek –Zn.; Ağlı *Küre –Ks.; –Çkr.; Akpınar, Şeyhler *Ulubey, *Perşembe –Or.; –Gr.; *Tarsus –İç.; –Mğ.; –Ed.)

seçence Ayna. (–Ml.)

seçer Serçe. (–Krş.)

seçgel [**seçgil, seçgülü, seçkel, seçki**] **1.** Seçilmiş, seçkin : *Seçgel elmaları sepete koy.* (*Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.)

[**seçgil**] : (*Mut –İç.)

[**seçgülü**] : (–Sm.)

2. Açık, okunaklı, seçkin (yazı). (–Ama.; *Ağın –El.; Şekeroba –Mr.; Arslandoğmuş *Yıldızeli –Sv.; –Ng.)

[**seçkel**] : (*Ağın –El.; *Ulukışla –Ng.)

[**seçki**] : (*Bor –Ng.)

seçgil [→ **seçgel -1**]

seçgülü [→ **seçgel -1**]

seçi [→ **seçim katım**]

seçim Biçilerek sürülmek için yere yayılan ekin, bir saçımlık ekin : *Bahçede iki seçim sap oldu.* (*Ermenek –Kn.)

seçime Firengi, belsoğukluğu gibi hastalık. (Orta –Çkr.)

seçim katım [seçi] Ayırma, seçme : *Bugün seçim katım var.* (Tokat –Es.; Oyaca *Haymana –Ank.)
[seçi] : (*Bor –Nğ.; Kerkük)

seçinti Bir şeyin iyileri seçildikten sonra geriye kalanları : *Portakalların seçintisi kalmış.* (Kırabey –Krş.)

seçkel [→ **seçgel -2**]

seçki [→ **seçgel -2**]

seç küreği Buğdayı samanından ayırmak için kullanılan kürek. (*Düzce –Bo.; Kireçburnu, –İst.)

seçme Kötü yolda kadın. (–Zn.)

seçmece Seçmek koşuluyla : *Karpuzu seçmece veriyorum.* (–Yz.)

seçmek Görmek (yazıyı, uzaktaki bir şeyi). (*Düzce –Bo.)

sedanka Kadınlar topluluğu. (Rumeli göçmenleri Nilüfer –Brs.)

sede [sedeye] Ağaçtan düşmüş meyve. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[sedeye] : (*Cide –Ks.)

sedefotu Bir çeşit bitki, ruta graveolene, rutaceae. (–İst.)

sedelenmek Seslenmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

sederek [→ **sadana** (I) **-1**]

sedereyh [→ **sadana** (I) **-1**]

sedeyağ Sadeyağ. (İsabey *Çal –Dz.)

sedeye [→ **sede**]

sedik İnce bulgur. (–Ada.)

sedile Peynir torbası. (Nilüfer –Brs.)

sedir (I) İpekböceğinin üçüncü uykudan sonra beslenmesi için üç metre eninde, dört metre boyunda yapılan bir çeşit sergi. (*Antakya –Hat.)

sedir (II) Çiçek ve sebze fidesi. (*Darende, Bargızı, İsmetpaşa –Ml.)

sedrebeki Saçma, anlamsız söz. (*Bodrum –Mğ.)

sedrebeki olmak Tökezlemek, düşer gibi olmak. (Rumeli göçmenleri –İz.)

sedremeki [→ **sadana** (I) **-1**]

see [→ **seğ**]

seeḫ Ayık, tetikte : *Veysal gejeleri birez seeḫ yat.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

seel (I) Az, azıcık : *Çayda seel su var.* (–Ba.; Güleç *Biga –Çkl.; Ceylan *Lüleburgaz –Krk.)

seel (II) [sef (I)] Kez, defa : *Bi seel.* (–Ky.)
[sef (I)] : (*Bor –Nğ.)

seenk [→ **senek** (I) **-1**]

seet Saat. (Karabüzey *Araç –Ks.; Genek, *Yatağan –Mğ.)

sef (I) [→ **seel** (II)]

sef (II) Yanlış. (–Sm.; *Perşembe–Or.; Sarıhamzalı, *Sorgun –Yz.; *Bor –Nğ.; Yerebakan *Feke –Ada.)

sefehot Yalancı. (Güney *Yeşilova –Brd.)

sefi Yırtıcı, büyükçe bir kuş. (*Bahçe –Ada.)

sefibolmak Sıkıntı etmek. (*Keskin –Ank.)

sefik Tutumsuz. (–Ama.)

sefirtmek [→ **seyirtmek**]

sefitmek Bunamak. (*Tirebolu –Gr.)

seftelemek Başlamak. (*Lüleburgaz –Krk.)

seftila Kırmızı renkli şeker pancarı. (Güneyce –Rz.)

seg [→ **seğ**]

segele kalmak [→ **seğelmek** (I) **-2**]

segirtmek [→ **seyirtmek**]

segiş İki yaşında semirmiş keçi. (–Sv.)

segmen [→ **seymen -1**]
segriki [→ **seğrik**]
segürtme [→ **seğmen** (I)]
segürtmek [→ **seyirtmek**]
seğ [**sā** (III), **se, see, seg, sev, sey** (I) **-1**] Şap. (Salda *Yeşilova –Brd.; Söğüt, Honaz –Dz.; –Ks.; *Göksun, Efsus –Mr.; *Gemerek –Sv.; –Ank.; Genezin *Avanos –Nş.; –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, Afşar *Hadım –Kn.; Çakallı, İncirgediği *Karaisalı –Ada.; *Mut, *Silifke –İç.)
[**sā** (III)] : (*Afşin ve köyleri –Mr.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Yz.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.)
[**se**] : (–Ank.; Everek *Develi –Ky.)
[**see**] : (–Yz.)
[**seg**] : (*Antakya –Hat.)
[**sev**] : (*Nazimiye –Tn.)
[**sey** (I) **-1**] : (Havutlu *Eğridir –Isp.; *Çal, Kızılhisar *Acıpayam –Dz.; Alagöz –Çkr.; Gümenü –Sm.; Koyunbaba *Kalecik –Ank.; Sarılar *Avanos –Nş.; Ağızboğaz, Arancı, Sadıkhacı *Beyşehir –Kn.; –Ada.; –Ant.)
seğdim Arktan değirmene su geçiren tahta oluk. (–Ks.)
seğek **1.** [→ **senek** (I) **-1**] **2.** Bakır güğüm. (–Ama.)
seğelek [→ **seyrek**]
seğelmek (I) [**seğele kalmak**] **1.** Düşmek. (–Sv.) **2.** Bayılmak. (*Ermenek –Kn.; *Bor –Nğ.; Civanyaylağı *Mut, *Mersin –İç.)
[**seğele kalmak**] : (–İç.)
3. Aptalca, alık durmak. (Arslanköy –İç.)
seğelmek (II) Ses kısılmak : *Sesin seğelsin.* (Civanyaylağı –İç.)
seğeltmek Bayıltmak, nefesini kesmek: *Bir yumrukta seğeltti adamı.* (*Bor –Nğ.)
seğen (I) [→ **sehen**]
seğen (II) Raf. (Elmalı *Kızılcahamam –Ank.)
seğer Sığır. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)
seğerbaşı Aile toplantılarını yöneten kimse. (–Brd.)
seğerden Büyük ayakkabı kalıbı (kadınlar için). (–Ama.)
seğerek (I) [→ **seyrek**]
seğerek (II) [→ **seğrik**]
seğertmek [→ **seyirtmek**]
seği Ucu yanmış odun. (*Yıldızeli –Sv.)
seğir (I) **1.** Sıradağ. (*Gemerek –Sv.; *Ayaş –Ank.) **2.** Dağ sırtı, bayır. (Feruz *Kayaş –Ank.; Hamurcu –Ky.; Yerebakan *Feke –Ada.) **3.** İki tarla arasındaki sınır. (Temürlü –Krş.; –Ada.)
seğir (II) Eğlenceli, gülünç. (Vakıf *Tavas –Dz.; Bayadı –Or.)
seğirden Kunduracılıkta 28 numara ayakkabı kalıbı (çocuklar için). (*Zile –To.)
seğirdim (I) Yabancı kekliklerin evcil kekliğin sesine gelmeleri : *Dün iyi seğirdim vardı, dört keklik vurdum.* (*Mut –İç.)
seğirdim (II) [**seğirdim oluğu**] Değirmen arkından çarka giden suyun aktığı dik oluk. (*Dinar –Af.; –Çr.; *Şebinkarahisar, *Alucra, –Gr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Mucur –Krş.)
[**seğirdim oluğu**] : (Güzelsu *Akseki –Ant.)
seğirdim (III) Bir atılışta gidilecek yer : *O bir seğirdimlik mesafeyi çabuk alır.* (İnköy –Kü.; –Bo.)

seğirdim (IV) Eğiklik, eğim, akıntı. (*Akşehir –Kn.; –Bo.)

seğirdim oluğu [→ **seğirdim** (II)]

seğiri aşağı Bayır aşağı. (İsahacılı –Ada.)

seğirmek Sindirmek. (–Isp.)

seğis İki yaşında enenmiş keçi. (*Kozan –Ada.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

seğitmek [→ **seyitmek**]

seğleme Şap ile iyi edilen hastalık : *Çocuk seğleme olmuş.* (*Mut –İç.)

seğli (I) Köşeli. (Söğüt, Honaz –Dz.)

seğli (II) [**seğluk**] Anlamsız, düşüncesiz konuşan, akılsız. (–Ky.; *Bor –Nğ.)

[**seğluk**] : (–Rz.)

seğli (III) Acımsı, tadı buruk : *Seğli su.* (*Bor –Nğ.)

seğluk [→ **seğli** (II)]

seğmen (I) [**segürtme, sehitmen**] Tahtadan yapılmış, arkalıksız, küçük iskemle. (*Şebinkarahisar –Gr.)

[**segürtme**] : (–Sm.)

[**sehitmen**] : (Kuz *Akkuş –Or.)

seğmen (II) Üstü işlemeli heybe. (*Mut –İç.)

seğnemek [→ **seḫnimek**]

seğrek [→ **seyrek**]

seğremek Az kımıldamak. (Honaz –Dz.)

seğriceği dutmak [**seğriceklenmek**] Yerinde duramamak, kıpır kıpır oynamak. (*Bor –Nğ.)

[**seğriceklenmek**] : (*Bor –Nğ.)

seğricek Seğirme. (*Bor –Nğ.)

seğriceklenmek [→ **seğriceği dutmak**]

seğricekli (I) Hoppa, oynak. (*Bor –Nğ.)

seğricekli (II) Tikli, seğirme hastalığı olan : *Dudağının sağ yanı seğricekli dir.* (*Bor –Nğ.)

seğrik [**seğerek** (II), **seğriki, serik** (II), **seyircek**] Peynir kurdu. (*Eğridir, *Gelendost –Isp.; *Ermenek –Kn.; Güvere –İç.; –Ant.)

[**seğerek** (II)] : (Bozhüyük *Göksun –Mr.)

[**seğriki**] : (*Antakya –Hat.)

[**serik** (II)] : (–İç.)

[**seyircek**] : (Karkıncık *Artova –To.)

seğrimek [**sergimek, serimek, seyirmek -1, seyrimek** (I)] Seğirmek. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Söğüt, Honaz –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Tokat –Es.; –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Ahırlı –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mersin ve köyleri, *Mut –İç.)

[**sergimek**] : (Ağlı *Küre –Ks.; –Ezc.; Haral –Gaz.)

[**serimek**] : (–Dz.)

[**seyirmek -1**] : (–İz.; Fili *Biga –Çkl.; *Düzce –Bo.; *İskilip –Çr.; *Ağın –El.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Lüleburgaz –Krk.; –Kıbrıs)

[**seyrimek** (I)] : (Peşman *Daday –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Tirebolu –Gr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Pınarbaşı –Ky.; *Ermenek –Kn.)

seğsenmek [**seğsinmek**] Birine vurmak için kolunu kaldırmak. (*Şebinkarahisar –Gr.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.)

[**seğsinmek**] : (*Bor –Nğ.)

seğsinmek [→ **seğsenmek**]

seğurtmek [→ **seyirtmek**]

sehel Biraz, bir parça. (Kışla, Darıviran –Isp.; Solmaz *Tavas –Dz.; –Gaz.)

sehen [**seğen** (I)] Bakır tabak, sahan. (Şehli, Piraziz –Gr.; *Antakya –Hat.; –Yz.; Kurthasanlı *Kadınhanı –Kn.)
[**seğen** (I)] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)

sehenlik El yıkanacak yer. (Çınarlı –Ada.)

seherce Alnı ak, kara tüylü bir çeşit su kuşu. (*Antakya –Hat.)

seḫe seḫe Seke seke (yürüyüş). (*Antakya –Hat.)

sehil (I) [**sevahil**] **1.** Sıcak yerler : *Bu sene yaylaya göçmedi, sehilde kaldı.* (Çandır *Sütçüler –Isp.; Tosunlar *Buldan –Dz.; –Mr.; –Nğ.; *Karaman, *Ermenek –Kn.; *Kozan, İncirlik –Ada.; Karpuzlu *Keşan –Ed.)
[**sevahil**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkakamış –Kr.)
2. Ilıman, kuytu, gölgelik yerler. (*Uluborlu –Isp.; Çamköy *Gölhisar, Kestel *Bucak –Brd.; Söğüt, Honaz –Dz.; Karaptal –Sm.; *Maçka –Tr.; Güneyce –Rz.; *Karaman –Kn.; *Silifke –İç.)

sehil (II) Büyü. (Ergân –Ezc.)

sehitmen [→ **seğmen** (I)]

sehlek Yılışık, arsız. (*Elmalı –Ant.)

sehlem [→ **seklem** (I) **-1**]

sehlemek (I) Karanlıkta görmeye çalışmak. (*Ağın –El.)

sehlemek (II) Solumak. (*Oltu –Ezm.)

sehlik [**sehluk, sehlük**] Vurdumduymaz, aldırmaz, aptal. (*Kilis, –Gaz.; –Mr.; Köşker –Krş.; Çökek *Ürgüplü –Nğ.; –Ada.)
[**sehluk**] : (–Rz.)
[**sehlük**] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

sehluk [→ **sehlik**]

sehlük [→ **sehlik**]

sehnimek [**seğnemek**] Yağmur dinmek. (*Acıpayam –Dz.)
[**seğnemek**] : (*Tavas –Dz.)

seh olmak Dinlemek, anlamaya çalışmak. (*Arapkir –Ml.)

sehratlık [**sehretlik**] Üstünde cep bulunan, bele takılan, genişçe kayış kemer : *Sehratlığımdan pıçağımı ver.* (*Hasankale –Ezm.)
[**sehretlik**] : (–Ar.)

sehretlik [→ **sehratlık**]

sehü [→ **seki** (III) **-1**]

sek (I) Köpek. (Aldemirci *Çayıralan –Yz.)

sek (II) Boya olarak kullanılan bir çeşit toprak. (–Mn.; Tavaklı *Ezine –Çkl.)

sek (III) Yanları yayvan sepet. (–Ml.)

sek (IV) [→ **seki** (I) **-1**]

sek (V) Tortu. (–Mn.)

sekaltı [**seke** (II)] Odanın ayakkabı konulan yeri, eşik. (Opsar *Bor –Nğ.)
[**seke** (II)] : (–Ba.)

sekaret Ölüm durumunda. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.)

sekçe (I) [→ **sekmen** (VI)]

sekçe (II) [→ **seki** (IV)]

sekdelemek [→ **sekelemek** (I) **-1**]

seke (I) Pike, yatak örtüsü. (–Rz.)

seke (II) [→ **sekaltı**]

seke (III) **1.** [→ **seki** (IV) **-1**] **2.** [→ **seki** (IV) **-2**]

seke (IV) Yuvarlak, tatlı bir çeşit armut. (Tekke *Erbaa –To.)

sekelemek (I) [**sekdelemek, sekellemek, sekkeldemek, sekkelemek, sekkellemek, seklemek** (II), **sektirmek** (II), **seldirmek** (II)] **1.** Tek ayak üstünde sıçrayarak yürümek. (İğdecik *Gelendost –Isp.; Çerçin

–Brd.; Söğüt, Honaz –Dz.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Bayadı, Sarıca *Gölköy –Or.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Ada.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**sekdelemek**] : (–Krş.; Büyükçaylı *Dörtyol –Ada.)

[**sekkeldemek**] : (–Nğ.)

[**sekkelemek**] : (*Bor –Nğ.)

[**seklemek** (II)] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Ağlı *Küre –Ks.)

2. Aksamak, topallamak. (*Eğridir –Isp.; –Tr.; –Sv.; Karahoca *Haymana –Ank.)

[**sekkellemek**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**sektirmek** (II)] : (Çomaklı *Korkuteli –Ant.)

[**seldirmek** (II)] : (Gümele *Söğüt –Bil.)

sekelemek (II) [→ **sepelemek**]

sekellemek [→ **sekelemek** (I) **-1**]

sekemeç [→ **seki** (II) **-2**]

sekemek (I) [→ **seki** (II) **-6**]

sekemek (II) [→ **seki** (I) **-1**]

seker halkası Develeri kolanlarından birbirlerine bağlayan bağ. (Sasallı *Menemen –İz.)

seki (I) [**sek** (IV), **sekemek** (II), **seklām** (II), **sekmeç** (II), **sekmen** (I) **-1, 2; sekü** (II) **-1, 2**] **1.** Toprak üstündeki yükseklik, doğal set. (Yazır *Acıpayam, Seyit *Çal, Söğüt –Dz.; *Mudanya –Brs.; *Kandıra –Kc.; –Ezc.; *Erciş –Vn.; –Dy.; Harput –El.; –Ml.; –Mr.; *Antakya –Hat.; *Şarkışla –Sv.; –Krş.; *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Bozkır –Kn.; *Osmaniye –Ada.; *Silifke, Çiftepınar –İç.; *Alanya, Güzelsu, *Akseki –Ant.)

[**sek** (IV)] : (*İnebolu –Ks.)

[**sekemek** (II)] : (–Nğ.; *Ceyhan –Ada.; –İç.)

2. Ormanlık, kayalık ya da dağ başındaki düzlük. (Çığrı *Dinar –Af.; *Uluborlu –Isp.; Çerçin –Brd.; *Sivrihisar –Es.; Küçükisa *Zile –To.; *Doğubayazıt –Ağ.; Çepni *Gemerek –Sv.; Başköy –Ank.; –Nş.; *Hadım –Kn.; *Osmaniye, *Kozan –Ada.)

[**seklām** (II)] : (Esatlar *Emet –Kü.)

[**sekü** (II) **-1**] : (Gökçe *Boyabat –Sn.)

3. Tarla ve bahçelerdeki basamak biçiminde düzlükler. (–Ama.; *Beypazarı –Ank.; *Bor –Nğ.)

[**sekmeç** (II)] : (*Eğridir –Isp.; –Ba.; –Gr.; Faraşlı *Kalecik –Ank.)

[**sekmen** (I) **-1**] : (–Mr.; Gülük, Erzin *Dörtyol –Hat.)

[**sekü** (II) **-2**] : (–Gm.)

4. Yer, arsa, tarla. (–İç.) **5.** Meyilli, su tutmayan yer. (Yeğenli *Tire –İz.)

[**sekmen** (I) **-2**] : (*Mesudiye –Or.)

seki (II) [**sekemeç, sekemek** (I), **sekme** (V), **sekmeç** (I), **sekmek** (III), **sekmen** (III), **sekümen**] **1.** Evlerin önüne yazın oturmak için taş ve çamurdan yapılan, yarım metre yüksekliğinde set. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; *Çal, Söğüt, Honaz –Dz.; Yeniköy –Ba.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Kargalı *Polatlı –Ank.; –Nş.; *Mut –İç.) **2.** Avluda yazın oturulan, mutfak olarak da kullanılan tek o-

da. (*Şebinkarahisar –Gr.; Bayburt –Ezm.; Reşadiye –Ky.) **3.** Balkon, çıkma. (Özburun *Bolvadin –Af.; Elbengi *Yalvaç –Isp.; *Kırkağaç –Mn.; –Ezm.) **4.** Ahır damı. (–Ank.) **5.** Koridor, sofa. (Rumeli göçmenleri –İst.; *Tirebolu –Gr.) **6.** Merdiven, merdiven basamağı. (Gökler *Ayaş –Ank.; Sille –Kn.; Kırıklı –Ada.)

[**sekemeç**] : (İnevi –Kn.)

[**sekemek** (I)]: (*Bor –Nğ.; *Ereğli –Kn.; İncirgediği –Ada.)

[**sekme** (V)] : (*Şarkışla, Çepni *Gemerek –Sv.)

[**sekmeç** (I)] : (–İst.; *Şebinkarahisar –Gr.; Sebilköy *Tarsus –İç.)

[**sekmek** (III)] : (Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**sekmen** (III)] : (*Balçova –İz.; *Avanos –Nş.; *Karaisalı, Eflak –Ada.)

[**sekümen**] : (*İskilip –Çr.; Kuzuluk *Suşehri –Sv.)

7. [→ **sekialtı**]

seki (III) [**sehü, sekmen** (II) **-1, 2; sekü** (I) **-1**] **1.** Sedir, kerevet. (*Uluborlu, *Senirkent, Çandır *Sütçüler –Isp.; Çöplü *Çivril, *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; –Ba.; *Söğüt –Bil.; *Tosya –Ks.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Ardahan –Kr.; Dişli *Sorgun –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Kr.; *Akseki –Ant.)

[**sehü**] : (*Yıldızeli –Sv.)

[**sekmen** (II) **-1**] : (*Çiçekdağı –Krş.; *Karaman –Kn.)

[**sekü** (I) **-1**] : (–Çkr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; –Or.; –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Bt.; *Ağın –El.; Akdoğan *Kızılcahamam –Ank.)

2. Tahta karyola, divan. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Alayunt –Kü.; –Gm.; Cenciğe –Ezc.) **3.** Ahır ya da ağıllarda çobanın yatması için yapılan yüksekçe yer. (–Ks.; –Ezm.; –Ezc.; –Gaz.; *Koyulhisar, *Zara –Sv.; Seydin, Genezin *Avanos –Nş.; *Çumra –Kn.)

[**sekmen** (II) **-2**] : (*Sungurlu –Çr.; Elbeğli –Sv.)

seki (IV) [**sekçe** (II), **seke** (III) **-1, 2; sekitmen** (II), **sekke** (I), **sekman, sekmek** (II), **sekmen** (IV) **-1, sekte** (III), **sökü** (I)] **1.** Alçak ayaklı, arkalıksız iskemle. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Ağlı *Küre –Ks.; Rumeli göçmenleri –İst.; *Ardanuç –Ar.; Elbaşı *Bünyan –Ky.; Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.)

[**sekçe** (II)] : (Elbaşı *Bünyan –Ky.)

[**seke** (III) **-1**] : (*Ilgaz –Çkr.)

[**sekitmen** (II)] : (Balaç –Sm.)

[**sekke** (I)] : (*Bor –Nğ.; *Ürgüp, *Avanos –Nş.)

[**sekman**] : (–Or.)

[**sekmek** (II)] : (–Or.)

[**sekmen** (IV) **-1**] : (–Sn.; *Çarşamba ve köyleri, *Alaçam –Sm.; Bozcalı *Reşadiye –To.; –Or. ilçe ve köyleri; *Bulancak, *Mesudiye, Tepeköy, Piraziz –Gr.; Oğuz *Vakfıkebir –Tr.)

[**sekte** (III)] : (*Aksaray –Nğ.)

[**sökü** (I)] : (*Ereğli, Ulus *Safranbolu –Zn.; Tekkeönü, Peşman *Daday, *Küre –Ks.; –Çkr.; *Sungurlu –Çr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

2. Tahta sıra. (Zeytinburnu *İzmit –Kc.; Göçe *Şile –İst.)

[**seke** (III) **-2**] : (Bergaz *Ezine –Çkl.)

seki (V) [→ **sekil**]

seki (VI) Bir şey koymak için ocak üstüne ya da duvarlara yapılan çıkıntı : *Lambayı sekiye koy.* (Senirkent, *Uluborlu –Isp.; *Gülnar –İç.)

seki (VII) [**sekü** (III) **-1**] Bağ duvarı. (*Ayaş –Ank.)
[**sekü** (III) **-1**] : (*Arapkir –Ml.)

seki (VIII) Kaldırım. (*Tarsus –İç.)

sekialtı [**seki** (II) **-7**] Eşik, ayakkabı çıkarılan yer : *Sekialtında durma içeri gel.* (Akçakaya –Es.; Geridarsiyak –Ky.; *Bor –Nğ.)
[**seki** (II) **-7**] : (–Ml.; –Krş.; –Nğ.; –Kn.)

sekil [**seki** (V), **sekü** (IV), **sekül -1**, **sökül**] At, eşek ve sığırların ayaklarındaki ak leke. (Yukarı Dinek *Karaağaç –Isp.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Antakya –Hat.; *Pınarbaşı –Ky.; –Kn.; *Mut köyleri –İç.; Apturrahmanlar *Serik –Ant.)
[**seki** (V)]: (*Bozdoğan, Köşk –Ay.; *Bayramiç –Çkl.; –İst.; Ömerhacılı *Kaman, Köşker –Krş.; –Nğ.; *Milâs –Mğ.)
[**sekü** (IV)] : (*Zara –Sv.)
[**sekül -1**] : (*Çarşamba –Sm.; *Taşova –Ama.; Kuz *Akkuş, Sarıca *Gölköy –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; *Koyulhisar –Sv.)
[**sökül**] : (Belviran –Sn.; Çilehane *Reşadiye –To.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

sekilenmek [**sekilmek, sekülenmek**] Bir parça oturmak. (–Bo.; *Merzifon –Ama.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Yz.; Bakırdağı *Develi –Ky.; –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Karaman, Afşar *Hadım –Kn.; –Ada.; *Mut köyleri –İç.)
[**sekilmek**] : (Heniske –Ama.)
[**sekülenmek**] : (Suluca *Merzifon –Ama.; *Niksar –To.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)

sekili (I) [**sekir, sekül -2, sökülü**] Ayaklarında ak leke bulunan hayvan : *Bu at sekilidir.* (*İskilip –Çr.; Şalcı *Şavşat –Ar.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; *Bor –Nğ.; Çukurmescit –Ada.)
[**sekir**] : (–İz.; *Kandıra –Kc.; Büyükçavuşlu *Silivri –İst.)
[**sekül -2**] : (–Ama.)
[**sökülü**] : (Peşman *Daday –Ks.)

sekili (II) Bozuk yol. (Papasköy –Sm.)

sekilmek [→ **sekilenmek**]

sekim Dağlarda biten, marula benzer bir çeşit ot. (Kasımlar *Gölpazarı –Bil.)

sekinmek **1.** Oynamak, zıplamak, dans etmek. (–Yz.) **2.** Dövünmek, iki yanına vurarak ağlamak. (–Yz.)

sekir [→ **sekili** (I)]

sekirdan [**sekirden -1**] Kabaet, kalça. (*Karacasu –Ay.; *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.; *Bodrum –Mğ.)
[**sekirden -1**] : (Kırıklı *Karaisalı –Ada.)

sekirden **1.** [→ **sekirdan**] **2.** Kalça ile sırt arasını belirten çizgi. (*Bor –Nğ.)

sekirdeniyarma [**sekirgen, sekitmen** (I)] Bir çeşit sığır hastalığı : *Benim inek sekirdeniyarmadan öldü.* (Düğrek –Mğ.)
[**sekirgen**] : (Karkıncık *Artova –To.; *Göksun –Mr.)
[**sekitmen** (I)] : (Bademağacı *Alanya –Ant.)

sekirgen [→ **sekirdeniyarma**]

sekirmek Aşmak, atlamak. (Çilehane *Reşadiye –To.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sekirtmek [→ **sekitmek -1**]

sekitmek [**sekirtmek**] **1.** Bir şey üstünden atlatmak, geçirmek. (*Bor, –Nğ.)

[**sekirtmek**] : (–Mr.; –Gaz.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

2. Yerinden oynatmak, kımıldatmak. (–Sm.; *Merzifon köyleri –Ama.) **3.** Ara vermek. (Tepeköy *Torbalı –İz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

sekitmen (I) [→ **sekirdeniyarma**]

sekitmen (II) [→ **seki** (IV) **-1**]

sekizan [→ **sekizen**]

sekizen [**sekizan**] Seksen. (*Düzce –Bo.; –Gaz.)

[**sekizan**]: (Hacıahmet *Düzce–Bo.)

sekizköy Kuyruksokumu. (Kırım göçmenleri –İst.)

sekizyaşar 22 numara çocuk ayakkabısı. (*Gerze –Sn.)

sekke (I) [→ **seki** (IV) **-1**]

sekkel Sakal. (*Antakya –Hat.)

sekkeldeme [→ **sekmen** (V)]

sekkeldemek [→ **sekelemek** (I) **-1**]

sekkelemek [→ **sekelemek** (I) **-1**]

sekkellemek [→ **sekelemek** (I) **-2**]

sekkin Uçmayan çekirge yavrusu. (–Uş.; Aliköy –Isp.; –İz.; –Kü.)

sekkiz Sekiz. (Zarşat –Kr.; *Antakya –Hat.)

seklām (I) [→ **seklem** (I) **-1**]

seklām (II) [→ **seki** (I) **-2**]

seklem (I) [**sehlem, seklām** (I)] **1.** Kıldan, yünden dokunmuş çuval. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Gelendost –Isp.; –Brd.; –Brs.; Üçüyük *Altıntaş –Kü.; *Tosya, *Küre –Ks.; –Çkr.; Eskialibey *İskilip –Çr.; *Bafra –Sm.; *Merzifon –Ama.; Alihoca –To.; *Ünye –Or.; –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Zara, Çepni *Gemerek, *Şarkışla, *Gürün –Sv.; Dişli *Sorgun, Kölekçi *Çayıralan –Yz.; *Kızılcahamam ve köyleri, Demirtaş –Ank.; –Krş.; –Ky.; –Nş.; Güvere *Silifke –İç.)

[**sehlem**]: (*Tosya –Ks.; *Kelkit –Gm.; *Sarıkamış –Kr.; –Sv.)

[**seklām** (I)] : (–Çkl.)

2. Dolu çuval. (–İst.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; Balaç –Sm.; –Gaz.; –Mr.; *Koyulhisar –Sv.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; Haruniye –Ada.; *Mut –İç.) **3.** Çok dolu olmayan çuval. (Başköy–Brd.; Narlıdere *Buldan –Dz.; –İz.; Tokat –Es.; Rumeli göçmenleri –İst.; –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Develi, *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; *Ereğli –Kn.; –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.; *Hayrabolu –Tk.) **4.** Bir kişinin ya da hayvanın taşıyabileceği yük, denk. (–Brs.; *Şebinkarahisar –Gr.; Yukarıbağlar –Ml.; Sofraz *Besni –Adı.; *Suşehri, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Ky.; –Nğ.)

seklem (II) 10 batman (un vb. şeyler) : *Altı nüfuslu eve bir seklem un bi ay gider.* (*Ereğli –Kn.)

seklem (III) **1.** Yarım, yarıya yakın, eksik : *Seklem bardak su ver.* (Büyükçaylı, Erzin –Hat.) **2.** Az, azıcık. (Hereke *Malkara –Tk.)

seklem (IV) Giysi. (–İst.)

seklem (V) Domuz yavrusu. (*Kadirli, *Kozan köyleri –Ada.)

seklem (VI) Kısa, alçak: *Seklem boylu.* (*Senirkent, *Uluborlu –Isp.)

seklemek (I) Azaltmak. (–Ada.)
seklemek (II) [→ **sekelemek** (I) **-1**]
seklem olmak Her yanı ağrımak : *Ahmet ağaçtan düştü seklem oldu.* (–Rz.)
seklenmek Çömelmek. (*Ürgüp –Nş.)
sekli Bulanık akan su. (Bahçeli *Ezine –Çkl.)
sekli bağı Çarık ipi. (Çercila *Safranbolu –Zn.)
seklim Sanki. (–Ur.)
sekman [→ **seki** (IV) **-1**]
sekme (I) Çiçek motiflerinde kıyı çizgilerinin renklerini belirten ilmek (halıcılıkta) : *Sen sekmesini il de biz aralarını dolduralım.* (*Bor –Nğ.)
sekme (II) Erzurum barı, bir halk oyunu. (*Bayburt –Gm.)
sekme (III) Tahtarevalli. (Yeniköy –Ba.)
sekme (IV) [**sekmecik**] Zıplayarak oynanan kovalamaca. (*Ermenek –Kn.)
[**sekmecik**] : (*Mut –İç.)
sekme (V) [→ **seki** (II) **-6**]
sekmecik [→ **sekme** (IV)]
sekmeç (I) [→ **seki** (II) **-6**]
sekmeç (II) [→ **seki** (I) **-3**]
sekmek (I) Çiçek motiflerinin kıyı çizgilerini istenilen renkteki ipliklerle ilmekleyerek belirtmek (halıcılıkta) : *Sekmeyi usta işçiler yapar.* (*Bor –Nğ.)
sekmek (II) [→ **seki** (IV) **-1**]
sekmek (III) [→ **seki** (II) **-6**]
sekmen (I) **1.** [→ **seki** (I) **-3**] **2.** [→ **seki** (I) **-5**]
sekmen (II) **1.** [→ **seki** (III) **-1**] **2.** [→ **seki** (III) **-3**]
sekmen (III) [→ **seki** (II) **-6**]
sekmen (IV) **1.** [→ **seki** (IV)] **2.** Oturmaya yarayan ağaç parçası, kütük. (Foldaca *Mesudiye –Gr.) **3.** [→ **senit -1**]
sekmen (V) [**sekkeldeme, sekmencil**] Tek ayak üstünde yürüme, seksek. (Vazıldan *Divriği –Sv.)
[**sekkeldeme**] : (–Nğ.)
[**sekmencil**] : (Vazıldan *Divriği –Sv.)
sekmen (VI) [**sekçe** (I)] Kabaet, kalça. (Sancaklıboz, İğdecik –Mn.)
[**sekçe** (I)] : (Kuyumcu –Yz.)
sekmencil [→ **sekmen** (V)]
seknemek [**seknimek**] Yağmur hafiflemek, dinmek. (*Eğridir, *Ulubor-lu –Isp.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; *Bozdoğan –Ay.; Datya –Mr.; *Milâs –Mğ.)
[**seknimek**] : (Karsavuran *Saimbeyli –Ada.; *Tarsus –İç.)
seknimek [→ **seknemek**]
seko [**sekovu, sekü** (V) **-1, 2**] **1.** Palto. (–Kr.)
[**sekü** (V) **-1**] : (–To.)
2. Ceket. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; –Ezc.; İncirlik –Ada.; Burhan –İç.)
[**sekovu**] : (*Arapkir –Ml.)
[**sekü** (V) **-2**] : (–To.)
sekovu [→ **seko -2**]
sekselenmek Düşecek gibi olmak, yerinde sallanmak. (*Ünye –Or.)
seksenmeḫ [**seksenmek -2**] İrkilmek : *Bulut gürleyende seksendim.* (Kerkük)
[**seksenmek -2**] : (Kafkas göçmenleri –İst.)
seksenmek 1. El ya da sopa ile vurmaya kalkışmak : *Seksendi ama hiç korkutamadı.* (Karkıncık *Artova –To.; *Alucra –Gr.; –Tr.; Ezbider

*Suşehri, *Divriği –Sv.) **2.** [→ **sek-senmeḫ**]

sekte (I) Alna dökülen saç, kâkül. (–Kn.)

sekte (II) Kusur, özür. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

sekte (III) [→ **seki** (IV) **-1**]

sektekkiç Çocukların karşılıklı geçip bir ayak üstünde sıçrayarak oynadıkları oyun. (–Kn.)

sektelemek Sıçrayarak yürümek. (*Afşin –Mr.)

sekti Ocağın iki yanında ibrik vb. şeyleri koymaya yarayan, üçgen biçiminde çıkıntılar : *İbriği sektinin üstüne koy da soğumasın.* (Çığrı *Dinar –Af.)

sektirmek (I) Tutmak, yakalamak. (Fariske *Ermenek –Kn.)

sektirmek (II) [→ **sekelemek** (I) **-2**]

sekü (I) **1.** [→ **seki** (III) **-1**] **2.** Mutfaktan ayrılan ve dört yanı çevrilmiş yüksekçe yer. (–Gm.; –Ezc.)

sekü (II) **1.** [→ **seki** (I) **-2**] **2.** [→ **seki** (I) **-3**]

sekü (III) **1.** [→ **seki** (VII)] **2.** Toprak üstündeki yükseklik, set. (–Gr.; –Gm.) **3.** Düzeltilen eyimli yerler. (–El.)

sekü (IV) [→ **sekil**]

sekü (V) **1.** [→ **seko -1**] **2.** [→ **seko -2**]

sekül 1. [→ **sekil**] **2.** [→ **sekili** (I)]

sekülenmek [→ **sekilenmek**]

sekümen [→ **seki** (II) **-6**]

sel (I) Kez. (–Brd.)

sel (II) [**seliyh**] Salya, tükürük. (*Develi –Ky.; –Ada.)
[**seliyh**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sel (III) Üstünde ekmek pişirilen sac. (*Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.)

sel (IV) Bir parça, az. (–Brd.; Karıncak –Krk.)

sel (V) Avuç içi. (Sekiyaylası –Isp.)

sela Saman taşımaya yarayan telden yapılmış sepet. (Karacaviran, Bindirek –İst.)

selāf Sel yolu. (–Kr.)

selamak Sallamak : *Şu dalı sela da bir toplayalım.* (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

selamlık Tüm kirişlerin altına konan evin ön duvarındaki uzun, ince kiriş : *Selamlık çok ince.* (Güney *Yeşilova –Brd.)

selañ Çevre, bağrıldığında sesin ulaşabildiği yerler. (Elpen *Saimbeyli –Ada.)

sel arabası Kağnıdan daha büyük, dağlık bölgelerde ot taşımaya yarayan araba. (Çala *Çıldır, *Sarıkamış –Kr.)

selav Dağ üstündeki çukurlar. (–Kr.)

sélay İki yanı yüksek, ortası düzlük yer : *Bi yıl bizim sélaydan 5 araba ot çıhdı.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

selber Çuval. (Dedeköy *Çal –Dz.)

selbes (I) Özgür. (Hacıahmet *Düzce –Bo.; –Gaz.; –Nğ.)

selbes (II) Yakışıklı, görkemli. (Bilecik –Kn.)

selcik [**selçik** (I) **-1, 2**] **1.** Geveze, arsız : *Kızım, selcik olma ayıptır.* (*Bozdoğan –Ay.; *Karaman, *Ermenek –Kn.)
[**selçik** (I) **-2**] : (*Bozüyük –Bil.; Karacaviran *Artova –To.)
2. Hoppa, oynak. (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)
[**selçik** (I) **-1**] : (*Tirebolu –Gr.; *Bor –Nğ.)

selçik 1. [→ **selcik -2**] **2.** [→ **selcik -1**] **3.** Bakımsız, dağınık kadın. (*Dursunbey –Ba.) **4.** Beceriksiz, kırıp dökücü kimse, sakar. (Bakacak –Ba.; *Gelibolu –Çkl.)

selçukluk Evecenlik. (*Beypazarı –Ank.)

seldirdemek Titremek, sallanmak. (*Merzifon –Ama.)

seldirek (I) [→ **seldiren**]

seldirek (II) Titrek. (*Merzifon –Ama.)

seldiremek Sendelemek. (–Nğ.)

seldiren [**seldirek** (I)] Aralıklı, seyrek. (–Af.; Oğuz *Acıpayam, Üçkuyu *Çal –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Gökdere *Osmaniye –Ada.; *Bodrum –Mğ.; *Malkara –Tk.)

[**seldirek** (I)] **:** (Çığrı *Dinar –Af.; *Lâpseki –Çkl.)

seldirenlik İçinden geçilemeyecek denli sık ormanlık. (–Mn.)

seldirmek (I) **1.** Başıboş, özgür bırakmak. (–Yz.) **2.** Göz açtırmak, gerekli koşulu sağlamak. (–Yz.)

seldirmek (II) [→ **sekelemek** (I) **-2**]

seldir seldir söylemek Anlamsız, saçma sapan konuşmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

seldirseme Aptal, sersem. (*Sivrihisar –Es.)

seldir süldür Güçsüz, sallana sallana (yürüyüş için). (*Antakya –Hat.)

sele (I) Başparmakla işaret parmağı arasındaki uzaklık (el açık durumdayken). (*Keçiborlu, İğdecik –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Çöplü *Çivril, Bereketli *Tavas, Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Turgutlu –Mn.; Yeniköy –Ba.; Tokat, Bozan –Es.; –Kü.; Çanıllı *Ayaş, Şabanözü *Polatlı –Ank.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; Çomaklı *Korkuteli, Güzelsu *Akseki –Ant.; *Bodrum –Mğ.)

sele (II) [**selek** (III) **-1, 2; seletir, selike**] **1.** Kulpsuz, yayvan çamaşır sepeti. (*Bolvadin, Çığrı *Dinar –Af.; Çandır *Sütçüler, *Uluborlu –Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; Seyit *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bergama –İz.; –Mn.; *Edremit, Demirkapı *Susurluk –Ba.; Bergaz *Ezine –Çkl.; *Kandıra –Kc.; *Gerede –Bo.; –Ks.; –Çr.; –Sn.; Balaç –Sm.;*Merzifon–Ama.; –To.; *Perşembe, Kuz *Akkuş, *Ünye, Bayadı –Or.; –Gr.; –Tr.; *Çayeli –Rz.; –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; *Ağın –El.; –Gaz.; Eldelek Hartlap –Mr.; *Antakya –Hat.; *Zara, *Gürün, Hacılyas –Sv.; Başköy, Hasanoğlan –Ank.; –Krş.; Erkilet –Ky.; –Nş.; –Nğ.; *Bozkır –Kn.; Meydan *Mut, Yerkesik, Karaköy –İç.; –Ant.; –Kıbrıs)

[**selek** (III) **-2**] **:** (*Menemen –İz.)

[**seletir**] **:** (Çiftlik *Bolvadin –Af.; İğdecik –Isp.)

2. Kulplu sepet. (–Çkr.; –Çr.; Çilehane *Reşadiye –To.; *Ağın –El.; Vazıldan *Divriği, *Koyulhisar –Sv.; *Ayaş –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; *Marmaris –Mğ.)

[**selike**] **:** (*Nazimiye –Tn.)

3. Ekmek sepeti. (*Ahlat –Bt.; Köşker –Krş.; –Mğ.) **4.** Kaşık konan küçük sepet. (Cemele –Krş.) **5.** Hasırdan örülmüş düz tabla. (Çomaklar –İz.; –Mr.; –Ant.) **6.** Küfe. (Honaz –Dz.; Aşağılıca –Es.;–Çkr.;–Ank.;*Gazipaşa–Ant.)

[**selek** (III) **-1**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

7. Arı kovanı. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

sele (III) Harç, çamur taşımaya yarayan dört saplı araç, teskere. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.)

sele (IV) Ağ, file. (Fili *Biga –Çkl.)

selebent Eyerin kaymaması için hayvanın göğsüne takılan süslü bağ. (*Antakya –Hat.)

selecek Erguvan çiçeği. (Çanakça *Çatalca –İst.)

selef Başıboş. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

selefe [→ **selefine**]

selefine [**selefe, selefiye**] Boşuna, boş yere : *Selefine gidiyorsun.* (Ergân –Ezc.)

[**selefe**] : (–Krş.; Genezin *Avanos –Nş.)

[**selefiye**] : (–Ezc.)

selefiye [→ **selefine**]

seleglemek Dört yanına bakmak. (*Hekimhan –Ml.)

selek (I) **1.** Eliaçık, cömert. (Bayat *Emirdağ, Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir, *Uluborlu, *Keçiborlu, *Gelendost –Isp.; Çerçin –Brd.; *Tavas, *Buldan, Kızılcabölük, *Güney, Çöplü *Çivril, Söğüt, Honaz –Dz.; –Ay.; *Bayındır, *Tire, *Ödemiş –İz.; *Ezine –Çkl.; Hamzabey *İnegöl –Brs.; Beşkarış, *Altıntaş –Kü.; Tokat, Bozan –Es.; *İzmit –Kc.; *Karaman, Zendiğin *Ilgın, *Beyşehir, *Akşehir –Kn.) **2.** Savurgan, tutumsuz, düzensiz. (*Sarıyer –İst.)

selek (II) Aptal, budala. (Hisarköy *Domaniç –Kü.; *Söğüt –Bil.; Çanıllı *Ayaş, Sarıoba *Polatlı –Ank.)

selek (III) **1.** [→ **sele** (II) **-6**] **2.** [→ **sele** (II) **-1**]

selek (IV) Tahtaboş, taraça : *Tabakları seleğe koy.* (–Isp.)

seleklemek Sendelemek, düşeyazmak. (Ağlı *Küre –Ks.; *Bodrum –Mğ.)

selekmek Usulca birinin arkasından gitmek, iz sürmek. (*Ilgın –Kn.)

selem Belirti. (–İç.)

selemek **1.** Tahılı ya da meyveyi sepette sallayarak çöpünü ayırmak. (–Ada.) **2.** Tahılı yıkarken bir kaptan ötekine süzmek. (–Kn.)

selemelik Hayvanlarda görülen bir çeşit bulaşıcı hastalık. (Çilehane *Reşadiye, Karaçay –To.)

seleñ (I) [**selenk**] **1.** Ses, gürültü. (–Isp.; Üçkuyu *Çal –Dz.; –İz.; *Antakya –Hat.; *Alanya –Ant.; *Mut –İç.)

[**selenk**] : (–İz.)

2. Sava, haber, bilgi. (*Bor –Nğ.; *Mut –İç.)

selen (II) Yakın yer, çevre. (Karakuzu –Mn.)

selen (III) Varlık, bolluk. (Civanyaylağı –İç.; *Hayrabolu –Tk.)

selen (IV) Sel yatağı. (*Maçka –Tr.)

seleñ (V) Duruş, tavır. (–Kü.)

selender Mısır kurutma yeri. (*Şiran –Gm.; *Aşkale, Torul –Ezm.)

selen direği Biçilmiş sapları taşımakta kullanılan deste arabasının iki başındaki uzun direk. (Peşman *Daday –Ks.)

seleñimek Dinmek, azalmak : *Dişimin sızısı hâlâ seleñimedi.* (*Bor –Nğ.)

selenk [→ **seleñ** (I) **-1**]

selen selen Başıboş, aylak aylak. (Yanpar –İç.)

selenti [→ **selinti -1**]

selepcek [→ **selepçe**]

selepçe [**selepcek**] El leğeni. (–Kü.; *Arapkir –Ml.)
[**selepcek**] : (–El.)
selepir olmak 1. Serinlemek. (*Bolvadin –Af.) **2.** Meyveyi soğuk yurmak. (–Mğ.)
selermek Büyümek, gelişmek, yetişmek : *Senin fidanlar selermiş.* (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)
sele selpe [→ **sele serpe -1**]
selesen Tümden, hep birden. (–Ank.)
sele sepe [→ **sele serpe -1**]
sele sepir Darmadağınık, karışık. (*Bodrum –Mğ.)
seleser Dokuması ve motifleri uğursuz sayılan bir çeşit değerli kilim. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)
sele serpe [**sele selpe, sele sepe, sel serpe**] **1.** Açık saçık, çekinmeden, serbestçe, sere serpe. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Düzce –Bo.; *Merzifon –Ama.; *Koyulhisar –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.; *Milâs, *Bodrum –Mğ.)
[**sele selpe**] : (–Sm.)
[**sele sepe**] : (–Ama.)
[**sel serpe**] : (*Mudanya –Brs.)
2. Geniş, rahat, iç açıcı. (*Elmalı –Ant.) **3.** Gelişigüzel, rastgele. (Çeçeli *Karaisalı –Ada.)
selesker Ailedeki en güzel kız. (Karataş *Dinar –Af.)
seleşmek Konuşmak. (Kerkük)
seletir [→ **sele** (II) **-1**]
selevi Bahçe ve bağ arasından geçen suyolu, suyatağı. (–Çkr.)
selevir (I) Selin getirdiği çerçöp. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
selevir (II) [**selevür**] Hayvana yüklenerek gübre ya da toprak taşınan, yumuşak hasır otundan örülmüş torba. (*Bor –Nğ.)
[**selevür**] : (–Nğ.)
selevir eskisi Davranışlarında ağır, ağırcanlı : *O selevir eskisinden iş mi umarsınız?* (*Bor –Nğ.)
selevün Yalvarış, yaltaklanma. (*Şebinkarahisar –Gr.)
selevür [→ **selevir** (II)]
selfin Yeni büyüyen horoz. (–Kn.)
selgi Yıkılmaya yüz tutmuş. (–Bo.)
selgi kulak Kulağı düşük. (–İç.)
seli (I) Harman savurmakta kullanılan dört dişli araç, bir çeşit yaba. (*Bayburt –Gm.)
seli (II) Çeşit. (Hisarardı *Yalvaç –Isp.)
selibelen Ova ortasındaki tepeden geçen yol. (Bademağacı *Alanya –Ant.)
selike [→ **sele** (II) **-2**]
seliklemek Çevresine bakmak : *Ne selikliyorsun?* (Çepni *Gemerek –Sv.; Emirler *Balâ –Ank.)
selikmek [→ **seyirtmek**]
seliniye Yeşil, sarı çizgili ipekten yapılan giysi. (Keşanuz –Ank.)
selimna kalimna [→ **selmin kalmin**]
selim saymak Tekerleme, mani, türkü söylemek. (*Akçakoca –Bo.)
selina Kereviz. (*Bodrum –Mğ.)
selinmek Övünmek. (–Uş.; –Kü.)
selinti [**selenti, sellöğü, selüntü**] **1.** Sel sularının sürüklediği çerçöp. (Çerçin –Brd.; Honaz, Söğüt, Seyit *Çal, Darıveren *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Ömerköy *Bandırma –Ba.; *Lâpseki, Fili *Biga, Sarıcaeli –Çkl.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı –Sk.; –Sm.; –Tr.; –Rz.; *Arapkir –Ml.; Amik Ovası Türk-

menleri *Reyhanlı –Hat.; Balkandak *Beyşehir –Kn.; *Kadirli ve köyleri –Ada.; *Mut –İç.; Pisi –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; *Malkara –Tk.)
[**selenti**] : (*Kemalpaşa –İz.)
[**selüntü**] : (*Kemaliye –Ezc.; *Ağın –El.)
2. Bağ, bahçe ve evleri sel sularından korumak için toprak ya da ağaçtan yapılan engeller, setler. (*İskilip –Çr.; –Rz.)
[**sellöğü**] : (Kışla, Boyalı *Araç –Ks.)

seliyh [→ **sel** (II)]

selk Titiz ve tezcanlı. (Kireçli *Şavşat –Ar.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

selkapan Çatının kiremitliğine çıkmak için açılan delik. (*Gördes –Mn.)

selki (I) Sorumsuz, dikkatsiz. (–Dz.; *Mersin köyleri, Güvere *Silifke –İç.; Yaylagöne *Malkara –Tk.)

selki (II) [→ **sellemsiz**]

selki (III) İki ucu birbirine eşit olmayan. (–Ba.)

selki (IV) Bayır. (*Düzce –Ba.; Başköy –Ank.; –Krş.)

selkik Başaşağı, ters. (Numanoluk *Seyitgazi –Es.)

selkimek (I) Hamlaşmak. (*Lüleburgaz –Krk.)

selkimek (II) Devrilip dökülmek. (*Kula –Mn.)

selkitmek Birşeyi yandan atmak. (Satılmış –Es.)

sellan Vergi. (Vakıf *Tavas –Dz.)

sellap İlkbaharda suların bol olduğu zaman. (Ergân –Ezc.)

selle Tokat, sille. (Yukarıoba *Sorgun, *Çekerek –Yz.)

sellebağı Çarık bağı kalınlığında ip. (–Zn.)

selleği [**selleğü**] Sel yatağı. (*Tosya, *Kargı –Ks.)
[**selleğü**] : (*Yıldızeli –Sv.)

sellemsiz [**selki** (II)] Issız yer. (*Tosya, *Kargı –Ks.)
[**selki** (II)] : (Yağmurlu –Krş.)

sellenti **1.** Kabadayı, iriyarı. (Kazmasökü –Sn.) **2.** İri ve taze (meyve, sebze). (–Sm.)

sellep Salep. (Peşman *Daday –Ks.)

selli (I) Doğum iskemlesi. (Lefkoşe, Kaymaklı –Kıbrıs)

selli (II) [**silli** (II)] Salyası bol olan, salyalı : *Selli Ahmet.* (–Nğ.)
[**silli** (II)] : (*Bor –Nğ.)

sellin Başıboş. (Cenciğe –Ezc.)

sellöğü [→ **selinti -2**]

sellür Başı büyükçe, bıyıklı, pulsuz, yenmeyen bir çeşit balık. (*Antakya –Hat.)

selmanağacı [→ **selmin**]

selme (I) Saka gibi küçük kuşları tutmak için alıştırılmış, sopa üstüne bağlanmış avcı kuş. (–Sn.)

selme (II) Tezcanlı, evecen. (Çöplü *Çivril –Dz.)

selme (III) Çevresini tanımayan, yabancı. (Çöplü *Çivril –Dz.)

selmek (I) Başıboş kalmak. (–Yz.)

selmek (II) **1.** Onurlu olmak. (Holanta *Sivrihisar –Es.) **2.** Kendini beğenmek. (Holanta *Sivrihisar –Es.)

selmen (I) [→ **selmin**]

selmen (II) Seymen, düğün alayının başı. (–Gaz.)

selmi (I) Servi ağacı. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

selmi (II) [→ **selmin**]

selmin [**selmanağacı, selmen** (I), **selmi** (II), **selmür, selvim**] Dokuma aygıtında bezlerin sarıldığı sopa. (*Uluborlu, *Senirkent –Isp.; Ka-

dıköy, Kızılcahöyük *Tavas –Dz.; *Tire –İz.; –Mn.; –Çkl.; Ağlı *Küre –Ks.; Eskiyapar –Çkr.; *Merzifon –Ama.; –Ky.; *Ürgüp –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ilgın –Kn.; *Mut, Güvere *Silifke İç.; –Mğ.; Kuruköy –Ed.)

[**selmanağacı**] : (*Güdül, *Ayaş –Ank.)

[**selmen (I)**] : (*Dursunbey –Ba.; Büyükanafartalar –Çkl.; Rumeli göçmenleri –İst.; –Gaz.)

[**selmi (II)**] : (–Isp.)

[**selmür**]: (Göynük, Arıkçayırı –Bo.; Peşman *Daday –Ks.)

[**selvim**] : –To.)

selmin kalmin [**selimna kalimna**] Bağımsız olarak, korkusuzca. (*Bodrum –Mğ.)

[**selimna kalimna**] : (*Bodrum –Mğ.)

selmür [→ **selmin**]

selna Kereviz. (Selimiye *Milâs –Mğ.)

selo Sepet. (*Mut –İç.)

selpi Dolap. (*Simav –Kü.)

selpük (I) Gevşek. (*İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Tirebolu –Gr.; *Gürün, *Koyulhisar –Sv.; *Akdağmadeni –Yz.)

selpük (II) Kendine sahip olamayan, iradesiz. (*İskilip –Çr.)

selpüklenmek Şişmanlıktan etler sarkmak. (*Akdağmadeni –Yz.)

sel serpe [→ **sele serpe -1**]

selsi Sedir. (*Pınarbaşı –Ky.)

selük Köy. (Karkın, Çamlıbel *Artova –To.)

selüntü [→ **selinti**]

selvaater 1. Dağınık, düzensiz (kimse). (*Bor –Nğ.) **2.** Tutarsız, budala. (*Bor –Nğ.)

selve [**selvekaşığı**] Boyunduruğa geçirilen ağaç. (Gölcük *İzmit, *Kandıra –Kc.; Ağlı *Küre –Ks.; *Datça –Mğ.)

[**selvekaşığı**] : (Bereketli *Tavas –Dz.)

selvekaşığı [→ **selve**]

selverce 1. Deve hamudunun altına konulan keçe ya da çul. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Kaş –Ant.; –Mğ.) **2.** Deve hamudunu kolana birleştiren ip. (Varsak –Ant.) **3.** Deve hamudu. (Görece –İz.)

selvi (I) At arabalarının yanlarındaki küçük direkler. (*Sındırgı –Ba.; –Ada.)

selvi (II) Bıldırcın. (–Kn.)

selvim [→ **selmin**]

semah Düğün yemeği, şölen. (*Bünyan ve köyleri, Talas –Ky.)

seman Hamur açmakta kullanılan araç, oklava. (Piraziz –Gr.)

seme [**semehor, semek, semelek**] Aptal, sersem, budala. (Kırıklar *Dinar –Af.; *Uluborlu, *Senirkent, *Gelendost, *Eğridir –Isp.; –Brd.; *Çal ve köyleri, Kızılhisar *Acıpayam –Dz.; *Çeşme –İz.; *Susurluk –Ba.; Müslim, Sölöz *Orhangazi –Brs.; Akse –Uş.; *Simav –Kü.; İnönü *Söğüt, Akpınar *Bozüyük, Künçez –Bil.; Ayresli *Sivrihisar, Tokat –Es.; *Düzce, *Gerede –Bo.; –İst.; *Safranbolu, Kozlu –Zn.; Karabüzey *Araç, *İnebolu –Ks.; *Çerkeş, *Kurşunlu –Çkr.; *Sungurlu –Çr.; *Bafra –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Şıhlar, *Ulubey, *Ünye –Or.; *Bayburt –Gm.; Yavuz *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; *Zara, Çepni *Gemerek, *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; *Kızılcahamam, *Haymana, *Çubuk, Ahırlı *Kalecik –Ank.; Ko-

cabey –Krş.; *İncesu, *Develi, *Pınarbaşı, Taçın –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Akşehir –Kn.; –Ada.; *Mut ve köyleri, *Tarsus –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; –Mğ.; *İpsala –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; Yaylagene *Malkara, Kumbağ –Tk.)

[**semehor**] : (Mezmek *Alucra –Gr.)

[**semek**] : (–Sm.)

[**semelek**] : (Peşman *Daday –Ks.; –Sm.; Bayadı –Or.; –Gr.; –Tr.; *Koyulhisar –Sv.)

semehor [→ **seme**]

semek [→ **seme**]

seme kesilmek Yorgunluktan başı dönmek, sersemlemek. (*Ünye –Or.)

semelek [→ **seme**]

semelemek [**semelenmek -3, seme olmak**] Sersemlemek. (Ergine, Bakacak –Ba.; Gülpınar, *Ezine –Çkl.; –Sn.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Bayadı –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.; Şahin *Malkara –Tk.)

[**semelenmek -3**] : (*Göynük –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; Bayadı –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**seme olmak**] : (–Sm.)

semelenmek [**semerteklenmek**] **1.** Anlamazlıktan gelmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Tosya, *Kargı –Ks.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Sv.)

[**semerteklenmek**] : (*Tosya –Ks.) **2.** Sersemleyerek düşeyazmak. (–Nğ.) **3.** [→ **semelemek**]

semelit Körebe oyunu. (–Es.)

semen (I) [→ **senit -1**]

semen (II) **1.** Sağdıç. (Misis –Ada.; *Serik –Ant.) **2.** [→ **seymen**]

semen (III) Yığıntı. (–İst.)

semene Çimlendirilerek kurutulmuş ve öğütülmüş buğday unundan yapılan bir çeşit tatlı. (Yavu *Yıldızeli –Sv.)

sement [→**senit -1**]

seme olmak [→ **semelemek**]

semer (I) Duvarın üstüne yapılan eğik sırt. (–Kıbrıs)

semer (II) Düğün evinde sıralanarak oturuş. (*Safranbolu –Zn.)

semere gelmek (I) Hayvan, semer vurulup yük taşıyacak duruma gelmek. (–Yz.; *Bor –Nğ.)

semere gelmek (II) Ağır ve kaba işler yapacak dayanıklılığa gelmek : *Eyere de gelir semere de.* (*Bor –Nğ.)

semeri devirmek Yan yatmak. (*Bor –Nğ.)

semerkaşı Bir çeşit kilim. (–Mr.)

semerlemek Duvarın üstüne eğik sırt yapmak. (*Ağın –El.)

semerlik Dört yaşında eşek. (İspir, Ergücek –Ezm.)

semerteklenmek [→ **semelenmek -1**]

semer vurmak Düğünde erkek evinde gelin yanlısı bir delikanlının arkasından yakalamak, tutmak. (Güney, Honaz, Karaköy, Kurtlar *Yeşilova –Brd.)

semet (I) [→ **senit -1**]

semet (II) Kaşık : *Sofrada semet yok.* (Genek –Mğ.)

semet (III) Karşı, zıt. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

semet (IV) Sepet. (Sıyrınlık *Suşehri –Sv.)

semet (V) **1.** Düğünün ikinci günü gelini görmeye gitme töreni. (Peşman *Daday, Ağlı *Taşköprü, *Küre –Ks.; *Gerze –Sn.) **2.** Bir hafta süren düğünde cuma günü.

(*Taşköprü –Ks.) **3.** Düğünde oynanan yumurta oyunu. (*Taşköprü –Ks.)

semeyyü tavuk Uyku sersemliği. (*Çarşamba –Sm.)

semik Topuk. (Kızılcaören –Kü.)

semir 1. Sıradağ. (Şabanözü *Polath –Ank.) **2.** Yamaç. (*Kozan –Ada.)

semirek Şişmanlama, semirme. (*Karaman –Kn.)

semirik Bir çeşit ot. (–Çr.)

semirsek Bir çeşit kıymalı börek. (*Antakya –Hat.)

semirtgen Çıktığında o kimsenin şişmanlıyacağına inanılan sivilce. (–Sm.)

semizlik Semizotu. (*Bor –Nğ.)

semmek [→ **semremek**]

sempirek 1. Kuş avlamakta kullanılan ok, yay biçiminde ağaçtan bir çeşit araç. (–Zn.) **2.** Kan almak için kullanılan bir araç. (*Kandıra –Kc.)

semremek [**semmek, semrimek, semürmek**] Büyümek, beslenmek, gelişmek. (*Gelendost –Isp.; *Nallıhan –Ank.; Boynuyoğun –Ada.)
[**semmek**] : (*Düzce –Bo.)
[**semrimek**] : (*Zile –To.)
[**semürmek**] : (*Ünye –Or.)

semrik Güneydoğudan esen yel. (Yarış *Emet –Kü.)

semrimek [→ **semremek**]

semse İçine dövülmüş ceviz ve baharat konularak üçgen biçiminde katlanıp yapılan bir çeşit yufka tatlısı. (*Afşin –Mr.)

semseh Geveze. (*Mudanya –Brs.)

semsek İçine kıyma, peynir konularak yağda kızartılan bir çeşit pufböreği. (*Kilis –Gaz.)

semsem (I) Sersem. (*Devrek –Zn.)

semsem (II) Tarlalarda biten, hoş kokulu bitki tohumu. (*İskilip –Çr.)

semsiz (I) Dalgın, alık, bilinçsiz : *Ali ağa halen semsiz geziyor.* (*Çarşamba –Sm.)

semsiz (II) En önemli yer : *Çocuğun semsiz yerine vurma.* (*Bor –Nğ.)

semsürt Sersemce, aptalca. (*Sivrihisar –Es.)

semür Darı lapası. (*Alucra –Gm.)

semürmek [→ **semremek**]

semüz Besili, semiz, şişman. (Karaköy *Düzce –Bo.)

semzen Mezbahada hayvan kesen adam. (*Ayaş –Ank.)

señ (I) İyi kurumamış, nemli (ağaç, meyve vb.). (*Bor –Nğ.; *Kadirli –Ada.; Güvere *Silifke –İç.)

sen (II) Irmak üstündeki buzlar. (*Boyabat –Sn.)

senbene Ayna. (–Ml.)

sencileyin Senin gibi. (*Kavak –Sm.; –Gaz.; *Balâ –Ank.)

sénç Çit. (–Bt.)

sençe [**séngı**] Aralık, hol. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**séngı**] : (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

séngı [→ **sençe**]

sénde Kilerde üstüne tahıl konulan genişçe raf, musandıra. (Lefkoşe, –Kıbrıs)

sendele İskemle, sandalye. (Güney *Yeşilova –Brd.)

sendelemeḫ [→ **sendiremek**]

sendelemeyh [→ **sendiremek**]

sendirdemek [→ **sendiremek**]

sendiremek [**sendelemeḫ, sendelemeyh, sendirdemek**] Düşecek gibi olmak, sallanmak, sendelemek. (Çığrı *Dinar –Af.; İğdecik –Isp.; Güney

*Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Bereketli *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Saray –Kü.; Ağlı *Küre –Ks.; *İskilip –Çr.; *Bor –Nğ.)

[sendelemeḫ] : (*Antakya –Hat.)

[sendelemeyh] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[sendirdemek] : (Salda *Yeşilova –Brd.; Söğüt –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *İskilip –Çr.; Genezin *Avanos –Nş.)

sendirmek Tazeliği gitmek, sararmak (ot vb.). (Bulgaristan göçmenleri –Ed.)

sendirseme Sersemlemiş, dengesizce. (–Af.)

sendir sendir Sendeleye sendeleye. (*Bor –Nğ.)

sendük Sandık. (Şehli, Piraziz –Gr.)

señe Sana. (–Isp.; *Antalya –Hat.; *Elmalı, *Korkuteli –Ant.)

sencdi [→ **senit -1**]

sene dolanmak Yeni yıla girmek. (–Ama.)

senek (I) [**seenk, seğek -1, señeyh, senğek, senik** (II), **sinek** (I), **sinğek, sinyek**] **1.** Çam ağacından oyularak yapılan su kabı, tahta testi.(Dikici, Çığrı *Dinar –Af.; –Isp. ilçe ve köyleri; Çerçin, Başpınar *Tefenni, Salda, Güney *Yeşilova –Brd.; Söğüt, Honaz *Tavas –Dz.; Atça *Nazilli –Ay.; Kuzköy *Bucak, *Bayındır –İz.; –Çkl.; –Kü.; –Bo.; –Çkr.; Eskiyapar *Alaca, *İskilip ve köyleri, Ovasaray, Palabıyık, Büğdüz –Çr.;*Boyabat –Sn.; Alişar *Merzifon –Ama.; –To.; İsola *Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; –Gm.; *Arpaçay, Karakoyunlu –Kr.; Tutak *Doğubayazıt –Ağ.; Köseceli –Gaz.; *Göksun –Mr.; *Gürün –Sv.; –Yz.; Çanılh *Ayaş, *Balâ ve köyleri, *Beypazarı, *Haymana, Şabanözü *Polatlı –Ank.; *Mucur –Krş.; –Kn.; Çadırlar, Ağzıkaraca –Ada.; *Korkuteli ve köyleri, Apturrahmanlar *Serik –Ant.; *Marmaris, *Milâs, Şerefler –Mğ.)

[seenk] : (Yeniyapar *İskilip –Çr.)

[seğek -1]: (–Çkl.; –Çr.; –Sn.; *Ayaş –Ank.; –Nğ.; Yeğren, Sille –Kn.)

[senğek] : (–Sn.; –Sm.)

[senik (II)**] :** (–Ant.)

[sinek (I)**] :** (–Af.; Barla *Eğridir –Isp.; Kemer *Salihli –Mn.; Orhanıkebir *Orhaneli –Brs.; *Söğüt ve köyleri, *Gölpazarı –Bil.; Taraklı *Geyve –Kc.; *Daday –Ks.; Düğrek, Şerefler, Pisi *Bodrum –Mğ.)

[sinğek] : (Gümele *Söğüt –Bil.)

[sinyek] : (*Bodrum –Mğ.)

2. Toprak su testisi, küp. (–To.; *Sarıkamış –Kr.; Musik, Tutak –Ağ.; –Gaz.; –Ank.; –Krş.)

[señeyh] : (Gürcistan göçmenleri –Kr.)

3. Bakır güğüm. (*Tutak –Ağ.)

senek (II) **1.** Dört çatallı demir dirgen. (–Af.) **2.** Islak ve yanmayan, dallı budaklı odun. (*Alucra –Gr.)

seneklik Hamamlık, banyo. (*Senirkent –Isp.; Çamköy *Gölhisar, Çerçin –Brd.; –Dz.)

senelmek (I) Küçülmek, azalmak. (*Kurşunlu –Çkl.; –Sm.)

senelmek (II) Karşı gelmek : *Karşımda senelme.* (Çavundur *Ayaş –Ank.)

senem Kadın ve erkeklerin karşılıklı oynadıkları bir halk oyunu. (–Kr.)

seneper [→ **sengi** (I)]

senet [→ **senit -1**]

senetmekçe Senin dediğin gibi. (*Beypazarı –Ank.)

señeyh [→ **senek** (I) **-2**]

sengecen [→ **siğecen**]

senger Siper. (–Kr.)

sengeser Tavuk eti, sarmısak ve ekmekle yapılan bir çeşit pilav. (–Ezc.)

sengi (I) [**seneper, sengüllah**] Uyuşuk, sersem. (*Uluborlu –Isp.; –Nş.; –Nğ.)

[**seneper**] : (İnecik –İz.)

[**sengüllah**] : (*Bor –Nğ.)

sengi (II) Vücudun belden aşağısında olan hastalıklar. (–Kn.)

sengin Az kurumuş, nemli ağaç. (*Çivril –Dz.)

sengüllah [→ **sengi** (I)]

senğek [→ **senek** (I) **-1**]

senğir [→ **senir**]

senik (I) **1.** Havası inmiş, pörsümüş (top, balon vb. için). (–Isp.; –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.) **2.** İçi boş, kof. (–Kü.; *Çarşamba –Sm.) **3.** Başak tutmamış tahıl. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **4.** Suyu çekilmiş, kurumaya yüz tutmuş (ağaç, meyve vb.). (*Akhisar –Mn.; *İnegöl –Brs.; Serenli *Sivrihisar –Es.; *Akyazı –Sk.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Fatsa –Or.)

senik (II) [→ **senek** (I) **-1**]

senik (III) İki çatallı, harman savurmakta kullanılan bir araç. (Çilehane *Reşadiye –To.)

senir [**senğir, senri**] İki dağ arasındaki sırt. (Gökçam *Sungurlu –Çr.; Kervan, Saray, *Ilgın –Kn.; –Ama.; *Alucra –Gr.; Cimşit *Balâ, Hisarlıkaya *Polatlı, Gürcü *Kızılcahamam, Çiftlik *Kalecik, –Ank.; *Pınarbaşı, *Bünyan –Ky.; Sarıvadi *Ermenek, Afşar *Hadım –Kn.; *Kozan ve köyleri, Çakallı, *Ceyhan, *Karaisalı, Ortabereket –Ada.; *Mut köyleri –İç.)

[**senğir**] : (Genezin *Avanos –Nş.)

[**senri**] : (Ağçakışla *Şarkışla –Sv.)

senit [**sekmen** (IV) **-3, semen** (I), **sement, semet** (I), **senedi, senet, seyit**] **1.** Ekmek tahtası. (Çığrı *Dinar, İshaklı *Bolvadin –Af.; –Isp. ilçe ve köyleri; Başpınar *Tefenni, Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Bekilli *Tavas, Honaz, Çöplü *Çivril, Seyit *Çal, Söğüt –Dz.; –Ay.; *Tire –İz.; Saraycık –Kü.; *Beyşehir, *Ermenek, *Ilgın –Kn.; İncirgediği *Karaisalı, *Kozan, Çakaldere, *Ceyhan –Ada.; *Gazipaşa, Güzelsu *Akseki, Bağyaka *Finike, *Serik –Ant.; *Mut ve köyleri, *Tarsus –İç.; Kaymaklı, Lefkoşe –Kıbrıs)

[**sekmen** (IV) **-3**] : (Ahırköy* Söğüt –Bil.; –Gr.; –Sv.)

[**semen** (I)] : (*Cide –Ks.; *Bulancak, Piraziz, *Tirebolu ve köyleri –Gr.)

[**sement**] : (–Sn.; *Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.)

[**semet** (I)] : (–Af.)

[**senedi**] : (Alibozlu *Bahçe –Ada.)

[**senet**] : (–Kn.)

[**seyit**] : (–Ada.)

2. Et tahtası. (*Yalvaç, Akçaşar –Isp.; Bakır *Ödemiş –İz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Kürkçüler –Ada.) **3.** Sini, tepsi. (–Ant.) **4.** Oklava. (*Ereğli –Kn.) **5.** Ekmek, bazlama. (–Sv.)

seniter Ufak, kırmızı bir çeşit buğday. (Bükeler *Kızılcahamam –Ank.)

seniyinen Seninle. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

senmek (I) **1.** Tazeliğini yitirmek, büzülmek, pörsümek (meyve, bitki vb.). (*Gelendost –Isp.; Kelekçi, Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Gelibolu –Çkl.; Çeltikçi *İnegöl –Brs.; Bulgaristan göçmenleri *Gölcük, *İzmit –Kc.; –İst.; *İskilip –Çr.; Küçükova *Zile –To.; Başköy –Ank.; *Kozan –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.) **2.** Meyve çok olgunlaşmak. (*Mut köyleri –İç.) **3.** Kurumaya yüz tutarak hafiflemek, eksilmek. (*Alaşehir –Mn.; *Akseki, Beşkarış, Altıntaş –Kü.; Karakız *Sorgun –Yz.) **4.** Kabarık, şişkin bir şey sönmek (top, balon vb. için). (*Eğridir köyleri –Isp.; –Brd.; *Çal –Dz.; *Lâpseki –Çkl.; Ceylan *Lüleburgaz –Krk.) **5.** Kapta bekletilen sıvılar durulmak. (–Isp.; *Alaşehir –Mn.)

senmek (II) **1.** Kilo vermek, zayıflamak. (*Eğridir –Isp.) **2.** Güçlük ve sıkıntı çekmekten tükenmek, küçülmek. (Karakız *Sorgun –Yz.) **3.** Sakinleşmek. (–Uş.; –Kü.)

sennüç [**sernüç**] Sırlı yağ testisi. (–Çkr.) [**sernüç**] : (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)

senpenek [→ **serpenek** (I) **-1**]

senri [→ **senir**]

senseriye Düşünmeden, oranlamadan. (*Afşin –Mr.)

senük Olgunlaşmamış mısır koçanı. (*Ünye –Or.)

sep [**seb, sip** (II)] Kırık çanak çömleği yapıştırmaya yarayan yumurta akı, kireç, süt, pamuk karışımı. (*Urla –İz.; Bahçeli *Bor –Nğ.) [**seb**] : (*Antakya –Hat.) [**sip** (II)] : (*Bor –Nğ.)

sepbece [**sepmece** (II)] Küçük sivilce. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) [**sepmece** (II)] : (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sepçe [→ **sepi** (II) **-2**]

sepecek **1.** Süzgeç. (Papazköy –Sm.) **2.** Su kabağından yapılmış kap, susak. (*Serik –Ant.) **3.** Su fışkırtan, ağaçtan oyularak yapılan bir oyuncak. (–Ml.)

sepedi séyreḫ Hafif, hoppa, az akıllı kimse. (*Antakya –Hat.)

sepele Değirmenin su deposu. (–Sm.)

sepelemek [**sebelemek** (II), **sekelemek** (II), **serpelemek**] Çiselemek, az az yağmak. (Seyit *Çal, Honaz –Dz.; –Mn.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Ulucak *Menemen –İz.; Fili *Biga –Çkl.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı –Sk.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Bayadı –Or.; *Tirebolu, *Alucra –Gr.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Gülesur *Doğubayazıt –Ağ.; *Şarkışla, *Koyulhisar, *Zara –Sv.; Çanıllı *Ayaş, Hasanoğlan –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; Çomaklı *Korkuteli –Ant.; Şahin *Malkara –Tk.; *Lüleburgaz –Krk.) [**sebelemek** (II)] : (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) [**sekelemek** (II)] : (Çilehane *Reşadiye –To.) [**serpelemek**] : (–Sm.)

sepen **1.** [→ **sepkin -1**] **2.** [→ **sepkin -2**]

sepenek (I) [→ **serpenek** (I) **-1**]

sepenek (II) [→ **sepinti** (I)]

sepenekıran Bir çeşit iri üzüm. (–Dy.)

sepenlik Pencereden güneş ve yağmur girmesini önleyen gergi, örtü. (*Eğridir –Isp.)

seperek Tek tük, çok seyrek. (Cenciğe –Ezc.)

sepet (I) [**sebet -3, sepetlek** (II), **sepetlik** (I)] Değirmende, buğdayın döküldüğü kesik koni biçiminde yer. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir köyleri –Isp.; Çerçin –Brd.; Çöplü *Çivril –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Ezine, Fili *Biga, *Lâpseki –Çkl.; –Sm.; *Afşin –Mr.; Maksutlu *Şarkışla, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**sebet -3**] : (*Erciş –Vn.)
[**sepetlek** (II)] : (*Zara –Sv.)
[**sepetlik** (I)] : (Denizci –Mn.)

sepet (II) Karın (sığırlarda) : *İneğin sepedi şişmiş.* (*Bor –Nğ.)

sepetçik Sepet örmeye yarayan bir çeşit bitki ve çubuklar. (*Lüleburgaz –Krk.)

sepetkemiği [**sepetlek** (I), **sepetlig, sepetlik** (II)] Kaburga kemiği, göğüs kafesi. (–Çkl.; *Bor –Nğ.)
[**sepetlek** (I)] : (Çepni *Gemerek –Sv.)
[**sepetlig**] : (*Doğubayazıt –Ağ.)
[**sepetlik** (II)] : (*Lâpseki –Çkl.; Bahçecik –Kc.; *Taşköprü –Ks.; *Sungurlu –Çr.)

sepetleği Göğüs kemiği. (Buğabaşı –Çr.)

sepetlek (I) [→ **sepetkemiği**]

sepetlek (II) [→ **sepet** (I)]

sepetlig [→ **sepetkemiği**]

sepetlik (I) [→ **sepet** (I)]

sepetlik (II) [→ **sepetkemiği**]

sepgeyen [→ **sepkin -1**]

sepgin [→ **sepinti** (I)]

sephi [→ **sepi** (II) **-2**]

sepi (I) Dayak, sopa. (Gölcük *Bayramiç –Çkl.; *Lüleburgaz –Krk.)

sepi (II) [**sepçe, sephi**] **1.** Çeyiz. (Kınık *Bergama –İz.; Altınoluk *Edremit, *Burhaniye, Yeniköy –Ba.; Karakoca *Biga –Çkl.; *Emet –Kü.) **2.** Düğünde geline verilen armağan. (*Bergama –İz.)
[**sepçe**] : (*Arapkir –Ml.)
[**sephi**] : (*Burhaniye –Ba.)

sepi (III) Büyük acı, felaket. (*Vize –Krk.)

sepi (IV) Islak. (*Kurşunlu –Çkr.)

sepici Geçici, bulaşıcı (hastalık). (*Zara –Sv.)

sepi çekmek Dayak atmak, dövmek. (Kıyık –Ed.)

sepilemek (I) Serpmek, saçmak. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

sepilemek (II) Tabaklama işini yapmak. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.; –Kn.)

sepilemek (III) [→ **seplemek** (II)]

sepilmek (I) Serpilmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

sepilmek (II) Deri tabaklanmak. (*Lâpseki –Çkl.)

sepinmek (I) Sıçramak. (*Ereğli –Zn.)

sepinmek (II) **1.** Çeyiz yapmak. (Kulfal, *Ezine, Ağaçköy *Bayramiç –Çkl.) **2.** Hazırlanmak, hazırlık yapmak. (Ağaçköy *Bayramiç –Çkl.)

sepinti (I) [**sepenek** (II), **sepgin, serpinti** (I), **serpüntü**] Kısa süreli ve az yağan yağmur, kar. (Çığrı *Dinar –Af.; –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Söğüt –Dz.; *Emet –Kü.; *Ermenek –Kn.; Güzelsu, Sadıklar *Akseki –Ant.)
[**sepenek** (II)]: (–Ks.)
[**sepgin**] : (*Mut köyleri –İç.)
[**serpinti** (I)] : (*Bergama –İz.; Tokat –Es.; Mağura *Maçka –Tr.)
[**serpüntü**] : (*Ağın –El.)

sepinti (II) Gülsuyu. (*Bergama –İz.)

sepirmek Süpürmek. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

sepişmek Serpişmek, dağılmak. (*Merzifon –Ama.)

sepit Küçük sac ekmeği, bazlama. (–Ada.)

sepki Keçecilikte kullanılan yabaya benzer bir araç. (–Çkl.; *Bor –Nğ.)

sepkin [**sepen -1, 2; sepgeyen, serpene (III), serpken -1, 2; serpkin**]
1. Karla karışık yağan yağmur. (*Ödemiş –İz.; Tokat –Es.; *Akyazı –Sk.; *İskilip –Çr.; Karahüyük –Mr.; –Sv.; *Haymana –Ank.; *Pınarbaşı, *İncesu –Ky.)
[**sepen -1**] : (*Yalvaç, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; *Mudanya –Brs.; Şehli, Piraziz, *Tirebolu –Gr.; Bozca, *İncesu –Ky.; Sarıvadi *Ermenek, Çayhan *Ereğli –Kn.; Çakallı *Karaisalı –Ada.; *Mut köyleri –İç.)
[**sepgeyen**] : (Peşman *Daday –Ks.)
[**serpken -1**]: (*Küre –Ks.; *Gürün –Sv.)
2. Sert yelle savrulan yağmur, fırtına. (Kasımlar *Eğridir –Isp.; Ulucak *Menemen –İz.; –Mr.; Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.)
[**sepen -2**] : (*Yalvaç –Isp.; *Mut –İç.)
[**serpene** (III)] : (–Ml.)
[**serpken -2**]: (Bayak, Güzlük *Araç –Ks.; –Nğ.)
3. Küçük dolu. (Akçalıuşağı –Ada.)
[**serpkin**]: (Elecik *Kalecik –Ank.)

seplemek (I) Bırakmak, salıvermek. (Karataş *Dinar –Af.; –Vn.; Harput –El.; *Ağın, İriağaçlı *Hekimhan, *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.)

seplemek (II) [**seblemek, sepilemek** (III)] Çanak çömlek çatlaklarını özel macunla doldurmak, onarmak. (–Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.)
[**seblemek**] : (*Antakya –Hat.)
[**sepilemek** (III)] : (Genezin *Avanos –Nş.)

seplemek (III) Köpek yavrusu ses çıkarmak, havlamak. (–Ml.)

sepleştirmek Bölüp dağıtmak, paylaştırmak. (*Çal –Dz.)

sepli (I) Biçimli, düzenli, gereğince. (–Ky.)

sepli (II) Sep denilen macunla yapıştırılmış çanak çömlek. (*Bor –Nğ.)

sepmece (I) İçine pirinç katılarak pişirilen ıspanak vb. otlardan yapılan yemek. (*Datça –Mğ.)

sepmece (II) [→ **sepbece**]

sepmek [**serpmek**] Geçmek, bulaşmak: *Çıban her tarafına septi.* (Çığrı *Dinar –Af.; –Brd.; Küçükisa *Zile, Çilehane *Reşadiye –To.; Koyundere *Ahıska –Kr.; –Ezc.; *Kangal –Sv.; *Ermenek –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**serpmek**] : (*Bor –Nğ.)

seppetmek Söverek yermek. (*Bor –Nğ.)

sepsepi (I) [**sepsi** (I)] Süzgeçli bahçe kovası. (*Bartın –Zn.; –Sn.; –Sm.)
[**sepsi** (I)] : (*Bartın –Zn.)

sepsepi (II) Dalgın, sersem. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

sepsi (I) [→ **sepsepi** (I)]

sepsi (II) Tren, fabrika ya da vapur düdüğü. (–Kn.)

septirmek Ayakta işemek. (*Merzifon –Ama.)

serander Kazıklar üstüne çit örtülerek yapılan tahıl ambarı. (*Vakfikebir, *Maçka –Tr.)

seray Hükümet binası. (–Ezm.)

serbenek Balkon. (İğdeli *Gemerek –Sv.)

sérbolmak Bunamak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

serce otu Bir çeşit bitki, sileneinflata, caryophyllaceae. (–Mğ.)

serd Soğuk. (*Nazimiye –Tn.)

serdene vurmak Koyunlarla kuzuları bir araya toplamak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

serdimatlamak İçi açılmak, ferahlamak. (*Bodrum –Mğ.)

serdime Aralıklı, seyrek. (*Reşadiye –To.; Bayadı –Or.)

serdimenlemek Ara vermek, azalmak, hafiflemek. (*Maçka –Tr.)

sērdi sērdi Koşa koşa. (Hasanoğlan –Ank.)

sere Başparmakla işaret parmağı arasındaki uzaklık (ölçü için). (–Isp.; *Bergama –İz.; Fili *Biga, *Lâpseki –Çkl.; *Tosya, Kargı –Ks.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; Karaköy –Mğ.)

seref [→ **sergen** (I) **-1**]

serefiye Boşu boşuna: *Öyle serefiye konuşma.* (–Ezm.)

serek (I) [→ **sergen** (I) **-1**]

serek (II) [→ **serik** (I)]

serek (III) Aralıklı, seyrek. (İsabey *Çal –Dz.)

serek (IV) Alan, meydan. (–Ml.)

serek (V) Sayıklayan hasta. (Kapıkulluk *Beypazarı –Ank.)

sereklemek Sayıklamak, uykuda konuşmak. (Alpı –Ks.)

serem **1.** Merdiven. (Aliköy *Çaycuma –Zn.) **2.** Meyve kurutmaya yarayan üstü açık yer, balkon. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

seren (I) **1.** Ot, ekin taşımak için arabayı genişletmek amacıyla yanlara uzatılan ağaçlar. (Aslıhantepeciği, Çağış –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; Gölcük *İzmit, İlyas *Karamürsel –Kc.; *Şile –İst.; –Sn.; Terme *Çarşamba –Sm.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Şarkışla ve çevresi, Ağrakos *Suşehri –Sv.; *Bor –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.; Banarlı –Tk.) **2.** Sırık, uzun ağaç. (–Mn.; –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; Yanıklı *Ardanuç –Ar.; Gölcük –Mğ.) **3.** Süt kovası asılan çatal ağaç. (Söğüt, Honaz –Dz.) **4.** Tuzak kurmakta kullanılan 1.5 cm. çapında 1 m. boyunda yaş, esnek ağaç. (Çığrı *Dinar –Af.) **5.** Çatıda kiremit konacak tahtaların altına çakılan bilek kalınlığındaki ağaçlar. (*Milâs –Mğ.) **6.** Direk. (*Kula –Mn.)

seren (II) [**serenni**] Kuyudan su çekmekte kullanılan kaldıraca benzer bir aygıt. (–Af.; *Eğridir –Isp.; Seyit *Çal, Oğuz *Acıpayam, Çöplü *Çivril, *Tavas –Dz.; Alanlı –Ay.; *Bergama –İz.; Beşkarış *Altıntaş –Kü.; –Zn.; Bulgaristan göçmenleri –Ed.)

[**serenni**]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

seren (III) [**serende, serender, serendi -2, serente**] **1.** Meyve, sebze, tarhana vb. kurutmaya yarayan genişçe, üstü açık balkon. (Balkız *Devrek, Olukyanı –Zn.; Peşman *Daday –Ks.)

[**serende**]: (Berkköyü –Bo.)

[**serender**]: (–To.)

[**serendi -2**] : (–Bo.)
[**serente**] : (*Düzce –Bo.)
2. [→ **serendi -1**]

seren (IV) **1.** Dokuma aygıtı. (Bayadı –Or.) **2.** Dokumacılıkta kullanılan yassı tahta. (Karatapeli –Ada.)

seren (V) [→ **sergen** (I) **-2**]

seren (VI) Yer, orun, makam. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

seren (VII) Uzun : *Seren saçlı.* (Helvacı *Menemen –İz.)

seren bulutu Sonbahar başında görülen ak bulutlar. (–Ant.)

serende [→ **seren** (III) **-1**]

serender [→ **seren** (III) **-1**]

serendi [**seren** (III) **-2, serenti**] **1.** Dört direk üstüne yapılmış tahıl, meyve, sebze kurusu saklanan kiler. (Bayadı, *Ulubey –Or.; Kolon, *Mesudiye, Soğuksu –Gr.; Gare *Ardeşen –Rz.)
[**seren** (III) **-2**] : (Değirmenbaşı, Gökçeli *Çarşamba –Sm.; –Rz.)
[**serenti**] : (–Gr. ilçe ve köyleri; –Sv.)
2. [→ **seren** (III) **-1**]

seren direği 1. Yelken direği. (*Mudanya –Brs.) **2.** Ambar direği. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

serenlik (I) Arabalık, garaj. (–Ezc.; –Nğ.)

serenlik (II) [→ **sergen** (I) **-1**]

serenni [→ **seren** (II)]

serent Büyük delikli bir çeşit kalbur. (Kerkük)

serente [→ **seren** (III) **-1**]

serenti [→ **serendi -1**]

serepe Köy vergisi. (Akmeşe, Yenieşme –Kc.)

serepene Fasulye sırığı. (–Ezc.)

sereperi Yaprağın pürüzsüz yanı. (–El.)

sere sere Salına salına. (*Antakya –Hat.)

serevi Sersem, budala. (Mastat *Karaman –Kn.)

serfoş Sarhoş. (–Sm.)

serga Çayırlar biçilirken tırpanın bir çizgi doğrultusunda yere serdiği otlar. (*Maçka –Tr.)

sergān Yerden yükseklik, düzey : *Buranın sergānı aşağıdır.* (–El.)

sergān olmak Dökülmek, serilmek. (–El.)

serge [→ **sergen** (I) **-2**]

sergel Masa. (Rumeli, Drama göçmenleri –İz.)

sergen (I) [**seref, serek** (I), **serenlik** (II), **seren** (V), **serge, sergene** (I), **sergenlik, sergin** (I), **serğen, seri** (I) **-1, serken** (II)] **1.** Mutfak rafı. (Çamaltı *Menemen, *Bergama –İz.; Gelenbe *Kırkağaç –Mn.; *Lâpseki, *Bayramiç –Çkl.; *İznik –Brs.; Pazarcık *Bozüyük, *Gölpazarı, *Söğüt –Bil.; Tokat –Es.; *İzmit, *Geyve, Akhisar *Kandıra, Darıca *Gebze –Kc.; –Bo.; Aliköy *Çaycuma, Burunkaya, Yakademirciler *Ereğli –Zn.; *İnebolu –Ks.; Atlasköyü *Sivrihisar –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip, Olukyanı –Çr.; *Boyabat –Sn.; Değirmenbaşı, Gökçeli *Çarşamba –Sm.; –Tr.; –Ar.; –Ank. ilçe ve köyleri; –Ada.; –Ant.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; *Malkara –Tk.)
[**seref**] : (Ağlı *Küre –Ks.)
[**serek** (I)] : (Bağıllı *Eğridir, Çandır, Sütçüler –Isp.; –Ant.)
[**serenlik** (II)] : (*Buldan, *Sarayköy –Dz.)
[**sergene** (I)] : (–Mğ.; –Krk.)

[**sergenlik**] : (–Brs.; Tepecik *Emet –Kü.; –İst.; –Çr.)

[**sergin** (I)] : (–Ks.)

[**serğen**] : (*Akyazı çevresi –Sk.)

[**seri** (I) **-1**]: (Hatip *Ayancık –Sn.)

[**serken** (II)] : (Çukurhisar, Karaağaç –Bil.; Ağlı *Küre –Ks.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; –Ada.)

2. Odalarda tavana yakın konulan raf. (Demirkapı *Susurluk, Yeniköy –Ba.; *Safranbolu, Karamusa –Zn.; Kuruçay –Ank.)

[**seren** (V)] : (Pazaravdan, Kozağaç *Gölhisar, Başpınar *Tefenni –Brd.; *Finike –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**serge**] : (*Ürgüp –Nş.)

3. Mutfak dolabı, teldolap. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Ahat –Uş.; Sinanpaşa, *Senirkent, *Uluborlu, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Çal –Dz.; Fırnıs –Mr.; Çiftlik *Kalecik –Ant.)

4. Odalarda yatak, yorgan konulan dolap, yüklük. (*Bergama, *Çeşme –İz.; Arıcaklı *Gölpazarı, Yarhisar –Bil.; –Bo.; *Cide, *İnebolu –Ks.; Rumeli göçmenleri –İst.; Terme *Kaş –Ant.) **5.** Duvarlara yapılan bir buçuk metre boyunda tahta kaplama. (Sofular *Kaman –Krş.)

sergen (II) [**sergilik**] Tahıl, meyve, sebze serip kurutmaya yarayan yer. (Kayı *Emet –Kü.; *Söğüt –Bil.; *Sarıyer –İst.; İbik *İskilip –Çr.; *Bafra –Sm.; *Niksar –To.; Şıhlar *Ulubey –Or.; –Tr.; –Ml.; –Gaz.; –Mr.; *Kadirli, Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

[**sergilik**] : (Çepni *Gemerek –Sv.; *Mut –İç.)

sergen (III) [**seri** (III)] **1.** Kurutulmak için serilmiş tahıl, meyve vb. (*Ardanuç ve köyleri –Ar.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Gürün, *Zara –Sv.; *Pınarbaşı, –Ky.; –Nğ.; –Ada.)

[**seri** (III)] : (–Nğ.)

2. Yaz günleri dam üstüne konan süt, yoğurt, kaymak. (Kolukısa *Kadınhanı –Kn.)

sergen (IV) Kırmızı, şırası az bir çeşit üzüm. (*Ağın –El.)

sergen (V) [**sergin** (II)] Bir metre çapında, iki metre yüksekliğinde silindir biçiminde mısır ambarı. (*Havza –Sm.)

[**sergin** (II)] : (Yassıören *Senirkent –Isp.)

sergen (VI) Tepelerdeki düzlük yerler. (Ahırköy *Söğüt –Bil.)

sergen (VII) Yorgun, perişan. (*Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)

sergen (VIII) [**sergen şapka**] Geniş kenarlı şapka. (Fili *Biga –Çkl.; *Devrek –Zn.)

[**sergen şapka**] : (Peşman *Daday –Ks.)

sergene (I) [→ **sergen** (I) **-1**]

sergene (II) [→ **sergi** (I) **-1**]

sergen gezen Sıçan, fare. (–Bo.; *Boyabat –Sn.; –Tk.)

sergen karıştıran Kocaların karıları için kullandıkları takma ad. (Yenipazar *Gölpazarı –Bil.)

sergenlik [→ **sergen** (I) **-1**]

sergenlik üzüm Tavana asılarak kış için saklanan üzüm. (*Merzifon –Ama.)

sergen olakalmak Yere serilmek : *Meyveler ağacın altına sergen olakalmışlar.* (*Mut –İç.)

sergen şapka [→ **sergen** (VIII)]
sergi (I) [**sergene** (II), **serği**] **1.** Yaygı, kilim. (Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *Boyabat –Sn.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; Sarıca *Gölköy, Bayadı –Or.; –Tr.; Gare *Ardeşen –Rz.; Erkinis *Yusufeli, Çavdarlı *Şavşat –Ar.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezc.; *Antakya –Hat.; *Gemerek –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Erkilet –Ky.; *Bor –Ng.; *Ermenek –Kn.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.; *Mut –İç.)
[**sergene** (II)] : (–To.)
[**serği**] : (*Afşin –Mr.)
2. Sofra bezi, örtü. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.; –Sn.; –Ama.; *Tirebolu –Gr.)
sergi (II) [**seri** (I) **-2**] Balkon. (*Cide –Ks.)
[**seri** (I) **-2**] : (*Tosya –Ks.; *Kargı –Çr.)
sergi (III) Tarla sınırı. (–Gr.)
sergi (IV) Yatak, yorgan ve yastık takımı : *Bir kat sergi yaydım.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
sergi (V) Bir çeşit heybe. (–Ank.)
sergilik [→ **sergen** (II)]
sergimek [→ **seğrimek**]
sergin (I) [→ **sergen** (I) **-1**]
sergin (II) [→ **sergen** (V)]
serginlik Yenilgi. (–Es.)
sergi üzümü Kalın kabuklu bir çeşit üzüm. (Ovasaray –Çr.)
serğen [→ **sergen** (I) **-1**]
serği [→ **sergi** (I) **-1**]
seri (I) **1.** [→ **sergen** (I) **-1**] **2.** [→ **sergi** (II)]
seri (II) Diri, sağlıklı, dinç kimse. (Dumlupınar –Kü.; Kemalli *Ezine –Çkl.; Tokat –Es.; *Lüleburgaz –Krk.)
seri (III) [→ **sergen** (III) **-1**]
seriçlemeḫ [→ **serişlemek**]
serik (I) [**serek** (II)] Küp ağzına kapatılan deri parçası. (*Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Elbistan –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.)
[**serek** (II)] : (*Gerede –Bo.; –Tr.; *Erciş –Vn.)
serik (II) [→ **seğrik**]
seriklemek Uyuklamak. (*Zara –Sv.)
serimek [→ **seğrimek**]
serim sermek Bir şeyi sermek, sergilemek (mal, çamaşır vb.). (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)
serin Bozuk, açık : *Senin ağaynan bugünlerde aramız serin.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
serinmek (I) Kendisi için sermek, yaymak. (*Bor –Ng.)
serinmek (II) Sabırla beklemek. (–Krş.)
seri sermek Meyveleri kurutmak için güneşe doğru sermek. (–Ng.)
serişlemek [**seriçlemeḫ**] Teyellemek, iri iri dikmek. (Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Ada.)
[**seriçlemeḫ**] : (*Antakya –Hat.)
serit (I) Et pişerken çıkan yağ ve su. (*Boyabat –Sn.)
serit (II) [→ **serme** (II)]
serk [→ **serken** (III)]
ser kapan Kiremitliğe çıkmak için çatıya konan küçük pencere. (–Çkr.)
serken (I) At ve sığırlarda görülen şap hastalığı. (Yavu *Yıldızeli –Sv.)
serken (II) [→ **sergen** (I) **-1**]
serken (III) [**serk**] Yığın, küme. (Şıhlı –Ky.)
[**serk**] : (Dereviran –Bo.)
serkeplenmek Davranışlarında ağır olmak, oyalanmak. (*İskilip –Çr.)

serkiç Tek kulplu, ağzı açık çömlek. (Hamurcu –Ky.)

serkile Mavi çiçeklerinden, kara boya çıkarılan ot. (*Avanos –Nş.)

serkin (I) Geniş. (–Sn.)

serkin (II) Buğday sandığı, ambar. (*Yalvaç –Isp.)

serkitmek Zemberek boşalmak. (Bağyaka *Finike –Ant.)

serkizotu Mor çiçekli bir çeşit ot. (Hasanoğlan –Ank.)

serkmek (I) Sarkmak, gevşemek, pörsümek. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

serkmek (II) Atlamak, sekmek. (Kabaağaç *Fethiye –Mğ.)

serlemeç Kor üstünde pişirilen ekmek. (Sofular *Eğridir –Isp.)

serlik Bunaklık. (Karaçay *Kadınhanı –Kn.)

sermasar Sarmaş dolaş. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

serme [**serit** (II)] Sac ekmeği. (Göncek –Bo.; *Bartın, Aliköy *Çaycuma –Zn.; Karabüzey *Araç –Ks.)

[**serit** (II)]: (*Beypazarı –Ank.)

sermek [→ **sernik**]

sermen [**sermin**] Dokuma aygıtında kumaş sarılan yer. (*Sarıyer –İst.)

[**sermin**]: (*Ezine –Çkl.)

sermin [→ **sermen**]

serniç (I) **1.** İki kulplu çanak. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; Höbek –Ky.) **2.** Küçük çömlek. (Şehsadi –Ama.; –Ezm.) **3.** Bakır su kabı, kova. (*Sarayköy –Dz.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

serniç (II) Kaynak, memba. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

sernik [**sermek**] Kibrit. (Göçmenler –Brs.; Kırım göçmenleri *Sarıyer –İst.; –Yz.; Bulgaristan göçmenleri *Saray –Tk.)

[**sermek**]: (Kadıçiftliği –İst.; *Ereğli –Kn.)

sernüç [→ **sennüç**]

serpek İçinde köstebek yuvaları olan tarla. (*Ereğli –Kn.)

serpelemek [→ **sepelemek**]

serpen (I) Yün atmakta kullanılan yayın asıldığı esnek ağaç. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

serpen (II) Kuş avlamakta kullanılan bir çeşit tuzak. (*Bozdoğan –Ay.)

serpene (I) [**serpine**] Meyve ağaçlarına, üzüm çubuklarına dik durması ve sarılması için vurulan destek, dayak. (*Erciş –Vn.; –Dy.; Harput –El.; –Ur.; –Ant.; *Afşin –Mr.; *Keskin –Ank.; –Krş.; –İç.)

[**serpine**]: (*Ağın, Harput –El.; –Ml.; –Mr.)

serpene (II) [→ **serpenek** (I) **-1**]

serpene (III) [→ **sepkin -2**]

serpenek (I) [**senpenek, sepenek** (I), **serpene** (II)] **1.** Dam saçağı. (Kızılhamza *Ortaköy, *Alaca, *İskilip –Çr.; Maksutlu *Şarkışla, Karaözü, Çepni *Gemerek, *Yıldızeli –Sv.; *Boğazlıyan –Yz.; Seydin *Avanos –Nş.; Tacın, Dereköy –Ky.; Yerebakan *Feke –Ada.)

[**senpenek**]: (Türkmen *Bünyan –Ky.)

[**sepenek** (I)]: (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

[**serpene** (II)]: (Mansurlu *Feke –Ada.)

2. Pencere. (Badem, Derekeöyü –Nğ.)

serpenek (II) Kasket güneşliği. (Ovasaray –Çr.)

serpenekıran İnce kabuklu, yuvarlak taneli bir çeşit ak üzüm. (*Siverek –Ur.)

serpermek Islak bir şey kurumaya yüz tutmak, az kurumak. (Çaypınar –Ba.; *Ermenek –Kn.)

serpil Çapaşır sepeti. (*Terme –Sm.)

serpin 1. [→ **sarpın -1**] **2.** Su değirmenlerinde taş üstüne tahılın dökülmesini sağlayan ambar. (*Niksar –To.)

serpine [→ **serpene** (I)]

serpinti (I) [→ **sepinti** (I)]

serpinti (II) Yaranın çevresinde çıkan küçük sivilceler. (*Bor –Ng.)

serpitme Çember. (Alibeyhüyüğü *Çumra –Kn.)

serpitmek (I) **1.** Eşit oranda dağıtmak, serpiştirmek. (Söğüt –Dz.; –Tr.) **2.** Serpmek, saçmak. (*Antakya –Hat.)

serpitmek (II) Tuzak ya da ökse kurulu iken boşanmak : *Fareler tuzağı serpitmişler.* (*Eğridir –Isp.)

serpken 1. [→ **sepkin -1**] **2.** [→ **sepkin -2**] **3.** Su damlaları. (*Ulubey –Or.)

serpkin [→ **sepkin -3**]

serpme (I) [**sertme** (II) **-1, 2**] **1.** Bir çeşit balık ağı. (*Bergama –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.; *Mudanya –Brs.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; Çanıllı *Ayaş, *Güdül –Ank.; *Bor –Ng.; *Ereğli –Kn.; –Ada.; –Krk.)

[**sertme** (II) **-1**] : (Saip *Karaburun –İz.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.)

2. Kuş tutmak için kullanılan ağ. (*Tire –İz.)

[**sertme** (II) **-2**] : (*Ünye –Or.)

serpme (II) **1.** Gelin duvağı. (–İz.) **2.** Örtü. (–Es.; –Kn.) **3.** Dört köşesi kara ve sarı iplikle işlenmiş başörtüsü. (Kürtköyü *Altıntaş –Kü.)

serpme (III) Yelden korumak için bağ çubukları boyunca çakılan kazıklar. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

serpmeçul İşli, nakışlı bir çeşit çul. (*Mut köyleri –İç.)

serpmek [→ **sepmek**]

serpüntü [→ **serpinti** (I)]

serselemek [→ **serselenmek**]

serselenmek [**serselemek,serselenmeyh**] Sersemlemek, başı dönmek, sallanmak. (*Merzifon –Ama.)

[**serselemek**] : (Gebeciler *Simav –Kü.; –Sv.)

[**serselenmeyh**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

serselenmeyh [→ **serselenmek**]

sersem 1. Hayvanın ayağına çakılan çiviyi perçinlemek için kullanılan nalbant aygıtı. (Kurtdoğmuş *Kartal –İst.) **2.** Nalbant araçları konulan kutu. (Büyük Döllük –Ed.)

serser Çivi. (–İz.)

sér, sēr (I) Bunak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sér, sēr (II) Sihir, büyü. (–Gaz.)

sersile Hastalığın, acının bıraktığı iz, kalıntı: *Başımın sersileri daha geçmedi.* (Kelekçi *Acıpayam –Dz.; *Milâs –Mğ.)

sert Uzun süre kırlarda, köyden uzakta kalarak yozlaşmış manda : *Bugün sert tutmağa gideceğiz.* (Karacal *Terme –Sm.)

sertimenlemek Bir şeyin ya da olayın hızı, etkisi azalmak, ara vermek : *Yağmur biraz sertimenledi.* (*Maçka –Tr.)

sert kapan Tavana açılan kapak, tavan kapısı. (Kınık *Fethiye –Mğ.)

sertme (I) Eşya yüklenmiş arabaya sarılan zinciri burarak sıkıştırma-

ya yarayan ağaç. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı –Sk.)

sertme (II) **1.** [→ **serpme** (I) **-1**] **2.** [→ **serpme** (II) **-2**]

sertmek [→ **seyirtmek**]

sertme tahtası Sine konan tahtalar. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

sert yel Batıdan esen soğuk yel. (Elecik *Kalecik –Ank.)

serubek Korkunç masal kahramanı, ejderha. (Karaçay –To.)

serven Yelkenin sarıldığı direk. (Görece –İz.)

serverce Deve hamudunun altına konan yastık. (*Bozdoğan –Ay.; –Mğ.)

ses Oy. (*Gölpazarı –Bil.)

sesdemek Çağırmak, seslenmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

seselmek [**sesmek** (I)] Gelişmek, büyümek, yetişmek. (–Af.; Yassıören *Senirkent –Isp.; –Brd.; Hırka –Dz.; –Brs.; *Düzce –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; Küçükisa *Zile –To.; *Nallıhan –Ank.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Arslanköy *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.)

[**sesmek** (I)]: (*Kula –Mn.)

sesenmek Konuşmak, söyleşmek: *İki adam yolda sesenip durur.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

sesetmek (I) Yüz vermek, göz yummak. (Turan –Ky.)

sesetmek (II) Büyütmek, geliştirmek. (Küçükisa *Zile –To.)

sesirgemek 1. Bir ses duyar gibi olmak. (–Mr.; Deliktaş *Kangal –Sv.) **2.** Uyanmak. (*Çatalca –İst.)

sesirgenmek 1. Sezmek, düşünmek: *Sobanın yanından çekilmeyi sesirgenmiyorsun.* (–Ar.; –Ed.) **2.** Karanlıkta yürürken ya da birisini beklerken, engel olup olmadığını anlamak için hafifçe seslenmek. (Belören *Ilgaz –Çkr.)

sesi semadan gelmek 1. Ölmek. (*Bor –Nğ.) **2.** Ağır cezaya uğramak. (*Bor –Nğ.)

sesitmek Ses çıkarmak. (Danışman *Fatsa –Or.)

seslek Nohut. (*Taşköprü –Ks.)

seslemek Dinlemek. (Tepeköy *Torbalı, *Bergama –İz.; Yeniköy –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Brs.; *Kurşunlu, Dikenli, Korgun –Çkr.; Fırnıs –Mr.; Çanıllı *Ayaş, Akdoğan *Kızılcahamam –Ank.; *Bor –Nğ.; Gâvurdağı –Ada.; –Ed.; Ceylan *Lüleburgaz –Krk.)

sesmek (I) [→ **seselmek**]

sesmek (II) Birden ölmek. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

sesmez Dilsiz: *Bu adam sesmez olmuş.* (*Doğubayazıt –Ağ.)

set Sedir. (Merkez köyleri –Or.; –Tr.)

sete Kavun, karpuz, asma gövdesi. (–Dy.; –El.)

seten (I) **1.** Bulgur, yarma dövülen dibek taşı. (*Zile –To.; Sarıca *Gölköy –Or.; *Gemerek ve köyleri, *Yıldızeli, *Koyulhisar, *Şarkışla ve köyleri –Sv.) **2.** Tahılın kepeğini ayırmaya yarayan, hayvan ya da suyla döndürülen dikey konulmuş değirmen taşı. (*Alaca –Çr.; Ahmetsaray *Lâdik –Sm.; Tekke *Taşova, *Merzifon –Ama.; *Zile, Çilehane, *Reşadiye, Karkıncık *Artova –To.; Başağrı *Şebinkarahisar –Gr.; *Mesudiye –Or.; *Darende –Ml.; Efsus *Elbistan, *Afşin –Mr.; *Gürün, Ağrakos *Suşehri, Çepni

*Gemerek, Hacılyas, *Koyulhisar –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *İncesu, *Pınarbaşı ve çevresi –Ky.; *Ürgüp –Nş.)

seten (II) Atların arka ayakları arası. (–Krş.)

seten seyrek Tek tük. (*Gürün –Sv.)

seter Uzun tüylü av köpeği. (–Ant.; *Milâs –Mğ.)

setik (I) **1.** Vücudun eklem yerleri. (Kabaoğlu –Zn.; *İskilip –Çr.) **2.** Parmakların eklem yerleri. (*Kula –Mn.; Gülpınar *Ezine –Çkl.; Gökler *Gediz –Kü.; Kümbet *Seyitgazi, *Sivrihisar –Es.; *İskilip –Çr.) **3.** Eklem yerleri arasındaki bağlayıcı kemik. (*Sivrihisar –Es.; *İskilip –Çr.) **4.** Hayvanların arka ayaklarının eklem yerleri. (*Boyabat –Sn.) **5.** At tabanı : *Bu tayın setikleri bozuk, rahvan olmaz.* (Düğrek –Mğ.)

setik (II) Üçgen biçiminde boncuk kolye : *Fatma'nın setiği güzel.* (Ovasaray –Çr.)

setik (III) **1.** Ufak bulgur. (*Göksun –Mr.; –Ada.; Yenice ve köyleri –İç.; –Ant.) **2.** Bulgur unu. (–Af.; Kürkçüler, Misis –Ada.; Civanyaylağı *Mersin –İç.) **3.** Pirinç kırığı. (*Ayancık, *Boyabat –Sn.; *Niksar –To.) **4.** Kuş yemi, darı. (*Şebinkarahisar –Gr.)

setik (IV) Taneleri olgunlaşmamış ekin başağı : *Ekinler setiktedir.* (Sofular *Çerkeş –Çkr.)

setiklemek Hayvan tırnağını taşa vurmak. (–Mğ.)

setikli Bulgur unundan yapılmış küçük kalın bazlama. (Yenice *Tarsus –İç.)

setil [→ **sitil** (I) **-2**]

setin Zeytin. (Eziler *Güney –Dz.)

setircem Akciğer yangısı, zatülcenp. (*Erciş –Vn.)

setlek Ağaç kovuğu. (–Ml.)

set pet Tane tane, tek tük : *Kar set pet düşüyor.* (*Gerede –Bo.)

setük (I) Düzensiz. (Dümeli –Çkr.)

setük (II) Topuk, ökçe. (–Ks.)

setürük Kabız, peklik. (–Ml.)

sev [→ **seğ**]

sevahi [**sevayi -2**] Üçetek yapılan çizgili bir çeşit ipek. (–Sm.) [**sevayi -2**] : (*Bor –Nğ.)

sevahil [→ **sehil** (I) **-1**]

sevaya [→ **sevayi -1**]

sevayi [**sevaya**] **1.** Telli gelinlik kumaşı. (–Isp.; –Brd.; –Dz.) [**sevaya**] : (*Gebze –Kc.) **2.** [→ **sevahi**]

sevdican Kadın ve erkeklerin birlikte oynadıkları bir halk oyunu. (*Erciş –Vn.)

sevdimayı Evliliğin ilk ayları, balayı. (*Bor –Nğ.)

seve [→ **söve** (I) **-1**]

seven Tarla ve bağların çevresine çit yapmak için çakılan kazıklar. (Kesme *Eğridir –Isp.; Kızılca *Bor –Nğ.)

severe Göğüs kafesi. (Mengeser *Doğubayazıt –Ağ.)

severmeyh Sıcak karşısında uzanıp yatmak : *İt gapıya severif.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sevet Sepet. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sevgüsüz Sevimsiz. (–Sm.)

sevi (I) Sevgi, aşk. (*Eşme –Uş.; Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Kozağaç, *Çamköy, *Gölhisar –Brd.; Eziler *Güney, Seyit

*Çal –Dz.; –Mn.; Tokat –Es.; *Ermenek –Kn.; *Elmalı –Ant.)

sevi (II) **1.** Öksüz, yetim. (Babık *Pütürge –Ml.) **2.** Küçük çocuk. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

-sevi (III) Renklerin anlamını azaltarak -ımsı ekinin yerinde kullanılır: *Alsevi, morsevi.* (Genezin *Avanos –Nş.)

sevi düşürmek Sevmek, aşık olmak. (*Datça –Mğ.)

sevik (I) **1.** Unutkan, sersem. (Ağaçtepe –Or.)

sevik (II) El ve taş değirmenlerinin üst taşlarının orta deliğine mil geçmesi için konulan ağaç parçası. (Mamure *Sorgun –Yz.)

sevik (III) Sahan kapaklarının üstündeki düğmecikler. (Mamure *Sorgun –Yz.)

sevik (IV) Dost. (–Ada.)

sevillibez Pamuklu dokuma, amerikan. (–Ezm.)

sevincik delisi [→ **sevindirik delisi**]

sevincük olmak Birden ve çok sevinerek heyecanlanmak. (–Ezc.)

sevinç [**sevuç, sevüç**] Pulluklarda toprağı diklemesine kesen kama biçiminde demir. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Çıldır –Kr.)
[**sevuç**]: (Yavuz, Cirit *Şavşat –Ar.)
[**sevüç**]: (*Ereğli –Zn.)

sevindirik [**sevindürük, sevündürük**] Birden ve çok sevinçle duyulan heyecan. (Salda *Yeşilova –Brd.; Tokat –Es.; *Taşova –Ama.; *Alucra –Gr.; *Ahlat –Bt.; –Dy.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, *Zara, *Gemerek –Sv.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**sevindürük**]: (–Ks.)
[**sevündürük**]: (Küçükisa *Zile –To.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Gürün –Sv.)

sevindirik delisi [**sevincik delisi, sevindüyh**] Birden ve çok sevinçle heyecanlanarak dengesizleşen kimse. (*Sivrihisar –Es.; Karacaağaç –Bo.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
[**sevincik delisi**]: (*Kurna –Brd.)
[**sevindüyh**]: (*Uluşiran *Şiran –Gm.)

sevindürük [→ **sevindirik**]

sevindüyh [→ **sevindirik delisi**]

sevirtmek [→ **seyirtmek**]

seviş [→ **söviş**]

sevit Üstünde yufka açılan tahta. (*Uluborlu, *Senirkent –Isp.)

sevkemek [→ **söykemek** (I) **-1**]

sevkenmek [→ **söykenmek** (I) **-1**]

sevle Ortaklık payı, hisse bedeli. (*Şile –İst.)

sevli Kavak. (Honaz –Dz.; –Ant.)

sevmen [→ **seymen -1**]

sevo Budala, aptal. (–Ezm.)

sévr Sabır. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

sevseri [→ **sevseriye -1**]

sevseriye [**sevseri**] **1.** Boş yere, boşuna. (Çığşar *Kadirli –Ada.)
[**sevseri**]: (Dikili –Ada.)
2. Aşağı yukarı, oranlama. (–Ml.)

sevuç [→ **seviç**]

sevuk Kızak. (*Refahiye –Ezc.)

sevur Ramazanda sabaha yakın zaman. (Karlı *Ardanuç –Ar.)

sevurluk Ramazan ayında sabaha yakın yenen yemek, sahur. (Aşıklar *Ardanuç –Ar.)

seviüç [→ **seviç**]

sevündürük [→ **sevindirik**]

sevürtmek [→ **seyirtmek**]

sevürtmeyh [→ **seyirtmek**]

sey (I) **1.** [→ **seğ**] **2.** Killi taş. (*Ödemiş –İz.; –Ant.)

sey (II) Şu. (Çataloluk *Bakırdağ –Ky.)

seyarma Küçük leğen. (*Alanya –Ant.)

seybaç Bir çeşit yemek, aş. (–Kn.)

seyçer Serçe. (*Bor –Nğ.)

seydim 1. Koşma süresi, koşum. (Hacıahmet *Düzce –Bo.) **2.** Koşu. (Hacıahmet *Düzce –Bo.)

seyeç Kadınların feslerine takılan büyük altın. (–İst.)

seyelik [→ **seyrek**]

seyfeşmek Aralık durmak, uzak durmak : *Çok seyfeşme.* (*Kaş –Ant.)

seyfet Şölen, ağırlama : *Bey seyfeti beyedir.* (Türkmen, Karapınar –Af.)

seyfetlenmek Oyalanmak. (*Şebinkarahisar –Gr.)

seyfi Şahine benzer bir çeşit avcı kuş. (Kayışlı –Mr.; Çiftlik *Kalecik, *Şereflikoçhisar –Ank.; *Çiçekdağı –Krş.)

seygemek [→ **söykemek** (I) **-1**]

seyhal Yemeni gibi ayakkabıların dikildikten sonra içini dışına çevirmekte kullanılan ağaç aygıt. (–To.)

seyi 1. Keten. (Hisarönü –Zn.) **2.** Kendir kilim. (Hacıkadı *Devrek –Zn.)

seyidmek [→ **seyirtmek**]

seyif [→ **seyip** (I)]

seyik (I) Kırılan kol ya da bacak yerine yerleştirildikten sonra üstüne bastırılarak sıkıca bağlanan ince ağaç, tahta ya da demir çubuk. (–Bo.; Kuz *Akkuş –Or.; –Krş.; *Ereğli –Kn.; *Mut –İç.)

seyik (II) Geyik yavrusu. (Seydim –Çr.)

seyiklemek (I) [**seyikmek, seyik vurmak**] Kırılan kol, bacak gibi organların üstüne tahta, ağaç ya da demir koyarak sıkıca bağlayıp sarmak. (–Bo.; Kuz *Akkuş –Or.; –Krş.)

[**seyikmek**] : (Civanyaylağı –İç.)

[**seyik vurmak**] : (–Bo.)

seyiklemek (II) [→ **seyillemek -1**]

seyiklemek (III) Hayvanı ahırdan çıkarıp salmak, başıboş bırakmak. (Çataloluk, Bakırdağı *Develi–Ky.)

seyikmek [→ **seyiklemek** (I)]

seyik vurmak [→ **seyiklemek** (I)]

seyil (I) Kuytu, ılık yer : *Kışın seyile, yazın yaylaya göçerler.* (*Afşin –Mr.; *Bor –Nğ.; Çiftepınar –İç.)

seyil (II) Büyü. (Küçükisa *Zile –To.)

seyil keçisi Deniz kıyılarında yaşayan kıl keçisi. (Köşker –Krş.)

seyillemek [**seyiklemek** (II), **seyirlemek, sığlamak** (III)] **1.** Tahılları taş vb. maddelerden ayırmak için bol su içinde sallayarak yıkamak ve süzmek. (Harput –El.; –Gaz.; –Sv.)

[**seyiklemek** (II)] : (*Boğazlıyan –Yz.)

[**seyirlemek**] : (*Afşin –Mr.; *Koyulhisar, *Zara –Sv.)

[**sığlamak** (III)] : (–Sm.)

2. Bir şeyi bir kaptan öbür kaba boşaltmak. (*Arapkir –Ml.) **3.** Bir şeyi bir yerden başka yere götürmek. (*Arapkir –Ml.)

seyillenmek Hava yumuşamak, ılımak, : *Ortaköy bucağı seyillenir.* (*Bor –Nğ.)

seyim seymek Sayım saymak. (*Akçakoca –Bo.)

seyip (I) [**seyif**] Başıboş. (*Emirdağ –Af.; *Ağın –Ml.; *Reyhanlı –Hat.;

–Yz.; Seydin *Avanos –Nş.; Fraktın, Taşçı, Bakırdağı –Ky.; *Bor –Nğ.; –Ada.; –İç.)
[**seyif**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)
seyip (II) Dinlenmeye bırakılan toprak. (*Andırın –Mr.)
seyiplemek Bırakmak. (*Afşin –Mr.)
seyir (I) Düş. (Süksün *İncesu –Ky.)
seyir (II) Davarın bel ve pirzolalık eti, taraklık : *Çebiç seyirinin söğürmesi pek lezzetli olur.* (*Bor –Nğ.)
seyircek [→ **seğrik**]
seyirdici Koşucu. (–Ks.)
seyirdim (I) Akarsuyun eğimi, akıntısı. (*Çal –Dz.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Koyulhisar –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
seyirdim (II) Yazın satışa çıkarılan koyunlar. (–Kn.)
seyirdim (III) [**seyirdiş, seyirdüm**] Koşma süresi, koşum. (*Düzce –Bo.)
[**seyirdiş**] : (–İz.)
[**seyirdüm**] : (–İz.)
seyirdim oluğu Değirmenlerde suyun akışını hızlandıran oluk. (*Banaz –Uş.; –Kü.; Tekirler, Göynük –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
seyirdiş [→ **seyirdim** (III)]
seyirdüm [→ **seyirdim** (III)]
seyirlemek [→ **seyillemek -1**]
seyirmek 1. [→ **seğrimek**] **2.** [→ **seyirtmek**]
seyirsinmek Bakmak, görmek istemek. (Karaköy *Düzce –Bo.)
seyirsinnik Yadırganan, ayrıksı. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
seyirsiz Görmek istenilmeyen kimse. (Marakaz *Elbistan –Mr.; Vazıldan *Divriği –Sv.)
seyirtgen [**seyirtken**] Yılancık. (Hacıfakı –Dz.)
[**seyirtken**] : (–Dz.)
seyirtken [→ **seyirtgen**]
seyirtme Olta ile torik, palamut balığı avı. (*Sarıyer –İst.)
seyirtmek [**sağirtmek, sefirtmek, segirtmek, segürtmek, seğertmek, seğitmek, seğurtmek, selikmek, sẽrtmek, sevirtmek, sevürtmek, sevürtmeyh, seyidmek, seyirmek -2, seyitmek, sığırtmak, sıyırtmak** (II), **sıyirtmek, sidişmek, sigirtmek, siğirtmek, siitmek, sitmek** (II), **siyidmek, siyirtmek, siyitmek -1, siytmek, soğertmek, söğürtmek**] Koşmak. (*Eğridir ve köyleri, *Gelendost, *Yalvaç –Isp.; *Bucak ve köyleri –Brd.; Üçkuyu, Çöplü *Çivril, *Çal, Kızılcahöyük *Acıpayam –Dz.; –Ay.; Burhaniye *Nazilli –Ay.; *Ödemiş, *Seferihisar, *Çeşme, Değirmendere *Menemen, *Bergama –İz.; *Akhisar –Mn.; –Kü.; *Söğüt –Bil.; Kepen *Sivrihisar, Tokat –Es.; *İzmit –Kc.; –Bo.; –Zn.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Mecitözü –Çr.; *Çarşamba, *Bafra –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Tirebolu –Gr.; –Tr.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Haşhaşı –Ezc.; –Dy.; –Sv.; Bacı *Polatlı, *Haymana –Ank.; *Bünyan –Ky.; –Nğ.; *Kozan –Ada.; Çomaklı *Korkuteli, Güzelsu *Akseki, *Elmalı –Ant.; *Bodrum –Mğ.)
[**sağirtmek**] : (Küçükisa *Zile –To.)
[**sefirtmek**] : (Ağlı *Küre –Ks.; –Rz.; –Sv.)
[**segirtmek**] : (–Tr. –Vn.; *Kilis –Gaz.; –Ank.; –Ky.; *Ermenek –Kn.)
[**segürtmek**] : (–Ezc.; –Gm.)
[**seğertmek**] : (–To.)

[**seğitmek**] : (Çığrı *Dinar –Af.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Gezende *Gülnar –İç.)
[**seğurtmek**] : (*Maçka ve köyleri –Tr.)
[**selikmek**] : (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)
[**sērtmek**] : (–Gaz.)
[**sevirtmek**] : (Hasanoğlan –Ank.)
[**sevürtmek**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**sevürtmeyh**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**seyidmek**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**seyirmek -2**]: (–Ay.; Çaltılar –Mğ.)
[**seyitmek**] : (Çığrı *Dinar –Af.; Gönen, Yassıören *Senirkent, Büyükkabaca *Uluborlu –Isp.; *Acıpayam ve köyleri, Güney, Honaz, Karaatlı –Dz.; Sürez *Bozdoğan, *Alanlı –Ay.; İşebolu *İnegöl –Brs.; Karamanca *Gediz –Kü.; Pazarcık *Bozüyük, *Söğüt –Bil.; *İzmit, Şehvarmaz, Akhisar *Geyve –Kc.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; Uğru *Araç –Ks.; Kuz *Akkuş, Bayadı –Or.; –Gr.; *Çarşamba –Sm.; *İskilip –Çr.)
[**sığırtmak**]: (–Zn.; Ağlı*Küre –Ks.)
[**sıyırtmak** (II)] : (Bozan –Es.)
[**sıyirtmek**] : (Sille –Kn.)
[**sidişmek**] : (İpkaiye *Biga –Çkl.)
[**sigirtmek**] : (*Antakya –Hat.)
[**siğirtmek**] : (*Nazilli –Ay.; *Mustafakemalpaşa –Brs.; *İzmit –Kc.; Gurlu –Çr.; –Ank.; Çukurköy *Karaisalı –Ada.; İnecik –Tk.)
[**siitmek**] : (*İpsala –Ed.)
[**sitmek** (II)] : (*Ünye –Or.)
[**siyidmek**] : (Kızılyer, Honaz –Dz.)
[**siyirtmek**] : (*Tavas –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; *Urla –İz.; Babaköy *Susurluk –Ba.; *Sivrihisar –Es.; –Ks.; *Tirebolu –Gr.; *Antakya –Hat.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Barboros –Tk.)
[**siyitmek -1**] : (Demirci –Mn.; *Çarşamba –Sm.; *Ünye –Or.)
[**siytmek**] : (–Sm.)
[**soğertmek**] : (*Zara –Sv.)
[**söğürtmek**] : (Eraslan, Suluca –Ama.; *Ermenek –Kn.)

seyir yapmak Türkü söylemek. (*Of –Tr.)

seyis [**seyiz**] İki, üç yaşında enenmiş erkek keçi. (–Dz.; *Gelibolu –Çkl.; Akalan *Orhaneli –Brs.; Üçüyük *Altıntaş, Şaphane *Gediz, Kızılcaören –Kü.; Keskin *Sivrihisar, Tokat –Es.; –Bo.; Kurt *Küre –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip, *Alaca –Çr.; Sıralı *Kavak –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Niksar, *Zile –To.; *Bayburt –Gm.; –Mr.; Maksutlu *Şarkışla, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Gülâbi –Yz.; *Ayaş, Üçem *Balâ, *Beypazarı, Keşanuz –Ank.; *Çiçekdağı –Krş.; Tuzhisar *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, Göcer –Kn.; Kadıköyü, Misis –Ada.; *Mut, Çiftepınar –İç.; –Ant.)
[**seyiz**] : (Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Gülesur *Doğubayazıt –Ağ.; –Adı.)

seyisane [**seyishana**] Erkek evinin yaptığı çeyizi gelin evine götürme işi: *Bugün seyisaneye gideceğim.* (*Boyabat –Sn.)
[**seyishana**] : (–Ezc.)

seyishana [→ **seyisane**]
seyit [→ **senit -1**]
seyitmek [→ **seyirtmek**]
seyiz [→ **seyis**]

seyker İşin sonu : *Bu işin seykeri kesildi.* (–Dz.)

seykir Yüzük oyunu. (Kemer *Fethiye –Mğ.)

seykire Siyah ipliğin boyasını koyulaştıran yapışkan bir ot. (Narlıdere *Buldan –Dz.)

seylak Leylak ağacı ve çiçeği. (–Gaz.)

seyman 1. [→ **seymen -1**] **2.** Güveyi gezdiren delikanlılar. (Yarıkkaya *Yalvaç, İğdecik –Isp.; Tokat, Bozan, Çifteler –Es.) **3.** Düğünde kız yanlısı ya da erkek yanlısının baskında aldığı armağan. (Çömlekçi *Bodrum –Mğ.) **4.** Bekçi. (–Ur.)

seymel Sepet. (–Ezm.)

seymen [**sagmen, samen -4, saymana, segmen, semen** (II) **-2, sevmen, seyman -1, seymene**] **1.** Köyden köye gelin almaya giden güvey yanlısı, atlı, davullu, zurnalı, silahlı ve cepken giyinmiş delikanlı alayı. (*Çal –Dz.; –İz.; –Mn.; *Bandırma ve köyleri –Ba.; *Eceabat –Çkl.; Hocaköy *İnegöl –Brs.; *Söğüt –Bil.; *Kurşunlu –Çkr.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Gemerek –Sv.; *Çiçekdağı –Krş.; Elbaşı *Bünyan–Ky.;–Nğ.; Ahiköyü –Mğ.)

[**sagmen**] : (Çepni *Gemerek –Sv.; Zile *Develi –Ky.)

[**samen -4**] : (*Pınarbaşı –Ky.)

[**saymana**] : (*Kula –Mn.)

[**segmen**] : (*Antakya –Hat.; Tuzakçı *Gönen –Ba.; Kemallı*Ezine –Çkl.; Burhaniye *Nazilli –Ay.; *Ula, Gölcük –Mğ.)

[**semen** (II) **-2**]: (*Haymana –Ank.; –Nğ.; *Serik –Ant.)

[**sevmen**] : (*Hekimhan –Ml.)

[**seyman -1**] : (Karaköy –Dz.; *Kula –Mn.)

[**seymene**] : (*Kula –Mn.)

2. Asker, kolcu. (Yalıçiftliği *Mudanya –Brs.; –Bo.)

seymen başı Gelin almaya giden delikanlıların başkanı. (*Karamürsel –Kc.)

seymene [→ **seymen -1**]

seymen haralı Üstün tutulan büyük bir çeşit çuval. (Berit, Gâvurdağı yörükleri –Mr.)

seyp etmek 1. Başıboş bırakmak. (Akifiye –Mr.) **2.** Boşandırmak. (Akifiye –Mr.)

seyragup Arabozan (*Çıldır –Kr.)

seyrat Yel ve güneş alan yüksek yer. (–Gr.)

seyrek [**seğelek, seğerek** (I), **seğrek, seyelik, seyrik** (II), **siyele, siyelek, siyrek**] Ketentohumu. (Kızılcasöğüt *Çivril –Dz.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; *Ağın –El.)

[**seğelek**] : (Ekse *Çal –Dz.)

[**seğerek** (I)] : (*Bozkır –Kn.)

[**seğrek**] : (Söğüt, Honaz –Dz.; *Afşin –Mr.; –Sv.; –Ada.)

[**seyelik**] : (Sarayköy –Dz.)

[**seyrik** (II)] : (Akçaşar –Isp.)

[**siyele**] : (Dodurga *Bozüyük –Bil.)

[**siyelek**] : (–Kü.)

[**siyrek**] : (Seymen *Çorlu –Tk.)

seyrekleme [**seyreltme**] Sık biten bitkilerin aralarından kimilerini söküp atma işlemi, aralama. (*Gelendost –Isp.; *Mudanya –Brs.; Tokat –Es.; *Akyazı –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; –Tr.; –Sv.)

[**seyreltme**] : (*Kandıra –Kc.)

seyrek seten Orda burda, çok aralıklı. (*Senirkent –Isp.)

seyreksiççe Uzun taneli, ak bir çeşit üzüm. (–Mğ.)

seyreksinek Kurt bırakan sinek. (*Bolvadin –Af.)

seyrellemeyh Bakmak, seyretmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

seyreltme [→ **seyrekleme**]

seyremek (I) Sinek konan etlerde kurt yumurtaları oluşmak, et kokmağa yüz tutmak. (–Çkr.)

seyremek (II) Sebze fidelerini bahçeye dikmek. (*İskilip –Çr.)

seyremek (III) Az kıpırdamak, seğirmek. (*Taşköprü –Ks.)

seyremek (IV) Aralıklı olmak, seyrelmek. (*Taşköprü –Ks.; –Sm.)

seyrenser [→ **seyreyh**]

seyretme Sebze fidesi. (*İskilip –Çr.)

seyretmek Aralamak, seyreltmek. (*Bor –Nğ.)

seyreyh [**seyrenser**] Akılsız, budala, bön. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**seyrenser**] : (Honaz –Dz.)

seyrik (I) **1.** Peynirkurdu, kılkurdu. (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Üçkuyu –Dz.; Narlıdere –İz.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mut, Civanyaylağı, Korucuk *Gülnar –İç.; *Kaş ve köyleri –Ant.) **2.** Yara pisliği. (Üçkuyu –Dz.) **3.** Mikrop. (Üçkuyu –Dz.)

seyrik (II) [→ **seyrek**]

seyrik (III) Büyük akarsuların sık ve çatılı taşlıklardan geçtiği yerler. (Sarıvadi *Ermenek –Kn.)

seyrimek (I) [→ **seğrimek**]

seyrimek (II) Tavuk yumurtlayacağını belirten ses çıkarmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

seyru Hasta. (Şabanözü *Polatlı –Ank.; Yenice –Mğ.)

seysana [**seysene**] Çeyiz. (–Mn.; *Bayramiç, Beyçayır –Çkl.; *Sivrihisar –Es.; *Devrek, Çayırköyü –Zn.; *Cide –Ks.; Çıkrık *Mecitözü, *Sungurlu –Çr.; Henisköyü, Şehsadi *Zile –To.; *Fatsa –Or.; *Develi –Ky.; –Nğ.)
[**seysene**] : (*Gördes –Mn.; Hacıkadı *Devrek –Zn.)

seysen Seksen. (Zarşat –Kr.)

seysene [→ **seysana**]

seysenmek Korkmak, ürpermek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.;–Tr.)

seysimek Açıkta kalmak, işsiz boş dolaşmak. (–Ay.)

seysine Çeyizin araba, at ve eşeklere yüklenmiş durumu : *Gelinin seysinesi çıkıyor.* (Yeşilova ve köyleri –Brd.)

seysinmek Oyalanmak, eyleşmek. (Bayat *Emirdağ –Af.)

seyt etmek Atlamak. (*Kırkağaç –Mn.)

seyvan Çoban kulübesi. (Mektepçi, Kışlacık –Ama.; Piraziz –Gr.)

seyvaz Taze fasulye. (Eğin *Kemaliye –Ezc.)

seyyağı Sadeyağ. (–Kü.)

sezeğen [→ **sezek** (I)]

sezek (I) [**sezeğen**] Tez sezen, tez duyan, duyarlı : *Tilki çok sezek hayvandır.* (*Bafra –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Mesudiye, Bayadı –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**sezeğen**] : (*Merzifon –Ama.)

sezek (II) Pusu, tuzak. (–Kü.)

sezekçi Gözetleyici. (–Kü.)

sezeklemek [**seziklemek**] Anlamak istemek, gözetlemek : *Sezekledim göremedim.* (–Kü.)
[**seziklemek**] : (*Sivrihisar –Es.)

sezemi Süt. (*Beşiktaş, *Çatalca –İst.)

sezgili [**sezişli**] Anlayışlı, duygulu, içli. (–Sm.)

[**sezişli**] : (–Sm.)

sezik Duygusuz, gamsız. (*Sivaslı –Uş.; Gebel –Isp.)

seziklemek [→ **sezeklemek**]

sezinmek Bir işi olmadan önce duymak. (Seyit *Çal –Dz.; Bulgaristan Tuna boyu göçmenleri –Ed.)

sezinsemek [**sezirgenmek**] Sezer gibi olmak. (–Nğ.)

[**sezirgenmek**] : (*Düzce –Bo.; Bulgaristan göçmenleri –Ed.)

sezirgendirmek Duyurmak, sezdirmek. (Bulgaristan göçmenleri –Ed.)

sezirgenmek [→ **sezinsemek**]

sezişli [→ **sezgili**]

sıbıç Meyve sapı. (Piraziz, Kayadibi, İmatlı –Gr.; *Kızılcahamam –Ank.)

sıbılik Silinmiş, parlak, cilalı taş ya da tahta. (*Ağın, –El.; *Arapkir –Ml.)

sıbırmak Öfkeyle saldırmak. (Cevizli *Şavşat –Ar.)

sıbıtmak (I) **1.** [→ **sıpıtmak** (I) **-1**] **2.** [→ **sıpıtmak** (I) **-2**]

sıbıtmak (II) **1.** Birinin arkasından atmak : *Kimin aleyhinde sıbıtıyorsun?* (*Nallıhan –Ank.) **2.** Başından savmak, atlatmak. (*Nallıhan –Ank.)

sıbızgı (I) Tüfek namlusu. (Kadıçiftliği –İst.)

sıbızgı (II) Kaval. (Karaçay –To.; Kadıçiftliği –İst.)

sıcaḫ [→ **sıcak** (I)]

sıcak (I) [**sıcaḫ, sıcakdam**] Hamam. (Büyükfindos –Isp.; –Brd.; –Çr.; –Ezc.; –Ur.; –Ank.)

[**sıcaḫ**] : (*Antakya –Hat.)

[**sıcakdam**] : (–Ks.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Boğazlayan –Yz.; *Korkuteli –Ant.)

sıcak (II) Fırıncıların ücretle pişirdikleri hamurdan aldıkları ekmek. (–Nğ.)

sıcakdam [→ **sıcak** (I)]

sıcakgeçme Sığırlarda sıcak etkisiyle görülen zayıflatıcı bir hastalık. (Pazaravdan *Bucak –Brd.)

sıcaklamak Terlemek. (Karaağaç, Büyük Altıağaç –Ed.)

sıcaklık Kahve, çay fincanı. (–Dy.)

sıcaklık dairesi Sepi yerinde derilerin kurutulduğu sıcak yer. (–İst.)

sıcamak Isınmak : *Oda sıcamış mı?* (Karlık *Ürgüp –Nş.)

sıcankulağı [→ **sıçanotu** (I)]

sıcavul [→ **sıçoyul -2**]

sıcıl Kurbağa. (*Hopa –Tr.)

sıcramagündüz Ayın dolunay durumu : *Gece sıcramagündüz bağa gittim.* (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

sıçalak [**sıçırgan**] Sık sık, oraya buraya dışkı yapan hayvan : *Kedinin kuyruğunu çekme sonra sıçalak olur.* (–Sm.)

[**sıçırgan**] : (–Nğ.)

sıçancık [→ **sıçancıl** (I)]

sıçancıl (I) [**sıçancık**] Kerkenez kuşu. (*Merzifon –Ama.; –Çr.)

[**sıçancık**] : (*Gölpazarı –Bil.)

sıçancıl (II) Çıtasız kâğıt uçurtma. (*İnegöl –Brs.; *Kandıra –Kc.)

sıçan dikeni Bir çeşit dikenli bitki, cardinis, acenthoides. (–Gaz.)

sıçandişi (I) Küçük ince, kar. (Kıbrıscık –Ank.)

sıçandişi (II) Mendil, örtü vb. eşyaların kıyılarına yapılan bir çeşit dikiş. (–Isp.; –Ezm.)

sıçanduzağı Aldatılma, fak: *Ben heç sıçanduzağına düşecek adam mıyım?* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

sıçankulağı [→ **sıçanotu** (I)]

sıçankuyruğu [**sıçankuyruğu eye**] Kaşık saplarına süs yapmak için kul-

lanılan bir araç. (Taraklı *Geyve –Kc.)

[**sıçankuyruğu eye**] : (–İst.)

sıçankuyruğu eye [→ **sıçankuyruğu**]

sıçanlamak Kırkını dolduran çocuğa her gittiği yerde yumurta, mendil, çorap, ekmek gibi verilen armağanlar. (–Isp. ve köyleri)

sıçanotu (I) [**sıcankulağı, sıçankulağı**] Bir çeşit yoncaya benzer ot. (Cenciğe –Ezc.)

[**sıcankulağı**] : (*Lâpseki –Çkl.)

[**sıçankulağı**] : (–Çr.)

sıçanotu (II) Ağı olarak kullanılan kimyasal bir madde. (–Tr.)

sıçınamak Sıçramak. (–Sm.; İncekum *Silifke –İç.)

sıçırgan [→ **sıçalak**]

sıçon [→ **sıçoyul -2**]

sıçoyul [**sıcavul, sıçon**] **1.** Bukalemun. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **2.** İri, bir çeşit fare. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**sıcavul**] : (–Brs.)

[**sıçon**] : (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

sıda Öfke, hırs. (Uçhisar –Nğ.)

sıdak (I) **1.** Yumuşayarak bozulmuş ipek kozası. (*İnegöl –Brs.) **2.** Yumuşak, çok ergin. (Yassıören *Senirkent –Isp.)

sıdak (II) [**sıdık, sıdıkmamma sıdıkyumurta**] Yerli yersiz ağlayan, sulu gözlü. (Çığrı *Dinar –Af.; *Nazilli –Ay.; *Ödemiş köyleri –İz.)

[**sıdık**] : (–İz.; Genek *Yatağan –Mğ.)

[**sıdıkmamma**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**sıdıkyumurta**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

sıdalak (I) Koyun kuzularken dişilik organından gelen yapışkan su. (Dorla –Kn.)

sıdalak (II) **1.** Ağustos ayında yetişen, çavuş üzümünden küçük taneli bir çeşit ak üzüm. (Geyikli *Ezine –Çkl.) **2.** Olgunlaşmaya başlayan, yumuşayan meyve. (*Çal –Dz.; –Ank.)

sıdalamak [→ **sıdalanmak** (I) **-2**]

sıdalanmak (I) [**sıdalamak, sıdmak** (II) **-2**] **1.** Çocuk ağlayacak olmak. (*Bor –Nğ.) **2.** Öfkelenmek, sinirlenmek. (Erkilet –Ky.; Sarılar *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.)

[**sıdalamak**] : (Göne –Nğ.)

[**sıdmak** (II) **-2**] : (Çomaklı *Korkuteli –Ant.) **3.** Üzülmek. (–Nş.)

sıdalanmak (II) Meyve sulanmak, olgunlaşmaya başlamak. (*Bor–Nğ.)

sıdalı (I) Ağlayacak gibi. (Bektaşlı –Yz.; –Nğ.)

sıdalı (II) Biraz olmuş, yenecek gibi, ermeye yakın (meyve vb. için). (*Bor –Nğ.)

sıdarasız **1.** Kılıksız, kötü giyimli. (Bahçeli *Bor –Nğ.) **2.** İşe yaramaz. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

sıddı Pantolon. (–Ank.)

sıddık [→ **sıdak** (II)]

sıdıkmamma [→ **sıdak** (II)]

sıdıkyumurta [→ **sıdak** (II)]

sıdır Hayvanların altını kurutmak için serpilen gübre, saman gibi şeyler. (Hatip –Kn.)

sıdırmak [**sıdıvermek, sımak** (III), **sidırmak**] **1.** Patlatmak, ezmek : *Çıbanı sıdırdı.* (Çığrı *Dinar, Sinirköyü –Af.; *Gelendost –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Söğüt –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; Genezin *Avanos –Nş.; Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; *Mut köyleri –İç.;

–Ant.; *Bodrum, *Fethiye –Mğ.)
[**sıdıvermek**] : (–Isp.)
2. Kırmak (yumurta vb. için). (–Gaz.)
[**sımak** (III)] : (–Nğ.)
[**sidırmak**] : (–Brd.)

sıdıvermek [→ **sıdırmak -1**]

sıdkı sıyrılmak Sevgisi, inanı yok olmak. (–Nğ.)

sıdmag [→ **sıtmak -1**]

sıdmak (I) [→ **sıtmak -1**]

sıdmak (II) **1.** Korkmak. (Yukarıseyit *Çal –Dz.) **2.** [→ **sıdalanmak** (I) **-2**]

sıfat Derelerin, ırmakların düz yerleri. (–Ank.)

sıfıla Kesilmiş filiz. (Güneyce –Rz.)

sıfın (I) Değirmen oluğunun deliğini daraltmak için ucuna takılan dar, ağaç boru. (*Gerze –Sn.; Muscalı *Çarşamba –Sm.; Çilehane *Reşadiye –To.; Kuz *Akkuş –Or.; –Rz.; Erkinis *Yusufeli –Ar.)

sıfın (II) **1.** Sarp, aşılması güç yerler, kayalık. (Karataş *Dinar –Af.; *Göksun, –Mr.) **2.** Çakıllı sarp dereler. (Hımıs *Elbistan –Mr.) **3.** Çakıl. (Hımıs *Elbistan –Mr.)

sıftı Hayvan ölüsü, leş. (Babik *Pütürge –Ml.)

sıgamak [→ **sığamak** (I)]

sıgmak Yerine yerleşmek. (*Kula –Mn.)

sığ (I) Çukur yerlere toplanan kar yığını. (Söğüt –Dz.; Çepni *Gemerek –Sv.; Kuruhöyük *Boğazlıyan –Yz.)

sığ (II) Ahırla oda arasındaki dar aralık, koridor. (–Ks.)

sığ (III) **1.** Dolu çuvalın ağzı bağlanırken ipin kaymasını önlemek amacıyla sokulan ince, sert sopa. (Berk –Bo.) **2.** Örgü şişi. (–Ks.)

sığ (IV) Sazlık, bataklık. (*Eğridir –Isp.)

sığ (V) Etek ucu çevresi. (Selçikli *Akhisar –Mn.)

sığaçlamak Budamak : *Ağaçları sığaçladım.* (Karain *Ürgüp –Nğ.)

sığalamak [→ **sığamak** (I)]

sığamak (I) [**sıgamak, sığalamak**] Sıvamak, kıvırmak (etek, kol, paça vb. için). (*Düzce –Bo.; –Ank.)
[**sıgamak**] : (*Kula –Mn.)
[**sığalamak**] : (*Düzce –Bo.)

sığamak (II) Okşamak. (–Dz.; –Ezc.; *Antakya –Hat.; –Ank.)

sığamak (III) Yeni gelişmeye başlayan fidanların serpilmesi için alt sürgünlerini budamak. (*Bor –Nğ.)

sığanak (I) **1.** Köstebek yuvası. (Yürükali *Mudanya –Brs.) **2.** Sığınak, siper. (Seyit *Çal –Dz.; –Krş.)

sığanak (II) Çevik. (Gelenbe *Kırkağaç –Mn.)

sığanak (III) **1.** Derlitoplu. (Söğüt –Dz.; –Es.) **2.** Ölçüsü uygun, tam tamına : *Bu adamın ne sığanak elbisesi var.* (–Af.)

sığanak (IV) Düzgün, pürüzsüz : *Sığanak tahta.* (Kırkyaran –Uş.)

sığanek Hızlı yağan, kısa süren yağmur, sağanak. (Söğüt –Dz.)

sığanmak Kendi kendine sıvazlanmak. (–Ank.)

sığar **1.** [→ **sınar, sığar -2**] **2.** Kafadengi, dost. (–Nğ.; *Ermenek –Kn.) **3.** [→ **sınar, sığar -1**]

sığaşlamak **1.** [→ **sıvazlamak -1**] **2.** Sevgisini abartmak, pohpohlamak. (–Nğ.)

sığazlamak [→ **sıvazlamak -1**]

sığeçlemek [→ **sıvazlamak -1**]

sığeşlamak [→ **sıvazlamak -1**]

sığı [→ **sığın** (II) **-1**]

sığıç (I) [→ **sığınç** (I) **-1**]

sığıç (II) Yük, ağırlık. (*Afşin –Mr.; Çalış *Haymana –Ank.)

sığın (I) [**sığı**] **1.** Bir çeşit geyik, karaca. (–Isp.; *Seferihisar, –İz.; Rumeli göçmenleri –İst.; Danacılı –Ada.; *Finike, *Elmalı –Ant.) [**sığı**] **:** (Dağ köyleri *Maçka –Tr.) **2.** Evcilleşmemiş sığır. (–Ezc.)

sığın (II) Kuş sürüsü. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

sığın (III) Şehit düşülen yer. (Emircekiraz *Gerede –Bo.)

sığın (IV) Çok, bol. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

sığın (V) Saldırı karşısında sinmiş (kimse). (*Adapazarı –Sk.)

sığınak (I) Av hayvanlarının sığındıkları sarp yerler, mağara. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

sığınak (II) Boz. (*Genç –Bn.)

sığınak (III) Değirmentaşı. (*Genç –Bn.)

sığınaşmak Sığmaya çalışmak, sığışmak. (*Silifke –İç.)

sığıncı [→ **sığınç** (I) **-1**]

sığınç (I) [**sığıç** (I), **sığıncı, sıkınç**] **1.** Sığınan kimse, sığıntı. (Tokat –Es.; *Çarşamba –Sm.; *Koyulhisar –Sv.) [**sığıç** (I)] **:** (*Merzifon –Ama.; *Afşin ve köyleri –Mr.) [**sığıncı**] **:** (–Gaz.) [**sıkınç**] **:** (Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.) **2.** Uşak. (*Çarşamba –Sm.)

sığınç (II) Ağırlık, yük : *Kimsenize sığınç olmak istemem.* (–Sv.; –Nğ.)

sığın geyiği Evcilleşmemiş sığır. (Karahisar *Tavas –Dz.)

sığınmalı Sığınmak, birine dayanmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sığır (I) **1.** Obur. (*Bor –Nğ.) **2.** Ahmak. (Vazıldan *Divriği –Sv.; *Bor –Nğ.)

sığır (II) Hayvan sürüsü. (*Bor –Nğ.)

sığıra sürmek Hayvanları otlağa sürmek. (*Bor –Nğ.)

sığır baldıranı Bir çeşit baldıran otu. (*Lâpseki –Çkl.)

sığırcık [→ **sivilcik**]

sığırdamı Ahır. (–Dz.)

sığırdan gelmek Otlamaya giden hayvan sürüsü akşam dönmek : *İnek sığırdan gelmedi.* (*Bor –Nğ.)

sığırdili (I) [**sığırguyruğu**] **1.** Yemeği de yapılan, dikenli bir çeşit yabanpancarı. (–Kü.; *Düzce –Bo.; –Sm.; *Ulubey –Or.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Bor –Nğ.; *Bodrum –Mğ.) [**sığırguyruğu**] **:** (Peşman *Daday –Ks.) **2.** Eğreltiotu. (Düzköy *Keşap –Gr.) **3.** Basma ile başıbağlı tütünlerinin aşılanmasından elde edilen bir çeşit tütün (beğenilmeyen). (–Sm.)

sığırdili (II) Bir çeşit şerbetli hamur tatlısı. (*Alaşehir –Mn.)

sığırdili (III) İnce, uzun francala. (–Yz.; –Ank.)

sığır dönümü Akşam. (–Ant.)

sığır eğleği Sığırların otlağa gitmeden önce toplandıkları yer. (*Sandıklı, *Dinar –Af.)

sığırgözü [→ **sığırkuyruğu -1**]

sığırguyruğu [→ **sığırdili** (I) **-1**]

sığırkoyun Kasım. (*Bayburt –Gm.)

sığırkuyruğu [**sığırgözü, sığırsiydiği** (II)] **1.** Boyu bir metre uzayan, sarı çiçek açan, geniş yapraklı bir çeşit bitki. (Düzağaç –Af.; *Lâpseki –Çkl.; –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Kn.)

[**sığırgözü**] : (–Kn.)
[**sığırsiydiği** (II)] : (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
2. Ekinler arasında açan mor renkli bir çiçek. (Celepköy *Çatalca –İst.)

sığırlık Ahır. (Pazarcık –Ank.; –Ada.)

sığırsidiği [**sığırsiydiği** (I)] **1.** Zikzaklı, kıvrımlı. (Güney *Yeşilova –Brd.; *Bor –Nğ.) **2.** Zikzaklı bir çeşit dikiş. (Güney *Yeşilova –Brd.; *Bor –Nğ.)
[**sığırsiydiği** (I)] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sığırsiydiği (I) [→ **sığırsidiği -2**]

sığırsiydiği (II) [→ **sığırkuyruğu -1**]

sığırsoğanı Soğan gibi kokan bir çeşit yaban otu. (Bağıllı *Eğridir–Isp.)

sığırt Dikiş. (–Nğ.)

sığırtikeni Sığırlarda yağ yapan bir çeşit bitki. (–Ank.)

sığırtmak [→ **seyirtmek**]

sığırtmeç Sığır çobanı, sığırtmaç. (Alhatlıçeşme *Simav –Kü.)

sığıryağı Hafif, ince bulut. (Kumbarlı *Yalvaç –Isp.)

sığıt Utanma, saygı : *Sığıtlı adam.* (–Kü.; *Çerkeş –Çkr.)

sığlam İnce, uzun filiz ya da fidan. (Cuma *Boyabat –Sn.; Sivrikese *Havza, –Sm.)

sığlamak (I) Budamak : *Kardeşim kavak ağacını sığlamış.* (Papazköy –Sm.)

sığlamak (II) Çamura batmak. (*Çarşamba –Sm.)

sığlamak (III) [→ **seyillemek -1**]

sığlı Selin getirdiği kumlu, çamurlu toprak, tarla. (Ficek *Reşadiye –To.)

sığma Gömlek. (–Ur.)

sığmak (I) Söylemek : *Yalan sığladı.* (*Gölpazarı –Bil.; Bozan –Es.; –Bo.; *Akyazı –Sk.)

sığmak (II) Yerleşmek. (Kuz *Akkuş, *Ünye –Or.)

sığna [→ **sıhna**]

sığnar [→ **sınar, sıñar -1**]

sığrınmak [→ **sındırmak** (II)]

sığtıt [→ **sızgıt**]

sığva Genç, yakışıklı. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

sıh 1. Çuvalların hayvan üstünde durmasını sağlayan çivi. (Armudan, Kuruçay –Ezc.) **2.** Ucu sivriltilmiş ağaç parçası. (Harput –El.)

sıhank Koyunların yaralarını iyileştirmekte kullanılan bir çeşit ot. (*Ahlat –Bt.)

sıhı Sıkı. (Karakoyunlu –Kr.)

sıhı fıkı [→ **sıkı fıkı**]

sıḫım [→ **sıkım -2**]

sıhırcım [→ **sıkırcım** (I)]

sıhlamak Dikkatle bakmak. (–Ezm.)

sıḫlamsu Çok ıslanmış, sudan çıkmış. (*Ardanuç ve köyleri –Ar.)

sıḫma Yelek. (–İst.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

sıḫmag 1. Patlamak. (–Brd.) **2.** İçindekini dökmek. (–Brd.)

sıhna [**sığna**] İyileştikten sonra kalan yara izi. (*Maçka –Tr.)
[**sığna**] : (–Rz.)

sıhrana Üzüm sıkılan yer, şıralık. (*Mut ve köyleri –İç.)

sıka [→ **sıkı** (I)]

sıkacak İşlenmek için yatırılan deriyi harçtan çıkardıktan sonra sıkmaya yarayan eğri ağaç. (–İst.)

sıkakazığı yıkanan giysiyi sıkmakta kullanılan üç çatallı ağaç. (–Ada.)

sıkanak Tahtadan yapılmış, içinde üzüm sıkılan ayaklı tekne. (Balçova –İz.)

sıkarlamak Sıkıştırmak, zorlamak : *Çuvalın ağzını sıkarla.* (*Senirkent,

*Eğridir ve köyleri, *Gelendost –Isp.; Çöplü *Çivril, Seyit *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Dursunbey –Ba.; *Merzifon –Ama.; *Bor–Nğ.; Çomaklı *Korkuteli –Ant.; *Mut –İç.; *Bodrum, *Milâs –Mğ.; Larnaka –Kıbrıs)

sıkçıl [→ **sıkı** (I)]

sıkdini Sık taneli üzüm salkımı : *Sıkdinili bağda bereketli üzüm olur.* (*Demirci –Mn.)

sıkgın (I) [**sıkkık, sıkkın** (I), **sıklat**] Sıkıcı, bunaltıcı. (Çığrı *Dinar–Af.; *Eğridir ve köyleri, –Isp.; Oğuz, *Acıpayam, Seyit *Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; *Akyazı –Sk.; *Sungurlu –Çr.; –Nğ.; *Silifke –İç.)
[**sıkkık**] : (Sarılar *Avanos –Nş.)
[**sıkkın** (I)] : (Çığrı *Dinar –Af.)
[**sıklat**] : (Peşman *Daday –Ks.)

sıkgın (II) [**sıkgun, sıkkın** (II)] **1.** Parasal sıkıntı çeken kimse : *Babam çok sıkkın, para bulamaz.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.) **2.** Sıkıntılı, üzgün. (–Dz.)
[**sıkgun**] : (Peşman *Daday –Ks.)
[**sıkkın** (II)] : (*Bor –Nğ.; Ahiköy –Mğ.)

sıkgın (III) Yayla, otlak bulamamış hayvan : *Bu davar sıkgındır et, yağ arama.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

sıkgu [**sıkı** (III), **sıktaç**] Sıkıştırma aygıtı, pres. (Peşman *Daday–Ks.)
[**sıkı** (III)] : (*Taşköprü –Ks.)
[**sıktaç**] : (Çakırlar *Havza –Sm.)

sıkgun [→ **sıkgın** (II) **-2**]

sıkı (I) [**sıka, sıkçıl, sıkırcım** (II)] Cimri. (Çığrı *Dinar –Af.; Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.; *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Mudanya –Brs.; *Düzce –Bo.; –Sm.; *Bor –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**sıka**] : (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)
[**sıkçıl**] : (Köşk –Ay.)
[**sıkırcım** (II)] : (*Düzce –Bo.)

sıkı (II) **1.** Bulgur. (–Bo.) **2.** Bulgur pilavı. (Barla *Eğridir –Isp.)

sıkı (III) [→ **sıkgu**]

sıkı (IV) **1.** Bir çeşit tatlı. (–Ba.) **2.** Pekmez yapma işi : *Bugün bizim evde sıkı var.* (*Taşköprü –Ks.)

sıkı (V) **1.** Silah, tabanca. (*Ödemiş –İz.) **2.** Dolma silahlarda barut üstüne indirilen tıpa. (*Antakya –Hat.) **3.** Mermi. (–Dz.; –Ba.)

sıkı fıkı [**sıhı fıkı, sıkı mıkı**] Candan, çok bağlı dost. (–Nğ.)
[**sıhı fıkı**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**sıkı mıkı**] : (Vazıldan *Divriği –Sv.)

sıkıgelen Sıkıca. (*Düzce –Bo.)

sıkılamak (I) Sızlanmak, sıkıntıdan ağlamak. (*Bor –Nğ.)

sıkılamak (II) Tüfeği doldurmak. (–Isp.)

sıkılamak (III) Baskı yapmak, korkutmak : *Biraz sıkılayınca herşeyi söyledi.* (–Kc.; –Sm.)

sıkılcım [→ **sıkırcım** (I)]

sıkılcım etmek Sert olmak, kırıcı davranmak. (*Lâpseki –Çkl.)

sıkılmak [**sıkınmak -1**] Çalışmak, zorlamak : *İşe fazla sıkılma, sonra hasta olursun.* (–Kıbrıs)
[**sıkınmak -1**] : (*Bor –Nğ.)

sıkım [**sıḫım, sıkmaç -2, sıkmık** (II)] **1.** Tutam. (*Akyazı –Sk.; –Ezc.; –Ur.; –Sv.; *Ermenek –Kn.)
[**sıkmık** (II)] : (*Kandıra –Kc.) **2.** Bir avuç dolusu şeyin sıkılmış durumu (helva, köfte vb.). (–Mr.;

–Ur.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Mut köyleri –İç.)
[sıḫım] : (*Gürün –Sv.)
[sıkmaç -2] : (Amik Ovası *Reyhanlı –Hat.)
3. Avuç içi uzunluğu : *Bu değnek on sıkımdır.* (–Nğ.; *Mut –İç.)

sıkı mıkı [→ **sıkı fıkı**]

sıkınç [→ **sığınç** (I) **-1**]

sıkınmak 1. [→ **sıkılmak**] **2.** Ayak-yolunda sıkıntı çekmek. (–Af.)

sıkıntı Nişastası alınan buğday artıkları : *Sıkıntıyı tavuklar az yer.* (*Bozdoğan –Ay.)

sıkırcım (I) [**sıhırcım, sıkılcım, sıkırdım**] Sıkıştırma, korku, baskı : *Sıkırcıma dayanamaz.* (Narlıdere –İz.; *Çarşamba –Sm.; Lohan –Gaz.; *Afşin –Mr.; Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Ada.)
[sıhırcım] : (–Gaz.)
[sıkılcım] : (–Ama.; *Zile –To.; *Çarşamba –Sm.)
[sıkırdım] : (Arslanköy *Mersin –İç.)

sıkırcım (II) [→ **sıkı** (I)]

sıkırdım [→ **sıkırcım** (I)]

sıkış Toplu, tıkız, şişman. (*Bahçe –Ada.)

sıkıtér olmak Ağrı ve sızıları dinmek. (–Bt.)

sıkız Biraz yanmış, kızarmış. (–Kn.)

sıkkık [→ **sıkgın** (I)]

sıkkın (I) [→ **sıkgın** (I)]

sıkkın (II) [→ **sıkgın** (II) **-2**]

sıkkınan Doğrulukla, gerçeklikle. (*Sivrihisar –Es.)

sıkkınlık Sıcaktan deride oluşan küçük kırmızı sivilceler, isilik. (*Mut –İç.)

sıklamak Çok ağlamak : *Ne sıklayorsun?* (*İznik –Brs.)

sıklat [→ **sıkgın** (I)]

sıklı Kilitli. (İskeçe göçmenleri –Ed.)

sıklık (I) [**sılık** (II), **sıtlık, silik** (VI) **-1, siluk -1, sülük** (V), **sütlük** (II)] Islık. (*Bergama –İz.; –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**sılık** (II)] : (Cenciğe –Ezc.)
[**sıtlık**] : (*Gazipaşa –Ant.)
[**silik** (VI) **-1**] : (–Tr.; –Rz.)
[**siluk -1**] : (*Maçka –Tr.)
[**sülük** (V)] : (–Tr.)
[**sütlük** (II)] : (*Manavgat –Ant.; –Mğ.)

sıklık (II) Toprak su kabı, testi. (Sille –Kn.)

sıkma (I) [**sıkman -1, 2; sıktırma** (I), **sıttırma**] **1.** İç giysisi, gömlek. (Işıklar –Af.; *Yalvaç, *Eğridir, *Senirkent, *Uluborlu, *Keçiborlu –Isp.; –Brd.; Çöplü, Söğüt *Çivril, Seyit *Çal –Dz.; Görece –İz.; Dikenli –Çkr.; Datya *Reşadiye –To.; –Sv.; *Kalecik, Dağhalil köyü, Kulaksız *Keskin –Ank.; Argıthanı *Ilgın –Kn.)
[**sıkman -2**] : (Senirköy, *Keçiborlu –Isp.)
[**sıttırma**] : (*Bünyan –Ky.)
2. Kollu ya da kolsuz korsa gibi sıkan kadın yeleği. (*Atabey, Kayıköyü–Isp.; Kavak *Yeşilova–Brd.; *Söğüt –Bil.; *Kurşunlu –Çkr.; Atlasköy *Sivrihisar –Es.; Satıyüzü, Eski Alibey *İskilip –Çr.; –Ur.; Salkuma –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.)
[**sıkman -1**] : (*Keçiborlu –Isp.; Erzin *Dörtyol –Hat.)
[**sıktırma** (I)] : (Yahşihan –Ank.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.)
3. Kısa palto, ceket. (Karatekin –Çkr.; *Ünye–Or.; Kızılviran–Kn.)
4. Bir çeşit pantolon, şalvar. (–To.; –Sv.; Kayık –Ed.)

sıkma (II) **1.** Bir çeşit hamur tatlısı, lokma. (Ağlı *Küre –Ks.) **2.** Arasına peynir, kıyma konarak katlanmış sac ekmeği, dürüm. (*Karaman, *Ermenek –Kn.; Tepecikören *Kozan –Ada.; –Ant.; *Tarsus, *Mut, Hurma *Silifke –İç.) **3.** İçine soğan ve kıyma konularak sıkılan mantı. (–Nğ.)

sıkma (III) Bir çeşit av tüfeği. (–Ama.)

sıkma (IV) Boyuna takılan altın ya da gümüş dizisi, gerdanlık. (*Biga –Çkl.; –Ama.; Kusköy –İç.)

sıkmaca Bir çeşit çocuk hastalığı. (–İst.)

sıkmaç [**sıkmaköfte**] **1.** Bulgur ve kıyma ile yapılan köfte. (*Afşin –Mr.; –Ada.)
[**sıkmaköfte**] : (–Ezc.)
2. [→ **sıkım -2**]

sıkmaköfte [→ **sıkmaç -1**]

sıkma makinesi Sepicilikte derilerin suyunu sıkmakta kullanılan aygıt. (–İst.)

sıkma meme Büyük meme : *Sıkma memeli keçi.* (Taşkaracalar *Kurşunlu –Çkr.)

sıkman 1. [→ **sıkma** (I) **-2**] **2.** [→ **sıkma** (I) **-1**]

sıkmar [→ **sıkra**]

sıkma sıkmak Sac ekmeğinin arasına peynir, çökelek vb. yiyecekler koyarak sarmak, dürüm yapmak. (İncekum *Silifke –İç.)

sıkmık (I) Bilek. (–Isp.)

sıkmık (II) [→ **sıkım -1**]

sıknaz Sık, yuvarlak, ak taneli bir çeşit üzüm. (Aşağı Karaçay *Acıpayam –Dz.)

sıkra [**sıkmar, sıkrağı, sıkravu, sımsar -1, sımsır**] Cimri. (–Ank. ilçe ve köyleri; *Kozan –Ada.; –Ed.)
[**sıkmar**] : (Kırım göçmenleri *Kadırga –İst.)
[**sıkrağı**] : (–Ank.)
[**sıkravu**] : (–Ba.)
[**sımsar -1**] : (*Bor –Nğ.)
[**sımsır**] : (Çığrı *Dinar –Af.; *Çal köyleri, Söğüt, Honaz –Dz.; *Elmalı –Ant.)

sıkrağı [→ **sıkra**]

sıkranmak Ağlamak. (*Çal –Dz.)

sıkravu [→ **sıkra**]

sıkrınmak [→ **sımkırtmak -3**]

sıksarı Bir çeşit sarı ve yuvarlak taneli üzüm. (–Mğ.)

sıksınmak Sık saymak, sık bulmak : *Bahçedeki ağaçları sıksındım.* (–Ada.)

sıktaç [→**sıkgu**]

sıktarmak Sıkıştırmak. (Merdinik *Göle –Kr.)

sıktığını un itmek Bir işi başarmak. (*Bor –Nğ.)

sıktır çalmak Kovmak, başından atmak. (–Tr.)

sıktırma (I) [→ **sıkma** (I) **-2**]

sıktırma (II) Fes üstüne dizilen altın. (*Gemerek –Sv.; Akçakaya –Ky.)

sıktırma (III) Sallanan ya da eğri duran bir şeyin altına sıkıştırılan taş, ağaç parçası : *Öteki uca bir sıktırma koyuver.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

sıktırma (IV) Kemer, kuşak. (Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)

sıl Gübre. (*Nazimiye –Tn.)

sılacı Yabancı yerden memleketine dönen kimse : *Haydın sılacılar geliyorlarmış, biz gediyoruz.* (Başvartenik *Kemaliye –Ezc.)

sılakap Biçilen tarlada kalan ekin kökleri. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

sıldırım Yalçın, sarp : *Sıldırım kaya.* (*Doğubayazıt –Ağ.)

sılgıç [→ **silgiç** (II)]
sılık (I) Kirli, pis. (Çilehane *Reşadiye –To.)
sılık (II) [→ **sıklık** (I)]
sılka Ana yoldan ayrılan dar yol. (–Ks.)
sılkmek Temizlemek. (Bayadı –Or.)
sıllı sıtırlı Şanslı, talihli. (*Gelendost –Isp.)
sıltakçı [→ **şıltakçı**]
sıltarmak Soğuktan donmak, çok üşümek. (İncekum *Silifke –İç.)
sıltav Sözde neden, bahane. (Dalavar, Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)
sılyan Az budaklı düzgün ağaç : *Sılyan gibi boyu var.* (*Maçka –Tr.)
sımak (I) Bir çeşit bitki. (*Nazimiye –Tn.)
sımak (II) Bozmak (sözü, emri, yemini) : *Buyruk sıdı.* (Aşağı Ilıca –Es.)
sımak (III) [→ **sıdırmak -2**]
sımar [**sımarlık**] Sisli, kapalı, sıkıntılı hava. (Apturrahmanlar *Serik, *Finike, *Elmalı –Ant.)
[**sımarlık**] : (Karaveliler –Ant.)
sımarlık [→ **sımar**]
sımatara Tarla ekerken iki ucundan iple bele bağlanan, içine tohum konan çuval. (Salarha –Rz.)
sımcak Kedi. (Çakallı –Ada.)
sımırsamak Nemlenerek gevşemek : *Leblebi sımırsadı.* (Kasaba *Kaş –Ant.)
sımırtlak Şaşkın, ne yapacağını bilmeyen. (*İskilip –Çr.)
sımışka Ayçiçeği. (–Rz.; –Kr.)
sımızmak Mızıkçılık yapmak. (*Bergama –İz.)
sımkırmak [**sımkırtmak -2**] **1.** Hıçkırmak. (Çakıralan *Havza –Sm.; –Sv.; *Mut –İç.) **2.** İçin için, sessizce ağlamak. (–Dz.)
[**sımkırtmak -2**] : (*Ezine –Çkl.) **3.** Burun temizlemek, sümkürmek. (Seyit, *Çal –Dz.)
sımkırtmak [**sıkrınmak**] **1.** Surat asmak, somurtmak. (Ziyere –Ama.) **2.** [→ **sımkırmak -2**] **3.** Kendini ağlamaya zorlamak : *Sımkırtıyor sımkırtıyor, gözünden yaş çıkmıyor.* (Narlıdere –İz.)
[**sıkrınmak**] : (*Kula –Mn.)
sımsak Bir çeşit sivrisinek. (*Maçka –Tr.)
sımsar **1.** [→ **sıkra**] **2.** Yemek seçen, az yiyen. (–Ba.)
sımsık [→ **sumsuk** (I) **-1**]
sımsık vurmak [→ **sumsuklamak -1**]
sımsır [→ **sıkra**]
sına (I) Araba tekerleğinin çemberi. (Kızılcaören –Kü.; *Kurşunlu –Çkr.)
sına (II) Yaşıt, akran. (Yakaköyü –Brd.)
sınaḫ [→ **sınak**]
sınak [**sınaḫ**] Denenmiş. (Emircekiraz *Gerede –Bo.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Zellice *Sarıkamış –Kr.; *Saimbeyli –Ada.)
[**sınaḫ**]: (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
sınaka Atasözü. (–Ur.; *Silifke –İç.)
sınanan Tütün yaprağı, pastal.(–Ama.)
sınangı [**sınangi, sınangu, sınanğı, sınanğın, sınavuç**] Deneme, deney. (–Isp.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Arslanköy –İç.)
[**sınangi**] : (–Sv.)
[**sınangu**] : (–Ks.)
[**sınanğı**] : (İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; Tokat –Es.)
[**sınanğın**] : (Orhaniye *Marmaris –Mğ.)
[**sınavuç**] : (–Ezc.)

sınangılı [**sınañgın -1, 2; sınangul, sınangullu, sınangulu, sınanğılı, sinangili, sinangin, sinangül**] **1.** Denenmiş, denemeden geçmiş. (İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; *Afşin –Mr.; Erzin *Dörtyol –Hat.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[**sınañgın -1**] : (*İzmit –Kc.; *Düzce –Bo.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Ermenek –Kn.)
[**sınangul**] : (–Ks.; *Boyabat –Sn.; –Sv.)
[**sınangulu**] : (–Sn.; –Sv.)
[**sınanğılı**] : (Sarılar *Avanos –Nş.; –Ada.)
[**sinangin**] : (–Sv.)
2. Denemiş, bilgili, tecrübeli. (–Isp.; *Çarşamba –Sm.; Kuz *Akkuş –Or.; *Afşin –Mr.; Maksutlu *Şarkışla, *Zara, *Koyulhisar–Sv.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**sınañgın -2**] : (Çorduk –Ada.)
[**sınangullu**] : (–Tr.; –Sv.)
[**sinangili**] : (–Sv.)
[**sinangül**] : (–Tr.)

sınañgın 1. [→ **sınangılı -1**] **2.** [→ **sınangılı -2**]

sınangi [→ **sınangı**]

sınangu [→ **sınangı**]

sınangul [→ **sınangılı -1**]

sınangullu [→ **sınangılı -2**]

sınangulu [→ **sınangılı -1**]

sınanğı [→ **sınangı**]

sınanğılı [→ **sınangılı -1**]

sınanğın [→ **sınangı**]

sınap 1. Dolandırıcı. (Kisenit *Feke –Ada.) **2.** Söz dinlemeyen, dikkafalı kimse. (Kuzgun –Ada.)

sınarlanmak Barınmak. (Gevrekli*Seydişehir –Kn.)

sınar, sıñar [**sığar -1, 3; sığnar, sınğar**] **1.** Akraba, yakın. (Köşk –Ay.; Ortaköy *Mecitözü –Çr.; *Zile –To.; Vazıldan *Divriği –Sv.; Köşker –Krş.; *Develi, Yemliha –Ky.; Seydin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; Kılbasan *Karaman –Kn.; *Kozan, İncirlik –Ada.; Civanyaylağı *Tarsus, –İç.)
[**sığar -3**] : (*Ermenek –Kn.)
[**sığnar**] : (–Ada.)
[**sınğar**] : (–Krş.; *Avanos –Nş.)
2. Eşdeğer, denk. (Kızılhisar *Acıpayam –Dz.; *Tosya –Ks.; *Kargı –Çr.; Pazar *Kızılcahamam –Ank.; Hisarcık –Ky.; –Nğ.; *Karaman –Kn.; *Serik –Ant.)
[**sığar -1**] : (–Ama.; *Zile –To.)
3. Sıra, dizi : *Dağ sınarı çok hoştur.* (*Geyve –Kc.)

sınaşık Alışkın. (Yeniköy –Ba.; Mecidiye *İzmit –Kc.; Kurşunlu *Gölpazarı –Bil.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

sınaşmak (I) [**sınışmak**] **1.** Alışmak : *Çocuk mektebe sınaştı.* (*Bandırma, Çağış, Ömerköy, Seydin –Ba.; Yeniköy *Orhangazi, *Mustafakemalpaşa –Brs.; Cumhuriyet *Beykoz –İst.; –Bil.; –Es.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; *Hayrabolu –Tk.)
[**sınışmak**] : (–Çkl.)
2. Kullanmak. (*Fethiye –Mğ.) **3.** Tanışmak, dost olmak. (Çığrı *Dinar –Af.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Kü.; Çayırköy *İzmit –Kc.)

sınaşmak (II) Karşılıklı kuvvet denemek. (*Düzce –Bo.)

sınaştırmak Alıştırmak. (Tunaboyu –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

sınat 1. Sonbaharda bitkileri vuran soğuk. (–Kn.) **2.** Don vurma, don çalma. (–Kn.)

sınavuç [→ **sınangı**]
sıncar Em yapımında kullanılan bir bitki. (Çepni *Gemerek –Sv.)
sıncık Üzüm sucuğu. (Babik *Pütürge –Ml.)
sıncıkmak Sabırsızlanmak, bekleyememek. (–Ks.; –Çkr.; –Ml.; –Sv.; Büyükçaylı, Kuzuculu –Ada.)
sınçıramak Sıçramak. (Tekeler *Silifke –İç.)
sında Özellikle ayakta çıkan çıbanı delmeye yarayan araç. (Arapsun –Nğ.)
sındak Birbirini kesen iki yol arasındaki üç köşeli toprak parçası. (Bozanönü –Isp.; Zöhnecik *Nizip, Akçaköy –Gaz.; İğde *Elbistan –Mr.)
sındı [**sındık** (IV), **sındır, sındu, sindi, sundu**] Makas. (İshaklı *Bolvadin, Çığrı *Dinar –Af.; *Uluborlu, *Gelendost ve köyleri –Isp.; Horzum –Brd.; Çöplü *Çivril, Eziler, Honaz –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Umurlu, Bağarası –Ay.; *Foça, *Ödemiş ve köyleri –İz.; *Demirci–Mn.; –Ba.; *Bayramiç –Çkl.; Çağlayanköyü –Brs.; *Alayunt –Kü.; Alpagut *Söğüt, Arıcaklar *Gölpazarı –Bil.; Tokat –Es.; *İzmit –Kc.; *Gerede –Bo.; *Kartal –İst.; Kozlukadı *Devrek, *Safranbolu –Zn.; *Araç, *Küre –Ks.; *Mecitözü, Kayı *İskilip, *Alaca –Çr.; *Boyabat –Sn.; Zuğu, Gümüş, Halas –Ama.; *Niksar –To.; –Ml.; *Nizip, Pazarcık –Gaz.; –Mr.; Karamustafalı, Erzin –Hat.; Tekerahma *Gürün –Sv.; Darıcı *Sorgun, Bektaşlı –Yz.; –Ank. ve merkez köyleri; –Krş.; *İncesu, *Develi, Erkilet, Hisarcık –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ürgüp –Nş.; *Beyşehir –Kn. ve köyleri; –Ada.; Karatiken *Tarsus, Yanpar, Belenkeşli –İç.; Kalkan *Akseki –Ant.; *Ula, Gölcük, Karaçulha, Düğrek –Mğ.; Tatarlı *Saray –Tk.)
[**sındık** (IV)] : (Haydere –Ay.)
[**sındır**] : (Akdoğan *Kızılcahamam –Ank.)
[**sındu**] : (Peşman *Daday –Ks.)
[**sindi**] : (Yılanlı *Eğridir –Isp.; Geyve –Kc.; *Ayaş, Buğralar *Kızılcahamam –Ank.; Burhan *Karaman –Kn.)
[**sundu**] : (Karabüzey *Araç, Aşağı Kayı, *Tosya, –Ks.; Oğlakçılar *Boyabat –Sn.; *Iğdır –Kr.)
sındıdan çıkma Yeni. (Çepni *Gemerek –Sv.)
sındık (I) [→ **sindik** (I)]
sındık (II) Şemsiye. (*Merzifon –Ama.)
sındık (III) Sandık. (*İncesu –Ky.)
sındık (IV) [→ **sındı**]
sındıka Kertenkele. (Bahçecik –Kc.)
sındımcı Arabayı çekmeyen at.(*Merzifon –Ama.)
sındım oynamak **1.** At arabayı çekmemek. (*Merzifon –Ama.) **2.** Yerinde tepinmek : *At sındım oynuyor*. (Aynaağaç* Vezirköprü,*Havza, *Terme –Sm.;*Merzifon–Ama.)
sındır [→ **sındı**]
sındırgaç Nehir suyunu altındaki delikten süzen bir çeşit küp. (–Ada.)
sındırıcı **1.** Öldüren, katil. (Duğla *Mecitözü –Çr.; Yolüstü *Ardanuç –Ar.) **2.** Korkutan. (*Akyazı –Sk.) **3.** Vurucu kırıcı (kimse). (Yolüstü *Ardanuç –Ar.)
sındırmak (I) **1.** Korkutmak, sindirmek. (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; –Mğ.) **2.** Kımıldamadan durmak.

(*Kozan –Ada.) **3.** Yenmek. (*Ahlat –Bt.)

sındırmak (II) [**sığrınmak, sınırsamak** (II)] Sindirmek, hazmetmek. (–Rz. ve köyleri)
[**sığrınmak**]: (–Isp.)
[**sınırsamak** (II)]: (Taşbeşik *Bozkır –Kn.)

sındırmak (III) Uzatmak, indirmek : *Pencereden onu sındır.* (Akdoğan *Kızılcahamam –Ank.; –Kn.)

sındırmak (IV) Kırmak, akıtmak : *Yumurtaları tabağa sındır.* (–Ay.; *Iğdır –Kr.)

sındırmak (V) **1.** Şişkin şeyin havasını boşaltmak, söndürmek : *Topu sındır.* (*Sivrihisar –Es.) **2.** Bir şeyi kırmak. (Yassıviran *Sivrihisar –Es.)

sındu [→ **sındı**]

sındük [→ **sindik** (I)]

sıngı Öç : *Bunun sıngısını çıkarırım.* (*Kozan –Ada.)

sıngıldamak Korkarak titremek. (*Düzce –Bo.)

sıngıl sıngıl Eğri, içe dönük basarak (yürümek için) : *Amma da sıngıl sıngıl yürüyorsun.* (*Ergân –Ezc.)

sıngın [**sınğın, sınık** (III) **-1**] **1.** Gözü korkmuş, sinmiş kimse. (*Mudanya –Brs.; *Akyazı –Sk.; Ceylan *Lüleburgaz –Krk.) **2.** Çekingen, ürkek. (Pınarbaşı *Bayramiç –Çkl.; *Mut –İç.) **3.** Üzgün, düşünceli, canı sıkkın. (–Isp.; *Sivrihisar –Es.; *Haymana –Ank.; –Kn.)
[**sınğın**] : (Tokat –Es.)
4. Bıkkın, usanmış. (–Ba.; Ceylan *Lüleburgaz –Krk.) **5.** Yenilmiş, yenik. (–İst.; –İz.) **6.** Bakımsız, zayıf. (Tavaklı *Ezine –Çkl.) **7.** Sersem, budala. (Kızılcabölük –Dz.)
[**sınık** (III) **-1**] : (Çakır –Af.; –Kü.)

sıngırcak Bir çeşit tahterevalli. (*Kurşunlu –Çkl.)

sınğar [→ **sınar -1**]

sınğarmak Kendini korumaya hazırlanmak. (–Ama.)

sınğıç Beşik oturağı. (*Gördes –Mn.)

sınğıldamak (I) [→ **sınkıldamak**]

sınğıldamak (II) Suçluluk duymak. (–Ank.)

sınğın [→ **sıngın -3**]

sınıf Sıra : *Sınıf yok mu?* (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)

sınıkcı [→ **sınıkçı**]

sınık (I) Kırık, çıkık. (–Brs.; Ezine –Ama.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Iğdır –Kr.; *Kemah –Ezc.; –Vn.; *Silvan –Dy.; –Ur.; –Gaz.; –Mr.; *Çiçekdağı –Krş.; –Nğ.; –Kn.; –Ant.)

sınık (II) Kanıklık, göz tokluğu : *Zenginlere nisbetle fakirlerin gönlü sınıklıdır.* (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

sınık (III) **1.** [→ **sıgın -7**] **2.** İyi yürekli, saf. (–Kn.) **3.** Utangaç. (Türkşerefli *Haymana –Ank.)

sınık (IV) Kırgın, dargın. (Çelik *Besni –Adı.; Üçem *Balâ –Ank.)

sınık (V) Soluk, renksiz : *Sınık benizli.* (Bergaz *Ezine –Çkl.; –İst.;–Ed.; *Hayrabolu –Tk.)

sınık (VI) **1.** Pamuk çekirdeği. (Bademli –Kn.) **2.** Pamukta bozuk lifler. (*Mut –İç.) **3.** Yastık içine doldurulan pamuk, yün ya da bez. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

sınık (VII) Derviş. (*Ünye –Or.)

sınık (VIII) **1.** İçi boş, çürük : *Sınık ceviz.* (Kadıköy –Dz.) **2.** Bozuk : *Sınık saat.* (–Brs.)

sınık (IX) İstekli : *Hiçbir şeye sınık değilim.* (Gölcük –Mğ.)

sınık bağı Sıkı bağlanan bağ. (*Tire –İst.)

sınıkçı [**sınıḫcı**] Kırık, çıkık bağlayan kimse. (–Isp.; –Bo.; –Ama.; *Şebinkarahisar –Gr.; Yavuz *Şavşat, *Ardanuç köyleri, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; –Ezc.; –Vn.; –Mr. ilçe ve köyleri; *Koyulhisar, *Şarkışla, *Gürün, Çepni *Gemerek, *Zara –Sv.; Köşker –Krş.; *Bünyan, *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; –Kn.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.; *Silifke –İç.; –Mğ.)
[**sınıḫcı**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sınıkçılık Kırık ve çıkık kemikleri yerine getirip sarma, bağlama becerisi. (*Bor –Nğ.)

sınıkdırmak Bağırıp çağırmak. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

sınıklamak Kırık ve çıkıkları sarmak. (Çepni *Gemerek –Sv.)

sınıkmak (I) **1.** Bıkmak, yılmak. (Söğüt, Honaz –Dz.) **2.** Susup kalmak. (*Kula –İz.) **3.** Üzülmek, üzgün olmak. (–Ank.)

sınıkmak (II) Zayıflamak, cansızlaşmak. (Ciritdüzü *Şavşat –Ar.)

sınıkmak (III) Saklanmak. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

sınıksa Üzgün, sessiz, içe dönük kimse. (*Sandıklı –Af.)

sınır (I) Duvar. (–Ba.)

sınır (II) Kaydırak oyunu. (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.)

sınır (III) Diz arkası. (Elpen *Saimbeyli –Ada.)

sınırsamak (I) Yenilmek. (–Ed.)

sınırsamak (II) [→ **sındırmak** (II)]

sınışmak [→ **sınaşmak** (I) **-1**]

sınkıldamak [**sınğıldamak** (I)] Sallanmak, sarsılmak. (*Simav –Kü.) [**sınğıldamak** (I)] : (–Bo.)

sınkırmak (I) Sümkürmek. (Çığrı *Dinar –Af.)

sınkırmak (II) Kabı aşağı çevirerek içindeki sonuna dek dökmek. (Bayralar *Elmalı –Ant.)

sınmak (I) Kırılmak. (Tokat –Es.; –Ama.; Çilehane *Reşadiye –To.; –El.;Ayşepınar –Ky.; *Bor –Nğ.; Azerbaycan)

sınmak (II) **1.** Korkmak, sinmek. (–İz.; *Alaşehir, *Salihli –Mn.; *Osmancık –Çr.; *Ardanuç –Ar.; *Marmaris –Mğ.) **2.** Yenilmek, geri çekilmek. (Alpagut *Mudurnu–Bo.; *Ahlat –Bt.; *Antakya –Hat.; Köşker –Krş.; Yeniköy *Osmaniye –Ada.) **3.** Usanmak, bıkmak, yılmak. (Yeniköy –Ba.; –Çkl.; –Brs.; *Akyazı –Sk.; *Lüleburgaz –Krk.) **4.** İçine kapanmak, neşesi gitmek. (*Ermenek –Kn.)

sınmak (III) Sığmak. (*Gerze –Sn.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; –Ada.)

sınmak (IV) Doğum yapmak. (Çepni *Gemerek –Sv.; *Bünyan –Ky.)

sınmak (V) **1.** Beğenmek, imrenmek. (Peşman *Daday –Ks.) **2.** Alışmak, uymak. (Büyükkabaca *Uluborlu –Isp.)

sınmak (VI) **1.** Küçülmek, fire vermek. (–Gaz.) **2.** Bozulmak. (–El.; –Gaz.; Aşağıpınar –Ky.) **3.** İnmek, sönmek, azalmak. (*Gürün –Sv.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.)

sınnak At ve sığır tırnağı. (Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Gazipaşa –Ant.; *Gülnar –İç.)

sınnap Yüzsüz, sırnaşık : *Sınnap adam.* (Şekeroba –Mr.)

sınor İki tarla arasındaki sınır. (*Hozat –Tn.)

sıntarmak 1. Karşı gelmek, azarlamak. (*Çarşamba –Sm.; Kuz *Akkuş –Or.; Kemikler *Milâs, *Bodrum –Mğ.) **2.** Arsızca gülmek, sırtarmak. (Kuz *Akkuş –Or.)

sıntaş Anıt. (Kadıçiftliği –İst.)

sıntıraç [**sıntıreç**] Nalbantların kullandıkları tırnak yontma bıçağı. (Peşman *Daday –Ks.; Apsarı –Çkr.; –Çr.; –Ama.)
[**sıntıreç**] : (–Mğ.)

sıntıreç [→ **sıntıraç**]

sıntur Anormal. (–Af.)

sıpa 1. Üç ayaklı merdiven. (Cumalıkızık –Brs.; –Yz.) **2.** Bir çeşit sehpa. (–Af.; –Yz.; *Yatağan –Mğ.) **3.** Deri kurutmak için kullanılan sehpa. (–İst.)

sıpar (I) Siper. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

sıpar (II) [**sıparı**] İzmaritbalığı. (–Rz.)
[**sıparı**] : (–Rz.)

sıparı [→ **sıpar** (II)]

sıpartlamak [→ **sıpatlamak**]

sıpatlamak [**sıpartlamak**] Sıvamak, yukarı çekmek (kol, etek, paça vb.). (*Tirebolu –Gr.)
[**sıpartlamak**] : (Korzaf *Şiran –Gm.)

sıpçık Kötülük yapan, kötü yürekli kimse. (Aziziye *Bayat –Af.)

sıpḫınmaḫ Birden yerinden fırlamak. (Kerkük)

sıpıç Küçük sıpa. (*Yıldızeli –Sv.)

sıpıḫmaḫ Gizlice kaçmak, sıvışmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sıpındır [**sıpıntırık**] Dayak,sopa. (*Mustafakemalpaşa –Brs.)
[**sıpıntırık**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

sıpıntırık [→ **sıpındır**]

sıpırdak Koyun ağılı. (–Sn.)

sıpır kesesi Bez çanta. (–İz.)

sıpır sıpır Parça parça : *Sıpır sıpır döküldü.* (Söğüt –Dz.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; Küçükisa *Zile –To.; Bayadı–Or.; *Alucra –Gr.; –Ank; –Yz.)

sıpırtlamak Ağacı yalnız gövde kalacak biçimde budamak. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

sıpırtmak (I) **1.** Kovalamak, kaçırmak. (–Ezm.; *Koyulhisar –Sv.; –Ed.) **2.** Gizlice kaçmak. (–Yz.)

sıpırtmak (II) Aşırmak, çalmak. (*Ünye –Or.) **2.** Almak. (*Çarşamba –Sm.)

sıpırtmak (III) **1.** Onur kırıcı söz söylemek, sövmek. (*Çarşamba –Sm.) **2.** Darılmak. (Rumeli göçmenleri –İst.)

sıpışka Kibrit: *Sıpışkayı apardı.* (Bayburt *Sarıkamış, Bayraktutan *Iğdır –Kr.)

sıpıtıvermek [→ **sıpıtmak** (I) **-1**]

sıpıtmak (I) [**sıbıtmak -1, 2; sıpıtıvermek**] **1.** Atmak, fırlatmak. (Kırkağaç –Isp.; –Brd.; *Tire –İz.; Urganlı *Turgutlu –Mn.; Yeniköy *Susurluk–Ba.; –Brs.; *Emet–Kü.; Pazarcık *Bozüyük –Bil.; Tokat –Es.; –İst.; –Ezm.; *İncesu –Ky.; *Ilgın –Kn.; *Osmaniye, Bulgaristan göçmenleri *Kozan, Haliliye *Ceyhan –Ada.; –Ed.; Bulgaristan göçmenleri *Lüleburgaz –Krk.; –Tk.)
[**sıbıtmak -1**] : (Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.; Fili *Biga –Çkl.;

Pazarcık –Bil.; *Mudurnu –Bo.; *Lüleburgaz –Krk.)

[sıpıtıvermek]: (Sidek *Kaş –Ant.)

2. Bir şeyi gizlemek, yok etmek, çalmak. (*Düzce –Bo.)

[sıbıtmak -2]: (*Yalova –İst.)

3. Bir şeyin yerini değiştirmek. (Numanoluk *Seyitgazi –Es.)

sıpıtmak (II) Aklını kaçırmak, sapıtmak. (Tavşancıl *Gebze –Kc.; –Sm.)

sıpıtmak (III) Önem vermemek. (–Ank.)

sıpıtsız Tutarsız, güvenilmeyen: *Sıpıtsız insan.* (Meydanlı *Kadınhanı –Kn.)

sıpıyan Tembel. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

sıpka Tütün çubuğu. (Ezm.)

sıpkın 1. Demir çatal, dirgen. (Bulgaristan göçmenleri, Nilüfer –Brs.) **2.** Balıkçı zıpkını. (*Mudanya –Brs.)

sıplık Semiz, etli, besili. (*Antakya –Hat.)

sıpor Dayanacak kimse, dayanak: *Mehé gétdi Hasan'a sıpor oldu.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sıp sığlam İnce, uzun, biçimsiz: *Sıp sığlam ağaç.* (–Sm. ve köyleri)

sır (I) Hafif esen dondurucu yel. (*Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.)

sır (II) Tanrı. (*Merzifon –Ama.)

sır, sīr (III) Sığır. (Hasanoğlan –Ank.)

sıra (I) Topluluktaki kişilerin belli zamanlarda sıra ile verdikleri yemek, şölen. (–Ba.; *Bor –Nğ.)

sıra (II) Kimi sözcüklerin sonuna eklenerek ablatif anlamı verir: *Yanısıra, ardısıra, aklısıra.* (Sıyrıklık *Suşehri –Sv.)

sıra (III) Kimyon ve buna benzer kokulu bir ot. (Pozantı, *Karaisalı –Ada.; *Mut köyleri, *Silifke, *Mersin –İç.; *Bodrum –Mğ.)

sıraan [→ **sıran** (I) **-1**]

sırabaşı 1. Yemekli toplantıları başlatan ve yöneten kimse. (*Bor –Nğ.) **2.** Sınıf başkanı. (–Çkr.)

sıraca 1. Ağaçların, özellikle üzüm kütüklerinin köke yakın yerlerinde boğum boğum beliren ve kurumalarına neden olan bir hastalık: *Bu fidan sıraca getirmiş, söküp atın.* (*Bor –Nğ.) **2.** Mikrop. (Çepni *Gemerek –Sv.)

sıracek Sözcükleri sürerek satırları okumaya yardım eden, bükülerek kalem biçimine getirilmiş kâğıt. (–Bt.)

sıralık Sıra ile ağaç dikilerek yapılan sınır. (Balkur *Devrek –Zn.)

sıramaç Sıraya dizilmiş, sıralanmış: *Sıramaç kayalara baksana.* (Haydarbeyli, Salmanlı –Yz.)

sıramalı Değerli, seçkin. (*Bor –Nğ.)

sıraman Birdirbir oyunu. (*Üsküdar –İst.)

sıran (I) **[sıraan] 1.** Ateş küreği. (–Dz.; *Biga –Çkl.; *Mudanya –Brs.; –Ant.; Ahiköy, –Mğ.)

[sıraan]: (–Sm.)

2. Hamur kesmeye, tekne kazımaya yarayan üçgen biçiminde bir araç, keski. (–Ba.; –Brs.; –Ant.)

sıran (II) Bir çeşit mantı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

sırana (I) **[sıramı]** Hamur çevirmeye yarayan demir araç. (–İst.)

[sıramı]: (Kepez –Çkl.; *Lüleburgaz –Krk.)

sırana (II) –dığı zaman, –dıkça anlamı veren ek: *Gittik sırana.* (İmamlı *Silifke –İç.)

sıranı [→ **sırana** (I)]
sıran sıran Sıra sıra. (–Sm.)
sırasını savmak Ölmek. (*Bor –Ng.)
sıra sıra bağlamak Sıkıştırarak, çeke çeke, çözülmeyecek biçimde bağlamak. (–Krş.)
sırat Yağ, peynir ve yoğurdun yeşilimsi suyu. (–Rz.)
sıraverdi Bir sırada, sıralı. (–Sm.)
sıraz Kara, küçük pullu, büyükçe bir çeşit balık. (*Eğridir –Isp.)
sırça (I) [**sırçak**] Renkli camdan bilezik. (*Mecitözü –Çr.; –Sv.; –Yz.; –Ada.)
[**sırçak**] : (–Sv.; Yeniköy –Mğ.)
sırça (II) İçi sırlı çömlek. (–Kü.; Bahçeli *Bor –Ng.)
sırçabarmak [→ **sırçaparmak**]
sırçak [→ **sırça** (I)]
sırçalmak **1.** Öfkeli öfkeli dolaşmak. (Cenciğe –Ezc.) **2.** Hızlı yürümek, koşmak. (Cenciğe –Ezc.)
sırçan (I) [**sirçen**] **1.** Eğrilmiş ip yumağı. (–Brd.; Çöplü *Çivril, Seyit *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Yenice –Ay.; *Tire –İz.; *Eceabat –Çkl.; *Karacabey –Brs.; Kayı *Emet, Başköy *Tavşanlı –Kü.; Karaağaç, Tozman *Söğüt –Bil.; –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –İst.; *Sungurlu –Çr.; Kızılhisar *Reşadiye –To.; *Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Ula –Mğ.)
[**sirçen**] : (Çini *Akseki –Ant.) **2.** İplik yapılacak pamuk demeti. (Akköy *Söğüt –Bil.)
sırçan (II) Fare, sıçan. (Şıhlar *Uluğbey –Or.; Bahçeli *Bor –Ng.)
sırçan (III) Mısır koçanı. (Çığrı *Dinar –Af.; Uluborlu *Senirkent, Aliköy, Kurna –Brd.; Söğüt –Dz.)
sırçancı Dokumacı : *Sırçancı kızı ne bilir.* (–Mn.)
sırçancıl Delice denilen bir çeşit kuş. (Dağhalil –Ank.)
sırçan etmek Bükülmüş yün ipliğini iki kat etmek. (Celaliye –İst.)
sırçaparmak [**sırçabarmak**] Serçeparmak. (*Düzce –Bo.)
[**sırçabarmak**] : (*Silifke –İç.)
sırçık Şımarık, arsız. (*Ahlat –Bt.)
sırçıl Temiz ve düzenli giyinen. (Başakköyü *Hekimhan –Ml.)
sırd Sırt. (Hasanoğlan –Ank.)
siré Sıra. (Koyundere *Ahıska –Kr.)
sırga (I) [**sırğa** (I)] Küpe. (Kadıçiftliği –İst.; Karaçay –To.; *Yusufeli –Ar.; –Bt.; –Ky.)
[**sırğa** (I)] : (*Erciş –Vn.; *Çumra –Kn.; Ergani *Osmaniye –Ada.)
sırga (II) Büyük çuval, harar. (–Ur.)
sırgan Isırgan otu. (*Tirebolu –Gr.)
sırgat **1.** Hayvan sayımı yapan kimse. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **2.** [→ **sırkat**]
sırgı (I) Baş ağrısı : *Sırgıdan yüzüm şişti.* (*Çeşme –İz.)
sırgı (II) Öküz koşularak çekilen harman toplama aygıtı. (Ceylan *Lüleburgaz –Krk.)
sırğa (I) [→ **sırga** (I)]
sırğa (II) Eşek ve atların üstüne örtülen büyük örtü, kebe. (–Ur.)
sırğı Diş nezlesi, diş ağrısı. (Karakoca *Karacabey –Brs.)
sırğıt Hamamböceği. (–Kü.)
sırhıt [→ **sırsır** (I)]
sırıç Ahlat, armut hoşafı. (*Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.)
sırıdak [**sırıdık**] Çok gülen, sırıtan. (Çığrı *Dinar –Af.; –Isp.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Seyit *Çal, *Çivril, Söğüt –Dz.; Sürez *Bozdoğan,

Tepeköy *Torbalı –İz.; Tokat–Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; Çanıllı *Ayaş, Sarıoba –Ank.)

[**sırıdık**] : (*Eğridir –Isp.)

sırıdık [→ **sırıdak**]

sırıf Son verme, paydos. (–Gaz.)

sırıh **1.** Meşeden kesilen fidan. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **2.** Kalın ve uzun sopa, sırık. (Yavuz *Şavşat –Ar.; *Divriği –Sv.)

sırıklı (I) Eğitilmemiş çocuk. (*Lüleburgaz –Krk.)

sırıklı (II) Boynu uzun, ağzı dar küp. (*Sarıyer –İst.; –Krş.; *Avanos –Nş.)

sırılsıklak [→ **sırımsıklam**]

sırım (I) **1.** Dar, uzun tarla parçası. (–Rz. ve çevresi) **2.** Dönümden küçük toprak ölçüsü. (İslamköy –Isp.)

sırım (II) Bataklık kıyılarında biten, sert yapraklı bir çeşit bitki.(–Dy.)

sırım (III) Kağnı dingili. (*Erciş–Vn.)

sırım (IV) İnatçı. (*Safranbolu –Zn.)

sırım (V) [**sırımsak -2**] **1.** Kara kuru, sağlam yapılı (kimse için). (*Gelendost –Isp.; –Sv.; *Ermenek –Kn.)

[**sırımsak -2**] : (Bahçeli –Nğ.)

2. Çevik, güçlü. (*Mudanya –Brs.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

sırım (VI) Erikten yapılan ekşi.(Sorkuncak *Eğridir –Isp.; Söğüt–Dz.)

sırım (VII) Çok fazla, sık : *Elmalar sırım gibi dökülmüş.* (–Bo.)

sırımak (I) [**sırınlamak**] **1.** Yorgan, şilte vb. iri iri, aralıklı dikmek. (*Bayat –Af.; *Şarkikaraağaç –Isp.; –Ezc.; –Dy.; *Siverek –Ur.; *Bor –Nğ.; –Ada.; *Civanyaylağı –İç.) **2.** Sağlam ve sıkıca dikmek, çitimek. (Tokat –Es.; Danışman*Fatsa –Or.; Kuz *Akkuş, Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Ahlat –Bt.; *Şarkışla, *Koyulhisar –Sv.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.)

[**sırımlamak**] : (Kuz *Akkuş –Or.) **3.** Özensiz dikmek, iliştirmek. (*Mut –İç.) **4.** Yamamak. (–Nş.)

sırımak (II) Sopa ile dövmek. (*Merzifon –Ama.)

sırımak (III) Çok yüklemek : *Mehmet Ağagil arabayı öyle sırımışlar ki.* (Cenciğe –Ezc.)

sırımak (IV) Birisinin sözünü başkasına ayrıntılarıyla söylemek. (Arslanköy *Mersin –İç.)

sırımsak **1.** Dayanıklı, sağlam (ağaç vb. için). (Salda *Yeşilova –Brd.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Çandırlar –Ada.) **2.** [→ **sırım** (V) **-1**]

sırımsıklam [**sırılsıklak**] Çok ıslak, su gibi. (*Alaşehir –Mn.)

[**sırılsıklak**] : (*Atabey –Isp.)

sırımsımak [→ **sırınsımak** (II)]

sırımsız Ayşekadın fasulyesi. (–İz.)

sırın **1.** Ekmek, pide ya da yufka parçalarının üstüne haşlanmış kuşbaşı et ve sarmısaklı yoğurt dökülerek yapılan yemek. (Cenciğe –Ezc.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Koyulhisar –Sv.) **2.** Katlanarak kesilmiş yufka üstüne tatlı dökülerek yapılan yiyecek. (–Ezc.)

sırıncımak (I) [**sırınsımak** (I)] **1.** İnat etmek. (–Ama.)

[**sırınsımak** (I)] : (*Boyabat –Sn.) **2.** Üstelemek, ısrar etmek. (Yapıntı *Silifke –İç.)

sırıncımak (II) Hasta acıya dayanmak. (*Bor, –Nğ.; *Alanya –Ant.; Masara *Mut –İç.)

sırıngaç Dalyan kayıklarındaki yelken ipi. (–Çkl.)

sırınlamak [→ **sırımak** (I) **-2**]
sırınmak [→ **sırpaşmak -1**]
sırınsı (I) **1.** Güçlü. (Ceritkale *Keskin –Ank.) **2.** Bükülen, eğilen, kırılmayan esnek şey. (Çepni *Gemerek –Sv.)
sırınsı (II) **1.** Kurutulmuş, çemensiz et. (*Afşin –Mr.; Hortu *Ereğli –Kn.) **2.** Bayatlamış kuru ekmek. (–Nş.)
sırınsımak (I) [→ **sırıncımak** (I) **-1**]
sırınsımak (II) [**sırımsımak**] Bozulmak, suyu çekilmek (yiyecek maddeleri). (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Gürün –Sv.; –Ank.)
[**sırımsımak**] : (–İz.; *Bor –Nğ.; –Ada.; *Bodrum –Mğ.)
sırınsımış Alışmış, alışkın. (*Marmaris –Mğ.)
sırıntı Topraktan ya da taştan damla damla akan su. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)
sırıp İnce çubuk. (Yavuz *Şavşat–Ar.)
sırıt Döven oku. (Kırca *Bolvadin –Af.; Tokat –Es.)
sırıtgan [→ **sırtak -1**]
sırıtmak (I) [→ **sorutmak** (I)]
sırıtmak (II) **1.** Sıkıca diktirmek. (–Ada.) **2.** Aralıklı, iri dikişle diktirmek. (*Bor –Nğ.)
sırıtmak (III) Bir şeyin çirkinliği ortaya çıkmak. (*Bor –Nğ.)
sırıtmak (IV) Karşı gelmek. (–Ama.)
sırkalamak [→ **sirkelemek** (I)]
sırkat [**sırgat -2, sirgat**] Sayımı yapılmayan insan ya da hayvan. (Yassıören *Senirkent, Çandır *Sütçüler –Isp.)
[**sırgat -2**] : (Peşman *Daday–Ks.)
[**sirgat**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
sırkınkılıç (I) Çelimsiz, zayıf (aşağılama için). (*Gülnar –İç.)
sırkınkılıç (II) [→ **sırtınkılıç**]
sırkınkılıç (III) Fala bakan kimse. (Çiftepınar *Mersin –İç.)
sırkıntı (I) **1.** Yoğurt, pekmez, su gibi sıvıların kaplarından sızan son damlalar, sızıntı. (*Nazilli –Ay.; Tokat –Es.; *Ermenek –Kn.; Belenkeşli *Mersin –İç.; Masara *Mut –İç.) **2.** Sıvıların kapta bıraktığı tortu. (–Kn.)
sırkıntı (II) Kocamış erkeğin son çocuğu. (Belenkeşli *Mersin –İç.)
sırkıtmak 1. Sıvıyı kabından son damlasına dek akıtmak, sızdırmak. (*Alaşehir –Mn.; –Mr.; –Yz.; Tacın –Ky.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mut –İç.) **2.** Birkaç kaptaki yemeği bir kaba boşaltmak. (Bademli *Emirdağ –Af.)
sırkmak Sızmak. (–Dz.; *Alaşehir –Mn.; –Gaz.; Civanyaylağı *Mersin –İç.)
sırkuv Sırnaşık. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
sırkuvlanmak Sırnaşmak, arsızlanmak. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
sırkuvluk Sırnaşıklık. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
sırlak [**sırlan**] Düzgün, pürüzsüz, parlak. (*Bayramiç –Çkl.; –Kn.; *Serik, *Elmalı –Ant.; –Kn.)
[**sırlan**] : (Tavaklı *Ezine –Çkl.)
sırlamak Küpü sır sürerek parlatmak. (*Kurşunlu–Çkr.; *Merzifon–Ama.; *Şarkışla –Sv.)
sırlan [→ **sırlak**]
sırlanca Düzgünce : *Çamaşırı sırlanca katladım.* (*Ayvacık, *Ezine –Çkl.)
sırlı Sırlanmış, sır sürülmüş (küp ve çanak). (*Bor –Nğ.)

sırlı ufağı Sırçalı küçük çömlek.(–Isp.)
sırma 1. Yumuşak (saç, pamuk, kendir lifi vb. için). (Güneyce –Rz.) **2.** Taranmış yün. (*Maçka –Tr.)
sırmaç Hayvan güden kimse, çoban. (Değirmenocağı *Osmaniye –Ada.)
sırmaşık Çok karışık. (Sofular *Eğridir –Isp.)
sırnaç Dayanıklı, sağlam. (Heriske, Ezine, Şehsadi –Ama.)
sırnak 1. Hayvan tırnağı. (Sakakköyü, Tozara *Silifke –İç.) **2.** Keçi ayağı. (*Alucra, *Şebinkarahisar, Piraziz –Gr.)
sırnı Kağnı dingili. (Mengeser, Diyadin *Doğubayazıt –Ağ.)
sıron Bir çeşit börek. (Araköy *Şiran –Gm.)
sıroz Bir çeşit balık. (Apturrahmanlar *Serik –Ant.)
sırp Ayak kayıp düşmek için. (*Silifke İç.)
sırparmak Saldırmak. (Barla *Eğridir –Isp.)
sırpaşmak [**sırınmak**] **1.** Dayanmak, katlanmak. (Masara *Mut, –İç.)
[**sırınmak**] **:** (–Nğ.)
2. İnatlaşmak. (Boynuyoğun –Ada.)
sırpat (I) **1.** Yaramaz, kavgacı çocuk. (Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç –Isp.; Pazaravdan *Bucak –Brd.; Tokat –Es.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Ereğli –Kn.; *Akseki –Ant.)
sırpat (II) Bir şeyin fazla yerlerini kesme işi, kırpma. (Cenciğe –Ezc.)
sırpıncak 1. [→ **sıypıncak**] **2.** Sarp yer. (–Ml.)
sırpmak [→ **sıypmak**]
sırrık 1. Uzun sopa, sırık. (*Antakya –Hat.) **2.** İnce, uzun (kimse için). (*Antakya –Hat.)
sırsalamak [**sırsmak**] Sallamak, sarsmak. (Çöplü *Çivril –Dz.; *Alaşehir –Mn.; Yeniköy –Ba.; *İskilip –Çr.; *Boyabat –Sn.)
[**sırsmak**] **:** (Seyit *Çal –Dz.; –Mn.; Müstecep –Ba.; –Ks.; *İskilip –Çr.)
sırsataş olmak [**sırsılmak -2**] Sataşmak, bela olmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**sırsılmak -2**] **:** (Genezin *Avanos –Nş.)
sırsıdi Çok kokulu bir çeşit çiçek. (Linar *Milâs –Mğ.)
sırsıl (I) **1.** İnatçı. (*Şarkışla –Sv.; Balkandak *Beyşehir –Kn.) **2.** Korkusuz, saldırgan. (–Çkl.; Cenus *Şarkışla –Sv.; Hortu *Ereğli–Kn.)
sırsıl (II) Buzların çözülmesi. (–Kr.)
sırsılmak 1. Bir işi bitirmek için sonuna dek uğraşmak. (Genezin *Avanos –Nş.) **2.** [→ **sırsataş olmak**]
sırsır (I) [**sırhıt, sirkit**] Ağustosböceği. (*Halfeti –Ur.; –Gaz.)
[**sırhıt**] **:** (*Arapkir –Ml.)
[**sirkit**] **:** (–Ml.)
sırsır (II) **1.** Sert kar parçası. (*Çıldır –Kr.) **2.** İlkbaharda çözülen buz. (–Ezm.)
sırsıra Yarasa. (*Bismil –Dy.)
sır sır sızlamak Sızım sızım, çok sızlamak. (–Sm.)
sırsmak [→ **sırsalamak**]
sırt [**sırtlık -2**] Giysi. (*Eğridir –Isp.; Kırıklı *Karaisalı, İncirlik, Yolgeçen –Ada.; –Ant.; Ortaca –Mğ.)
[**sırtlık -2**] **:** (–Mğ.)
sırtak [**sırıtgan**] **1.** Sırıtkan, dişleri görünür biçimde gülen. (Hasanoğlan –Ank.; Akçalar *Seydişehir –Kn.)
[**sırıtgan**] **:** (–Nğ.)
2. [→ **sırtarık**]

sırtantañgılıç [→ **sırtınkılıç**]

sırtarık [**sırtak -2**] Şımarık, utanmaz. (*İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; Kuz *Akkuş, Bayadı –Or.; *Tirebolu –Gr.; –Tr.; *Antakya –Hat.)

[**sırtak -2**] : (Vakıfdinek *Şarkikaraağaç –Isp.)

sırtarmak (I) Dişlerini göstererek gülmek, sırıtmak. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Eğridir –Isp.; *Çal –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Lâpseki –Çkl.; *Düzce –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Antakya –Hat.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Yz.; *Develi –Ky.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.)

sırtarmak (II) **1.** Karşı gelmek, direnmek : *Zamane gencine bir şey söylesen sırtarıverir.* (–Yz.; *Ermenek –Kn.) **2.** Kavgaya hazırlanmak, dikleşmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.; *Bodrum –Mğ.)

sırtarmak (III) Açıkta kalarak görünmek, göze batmak : *Yama küçük gitti, altından sırtarıyor.* (–Yz.; *Ermenek –Kn.)

sırtarmak (IV) Kayırmak : *Polis Ahmet'i sırtarmasaydı altı ay hapis yiyecekti.* (–Kıbrıs)

sırt demiri Adi sabanın okundan aşağı uzatılan keskin demir. (*Ayancık –Sn.)

sırtık Yüzsüz, utanmaz (çocuk için). (Saraycık –Kü.; *Erciş –Vn.)

sırtıkara 1. Bir kilo ağırlığında lüfer. (*Beykoz –İst.) **2.** Kertenkele. (Belevi –İz.) **3.** [→ **sırtınkılıç**]

sırtının üstünden görmek Yararını görmemek (ilenç). (*Sivrihisar–Es.)

sırtınkılıç [**sırkınkılıç (II), sırtantañgılıç, sırtıkara -3, sırtlankılıç**] Bukalemun. (Civanyaylağı *Mersin –İç.)

[**sırkınkılıç (II)**]: (Çiftepınar *Mersin –İç.)

[**sırtantañgılıç**]: (Kum *Silifke –İç.)

[**sırtıkara -3**] : (Davutlar *Kuşadası –İz.)

[**sırtlankılıç**] : (Bilan –Ada.)

sırtısıra Arkasından, izinden. (*Alaşehir –Mn.; *Lüleburgaz –Krk.)

sırtıyarma Sığırlarda görülen bir hastalık, şarbon hastalığı. (Eymir *Bozdoğan, *Alanlı –Ay.)

sırt kurdu Sığırların derileri altında yaşayan bir çeşit kurt. (Söğüt, Honaz –Dz.)

sırtlak Yersizce kahkaha ile gülen. (*Ulubey –Or.)

sırtlankılıç [→ **sırtınkılıç**]

sırtlantay Bacakları ve gözleri sarı, tüyleri koyu renkli bir kuş. (Karahisar *Tavas –Dz.)

sırtlık (I) **1.** Palto. (Çine –Brd.) **2.** [→ **sırt**]

sırtlık (II) Dövene geçirilen çengelli ağaç. (*Eğridir, *Sütçüler –Isp.)

sırt onurga Çatılarda yanlama dizilen kiremitler. (Erenköy –İst.)

sırt sıra Dağbaşından geçen yol. (*Kurşunlu –Çkr.; Gavraz, Bolaman –Or.; *Antakya –Hat.)

sırt sırta vermek Yardımlaşmak, işbirliği yapmak. (*Zara –Sv.)

sırt sürmek Çalışmamak, tembellik etmek. (*Gürün –Sv.)

sırzınt [→ **sızgıt**]

sısağan Sessiz, sinsi. (–İst.)

sısam Susam. (–Sm.)

sısat Sıkıntılı. (Kale *Tavas –Dz.)

sısgıt [→ **sızgıt**]

sısğa [→ **sıska**]

sısır Hindi. (–Kü.)

sıska [**sısğa, siska**] Soğan tohumu. (*Gelendost –Isp.; –Tr.; Gare *Ardeşen –Rz.; Şehli, Piraziz, *Tirebolu, Nefsiköseli *Görele –Gr.; Karaözü *Gemerek, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**sısğa**] : (Seyit –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**siska**] : (*Maçka, *Akçaabat köyleri –Tr.)

sıskandan Ansızın. (Bukruva *Malkara –Tk.)

sıskı mı Sahi mi? (Şıhlar –Ank.)

sıtahan [**sitahan**] Su ile dönen dik taşlı bulgur değirmeni. (*Şavşat –Ar.; *Çıldır –Kr.)
[**sitahan**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

sıtalaç Koruk salkımında üzüme dönen ilk tane. (Üçkuyu *Çal –Dz.)

sıtar 1. Tanrı. (*Nazimiye –Tn.) **2.** Koruyucu, sığınılan yer. (*Nazimiye –Tn.)

sıtara (I) [**sıtıra** (I), **sıtra** (I)] **1.** Sevimlilik, çekicilik, güzellik. (Sofular *Eğridir –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Dedeköyü *Çal, Narlıdere –Dz.; *Nazilli –Ay.; *Şekeroba –Mr.; *Mersin –İç.)
[**sıtıra** (I)] : (*Dinar –Af.; Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Bozdoğan –Ay.)
[**sıtra** (I)] : (–Dz.; Furunlu –İz.; *Turgutlu –Mn.; Saraycık –Kü.; *Bodrum –Mğ.)
2. Naz : *Senin sıtaranda hiç çekilmiyor.* (*Elbistan –Mr.)

sıtara (II) [**sıtıra** (II), **sıtra** (II)] Alınyazısı, şans, baht. (*Emirdağ –Af.; İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; Bolathı *Sungurlu –Çr.; Beyobası, Üçem *Balâ –Ank.; *Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; *Hatip –Kn.; Çandırlar *Osmaniye –Ada.; Civanyaylağı –İç.)
[**sıtıra** (II)] : (–Isp.)
[**sıtra** (II)] : (*Keçiborlu –Isp.)

sıtara (III) Giyim kuşam, kılık. (*Erciş –Vn.; *Bor –Nğ.)

sıtaralı [**sıtralı**] Cana yakın, sevimli. (–Uş.; –Kü.; *Kozan –Ada.)
[**sıtralı**] : (*Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.)

sıtarası azmak Giyim kuşamı kötüleşmek : *Garısından ayrıldıktan sonra sıtarası bütün bütün azmış.* (*Bor –Nğ.)

sıtarasız (I) [**sıtırasız** (II), **sıtırassız, sıtıratsız, sıtrasız** (I) **-1, 2; sıtratsız**] **1.** Sevimsiz, suratsız, çirkin. (Tepecik –Kü.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**sıtırasız** (II)] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; –Brd.)
[**sıtırassız**] : (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)
[**sıtıratsız**] : (Yassıören *Senirkent –Isp.; *Milâs –Mğ.)
[**sıtrasız** (I) **-1**] : (–Brd.; Honaz –Dz.)
[**sıtratsız**] : (Tepeköy *Torbalı–İz.)
2. Kılıksız, kötü giyimli.(*Bor–Nğ.)
[**sıtrasız** (I) **-2**] : (*Tavas –Dz.)

sıtarasız (II) [**sıtrasız** (II)] Şanssız, alınyazısı kötü. (*Bor –Nğ.)
[**sıtrasız** (II)] : (*Bodrum –Mğ.)

sıtıl [→ **sitil** (I) **-1**]

sıtır 1. [→ **sitil** (I) **-8**] **2.** Berberlerin baş yıkamak için kullandıkları boyun girecek yeri olan bir çeşit leğen. (–Nğ.)

sıtıra (I) [→ **sıtara** (I) **-1**]

sıtıra (II) [→ **sıtara** (II)]

sıtırasız (I) Uyuşuk, beceriksiz.(–Kn.)

sıtırasız (II) [→ **sıtarasız** (I) **-1**]

sıtırassız [→ **sıtarasız** (I) **-1**]

sıtıratsız [→ **sıtarasız** (I) **-1**]

sıtır bezi Ölü yıkanırken örtülmesi gereken yerlerine kullanılan bez. (*Bor –Ng.)

sıtlık [→ **sıklık** (I)]

sıtlık urmak Islık çalmak. (*Gazipaşa –Ant.)

sıtma Erkeklerin dışa giydikleri gömlek, frenkgömleği. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

sıtmaağacı Okaliptüs ağacı. (–Ada.)

sıtmak [**sıdmag, sıdmak** (I)] **1.** İçi su ya da irin dolu yara, kabarcık patlamak. (Yassıören *Senirkent, *Eğridir –Isp.; Kösten, Honaz –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Çkr.; Genezin *Avanos –Nş.; *Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.; Bozyazı *Anamur, Sökün *Silifke –İç.; Bağyaka *Finike –Ant.; *Bor –Ng.)

[**sıdmag**] : (–Brd.)

[**sıdmak** (I)] : (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir, –Brd.; Söğüt –Dz.; Eğili, Hasanoğlan –Ank.; –Ng.; *Akşehir, *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.; *Milâs –Mğ.)

2. Öd patlamak, korkmak. (–Dz.; –Ank.; *Karaman –Kn.; Bilan –Ada.; *Alanya –Ant.) **3.** Yumurta vb. kırılmak. (Çığrı *Dinar –Af.; *Milâs –Mğ.) **4.** Balon patlamak. (İshaklı *Bolvadin –Af.) **5.** Çok yağmur nedeniyle ekin bozulmak. (Apturrahmanlar *Serik –Ant.)

sıtmaotu Bileşikgillerden, sarı çiçekli, acı köklü, küçük bir bitki, kantaron, erythrae a. centaurium (em yapımında kullanılır). (*Bergama –İz.)

sıtma suyu Bedeni yıkayınca sıtmayı gidereceğine inanılan kaynak suyu. (*Bor –Ng.)

sıtra (I) [→ **sıtara** (I) **-1**]

sıtra (II) [→ **sıtara** (II)]

sıtralı [→ **sıtaralı**]

sıtrasız (I) **1.** [→ **sıtarasız** (I) **-1**] **2.** [→ **sıtarasız** (I) **-2**]

sıtrasız (II) [→ **sıtarasız** (II)]

sıtrasız (III) Örtüsüz. (Kaymakçı *Ödemiş –İz.)

sıtratsız [→ **sıtarasız** (I) **-1**]

sıttırma [→ **sıkma** (I) **-1**]

sıv [→ **sıva** (I)]

sıva (I) [**sıv, sıvak** (V), **sıvan** (II), **suva** (II)] Derin olmayan su, sığ. (Yeniköy –Ba.; *İnegöl –Brs.; Ağlı *Küre –Ks.; *Bor –Ng.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**sıv**] : (*Düzce –Bo.)

[**sıvak** (V)] : (*Vezirköprü –Sm.; *Ünye –Or.)

[**sıvan** (II)] : (*Hendek –Kc.; Hacıahmet *Düzce –Bo.; *Akyazı–Sk.)

[**suva** (II)] : (*Lüleburgaz –Krk.)

sıva (II) Cıvık. (Kemerburgaz –Ada.)

sıvak (I) [→ **suvak** (I)]

sıvak (II) **1.** Arkın taşkın suyu. (Büyükdöllük –Ed.) **2.** Su biriktirilen yer. (Güney, Budaklar –Brs.)

sıvak (III) [**sıvanak**] **1.** Düz, düzgün : *O çivi sıvak da asılan şey düşüyor.* (*Ünye –Or.)

[**sıvanak**] : (–Ba.)

2. Düz yer : *Şu sıvakta oturalım.* (–Sm.)

sıvak (IV) Arıların kaya içine yaptıkları kovan. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

sıvak (V) [→ **sıva** (I)]

sıvan (I) [**sıvanbak**] **1.** Bir çeşit çoraksı toprak. (Ağılköyü –Ks.) **2.** Yağlı, özlü, yapışkan toprak. (*Gelibolu –Çkl.)

[**sıvanbak**] : (*Turgutlu –Mn.)

3. Tarlanın en sulu yeri. (*Eceabat –Çkl.; *Mut –İç.)

sıvan (II) [→ **sıva** (I)]

sıvanak [→ **sıvak** (III)]

sıvanbak [→ **sıvan** (I) **-1**]

sıvarma Sulak yerlerde yetişen kavun. (*Mustafakemalpaşa –Brs.)

sıvarmak (I) [→ **suvarmak**]

sıvarmak (II) Bir dalın yapraklarını avuç içine alarak baştan aşağı sıyırarak koparmak. (*Kandıra –Kc.)

sıvastı Toprak tava. (*Şuhut –Af.)

sıvaşık [→ **sıvışık**]

sıvaşlamak [→ **sıvazlamak**]

sıvaşlıyacak taşı Evin tabanının çamurunu düzlemek için kullanılan taş. (Salda *Yeşilova –Brd.)

sıvaşmak (I) [**sıvışmak** (I), **suvaşmak,** (I)] Bulaşmak, yapışmak. (Çığrı *Dinar –Af.; *Alaşehir –Mn.; –Brs.; *Düzce –Bo.; *Akyazı –Sk.; *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.) [**sıvaşmak** (I)]: (*Düzce –Bo.; –Nğ.) [**suvaşmak** (I)] : (*Bor –Nğ.)

sıvaşmak (II) [**suvaşmak** (II)] İşe başlamak. (*Mut köyleri –İç.; Dolu *Malkara –Tk.) [**suvaşmak** (II)] : (*Bor –Nğ.)

sıvat (I) Sulak ve otu bol otlak. (Gündoğdu –Brs.; *Emet –Kü.; Pazarcık *Bozüyük –Bil.; *Gölcük –İz.; *Boyabat –Sn.; –Ed.; Çakıllı *Vize –Krk.)

sıvat (II) [→ **suvat -1**]

sıvat (III) Çardak. (–Bo.)

sıvat (IV) Öküz. (*Ağın –El.)

sıvatlamak 1. [→ **sıvazlamak**] **2.** Hayvan beslemek, bakmak. (Bulgaristan göçmenleri –Ed.) **3.** Avutmak : *Kardeşimi sıvatladım.* (İsaköyü *Şile –İst.)

sıvatlık Giysi yıkanan yer, yunak. (Örencik –Bo.; –Sn.; –Ed.)

sıvazlamak [**sığaşlamak -1, sığazlamak, sığeçlemek, sığeşlamak sıvaşlamak, sıvatlamak -1**] El içi ile bir şeyi düzler gibi yapmak, okşamak, sevmek. (*Eğridir –Isp.; Eymir *Bozdoğan, Dallıca, Kırcaklı *Nazilli –Ay.; *Bergama–İz.; *Alaşehir –Mn.; Muradiye *Susurluk, Yeniköy –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; –Brs.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı –Sk.; –Sm.; –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Ezm.; *Antakya –Hat.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; *Ermenek –Kn.; *Lüleburgaz –Krk.) [**sığaşlamak -1**] : (*Emirdağ –Af.; *Yeşilova –Brd.; *Bor –Nğ.) [**sığazlamak**] : (*Gelendost –Isp.; –Brd.; *Tavas, Seyit *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Gelibolu –Çkl.; *Düzce –Bo.; Ağlı *Küre –Ks.; –Sm.; –Mr.; –Kn.; –Ada.; –Ant.) [**sığeçlemek**] : (İshaklı *Bolvadin –Af.) [**sığeşlamak**] : (*Emet –Kü.) [**sıvaşlamak**] : (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Çanıllı *Ayaş –Ank.) [**sıvatlamak -1**] : (*Çarşamba–Sm.; *Merzifon –Ama.; *Şarkışla –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

sıvga (I) [→ **suvak** (I)]

sıvga (II) [**sıvgın** (I), **sıvkın**] **1.** Ağaç filizi, sürgün. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) [**sıvgın** (I)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) [**sıvkın**] : (Sarıca *Gölköy –Or.) **2.** Fidan gibi düz, ince: *Sıvga boylu.*

(İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Arapkir –Ml.)

sıvgın (I) [→ **sıvga** (II) **-1**]

sıvgın (II) Su deposunun deliği. (–Ky.)

sıvık (I) Cıvık, sulu, gevşek : *Hamur sıvık olmuş.* (Eymir *Bozdoğan, –Ay.; *Ödemiş –İz.; –Mn.; *Simav –Kü.; *Gelibolu –Çkl.; *Kandıra –Kc.; *Sungurlu, –Çr.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; –Dy.; *Ağın –El.; Ağın *Arapkir –Ml.; Pirinçeşme *Malkara, *Hayrabolu –Tk.; *Lüleburgaz –Krk.)

sıvık (II) Deli, akılsız, dengesiz. (*Bornova –İz.; Kirazlı *Şavşat –Ar.)

sıvımak (I) Kısrak aygır istemek. (–Kü.)

sıvımak(II) Sulanmak, cıvımak. (*Alaşehir –Mn.)

sıvımak (III) Şımarmak. (*Mudanya –Brs.)

sıvır Sığır. (Hacıahmet *Düzce –Bo.)

sıvışık [**sıvaşık**] Usandırıcı, sırnaşık, yılışık : *Çok sıvışık bir adamdır.* (*Bergama –İz.)

[**sıvaşık**] : (*Düzce –Bo.)

sıvışmak (I) [→ **sıvaşmak** (I)]

sıvışmak (II) Kaçmak. (*Düzce –Bo.; –Nğ.)

sıvıştırmak Yaymak, bulaştırmak : *Lekeyi silerken sıvıştırma.* (–Nğ.)

sıvıtmak Cıvıtmak, sulandırmak. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Alaşehir –Mn.; Bayadı –Or.; Cenciğe –Ezc.; *Ağın –El.; *Kozan –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.)

sıvkın [→ **sıvga** (II) **-1**]

sıvkırmak Boşaltmak, sızdırmak: *Destiyi sıvkır da içinde bir şey kalmasın.* (–Kn.; Boynuyoğun –Ada.; *Mut köyleri –İç.)

sıvlañ [→ **sıylan, sıylān** (I)]

sıvşak Bir çeşit çocuk oyuncağı. (Sarıca *Gölköy –Or.)

sıy Armağan. (Kadıçiftliği –İst.)

sıyacak Sacayağı. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

sıyam [→ **süyem** (I)]

sıyartmak **1.** Çocuk sıralamak, tutuna tutuna yürümek. (–Kü.) **2.** Gitmek, uzaklaşmak. (–Bo.)

sıyat [→ **sayatüstü**]

sıygıç [→ **sızgıt**]

sıyğa Şimşek. (Sulusaray *Artova –To.)

sıyhal [→ **sıypak**]

sıyhıl [→ **sıypak**]

sıyığ Çorba. (Haşhaşı –Ezc.)

sıyık Çuvaldız. (*Sungurlu –Çr.)

sıyınmak (I) Çapa ile toprağı temizlemek. (Bayadı –Or.)

sıyınmak (II) Bozmak : *Ağlamak apdesti sıyınmaz.* (*Yenişehir –Brs.)

sıyınmak (III) Sığmak : *Elmaların hepsi bu sepete sıyındı.* (Çilehane *Reşadiye –To.)

sıyıpmak [→ **sıypmak**]

sıyırdak Koyun ağılı. (–Sn.; –Sm.)

sıyırdamak Dokunmak, sürtünmekle ses çıkarmak, hışırdamak. (*Merzifon –Ama.; –Sn.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

sıyırdım (I) **1.** Düz çizgi doğrultusunda gözün alabileceği sınır içindeki toprak parçası : *Karşıki dereden başlayarak gördüğünüz şu sıyırdım bizim köyündür.* (Bozköy *Tire –İz.; *Kandıra –Kc.; İncekum *Silifke –İç.) **2.** Tarla ya da bahçenin bir ucundan öteki ucuna kadar uzanan bölümü. (*Eğridir –Isp.)

sıyırdım (II) **1.** Halının genişliğine atılan ilmek sırası : *Halıyı kesmeye iki sıyırdım kaldı.* (*Gördes –Mn.; Bahçeli *Bor –Nğ.) **2.** Halıda atkı ipi. (–Ba.) **3.** Kumaşın kıyısından alınan uzunca parça : *Astarı dar geldi, arasına bir sıyırdım koydum.* (Eymir, *Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

sıyırdımoluğu [→ **sıyırdımoluk**]

sıyırdımoluk [**sıyırdımoluğu**] Değirmen çarkına suyun gitmesini sağlayan tahta ya da saçtan oluk. (–Dz.)

[**sıyırdımoluğu**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

sıyırga (I) **1.** Orakla bir vuruşta biçilen ekin. (Gözene –Ml.) **2.** Bağlam, tutam. (–Dz.)

sıyırga (II) [→ **sıyırgı** (IV)]

sıyırga (III) Kar küremekte kullanılan büyük kürek. (Salda *Yeşilova –Brd.; –Ml.)

sıyırgaç Marangoz rendesi. (*Mudanya –Brs.)

sıyırgallamak Elle siler gibi boylu boyunca sıvazlamak, sıyırmak. (İncekum *Silifke –İç.)

sıyırgı (I) [**sıyırık** (I), **sıyırku, sıyırığı -2, sıyırıḫ, sıyırık** (II)] **1.** Harmanda sap toplamaya yarayan bir çeşit araç. (Yeniköy –Ba.; Çardak *Lâpseki –Çkl.; Dağkadı *Karacabey –Brs.; *Kandıra –Kc.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Sn.; *Bafra –Sm.; Belevi *Taşova –Ama.; *Reşadiye –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.; Dişli *Sorgun –Yz.; Genezin *Avanos –Nş.; *Pınarbaşı –Ky.; *Tarsus –İç.; *Vize, *Lüleburgaz –Krk.; Bıyıkali, Türkgücü *Çorlu –Tk.)

[**sıyırık** (I)] : (Faldaca *Mesudiye –Or.)

[**sıyırku**] : (*Merzifon –Ama.) **2.** Gübre atmaya yarayan büyük kürek. (Tokat –Es.; Pazarköyü *Karamürsel –Kc.; *İnebolu –Ks.; Seydim *Sungurlu, Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Şebinkarahisar, Kayadibi –Gr.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Koyulhisar, *Yıldızeli, Vazıldan *Divriği, Çepni *Gemerek –Sv.; –Yz.; *Haymana, Pazarcık –Ank.; *Bünyan –Ky.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; –Ed.)

[**sıyırıḫ**] : (*Arapkir –Ml.)

[**sıyırık** (II)] : (*Ilgın –Kn.) **3.** Hamur kazımaya yarayan araç. (–Sm.) **4.** Ağaç kabuğu sıyıran iki kulplu araç. (–Es.; –Nğ.)

[**sıyırığı -2**] : (Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **5.** Çamur sıyırmaya yarayan araç. (*Lâpseki –Çkl.) **6.** Kayış üstüne çizgi yapmakta kullanılan bir çeşit araç. (–Çkl.)

sıyırgı (II) Hasır dokuma aygıtında ipleri tutan ağaç. (Şehler *Bolvadin –Af.)

sıyırgı (III) [**sıyırkı**] Bit ve yumurtalarından temizlemek için tarağın dişlerine iplik geçirerek saçı tarama işi. (*Bor –Nğ.)

[**sıyırkı**] : (*İskilip –Çr.)

sıyırgı (IV) [**sıyırga** (II), **sıyma** (I)] Haşlanmış taze fasulye. (*Dinar, İshaklı *Bolvadin –Af.; –Isp.; –Brd.)

[**sıyırga** (II)] : (–Isp.)

[**sıyma** (I)] : (Yassıören *Senirkent –Isp.)

sıyırgı (V) [**sıyırma** (II) **-3**] **1.** Orakla biçilen ekin. (Büyük Yapalak–Mr.) **2.** İyi ekin. (*Acıpayam –Dz.) **3.** Ekin tutamlarının bir doğrultuda biçilmesi : *Veli dayının sıyırgısı bu.* (*Çal –Dz.) **4.** Biçilmiş otların yaptığı sıra. (*Şarkışla –Sv.) [**sıyırma** (II) **-3**] : (Çöplü *Çivril –Dz.) **5.** [→ **sıyırma** (II) **-1**]

sıyırık (I) [→ **sıyırgı** (I) **-1**]

sıyırık (II) [→ **sıyrık** (I) **-1**]

sıyırkaç Karları atmak için kullanılan tahta parçası. (Postallı *Ulukışla –Nğ.)

sıyırkı [→ **sıyırgı** (III)]

sıyırku [→ **sıyırgı** (I) **-1**]

sıyırma (I) [**sıyırtma** (II)] **1.** Taze fasulye. (Hisarardı *Yalvaç –Isp.; Ortaköy, İsabey, Seyit *Çal –Dz.; –İst.; *Demirci –Mn.; *Simav, Kalkan, Gürlek, *Gediz –Kü.) **2.** Taze börülce. (Ortaköy *Çal, *Buldan –Dz.; Akköy *Söğüt–Bil.; Kule –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Mut –İç.) [**sıyırtma** (II)] : (*Bozdoğan –Ay.)

sıyırma (II) [**sıyırgı** (V) **-5, sıyırma orağı, sıyma** (II)] **1.** Büyük orak. (Ergân –Ezc.) [**sıyırgı** (V) **-5**] : (*Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.) [**sıyırma orağı**] : (İğdecik –Isp.) [**sıyma** (II)] : (Yassıören *Senirkent –Isp.) **2.** Büyük tırpan. (Elmalı *Kızılcahamam –Ank.) **3.** [→ **sıyırgı** (V) **-4**]

sıyırma (III) **1.** Üstü kapalı yer, kuruluk : *Kışın arabaları sıyırmalara sokarız.* (Fili *Biga –Çkl.) **2.** Bir yapıya eklenen ikinci yapının saçağı. (*Akyazı –Sk.)

sıyırmadikeni Devedikeni. (Çiftepınar *Mersin –İç.)

sıyırmak (I) Göndermek : *Ben çocuğu hayvanların arkasından sıyırırım.* (Ağlı *Küre –Ks.)

sıyırmak (II) Yukarı kaldırmak (sürgülü şeyler için) : *Oda havalansın, pencereyi sıyır.* (*İskilip –Çr.)

sıyırma orağı [→ **sıyırma** (II) **-1**]

sıyırma pakla Taze kara bakla. (*Bodrum –Mğ.)

sıyır sıyır yağmak Sine sine yağmak (yağmur için). (*Ünye –Or.)

sıyırtlamak [→ **sıyırtmak** (I)]

sıyırtma (I) Kenger dikeni sakının iç bölümü. (Atlasköy *Sivrihisar, Tokat –Es.)

sıyırtma (II) [→ **sıyırma** (I) **-2**]

sıyırtmaç Bir çeşit ip bağlama biçimi : *Atı kürmeyh, dananın kıçını sıyırtmaç bağla.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sıyırtmak (I) [**sıyırtlamak**] Arktan geçen suyun düzgün akmasını sağlamak için engelleri gidermek, kıyılamak. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir –Isp.; Oğuz *Acıpayam, Söğüt –Dz.; Kuzköy –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Merzifon –Ama.; *Bor –Nğ.) [**sıyırtlamak**] : (*Ermenek –Kn.)

sıyırtmak (II) [→ **seyirtmek**]

sıyırtma yol Çay ve dere kıyılarından geçen yaya yolu. (Gölcük *Bayramiç –Çkl.)

sıyıruk [→ **sıyrık** (I) **-1**]

sıyıtma Haşlanmış taze börülceden ekşi ile yapılan bir çeşit turşu. (Eymir, *Bozdoğan –Ay.)

sıyirtmek [→ **seyirtmek**]

sıykallamak Parlatmak, düzeltmek, cilalamak : *Usta şu çamurun yüzünü sıykalla bakayım.* (Sarılar *Avanos –Nş.)

sıykıl [→ **sıypak**]

sıykırmak Sıvı dolu kabı sonuna dek dökmek. (Bayat *Emirdağ –Af.)

sıylam 1. [→ **saylam -1**] **2.** [→ **saylam -2**]

sıylan, sıylān (I) [**sıvlañ**] Düzgün, dalsız budaksız ağaç. (–Or.; *Kozan –Ada.)

[**sıvlañ**] : (Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

sıylan, sıylān (II) [→ **sıypak**]

sıylı Saygıdeğer : *Merhum Hasan ağa çok sıylı adamdı.* (–To.)

sıyma (I) [→ **sıygırgı** (IV)]

sıyma (II) [→ **sıyırma** (II) **-1**]

sıymaç Külbastı. (–To.; *Ünye –Or.)

sıymak (I) Oruç bozmak. (Kesme *Eğridir ve köyleri –Isp.; Kınık *Fethiye –Mğ.; *Beyşehir –Kn.)

sıymak (II) **1.** Kabuklu meyvelerin kabuğunu kırmak (ceviz, fındık, badem vb. için). (–Dz.; Kuzköy *Bucak –Brd.; –Çkr.; –Mğ.) **2.** Taze fasulyenin kılçıklarını ayıklamak. (Çığrı *Dinar –Af.; Oğuz *Acıpayam –Dz.) **3.** Kendir soyulurken iki parmak arasında biriken parçalar. (*Taşköprü –Ks.)

sıymak (III) [→ **sıypmak**]

sıynak Keçi, koyun, inek vb. hayvanların tırnağı. (Kargı, *Tosya –Ks.; Ünür –Çkr.)

sıypak [**sıyhal, sıyhıl, sıykıl, sıylan, sıylān** (II)] Düz, parlak, cilalı. (Salda *Yeşilova –Brd.; *Çal, Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Elbistan, Önsen –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Kangal –Sv.; Güllühüyük *Çiçekdağı –Krş.; *Dörtyol –Ada.)

[**sıyhal**] : (Izgın *Elbistan –Mr.)

[**sıyhıl**] : (–Mr.)

[**sıykıl**] : (Önsen –Mr.)

[**sıylan, sıylān** (II)] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

sıypamak Elle okşar gibi dokunmak, sıvazlamak. (Kırım Türkleri –İst.)

sıypın Dik, yalçın, sarp. (Tavaklı *Ezine –Çkl.)

sıypınak [→ **sıypıncak**]

sıypıncak [**sırpıncak -1, sıypınak, sıyrılcak, sıyrımcak, sıyrıncaḫ, sıyrıncak, sıyrınçak**] Kaygan, kayıcı. (*Bayındır –İz.; Akçadağı –Ml.; –Gaz.)

[**sırpıncak -1**] : (–El.; –Ml.)

[**sıypınak**] : (*Nazilli –Ay.; *Burhaniye –Ba.)

[**sıyrılcak**] : (*Bor –Ğğ.; –Kıbrıs)

[**sıyrımcak**] : (–Ur.)

[**sıyrıncaḫ**] : (*Erciş –Vn.)

[**sıyrıncak**] : (–Ur.)

[**sıyrınçak**] : (–El.; –Dy.; –Ur.)

sıypınmak [→ **sıypmak**]

sıypıtmak Göz önünden kaldırmak. (*Düzce –Bo.)

sıypmak [**sırpmak, sıyıpmak, sıymak** (III), **sıypınmak, sıyrınmak**] Kaymak : *Sabun elimden sıyptı.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Ayvacık,*Ezine –Çkl.; –Mn.; *Düzce–Bo.; *Osmancık –Çr.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Köseceli –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Osmaniye –Ada.)

[**sırpmak**] : (Harput –El.; –Ml.)

[**sıyıpmak**] : (Dedeköy *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; –İst.; –Gaz.; Amikovası *Reyhanlı –Hat.)

[**sıymak** (III)] : (–Dz.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[sıypınmak] : (*Bozdoğan, Dallıca *Nazilli –Ay.; Yeniköy –Ba.;*Bodrum –Mğ.)
[sıyrınmak] : (*Bor –Nğ.)

sıyrancık Doğru, düzgün şey. (*Lâpseki –Çkl.)

sıyrığı 1. İp bükmek ya da inceltmekte kullanılan büyük çivi. (Bayburt *Sarıkamış –Kr.) 2. [→ **sıyrığı** (I) -4]

sıyrıḫ [→ **sıyırgı** (I) -2]

sıyrık (I) [**sıyırık** (II), **sıyıruk, sıyruk**] 1. Utanmaz, yüzsüz, bilgisiz kimse. (*Eğridir köyleri –Isp.; *Buldan –Dz.; *Nazilli –Ay.; Yeniköy –Ba.; *Lâpseki –Çkl.; –Brs.; *Düzce –Bo.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Sulusaray *Artova –To.; *Perşembe, Bayadı –Or.; –Gr.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; –Ml.; –Ur.; Varyanlı –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar, Çepni *Gemerek –Sv.; Ayaşlar *Ilgın –Kn.; –Ada.; *Bodrum –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; *Hayrabolu –Tk.)
[**sıyırık** (II)] : (Yeniköy –Ba.;*Mudanya –Brs.)
[**sıyıruk**] : (Peşman *Daday –Ks.)
[**sıyruk**] : (Karaköy *Düzce –Bo.)
2. Başıboş dolaşan, dağınık, kötü giyimli kimse, serseri. (Kozağaç –Brd.; Alâaddin *Acıpayam –Dz.; *Çumra –Kn.; –Ant.)

sıyrık (II) [→ **sıyırgı** (I) -2]

sıyrık (III) [→ **sıyrıntı** (I)]

sıyrılcak [→ **sıypıncak**]

sıyrımcak [→ **sıypıncak**]

sıyrıncah [→ **sıypıncak**]

sıyrıncak [→ **sıypıncak**]

sıyrınçak [→ **sıypıncak**]

sıyrınmak [→ **sıypmak**]

sıyrıntı (I) [**sıyrık** (III)] Kumaş kıyılarından kesilen ensiz, uzun parça. (*Eğridir –Isp.; Honaz –Dz.;*Bozdoğan –Ay.; –Mn.; –Tr.; *Bor –Nğ.; *Milâs –Mğ.)
[**sıyrık** (III)] : (*Datça –Mğ.)

sıyrıntı (II) Derin olmayan yara. (Kösten, Abaş, Karaçay –Dz.; *Mudanya –Brs.; *Merzifon–Ama.)

sıyrıntı (III) Yağ. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sıyrıntı (IV) Son doğan çocuk. (Söğüt –Dz.)

sıyrıntı (V) 1. Derinin iç yanından kazınan et parçaları (sepicilikte). (*Bor –Nğ.) 2. Bağırsak bozukluğunda gelen salgı. (*Bor –Nğ.)

sıyruk [→ **sıyrık** (I) -1]

sıysız Onursuz. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sıyurmuk Genç çamların kabukları altındaki yenilebilen zar. (*Kurşunlu –Çkr.; Yarkın *Beypazarı –Ank.)

sızağan Az su sızan yer. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Evciler *Balâ –Ank.; *Kadirli, *Feke –Ada.)

sızak Dağ sırtlarından, taş aralarından sızan su, küçük pınar. (–Isp.; Kayıköyü *Polatlı –Ank.; Azaplı *Kadirli –Ada.; Yapıntı *Mut, Bekirde, Çatak *Mersin –İç.)

sızanaḫ Sivilce. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sızdırma [→ **sızgıt**]

sızdırmak [→ **sızmak**]

sızgaç [→ **sızgıt**]

sızgı (I) [**sızko**] Sızıntı, damla. (*Mudanya –Brs.; Kamber –Ky.)
[**sızko**] : (*Doğubayazıt –Ağ.)

sızgı (II) Çizgi. (–Brd.)

sızgıç [→ **sızgıt**]

sızgıla Yemeklere konan bir çeşit ot. (Sofular *Eğridir –Isp.)

sızgıt [**sığtıt, sırzınt, sısgıt, sıygıç, sızdırma, sızgaç, sızgıç, sızırma** (I), **sızkıç, sızkıt** (I), **sızkuç, sızma**] Kavrulmuş parça et, kıyma. (İshaklı *Bolvadin –Af.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; *Gemerek –Sv.; –Yz.; *Mucur, Büyük Teflek –Krş.; Zencidere *Develi –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; –Ada.)

[**sığtıt**] : (Köseceli –Gaz.)

[**sırzınt**] : (–Ml.)

[**sısgıt**] : (*Develi –Ky.)

[**sıygıç**] : (–Kn.)

[**sızdırma**] : (Dallıca *Nazilli –Ay.; Emircе *Gerede –Bo.)

[**sızgaç**] : (Büyük Hacılar –İst.)

[**sızgıç**] : (*Yalova –İst.; –Çkr.; *İskilip –Çr.; Ortabereket *Ayaş –Ank.; *Ürgüp –Nş.; *Karaman –Kn.; –Ada.)

[**sızırma** (I)] : (Romanya göçmenleri *Ilgın –Kn.; *Mut köyleri –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**sızkıç**] : (–Af.; Yoğunpelit *Beypazarı –Ank.)

[**sızkıt** (I)] : (–Ml.; *Elbistan –Mr.; *Develi –Ky.; Alemdar *Çumra –Kn.)

[**sızkuç**] : (Başköy –Ank.)

[**sızma**] : (Yassıören *Senirkent –Isp.; –Sm.)

sızğa Küçük vadi, dere yatağı. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sızğan [**sızığan**] Küçük çıban, sivilce. (*Antakya –Hat.)

[**sızığan**] : (*Antakya –Hat.)

sızı (I) Ayakkabı deliklerine konan yama. (*Ağın –El.; *Güdül, *Ayaş –Ank.)

sızı (II) Halı çiçeklerini çevreleyen çizgi. (*Gördes –Mn.)

sızığan [→ **sızğan**]

sızıq **1.** Kilim ortasına konan uzun çizgi. (Bayburt, İrişli *Sarıkamış –Kr.) **2.** Çizgi. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

sızık Çok ağlayan, sızlanan kimse. (*Buldan –Dz.)

sızılamak Sızlamak. (–Sm.; Tekeler, İncekum *Silifke –İç.)

sızılmak Yağ, bal vb. şeyler eritilerek süzülmek, yabancı maddelerden arınmak. (*Tire –İz.; –Sv.)

sızırma (I) [→ **sızgıt**]

sızırma (II) Süzülmüş, eritilmiş (yağ, bal vb. için). (*Bor –Nğ.)

sızırmak Bal, yağ vb. eritip süzmek. (*Eğridir –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Karaman –Kn.)

sızkıç [→ **sızgıt**]

sızkıt (I) [→ **sızgıt**]

sızkıt (II) Su damlası. (–Ml.)

sızko [→ **sızgı** (I)]

sızkuç [→ **sızgıt**]

sızlanmak Yalvarmak. (–İz.)

sızma [→ **sızgıt**]

sızmak [**sızdırmak**] Hayvan, buzların kırılmasıyla sulara gömülmek. (Homa *Çivril –Dz.)

[**sızdırmak**] : (Homa *Çivril –Dz.)

si Belirlenen yer, son çizgi, sınır. (*Nazilli –Ay.)

sibe Sözünde direnme, iddialaşma, inatlaşma. (Avutmuş *Şebinkarahisar –Gr.)

sibek (I) [**silbişti, sübek** (I)] **1.** Küçük çocukların yataklarını kirletmemeleri için beşiğe takılarak sidiği oturağa götüren tahta boru, kamış. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Gelen-

dost, Bağıllı *Eğridir, *Senirkent, *Uluborlu –Isp.; Çerçin –Brd.; Çöplü *Çivril, Seyit *Çal –Dz.; *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Mn.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı –Sk.; *Merzifon –Ama.; *Çarşamba –Sm.; –Tr.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Milâs –Mğ.)

[**silbişti**] : (Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

[**sübek** (I)] : (Dağal *Çal –Dz.; –Çkl.; *Mustafakemalpaşa –Brs.; Ağlı *Küre –Ks.; –Sn.; –Sm.)

2. Çocuk oturağı. (*Düzce –Bo.)

sibek (II) **1.** El değirmenlerinde alt taşın ortasına çakılan, üst taşın dönmesini sağlayan küçük kazık ya da sivri demir. (*Sandıklı –Af.; Mesken –Mn.; Bayadı –Or.; *Ahlat –Bt.; –Ank.; –Kn.; *Mut –İç.)

2. Ağaçların toprağa dikine uzayan kökü, dik kök, kazık kök. (Ferenge *Erbaa –To.)

sibek (III) Sivri : *Sibek uçlu şapka.* (–Isp.)

sibek (IV) Yayık tokmağı. (Teke *Bayındır –İz.)

sibe sürmek Sözünde direnmek, uğraşmak, iddialaşmak. (Avutmuş *Şebinkarahisar –Gr.)

sibi (I) [→ **şibi -1**]

sibi (II) Kilim. (*Marmaris –Mğ.)

sibidik Utanmaz, yüzsüz. (–Sm.)

sibik (I) **1.** Köşe. (*Nallıhan –Ank.; *Kozan –Ada.) **2.** Çıkıntı, sarkıntı. (–Nğ.)

sibik (II) [→ **siy** (II) **-1**]

sibil (I) Çöp, süprüntü. (Üsküp göçmenleri –Brs.)

sibil (II) Pişirilmiş topraktan yapılan bir çeşit pipo. (–Gaz.; Kerkük)

sibillih Gübrelik, çöplük, hurdalık. (*Germencik –Ay.)

sibsi [→ **sipsi** (I) **-1**]

sice Sac üstünde yufkayı çevirmeye yarayan şiş ya da ince uzun tahta araç. (Tırkaz, *Sarayköy –Dz.)

sici [→ **süci**]

siçanyolu Dar ve eğri yol. (*Lâdik –Sm.)

sidak Yumuşayarak bozulmuş şey. (Söğüt –Dz.)

sidenlemek Silip süpürmek, temizlemek. (Konurlar *İnegöl –Brs.)

sidırmak [→ **sıdırmak -2**]

sidikli Nemli, sulu, gevrekliğini yitirmiş : *Sidikli leblebi.* (–Sm.)

sidiklibasma Boyaları çabuk solan adi basma. (*Bor –Nğ.)

sidikli göz Yerli yersiz ağlayan, sulu gözlü. (–Sm.)

sidiksal Sidiği tutamama ya da yapamama hastalığı. (–Ank.)

sidişmek [→ **seyirtmek**]

sifeni Ağaçtan oyulmuş tepsi. (*Bartın –Zn.)

sifin Hız, basınç : *Su çok sifinli akıyor.* (Kısıklı –Ada.)

sifir Yağ bulaşığı, yağ lekesi : *Elbisen sifirle dolmuş.* (–Krş.; Yalım *Kalecik –Ank.)

sifos (I) Sonu olmayan iş, hiç : *Bu işin sonu sifos çıktı.* (Çayırköy *İzmit –Kc.)

sifos (II) Denizden esen yel, siklon. (Piraziz –Gr.)

siftemek Kaçmak, sıvışmak. (Tavaklı *Ezine –Çkl.)

sifti [→ **siftireli**]

siftime İş bilmeyen. (–Çkr.)

siftimek **1.** [→ **siftlemek**] **2.** Aralarından iyilerini seçmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.) **3.** Kemik üstündeki etleri

ayıklamak. (–Nğ.) **4.** Kaşımak. (*Bor –Nğ.) **5.** Çitilemek, ovmak. (–Gaz.) **6.** Kazımak. (*Bor –Nğ.)

siftilemek Silkelemek. (Kuz *Akkuş –Or.)

siftinmek (I) [**sivtinmek** (I)] **1.** Omuzlar oynatılarak giysi yardımıyla kaşınmak. (Bayat *Emirdağ –Af.; Çöplü *Çivril, *Çal, –Dz.; *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; –Ba.; Tokat –Es.; –Brs.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; –Gaz.; –Mr.; Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Sv. ilçe ve köyleri; *Sorgun –Yz.; *Bünyan –Ky.; *Ermenek –Kn.; Gavurdağı –Ada.)

[**sivtinmek** (I)] : (*Şuhut –Af.; *Gelendost –Isp.; *Alaşehir –Mn.; *İznik –Brs.; *Emet, *Alayunt –Kü.; Aşağı Ilıca *Sivrihisar –Es.; *Ayaş, *Beypazarı –Ank.; *Bor –Nğ.; –Kn.; *Bodrum –Mğ.)

2. Kir çıkarmak için ovmak. (–Gaz.)

siftinmek (II) [**sivtinmek** (II) **-1**] Zaman geçirmek, oyalanmak. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Bil.; –Ama.; –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Nş.; –Ada.; *Akseki –Ant.)

[**sivtinmek** (II) **-1**] : (–İz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

siftireli [**sifti**] İlk kez, önce : *Siftireli men seni davat élliyejem.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**sifti**] : (Ağrakos *Suşehri –Sv.)

siftlemek [**siftimek -1**] Birbirine sürterek mısırları koçanından ayırmak. (Aşağı Dinek –Isp.; Bozhüyük *Göksun –Mr.; –Nğ.; *Feke –Ada.; Akşahap –Ant.)

[**siftimek -1**] : (*Eğridir –Isp.; *Ermenek –Kn.)

sigilotu Bir çeşit bitki, ot. (*Koyulhisar –Sv.; *Antakya –Hat.)

sigirtmek [→ **seyirtmek**]

signenmeḫ [→ **sinlenmek**]

siğ (I) Üçetek, bir çeşit giysi : *Siği ne zaman aldınız?* (Tırtar *Yalvaç –Isp.)

siğ (II) Köy içinde yol dönemeci. (Çalköyü, Gireği –Kü.)

siğecen [**sengecen, siğilcenni, singil** (I) **-2, sine, singecen, sinicen, sinilcen, siyecen -1, siyence**] Kurnaz, sessizce iş yapan, sinsi. (*Gelendost –Isp.; *Çal –Dz.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; *Çiçekdağı –Krş.)

[**sengecen**] : (–Gaz.)

[**siğilcenni**] : (Güney *Yeşilova –Brd.)

[**singil** (I) **-2**] : (*Düzce –Bo.; *Yalova –İst.; *Bartın –Zn.; *Bor –Nğ.; –Kn.)

[**sine**] : (–Isp.)

[**singecen**] : (–Gaz.)

[**sinicen**] : (–Brd.)

[**sinilcen**] : (*Kula, *Soma –Mn.)

[**siyecen -1**] : (–Ur.; Büyük Eflak *Akseki –Ant.)

[**siyence**] : (*Ağın –El.; *Siverek –Ur.)

siğeç [→ **siyeç** (I) **-1**]

siğelmek Katılmak, ağlarken bayılmak : *Çocuk siğeliyor, sakın ağlatma.* (–Mğ.)

siğen Çam ağaçlarında görülen bir çeşit ağılı böcek. (–Mğ.)

siğenenmek [→ **sinelmek**]

siğer Güveç, türlü yemeği. (*Ayaş –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.)

siğer kemiği Omurga. (–Çr.)

siğez Ekin. (–Kn.)

siğgin Hafif yağmur, serpinti. (*Milâs –Mğ.)

siği [→ **siyi**]

siğil (I) Kalın kütük kesmekte kullanılan ağaç ya da demir kama. (İnköy –Kü.; Geyikli –Ks.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; *Bodrum –Mğ.)

siğil (II) Koyunların arka ayaklarındaki aşıklık. (Efirli –Or.)

siğil (III) Çamurlu yollarda hayvan ayak izlerinden donarak ya da kuruyarak oluşan pürüzler : *Atın arka ayağı siğil yolda kırılmasın mı?* (*Bafra –Sm.)

siğil (IV) Bir çeşit oya. (Kemaliye –Ml.)

siğilcenni [→ **siğecen**]

siğilemek [**siñilemek** (I) **-2, 3**] **1.** Madensel kaplar dokununca ses çıkarmak. (Topaç –Yz.; Köşker –Krş.)

[**siñilemek** (I) **-3**] : (Bayadı –Or.) **2.** Canı yanan köpek inler gibi ses çıkarmak. (Topaç –Yz.; Köşker –Krş.)

[**siñilemek** (I) **-2**] : (Bozan –Es.; –Nğ.)

siğilotu [**siğirotu, sinilotu, sinirliot, sinirliyaprak, sinirotu, siñirsek** (III), **sinirsekyaprağı, sinsekyaprağı, siyilliot, siyilotu, siyilyaprağı**] Kalınca yaprakları çıban ve yarayı işletip iyileştirmekte kullanılan, labadaya benzer bir çeşit ot. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Yeniköy –Ba.; Akseki –Ks.; *Çarşamba –Sm.; Bayadı –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; *Mut –İç.; –Nğ.)

[**siğirotu**] : (*Ulubey –Or.)

[**sinilotu**] : (*Güdül, *Ayaş –Ank.)

[**sinirliot**] : (–İst.)

[**sinirliyaprak**] : (Çepni *Mudanya –Brs.; *Ünye –Or.)

[**sinirotu**] : (Kurtköy *Kartal –İst.)

[**siñirsek** (III)] : (*Düzce –Bo.)

[**sinirsekyaprağı**] : (Karacık, *Mengen, *Gerede –Bo.)

[**sinsekyaprağı**] : (Yenice –Isp.)

[**siyilliot**] : (Balkandak *Beyşehir –Kn.)

[**siyilotu**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**siyilyaprağı**]: (Gönen –Isp.; *Mudanya –Brs.; Tokat –Es.; *Akyazı –Sk.)

siğiltilenmek Oyalanmak : *Gel orada siğiltilenme şu işi gör.* (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

siğim siğim 1. [→ **siyim siyim**] **2.** Çok ince. (–Ks.)

siğin (I) [→ **siy** (II) **-1**]

siğin (II) Yağmurun yel etkisiyle eğik inmesi. (*Ula –Mğ.)

siğin siğin [→ **siyim siyim**]

siğirceklenmek Tuzsuz et, yağ, peynir ya da yoğurt kurtlanmak. (*Alayunt –Kü.)

siğircik 1. İri damlalı yağmur. (Meki *Çubuk –Ank.) **2.** Bahar yağmuruyla yağan ince kar. (*Taşköprü –Ks.)

siğirdim vermek Eğim, akıntı vermek. (*Vize –Krk.)

siğirmek (I) [→ **sinirmek** (I)]

siğirmek (II) Bir şeyi kendine mal etmek, üstüne yatmak : *Malını siğirmedim ya!* (Kesmeköyü *Eğridir –Isp.)

siğirotu [→ **siğilotu**]

siğirseği 1. Anlayışı az kimse. (–Çkr.) **2.** [→ **siğlim** (III)]

siğirsek 1. Geç pişen, sertleşmiş, kartlaşmış (et, sebze, meyve). (Çöplü

*Çivril, Kızılhisar *Acıpayam, *Çal –Dz.) **2.** Yaşlanmış, kocamış (kimse). (Kızılhisar *Acıpayam –Dz.)

siğirse olmak [sinirse olmak] Ağaç, odun vb. ıslanarak yanmaz duruma gelmek. (–Çkr.)

[sinirse olmak] : (–Çkr.)

siğirtmek [→ seyirtmek]

siğişmek Isınmak, alışmak, benimsemek. (Derebaşı *Bayındır –İz.)

siğiştirmek [→ sinirmek (I)]

siğle [sikle, siyle (I)] Kova. (–Ant.)

[sikle] : (*Alanya –Ant.)

[siyle (I)] : (*Alanya –Ant.)

siğlim (I) Yemek beğenmeyen. (Seyit *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bayındır –İz.; Satılmış –Es.)

siğlim (II) **1.** Yüz, surat, bakış : *Darıldı da siğlimini eğdi gitti.* (Arslanköy *Mersin –İç.) **2.** Neşesiz. (*Mut –İç.)

siğlim (III) **[siğirseği -2]** Davranışları ağır, beceriksiz : *Ne siğlim kadın.* (*Taşköprü –Ks.)

[siğirseği -2] : (–Çkr.)

siğmek (I) **[→ siymek -2]**

siğmek (II) Kötülük etmek : *Bu çocuklara babaları sağ iken kimse siğmezdi.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

siğmek (III) Yıldız kaymak : *Yıldız siğiyor.* (Göçmenler, Papasköy –Sm.)

siğnebit [→ sinenbeç]

siğnebitti [→ sinenbeç]

siğnenmeç [→ sinenbeç]

siğnenmek [→ sinlenmek]

siğra Yara ve çıban izi. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

siğreşik 1. İyi pişmiş, suyunu çekmiş yemek için. (Genezin *Avanos –Nş.) **2.** İyi pişmemiş, suyunu çekmemiş yemek için. (*Afşin –Mr.; –Sv.)

sihil Kıyı, yalı. (Ağiste *Hadım –Kn.)

siitmek [→ seyirtmek]

sikah Balkon. (Ank.)

sikke Hayvanları bağlamak için yere çakılan demir ya da ağaç kazık. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; *Şebinkarahisar, *Alucra, *Şiran –Gm.; –Kr.; –Ezm.; *Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.; Çepni *Gemerek, *Şarkışla, *Yıldızeli –Sv.; *Yerköy –Yz.; Şabanözü *Polatlı, Hasanoğlan –Ank.; –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.; –Ada.; *Mut –İç.; Çomaklı *Korkuteli –Ank.; Kirişhane –Ed.)

sikle [→ siğle]

sikme Bir çeşit sebze yemeği, silkme. (Hasanoğlan –Ank.)

sikseya Yoncaya benzeyen, asalak bir çeşit bitki. (*Maçka –Tr.)

siksil Sürekli kuyruğunu oynatan, serçe büyüklüğünde bir kuş, kuyrukkaldıran. (*Bodrum –Mğ.)

sil (I) Odun, ağaç yarmakta kullanılan demir, ağaç kama. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

sil (II) Sel. (*Bor –Nğ.; *Bahçe –Ada.)

sil (III) **[sileken]** Salya. (*Bor –Nğ.)

[sileken] : (Kerkük)

silāhbastı Kollu kadın yeleği. (–Dz.; Gürcan –Dz.; Pisi –Mğ.)

silar Yabaneriği. (Zevker *Refahiye –Ezc.)

silbiç [silbinç, silbiş, silinç, silmiç, silniç] Küçük çocukların yatağını kirletmemeleri için beşiğe yerleştirilen oturak. (Bağıllı *Eğridir, *Yalvaç –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Söğüt –Dz.; *Bozdoğan

–Ay.; –Çkl.; *Ermenek –Kn.)
[**silbinç**] : (Bayat –Af.; –Isp.; Salda *Yeşilova, Burç –Brd.; –Dz.; –İz.; –Ks.; Fariske *Ermenek –Kn.)
[**silbiş**] : (*Bozdoğan –Ay.; –Kn.)
[**silinç**] : (Ağlı *Küre –Ks.)
[**silmiç**] : (Pirlerkondu *Hadım –Kn.)
[**silniç**] : (–Dz.)

silbinç [→ **silbiç**]

silbiş [→ **silbiç**]

silbişçi Hastalıklı, pis köpek. (Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

silbişti [→ **sibek** (I) **-1**]

silcan Kırmızı, küçük meyveli, dikenli, ince yapraklı bir çeşit ağaç, böğürtlen. (Peşman *Daday –Ks.; –Ant.)

silcek **1.** [→ **silgi** (I) **-2**] **2.** [→ **silgi** (I) **-1**]

silcik (I) Gösterişsiz, cılız, arık : *Silcik çocuk.* (Hafizli –Ezc.)

silcik (II) [→ **sivilcik**]

sildiren Aralıklı, seyrek : *Amca senin ekin sildiren, tohum bozuk mu idi?* (Kurtuluş *Tire –İz.)

sile (I) [**silesi, silesil, sile sile**] Ağzına değin dolu, tam. (Çöplü *Çivril, *Çal –Dz.; *Lâpseki –Çkl.; Tokat –Es.; *Sungurlu –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; –To.; Bayadı –Or.; Erkinis *Yusufeli, Bağlıca, Akarsu, Karlı *Ardanuç –Ar.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Ergân –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; *Ağın –El.; –Gaz.; *Afşin –Mr.; *Antakya, Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Koyulhisar, *Gürün, Çepni *Gemerek –Sv.; Karahoca *Haymana, Çanıllı *Ayaş –Ank.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mut köyleri –İç.)
[**silesi**] : (Bayat *Emirdağ –Af.)
[**silesil**] : (Dallıca *Nazilli –Ay.)
[**sile sile**] : (*Yalvaç, Yassıören *Senirkent –Isp.; –Brd.; –Nğ.)

sile (II) Bataklıkta çıkan dikenli bir çeşit ot. (Karahoca *Haymana –Ank.)

sile (III) [→ **süyem** (I)]

sile (IV) [→ **sitil** (I) **-2**]

sile (V) Derilerin işlenmesi için yatırılan harç kuyusu. (–Isp.; *Niksar –To.; *Bor –Nğ.; *Ula –Mğ.)

silece (I) Gübre taşımaya yarayan hasır kap. (–Gaz.)

silece (II) Yad el, gurbet. (Gökköy –To.)

silecek (I) **1.** [→ **silgi** (I) **-1**] **2.** [→ **silgiç** (II)] **3.** [→ **silgeç** (III) **-2**]

silecek (II) Tahıl ölçeğinin doldurulduktan sonra ağzını silmeye yarayan düz tahta ya da demir araç. (*Bayburt –Gm.; –Ezc.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Mut –İç.)

silek (I) **1.** [→ **silgi** (I) **-1**] **2.** Mendil. (*Silifke –İç.)

silek (II) İyi, temiz : *Silek delikanlı.* (–İz.; Yeniköy –Ba.)

sileken [→ **sil** (III)]

silepçe **1.** Leğen. (–Ml.; –Ur.) **2.** İbrik. (–Ml.) **3.** Bakır süzgeç, kevgir. (–Ezc.; –Ml.; –Nğ.)

silesi [→ **sile** (I)]

silesil [→ **sile** (I)]

sile sile [→ **sile** (I)]

silgeç (I) **1.** [→ **silgi** (I) **-2**] **2.** Kap kurulama bezi. (Bulgaristan göçmenleri –Ed.)

silgeç (II) Bir çeşit çocuk oyunu, birdirbir. (–Ada.; Arslanköy –İç.)

silgeç (III) [**silecek** (I) **-3, silgiç** (I)] **1.**Kalem lastiği, silgi. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Sasalı *Menemen –İz.)
[**silgiç** (I)] : (Demirkapı *Susurluk –Ba.; *Akyazı –Sk.)
2. Yazı tahtası silgisi. (*Alaşehir –Mn.)
[**silecek** (I) **-3**] : (–Tr.)

silgi (I) [**silcek -1, 2; silecek** (I) **-1, silek** (I) **-1, silgeç** (I) **-1, silki, süilgü**] **1.** Hamam takımı, havlu. (*Alaşehir –Mn.; –Sn.; *Gemerek –Sv.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; *Keskin –Ank.; Akçakaya –Ky.; –Nğ.)
[**silcek -2**] : (*Eğridir –Isp.)
[**silecek** (I) **-1**] : (–Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; –Brs.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ks.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; –Rz.; *Şarkışla –Sv.;Germi –Ky.; *Bor –Nğ.; *Bozkır –Kn.)
[**silek** (I) **-1**] : (*Bafra, Kışla –Sm.)
[**silki**] : (Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)
[**sülgü**] : (Tümük *Mersin –İç.)
2. Başörtüsü, çarşaf. (*Osmancık, *İskilip –Çr.; –Ky.)
[**silcek -1**] : (Eğret –Af.)
[**silgeç** (I) **-1**] : (*Şarkikaraağaç –Isp.)
3. Çuval. (–Or.; *Bor –Nğ.)

silgi (II) [**silğ**i] Saman toplamaya yarayan bir araç. (*Bor –Nğ.; –Ed.)
[**silğ**i] : (*Akyazı –Sk.)

silgi (III) Marangoz rendesi. (*Pütürge –Ml.; Çokak *Andırın –Mr.)

silgi (IV) Fırça. (–Ezc.)

silgiç (I) [→ **silgeç** (III) **-1**]

silgiç (II) [**sılgıç, silecek** (I) **-2, sülgüç**] Bulaşık bezi, paçavra. (Eşke *Divriği –Sv.; *Bor –Nğ.)
[**sılgıç**] : (Eşke *Divriği –Sv.)
[**silecek** (I) **-2**] : (–Nğ.)
[**sülgüç**] : (–Çkr.)

silgilü Bohça. (–Ba.)

silgin Çukur yerlere yel etkisiyle dolan kar yığını : *Bizim tarlada silgin çok.* (*Ilgaz, *Kurşunlu –Çkr.)

silği [→ **silgi** (II)]

sili (I) **1.** İyi dokunmuş halı. (–Çkl.)
2. Kilim, yünden dokunmuş yaygı. (Dengere *Tefenni –Brd.; Yahşieli *Bayramiç –Çkl.; *Bodrum, Kızlan *Datça, Karaköy –Mğ.)

sili (II) Uzun entari. (Bayat –Af.)

siliç Ezilmiş, yarısı yok olmuş : *Siliç para.* (–Mr.)

silif Tortu. (–El.; –Ml.)

silifki Önceki, ilk kez.: *Silifki gelen odunlar bunlardan iyi idi.* (Çağulhan *Afşin –Mr.)

silik (I) **1.** Onursuz, şerefsiz (adam). (*Çal –Dz.; –Kü.; *Düzce –Bo.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Yeniköy *Osmaniye –Ada.; *Silifke –İç.) **2.** Hoppa, ahlaksız (kadın). (Kızılcabölük –Dz.; *Bor –Nğ.) **3.** Şımarık (kimse). (*Tavşanlı –Kü.; –Sv.) **4.** Sapık. (Çepni *Gemerek –Sv.) **5.** Uysal (kimse). (*Bor –Nğ.) **6.** Geveze. (–Sv.; –Ky.)

silik (II) Karlı tepelerde yel etkisiyle açılan yerler, açıklık : *Silikde koyun otlatmak kış için zordur.* (Karkıncık *Artova –To.)

silik (III) Yüz, çehre. (–Nğ.)

silik (IV) Fasulye kurusu. (Kuruçay –Ezc.)

silik (V) Kızkardeş. (–Mr.)

silik (VI) **1.** [→ **sıklık** (I)] **2.** Düdük. (Çıkrıs *Tercan –Ezc.)

silim 1. Uyuşuk. (*Osmancık –Çr.) **2.** [→ **silimsi** (I)]

silimli Süslü. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

silimsek [→ **silimsi** (I)]

silimsi (I) [**silim -2, silimsek, simser** (II) **-3**] Yemek seçen, boğazsız. (Çığrı *Dinar –Af.; Bereketli *Tavas, Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Bodrum –Mğ.)

[**silim -2**] : (Çatalağıl, *Karacabey Brs.)

[**silimsek**] : (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

[**simser** (II) **-3**] : (–Kü.; *Bozhüyük –Bil.; Peşman *Daday –Ks.)

silimsi (II) Turşu suyu, ekmek ve sarmısaktan yapılan yemek. (Süksün *Bünyan –Ky.)

silimsi (III) [**simser** (I)] Temiz, titiz (kimse). (Çığrı *Dinar –Af.)

[**simser** (I)] : (Peşman *Daday –Ks.)

silinç [→ **silbiç**]

silindirçiçeği Hatmi çiçeği. (*Elbistan –Mr.)

silindir makinesi Sepicilikte köseleyi sıkıştırıp parlatmakta kullanılan aygıt. (–İst.)

silinti Selin getirdiği ağaç, kütük vb. (Keşanuz –Ank.)

silk Pancar. (Kocabaşı –Ezm.)

silke Kaynatılmış buğday, nohut vb. tahıllar. (*Antakya –Hat.)

silkecek Sigara tablası. (–Gaz.)

silkemek [**silketmek**] Silkmek : *Çocuklar fidanı silkerdi.* (*Maçka –Tr.)

[**silketmek**] : (*Vakfıkebir –Tr.)

silketmek [→ **silkemek**]

silki [→ **silgi** (I) **-1**]

silkik (I) İşsiz güçsüz, tembel. (*Gelendost –Isp.; Çimi *Akseki –Ant.)

silkik (II) Suyu tez süzen bitek toprak. (*Eğridir köyleri –Isp.)

silkimek Azalmak, hafiflemek : *İşlerimiz biraz silkidi.* (*Bergama –İz.)

silkinmek Silkelenmek, üstündekileri dökmek. (*Kula –Mn.)

silkme Bulgurla pişirilen ve üstüne yoğurt dökülerek yenen bir çeşit ot yemeği. (Peşman *Daday –Ks.; Yenice, Yerkesik –Mğ.)

sille (I) Baklagillerden burçağa benzer bir bitki. (*Kilis –Gaz.)

sille (II) Semerin üzengi yerine takılan ve yük altına gelen ip. (Yassıören *Senirkent –Isp.; Hemşin –Rz.; *Serik –Ant.)

sillenmek (I) Salyalanmak : *Bamyayı iyi kestirememiş de sillenmiş.* (*Bor –Nğ.)

sillenmek (II) Kuşkulanmak. (–Bt.; –Ur.)

silli (I) Çömlek. (*Antakya –Hat.)

silli (II) [→ **selli** (II)]

sillik Ahır. (Kurucaova –Ml.)

silli sitirli Kapalı, düzenli ve temiz : *Kadın dediğin silli sitirli olur.* (*Antakya –Hat.; –Gaz.)

silme (I) **1.** Sekiz okkalık tahıl ölçeği. (*Elbistan –Mr.) **2.** Ölçek ağzına dek dolu durumda olma. (–İst.; –Gr.; –Tr.) **3.** Bir tutuşta biçilen ekin. (*Nazimiye –Tn.)

silme (II) Temiz : *Veli'nin evini gördüm, silme.* (*Karaman –Kn.)

silme (III) Bebeklerin ağzında görülen bir çeşit hastalık. (*Bor –Nğ.)

silme doldurmak Ağzına dek doldurmak. (–Kıbrıs)

silmek (I) Rende ile tahtanın pürüzlerini düzeltmek. (–İst.; *Afşin –Mr.)

silmek (II) Silkmek : *Hasan bizim dutları silecek.* (*Perşembe –Or.)
silmiç [→ **silbiç**]
silniç [→ **silbiç**]
silpiç 1. Dokununca pis koku çıkaran bir çeşit böcek. (Arslanköy –İç.) **2.** Kirli, pis kadın. (Arslanköy –İç.)
silte 1. Minder. (Haşhaşı –Ezc.) **2.** Kapsız yorgan, şilte. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)
siltelemek Tencereyi sallayarak pişmekte olan yemeğin altını üstüne getirmek : *Tencereyi bi siltele dibi tutmasın.* (*Bodrum –Mğ.)
siltemek Darılmak, kızmak. (Çömlekçi *Bodrum –Mğ.)
siluk 1. [→ **sıklık** (I)] **2.** Hafif esen sabah yeli. (*Maçka –Tr.)
siluk etmek Islık çalmak. (*Maçka –Tr.)
silyan Ağacın budaksız, düz yanı. (*Maçka –Tr.)
sim El, kol, yüzle yapılan davranış, işaret : *Simle konuştum.* (–Ada.)
simah Düğün eğlencesi yapılan yer. (Teke *Bayındır –İz.)
simamlanmak Yaltaklanmak. (Narlıdere –Dz.)
simbil Sinsi. (*Taşköprü –Ks.)
simdut Yumruk oyunu ile ebe seçme. (*Vezirköprü –Sm.)
sime Çocukların oyunda kullandıkları ucu sivri değnek. (–Dz.)
simedor Ağaç yontmaya, im koymaya yarayan bir araç, keski. (*Ezine –Çkl.)
sîmek [→ **siymek -1**]
simele Biçilmiş birkaç tutam ekin. (*Nazimiye –Tn.)
sim eleği İnce tel elek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
simelek [→ **simil** (II) **-1**]
simen (I) **1.** Düğün alayı. (–Ky.) **2.** Düğün alayı önünde götürülen bayrak. (Rumeli göçmenleri, Büyükdoğanca, Kavaklı –Ed.)
simen (II) Kır bekçisi. (Rumeli göçmenleri, Ulucak *Menemen –İz.)
simente Beceriksiz. (*Kavak –Sm.)
simet Paça günü. (*Safranbolu –Zn.)
sime yelkeni Mavuna yelkeni. (–İst.)
simi El ele tutuşarak seke seke oynanan bir çocuk oyunu. (Yukarıseyit *Çal –Dz.)
simiç 1. [→ **simirç**] **2.** [→ **simiş**]
simidik [→ **similik -1**]
simidirik [→ **simit** (I) **-1**]
simil (I) Bıyık. (Babik *Pütürge –Ml.)
simil (II) [**simelek, simile, similik -2, similti -1, 2; simpil**] **1.** Aptal. (*Ünye –Or.)
[**simelek**] : (Görele *Şebinkarahisar –Gr.)
[**simile**] : (*Kurşunlu –Çkr.)
[**similik -2**] : (Küçükçaylı –Ada.)
[**similti -1**] : (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)
[**simpil**] : (*Gebze –Kc.)
2. Beceriksiz. (–To.)
[**similti -2**] : (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)
simile [→ **simil** (II) **-1**]
similik [**simidik**] **1.** Uyuşuk, çekingen, ağır davranışlı kimse. (*İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Yz.; Karahisar –Ky.)
[**simidik**] : (*İskilip –Çr.; –Yz.)
2. [→ **simil** (II) **-1**] **3.** Sinsi. (–Ama.; *İskilip –Çr.)
simil simil Sessizce gülümseyerek : *Ne o simil simil geliyorsun yine diyeceğin bir şey var.* (Çıkrık* Mecitözü –Çr.; *Antakya –Hat.; –Sv.; *Boğazlayan –Yz.)

similti 1. [→ **simil** (II) **-1**] **2.** [→ **simil** (II) **-2**]
simindirik [→ **simit** (I) **-1**]
simine Boşuna, nedensiz. (*İnebolu –Ks.)
simirç [**simiç -1**] Karış. (–Çr.)
[**simiç -1**] : (–Ba.; –Gr.)
simirmek Suyunca giderek elinden varını yoğunu almak, sömürmek. (–Kü.)
simirsek Sümük. (Kerkük)
simiş [**simiç -2**] Baş parmakla işaret parmak arasındaki uzaklık (el açık durumdayken). (–Tr.)
[**simiç -2**] : (–Ba.)
simişka Ayçiçeği. (–Kr.)
simit (I) [**simidirik, simindirik**] **1.** İnce, küçük bulgur. (Salda *Yeşilova –Brd.; Harput –El.; –Gaz.; –Ank.)
[**simidirik**] : (*Karaman –Kn.)
[**simindirik**] : (–Dy.)
2. İrmik. (Gâvurdağı –Ada.; –İç.)
3. Mısır. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
simit (II) Kara. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)
simitaşı İnce bulgurla yapılan yemek. (–Gaz.)
simlemeyh Lohusa üşütmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
simpas Sessizlik. (–Ank.)
simpil [→ **simil** (II) **-1**]
simser (I) [→ **silimsi** (III)]
simser (II) [**sinbil**] **1.** Sinsi. (–Bo.)
[**sinbil**] : (*Niksar –To.)
2. Her şeyi beğenmeyen. (Otacı *Kızılcahamam –Ank.) **3.** [→ **silimsi** (I)]
simsi [→ **sipsi** (I) **-1**]
simsilik Küçük sinek. (Kaleyaka *Perşembe –Or.)

sim sim 1. Yavaş yavaş, sessizce. (Kazmasökü –Sn.; *Merzifon –Ama.; Bayadı, –Or.; –Yz.) **2.** [→ **siyim siyim**]
simsim Ateşin çevresinde oynanan bir oyun. (*Merzifon –Ama.; –To.; *Pınarbaşı –Ky.)
simsor İşsiz güçsüz, cakalı. (*Silifke –İç.)
simsorut Az konuşan. (*Uluborlu –Isp.)
simşir Güzel. (–Sn.)
simyon Açık, açıkta. (Kazmasökü –Sn.)
sin (I) [**sinne** (I), **sinnik**] Ölü gömülen yer, kabir. (Yüreğil *Acıpayam –Dz.; Yavlu, Köşk, Karacasu–Ay.; –İz.; *Salihli –Mn.; –Ba.; *Mudanya, *Muradiye –Brs.; *Çatalca –İst.; –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Çarşamba –Sm.; –Ama.; Aybastı –Or.; *Alucra, *Tirebolu –Gr.; –Ml.; –Ur.; *Kilis, –Gz.; –Mr.; *Kangal –Sv.; *Kızılcahamam –Ank.; –Yz.; –Krş.; –Ky.; –Nğ.; –Kn.; –Ada.; *Alanya –Ant.; *Mut, Kuzören *Silifke –İç.)
[**sinne** (I)] : (*Zile –To.)
[**sinnik**] : (Dalhaz *Ilgaz –Çr.)
sin (II) Etek, etek ucu : *Sinlerini topla.* (Bayat *Emirdağ –Af.; *Alanya –Ant.; Çobansa *Fethiye –Mğ.)
sin (III) [→ **sinenbeç**]
sin (IV) **1.** Bir çeşit sarı üzüm kurusu. (*Bor –Nğ.) **2.** Biraz kurutulmuş meyve. (*Bor –Nğ.) **3.** Dut. (*Bor –Nğ.)
sina Göğüs. (*Bor –Nğ.)
sinabat İçinde üzüm çiğnemeye yarayan oluk. (–Ama.)
sinan Sinsi. (Teke *Bayındır –İz.)

sinangili [→ **sınangılı -2**]
sinangin [→ **sınangılı -1**]
sinangül [→ **sınangılı -2**]
sinari [**sinarit**] Bir çeşit balık. (*Marmaris –Mğ.)
[**sinarit**] : (–Sm.)
sinarit [→ **sinari**]
sinavrit Büyük mercanbalığı. (Gilindere *Gülnar –İç.)
sinar Güneyden görünen ve gök yüzünü kaplayan bulut. (Teke *Bayındır –İz.)
sinbil [→ **simser** (II) **-1**]
sincaf Etek pervazı. (*Kemaliye –Ezc.)
sinci (I) [→ **şindi**]
sinci (II) Duyarlı tartı aracı, terazi. (*Bayburt –Gm.)
sincik Ayak bileği. (Bostanlar *Bahçe –Ada.)
sincilip Köfteye konulan bir çeşit ot. (–Ada.)
sincisiz [→ **sincisüz**]
sincisüz [**sincisiz, sinçesiz, sinçi** (I) **-2, şincisiz**] Asık yüzlü, somurtkan. (*Boyabat –Sn.)
[**sincisiz**] : (–To.)
[**sinçesiz**] : (–Krş.; Narköy –Ns.)
[**sinçi** (I) **-2**] : (*Sungurlu –Çr.)
[**şincisiz**] : (Çıkrık, *Mecitözü –Çr.)
sinciye vurmak Detaylı, iyice düşünmek. (*Ağın –El.)
sinç (I) [→ **sinçe -1**]
sinç (II) Dikkat. (Civanyaylağı, Tömük *Mersin –İç.)
sinçe [**sinç** (I)] **1.** Yüz, surat, çehre. (Hamurcu *İncesu –Ky.; Yazıkınık *Mucur –Krş.)
[**sinç** (I)] : (*Boyabat –Sn.)
2. Asık yüz. (Budak *Mucur –Krş.)
sinçesiz [→ **sincisüz**]
sinçetmek Öğrenmek, bellemek, ezberlemek. (Çiftlik *Silifke –İç.)

sinçi (I) **1.** Giyim kuşam. (–Kü.; *Sungurlu –Çr.; Tilek –Ml.; –Gaz.; Kıranardı –Ky.) **2.** [→ **sincisüz**]
sinçi (II) Bir amaçla iz süren (kimse). (*Ünye –Or.)
sinçi (III) Bir çeşit armut. (–Bt.)
sinçilemek Sözle ya da yazı ile birini kovulamak, jurnal etmek. (*Ünye –Or.)
sinçisiz Kötü giyimli, kılıksız. (*Merzifon –Ama.)
sinçu Çocuk. (*Ünye –Or.)
sindel Tembel (kimse). (*Ilgın, *Karaman –Kn.)
sindi [→ **sındı**]
sindik (I) [**sındık** (I), **sındük, sündük** (IV)] Cıva. (*Tosya –Ks.; *Sungurlu, *Kargı –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Merzifon, *Taşova –Ama.; –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Divriği, Hacılyas *Koyulhisar, *Suşehri –Sv.; *Boğazlıyan –Yz.; –Ky.)
[**sındık** (I)] : (*Çarşamba –Sm.; –Or.; *Tirebolu –Gr.)
[**sındük**]: (Buhara göçmenleri–İst.)
[**sündük** (IV)] : (Bayadı –Or.)
sindik (II) Tandırın hava deliği. (*Develi ve köyleri –Ky.)
sindirilmek Sine gömülmek. (*Lâpseki –Çkl.)
sindirmek (I) **1.** Dokumacılıkta renkleri uygun düşürmek. (*Bor –Nğ.) **2.** Yakıştırmak : *Ne giyinse sindirir.* (*Bor –Nğ.)
sindirmek (II) Suçu cezasız kalmak. (–Tr.)
sindirmek (III) Usandırmak, bıktırmak. (Söğüt –Dz.)
sindirmeyh Sindirmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
sine (I) [→ **siğecen**]

sine (II) Kızarmış ekmek, ekmek kabuğu. (*Gürün –Sv.)

sinebit [→ **sinenbeç**]

sinece 1. [→ **sinecen -1**] **2.** [→ **sinecen -2**]

sinece avı Gizlenerek yapılan av. (–Ant.)

sinecek Çarşaf. (*Ünye –Or.)

sinecen [**sinece -1, 2; sinelce**] **1.** Hileci, düzenci. (Çığrı *Dinar –Af.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; Söğüt –Dz.; –Or.; –Gaz.; *Şarkışla –Sv.; *Bor –Nğ.)

[**sinece -1**] : (*Ağın –El.)

2. Sinsi. (*Bolvadin –Af.; Yassıören *Senirkent, *Eğridir, İğdecik –Isp.; Seyit *Çal –Dz.; *Sivrihisar –Es.; –Nğ.)

[**sinece -2**] : (–Sm.)

[**sinelce**] : (*Tirebolu –Gr.)

3. Çekingen, ürkek insan. (Köşk –Ay.; *Vize –Krk.) **4.** Uslu dururken birden saldıran köpek. (*Eğridir, Aydoğmuş *Keçiborlu –Isp.; Bozan –Es.)

sinecenlik Sinsilik : *İşi gücü sinecenlik.* (*Bor –Nğ.)

sinecen olmak Aptallaşmak, durgunlaşmak. (İğneciler *Mudurnu–Bo.)

sineç Bağ, bahçe çevresine çalılardan yapılan çit. (–Ml.)

sinek (I) [→ **senek** (I) **-1**]

sinek (II) Develerde görülen, dağlanarak iyileştirilen bir hastalık. (Kırıklı *Karaisalı –Ada.)

sinek atmak Sinek yumurta bırakmak. (*Bor –Nğ.)

sinekçadırı Cibinlik. (Yeniköy *Ereğli –Kn.)

sinekçin [→ **sinekçil**]

sinekçil [**sinekçin**] Boz ve yeşilimsi renkli, küçük bir çeşit kuş. (*Silifke, *Gülnar –İç.)

[**sinekçin**] : (Merdivenköy –Ks.)

sinekkanadı Elle ufalanmış irice tütün. (Çeltikçi *İnegöl –Brs.)

sinekkıran Tarlalarda biten bir çeşit ot. (Zemme –Kü.)

sineklemek (I) **1.** Güneşlenmek, güneşe karşı oturmak. (Yeniköy –Ba.) **2.** [→ **sineklenmek** (I) **-1**]

sineklemek (II) Kar ufak ve seyrek yağmak. (Gâvurdağı, *Osmaniye –Ada.)

sineklemek (III) [→ **sineklenmek** (II) **-1**]

sineklenmek (I) [**sineklemek** (I) **-2**] **1.** Oyalanmak, tembellik etmek. (Yukarıseyit *Çal –Dz.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.; *Milâs –Mğ.)

[**sineklemek** (I) **-2**] : (*Lüleburgaz –Krk.)

2. Dinlenmek. (*Kandıra –Kc.)

sineklenmek (II) [**sineklemek** (III)] **1.** Kuşkulanmak. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**sineklemek** (III)] : (*Mudanya –Brs.)

2. Öfkelenmek, huysuzlanmak. (*Afşin ve köyleri –Mr.)

3. Huylanmak. (*Afşin –Mr.; –Kıbrıs)

4. Sıcak ve sinekten hayvan sağa sola koşmak. (Güney *Yeşilova –Brd.; *Maçka –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

sinekli Ağırcanlı, tembel, uyuşuk (kimse). (Bahçeli *Bor –Nğ.; Hatip *Karaman –Kn.)

sineklik 1. El yüz yıkanan yer. (Göçmenler –Sm.) **2.** Odalardaki küçük banyo, gusülhane. (Eymir

*Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir, *Kula –Mn.; Çağış –Ba.)

sinelce [→ **sinecen -2**]

sinembitti [→ **sinenbeç**]

sinenbeç [**siğnebit, siğnebitti, siğnenmeç, sin** (III), **sinebit, sinembitti, sinenbitti, sinlenbiç, sinmece, sinmecek, sinmecik, sinmemmeç, sinneci, sinnenbeç, sinnenbözü, sinnenmece, sinnenmeç**] Saklambaç oyunu. (–Isp.; *Vezirköprü –Sm.; –Çr.)

[**siğnebit**] : (*Koyulhisar –Sv.)

[**siğnebitti**] : (*Merzifon –Ama.; *Alucra –Gr.)

[**siğnenmeç**] : (*Bozdoğan –Ay.; –Ama.)

[**sin** (III)] : (İshaklı *Bolvadin–Af.)

[**sinebit**] : (–Sv.)

[**sinembitti**] : (Zeyere –Ama.)

[**sinenbitti**] : (–Çr.)

[**sinlenbiç**] : (–Isp.)

[**sinmece**] : (Çığrı *Dinar –Af.; –Ay.; –Krş.)

[**sinmecek**] : (Köşk –Ay.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**sinmecik**] : (Köşk –Ay.)

[**sinmemmeç**] : (Barla –Isp.)

[**sinneci**] : (–Krş.)

[**sinnenbeç**] : (Kayı –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**sinnenbözü**] : (Kurna –Brd.)

[**sinnenmece**] : (–Brs.)

[**sinnenmeç**] : (*Bozdoğan –Ay.; –Sm.)

sinmecek [→ **sinenbeç**]

sinenbitti [→ **sinenbeç**]

sinenmek [**signenmeh, siğenenmek**] Saklanmak, gizlenmek. (*Ünye –Or.; *Yıldızeli –Sv.)

[**signenmeh**] : (*Antakya –Hat.)

[**siğenenmek**] : (*Merzifon –Ama.)

siñer Dirlik, düzen, rahat : *Ayşe'nin kocasından hiç siñeri yok.* (–Brd.)

sinesiz Beceriksiz, iş bilmez. (*Gelendost –Isp.; –Kn.)

singece Yapmacık davranış ve usluluk gösteren kimse : *Ali çok singece bir çocuktur.* (–Ezm.)

singecen [→ **siğecen**]

singel, sinğel (I) **1.** Gösterişsiz, yalın. (Tepecikören *Kozan –Ada.) **2.** Sessiz, uysal (kimse). (Tepecikören *Kozan –Ada.)

singel, sinğel (II) Sindirimi kolaylaştıran : *Karakulak çok singel bir sudur.* (Yerebakan *Feke –Ant.)

singemeç Köşe bucak : *Singemeçe saklamış.* (–Çkr.)

singil (I) **1.** Uyuşuk, tembel (kimse). (–Nğ.; Çakallı –Ada.) **2.** [→ **siğecen**] **3.** Sessizce yaklaşıp ısıran köpek. (–Kn.)

singil (II) [→ **sinil -1**]

singil (III) Ağaç yarmakta kullanılan araç, bir çeşit kama : *Singil ile kütük kolay yarılır.* (Yedigelli *Ereğli –Zn.)

singil (IV) Meyve sapı : *Kirezin singili pişirilip suyu içilirse idrarı söktürür.* (–Tr. ve çevresi)

singildemek [**siñgirdemek**] İnanışa göre sıkıntı çekmek : *Mezarında singilde.* (*Mut ve köyleri –İç.)

[**siñgirdemek**] : (*Ermenek –Kn.)

singilemek 1. Boş yer hafif ve sin sin ses çıkarmak. (–Gaz., –Yz.) **2.** Köpek inlemek. (–Krş.)

singil singil Ağır ağır, tembel tembel. (–Nğ.)

singinlik Tedirginlik, huzursuzluk. (Çöplü *Çivril –Dz.)

singinmek Çekinmek. (Apturrahmanlar *Serik –Ant.)

singin, siñgin (I) Utangaç, çekingen. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Düzköy *Keşap –Gr.; *Ermenek –Kn.; *Milâs –Mğ.)

singin, siñgin (II) İyice yerleşmiş, basılmış eşya. (–Nğ.)

singir (I) Uçları düzgün kesilmiş (Kütük, kiriş, direk vb.). (*Maçka –Tr.)

siñgir (II) Toplu vücuttaki et boğumları. (*Antakya –Hat.)

siñgirdemek [→ **singildemek**]

singirlemek Kereste, ağaç vb. şeylerin uçlarını balta ya da testereyle düzeltmek. (*Maçka –Tr.)

singirlenmek Sinirlenmek. (İncekum *Silifke –İç.)

sinğek [→ **senek** (I) **-1**]

sinğirmek [→ **sinirmek** (I)]

sinğirsimek Biraz kurumak (tahıliçin). (Genezin *Avanos –Nş.)

sinialtı Sini altına konan kürsü. (–Nğ.)

sinici Sindirimi kolay, yarayıcı yiyecekler. (*Lâpseki –Çkl.)

sinicen [→ **siğecen**]

siniekmeği Börek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

sinifener Çıtalı uçurtma. (–Brd.)

siniişi Şeker: *Dükkânda siniişi kalmamış.* (Genek –Nğ.)

sinik 1. Çam ağacından yapılmış su testisi. (Yerkesik –Mğ.) **2.** Su almış, ıslak odun. (*Ula –Mğ.)

sinil [**singil** (II)] **1.** Siğil, deride sert kabarcıklar. (Nefsiköseli *Görele –Gr.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; –Ank.)

[**singil** (II)] : (*Bartın –Zn.; –Sn.; –Sv.)

2. Atın ayaklarındaki aklık. (*Lâpseki –Çkl.)

sinilcen [→ **siğecen**]

sinile Bayram ve özel günlerde pişirilen, birkaç halka hamur bir araya getirilerek yapılan bir çeşit ekmek. (Kızlan *Datça –Mğ.)

sinilemek (I) **1.** Hafif sesle inleyerek ağlamak. (İshaklı *Bolvadin –Af.; *Gelendost –Isp.; –Mr.; Bahçeli *Bor –Nğ.) **2.** [→ **siğilemek -2**] **3.** [→ **siğilemek -1**]

sinilemek (II) Issız kalmak (ev, yurt vb. için). (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

sinilemek (III) Kocamak, güçsüz kalmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

sinilmek (I) Gizlenmek : *Sinil oraya ağabeyin görmesin.* (*Sivrihisar –Es.; *Ayaş –Ank.)

sinilmek (II) Sık sık nefes almak. (–İz.)

sinilotu [→ **siğilotu**]

sini okuntusu Oğlan evinin kız evine gönderdiği sini içinde gelin giysilerinin eve gelişi nedeniyle konuklara şerbet sunma. (İbradı –Ant.)

sinir (I) Lastik. (*Bolvadin –Af.)

sinir (II) Diz kapakla ayak bileği arası. (Arslanköy *Mersin –İç.)

sinirilmek 1. Kömür yanıp kül olmak. (Larnaka, –Kıbrıs) **2.** Gübre çürümek, yanmak, tarlaya konabilir durumda olmak. (Larnaka,–Kıbrıs)

sinirlemek Hayvanı işkence ile öldürmek. (–Kn.)

sinirliot [→ **siğilotu**]

sinirliyaprak [→ **siğilotu**]

sinirme olmak Ayak uyuşmak, karıncalanmak : *Ayağım sinirme oldu.* (*Bahçe –Ada.)

sinirmek (I) [**siğirmek** (I), **siğiştirmek, sinğirmek**] Sindirmek, hazmetmek. (–İz.; Ulumasere –Gaz.; Köşker –Krş.; Çetni *Akşehir –Kn.; Fay-

dalı, *Kozan, *Bahçe, Yeşilova –Ada.; Yuvagediği –İç.; Limasol –Kıbrıs)

[**siğirmek** (I)] : (Bahattin *Ulubey –Or.; *Göksun –Mr.; –Yz.)

[**siğiştirmek**] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Akseki –Ant.)

[**sinğirmek**]: (Çilehane *Reşadiye –To.; –Gaz.)

sinirmek (II) **1.** Korkutmak, sindirmek. (*Düzce –Bo.) **2.** Yaptığı kötülüğü unutturmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

sinirmek (III) Belli etmeden çalmak, uğrulamak. (Cuma *Simav –Kü.; *Ermenek –Kn.; –Kıbrıs)

sinirotu [→ **siğilotu**]

sinirse [→ **sinirsek, siñirsek** (I)]

siñirseg (I) [→ **sinirsek, siñirsek** (I)]

siñirseg (II) [→ **sinirsek, siñirsek** (II) **-2**]

sinirsek, siñirsek (I) [**sinirse, siñirseg** (I)] Islak odun, yaş ağaç. (Çığrı *Dinar –Af.; Alâaddin *Acıpayam, *Çivril –Dz.; –Nğ.; *Mersin köyleri –İç.)

[**sinirse**] : (–Çkr.)

[**siñirseg** (I)] : (–Brd.)

sinirsek, siñirsek (II) [**siğirsek -1, siñirseg** (II), **siñirsi, siñirsimiş, sinreş, sinsek -1**] **1.** Güç kırılan, kırılmaz, sert (odun, vb. için). (Salda *Yeşilova –Brd.; Seyit *Çal, Oğuz *Acıpayam, Söğüt –Dz.; Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; *Bor –Nğ.)

[**sinreş**] : (Moymul *Tavşanlı –Kü.)

[**sinsek -1**] : (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

2. Güç pişen, iyi pişmemiş (et, sebze, vb. için). (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**siğirsek -1**] : (Çöplü *Çivril, Kızılhisar *Acıpayam, *Çal –Dz.)

[**siñirseg** (II)] : (–Brd.)

[**siñirsi**] : (*Eğridir ve köyleri–Isp.)

[**siñirsimiş**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

3. Bayat, kurumuş, sertleşmiş (ekmek, leblebi vb. için). (Tokat –Es.; Çanıllı, Ortabereket *Ayaş, *Nallıhan –Ank.; *Bor –Nğ.)

sinirsek, siñirsek (III) [→ **siğilotu**]

sinirsekyaprağı [→ **siğilotu**]

sinirsemek 1. Gevrekliği gitmek, bayatlamak (leblebi, fıstık vb. için). (–Dz.; *Bayındır –İz.; *Bor –Nğ.) **2.** Sertleşmek, kartlaşmak, bozulmak (et, sebze vb. için). (*Eğridir –Isp.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.)

sinirse olmak [→ **siğirse olmak**]

sinirsilenmek Yemek bozulmak.(–Isp.)

siñişmeg Girmek, yerleşmek : *Yağ iyice siñişmiş sebzelere.* (–Brd.)

sinişmek (I) Akla yatmak. (–Nğ.)

sinişmek (II) Yemek mideye yerleşmek. (*Gelendost –Isp.; *Alaşehir –Mn.; –Kr.; *Mut –İç.)

siñişmek (III) Alışmak (göz için) : *Gözümüz siñişti de o kadar güzel görünmüyor.* (*Şarkikaraağaç –Isp.)

sinit (I) Üstünde et kesilen, ya da ekmek açılan tahta. (–Kn.; Kıca *Silifke –İç.)

sinit (II) Ağaç su testisi. (Kolukısa *Saiteli –Ada.)

sinitmiş [**sinkaliz**] **1.** Gizli iş yapan, sinsi. (–Sv.)

[**sinkaliz**] : (–Tr.)

sinkāf Erkeklik organı ve ilgili sövgülerin tümünün kısaltılmış biçimi : *Çocuklara daha ilk ağızda sinkāfla gonuşmayı öğrediyorlar.* (*Bor–Nğ.)

sinkaliz [→ **sinitmiş**]
sinkapan Ansızın saldıran : *Şu köpek sinkapandır.* (*Nallıhan –Ank.)
sinkonti çekmek İşsiz güçsüz dolaşmak. (*Bodrum –Mğ.)
siñlenmeg [→ **sinlenmek**]
sinlemek 1. Madensel kaplar dokununca ya da çarpınca ses çıkarmak, tınlamak. (–Ky.) **2.** Hamamda ses inlemek. (*Merzifon –Ama.) **3.** Kulak çınlamak. (*Bayburt –Gm.) **4.** Hafif sesle ağlamak. (İshaklı *Bolvadin –Af.) **5.** Canı yanan köpek inler gibi ses çıkarmak. (*Lâpseki –Çkl.)
sinlenbiç [→ **sinenbeç**]
sinlenmeg [→ **sinlenmek**]
sinlenmek [**signenmeḫ, siğenenmek, siğnenmek, sinenmek, siñlemeg, sinlenmeg, sinnenmek**] Gizlenmek, saklanmak. (–Uş.; Çığrı *Dinar –Af.; *Gelendost –Isp.; –Brd.; Söğüt –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; Tepeköy *Torbalı, *Bergama –İz.; –Ba.; –Kü.; *Çarşamba –Sm.; *Koyulhisar –Sv.; –Nğ.; *Ermenek, *Bozkır –Kn.; Tömük *Mersin, *Tarsus –İç.; Bağyaka *Finike –Ant.; *Bodrum –Mğ.)
[**signenmeḫ**] : (*Antakya –Hat.)
[**siğenenmek**] : (*Merzifon –Ama.)
[**siğnenmek**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Çıkrık *Mecitözü, *Osmancık –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Sürmene –Tr.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**sinenmek**] : (*Ünye –Or.; *Yıldızeli –Sv.)
[**siñlemeg**] : (–Brd.)
[**sinlenmeg**] : (–Brd.)
[**sinnenmek**] : (–Isp.; *Urla, *Ödemiş –İz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Çarşamba –Sm.; *Perşembe –Or.; *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.)
sinlik Mezarlık. (*Osmaniye –Ada.)
sinliyelek Üçetek. (Mahmutseydi –Ant.)
sinmece [→ **sinenbeç**]
sinemecek [→ **sinenbeç**]
sinmecik [→ **sinenbeç**]
sinmek Uygun düşmek, yakışmak : *Bu elbise bana iyi sindi gibi.* (Bayat *Emirdağ –Af.; –Sn.; *İskilip –Çr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.; –Krş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, –Kn.; Meydan, Navdalı *Mut –İç.)
sinmemmeç [→ **sinenbeç**]
sinne (I) [→ **sin** (I)]
sinne (II) Semerlerde özengi işini gören ve yük altına gelen U biçiminde urgan. (Çığrı *Dinar –Af.; –Isp.; –Brd.; *Seydişehir, *Bozkır –Kn.; –Ant.)
sinneci [→ **sinenbeç**]
sinnemeç [→ **sinenbeç**]
sinnenbeç [→ **sinenbeç**]
sinnenbözü [→ **sinenbeç**]
sinnenmece [→ **sinenbeç**]
sinnenmeç [→ **sinenbeç**]
sinnenmek [→ **sinenmek**]
sinni (I) Koca, yaşlı. (Bayadı –Or.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
sinni (II) Kişilik, öz : *Benim sinnime karşı hakaret etmeğe sıkılmıyor musun?* (*Sorgun –Yz.)
sinnik [→ **sin** (I)]
sinnilemek Ölüyü sine gömmek. (Bayadı –Or.)
sinor Sınır. (–Gm.)
sinreş [→ **sinirsek, siñirsek** (II) **-1**]
sinreşmek 1. İnsan ya da hayvan görünüşünden daha çok dayanıklılık,

sertlik göstermek. (İpsile *Hafik –Sv.) **2.** Odun, tahta vb. sertleşmek, kurumak, sağlamlaşmak. (İpsile, Hafik –Sv.; *Bünyan –Kn.)

sinse Bir çeşit yay : *Dünden sinsemin çatalını kırdım.* (Karaözü *Gemerek –Sv.)

sinsekyaprağı [→ **siğilotu**]

sinsēl Yaşlılık : *Bu sinsē-lime geldim bu yıla kadar böyle kış görmedim.* (Peşman *Daday –Ks.)

sinsele [**sinsile**] Soy, sülâle. (Peşman *Daday –Ks.)

[**sinsile**] : (*Kandıra –Kc.; *Bor –Nğ.)

sinsile [→ **sinsele**]

sin sin [→ **siyim siyim**]

sinsin, sĭnsĭn (I) Gece ateş çevresinde oynanan bir çeşit oyun. (Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Erciş –Vn.; *Afşin –Mr.; *Şarkışla, *Gürün –Sv.; –Yz.; Çamıllı *Ayaş –Ank.; *Bünyan –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Mersin –İç.)

sinsin, sĭnsĭn (II) **1.** Sinsice. (–Isp.; –Nğ.; İncekum *Silifke –İç.) **2.** Uyuşuk. (*Şarkikaraağaç, *Gelendost –Isp.; –Nğ.)

sinsin, sĭnsĭn (III) Üçeteğin parçalarından biri. (*Yeşilova köyleri –Brd.)

sinsin, sĭnsĭn (IV) Odununun ateşi kuvvetli bir çeşit ağaç. (–Kn.)

sinsiz İnatçı, sinirli, sert yaradılışlı (kimse) : *Sinsiz herif, dün gine garısını döğmüş.* (*Bor –Nğ.)

sinteme Yokluk, sıkıntı : *Sintemenin ne demek olduğunu çekmeyen bilmez.* (–Kn.)

sintile (I) Gemi ambarlarında bektilmekten kötü koku almış, nemlenmiş kahve, çay vb. şeyler. (Virancık *Emet –Kü.)

sintile (II) [**sintir -1**] Pis, beceriksiz, insan arasına katılmayan. (*Nazilli –Ay.; *Burhaniye –Ba.)

[**sintir -1**]: (–Kü.; Temürlü –Krş.)

sintina [**sintine -1, sintire** (II)] **1.** Kayığın oturulup kürek çekilen yeri. (–Gr.) **2.** Kayıklarda başaltı ile ikinci sıra arasında kalan boşluk. (–Rz.)

[**sintine -1**] : (–Tr.; Gare *Ardeşen –Rz.)

[**sintire** (II)] : (*Perşembe –Or.)

sintine 1. [→ **sintina -2**] **2.** Kayıklarda kıçaltında biriken kirli su. (–Kn.)

sintir 1. [→ **sintile** (II)] **2.** Sersem, şaşkın. (–Brd.; Hisarcık –Ky.)

sintiraç Hayvan tırnağını yontmakta kullanılan araç. (Güdül *Ayaş –Ank.)

sintire (I) Üşüyerek içine çekilme, büzülme. (*Yalvaç –Isp.)

sintire (II) [→ **sintina -2**]

sin tutmak Köpek birden saldırmak, ısırmak. (Bayat *Emirdağ –Af.)

sinyek [→ **senek** (I) **-1**]

sip (I) Domuz yavrusu. (–Ant.)

sip (II) [→ **sep**]

sipeçen Sinsi, kurnaz. (–Ur.)

sipela Ihlamur ağacı. (*Şavşat –Ar.)

siper Çocuk önlüğü. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

sipi (I) Temel. (Himmetoğlu –Zn.)

sipi (II) Kaygan. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

sipi (III) Su kıyılarında yetişen bir çeşit ağaç. (Çilehane *Reşadiye –To.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sipik Tay. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

siplemek Ucu sivri bir şeyi yukardan atarak yere saplamak (makas, bıçak vb. için). (Kozağaç *Gölhisar

–Brd.; Honaz –Dz.; İğdecik –Isp.; –Sm.; *Bor –Nğ.; Dombay –Ed.)

sipsi (I) [**sibsi, süpsübü**] **1.** Ağaç dallarından yapılan düdük. (Banus *Eğridir, Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Ay.; *Gölcük, *İzmit –Kc.; Suluca *Lâpseki –Çkl.; *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Bozüyük –Bil.; –İst.; *Mesudiye –Or.; –Tr.; *Koyulhisar, Ağrakos *Suşehri –Sv.; –Ank.; *Çumra, *Ermenek –Kn.; Karkınkürü –Mğ.; *Çorlu –Tk.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**sibsi**] : (–Kn.)

[**süpsübü**] : (Hasançelebi *Hekimhan –Ml.)

2. Madenden yapılmış düdük (polis, bekçi vb. için). (Honaz –Dz.; *Urla –İz.; –Brs.; *Akdağmadeni –Yz.; Haliliye *Ceyhan –Ada.; Çukuryurt –Tk.)

sipsi (II) Yüzü uzun, kafası sivrice kimse. (Kocayatak *Serik –Ant.; *Vize –Krk.)

sipsi (III) **1.** Soğanın tohum taşıyan bölümü. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

2. İlkbaharda sular içinde yetişen bir bitki. (*Aksaray –Kn.)

sipsi (IV) Huni. (Hacıbey *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; Babasultan –Brs.; *Milâs –Mğ.)

sipsi (V) Sivri uçlu çakı. (Tokat –Es.)

sipsi (VI) Kuş tutmak için kullanılan tuzakta, üstünde kurt, tırtıl bulunan 15-25 cm. boyunda ince çubuk. (*Bodrum –Mğ.)

sipsimek Özenmek : *Seni görünce o da sipsidi.* (–Ba.)

sipsi sipsi Kedi çağırma ünlemi. (–Tr.)

sipürke Süpürge. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

sir Sır. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

sira Karayemiş ağacının fırında kurutulmuş meyvesi. (*Of –Tr.)

siran Kesilmiş yufkaların üstüne sarmısaklı yoğurt dökülerek yapılan yemek. (–Ezm.)

sirçe barmaḫ Küçük parmak. (*Antakya –Hat.)

sirçen [→ **sırçan** (I) **-1**]

sirdan Gerdanlık. (–Ezm.)

sire (I) Görmeye gidilen yer. (İncekum *Silifke –İç.)

sire (II) Armut, üzüm gibi tatlı meyveler. (–Ml.)

sirece Gübre taşımaya yarayan hasır çuval. (*Antakya –Hat.)

sīrek Seyrek. (Hasanoğlan –Ank.)

siren (I) Üstü örtülü yaylı araba. (–Dy.)

siren (II) [→ **sisre**]

sireni Sac ekmeğini çevirmeye yarayan araç. (–Ks.)

sireşik Buruşuk. (–Çkl.)

sire yapmak Alışkın olduğu yeri görmeye gitmek, ziyaret etmek. (Keban *Silifke –İç.)

sirgat [→ **sırkat**]

sirgen [→ **sirken -2**]

siriç İri dikiş, teyel. (–Gaz.)

sirik (I) Fasulye çubuğu. (Gare *Ardeşen –Rz.)

sirik (II) Peynir ve yağ kurdu. (*Ilgın –Kn.)

sirin (I) Hamur, yağ ve kuruttan yapılan yemek. (Cenciğe –Ezc.)

sirin (II) Serin. (Kıca *Silifke –İç.)

siringel Uzun boylu ve ahmak. (Hemşin *Pazar –Rz.)

sirinsi Evde yapılan bir çeşit pastırma. (Tokat –Es.)

sirip Döven yapılan ağaç. (Akören *Safranbolu –Zn.)

sirkecen [→ **sirken -2**]

sirkelemek (I) [**sırkalamak**] Silkelemek, sallamak. (*Düzce –Bo.; *Antakya –Hat.)
[**sırkalamak**] : (*Bor –Nğ.)

sirkelemek (II) Bit, pire yumurtlamak. (*Bor –Nğ.)

sirkeli sarmısaklı aş Eksiksiz, isteğe uygun iş. (*Bor –Nğ.)

sirken [**sirgen, sirkecen, sirkeyen**] **1.** Yabanıl ıspanak. (*Senirkent–Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Çöplü *Çivril, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Kaklıç *Menemen –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Bozdoğan –Ay.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Merzifon –Ama.; *Çarşamba –Sm.; Üveyikli *Devrek –Zn.; *Şarkışla –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut, Tömük *Mersin –İç.)
[**sirkeyen**] : (Peşman *Daday –Ks.)
2. Yabanıl semizotu. (Gönen, Çandır *Sütçüler, Bağıllı *Eğridir, *Atabey –Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.; *Çal –Dz.; Dallıca *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Güdül, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; *Bozkır –Kn.; Çığşar *Kadirli –Ada.; *Marmaris –Mğ.)
[**sirgen**] : (–Ant.; –Mğ.)
[**sirkecen**] : (–Çkr.)
3. Labada. (–Nğ.)

sirkenkülü Açık havada yağmur taşımayan ak bulutlar. (Yerkesik –Mğ.)

sirke satmak Surat etmek, yüz ekşitmek. (–Yz.; –Krş.)

sirke tatlısı Yumurta, yağ, un ve sirke ile yapılan tatlı, bir çeşit lokma. (–Ank.)

sirkeyen [→ **sirken -1**]

sirkım Bit, pire vb. asalakların yumurtaları. (*Taşköprü –Ks.)

sirkinti Deprem. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

sirkit [→ **sırsır** (I)]

sirli Ağzı geniş, dibi dar, sırlı, bir çeşit toprak kap. (*Antakya –Hat.)

sirli sitirli Namuslu, temiz, bağımsız : *Ayşe evine çekilmiş sirli sitirli oturuyor.* (*Antakya –Hat.)

sirmik Yabansoğanı. (–Dy.)

sirmo Yabansarmısağı. (*Erciş –Vn.)

sirni Kağnı dingili. (–Bt.)

sirnik Çatı saçağı. (Babik *Pütürge –Ml.)

siros etmek Bitki büyüyememek, hastalanmak : *Tütün fidelerimiz siros etti.* (–Tr. ve çevresi)

sirti Fırın silmeye yarayan ucu paçavralı sopa. (Aksila, Baf –Kıbrıs)

sis Çil : *Kızın yüzü sisli.* (–Sm.; *Merzifon –Ama.; Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.)

siska [→ **sıska**]

sislenmek Yüz çillenmek. (–Sm.; *Merzifon –Ama.; *Bor –Nğ.)

sisre [**siren** (II), **sitre**] Hamur kesmeye, tekne kazımaya yarayan araç. (*Bergama –İz.; Erenköy –Çkl.)
[**siren** (II)] : (–Ed.)
[**sitre**] : (*Ezine –Çkl.)

sişe Tavana çakılan ince, dar çıta. (*Çarşamba –Sm.)

sitahan [→ **sıtanan**]

sitelleş olmak Sataşmak, baş belası olmak. (Çarıklar *Anamur –İç.)

siter Tüylü av köpeği ile tüysüz av köpeğinin birleşmesinden olan melez yavru. (–Ant.)

sitik (I) [→ **sitil** (I) **-7**]

sitik (II) Kıyı. (Büyükçekmece *Çatalca –İst.)

sitil (I) [**satıl, satır, setil, sıtıl, sıtır -1, sitik** (I), **sitilik**] **1.** Kulplu su kabı, bakraç, kova. (–Af.; *Eğridir, *Sarayköy –Dz.; *Karacasu –Ay.; Çepni *Mudurnu –Bo.; –Ks.; –Çkr.; *Sungurlu, *İskilip, Seydim –Çr.; *Gerze, *Boyabat –Sn.; Hacıhasan *Merzifon –Ama.; *Niksar, *Zile –To.; Lasıra *Gölköy, *Perşembe, Bayadı –Or.; *Bulancak, Şehli, Piraziz *Alucra –Gr.; *Kelkit –Gm.; –Rz.; Yavuz, *Şavşat, Erkinis *Yusufeli, *Ardanuç ve köyleri –Ar.; –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; –Dy.; –El.; –Ml.; *Afşin, Hartlap, Önsen –Mr.; *Yıldızeli, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Karahoca *Haymana–Ank.; *Pınarbaşı, *Develi –Ky.; *Ermenek –Kn.; *Manavgat, Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**satıl**] : (–Brs.; *Erciş –Vn.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; Durak –Ada.)
[**satır**]: (–Mr. ilçe ve köyleri; –Ada.)
[**setil**] : (*Lâpseki –Çkl.; –Brs.; *Şebinkarahisar –Gr.; Bayat *Elmalı –Ant.)
[**sıtıl**] : (–İz.; *Mesudiye –Or.; –Dy.; –Ur.; *Osmaniye –Ada.)
[**sitilik**] : (–Ml. ve çevresi)
2. Berberlerin baş yıkamakta kullandıkları altı musluklu, zincirle tavana asılan su kabı. (–Isp.; *Tavas –Dz.; Çamaltı *Menemen –İz.; *Güdül, *Ayaş –Ank.) **3.** Su ısıtmaya yarayan kulpsuz bakır su kabı. (–Ml.) **4.** Kevgir. (–Ks.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Gr.)
5. Saplı şekerlik. (–Ank.)
6. Testi. (Ağrakos *Suşehri –Sv.)
7. Bahçe sulamaya yarayan süzgeçli kova. (*Çarşamba –Sm.)
[**sitik** (I)] : (–Sm.)
8. Leğen. (*Kandıra –Kc.)
[**sıtır -1**] : (–Nğ.)
9. Derin, büyük, kapaklı, bakır sahan. (Yavuz *Şavşat –Ar.; Kolay *Bafra –Sm.)

sitil (II) Çadır eteği. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir köyleri, İlyas –Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; *Çal, Narlıdere *Buldan, *Çivril –Dz.; *Karacasu –Ay.; *Bayındır, *Tire –İz.; *Akşehir –Kn.; Belenkeşli –İç.; Apturrahmanlar *Serik–Ant.)

sitil (III) Fide, fidan. (Kumarlar, Gölcük *Bayramiç –Çkl.; Çepni *Gemerek, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; *Mucur –Krş.; *Bünyan, *Talas –Ky.; Sarılar *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.)

sitil (IV) Taze buğday kavurgası. (Yeniköy –Çkr.)

sitil (V) Kara, kirli, isli. (Bayat *Emirdağ –Af.)

sitilik [→ **sitil** (I) **-1**]

sitillemek (I) Fide dikmek. (*Bor –Nğ.)

sitillemek (II) [→ **sitmeyh**]

sitillenmek Sataşmak. (*Bor –Nğ.)

sitilluk Tohumdan fide yetiştirilen yer. (*Bor –Nğ.)

sitmek (I) [→ **sitmeyh**]

sitmek (II) [→ **seyirtmek**]

sitmeyh [**sitillemek** (II), **sitmek** (I)] Üşümekten titremek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**sitillemek** (II)] : (–Sv.)
[**sitmek** (I)] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sitre [→ **sisre**]

sitti **1.** Teyze. (–Krş; *Bünyan –Ky.) **2.** Hala. (–Ky.) **3.** Yenge. (–Nğ.)

4. Hanım, hatun anlamında çağırma ünlemi. (Babayağmur *Boğazlıyan –Yz.) **5.** Abla. (–Ky.)

sival Soru. (Karaköy *Düzce –Bo.)

sivari Atlı, süvari. (–Nğ.)

sivi [→ **sivik -1**]

siviç [→ **sivriç**]

sivik [**sivi, sivink, siyik** (I), **siyinti -1, süğük** (I), **süük, süvink, süvük, süvünek, süyük** (I) **-1, 2; süyünk**] **1.** Dam saçağı. (–Ama.; –Ezc.; –Dy.; –El.; –Sv.; *Bor –Nğ.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

[**sivi**] : (–Sv.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**sivink**] : (–Ezc.; *Gürün –Sv.; –Ada.)

[**siyik** (I)] : (*Antakya –Hat.)

[**siyinti -1**] : (Dodurga *Bozüyük –Bil.)

[**süğük** (I)] : (Kümbet –Kr.)

[**süük**] : (–Ml.; *Afşin –Mr.)

[**süvük**] : (*Söğüt –Bil.; –Ml. ve ilçeleri)

[**süvünek**] : (–Ml.)

[**süyük** (I) **-1**] : (Karkıncak *Eğridir –Isp.; –Ml.; –Gaz. ve çevresi; –Mr. ve çevresi; –Ur.; Afşar *Sarız –Ky.; –Ada.)

[**süyünk**] : (–El.; –Ml.; *Keskin, *Polatlı –Ank.; *Akseki –Ant.)

2. Duvar sırtı, duvarın üstündeki kabartı. (–Ezc.; –Dy.; –Ur.)

[**süvink**] : (*Siverek –Ur.)

[**süyük** (I) **-2**] : (*Şebinkarahisar –Gr.; –Dy.; *Ağın –El.; *Nizip, *Kilis –Gaz.; Efsus *Elbistan –Mr.; *Gürün –Sv.)

3. Bahçe duvarını saran asma dalları. (–Ml.)

sivil 1. Siğil. (*Bafra –Sm.) **2.** Sivilce. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bafra –Sm.)

sivilci Sivilce. (*Düzce –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; –Mr.; –Nğ.)

sivilcik [**sığırcık, siğilcik, silcik** (II), **sivilçik, siyilcik, siyilcük, siyircik, siyirsek, siyürcük**] Küçük dolu. (–Ks.; –Çkr.)

[**sığırcık**] : (–Çkr.)

[**siğilcik**] : (–Ks.)

[**silcik** (II)] : (*Küre –Ks.)

[**sivilçik**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**siyilcik**] : (–Ks.)

[**siyilcük**] : (Peşman *Daday –Ks.)

[**siyircik**] : (Koyunbaba *Kalecik –Ank.)

[**siyirsek**] : (Karacaören, İmranlı –Sv.)

[**siyürcük**] : (Sarayköyü –Çkr.)

sivilçik [→ **sivilcik**]

siving Oluk, suyolu. (–Ezc.)

sivink [→ **sivik -1**]

sivirtme Havuç. (İz.)

sivi siviye düşmek Bir şeyi birkaç kişi aralarında yitirmek : *Tesvağım aha burdoydu ne sivi siviye düşe sallañız.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sivişmek (I) [**siviş oluna haber vermek**] Gizlice kaçmak, sıvışmak. (*Yalvaç –Isp.; *Çal köyleri, Honaz –Dz.; *Urla –İz.; –Kü.; *Düzce –Bo.; *Akyazı –Sk.; *Küre –Ks.; *Sungurlu –Çr.; –Mr.; *Antakya –Hat.; Çağa *Ayaş –Ank.; Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Civanyaylağı, *Tarsus –İç.)

[**siviş oluna haber vermek**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

sivişmek (II) Bitki yeşermek. (*Çal, Narlıdere –Dz.)

siviş oluna haber vermek [→ **sivişmek** (I)]
siviştir Mendil saklanarak oynanan bir çeşit oyun. (*Lâpseki –Çkl.)
sivkinmek Kaşınmak. (*Çarşamba –Sm.)
sivler Serçe. (Karahisar *İncesu –Ky.)
sivlim Güç beğenen kimse : *Bizim kız sivlimin biri.* (Çöplü *Çivril –Dz.)
sivmek (I) Bir şeyin ucunu uzatmak : *Demirin ucunu biraz bana sivin.* (Mahmutlu *Akseki –Ant.)
sivmek (II) [→ **siymek** (I) **-1**]
sivrek Güzün ekilen ekin. (Akkuzulu *Çubuk –Ank.)
sivrelmek [**sivrermek**] Boyu uzamak, büyümek. (İncekum *Silifke –İç.) [**sivrermek**]: (İncekim *Silifke –İç.)
sivrermek [→ **sivrelmek**]
sivri (I) Sivrisinek. (–Sm.)
sivri (II) Bir çeşit palamut. (–İst.)
sivri (III) Kazma. (Gönen –Isp.; *Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)
sivriağaç Tenekecilerin teneke kıvırmakta kullandıkları araç. (–Ama.)
sivriburunbalığı Bir çeşit kefal balığı. (Kilitbayır –Çkl.; *Beykoz –İst.)
sivriç [**siviç**] Tütün ve sebze fideleri dikmek için kullanılan ucu sivri ağaç. (–Sn.; Balcalı *Çarşamba –Sm.; –Gr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) [**siviç**] : (–Ar.)
sivriç atmak Tütün dikmek. (Balcalı *Çarşamba –Sm.)
sivrigöz Kemgöz. (*Dursunbey –Ba.)
sivrik Topraktan yeni çıkmış, yeşermiş ekin. (Sofular –Çkr.; Boğazköy *Sungurlu –Çr.; *Boyabat, *Gebze –Sn.; –Sm.; *Merzifon, Moramil –Ama.; Şabanözü *Polatlı, Dastarlı *Ayaş, Boztekke –Ank.)
sivrilmek [**sivrimek**] Uzamak. (*Bozdoğan –Ay.) [**sivrimek**] : (*Bornova –İz.)
sivrimek [→ **sivrilmek**]
sivrisinek Bir çeşit oya örneği. (*Yalova –İst.)
sivseklenmek Oyalanmak. (–Dz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
sivsi boru Ağaç dallarından yapılan düdük. (*Bor –Ng.)
sivsik (I) Fare yavrusu. (*Tirebolu, Camiyanı –Gr.)
sivsik (II) Uyuşuk. (Bozhane *Üsküdar –İst.)
siv siv **1.** [→ **siyim siyim**] **2.** Yavaş yavaş (yürümek için). (*Gerze–Sn.)
sivtemek Kaçmak. (Tavaklı *Ezine –Çkl.)
sivtime Kırpıntı yün. (Bayat *Emirdağ –Af.)
sivtinmek (I) [→ **siftinmek** (I) **-1**]
sivtinmek (II) Üşenmek. (–Nş.)
sivtinmek (III) İşsiz, parasız, eli boş. (*Şuhut –Af.; Bozanönü –Isp.; –İz.)
siy (I) Köşe, dirsek. (Çüküler *Simav –Kü.)
siy (II) [**sibik** (II), **siğin** (I)] **1.** Üçeteğin etek uçları ya da arka parçası. (Kadıçiftliği –İst.; Diği *Sungurlu –Çr.; *Bozkır –Kn.; Güvere *Silifke –İç.) [**sibik** (II)] : (*Gerze –Sn.) [**siğin** (I)] : (*Acıpayam –Dz.;–Yz.) **2.** Etek. (*Emirdağ –Af.; *Şarkikaraağaç –Isp.; Terkeşan –Yz.; –Krş.; *Kozan –Ada.)
siy (III) Toprak, tarla biçimi. (Tozara *Silifke –İç.)
siyah böcek Tütünlere dadanan bir çeşit böcek. (–Sm.)
siyan [→ **siyen**]

siyat Dam : *Mehmet'in siyadı çok sıcaktır.* (Eskipazar –Çkr.)
siydik Sidik. (–Ama.)
siydim Koşu, yarış : *Siydim heyecanlı bir spordur.* (Bayırköy *Gelibolu –Çkl.)
siydümek Kaydırmak. (Peyman *Daday –Ks.)
siye (I) [→ **süyem** (I)]
siye (II) Sana : *Siye söylüyorum.* (–Ur.)
siyec [→ **siyeç** (I) **-1**]
siyecek etmek Topluca bir kişiyle eğlenmek : *Yeter artık beni siyecek ettiniz.* (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)
siyecen **1.** [→ **siğecen**] **2.** Sırnaşık. (–İst.)
siyeç (I) [**siğeç, siyec, siyenç**] **1.** Tarla ve bağ çevresine çekilen çalı vb. çit. (–Çr.; *Hekimhan –Ml.; Köseceli –Gaz.; *Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.; Çepni *Gemerek –Sv.; Araplı *Sorgun –Yz.; –Krş.; *Bünyan –Ky.; *Ürgüp –Nş.; *Bahçe, *Osmaniye –Ada.; Belenli *Akseki –Ant.)
[**siğeç**] : (*Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.; Havur *Kangal –Sv.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)
[**siyec**] : (*Antakya –Hat.)
[**siyenç**] : (–Ur.)
2. Bahçe ve bağ çevresine dikilen söğüt, kavak gibi meyvesiz ağaçlar. (–Krş.)
siyeç (II) Fes üstüne takılan altın dizisi. (*Şereflikoçhisar –Ank.; *Ürgüp –Nş.; –Nğ.; –Kn.)
siyeç (III) Alıcı, istekli. (Hisarcık –Ky.)
siyeç (IV) Kara ve ufak taneli erik. (*Halfeti –Ur.)
siye etmek Kayığı kürekle geriye götürmek. (–Çkl.)

siyek (I) **1.** Koyun, keçi vb. hayvanların kızgınlık dönemlerinde dişilik ya da erkeklik organlarından akan sıvı. (İshaklı *Bolvadin –Af.; *Sungurlu –Çr.; *Afşin –Mr.) **2.** Dişi koyunların bacaklarında biriken sidik. (–İst.; Tokat –Es.)
siyek (II) [**siyik** (II)] Domuz, kurt gibi hayvanların dağda buluştukları uğrak yerleri. (Düğrek *Mut –İç.)
[**siyik** (II)] : (Lağus –Isp.)
siyek (III) Ayakyolu, hela. (–Ama.; *Bor –Nğ.; *Osmaniye –Ada.)
siyek (IV) Çadır için kullanılan kazık, çivi. (–Ant.)
siyek (V) Aralı, aralıklı. (Karaağaç *Gelendost –Isp.)
siyek (VI) Kırmızı ya da sarı çiçek açan bir çeşit bitki. (Civanyaylağı *Mersin –İç.)
siyek (VII) Sinek. (Kuz *Akkuş –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
siyek (VIII) Kırık kol, bacak gibi organları bağlamakta kullanılan tahta, mukavva vb. şeyler, süyek. (Yassıören *Senirkent –Isp.)
siyek (IX) Develerin yüzlerine takılan ufak çan. (Karapınar –Kn.)
siyeklemek Gürbüz, damızlık hayvan analık çağı gelmemiş küçük hayvanı aşmak. (*Kurşunlu, Orta –Çkr.)
siyeklenmek Hayvanlar sineklerden korunmak için kafa, kulak ve kuyruk sallamak. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
siyekli Hayvanın cinsel organlarına yakın yerden kesilen kısa, sarı, kötü kokulu tüyler : *Bu yün hep siyekli bundan iyi keçe olmaz.* (–Brd.)

siyel Etli patlıcan tavası. (–Ank.)
siyele [→ **seyrek**]
siyelek [→ **seyrek**]
siyelmek Saklanmak. (Papasköy –Sm.)
siyemek [→ **siymek** (I) **-1**]
siyem siyem [→ **siyim siyim**]
siyen [**siyan**] Kötü kokulu, sulu çamur. (–Dy.; *Kilis –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.)
[**siyan**] : (*Kilis –Gaz.; Kerkük ve çevresi)
siyence [→ **siğecen**]
siyenç [→ **siyeç** (I) **-1**]
siyenlemek (I) Tembel tembel gezmek. (*Mut ve köyleri –İç.)
siyenlemek (II) Yağmur ince, hafif yağmak. (Aşağı Dinek *Şarkikaraağaç –Isp.)
siyen siyen [→ **siyim siyim**]
siyer Pirzola. (*İskilip –Çr.; –Ank.; –Nğ.; –Kn.)
siyes (I) [→ **siyez** (I)]
siyes (II) [→ **siyez** (II) **-2**]
siyeş Dikenlik. (–Ank.)
siyez (I) [**siyes** (I)] Kaplıcaya benzeyen, hayvan yemi olarak kullanılan bir çeşit tahıl. (–İst.; *Daday –Ks.; *İskilip –Çr.; *Çerkeş, *Kurşunlu –Çkr.; –Sn.; Çakıralan *Havza –Sm.; *Merzifon, Karlık, *Taşova –Ama.; Bozcak *Reşadiye–To.; *Şebinkarahisar –Gr.)
[**siyes** (I)]: (*Çarşamba –Sm.; –Sv.)
siyez (II) [**siyes** (II)] **1.** Biçimsiz, sevimsiz, çirkin (insan ve hayvan için). (Hacıköy, Hacımahmut–Kü.) **2.** Uyuşuk. (*Alayunt, *Tavşanlı –Kü.)
[**siyes** (II)] : (–Kü.)
siygin (I) Yelle birlikte yağan yağmur. (Seller *Acıpayam –Dz.; Kınık *Fethiye –Mğ.)
siygin (II) Koç katımı döneminde sidik ve tohum akıtan teke : *Siyginin eti yenmez.* (*Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri, Civanyaylağı –İç.)
siyi [**siğı, siyin**] Etek, etek ucu. (*Bünyan –Ky.; Köşker –Krş.)
[**siğı**] : (–Ant.)
[**siyin**] : (–Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.)
siyicik Koyu ala ya da kara renkli küçük bir kuş. (*Afşin –Mr.)
siyidmek Koşturmak. (Kızılyer, Honaz –Dz.)
siyik (I) [→ **sivik -1**]
siyik (II) [→ **siyek** (II)]
siyil Odun yarmakta kullanılan ağaç ya da demir kama. (Çöplü *Çivril –Dz.; –Mn.; Gölcük *Bayramiç, *Biga –Çkl.; Maymul *Tavşanlı –Kü.; *Düzce –Bo.; *Bartın –Zn.; Kazmasökü *Ayancık –Sn.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
siyilcik [→ **sivilcik**]
siyilcük [→ **sivilcik**]
siyilliot [→ **siğilotu**]
siyilotu [→ **siğilotu**]
siyilyaprağı [→ **siğilotu**]
siyim (I) **1.** İplik katı. (Kisenit *Feke –Ada.) **2.** [→ **süyüm** (I)] **3.** Tülbent. (Üzümlü –Mğ.)
siyim (II) İnce, hafif yağan yağmur. (Ihıcaksu *Domaniç –Kü.; *İskilip –Çr.)
siyim siyim [**siğim siğim -1, siğin siğin, sim sim -2, sin sin, siv siv -1, siyem siyem, siyen siyen, süyüm süyüm** (I)] Yavaş yavaş, ince ince (yağmur yağmak, su, gözyaşı vb. akmak için). (İshaklı *Bolvadin –Af.; Bozkuş –Uş.; *Gelendost, Gönen –Isp.; –Brd.; *Çal, Söğüt,

Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Sarıcaeli –Çkl.; –Kü.; Tokat –Es.; –Bo.; *İskilip, *Sungurlu, Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Ama.; *Afşin –Mr.; *Koyulhisar –Sv.; *Ayaş –Ank.; Kamber –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; *Hadım –Kn.; *Kozan –Ada.; *Mut köyleri –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Ahiköy –Mğ.)

[siğim siğim -1] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; Çanıllı *Güdül, *Ayaş –Ank.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Kozan –Ada.)

[siğin siğin] : (–Brs.; –Gaz.)

[sim sim -2] : (*Kurşunlu –Çkr.)

[sin sin] : (–Sm.; *Kilis –Gaz.)

[siv siv -1] : (*Perşembe –Or.)

[siyem siyem] : (–Kıbrıs)

[siyen siyen]: (Çimşit *Balâ –Ank.; Argıthanı *Ereğli –Kn.)

[süyüm süyüm (I)] : (–Mr.; *Sorgun –Yz.)

siyin [→ **siyi**]

siyinti 1. [→ **sivik -1**] **2.** Saçaktan damlayan yağmur suları. (*Eğridir köyleri –Isp.)

siyirik [→ **sivilcik**]

siyirsek [→ **sivilcik**]

siyir siyir Kuru ot, ipek vb. şeylere dokununca çıkan ses için. (*Ayancık –Sn.)

siyirtmek [→ **seyirtmek**]

siyis 1. Erkekliği alınmış keçi. (*Bozkır –Kn.) **2.** İki yaşında erkek keçi. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Akdoğan *Kızılcahamam –Ank.;–Kn.)

siyiş Duvar. (Kazarşak –Ky.)

siyitmek 1. [→ **seyirtmek**] **2.** Üşümekten büzülmek. (–Gaz.)

siyle (I) [→ **siğle**]

siyle (II) Palamutlanan derinin yatırıldığı çukur (sepicilikte). (–Ant.)

siylek (I) [→ **seyrek**]

siylek (II) Hoppa (genç kız için). (Kuz *Akkuş –Or.)

siyli Madensuyu. (Gölcük, Kumarlar *Bayramiç –Çkl.)

siylim (I) Beceriksiz, sünepe. (*Taşköprü –Ks.; *İskilip –Çr.)

siylim (II) Az yiyen, boğazsız. (*Çal –Dz.; *Tire, Çaylı *Ödemiş –İz.)

siymek (I) [**siğmek** (I), **sĩmek, sivmek** (II), **siyemek, siymeyh**] **1.** Hayvan işemek, sidiklemek. (*Eğridir –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Ortaköy *Çal, Çöplü *Çivril –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Bergama –İz.; –Mn.; *Mudanya –Brs.; Hisarcık *Söğüt –Bil.; *Sivrihisar –Es.; –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip, Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Çilehane *Reşadiye –To.; Arpaköy –Or.; –Ezc.; –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Antakya –Hat.; –Sv. ilçe ve köyleri,; –Yz.; *Nallıhan –Ank.; –Krş.; –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.; *Bodrum –Mğ.)

[sĩmek] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[sivmek (II)] : (Mahmut *Bakırköy –İst.)

[siyemek] : (–Es.)

[siymeyh] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

2. Sızmak : *Şu yarıktan su siyiyor.* (–Brd.; Çöplü *Çivril –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; –Sv.; –Ada.; Kabaağaç *Fethiye –Mğ.)

[**siğmek** (I)] : (Bilanköy –Ada.)
3. Koyun keçi vb. hayvanlar kızgınlık dönemlerinde tohum akıtmak. (İğdecik –Isp.; *Antakya –Hat.; *Ermenek –Kn.; Arslanköy *Mersin –İç.)

siymek (II) Kötülük yapmak, sataşmak, baş belası olmak. (*Eğridir –Isp.; *Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.; Kuz *Akkuş –Or.; Çepni *Gemerek –Sv.)

siymen Gözcü, korucu, bekçi. (Bayırköy *Gelibolu –Çkl.)

siymeyh [→ **siymek** (I) **-1**]

siyrek [→ **seyrek**]

siyreltmek Yoğurdu sulandırmak. (–Ed.)

siyreşmek Çam ağacı kararmak, sertleşmek. (*Afşin –Mr.; *Suşehri –Sv.)

siyrıh [**siyrık, siyrik**] Arsız, yaramaz (çocuk için). (–Dy.)
[**siyrık**] : (–Ur.)
[**siyrik**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

siyrık [→ **siyrıh**]

siyrik [→ **siyrıh**]

siytik Sidik. (–Kü.)

siytiklik Sidiktorbası. (–Kü.)

siytmek [→ **seyirtmek**]

siyürcük [→ **sivilcik**]

sizilmek **1.** Usulca inmek, kaymak. (–Rz.) **2.** Birden atılmak : *Köpeğin sizilmesi o kadar çabuk oldu ki farkedemedik.* (–Tr.)

sizme Torbada süzülmüş yoğurt. (–Tr.)

so (I) Git (ünlem). (*Nazimiye –Tn.)

so (II) [**sov**] Sucuk kurutmaya yarayan, üstünde çengelli çiviler bulunan sopa. (–Gaz.)
[**sov**] : (–Gaz.)

soba (I) [**sobalık**] Ev içinde küçük banyo, gusulhane. (*Bolvadin –Af.; –Isp.)
[**sobalık**] : (Kemer –Brd.; –Kü.)

soba (II) Konuk odası. (Türkgücü *Çorlu –Tk.; Bulgaristan)

sobalık [→ **soba** (I)]

soba odası Kapısı mutfaktan açılan oda. (Sazlıdere –Ed.)

sobe [→ **söbü** (I) **-1**]

sobelen Koni biçiminde mantar. (*Merzifon –Ama.)

soben [→ **söbü** (I) **-1**]

sobra Toptan pazarlık, götürü. (*Antakya –Hat.)

sobut İnce sopa. (Kızılcabölük –Dz.)

socukmak Korkmak. (*Bigadiç –Ba.)

soculamak Sabırsızlanmak. (Tokat –Es.)

soç (I) Ladin. (*Şavşat köyleri, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

soç (II) Sırılsıklam. (*Aybastı –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

soçeçel Yün tarama aygıtı. (Balıklı *Şavşat –Ar.)

soda Ev kurabiyesi. (–Ezm.)

sodak Tatlı su levreği. (–Sm.)

sodan (I) Küçük kenarlı bakır tepsi. (*Kuşadası –İz.)

sodan (II) Karavana. (*Akhisar –Mn.)

sodan (III) Yumurta tavası. (–Ba.)

sodır (I) [→ **sadır** (II) **-2**]

sodır (II) Süpürge yapılan bir çeşit ot. (Çepni *Gemerek –Sv.)

sodırlanmak Sidikle ıslanmak. (*Şebinkarahisar –Gr.)

sodolamak Sözünü etmek. (–Ba. ve çevresi)

sodret Ders, gözdağı. (–Bt.)

soe Elma. (*Nazimiye –Tn.)

sofa (I) **1.** Evlerin önündeki geniş balkon. (Güney *Yeşilova –Brd.)

2. Cami girişlerinde kapının iki yanındaki yerler. (–Gaz.)

sofa (II) Su tası. (*Ereğli –Kn.)

sofra (I) Halı göbeğinde daire biçimindeki çiçekli bölüm. (*Gördes –Uş.)

sofra (II) Kalça. (*Çeşme –İz.)

sofra (III) **1.** Yemek masası. (*Çeşme –İz.) **2.** Yemek tahtası. (Kuz *Akkuş –Or.; –Md.; –Ant.)

sofra (IV) Yassı ağaç. (*Çeşme –İz.)

sofra olmak Sofraya oturmak. (–Sn. ve köyleri)

sofuç Havan. (*Alanya –Ant.)

sog [→ **soğ**]

sogak Keklik tuzağı. (*Pazarcık –Mr.)

sogu Küçük buğday döveceği. (–Sv.)

sogulmak [→ **soğulmak**]

sogürme [→ **söğürme -3**]

soğ [**sog**] Hayvan derisi parçası, gön. (Ficek *Reşadiye –To.; –Or.; *Tirebolu –Gr.; *Ahlat –Vn.; *Ağın –El.; –Sv. ilçe ve köyleri) [**sog**] **:** (*Ağın –El.)

soğalak Çürük, içi işe yaramaz durumda meyve, sebze. (Yılanlı *Eğridir –Isp.; Kasın *Zile –To.; *Milâs –Mğ.)

soğanbastı [→ **soğan yahnısı**]

soğanerkeği [→ **soğantaşağı**]

soğanlık Taşlık (kümes hayvanlarında). (–Tr.)

soğantaşağı [**soğanerkeği**] Soğanın ortasından çıkan ve tohumu taşıyan sap. (*Sürmene –Rz.) [**soğanerkeği**] **:** (*Ermenek –Kn.)

soğan ufağı [**soğan uşağı**] Arpacık soğanı. (*Ermenek –Kn.) [**soğan uşağı**] **:** (Faralya –Mğ.)

soğan uşağı [→ **soğan ufağı**]

soğan yahnısı [**soğanbastı**] Kuşbaşı et ve küçük soğanlarla yapılan yemek. (*Bor –Nğ.)

[**soğanbastı**] **:** (Keşanuz *Güdül –Ank.)

soğaraç [→ **soḫarıç**]

soğaraç tavası [→ **soharıç tavası**]

soğertmek [→ **seyirtmek**]

soğkanmak Yaslanmak. (*Çarşamba –Sm.)

soğla 1. Bataklıklarda, göllerde suyun çekilmesiyle alttan çıkan nemli, bitek toprak. (*Eğridir köyleri –Isp.; *Mustafakemalpaşa –Brs.; Tokat –Es.; Hacıhamza *Osmancık, *Sungurlu –Çr.; –Ama.; Karahöca *Haymana, Yeregömü, Üçem *Balâ –Ank.; Erkilet –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Görmel *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri, Tekir *Silifke –İç.; *Finike, *Elmalı –Ant.) **2.** Sulu tarla. (–Ant.)

soğlaç buğdayı Soğla yerde yetiştiği için özsüz olan ve beğenilmeyen buğday. (*Bor –Nğ.)

soğlak İçi boşalmış, içsiz. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

soğlama Fındık toplandıktan sonra dalda kalan fındıkları ikinci kez toplama. (Şehli –Gr.)

soğlamak (I) [**soğurlamak**] Yara irinlenip azmak. (–Nğ.) [**soğurlamak**] **:** (–Nğ.)

soğlamak (II) Yılan sürünmek. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

soğlanmak Sinsice, gizlice, içeriye sokulmak, eve girmek. (*Gürün –Sv.)

soğla toprak Killi toprak. (Hasanoğlan –Ank.)

soğlaz olmak İçi boşalıp, kabuğu kalmak (soğan, sarmısak vb.). (*Gediz –Kü.; *Afşin –Mr.)

soğluk Bıçak, mutfak bıçağı. (–Ada.; Hurma *Silifke –İç.)

soğmak (I) Yenmek, ütmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

soğmak (II) Üzmek, baskı yapmak (yürek sözcüğüyle birlikte kullanılır). (Genezin *Avanos –Nş.)

soğna Sonra. (*Bor –Ng̃.)

soğnadan görme Sonradan varlıklı olup, üstünlük taslayan. (*Bor –Ng̃.)

soğnak Yavrusu ölüp, zamansız sütü çekilen davar. (*Gürün –Sv.)

soğon Soğan. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

soğraç [→ **soḫarıç**]

soğrınmak Dalmak, düşünmek. (–Gr.)

soğucak [→ **soğukluk** (II)]

soğudan [**soğutan, sovudan**] Kahveyi soğutmaya yarayan ağaç kap, çanak. (*Sandıklı –Af.; Yassıören *Senirkent –Isp.; *Tire –İz.; Türkmenler *Karacabey –Brs.; *Osmaneli, *Söğüt –Bil.; *Geyve –Kc.; Virancık *Emet –Kü.; Meydan *Mut –İç.)

[**soğutan**] : (Çöplü *Çivril –Dz.)

[**sovudan**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.;Uncuboz–Mn.; Başköy–Ank.)

soğukaş Sütlaç. (Dikenli –Çkr.)

soğuklama Soğukalgınlığı. (*Bor –Ng̃.; –Ant.)

soğuklamak 1. Üşümek. (*Düzce –Bo.)

2. Loğusa soğuk su içerek hastalanmak. (–Isp. ve çevresi)

soğuklatmak Üşütmek. (*Düzce –Bo.)

soğukluk (I) [**sokluk, sōkluk** (I), **sovukluk** (II)] **1.** Yemek ardından yenen ya da içilen (meyve, hoşaf, ayran vb.). (Fili *Biga –Çkl.; *Emet –Kü.; –Sm.; –Rz.; *Ağın –El.; Hacılyas *Koyulhisar, *Zara –Sv.; –Ng̃.)

[**sokluk, sōkluk** (I)]: (*Akyazı–Sk.)

[**sovukluk** (II)] : (*Kandıra –Kc.; Kuz *Akkuş –Or.)

2. Elma, armut hoşafı. (Yakademirciler –Zn.)

soğukluk (II) [**soğucak, sohluk, sokluk, sōkluk** (II), **sovukluk** (I)] Semizotu. (*Safranbolu –Zn.; –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Boyabat –Sn.; Izgın *Elbistan, Şekeroba *Afşin ve köyleri –Mr.; *Antakya –Hat.; –Yz.; *Kalecik –Ank.; –Ada.)

[**soğucak**] : (–Sn.)

[**sokluk, sōkluk** (II)] : (–Çkr.)

[**sovukluk** (I)] : (–Çkr.; Yenicekale –Mr.; *Antakya –Hat.)

soğukluk (III) Hamam halveti. (*Senirkent –Isp.; *Bor –Ng̃.)

soğukluk (IV) **1.** Köy evlerinde yapılan bir çeşit geniş balkon. (Salda *Yeşilova –Brd.; –Dz.) **2.** Kiler. (–Dz.; –Kr. köyleri)

soğukluk (V) Ara bozmak için yazdırılan muska. (*Nazilli –Ay.)

soğukluk (VI) Acının sönmesi. (*Bor –Ng̃.)

soğula [**soğulag, soğulaz** (I), **soğuleş**] İçi olgunlaşmamış taze ceviz, kestane vb. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

[**soğulag**] : (–Brd.)

[**soğulaz** (I)] : (Honaz –Dz.)

[**soğuleş**] : (*Marmaris –Mğ.)

soğulag [→ **soğula**]

soğulaz (I) [→ **soğula**]

soğulaz (II) [→ **soğulcan**]

soğulaz soğulaz Buruş buruş. (–Dz.)

soğulcan [**soğulaz** (II), **soñulcan, sovulcan, söhülcen, söülcen, sualçan, suvalçan**] Solucan. (Peşman *Daday –Ks.; *Erciş –Vn.; *Bor –Ng̃.; *Doğubayazıt –Ağ.)

[**soğulaz** (II)] : (*Alayunt –Kü.)

[**soñulcan**] : (*Gazipaşa –Ant.)

[**sovulcan**] : (Hacıahmet *Düzce –Bo.)
[**söhülcen**] : (–Ml.)
[**söülcen**] : (*Antakya ve köyleri –Hat.)
[**sualçan**] : (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**suvalçan**] : (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

soğulcan toprak Kara toprak. (*Lâdik –Sm.)

soğuldan Büyük toprak çanak. (*Bozcaada –İz.)

soğuleş [→ **soğula**]

soğulmak [**sogulmak**] Sütü kesilmek, suyu çekilmek, buruşup pörsümek, sönmek. (Bayat *Emirdağ –Af.; –Isp.; *Çal, *Çivril –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –İz.; *Sivrihisar, Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Kargı *Tosya –Ks.; Yenice –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Ulubey –Or.; *Bayburt –Gm.; Erkinis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; –Sv. ilçeleri; –Krş.; *Bünyan –Ky.; *Ermenek –Kn.; Bahçeli *Bor –Ng.; Bilan *Kadirli, Yerebakan *Feke –Ada.; Meydan *Mut, *Silifke –İç.; *Hayrabolu –Tk.)
[**sogulmak**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

soğultmaç Yaz ortasında sütü kesilen koyun. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

soğumsuz Açgözlü. (–Brd.; *Lâpseki –Çkl.; Esenli *Aybastı –Or.; –Sv.)

soğumsuzluk **1.** Çok yemek, doyumsuzluk. (*Lâpseki –Çkl.) **2.** Tutkunluk. (*Lâpseki –Çkl.)

soğun İşin sonu. (Cinali *Maçka –Tr.)

soğuncu Sonra, bundan sonra (söz arasında). (*Sapanca –Kc.)

soğunduruk Başkalarının tarlaları arasında kalan tarla parçası. (*Kozan –Ada.)

soğun etmek Güceniklik göstermek, sitem etmek. (*Tire –İz.)

soğurlamak [→ **soğlamak** (I)]

soğutan [→ **soğudan**]

soḫa [→ **soyḫa, soyka** (I)]

soḫaḫ Sokak. (Zarşat –Kr.)

soḫanak Tıpa. (*Kozan –Ada.)

soḫaraç etmek [**sokarıç etmek**] Yağda soğan kızartmak. (*Ağın –El.)
[**sokarıç etmek**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)

soḫarbalık Gövdesi dikenli, pis kokulu, yarım kilo ağırlığında, boz renkli, ızgarası iyi olan bir balık. (*Silifke –İç.)

soḫarıç [**saḫariç** (II), **soğaraç, soğraç, soḫariç, sokarıç, sokarış, sorgaç, suharıç -1, suḫariş**] İnce doğranmış soğanı yağda kavurarak yapılan yemek. (–Gm.; –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; Korkut *Zara –Sv.)
[**saḫariç** (II)] : (Cenciğe –Ezc.)
[**soğaraç**] : (*Ağın –El.)
[**soğraç**] : (*Nazimiye –Tn.; –Sv.; –Ezc.)
[**soḫariç**] : (–Sm.)
[**sokarıç**] : (–Af.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; Maksutlu *Şarkışla, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**sokarış**] : (Nudra *Şebinkarahisar –Gr.)
[**sorgaç**] : (Ergân –Ezc.)
[**suharıç -1**] : (Rumeli göçmenleri, İstinye –İst.)
[**suḫariş**] : (–Kr.)

soharıç tavası [**soğaraç tavası, sokarıç tavası**] Yemeğe konan soğan ve

yağın eritildiği küçük tava. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**soğaraç tavası**] : (*Ağın –El.)
[**sokarıç tavası**] : (*Alucra –Gr.)

soharık [→ **sokarık**]

sohariç [→ **soḫarıç**]

soḫmak Sokmak. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

soḫra Ücretsiz yaptırılan iş, angarya. (Yavuz *Şavşat –Ar.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri Reyhanlı –Hat.)

soḫranmaḫ (I) [→ **sokranmak**]

soḫranmaḫ (II) Tiksinmek. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.)

sohta Bumbar dolması. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sohu [→ **soku** (I) **-1**]

sohum, soḫum (I) [**sok** (I), **sokum, sokumtıkım**] **1.** Lokma. (*Dinar –Af.; Yenice *Eğridir, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, Honaz –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Bozdoğan –Ay.; *Bayındır –İz.; *Mustafakemalpaşa –Brs.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; *İskilip –Çr.; –Or.; –Kr.; Ahılı *Hekimhan, *Arapkir –Ml.; –Mr. ilçe ve köyleri; *Antakya, Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Gürün –Sv. ilçe ve köyleri; –Yz.; –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Süksün *İncesu –Ky.; –Kn. ilçe ve köyleri; *Mersin köyleri –İç.; *Bodrum, *Milâs –Mğ.; *Akseki –Ant.; Limasol –Kıbrıs)
[**sok** (I)] : (*Şarkışla ve çevresi –Sv.)
[**sokum**] : (*Zile –To.; –Yz.; *Ereğli –Kn.)
[**sokumtıkım**] : (Balçova –İz.)
2. Yufka ekmekle yapılan dürüm. (Yahyalı *Develi, Karahisar, Hamurcu *İncesu –Ky.; –Ada. ilçe ve köyleri)

sohum, soḫum (II) Sitem. (–İz.)

sohumsuz Terbiyesiz. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sohuntu Çıkmaz sokak. (Söğüt –Dz.)

sohur [→ **soku** (I) **-2**]

sohurdanmak [→ **sokranmak**]

sohur sohur etmek Kendi kendine söylenmek. (Söğüt –Dz.)

sohyen Adam. (–İz.)

sok (I) [→ **sohum** (I) **-1**]

sok (II) [→ **sak** (I) **-2**]

sōk Soğuk. (Hasanoğlan –Ank.)

soka (I) Ağılı. (Bayadı –Or.)

soka (II) Hayvanların geçmemesi için çalı ile örtülen geçit. (Hasanoğlan –Ank.; *Silifke –İç.)

soka (III) [→ **soku** (I) **-1**]

sokaç Arı iğnesi. (Çığrı *Dinar –Af.; Yılanlı *Eğridir –Isp.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.)

sokak (I) Gezme. (*Mut ve köyleri –İç.)

sokak (II) Ağılı yılan. (Akpınar –Or.)

sokak süpürgesi Çok gezen kadın. (*Ünye –Or.; –Ed.)

sokal Sakal. (*Akçakoca –Bo.)

sokalak Çimlenmiş ekin. (–Ant.)

sokalanmak Aşağılanmak. (*Antakya –Hat.)

sokan İskorpit. (*Bodrum –Mğ.)

sokansak İğne. (–Çr.)

sokarak [→ **sokarık**]

sokarca Kardelen. (*Tirebolu –Gr.)

sokarı [→ **sokarık**]

sokarıç [→ **soḫarıç**]

sokarıç etmek [→ **soḫaraç etmek**]

sokarıç tavası [→ **soharıç tavası**]

sokarık [**soharık, sokarak, sokarı, sokrak** (II)] Yeni çıkan ekin. (Yakasinek, Özburun *Bolvadin, Çığrı *Dinar –Af.; Findos, Gönen, Senir, –Isp.; Kuraseki, Bucak, Salda *Yeşilova –Brd.; –Dz. köyleri; *Bozdoğan –Ay.; *Bucak –İz.; Sandal *Kula –Mn.; Çakırlar *Akşehir –Kn.; –Ant. köyleri)
[**soharık**] : (–Isp.)
[**sokarak**] : (*Eğridir köyleri –Isp.; Apturrahmanlar *Serik –Ant.)
[**sokarı**] : (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
[**sokrak** (II)] : (*Ereğli –Kn.; *Aksaray –Nğ.)

sokarış [→ **soḫarıç**]

sokgu Çeşmelerdeki yalak, kurna. (*Arapkir –Ml.)

sokkı [→ **soku** (I) **-1**]

sokku [→ **soku** (I) **-1**]

sokkuldamak Zonklamak. (–Ezm.)

sokluk, sōkluk (I) [→ **soğukluk** (I) **-1**]

sokluk, sōkluk (II) [→ **soğukluk** (II)]

sokma Bağ budanırken uzunca bırakılan ucu toprağa sokulan çubuk. (*Bor –Nğ.)

sokmak Dağ sırtlarında, bir yanı kapalı oyuntu, girinti. (*Akseki ve köyleri –Ant.)

sokman (I) Kabadayı, yiğit delikanlı. (*Ula –Mğ.)

sokman (II) Çizme. (*Hadım –Kn.)

sokmen Hamur tahtası. (Ağrakos *Suşehri –Sv.)

soko (I) Mantar. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

soko (II) [→ **soku** (I) **-1**]

sokoldamak [**sokuldamak**] Yara zonklamak. (–Ezm.)
[**sokuldamak**] : (–Bt.)

sokortu Anlaşılmayan söz. (*Mecitözü –Çr.)

sokra Sazlıkta, su yüzüne çıkan ot. (*Altıntaş –Kü.)

sokrak (I) Isırıcı, sokucu. (*Mudanya –Brs.)

sokrak (II) [→ **sokarık**]

sokranmak [**soḫranmaḫ** (I), **sohurdanmak, sokurdamak, sokurdanmak, sokur sokur etmek, somurdamak, somurdanmak, sorkanmak**] Söylenmek, homurdanmak, gönülsüz iş görmek. (*Çal –Dz.; –İz.; –Çkl.; –Brs.; Tokat *Sivrihisar –Es.; *Sungurlu –Çr.; *Merzifon köyleri –Ama.; –To.; –Sm.; Kuz *Akkuş –Or.; *Alucra, Piraziz –Gr.; –Dy.; *Afşin, *Elbistan –Mr.; –Gaz.; Deliktaş *Kangal, Hacılyas *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Genezin *Avanos, Yazıkınık *Mucur –Krş.; Ahırlı, Beyoba, Karahoca *Haymana –Ank.; –Nş.; Hisarcık –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.; Değirmenci *Uzunköprü –Ed.; *Vize –Krk.)
[**soḫranmaḫ** (I)] : (Çakır *Şebinkarahisar –Gr.; *Reyhanlı –Hat.; –Sv. ilçe ve köyleri; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**sohurdanmak**] : (Söğüt –Dz.;–Sv.; –Ada.)
[**sokurdamak**] : (İğdecik –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Kn.)
[**sokurdanmak**] : (*Eğridir köyleri –Isp.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Alayunt –Kü.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Nğ.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; Pirlerkondu *Hadım –Kn.;

–Ada.; –Ant.; *Silifke, *Mut–İç.; *Hayrabolu –Tk.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**sokur sokur etmek**] : (*Alaşehir –Mn.; Karkıncık *Artova –To.; –Ada.)

[**somurdamak**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Ada.)

[**somurdanmak**] : (*Bozdoğan–Ay.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

[**sorkanmak**] : (Bayadı –Or.; –Sv.)

soksoku Yabanördeği. (Sasallı *Menemen –İz.)

soku (I) [**sohu, sohur, soka** (III), **sokkı, sokku, soko** (II), **sokueli, solgu, solku**] **1.** Tahıl dövmeye yarayan büyük taş dibek. (–Af.; Balçova –İz.; *Lâpseki –Çkl.; –Bo.; *Akyazı çevresi –Sk.; Furtul *Devrek, Yedigelli, Karamusa *Ereğli –Zn.; –Çr. ilçe ve köyleri; *Kavak ve köyleri, Ahmetsaray *Lâdik –Sm.; –Sn.; –Ama.; *Zile, *Karkıncık, *Artova, Ficek *Reşadiye –To.; *Hozat –Tn.; –El.; *Elbistan –Mr.; Kızılin *Kilis –Gaz.; Büyük Çaylı *Dörtyol –Hat.; Cancin *Zara, Yukarı Kale *Koyulhisar –Sv.; *Sorgun, *Boğazlıyan –Yz.; Köşker –Krş.; Dağhalil *Kızılcahamam, Faraşlı *Kalecik –Ank.; *Mucur –Krş.; Afşar köyleri *Pınarbaşı, Akçakaya *Erkilet –Ky.; *Bor –Nğ.; –Nş.; Aziziye *Ereğli –Kn.; Gâvurdağı *Osmaniye, *Pozantı –Ada.; –Ed.; Kerkük)

[**sohu**] : (–Ama. ve çevresi; Çilehane *Reşadiye –To.; –Çr. ve köyleri; *Afşin ve köyleri –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; –Sv. ve çevresi; –Ank.; –Nğ.)

[**sokkı**] : (–Ezc.)

[**sokku**] : (–Ezc.; *Ağın –El.; –Ky.)

[**soko** (II)] : (–To.;*Aksaray –Nğ.)

2. Dibekte, havanda dövme işini yapan tokmak. (*Eğridir köyleri –Isp.; Başpınar *Tefenni, Güney, Salda *Yeşilova –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, Çöplü *Çivril, *Sarayköy, Sofular –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Bergaz *Ezine –Çkl.; *Kandıra –Kc.; –Ml.; *Balâ –Ank.; *Kaş, *Alanya –Ant.)

[**sohur**] : (Karahoca *Haymana –Ank.)

[**soka** (III)] : (*Urla –İz.)

[**sokueli**] : (*Hozat –Tn.)

[**solgu**] : (*İskilip –Çr.; *Ermenek –Kn.; *Pozantı –Ada.; Çiftepınar, Civanyaylağı *Mersin, *Mut ve köyleri, Sebil *Tarsus –İç.; *Akseki –Ant.)

[**solku**] : (*Tosya –Ks.; –Çkr.)

soku (II) Kısa boyunlu (kimse). (*Kurşunlu –Çkr.)

soku (III) Kapı sürgüsü. (–Ur.; *Antakya –Hat.)

sokuculuk Çamaşır yıkayanın yanına az çamaşırla giderek, onun sıcak suyundan yararlanma. (*Alayunt –Kü.)

sokueli [→ **soku** (I) **-2**]

sokuk Ağılı hayvanın soktuğu yerde oluşan şişlik. (–Uş.; Bayadı –Or.; *Tirebolu –Gr.)

sokuldamak [→ **sokoldamak**]

sokum [→ **sohum, soḫum** (I) **-1**]

sokumluk Bir lokmaya yetişecek kadar. (*Bor –Nğ.)

sokumtıkım [→ **sohum, soḫum** (I) **-1**]

sokuntu Dağ arasındaki girinti, çıkmaz sokak. (Eziler *Buldan –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; –İz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Milâs –Mğ.)

sokur (I) Kör. (Geyikli *Ezine –Çkl.; –Bo.; Çilehane *Reşadiye, Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.; Şumnu, Bulgaristan)

sokur (II) Sofra. (*Malkara –Tk.)

sokurdamak [→ **sokranmak**]

sokurdanmak [→ **sokranmak**]

sokuriçeği Körbağırsak. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sokur sokur etmek [→ **sokranmak**]

sokurtüyün Apandisit. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sokutlak İnsan ve hayvanın etine yapışarak yaşayan böcek, asalak. (Danışman *Fatsa –Or.)

sol İçedönük (kimse). (Güney *Yeşilova –Brd.)

sola Sulak toprak. (–Nğ.; –Ky.)

solagan deniz Çok uzaklardan, yel etkisi ile birden dalgalanarak gelen deniz. (*Akçakoca –Bo.)

solağan Çabuk yorulan, nefes aldığında karnı fazla şişip inen hasta beygir. (*Ahlat –Bt.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Ky.)

solak (I) Aşık kemiği. (–Kü.)

solak (II) Meyve düşürmek için ağaca atılan sopa. (İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; Peşman *Daday –Ks.)

solak (III) Araba teknesini tekerlek bölümüne tutturan kalın, demir çivi. (*Merzifon köyleri –Ama.; Haşhaşı –Ezc.)

solak (IV) Hep bir yana koşulan hayvan. (İğneciler *Mudurnu–Bo.)

solak (V) Ağıl. (*Ayaş –Ank.)

solak (VI) İnatçı, ters (kişi ya da hayvan). (İğneciler *Mudurnu–Bo.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Bor –Nğ.)

solak (VII) **1.** Beceriksiz. (*Kilis –Gaz.) **2.** Dengesiz. (–Mğ.)

solak davul dövmek Zararını bile bile, bir işte, bir düşüncede inatlaşmak. (Çepni *Gemerek –Sv.)

solaklama Sol elin tersiyle vurulan şamar. (*Bor –Nğ.)

solaklama atmak Sol elle atmak. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

solaklamak (I) Bir iş ya da konuşmadan sıyrılıp çıkmak. (*Şebinkarahisar –Gr.; Hisar –Tr.)

solaklamak (II) Solak adı verilen sopayı ağaca atmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Peşman *Daday –Ks.)

solamak Tutmak, tutuklamak. (–Kn.)

solanga Meyve düşürmek için ağaca atılan kısa sopa. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

solata Güldürücü (kişi). (*Zile –To.)

solaz Suyu çabuk çeken sert toprak. (Hisarlık *Tire –İz.)

soldan Çorba tası. (–Ba.; Yiğitaliler *Bayramiç –Çkl.; Elbeyli, Köristan *İznik –Brs.)

soldan ağarı Soldan başlayarak. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

soldiç Gelinin sol yanındaki arkadaşı. (*Safranbolu –Zn.)

solé Tuz. (*Nazimiye –Tn.)

soleç Buruşuk, suyunu yitirmiş. (*Bodrum –Mğ.)

solgaz Çabuk solacak eşya. (*Kozan –Ada.)

solgu [→ **soku** (I) **-2**]

solgun Buruşuk. (Yassıören *Senirkent –Isp.)

solhum [→ **sorhun, sorḫun**]

solhun [→ **sorhun, sorḫun**]
solik Domates. (–El.)
solku [→ **soku** (I) **-2**]
solluk Bir çeşit kaldıraç. (*Emet ve köyleri –Kü.; Tokat, Bozan –Es.)
solmazgüzel Hanımdüğmesi de denilen bir çiçek. (–İz.)
sologan [→ **soluğan**]
solugan (I) **1.** Nefes darlığı çeken. (–Isp.; *Çal –Dz.; *Bergama –İz.; *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; *Taşköprü –Ks.; *Perşembe –Or.) **2.** Sık soluyan at. (*Akyazı çevresi –Sk.; *İskilip –Çr.; –Ky.; –Nğ.; *Milâs –Mğ.; –Ant.)
solugan (II) Su yoluna açılan delik. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
solugan (III) Kaynak. (–Ba. ve çevresi)
solugan (IV) Gürültüsüz, yumuşak dalga. (Babakale *Ayvalık –Ba.; –Sn.; –Nğ.)
soluğan [**sologan**] Soluk soluğa, tıknefes. (–Ay.; –Ba.; Kilimli –Zn.; *Kandıra –Kc.; Bolaç *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Beyşehir –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**sologan**] **:** (*Ağın –Ml.)
soluğanlık [→ **soluk darlığı**]
soluğu soluğuna sığmamak Çok aşırı evecenlik ya da coşkunluk göstermek. (*Bor –Nğ.)
soluk Sigara kâğıdı. (*Safranbolu–Zn.)
soluk aldırmak [→ **soluk vermek**]
soluk almak [→ **solumak** (I)]
soluk darlığı [**soluğanlık**] Tıknefeslik. (–Mr.)
[**soluğanlık**] **:** (*Andırın –Mr.; *Bor –Nğ.)
soluklanmak [→ **solumak** (I)]
soluklu Yavaş yavaş, dinlene dinlene. (*Bor –Nğ.)
soluksuzat Bisiklet. (Karaveliler –Ant.)
soluk vermek [**soluk aldırmak, soluk virmek**] İşe ara vererek çalışanları dinlendirmek. (–Or.)
[**soluk aldırmak**] **:** (*Bor –Nğ.)
[**soluk virmek**] **:** (*Bor –Nğ.)
soluk virmek [→ **soluk vermek**]
solumak (I) [**soluk almak, soluklanmak**] Dinlenmek. (*Eğridir köyleri –Isp.; *Bozdoğan –Ay.; Tepeboz *Karaburun –İz.; *Taşköprü çevresi –Ks.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama; Çilehane *Reşadiye –To.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**soluk almak**] **:** (–Sm.)
[**soluklanmak**] **:** (–Gaz.)
solumak (II) Kendine dert edinmek. (*Kalecik –Ank.)
solumaz Yararsız, uğursuz kişi. (Çamköy *Gölhisar –Brd.; Söğüt, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Bağyaka *Finike –Ant.)
soluncan Solucan. (Darıyeri *Düzce –Bo.)
solundan galkmak Tersliği üstünde olmak, öfkeli davranmak. (*Bor –Nğ.)
solurgan **1.** Kıyıya gidip dönen dalga. (Tekkeönü –Zn.; –Gr.) **2.** Ters akıntı, su çevirisi. (–Gr.)
solutma Bulgur haşlamasına susam karıştırılarak yapılan bir çeşit çerez. (Kestel *Bucak –Brd.)
solutmak Sıkıntı vermek, yormak. (*Bor –Nğ.)
som (I) Kaba. (*Uluborlu –Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.)
som (II) Samanla karışık ekin yığını. (*Kargı, Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Sn. ve çevresi; *Kavak –Sm.; Kovay *Merzifon –Ama.; –Yz.)

som (III) Tam, dolu : *Som kaya.* (*Ürgüp –Nş.)

soma (I) Sepicilikte, derilere köpek dışkısıyla yapılan işlem. (–Tr.)

soma (II) Rakı yapılacak üzüm suyunun anason katılmamış durumu. (–Nğ.; –Kn.)

somak (I) Sepicilikte, deri işlemekte kullanılan bir çeşit ot. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.)

somak (II) **1.** Olgunlaşmamış üzüm salkımı. (–Isp. köyleri; *Çal –Dz.) **2.** Üzüm salkımından önce oluşan filiz. (*Alaşehir –Mn.; –Ba.; Saraycık –Çkl.; Gündoğdu –Brs.; *İskilip –Çr.; Şabanözü *Polatlı –Ank.) **3.** Üzüm salkımı. (*Gebze –Kc.) **4.** Zeytin ağacının ilk tomurcukları. (*Edremit –Ba.) **5.** Çam ağaçlarının bir yıllık filizi. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

somak (III) [→ **sömek** (I) **-1**]

somak (IV) Dağda yetişen, küçük, kırmızı bir çeşit meyve. (*Edremit –Ba.; Azatlı *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Milâs –Mğ.)

somak (V) Çomağa sarılmış ip, yumak. (*Düzce –Bo.)

somak (VI) Peynirle yapılan dürüm. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

somak (VII) [**somat** (II)] Boğaz, boyun. (Kale, Honaz –Dz.; Kırcaklı *Nazilli, Yenipazar, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bayındır –İz.; –Ant.; *Milâs, Yenice –Mğ.)

[**somat** (II)] : (Kavaklıdere –Mğ.)

somak (VIII) **1.** Köpek burnu. (Kılkış –Çkl.; –Kc.; Eriklice *Şarköy –Tk.; *Lüleburgaz –Krk.) **2.** Burun. (Haliliye –Ada.; *Çorlu, *Muratlı –Tk.)

somak (IX) Kabağın içi oyularak yapılan geyik çağırma borusu. (*Tosya –Ks.)

somalik Şimşek çakması. (*Eğridir –Isp.)

soman [→ **sömek** (I) **-1**]

somar On altı kiloluk bir tahıl ölçeği. (–Ama.; –Tr.; Güneyce –Rz.; Yaylacık, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; İrişli, *Sarıkamış –Kr.; –Ezc.; –Ezm.)

somarı Değirmencinin aldığı payın ölçeği. (*Kumru –Or.)

somarlık On altı ölçek tohum ekilen tarla. (–Ezc.)

somarmak [→ **somartmak**]

somartık [**somudak, somurgaç, somurtuk, somutuk, sorudak -5**] Asık suratlı. (*Düzce –Bo.; *Silifke –İç.)

[**somudak**] : (–Ank.)

[**somurgaç**] : (*Adapazarı –Kc.)

[**somurtuk**] : (*Düzce –Bo.)

[**somutuk**] : (–Gr.)

[**sorıdak -5**] : (Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Sarıoba *Polatlı, Çanıllı *Ayaş –Ank.)

somartmak [**samurtmak, somarmak, somudmak, somurmak** (II), **somutmak** (II)] Surat asmak. (*Düzce –Bo.)

[**samurtmak**] : (*Düzce –Bo.)

[**somarmak**] : (*Silifke –İç.)

[**somudmak**] : (*Silifke –İç.)

[**somurmak** (II)] : (Kırkağaç –Isp.; Satılmış –Es.)

[**somutmak** (II)] : (–Ank.)

somat (I) **1.** Şölen, düğün sofrası. (*Vezirköprü –Sm.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Sarıkamış –Kr.; *Ahlat –Bt.; *Akseki –Ant.) **2.** Sofra altına serilen örtü. (*Ermenek –Kn.)

somat (II) [→ **somak** (VII)]

somit [→ **samit**]
som kaya Sert kaya, kalker. (*Kilis –Gaz.)
somlamak Koku almak üzere koklamak (av hayvanı için). (*Lülebur-gaz –Krk.)
somoder Bir çeşit buğday. (Miye *Taşköprü –Ks.)
somra [→ **sarma** (I)]
somruk [→ **sormuk** (I)]
somruklu taş Üstü küçük küçük delikli taş. (Önsen –Mr.)
somrukotu Saçak köklü, ince uzun yapraklı, sarı çiçekli ve içinde tatlımsı su bulunan bir çeşit ot. (Çamlı *Ayaş –Ank.)
somsak [→ **sumsuk** (I) **-1**]
somsaklamak [→ **sumsuklamak -1**]
som savurmak Dövülmüş harmanda, samanla karışık buğdayı savurmak. (–Sn.; –Sm.)
som sırığı Harman savururken, buğdayla saman arasına konulan sırık. (–Sn.; –Sm.)
somsom (I) Obur. (Harman *Söğüt –Bil.)
somsom (II) Kocamış koyun köpeği. (Harman *Söğüt –Bil.)
somudak [→ **somartık**]
somudmak [→ **somartmak**]
somun (I) **1.** Fırın ekmeği. (Çamköy *Gölhisar –Brd.; Honaz –Dz.; *Tire –İz.; Muradiye *Susurluk –Ba.; –Brs.; –Kü.; Yakademirciler –Zn.; –Ks.; –Sn.; *Perşembe –Or. köyleri; *Tirebolu, Şehli, Piraziz –Gr.; *Kilis –Gaz.; –Md.; –Ank.; –Nğ.; –Ada.; *Alanya –Ant.; –Mğ.)
2. İki okkalık buğday ekmeği. (–Rz.)
somun (II) Civata somunu. (–Rz.)
somunarabası Gök gürlemesi. (Köşker –Krş.)
somurdamak [→ **sokranmak**]
somurdanmak [→ **sokranmak**]
somurgaç [→ **somartık**]
somurmak (I) [→ **sormak**]
somurmak (II) [→ **somartmak**]
somurtuk [→ **somartık**]
somut Susma : *Sana somut düştü.* (Zeytinli *Edremit –Ba.)
somutmak (I) [→ **sorutmak** (I)]
somutmak (II) [→ **somartmak**]
somutuk [→ **somartık**]
son (I) **1.** Dövülmüş, samanı buğdayından ayrılmamış yığın. (–Sn.)
2. Dövülmüş, içinin çıtırı açılmamış kendir lifi yığını. (Bayadı –Or.)
son (II) Halıdan artmış yün ve bu yünden dokunan kilim. (–Sm.)
sona (I) Suna, bir cins dişi ördek. (Zarşat –Kr.; *Erciş –Vn.)
sona (II) Sonra. (–Nğ.)
sonah [→ **sonak** (I)]
sona irmek Sona ermek, tükenmek. (*Bor –Nğ.)
sonak (I) [**sonah, sooh**] Araba tekeri yağlamada kullanılan, boynuzdan yapılmış yağdanlık. (Kıjık *Artova –To.; Dirli *Sorgun –Yz.)
[**sonah**] : (Eskiyapar *Alaca –Çr.)
[**sooh**] : (Barla –Isp.)
sonak (II) [→ **sömek** (I) **-1**]
sonak (III) Burun kemiği. (Ağcakışla *Şarkışla, *Gemerek –Sv.)
sonak (IV) Kuş gagası. (*Sorgun –Yz.)
sonaltı [**sonbet**] Sona kalan. (–Kıbrıs)
[**sonbet**] : (–Dy.)
sonat Çıra. (Balıklı *Şavşat –Ar.)
sonbeşik [→ **soncul, soñcul**]
sonbet [→ **sonaltı**]
sonca (I) [→ **sönge -1**]

sonca (II) **1.** Suçu yüzüne vurulunca surat asma. (*Mesudiye –Gr.) **2.** Suçu yüze söyleme. (*Şebinkarahisar –Gr.)

soncul, soñcul [**sonbeşik, sondöl -1, sonkaltı, sonkesen -1**] Sonuncu, sonuncu çocuk. (–Ba.; –Çr.; *Bor –Nğ.)
[**sonbeşik**] : (*Çarşamba –Sm.)
[**sondöl -1**] : (*Bor –Nğ.)
[**sonkaltı**] : (–Nğ.; *Bodrum –Mğ.)
[**sonkesen -1**] : (–Yz.)

sondöl 1. [→ **soncul, soñcul**] **2.** Son ürün. (*Bor –Nğ.)

songaltı Sonradan. (Tayrak *Söğüt –Bil.)

songun Eğilim, yetenek. (–Bo.)

songur (I) Şahin. (Kırkağaç –Isp.; *Lâpseki –Çkl.; *Merzifon –Ama.; Hani *Lice –Dy.)

songur (II) Ağır, hantal. (*Merzifon –Ama.)

songurcuk Bakraç. (–Ank.)

songurt Somurtkan. (–Sm.)

soñgürlüğü [→ **songürlük**]

songürlük [**soñgürlüğü**] Sonradan varlıklı olma, bahtı açılma. (*Eğridir köyleri –Isp.; Seyit, *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Alayunt –Kü.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; –Ks.; –Sn.; *Mut köyleri –İç.)
[**soñgürlüğü**] : (*Eğridir köyleri –Isp.; *Bor –Nğ.)

songüz Kasım. (*Merzifon –Ama.; –Mr.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Küflek –Kn.; Üskülyeni *Karaisalı –Ada.)

sonkadak Birdenbire. (–İz.)

son kaldiye İşin sonu. (Yakademirciler –Zn.)

sonkaltı [→ **soncul, soñcul**]

sonkesen 1. [→ **soncul, soñcul**] **2.** [→ **sonkesti**]

sonkesti [**sonkesen -2**] Tavuğun en son yumurtası. (–Ank.)
[**sonkesen -2**] : (–Yz.)

sonkış Ocak ayı. (–Ama.; –Mğ.)

sonlama 1. Son parça. (*Küre –Ks.) **2.** Fındıklar toplandıktan sonra dalda kalanları. (Yomra –Tr.) **3.** Fındıklar toplandıktan sonra ağaçta kalanları ikinci kez toplama işi. (Yomra –Tr.)

sonlamak Beğenmezlik etmek. (Veneze *Arpaçay –Kr.)

sonluk Şubatın on beşine dek ekilen ekin. (–Dy.)

sonmak Sünmek, uzamak. (*Lâpseki –Çkl.)

sonmar On altı kilo. (–Ank.)

sonnamaz Şaban ayı. (–Mğ.)

soñra [**soñura**] Sonra. (Hasanoğlan –Ank.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**soñura**] : (Çetrevilli *Silifke –İç.; *Gazipaşa –Ant.)

sonragı Sonraki. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sonrun Buğday. (Erkilet –Ky.)

sonsur Donuk, suratsız (kişi). (–Yz.; *Develi –Ky.)

sonsurat Gülünç. (*Ahlat –Vn.)

sonsuz, soñsuz Densiz, saygısız. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.; *Bor –Nğ.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

sonta Tahin. (*Akhisar –Mn.)

sontur 1. Gürültülü patırtılı. (–Brs.) **2.** Kaba. (*Çarşamba köyleri–Sm.)

sonu Boyunduruğun iki yanına konulan çubuklar. (Bahadırlı *Bayramiç –Çkl.)

soñucu Sonunda, sonra. (–Çkr.; *Bor –Nğ.; İncekum *Silifke –İç.)

sonulamaḫ Kusur aramak, beğenmemek. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

soñulcan [→ **soğulcan**]

sonunu getirmek 1. İyi sonuçlandırmak, başarı ile bitirmek. (*Bor –Nğ.) **2.** Sonradan gelişip ilerlemek. (*Bor –Nğ.)

sonur Uğur, şans. (*Sivrihisar –Es.)

soñura [→ **soñra**]

soñ virmek Bitirmek, kesmek. (*Bor –Nğ.)

sooh [→ **sonak** (I)]

sop Yüksek olmayan kayalık. (*Kozan –Ada.)

sopa Sıpa. (*Lâpseki –Çkl.)

sopalaç Aptal. (Muallimköy *Gebze –Kr.)

sor (I) Ağacın odun tabakası. (Söğüt –Dz.)

sor (II) Çayır biçilirken sırayla toplanan ot bağlamları. (–Or.)

sorağ Tuzlu su sızıntısı. (*Nazimiye –Tn.)

sorağaç [→ **sormuk** (I)]

sorak (I) [→ **sormuk** (I)]

sorak (II) Hortum. (Tekkeönü –Zn.)

sorak (III) Kayşa, göçük. (Karlı *Gerze –Sn.)

soranı Büyük hançer. (İrişli *Sarıkamış –Kr.; Alaca –Ezm.)

sordurmak Emdirmek. (–Sm.)

sorgaç [→ **soḫarıç**]

sorgan (I) Denizlerde gel git. (*Perşembe –Or.)

sorgan (II) Sulak yerde suyun akıtıldığı yan ark da denilen kanal. (Hisar *Sarayköy –Dz.)

sorgucu Soru sormaya yetkili kişi. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

sorguç [→ **sorkuç**]

sorgun (I) [→ **sorhun, sorḫun**]

sorgun (II) Çok uzun ve güzel saç. (Yaylalı *Şile –İst.)

sorğun [→ **sorhun, sorḫun**]

sorğun söğüt [→ **sorhun, sorḫun**]

sorhun, sorḫun [**solhum, solhun, sorgun** (I), **sorğun, sorğun söğüt, sorkun** (I)] Çalıya benzer bir çeşit söğüt. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; *Ağın –El.; Gündüzbey –Ml.; *Koyulhisar –Sv.; *Feke –Ada.)

[**solhum**] : (–Ezc.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**solhun**] : (Hart *Bayburt –Gm.)

[**sorgun** (I)] : (–Mn. ve çevresi; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Genezin*Avanos –Nş.)

[**sorğun**] : (Dereköy –To.; Çepni *Gemerek –Sv.)

[**sorğun söğüt**] : (Gürün *Kızılcahamam –Ank.)

[**sorkun** (I)] : (–Dy.; –Kn.)

sorkanmak [→ **sokranmak**]

sorkaşmak İki yanından tutarak götürmek. (*Çivril, Yukarı Seyit *Çal –Dz.)

sorkuç [**sorguç**] Reçine. (Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.; Pazaravdan *Bucak –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.)

[**sorguç**] : (Yeniceköy *Eğridir –Isp.; –Çkl.; *Yalova –İst.; –Gaz.)

sorkun (I) [→ **sorhun, sorḫun**]

sorkun (II) Yüksek dağ sırtı. (Kayı *Tosya –Ks.)

sormaç [→ **sormuk** (I)]

sormaḫ (I) Bir çeşit aşık oyunu. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

sormaḫ (II) Beyaz çiçekli, bal gibi tatlı bir çeşit yabanıl ot. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

sormak [**somurmak** (I), **sorumak, soruşmaḫ, soruşmak** (IV)] Emmek. (*Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; *Mene-

men, *Urla –İz.; *Kırkağaç –Mn.; Zeytinli *Edremit –Ba.; Tavaklı *Ezine –Çkl.; –Kü.; Mahmudiye –Es.; *Kandıra –Kc.; Sandallar *Devrek –Zn.; *Osmancık –Çr.; *Boyabat –Sn.; Çakıralan *Havza –Sm.; *Zile–To.; *Ulubey, *Gölköy Bayadı, –Or.; *Ahlat –Vn.; *Birecik –Ur.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; *Bodrum –Mğ.)

[**somurmak** (I)] : (Çığrı *Dinar –Af.; Kırkağaç –Isp.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; –Mn.; *Kandıra –Kc.; *Merzifon –Ama.; –Mr.; *Antakya –Hat.; *Koyulhisar –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –İç. ilçe ve köyleri)

[**sorumak**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.; Karaaptal –Sm.)

[**soruşmah, soruşmak** (IV)] : (*Bor –Nğ.)

sormalık Sorun. (–İst.)

sormuk (I) [**samruk** (I), **somruk, sorağaç, sorak** (I), **sormaç, soruk** (III)] Bebeklere, tülbent içine tatlı konularak yapılan emzik. (*Sarayköy –Dz.; –Kü.; Kümbet *Seyitgazi, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Kurna, Şamandıra *Kartal –İst.; Kargı –Ks.; *İskilip, Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Merzifon –Ama.; Bektaşlı –Yz.; *Şarkışla ve çevresi, *Yıldızeli, *Koyulhisar –Sv.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; –Krş.; –Nğ.; *Ereğli –Kn.; Tepecikören *Kozan –Ada.)

[**samruk** (I)] : (–Dz.)

[**somruk**] : (Karahallı –Uş.; Çığrı *Dinar –Af.; Yukarı Seyit *Çal, Çöplü *Çivril –Dz.; *Sivrihisar –Es.; –Sm.; –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Afşar *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**sorağaç**] : (*Emet –Kü.)

[**sorak** (I)] : (*Taşköprü ve çevresi –Ks.; –Çkr.; Kafkas Türkleri)

[**sormaç**] : (*Nazilli –Ay.)

[**soruk** (III)] : (–Ada.)

sormuk (II) Aldatma, avutma. (–Ba.)

sornaşmak Az kurumak. (–Ada.)

soro İn, mağara. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

soroğ Kurnaz. (Vazıldan *Divriği–Sv.)

sorpa Et suyu. (Kırım Türkleri –İst.)

sorsat Kötü. (Bakırdağı, Çataloluk –Ky.)

sorsum Yayık. (Üstükran –Uş.)

sortcu Hevenkten tütünleri seçen. (Balcalı *Çarşamba, İncirli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

sortmak Somurtmak. (–Ks.)

soruan Gel git olayı (denizde). (*Perşembe –Or.)

sorudak **1.** Az konuşan. (Çığrı *Dinar –Af.; İğdecik –Isp.; *Sivrihisar –Es.) **2.** Konuşmadan ayakta duran kimse. (Tepeköy *Torbalı –İz.) **3.** Sessiz, düşkün kimse. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.) **4.** Kendini beğenmiş. (Söğüt –Dz.) **5.** [→ **somartık**] **6.** Çağrısız gelen. (–Isp.)

soruk (I) Oyalı yemeni. (–Ks.)

soruk (II) Soru. (–Sv.)

soruk (III) [→ **sormuk** (I)]

sorumak [→ **sormak**]

sorumluk Armağan. (*Ahlat –Bt.)

sorunca [**soru sival**] Sorgu. (–Çkr.)

[**soru sival**] : (*Bor –Nğ.)

sorunufağı Bulgur. (Erkilet –Ky.)

soru sival [→ **sorunca**]

soruşma Duruşma, sorarak konuşma. (*Mudanya –Brs.; –Ama. ve köyleri; –Rz.)

soruşmaḫ, soruşmak (I) Kurumaya başlamak (çamur vb.). (Çığrı *Dinar –Af.; İğdecik *Gelendost –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Irgıllı, Çöplü *Çivril, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Sivrihisar –Es.; –Ks.; –Sn.; *Ünye, *Perşembe, Bayadı –Or.; *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

soruşmaḫ, soruşmak (II) Soruşturmak, araştırmak. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

soruşmaḫ, soruşmak (III) Yüzü üzüntüden solmak. (*Gürün –Sv.)

soruşmaḫ, soruşmak (IV) [→ **sormak**]

sorut Ağız köpüğü. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

sorutmak (I) [**sırıtmak** (I), **somutmak** (I)] Ayakta durmak, dikilmek. (Bayat *Emirdağ –Af.; İnhisar *Uluborlu –Isp.; –Ba.; –Brs.; –Es.; –Ks.; *Gebze, *İzmit –Kc.; *Düzce –Bo.; Aştanul –Çr.; *Havza, *Lâdik –Sm.; Heriş *Artova –To.; *Merzifon –Ama.; *Ünye, Danışman *Fatsa –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Gaz.; –Sv. ve çevresi; –Yz.; –Ank. ve çevresi; Turan –Ky.; –Nğ.)
[**sırıtmak** (I)]: (Ezine, Sarayözü –Ama.)
[**somutmak** (I)]: (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

sorutmak (II) Somurtmak, suskun durmak. (Yassıören *Senirkent –Isp.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Keskin –Ank.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; –Kn.; Boynuyoğun –Ada.; Ulaş *Tarsus –İç.)

sosal Büyük fare. (Satılmış –Es.; *Silivri –İst.)

sosik Pipo. (*Ağın –El.)

soslan taş Gök mavisi sutaşı. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sosola (I) Yüksek. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

sosola (II) Yumru. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

sosrat Ahlaksız. (*Ahlat –Vn.)

sosret (I) Arsız, utanmaz. (–Bt.)

sosret (II) Ayrıksı. (–Bt.)

sosur Suratsız, sevimsiz, kibirli. (–Brd.; –Ml.; *Elbistan, *Göksun ve köyleri –Mr.; Erzin *Dörtyol –Hat.; –Sv.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; –Ada.)

sov [→ **so** (II)]

sova [→ **söve** (I) **-1**]

sovaç Sucuların, iki ucuna kova ya da teneke takarak su taşıdıkları ağaç. (–Zn.)

sovak (I) Beli sakat hayvan. (Aziziye *Kuşadası –İz.)

sovak (II) İki ark arasındaki bağlantı kanalı. (*Bozdoğan –Ay.)

sovala (I) Keçi memesinde görülen bir hastalık. (Cumalıkazık –Brs.)

sovala (II) Küçük taşlı ve kumlu tarla. (Pelitçik *Göynük –Bo.)

sovala (III) Bozulmuş tohum, yemiş, sebze vb. (Çiftlik, Yerkesik –Mğ.)

sovalak 1. Kof, içi boşalmış, çürük. (*Atabey –Isp.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Yenicuma *Ayancık –Sn.) **2.** Verimsiz, kısır (toprak). (*Ünye –Or.) **3.** Kır, bayır. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

sovan Soğan. (*Düzce –Bo.; –Sm.; Hasanoğlan –Ank.)

sovdan Büyük, toprak ya da çini çorba kabı. (Bergaz *Ezine –Çkl.)

sovudan [→ **soğudan**]

sovukluk (I) [→ **soğukluk** (II)]

sovukluk (II) [→ **soğukluk** (I) **-1**]
sovulcan [→ **soğulcan**]
sovulmak (I) Suyu, sütü çekilmek, azalmak. (*Bozdoğan –Ay.; Karakuyu –Ur.; –Sn.; –Sv.)
sovulmak (II) Savulmak, bir yeri bırakıp gitmek. (*Bozdoğan –Ay.)
sovulmak (III) Bozulmak (yumurta). (*İskilip –Çr.)
soy (I) Baharda yetişen, uzun, silindir biçiminde, kabukları soyularak yenen bir bitki. (–Ezm.)
soy (II) Taşlık, kayalık. (–Gr.)
soy (III) Düz, düzgün. (Bozhöyük *Göksun –Mr.)
soy (IV) [**soya** (V) **-2**, **soyak** (I) **-2**] İz sürmede, avda hayvanın aldığı koku. (Tokat –Es.; *Akyazı –Sk.; *Çatalca –İst.; Bayramiç *Pınarbaşı –Ky.; *Uzunköprü –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**soya** (V) **-2**] : (*Gerze –Sn.)
[**soyak** (I) **-2**] : (Çavdır –Brd.; Üveyikli *Devrek –Zn.; Dumanlı, Apsarı –Çkr.)
soy (V) Nakışsız, yol yol dokunmuş kilim. (Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)
soya (I) Eğimli, yatık. (–Uş.; Sarıidris *Karaağaç –Isp.; Çöplü *Çivril, *Çal –Dz.; –Kü.; Çukurhisar *Söğüt –Bil.; *Devrek –Zn.; *Ağın –El.; Haydarbeyli, Darıcı *Sorgun –Yz.; Çelebi *Keskin, Üçem *Balâ –Ank.; –Ky. ilçe ve köyleri; *Bor –Nğ.; Faydalı, İncirli –Ada.; Yapıntı, Meydan *Mut –İç.)
soya (II) Dik, yüksek : *Bu kazma çok soya.* (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Efsus *Elbistan, *Afşin –Mr.; Maksutlu *Sarkışla –Sv.; Emirler *Balâ –Ank.)
soya (III) Üstten, derin olmayan (toprağı sürmek vb. için). (Pazaraydan –Brd.; *Gördes –Mn.; Dastarlı *Ayaş –Ank.; Seydin, Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.)
soya (IV) **1.** Toprağa derin batmayan saban. (Çığrı *Dinar –Af.)
soya (V) [**soyak** (I) **-1**] **1.** İz. (*Alayunt –Kü.; Dodurga *Bozüyük, Çukurhisar *Söğüt –Bil.; Saraylı *İzmit –Kc.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; –Ed.)
[**soyak** (I) **-1**] : (Dereçine *Bolvadin –Af.; *Gördes –Mn.; Hocaköy *İnegöl –Brs.; *Tosya –Ks.)
2. [→ **soy** (IV)]
soya (VI) [**soyacak**] **1.** Bıçak. (Geçit –Brs.; *Serik –Ant.)
[**soyacak**] : (–Kn.)
2. Çakı. (Gecek *Sivrihisar –Es.; –Kn. ve köyleri)
soya (VII) **1.** Horoz mahmuzu. (*Ermenek –Kn.) **2.** Yırtıcı kuş pençesi. (–Gaz.; Yalak –Ky.; –İç. ilçe ve köyleri) **3.** Şahin. (*Bodrum –Mğ.)
soya (VIII) [→ **söve** (I) **-1**]
soya (IX) Bodrum. (–Çkr.; *Boyabat –Sn.)
soya (X) Kuzulama mevsiminde, köylülerin ev ev dolaşıp, bulgur, yağ vb. toplayıp pişen yemeği birlikte yiyerek yaptıkları bir tören. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
soyacak [→ **soya** (VI)]
soya çivisi Saban okunu bağlayan aracın önüne çakılan ağaç çivi. (–Ada.; Burhan –İç.)
soyadan Yüzeyden, öze inmeden. (Hisarcık –Ky.; *Bor –Nğ.)
soya gitmek (I) Eğri gitmek. (–Krş.; *Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)

soya gitmek (II) Saban toprağa batmamak. (–Krş.)

soyak (I) **1.** [→ **soya** (V) **-1**] **2.** [→ **soy** (IV)] **3.** Av köpeği. (Kızılcaören, Tokat, Numanoluk *Seyitgazi–Es.) **4.** Bir işi izleyen. (Şıhlar –Ank.)

soyak (II) Şahine benzer bir çeşit yırtıcı kuş. (*Antakya –Hat.)

soyak (III) **1.** Soy. (*Merzifon –Ama.) **2.** İyi cins. (*Antakya –Hat.; *İncesu –Ky.)

soyak (IV) Çobanla birlikte sürü gütme. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

soyak (V) Benzeyiş. (*Merzifon –Ama.)

soyak (VI) Kılık, biçim. (Balık *Sandıklı –Af.)

soyak (VII) Sersem. (*İncesu –Ky.)

soyak (VIII) Eğimli. (*Bor –Nğ.)

soyak soyak Birbiri ardınca. (Gümek *Söğüt –Bil.; Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.; Bozöyük –Mr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

soyalamak Ekin, bir kökten birkaç sap birden vermek. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

soyasürmi İz süren, suçu ortaya çıkaran kimse. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

soye Kurt köpeği. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

soyfana (I) Nakışsız kilim. (Azaplı *Kadirli, *Kozan –Ada.)

soyfana (II) **1.** Eğri büğrü. (*Mut ve köyleri –İç.) **2.** Gelişigüzel yapılan iş. (*Mut ve köyleri –İç.)

soyfantı **1.** [→ **soypuru**] **2.** Eğilim. (Çömelek *Mut –İç.)

soyga Ölü. (–Nş.)

soygun (I) Mısır koçanı. (Çeltikçi *İnegöl –Brs.)

soygun (II) Dalın soyulan dış kabuğu. (*Antakya –Hat.)

soygun (III) Kavurmalık et. (*İskilip –Çr.)

soygunçu Soyguncu. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

soyğun (I) Dut dalının dış kabuğu. (*Antakya –Hat.)

soyğun (II) Soygun. (Bucak *Kozan –Ada.)

soyğuntu Soygun malı. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

soyḫa, soyka (I) [**soḫa, söyka**] **1.** Ölünün üstünden çıkan giysi. (–Af.; Narlıdere –İz.; Evreşe *Gelibolu, Bahadırlı *Bayramiç –Çkl.; Tokat, Bozan –Es.; –Çr. ilçe ve köyleri; Muzmullu *Çarşamba–Sm.;–Ama.; –To.; *Ulubey –Or.; *Tirebolu –Gr.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Dy.; –Ml.; –Ur.; –Gaz.; –Mr. ve çevresi; –Hat. ilçe ve köyleri; –Sv. ilçe ve çevresi; Yeşilova *Sorgun –Yz.; Dağhalil, Genezin *Avanos –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Ky. ilçe ve köyleri; *Ermenek, *Ereğli, Göcer –Kn.; Kırunt *Osmaniye, Tatarlı *Ceyhan –Ada.; –İç. ilçe ve köyleri; –Ant.; Kaymaklı, Lefkoşe –Kıbrıs) [**soḫa**] **:** (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) [**söyka**] **:** (Alcı *Sorgun –Yz.) **2.** Miras, kalıt. (Sarıkavak –Es.)

soyḫa, soyka (II) [**soykamaz**] **1.** Yaramaz, huysuz. (–Brs.; –İst.; *Düzce –Bo.; –Gm.) [**soykamaz**] **:** (*Nallıhan –Ank.) **2.** Aşağılık, kötü insan. (*Düzce –Bo.; *Tirebolu –Gr.; Gürcü *Kızılcahamam, *Haymana –Ank.) **3.** Hayırsız, belalı. (–Gm.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Söfker *Suşehri, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Üçem

*Balâ –Ank.; *Bor –Nğ.) **4.** İnceliksiz, kaba. (Çaycuma *Devrek –Zn.; –Ank.)

soyḫa, soyka (III) Şey, nesne. (–Ezc.)

soyḫa, soyka (IV) Giyiniş biçimi, kılık. (Gündoğdu –Brs.)

soyḫa, soyka (V) İyesiz, kimsesiz. (*Tirebolu –Gr.; Konur *Keskin –Ank.)

soyḫa, soyka (VI) Bıçak, çakı. (*Söğüt –Bil.; İbrikte *Keşan –Ed.)

soyḫalamak Soymak. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

soyka kalmak Kahrolmak, yok olmak (ilenç). (Bayat *Emirdağ –Af.; –Kr.)

soykamaz [→ **soyḫa, soyka** (II)]

soykasında galmak Ölerek, giysilerini bırakmak (ilenç). (*Bor –Nğ.)

soylamak (I) İzlemek, iz sürmek. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

soylamak (II) Karşılamak. (Hortma ve çevresi *Acıpayam –Dz.; Kızlan *Datça, Çandır *Milâs, Orhaniye *Marmaris –Mğ.)

soyma 1. [→ **soymaça**] **2.** Soyulmuş buğdaydan yapılan un. (–Ank.)

soymaç (I) Kirli giysi. (Darboğaz *Ulukışla –Nğ.)

soymaç (II) Beden, çıplak vücut : *Yüzden kemcik ama soymacı eyi.* (–Nğ.)

soymaça [**soyma -1**] Dilimlenip kurutulmuş, hoşaflık elma, armut. (–Gm.)
[**soyma -1**] : (–Ezc.)

soymak (I) [**soyuntu**] Mısır koçanını saran yapraklar. (Cumayanı –Zn.)
[**soyuntu**] : (*Darıca –Kc.)

soymak (II) Açmak, yontmak (kalem için). (–Tr.)

soymaltı Soyulmuş meşe kütüğü. (Dodurga *Bozüyük –Bil.)

soyman Tilki. (*Orhangazi –Brs.)

soymantı (I) Sopa. (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; *Çal –Dz.; –İz.; *Kula, *Demirci –Mn.; Satılmış *Sivrihisar –Es.; –Bo.; Muradiye, Hemşin –Rz.; –Kü.; Rumeli göçmenleri *Vize –Krk.)

soymantı (II) Kaba, zıpır, işe yaramaz kimse. (*Gelendost –Isp.; Karasu –Sk.; Kazmasökü –Sn.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; *Bor –Nğ.)

soymık [**saymuk**] **1.** Çam ağacının dış kabuğu altındaki yenilebilen bölüm. (–Kü.; –Bo.; –Ks. ve çevresi; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Gerze –Sn.; Bahadırlı –Sm.; –Ama.)
[**saymuk**] : (*Küre –Ks.)
2. Kabuk. (Musausta *Devrek –Zn.)
3. Talaş. (*İnebolu ve çevresi –Ks.)

soymuk soymuk Deri, ağaç kabuğu yer yer soyulmuş olma durumu. (*Düzce –Bo.)

soyo Dik olmayan. (Çepni *Gemerek –Sv.)

soyondurmak [**sozmak**] Sündürmek, çekip uzatmak. (*Lâpseki –Çkl.)
[**sozmak**] : (Çilehane *Reşadiye –To.)

soyparı [→ **soypuru**]

soypumak Pörsümek, gevşemek. (–Nğ.)

soypunmak Birden kendini kaçırmak, sakınmak : *Sopa vururken soypundu da sopa başkasına değdi.* (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Ky.)

soypuru [**soyfantı -1, soyparı, soyputu**] Eğri, eğimli. (–Krş.)
[**soyfantı -1**] : (Yapıntı *Mut –İç.)
[**soyparı**] : (–Krş.)
[**soyputu**] : (–Mr. ilçe ve köyleri)

soyputmak Saptırmak, kaydırmak. (*Bor –Nğ.)

soyputu [→ **soypuru**]

soyrak [→ **soyruğu**]

soyrı [→ **sayru**]

soyruğu [**soyrak**] Yatak çarşafı. (İrişli, Bayburt –Kr.)

[**soyrak**] : (Pekreşen *Çıldır –Kr.)

soytarı Dere boyunda hayvanların su içeceği ve karşıya geçeceği yer. (*Hayrabolu –Tk.)

soyuk (I) Kendi kendine kuruyan ağaç. (Dumlupınar *Kurşunlu –Çkr.)

soyuk (II) **1.** Taze hıyar. (–Ezm.) **2.** Taze dut. (–Ezm.)

soyuk (III) Ormandan açılan tarla, bağ. (*Karasu –Sk.)

soyuk (IV) Soyulmuş. (Bulgaristan, Tuna boyu)

soyulgan Tarlada biten bir çeşit ot. (Zemme –Kü.)

soyum Düğün armağanı olarak getirilen koyun, keçi vb. hayvanlar. (Çilehane *Reşadiye –To.)

soyuncu Soyguncu. (Bayadı –Or.)

soyuntu [→ **soymak** (I)]

soyurtmak Çıkartmak. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

soz (I) Ağır, yavaş, hızı geçmiş. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Sv.)

soz (II) Söz. (–Tr.)

sozalana sozalana Güçsüz, düşe kalka (yürümek için). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sozalmak Azalmak, suskunlaşmak, yeğnilmek : *Yaramın sızısı sozaldı.* (Papasköy –Sm.; Gicara *Alucra –Gr.; –Ezc.; Şekeroba –Mr.; Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.)

sozmak [→ **soyondurmak**]

söbe (I) [**söbelek** (I) **-3, söbelemeç, söblen, söbü** (I) **-2, söbülāki -2, söke** (II), **sübe** (I), **sümbü**] Yumurta biçimi, oval : *Söbe yüzlü, söbe tabak.* (Salda *Yeşilova –Brd.; Seyit *Çal, Tilkili *Tavas –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Hacıbeyli *Nazilli –Ay.; *Bayındır –İz.; Karaoğlanlı *Alaşehir –Mn.; *Gediz, Kalkan –Kü.; *Düzce –Bo.; *Akyazı –Sk.; *Ereğli, *Devrek –Zn.; *Cide –Ks.; *İskilip –Çr.; Karaptal *Lâdik, *Havza –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Ur.; –Gaz.; *Afşin –Mr.; *Antakya, Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Yıldızeli –Sv.; *Boğazlıyan, İncirli –Yz.; Çanıllı *Ayaş, Şabanözü *Polatlı, Dağhalil, Oyaca *Haymana –Ank.; Köşker –Krş.; Turan, Salkuma *Pınarbaşı köyleri, *Develi –Ky.; *Bahçe, Gökdere *Osmaniye, İncirlik, Kürkçüler *Kadirli, *Kozan –Ada.; Güzelsu *Akseki, Kasaba *Kaş –Ant.; *Milâs –Mğ.; *Vize –Krk.)

[**söbelek** (I) **-3**]: (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Düzce –Bo.; Hacıhamza *Osmancık –Çr.; –Sv.)

[**söbelemeç**] : (*Düzce –Bo.)

[**söblen**] : (İmamuşağı *Silifke–İç.)

[**söbü** (I) **-2**] : (*Uluborlu, *Eğridir ve köyleri, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Mn. ve çevresi; Avasköy *Edremit –Ba.; Sancaeli –Çkl.; Yenişehir –Brs.; *Alayunt –Kü.; Arıcaklar *Gölpazarı, Dodurga *Bozüyük –Bil.; Dinek *Sivrihisar, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Tosya –Ks.; –Çkr.; *Kargı –Çr.; *Yıldızeli, *Ko-

yulhisar –Sv.; *Yerköy –Yz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Karaisalı –Ada.; *Mut ve köyleri, Çağu *Silifke, *Tarsus, Civanyaylağı –İç.; *Serik –Ant.; *Ula –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; Karamehmet *Çorlu –Tk.)
[**söbülāki -2**] : (*Bor –Nğ.)
[**söke** (II)] : (*Gürün –Sv.)
[**sübe** (I)] : (–Mğ.)
[**sümbü**] : (Tahtacı –Isp.)

söbe (II) Soba. (–Kr.)

söbe (III) [**söbü** (III)] Saklambaç oyununda belirlenen yere ebenin ya da oyunculardan birinin önce gelmesi. (*Alaşehir –Mn.; Demirkapı *Susurluk –Ba.)
[**söbü** (III)] : (–Ks.)

söbek (I) **1.** El değirmenlerinde alt taşın ortasına çakılan demir ya da ağaç çivi. (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ezm.) **2.** El değirmenlerinde alt ve üst taşlar arasına konan, delikli tahta ya da demir araç : *Değirmenin söbeği kırıldı.* (Salkuma –Ky.) **3.** Üst değirmen taşının ortasındaki mile takılarak dönmesini sağlayan demir baltacık. (Tokat –Es.; Genezin *Avanos –Nş.; Turan –Ky.; –Nğ.) **4.** Bulgurun iri çekilmesini sağlamak için baltacığın altına konularak yükselmesini sağlayan topaklanmış ıslak bez. (*Sungurlu –Çr.)

söbek (II) Olmamış küçük kavun. (Keşanuz –Ank.)

söbek (III) [→ **sömek** (I) **-1**]

söbek (IV) Tomurcuk. (Sarayköyü –Çkr.)

söbek (V) Yeni doğan bebeğin göbeğinin üstüne konulan bez. (Tokat –Es.)

söbek (VI) **1.** Musluk. (–Ur.; *Kilis –Gaz.) **2.** İbrik vb. emziği. (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; Sadıkali –Krş.)

söbel İstediği yiyeceği arayıp bulamayan. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

söbelek (I) [**söve** (V)] **1.** [→ **söbü** (I) **-1**] **2.** Konimsi, sivri: *Bu ampul söbelek.* (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.; –Dz.)
[**söve** (V)] : (Honaz –Dz.)
3. [→ **söbe** (I)] **4.** Yumru gibi, yumruca. (–Ks.)

söbelek (II) Tarlada biten bir çeşit mantar. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Peşman *Daday –Ks.; Çaybey, Genek –Çkr.)

söbelek (III) [→ **sömek** (I) **-1**]

söbelek (IV) Unla karıştırılmış mercimek çorbası. (Üçkuyu *Bolvadin –Af.)

söbelek (V) Kundak : *Hatice çocuğu söbelek yap.* (Kavak *Kangal –Sv.)

söbelemeç [→ **söbel** (I)]

söbelemek (I) [**söbülemek**] Saklambaç oyununda kaleye ebeden önce gelmek. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**söbülemek**] : (–Ks.)

söbelemek (II) Çıkıntı yapmak. (–Sv.; Emirler *Balâ –Ank.)

söbelen, söbeleñ [**söbüsülek**] Yenilen bir cins sivrice mantar. (Berkköy –Bo.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**söbüsülek**] : (Uluköy –Dz.)

söbeleşmek [→ **söbelmek -2**]

söbeleştirmek [→ **söbeltmek**]

söbelmek [**söbeleşmek, söbüleşmek**] **1.** Çıkıntı yapmak, bel vermek : *Özün altındaki direk söbelmiş.* (*Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; –Gaz.) **2.**

Yumurta biçimi olmak, ovalleşmek. (*Düzce –Bo.)
[**söbeleşmek**] : (*Düzce –Bo.)
[**söbüleşmek**] : (*Bor –Ng.)
3. Geri dönmek : *Gittim gittim de tepeden söbeldim.* (Abadiye –Bil.)

söbeltmek [**söbeleştirmek, söveltmek**] Yumurta biçimine sokmak, ovalleştirmek. (*Düzce –Bo.; Göçmenler, *Havza –Ed.)
[**söbeleştirmek**] : (*Düzce –Bo.)
[**söveltmek**] : (*Acıpayam, Güllü, Söğüt –Dz.)

söbemsi 1. Yumurta biçiminde, oval. (*Düzce –Bo.; –Ks.) **2.** Koni biçiminde. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Peşman *Daday –Ks.)

söberek Havaneli. (–Ky.)

söblen [→ **söbe** (I)]

söbü (I) [**sōbe, soben, söbelek** (I), **söbüldek, södür -1, sübü**] **1.** Uzun, dar, ince. (*Atabey, *Yalvaç –Isp.; –Brd.; –Ay.; *Foca –İz.; –Ba.; *Söğüt –Bil.; Yukarı Söğütönü –Es.; –Ama.; *Bor –Ng.; *Bozkır, *Kadınhanı, *Karaman, *Ermenek –Kn. ve köyleri; *Ula, Yenik –Mğ.)
[**sōbe**] : (–Zn.)
[**soben**] : (Heybeliada –İst.)
[**söbelek** (I)] : (–Bo.)
[**sübü**] : (*Lâpseki –Çkl.)
2. [→ **söbe** (I)] **3.** Sivri, sivrice. (*Yalvaç, *Keçiborlu, *Gelendost –Isp.; Dedeköyü *Çal –Dz.; *Bornova, Köyceğiz –İz.; Kaydalapa *Bafra –Sm.; Çakır *Şebinkarahisar –Gr.; Seydin *Avanos –Nş.; –Ng.; Yenice –Mğ.)
[**söbüldek**] : (Çöplü *Çivril –Dz.)
4. Çarpık, eğri, çıkıntılı. (–Krş.)
[**södür -1**]: (Genezin *Avanos –Nş.)

söbü (II) Kabaca, biraz kaba : *O tahtayı biraz daha rendele söbü duruyor.* (Ziyere, –Ama.)

söbü (III) [→ **söbe** (III)]

söbü (IV) Ekşi, ham (meyve vb. için). (*Bayramiç –Çkl.)

söbük İbrik vb. şeylerin emziği. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

söbülāki [**södür -2**] **1.** Çok uzun, yadırganan boyda (insan, ağaç vb. için). (*Bor –Ng.)
[**södür -2**] : (Genezin*Avanos– Nş.)
2. [→ **söbe** (I)]

söbüldek [→ **söbü** (I) **-3**]

söbülemek [→ **söbelemek** (I)]

söbüleşmek [→ **söbelmek -2**]

söbü söbü İş yapmadan, boy göstererek. (*Niksar –To.)

söbüsülek [→ **söbelen, söbeleñ**]

södür 1. [→ **söbü** (I) **-4**] **2.** [→ **söbülāki -1**]

söelmek [→ **sövelmek** (I)]

söfeḫ [→ **söyük -2**]

söfkenmek [→ **söykenmek** (I) **-1**]

söggün İlkbaharda sıcak yerlerden ılıman bölgelere giden göçmen kuşlar. (Akçalıuşağı *Kozan –Ada.)

söggünlük (I) Baharda buzların çözülmesi. (Genezin *Avanos –Nş.)

söggünlük (II) Sürgün, ishal. (Genezin *Avanos –Nş.)

söğe (I) Büyük kazık. (Bayat *Emirdağ –Af.)

söğe (II) [**söke** (I)] Ocağın iç yanı, odunların dayandığı duvar. (*Emet –Kü.)
[**söke** (I)] : (*Cide –Ks.)

söğe (III) Alt çene: *Söğe kemiği.* (–Sm.)

söğe (IV) Palavra. (–Mr.)

söğe (V) [→ **söve** (I) **-1**]

söğecen (I) [**söğelek**] Aşağılayıcı sözleri çok kullanan, ağzı bozuk.

(Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Antakya –Hat.)
[**söğelek**] : (Danışman *Fatsa –Or.)

söğecen (II) Sopa. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.)

söğecen (III) Menekşeye benzer, pembe ve ak, hoş kokulu bir çeşit dağ çiçeği. (*Antakya –Hat.)

söğede durmak Ayakta durup dikilmek. (–Ank.)

söğek söğek Arkası arkasına. (–Çr.)

söğelek [→ **söğecen** (I)]

söğelmek [→ **sövelmek** (I)]

söğen [**söven -1, söyen, süğen, süven -1, 2; süyen**] **1.** Bağ, bahçe çitlerinde kullanılan uzun kazıklar. (Çığrı *Dinar –Af.; Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç, Bağıllı *Eğridir köyleri, *Gelendost –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan, Davutlar *Kuşadası –Ay.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Alpanus *Emet –Kü.; *Gölpazarı –Bil.; *Ermenek, *Ilgın –Kn.; *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**söven -1**] : (Çandır *Sütçüler–Isp.; Kale, Tavas –Brd.; Eymir *Bozdoğan, Germencik –Ay.; *Torbalı, *Tire –İz.; *Edremit, –Ba.; Yeniköy *İnegöl, Gündoğdu –Brs.; –Ama.; Karaköy *Nallıhan –Ank.; *Ereğli –Kn.; Toprakkale, *Bahçe, *Karaisalı –Ada.; Bağyaka *Finike, *Serik –Ant.; *Marmaris, Fadılca, Eldirek, Düğrek –Mğ.; *Mut köyleri, Alata *Mersin –İç.)
[**söyen**] : (–İz.; *Kargı –Çr.; Çiftlik –Sn.)
[**süğen**] : (*Kadirli –Ada.)
[**süven -1**] : (Karabiga, Fili *Biga –Çkl.; Efte –Ama.; Sinekli *Silivri –İst.)
2. Sopa, sırık, ince ağaç. (–Brd.; Akçalıuşağı *Kozan –Ada.)
[**süven -2**]: (Ağrakos *Suşehri–Sv.; *Lüleburgaz –Krk.; Paşayiğit *Keşan –Ed.)
[**süyen**] : (Tavlusun –Ky.)

söğendire [→ **sönge -1**]

söğermek [→ **söğürmek**]

söğe taşı 1. Eşik. (–Sm.) **2.** Pencere önüne konan tek parça taş. (–Nğ.)

söğke [→ **söyke** (I)]

söğkeği Dayanak, dayanılacak yer. (–Ada.)

söğkenmek (I) **1.** [→ **söykenmek** (I)**-1**] **2.** Koyunlar bir yerde topluca durmak. (Çöplü *Çivril –Dz.)

söğkenmek (II) Sürüncemede kalmak, iş boş yere uzamak : *İşim mahkemede söğkendi kaldı.* (*Akseki –Ant.)

söğkünmek [→ **söykenmek** (I) **-1**]

söğleme tutmak Yeni gelin konuşmamak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

söğletmelik [→ **söyletmelik**]

söğmük Aşağılayıcı sözler, sövgü : *Söğmük söğdü.* (*Taşköprü –Ks.)

söğmük söğmek [→ **söğumek**]

söğumek [**söğmük söğmek, söymek** (I) **-2**] Aşağılayıcı söz söylemek, sövmek. (İncekum *Silifke –İç.)
[**söğmük söğmek**] : (*Taşköprü –Ks.)
[**söymek** (I) **-2**] : (–Gr.)

söğut yaprai Bir çeşit kilim motifi. (İncekum *Silifke, Orhana *Anamur –İç.)

söğüç (I) Başparmakla işaretparmak arasındaki uzaklık (el açık durumdayken). (*İnebolu –Ks.)

söğüç (II) Geline verilen armağan. (–İst.)

söğük Göğüs kemiği. (*Kızılcahamam –Ank.)

söğülmek [→ **sövelmek** (I) **-l**]

söğümsüz **1.** Az şeyle yetinmeyen, gözü doymayan kimse. (–Isp.; Karkıncık *Artova –To.; *Merzifon –Ama.; –Sv.) **2.** Sabırsız : *Amma söğümsüz adamsın.* (Karkıncık *Artova –To.; *Merzifon –Ama.; –Sv.)

söğünmek (I) [→ **sövünmek** (I)]

söğünmek (II) İnmek. (–Ank.)

söğünmek (III) Solmak : *Çiçek çabuk açar, çabuk söğünür.* (–Ank.)

söğünük Bir çeşit ağaç. (Çakır *Şebinkarahisar –Gr.)

söğürme [**soğürme, söürme, sövütme**] **1.** Haşlama : *Söğürme yumurta.* (Sarılar *Avanos –Nş.) **2.** Fırın kebabı. (*Bor –Nğ.)
[**sövütme**] : (Kelkin *Develi –Ky.) **3.** Pirzola, ızgara et. (Köşker –Krş.; –Nğ.)
[**soğürme**] : (Bahçeli *Bor, –Nğ.)
[**söürme**] : (*Bor –Nğ.) **4.** Ateşte közlenerek dövülmüş patlıcan. (–Gaz.)

söğürmek [**söğermek, sörmek**] Kebap yapmak, ateşte pişirmek (patlıcan, birer, domates vb. için). (–Gaz.; –Ada.)
[**söğermek**] : (–Kn.)
[**sörmek**] : (*Sivrihisar –Es.)

söğürt Söğüt ağacı. (Eraslan, Suluca –Ama.)

söğürtme Fırında pişmiş ve dövülmüş patlıcandan yapılan bir çeşit yemek. (–El.)

söğürtmek [→ **seyirtmek**]

söğüsmek [→ **sövelmek** (I) **-l**]

söğüş (I) Mevlit. (*Kangal, *Divriği –Sv.)

söğüş (II) Bir köyden başka köye düğün armağanı olarak gönderilen koyun, sığır vb. hayvanlar. (Sölöz *Orhangazi –Brs.)

söğüt tozumu Söğüt ağacının tomurcuklanma zamanı : *Daha söğüt tozumuna çok mu var?* (–Dz.)

söğüt yaprağı (I) **1.** İnce bir çeşit hançer. (–Brs.) **2.** İnce hançerle açılan yara. (–Brs.)

söğüt yaprağı (II) Küçük lüfer balığı. (*Gelibolu –Çkl.)

söh Böğürtlen. (*Erciş –Vn.)

söhbet gezmek Yemekli toplantı yapmak. (*İskilip –Çr.)

söhkenmek **1.** [→ **söykenmek** (I) **-l**] **2.** Bir yere dayanıp uyumak. (*Hayrabolu –Tk.)

söhmek Sökmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

söhsökü Çoğunlukla pınar başlarında ve sulak yerlerde biten, kara boya yapımında kullanılan bir çeşit bitki. (*Çıldır, *Arpaçay –Ky.)

söhülcen [→ **soğulcan**]

söke (I) [→ **söğe** (II)]

söke (II) [→ **söbe** (I)]

sökek Çalı ya da taş sökülen yer : *Çalı sökeğinde çalılar tekrar bitmiş.* (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

sökel **1.** Humma, ateşli bir hastalık. (Karakeçeli –Çr.; *Tirebolu –Gr.; *Hadım, *Ermenek –Kn.; Civanyaylağı *Mersin, Çukurbağ *Mut –İç.; *Manavgat, Güzelsu *Akseki –Ant.) **2.** Güçsüz, düşkün. (Yakasinek –Af.; Aydoğmuş –Isp.; Söğüt *Orhaneli –Brs.; *Alayunt –Kü.; –Es.; –Ks.; *Çerkeş –Çkr.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Ünye, *Perşembe –Or.) **3.** Tifo. (*Karaman, *Bozkır, *Ilgın –Kn.; İs-

haklar *Gülnar –İç.) **4.** Zatürree. (*Gülnar –İç.) **5.** Sakat. (–İz.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.) **6.** Öldürücü grip. (*Eğridir –Isp.; Akyar –Ay.; –Kn.; *Cebelibereket –Ada.) **7.** Hastaya ayrılan yiyecek. (–Sn.)

sökellik Hastalık. (–Sm.)

sökelmek [→ **söykelmek** (I)]

sökem Öksürük. (–Zn.)

sökenmek [→ **söykenmek** (I) **-1**]

sökeşe Uzun gagalı, keklik büyüklüğünde bir çeşit kuş. (–Mn.)

sökeşmek Arka arkaya yanaşmak, bitişmek. (Karakoyun *Iğdır, *Doğubayazıt –Ağ.)

söki **1.** Minder, sedir. (–Ba.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.) **2.** Karyola. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

sökkem Nezle. (Alanköy *Mersin –İç.)

sökme **1.** [→ **sökü** (II) **-1**] **2.** [→ **söküntü** (I) **-1**]

sökmek (I) Yaslanmak. (*Şebinkarahisar –Gr.)

sökmek (II) Güçlüğü yenmek, başarmak : *Çocuk okumayı sökdü.* (*Bor –Ng.; *Mut –İç.)

sökü (I) [→ **seki** (IV) **-1**]

sökü (II) [**sökme -1**] **1.** Ormandan ya da meradan açılan tarla. (*Taşköprü –Ks.)

[**sökme -1**] : (–Sn.; –Sm.; *Merzifon –Ama.)

2. Orman. (–Sn.; –Sm.)

sökü (III) Hastane. (*İnebolu –Ks.)

sökü (IV) Ceket. (–İç.)

sökük Dağ tepesinde hayvanların açtığı geçit, taşlık yol. (Manarga *Yalvaç –Isp.)

sökül [→ **sekil**]

sökülenmek Sökülmek (çorap vb.). (Güney *Yeşilova –Brd.)

sökülmek İstemeyerek para vermek. (–Mn.; *Bor –Ng.)

sökülü [→ **sekili** (I)]

sökümet Sökme. (Emirşahlar *Anamur, Çetrevilli *Silifke –İç.)

söküm (I) **1.** Göçmen kuş kümelerinin ilkbaharda gelip sonbaharda gitmeleri. (–Mn.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Afşin –Mr.; Yalak –Ky.; *Karaisalı –Ada.) **2.** Hep birden, topluca, arkası kesilmeden. (*Antakya –Hat.; *Pınarbaşı –Ky.) **3.** Birdenbire uzaktan görünme (topluluk için). (*Akyazı –Sk.; –Sn.)

söküm (II) Karların erimesiyle tepelerden gelen sel suları. (–Sv.; Bozca, Karahisar *İncesu –Ky.; Ağcaşar *Ürgüp –Ng.; Kurugöl –Ns.)

söküm avı Kuşların özellikle keklik-lerin göç zamanı yapılan av. (–El.; *Osmaniye –Ada.)

söküm etmek **1.** Birdenbire görünüp arkası kesilmeden gelmek : *Gelinciler sökün etmiş geliyorlar.* (*Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Peşman *Daday –Ks.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Alucra –Gr.; –Tr.; *Ağın –El.; –Ng.; *Ermenek –Kn.; *Milâs –Mğ.) **2.** Çözülmek. (–Tr.)

söküntü (I) [**sökme -2**] **1.** Altüst edilmiş, havalandırılmış toprak. (–Ng.)

[**sökme -2**] : (–Rz.)

2. Ağaçlık ya da boz yerden açılan, ekime elverişli duruma getirilen tarla. (Söğüt –Dz.; Esenköy –Ks.; –Ng.) **3.** Kirizma. (*Mudanya –Brs.; *Kemaliye –Ezc.; *Alanya –Ant.)

söküntü (II) İplik ve kumaş parçaları. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Eğrigöz *Emet –Kü.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

söküntü (III) Bozgun : *Millete söküntü düştü, Gars'a doğru gider.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sökürge Hayvanları yürütmek için dürtmekte kullanılan sopanın ucundaki demir. (–Ml.)

sökütmek 1. Çıkarmak : *Koyunları ahırdan söküt.* (Kayadibi –Gr.) **2.** Yerinden oynatmak, çıkarmak, sökmek. (*Merzifon –Ama.; Bayadı –Or.; *Koyulhisar –Sv.)

söl Etin kanlı suyu. (–İst.)

sölbük 1. [→ **sölpük** (I) **-1**] **2.** [→ **sölpük** (I) **-3**]

sölcenböceği Bir çeşit salyangoz. (Kavacık *Mengen –Bo.)

söldane Uzun kavak. (*Kemah –Ezc.)

söldür [**sölpük** (II), **söltük**] **1.** Uzun boylu : *Köyümüzde Mehmet efendi gibi söldür yoktur.* (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

[**sölpük** (II)] : (–Or.; Civanyaylağı –İç.)

[**söltük**] : (–Or.)

2. [→ **sölpük** (I) **-1**]

sölegen [**söylemsek**] Çok konuşan, geveze. (–Ur.)

[**söylemsek**] : (*Kandıra –Kc.)

sölemek [**sövlemek**] Söylemek, konuşmak. (Hasanoğlan –Ank.)

[**sövlemek**] : (*Akçakoca –Bo.)

sölemek etmek Yolculuk etmek, sefer etmek : *Bu sene sölemek etmek istiyorum.* (*Sarayköy –Dz.)

sölemsek [→ **sölegen**]

sölepe (I) Elinden iş gelmeyen, beceriksiz : *Anşe çok sölepe.* (Dallıca *Nazilli –Ay.)

sölepe (II) Saygısız. (Dallıca *Nazilli –Ay.)

söleşmek [**söyleşmek**] Konuşmak : *Şu adamlar ne söleşiyorlar?* (Çilehane *Reşadiye –To.; *Antakya –Hat.)

[**söyleşmek**] : (Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.)

sölpeşik [→ **sölpük** (I) **-1**]

sölpük (I) [**sölbük -1, 2; söldür -2, sölpeşik, sölyeşik, sörpüh, sörpük -1, 2; sülpük** (II), **sünpeşik**] **1.** Kötü giyimli, kılıksız. (*Gelendost –Isp.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; Çıkrık *Mecitözü, *Osmancık, *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Yerkuzlu *Erbaa –To.; –Yz.)

[**sölbük -1**] : (–Yz.; –Ank.; *Ürgüp –Nş.)

[**söldür -2**]: (Sarıoba *Polatlı–Ank.)

[**sölpeşik**] : (Bozan –Es.; *Yıldızeli –Sv.; –Krş.)

[**sölyeşik**] : (Zeyve *Söğüt –Bil.)

[**sünpeşik**] : (Nazilli *Burhaniye –Ba.)

2. Uyuşuk, dalgın kimse. (Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Boğazlıyan –Yz.)

[**sörpüh**]: (*Çal –Dz.)

[**sörpük -1**] : (*Kavak –Sm.)

[**sülpük** (II)] : (–Isp.; –Ky.)

3. Gevşek, pörsük, sarkık. (*Bozdoğan –Ay.; Kenger *Kula –Mn.; –Brs.; *Düzce –Bo.; –Çr.; –Sm.; *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.; Keber *Silifke, Tömük *Mersin –İç.)

[**sölbük -2**] : (–Yz.; –Ank.)

[**sörpük -2**] : (Çöplü *Çivril –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Taşköprü –Ks.; –Sn.; *Yıldızeli –Sv.; *Polatlı –Ank.; *Lüleburgaz –Krk.; –Ed.)

sölpük (II) [→ **söldür -1**]

sölpümek [**sörpümek** (I) **-2, sörpürmek, sülpümek**] **1.** Şişmanken zayıflamak (insan ya da hayvan için). (*Bozdoğan –Ay.; –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.) **2.** Gevşemek, pörsümek (meyve, sebze vb. için). (*Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.; Bayadı –Or.; –Gaz.; *Yıldızeli –Sv.; *Bor –Nğ.; *Silifke –İç.)
[**sörpümek** (I) **-2**] : (*Taşköprü –Ks.; –Sn.)
[**sörpürmek**] : (–Kü.)
[**sülpümek**] : (–Isp.)

söltük [→ **söldür -1**]

sölümen Sümüklüböcek. (Zeytinli *Edremit –Ba.)

sölyeşik [→ **sölpük** (I) **-1**]

söme Yumuşak. (*Bayramiç –Çkl.)

sömek (I) [**somak** (III), **soman, sonak** (II), **söbek** (III), **söbelek** (III), **sömelek** (III), **sömük, sübek** (III), **sümek** (III)] **1.** Taneleri alınmış mısır koçanı. (*Keçiborlu, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Güney *Buldan, Aliköy, Kiremitçi, Honaz –Dz.; Hacıbeyli *Nazilli –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Yeniköy –Ba.; Karacakaya *İnegöl –Brs.; Kayı *Tosya –Ks.; –To.; –Gaz.; Çepni *Gemerek, Hacılyas, Kadife *Koyulhisar –Sv.; *Ermenek –Kn.; Köşker –Krş.; Oymaklı, –Ada.; *Silifke, İskele Çeltikçi *Anamur –İç.; *Alanya –Ant.; Gödeni *Finike –Mğ.)
[**somak** (III)] : (–Mn. ve çevresi; –Kc.; Yeniköy –İst.; Karamusa, Cumayanı, Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Taşköprü –Ks.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı –Sk.; Sofular *Çerkeş –Çkr.; Üçköy, Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Boyabat –Sn.; –Sm. ve ilçeleri; *Merzifon –Ama.; *Niksar –To.; *Ünye –Or.; Gare *Ardeşen –Rz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Sorgun –Yz.; Faraşlı *Kalecik –Ank.)
[**soman**] : (Haşhaşı *Refahiye –Ezc.)
[**sonak** (II)] : (–Tr.)
[**söbek** (III)] : (*Menemen –İz.; Çırpılak *Bayramiç –Çkl.; *Halfeti, *Birecik –Ur.; –Nğ.)
[**söbelek** (III)] : (–Gaz.)
[**sömelek** (III)] : (*Mustafakemalpaşa –Brs.)
[**sömük**] : (Süksün *İncesu –Ky.)
[**sübek** (III)] : (Karayakup, Ağrakos *Suşehri –Sv.)
[**sümek** (III)] : (–Brd.; *Demirci –Mn.; *Ezine –Çkl.; Kayı *Emet –Kü.; –Es.; Çilehane *Reşadiye –To.; –Nğ.)
2. Taze mısır. (Sertaç –Brd.; Karahisar *Tavas, Kadıköy –Dz.; –İz.; *Afşin –Mr.)

sömek (II) **1.** [→ **sümek** (I)] **2.** Bükülmüş ip yumağı. (–Ay.; Örencik –Bo.; *Ünye –Or.; –Krş.; –Nğ.; *Kozan –Ada.;*Tarsus, *Mut –İç.)

sömek (III) Zeytin tomurcukları. (Ahmetçe, *Ayvacık –Çkl.)

sömek (IV) Yeni sürülen tarlada çıkan ayrıkotu filizi. (*Ödemiş –İz.)

sömek (V) Elma, armut vb. meyvelerin çekirdekli, yenmeyen yeri. (*Bor –Nğ.)

sömek (VI) Toplu, şişman. (Larnaka, –Kıbrıs)

sömek (VII) Sivri şeyler. (–Mr.)

sömek (VIII) Masuraya sarılmış iplik. (Gülek –İç.)

sömek burunlu Büyük burunlu kimse. (Peşman *Daday –Ks.)

sömekmek (I) İş uzayıp gitmek, sürüncemede kalmak. (*Bozkır –Kn.)

sömekmek (II) İplik yumağı ya da makara boşanmak. (Mastat *Karaman –Kn.)

söməldek [→ **sömelek** (II) **-2**]

sömelek (I) [**sümelek** (II) **-1, 2**] **1.** Kundağa sarılmış bebek. (*Afşin, Varyanlı –Mr.; Büyükafşar –Ank.; *Bahçe, *Kozan, Gökdere *Osmaniye –Ada.)

[**sümelek** (II) **-1**] **:** (*Afşin –Mr.)

2. Bebek kundağı. (*Narlıdere –İz.; Eski Alibey *İskilip –Çr.; İriağaç *Hekimhan –Ml.; *Göksun –Mr.; Mansurlu *Feke –Ada.)

[**sümelek** (II) **-2**]**:** (*Antakya –Hat.)

sömelek (II) [**sömeldek**] **1.** Budala, sersem. (–Sn.; *Çarşamba –Sm.)

2. Beceriksiz. (*Ünye –Or.)

[**sömeldek**] **:** (*Perşembe –Or.)

sömelek (III) [→ **sömek** (I) **-1**]

sömelmek Masuradaki iplik gevşemek. (Kadıköy –Dz.)

sömen (I) [→ **sümek** (I) **-1**]

sömen (II) Dokuma bezlerinin sarıldığı yuvarlak ağaç. (–Es.)

sömen (III) Konuşmasını beceremeyen, durgun yaradılışlı kimse. (*Ünye –Or.)

sömiye Gelişigüzel, rastgele. (*Sorgun –Yz.)

sömtük 1. [→ **sümdük**] **2.** Obur, çok yiyen. (–Yz.)

sömük [→ **sömek** (I) **-1**]

sömüklük Koku. (*Haymana –Ank.)

sömür Kömür. (Honaz –Dz.)

sömürmek [**sümürmek**] Hepsini birden bitirmek, silip süpürmek (yiyecek içecek için). (Çığrı *Dinar –Af.; *Atabey –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Seyit *Çal, Çöplü *Çivril, Söğüt, Honaz –Dz.; Eymir *Bozdoğan, *Nazilli –Ay.; *Urla –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Mudanya –Brs.; Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; –Sn.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Bağlıca *Ardanuç–Ar.; *Koyulhisar, Vazıldan *Divriği –Sv.; *Bünyan –Ky.; Bahçeli*Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Bodrum, *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**sümürmek**] **:** (Göndürle, *Atabey, *Eğridir köyleri, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Hacılar –Brd.; Honaz, Söğüt –Dz.; –İz. ve çevresi; –Çkl.; *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Simav –Kü.; Satılmış–Es.; *İnebolu–Ks.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; Çıkrık *Mecitözü, *Sungurlu –Çr.; *Ünye –Or.; *Kangal –Sv.; –Yz.; Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ereğli, *Ermenek –Kn.; *Kadirli –Ada.; –İç. ilçe ve köyleri; Güzelsu *Akseki, *Alanya –Ant.; –Mğ. ve ilçeleri; *Hayrabolu –Tk.; –Kıbrıs)

sömürtkon Asık yüzlü, somurtkan. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

söndürgeç Haşhaş yağcılarının kullandıkları kömür söndürmeye yarayan saç soba. (–Kü.)

sönek Arakesit. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

sönen Islaklık, nem. (*Haymana –Ank.)

sönge [**sonca** (I), **söğendire, söngü -3, söngüye, sövge, sülüngü, sülürgür, sürünge -1, sürüngü**] **1.** Fırın süpürmeye yarayan, ucunda paçavra bulunan sırık. (Büyük Findos *Atabey, *Gönen –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Tavşancıl *Gebze –Kc.; *Merzifon

–Ama.; *Niksar –To.; *Akşehir –Kn.; *Ula –Mğ.)
[**sonca** (I)] : (Faldaca *Mesudiye –Or.)
[**söğendire**] : (–Uş.)
[**söngü -3**] : (–Brd.; *Tire İz.)
[**söngüye**] : (*Lâpseki –Çkl.; –Sn.; –Ama.)
[**sövge**] : (–Kn.)
[**sülüngü**] : (*Çerkeş –Çkr.)
[**sülürgür**] : (*Safranbolu –Zn.)
[**sürünge -1**] : (–Ks.)
[**sürüngü**] : (Peşman *Daday –Ks.)
2. Külhanlara atılan kütükleri ileri itmeye yarayan ucu ay biçiminde demir araç. (–Af.; Ağlı *Küre –Ks.)

söngü 1. Kolay yanmayan odun. (Güneyce –Rz.) **2.** Fırın süpürgesi. (–Brd.) **3.** [→ **sönge -1**] **4.** Sönmüş kömür. (–Gaz. ve çevresi)

söngün Sessiz. (–Sv.)

söngüt 1. Su kaplarında biriken kireç. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Zile –To.; *Gemerek –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.) **2.** Diş diplerinde biriken taş. (*Merzifon –Ama.)

söngüt taşı Sünger gibi delikli taş. (Sv.)

söngüye [→ **sönge -1**]

sönkü Onu. (Kösten –Dz.)

sönmek [→ **sövünmek** (I)]

söplem Oval, yumurta biçiminde. (Sökün *Silifke –İç.)

söpü Yassı, oval, uzunca. (*Sivrihisar –Es.)

sör Sahur. (–Gaz.)

söre [→ **söve** (I) **-1**]

sörkenmek [→ **söykenmek** (I) **-1**]

sörmek [→ **söğürmek**]

sörpermek [→ **sörpeşmek**]

sörpeşmek [**sörpermek, sörpüşmek**] Büzülmek, buruşmak. (*Göynük –Bo.)
[**sörpermek**] : (*Göynük –Bo.)
[**sörpüşmek**] : (–Uş.; *Çal –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

sörpüh [→ **sölpük** (I) **-3**]

sörpük 1. [→ **sölpük** (I) **-2**] **2.** [→ **sölpük** (I) **-3**]

sörpümek (I) **1.** Bitki susuzluktan, havasızlıktan solmak. (*Uzunköprü –Ed.) **2.** [→ **sölpümek -2**]

sörpümek (II) Çok kullanılmaktan eskimeye başlamak. (–Ed.)

sörpürmek [→ **sölpümek -2**]

sörpüşmek [→ **sörpeşmek**]

sörtük Sürtük, çok gezen kimse. (*Develi –Ky.)

sörsöp etmek Çok dövmek : *Bizim öküzü sörsöp ettim.* (Kurugöl –Nş.)

sösmek Susmak, sesini kesmek. (*Bor –Nğ.)

sösük Bir çeşit bitki. (*Marmaris –Mğ.)

sösüret Çirkin, güzel olmayan. (–Ezm.)

söülcen [→ **soğulcan**]

söürme [→ **söğürme -3**]

söüş (I) Haşlanmış et. (Salarha –Rz.)

söüş (II) [→ **sövüş**]

söt [→ **sövüt**]

söva [→ **söve** (I) **-1**]

sövdek Bir çeşit ak üzüm. (*Sarıyer –İst.)

söve (I) [**seve, sova, soya** (VIII), **söğe,** (V), **söre, söva, söye** (I) **-1, süve** (I)] **1.** Kapı ve pencerenin yerleştiği kasa, çerçeve. (Yassıören *Senirkent, *Gelendost –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Ortaköy *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Kemaliye, *Alaşehir –Mn.; *Alayunt –Kü.; *Kandıra –Kc.; –To.; Kuz *Akkuş –Or.; *Alucra –Gr.; –Tr.; Gm.; –Kr.; –Ezm.; Cenciğe –Ezc.; *Iğdır, *Doğubayazıt –Ağ.; *Hekimhan –Ml.; *Yıldızeli, *Gü-

rün, Çepni *Gemerek –Sv.; *Kalecik –Ank.; –Ky. ve çevresi; *Ermenek –Kn.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.; *Silifke, *Mut –İç.)
[**seve**] : (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; –Ky.; –Nğ.)
[**sova**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)
[**soya** (VIII)] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
[**söğe** (V)] : (–Gaz.)
[**söre**] : (*Yıldızeli –Sv.)
[**söva**] : (Taranköy –Ky.)
[**söye** (I) **-1**]: (*Yalvaç –Isp.; *Edremit –Ba.; *Sungurlu, –Çr.; Saimbey *Merzifon –Ama.; Bizeri –To.)
[**süve** (I)] : (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; *Tirebolu –Gr.; *Bayburt –Gm.; *Lice –Dy.; Köşker, *Mucur –Krş.)
2. Eşik. (*Kula –Mn.) **3.** Arabalarda, yükü tutmak ya da bağlamak için dört yana dikilen direkler. (*Atabey –Isp.; Demirkapı *Susurluk, Aslıhan –Ba.; Kepez –Çkl.; –Brs.; Çukurhisar, Samrı *Söğüt –Bil.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı –Sk.; *Şile –İst.)

söve (II) [**söve taşı -3**] Avlu kapısının iki yanına konan uzun taşlar. (*Reşadiye –To.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**söve taşı -3**] : (–Nğ.)

söve (III) Karasabanın toprağa az işlemesi. (Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.)

söve (IV) **1.** Taşlı yokuş, dağ yamaçları. (Kızılca *Hadım –Kn.) **2.** Köşebaşı. (*Kula –Mn.)

söve (V) [→ **söbelek** (I) **-2**]

söve boy [**söveke**] Uzun boy. (–Tr.)
[**söveke**] : (*Taşköprü –Ks.)

söveke [→ **söve boy**]

sövelmeg 1. [→ **sövelmek**] **2.** Göze batmak. (–Brd.)

sövelmek (I) [**söelmek, söğelmek, söğülmek, söğüsmek, sövelmeg -1, söyelmek**] **1.** Ayakta durmak, dikilmek. (Çığrı *Dinar –Af.; Salda *Yeşilova –Brd.; Seyit *Çal, Çöplü *Çivril –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; –Es.; Alaçam, *Gerze –Sn.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Kızılcaveran *Reşadiye –To.; *Ulubey –Or.)
[**söelmek**] : (*Gelendost –Isp.; Sarayköy *Gerze –Sn.; Bayadı –Or.)
[**söğelmek**]: (Oğuz* Acıpayam–Dz.; *Havza –Sm.)
[**söğülmek**] : (–Çr.)
[**söğüsmek**] : (Balaç –Sm.)
[**sövelmeg -1**] : (–Brd.)
[**söyelmek**] : (*Eğridir –Isp.; *Ünye –Or.)
2. Boynunu ileri uzatmak. (*Kula –Mn.)

sövelmek (II) Zayıflamak, uzamak. (*Bozdoğan –Ay.; İğneciler –Bo.)

söveltmek [→ **söbeltmek**]

sövem [→ **süyem** (I)]

söven 1. [→ **söğen -1**] **2.** Saman arabasının iki yanına dikilen direkler. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Görece –İz.; –Mn.; –Brs.) **3.** Kalın sopa, değnek. (Oğuz *Acıpayam, Söğüt –Dz.; –Ba.; *Datça –Mğ.)

söve taşı 1. [→ **söye** (II) **-2**] **2.** Fırın kapısının yanlarına konulan taşlar. (Kuz *Akkuş –Or.) **3.** [→ **söve** (II)]

sövge [→ **sönge -1**]

söviş [→ **sövüş**]

sövke (I) Köşe, açı. (Zeytinli *Edremit –Ba.)

sövke (II) Etek. (*Andırın –Mr.)
sövke gitmek [→ **sövkenmek** (II)]
sövkemek (I) [→ **söykenmek** (I) **-1**]
sövkemek (II) Postalamak, göndermek. (Orhana *Anamur –İç.)
sövkenmek (I) [→ **söğkenmek** (I) **-1**]
sövkenmek (II) [**sövke gitmek**] Hayvan nallanırken çivi etine girmek. (İmamuşağı *Silifke –İç.)
[**sövke gitmek**] : (Karatiken *Tarsus –İç.)
sövkünmek [→ **söykenmek** (I) **-1**]
sövlemek [→ **sōlemek**]
sövündürmek Söndürmek. (İncekum *Silifke –İç.)
sövünmek (I) [**söğünmek** (I), **sōnmek, söyünmek** (II)] Sönmek. (İmamuşağı *Silifke –İç.)
[**söğünmek** (I)] : (*Bor –Nğ.)
[**sōnmek**] : (İncekum *Silifke –İç.)
[**söyünmek** (II)] : (*Bor –Nğ.)
sövünmek (II) [**söyünmek** (I), **söyünmeyh**] Sevinmek. (İmamuşağı *Silifke –İç.)
[**söyünmek** (I)] : (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.)
[**söyünmeyh**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
sövüş [**söviş, söüş** (II)] Düğünde güveye arkadaş ve akrabalarının verdikleri armağan. (Karşıyaka –İz.; Gürağaç *Tavşanlı –Kü.)
[**söviş**] : (Kayapaköyü *İvrindi –Ba.)
[**söüş** (II)] : (Çeltikçi *Mustafakemalpaşa –Brs.)
sövüt [**sōt**] Söğüt ağacı. (Karaköy *Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)
[**sōt**] : (Hasanoğlan –Ank.)
sövütme [→ **söğürme -2**]

söy (I) Arka, geri. (Keben, Yenice *Silifke –İç.)
söy (II) Av köpeğinin izlediği yol. (*Mudanya –Brs.)
söye (I) **1.** [→ **söve** (I) **-1**] **2.** Ahşap ev yapılırken duvarları tutması için dikilen iki yanı oyuk direkler. (Sarimbey –Çr.; Ömerli *Çarşamba –Sm.) **3.** Çit yapmakta kullanılan kazıklar. (*Ilgaz, *Kurşunlu –Çkr.; *Zile –To.)
söye (II) [**söve taşı -1**] **1.** Ocak üstünde lamba koymaya yarayan yer. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.) **2.** Ocak içlerinde iki yana dikine konulan geniş, uzun, düz taşlar. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Mesudiye –Or.)
[**söve taşı -1**] : (Hediyeli *Kandıra –Kc.; –Gr.)
söye (III) Yatık, eğik : *Saban söye derin sürmüyor*. (*Kurşunlu –Çkr.; *Yıldızeli –Sv.)
söyekelenmek Tavsız ateşte iyi pişmemek, kararmak (ekmek vb.). (*Nallıhan –Ank.)
söyek söyek Küme küme, bölük bölük. (*İskilip –Çr.)
söyelmek [→ **sövelmek** (I)]
söyen [→ **söğen -1**]
söyka [→ **soyḫa, soyka** (I) **-1**]
söyke (I) [**söğke, söykeme** (I), **söykoz**] Eğri yer, bayır, yamaç. (Özburun *Bolvadin –Af.; *Kemalpaşa, –İz.; *Kuşadası –Ay.; *Kula –Mn.; Çavuşçu *Sungurlu –Çr.; Köşker –Krş.; Üskülyeni *Karaisalı, Endel *Osmaniye, Çakalkuyusu –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**söğke**] : (Narlıdere –İz.)
[**söykeme** (I)] : (*Koyulhisar –Sv.; *Ermenek –Kn.; Gökbilen *Silifke –İç.)

[**söykoz**]: (Mastat *Karaman –Kn.)

söyke (II) [**söykek**] Destek, dayanak. (Tekke *Erbaa –To.; Ekizce *Nizip –Gaz.; –Kn.)

[**söykek**] : (*Mersin –İç.)

söyke (III) Ekinin yel etkisiyle yan yatmış durumu. (Narlıdere *Buldan –Dz.)

söykek [→ **söyke** (II)]

söykelenmek (I) [→ **söykenmek** (I) **-1**]

söykelenmek (II) Dayanışmak, birbirine kefil olmak. (*Beypazarı –Ank.)

söykelmek (I) [**sökelmek**] Dikilmek, hafifçe doğrulmak : *Yılan süratle giderken birdenbire söykeldi.* (*Ermenek –Kn.)

[**sökelmek**] : (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)

söykelmek (II) Bağırmak. (*Kalecik –Ank.)

söykeme (I) [→ **söyke** (I)]

söykeme (II) Destek, dayak, kefil. (*Bayadı –Or.; *Beypazarı –Ank.)

söykemek (I) [**sevkemek, seygemek**] **1.** Yaslamak, dayamak: *Dirseğimi masaya söykedim.* (*Çarşamba –Sm.; –Kr.; *Bor –Nğ.)

[**sevkemek**] : (–Nğ.)

[**seygemek**] : (Kadıköyü *Kozlu –Zn.)

2. Yatar gibi oturmak. (–İz.) **3.** Yatırmak, sermek : *Merhametsiz adam koca ormanı yere söykemiş.* (*Eğridir köyleri –Isp.)

söykemek (II) Son vermek : *O meseleyi söykemeden başka işe bakmayalım ağalar.* (Dastarlı *Ayaş –Ank.)

söykenek [→ **söykük**]

söykenmek (I) [**sevkenmek, söfkenmek, söğkenmek** (I) **-1, söğkünmek, söhkenmek -1, sökenmek, sörkenmek, sövkemek** (I), **sövkenmek** (I), **sövkünmek, söykelenmek** (I), **söykünmek**] **1.** Uzanmak, yatmak, yaslanmak. (İshaklı, Bayat *Emirdağ –Af.; *Gelendost –Isp.; Kelekçi *Acıpayam –Dz.; *Tavşanlı –Kü.; *Lâpseki –Çkl.; –Çkr.; Sarıca –Çr.; *Çarşamba –Sm.; Danışman *Fatsa, *Perşembe –Or.; Nefsiköseli *Görele, Tepeköy, Piraziz –Gr.; *Nizip –Gaz.; *Göksun –Mr.; Üçem *Balâ –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Beyşehir –Kn.; –Ada.; Akdere, Işıklı *Silifke –İç.; *Bodrum –Mğ.)

[**sevkenmek**] : (*Urla –İz.; Alacahan –Sv.; *Karataş –Ada.)

[**söfkenmek**] : (Çöplü *Çivril –Dz.; Dodurga *Bozüyük –Bil.)

[**söğkenmek** (I) **-1**] : (Çığrı *Dinar –Af.; *Çal –Dz.; Narlıdere, *Tire –İz.; Tokat –Es.; –Sm.; Bayadı, Kuz *Akkuş –Or.; *Gürün –Sv.; Çukurköy *Karaisalı, Faydalı *Kozan –Ada.; Ayvagediği *Mersin –İç.; *Milâs –Mğ.)

[**söğkünmek**] : (*Sarayköy –Dz.)

[**söhkenmek -1**] : (–Ed.)

[**sökenmek**] : (–Ama.; *Alucra, Uzgun –Gr.; *Sarıkamış –Kr.; Mengeser *Doğubayazıt –Ağ.; *Nizip –Gaz.; –Sv.; –Kn.; –Ada.; Yenidamlar *Alanya, Akçaeniş *Elmalı –Ant.; *Ula, *Bodrum –Mğ.)

[**sörkenmek**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

[**sövkemek** (I)] : (–Nğ.; *Kozan –Ada.)

[**sövkenmek** (I)] : (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; –Dz.; Bardakçı *Seyitgazi –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ama.; *Niksar –To.; –Mr.;

Çaylı *Dörtyol –Hat.; *Kozan –Ada.; Karatiken *Tarsus –İç.)
[**sövkünmek**] : (*Nallıhan –Ank.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)
[**söykelenmek** (I)] : (*Gördes –Mn.)
[**söykünmek**] : (İnönü –Bil.; *Andırın –Mr.)
2. Yığmak, toplamak. (Bahçeli *Bor –Nğ.) **3.** Yıkılmaya yüz tutmak, yerinden oynamak. (Erkinis *Yusufeli –Ar.) **4.** Serpilmek, yayılmak. (Yassıören *Senirkent –Isp.)

söykenmek (II) Birine yüklenmek, çatmak, suçlamak. (–Brs.; Kamalas –Sm.)

söykoz [→ **söyke** (I)]

söykük [**söykenek**] Yastık. (*Ünye –Or.)
[**söykenek**] : (–Bo.)

söykünmek [→ **söykenmek** (I) **-1**]

söylegen, söyleğen Düzgün ve rahat konuşan. (Yerkuzlu *Erbaa –To.; –Ur.; *Antakya –Hat.)

söylehmelig [→ **söyletmelik**]

söylem Şive. (–İz.; *Mudanya –Brs.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

söyleme (I) Kıta, beyit, mani. (–Ur.)

söyleme (II) [→ **söylenti -1**]

söylemük Sessiz : *Bırak şu söylemük sümsüğü.* (–Sm.)

söylence [→ **söylenti -2**]

söylenti [**söyleme** (II), **söylence**] **1.** Ismarlama : *Söylenti verdi götürmezsem darılır.* (–İz.; *Milâs –Mğ.)
[**söyleme** (II)] : (Köşk –Ay.; *Gelendost –Isp.)
2. Laf, söz, dedikodu. (*Akyazı –Sk.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Antakya –Hat.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**söylence**] : (–Ed.)

söyleşmek [→ **söleşmek**]

söyletmelik [**söğletmelik, söylehmelig**] Düğün gecesi gelini konuşturmak için damadın verdiği armağan, para. (*Eğridir, *Gelendost –Isp.; *Kurşunlu –Çkr.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Ks.; –Sv.; *Ermenek –Kn.; *Mut, *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**söğletmelik**] : (Söğüt –Dz.)
[**söylehmelig**] : (–Brd.)

söyletmemece Söyletmeksizin. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

söylez Fasulye. (–Ezc.)

söyme Kesilen ağaçtan fışkıran ince dallar. (Saray –Yz.)

söymek (I) **1.** Sevmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.) **2.** [→ **söğumek**]

söymek (II) Yün, pamuk ve keten liflerini eğirirken çekmek, uzatmak. (–Nğ.)

söynük Eski : *Söynük ev tekin değildir.* (*Çarşamba –Sm.)

söysek Bir çeşit söğüt ağacı. (*Fethiye –Mğ.)

söyü Ormanlık. (*Alucra –Gr.)

söyük [**söfeḫ**] **1.** Duvar, duvar üstü. (–Gaz.) **2.** Dam saçağı. (*Andırın –Mr.)
[**söfeḫ**] : (*Antakya –Hat.)

söyündüımek **1.** Söndürmek. (Peşman *Daday –Ks.) **2.** Bozmak, zarar vermek. (Peşman *Daday –Ks.)

söyünmek (I) [→ **sövünmek** (II)]

söyünmek (II) [→ **sövünmek** (I)]

söyünmeyh [→ **sövünmek** (II)]

söyüp sapannamag Sözle aşağılamak, küfretmek. (–Brd.)

söz açılmak Anlatılmak istenen konu üstünde konuşulmaya başlamak. (*Bor –Nğ.)

söz altında galmamak Aşağılayıcı söze karşılık vermek, kendini savunmak. (*Bor –Nğ.)

söz avırtlamak Konunun dışına çıkmak, söz karıştırmak : *Söz avırtlama, haydi doğrusunu söyle.* (*Sivrihisar –Es.)

sözbitiği Sözlük. (*Gebze –Sn.)

sözçalımı [→ **sözgelimi**]

söz dutmak Söz dinlemek, söylenen söze uygun davranmak. (*Bor –Nğ.)

sözebesi Geveze. (*Düzce –Bo.)

söze dalmak Söze başlamak, konuşmaya girişmek. (*Lâpseki –Çkl.)

söz eslemek Söz dinlemek. (*Lâpseki –Çkl.)

söze yatmak Öğüdü benimsemek. (–Sm.)

sözgelimi [**sözçalımı, sözün çalımı**] Sözüm ona, söz gelişi. (*Gelendost, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Söğüt –Dz.; Sarısığırlı *Alaşehir, İnan *Eşme –Mn.; Yeniköy –Ba.; Tokat –Es.; Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı –Sk.; *Sungurlu, *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; Sarıca *Gölköy, Bayadı –Or.; *Tirebolu –Gr.; –Rz.; –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezc.; *Erciş –Vn.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Hacıilyas *Koyulhisar, *Gemerek, Maksutlu, *Şarkışla, Ağrakos *Suşehri –Sv.; Çanıllı *Ayaş, –Ank.; Kocabey –Krş.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.)

[sözçalımı]: (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

[sözün çalımı]: (Küçükkabaca*Uluborlu –Isp.; –Brd.)

söz itmek Dedikodu konusu etmek. (*Bor –Nğ.)

söz kesen 1. Kızın kocaya verildiğini belirten kesin, son söz. (Dallıca *Nazilli –Ay.; Fili *Biga –Çkl.; *Akyazı –Sk.) **2.** Evlenme sözü kesen kız ve erkek evinin birbirine gönderdikleri armağan. (*Kandıra –Kc.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; *Lüleburgaz –Kr.)

sözkesti [**sözkestik**] Nişandan önce yapılan küçük toplantı : *Yarın Osman'la Ayşe'nin söz kestisi varmış.* (*Lüleburgaz –Krk.)

[sözkestik] : (–Rz.)

sözkestik [→ **sözkesti**]

söz sav Dedikodu. (*Antakya –Hat.; –Kn.)

sözü batmak Sert ve kırıcı sözlerle karşısındakini incitmek. (*Bor –Nğ.)

sözüm söz Kesin kesin. (*Bor –Nğ.)

sözün çalımı [→ **söz gelimi**]

sözün gelişi Sözün sırası gelmişken : *Ahmet yedi içti, sözün gelişi üç gice de yattı.* (*Merzifon –Ama.)

sözün sağı Doğru, kesin söz. (–Ky.)

sözünü balla kesmek Konuşan kimsenin sözünü keserken izin istemek. (*Bor –Nğ.)

sözünü itmek Söz konusu etmek, önemsemek : *Sözünü itmeye değmez.* (*Bor –Nğ.)

sözünü yimek Sözünden dönmek : *Sözünü yime çok ayıptır.* (*Bor –Nğ.)

spon Değirmen çarkına suyun kuvvetli vurmasını sağlayan içi delik 25-30 cm. uzunluğunda ağaç parçası. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

srahagün [**srahayün**] Evvelki gün. (İrişli, Bayburt *Selim, *Sarıkamış –Kr.)
[**srahayün**] : (İrişli, Bayburt *Selim, *Sarıkamış –Kr.)

srahayün [→ **srahagün**]

ssap Su katılmış ayran. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

su (I) [**süğüm** (III)] **1.** Halı, perde, örtü vb. eşyaların dört kıyısına konulan çizgiler ya da çiçek biçiminde süsler: *Şu halının suyunu ne güzel dokumuşlar.* (*Gördes –Mn.; *Bor, Koyunlu –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[**süğüm** (III)] : (*Antakya –Hat.) **2.** Kumaşlarda kenar çizgisi. (*Merzifon –Ama.; *Milâs –Mğ.) **3.** Tahta ve odun gibi şeylerde liflerin yolu, doğrultusu: *Tahtanın suyu yanlamasına olduğundan düz yarılmıyor.* (*Merzifon –Ama.; *Bor –Nğ.) **4.** Çocuk oyunlarında çizilen çizgi. (–Sm.; –Nğ.) **5.** Uçantop alanının kıyı çizgisi : *Top suya düştü.* (İğdecik –Isp.)

su (II) Huy, yaradılış : *Suyuna göre davranırsan kötülük yapmaz.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Sm.)

su (III) Zaman, vakit : *Ağşam sularında, dokuz sularında yola çıkmıştım.* (–Sm.; *Bor –Nğ.)

su (IV) Tazelik, canlılık, gençlik için: *Su gibi kadınsınız, evlat yetiştirmekten neden çekinirsiniz?* (–Sm.; *Bor –Nğ.)

su (V) Hal, durum : *İşler ne sularda?* (–Sm.)

su (VI) Utanma duygusu, ar : *Kız kısmının yüzünde su vardır.* (–Sm.)

su (VII) Kez (giysi yıkamak için) : *İki su yıkamak.* (*Düzce –Bo.)

su (VIII) Çizgili aşık oyununda enekle vurulan aşığın çember dışına çıkmayarak tam çizgi üstünde kalma durumu. (İlama –Isp.)

su ağacı [**suvacı, suv ağaç**] Uçlarına bakraç takılarak omuzda taşınan ağaç. (–Ba.; Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.)
[**suvacı**] : (–Ba.)
[**suv ağaç**] : (Çilehane *Reşadiye –To.)

sual Bir çeşit çocuk oyunu (ebe kalede bekler, öteki çocuklar saklanır, ebe gördüklerinin adlarını elindeki taşı kaleye vurarak söyler). (*Bayramiç –Çkl.)

sualacak Su alınan yer, pınar : *Sualacak dolmuş, ayıklayıver.* (Çandır *Sütçüler –Çkl.)

sualçan [→ **soğulcan**]

su altı **1.** Sulak yer, sulak tarla. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Söğüt –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Kızanlık *Hendek –Sk.; Kozağaç *Şiran –Gm.; –Rz. ve çevresi; *Şavşat –Ar.; *Antakya ve köyleri –Hat.; *Bor –Nğ.; *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.) **2.** Su yatağına ters düşen tarla. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

suaşmah (I) [**suyaşmah, suyaşmaḫ** (I)] Bulaşmak: *Çamur şalvarıma suaşıf.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**suyaşmah, suyaşmaḫ** (I)] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

suaşmah (II) [**suyaşmah, suyaşmaḫ** (II)] Kavga istemek, aranmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**suyaşmah, suyaşmaḫ** (II)] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

suatılan Çağlayan. (Köprücek *Boyabat –Sn.)

subara Alfabe. (*Bergama, *Urla –İz.; –Tr.)

su bardağı Su testisi. (Genek *Yatağan –Mğ.)

subaşı (I) Çiftlik kâhyası, çiftlik yöneticisi. (Çandarlı *Bergama –İz.; Bayırköy *Gelibolu –Çkl.; –Gaz.; *Antakya –Hat.)

subaşı (II) Aşığın çiğ yanı. (*Hopa, Viçe –Tr.)

subat Umacı, karakoncolos. (–Ur.)

subay (I) [**suvay, suvoy, sübay**] Bekâr, tek, eşsiz, çocuksuz. (Azerbaycan göçmenleri Samatya –İst.; Köşker –Krş.)

[**suvay**] : (–Mn.)

[**suvoy**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

[**sübay**] : (–Krş.)

subay (II) İncelik, ince davranış. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

suboğuğu Suyu bol çok yumuşak hamur. (*Düzce –Bo.)

suböreği Tatarböreği. (*Tirebolu –Gr.; *Ayaş –Ank.)

subun Kadın giysisi, entari. (Büyük Kışla, *Çayıralan –Yz.)

sucalanmak Uzamak, boy atmak, dolgunlaşmak. (*Çıldır, Zarşat, Gor –Kr.)

suci [→ **sucu** (I)]

sucu (I) [**suci**] Ak alkollü içkiler (şarap, rakı vb.). (–Çr.)

[**suci**] : (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

sucu (II) **1.** Değirmen işçisi. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.) **2.** Arkı izlemekle görevli kimse. (–Tr.; *Bayburt –Gm.; –Ezm.)

sucuğunu sarkıtmak Bir şeye açgözlülükle bakmak : *Pekmez kaynatıyorduk geldi sucuğunu sarkıttı.* (–Nğ.)

sucuğu sarkmak [→ **suncuğu sarkmak**]

sucuḫmaḫ [→ **suçukmak**]

sucuk (I) Sürahi. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

sucuk (II) Kışın saçaklardan sarkan buz. (*Alaşehir –Mn.; Ovasaray –Çr.)

sucuk (III) Ağacın yeşil dalından yapılan, su fışkırtmaya yarayan bir araç. (*Daday –Ks.; *Akkuş –Or.)

sucuk (IV) Halka biçimi verilen peynir. (–Rz. ve köyleri)

sucuk bulamacı Pekmez peltesinin tepsiye dökülerek üstüne ceviz serpilip dondurulmuş biçimi. (Ant.)

sucukluk Kurdele üstüne tek ya da çift sıra altın dizilmiş uzunca kolye. (*Sungurlu –Çr.)

sucukmak [→ **suçukmak**]

suculluğu [→ **suçulluğu**]

su çaputu Hamam havlusu. (–Ada.)

suçatı Akarsuların birleştiği yer : *Suçatında iyi araziler var.* (Cumayanı –Zn.; Çilehane *Reşadiye –To.; *Gürün –Sv.; *Ermenek –Kn.; *Silifke ve köyleri, *Tarsus –İç.)

suç basırmah Suç saklamak. (–Sn.)

suçeken Küçük kertenkele. (*Hadım –Kn.)

su çevreği [**su değirmeni**] Burgaç, girdap, su çevrisi. (*Lâpseki –Çkl.)

[**su değirmeni**] : (Mezirme *Hekimhan –Ml.)

su çıkā Tarladaki bataklık. (Hasanoğlan –Ank.)

suçıknağı Su kaynağı. (*Mudanya –Brs.)

su çıknığı Hayvanın su içtiği yer, yalak. (Dolu *Malkara –Tk.)

suçsunmak Kendini suçlu görmek, suçlu saymak. (İncekum *Silifke –İç.)

suçuḫmaḫ [→ **suçukmak**]

suçukmak [**sucuḫmaḫ, sucukmak, suçuḫmaḫ**] Suçluluk duymak, utanmak. (Çığrı *Dinar –Af.; Karkıncık *Artova –To.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Gaz.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, Güvenç –Kn.; Meydan, Yapıntı, *Mut, İncekum *Silifke, *Mersin köyleri –İç.)

[**sucuḫmaḫ**] : (*Gürün –Sv.)

[**sucukmak**] : (–Gaz.)

[**suçuḫmaḫ**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

suçulluğu [**suculluğu**] Gagası uzun bir çeşit ördek, becassine. (*Bafra –Sm.)

[**suculluğu**] : (*Bafra –Sm.)

suçurum [**sudüşen**] Çağlayan : *Suçurumun coşkun akışları kalbime heyecan verdi.* (Rumeli göçmenleri *Milâs –Mğ.; Bulgaristan göçmenleri –Ed.)

[**sudüşen**] : (*Şebinkarahisar –Gr.; –Rz. ve köyleri)

su değirmeni [→ **su çevreği**]

su delügü Bahçe duvarlarının altından su geçmesi için açılan delik. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

su dökmek İşemek. (Yassıören *Senirkent –Isp.)

suduk Salya. (*Uzunköprü –Ed.)

sudul Övendirenin ucundaki sivri demir. (–Ant.)

suduran İlkbaharda kırlarda ve dağlarda yetişen, yenebilen uzun yapraklı bir ot. (Sölöz *Orhangazi –Brs.)

sudurlu Kurnaz. (Çarhan *Ereğli –Kn.)

sudüşen [→ **suçurum**]

sueleği **1.** Sidik torbası, mesane. (*Ağın –El.; Ağrakos *Suşehri –Sv.) **2.** Kadının dişilik organı. (Atlas *Sivrihisar –Es.; *Erciş –Vn.)

suendirmek [→ **suindirmek**]

suendirmesi Atlarda bacak eklemlerinde şişmeyle beliren bir hastalık. (Yaylacık *Ardanuç –Ar.; *Doğubayazıt –Ağ.)

sueşşeği Karabatak büyüklüğünde, eti tatsız bir yaban ördeği. (*Silifke ve köyleri –İç.)

sufa Sedir. (Yenipazar *Gölpazarı –Bil.)

sufan Sürgün, filiz. (Güneyce –Rz.)

sufat Yüz, çehre. (*Erciş –Vn.; Hartlap –Mr.; *Polatlı –Ank.; *Bor –Nğ.; Fariske *Ermenek –Kn.; –İç.)

sufişeği Fıskiye. (–Kü. ve çevresi)

sufra Sofra. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.; Hasanoğlan –Ank.;–Nğ.)

sufrası açık **1.** Eliaçık. (Köşker –Krş.) **2.** Konuksever. (Köşker –Krş.)

sufrayıldızı Akşam yıldızı, güneş battıktan sonra doğan yıldız. (Kavak *Yıldızeli –Sv.)

sugerdimesi Akarsu kıyılarında biten ve yenilebilen semizotuna benzer bir bitki. (*Ağlasun –Brd.)

sugörü Çeşmenin ve ırmağın başında ya da kenarında su alacak ya da salacak gedik. (*Lâpseki –Çkl.)

sugözeği Bataklık. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

sugözeği otu Bataklıkta biten bir çeşit bitki. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

sugünlüsü Testi. (–Ank. ve çevresi)

suğarmak Bol sulamak : *Hopu aç da tarlayı suğarak.* (*Hozat –Tn.)

suğla 1. Sel sularının birikerek oluşturduğu sulak, verimli köy otlağı. (*Akseki –Ant.) **2.** Verimli toprak. (*Akseki –Ant.) **3.** Su akıntısını çevirmek için açılan hendek. (–Çkr.)

suğlu Kuzu ya da koyun geçirilerek kızartmakta kullanılan ağaç şiş. (Türnük *Havza –Sm.)

suğluk 1. Küçük bıçak. (Kuzören, Yağdan *Silifke, Meydan *Mut –İç.) **2.** Küçük hançer. (Yağdan *Silifke –İç.) **3.** Kıyma bıçağı, büyük bıçak. (Faydalı *Kozan –Ada.; Yanpar –İç.)

suğmak 1. Sessizce içine kapanmak, sinmek. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Genezin *Avanos –Nş.; –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Fırsat kollamak için sessizce durmak. (*Mersin ve köyleri –İç.) **3.** Suçlanmak, utanmak, yere bakmak. (–Ama.; *İncesu –Ky.) **4.** Darılmak, küsmek, somurtmak. (–Çr.) **5.** Ağlaması kesilmek, susmak (çocuk için). (*Bor –Nğ.)

suğrak İçki bardağı, kadeh. (–Brs.; –Tr.)

suğran İç giysisi. (Tekerahma *Gürün –Sv.)

suğulmak (I) Kuyudan su çekmek, su çıkarmak. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

suğulmak (II) Yukardan aşağı hızla inmek, atılmak : *Kartal şu laşeye suğuluyor.* (Faydalı *Kozan –Ada.)

suğulya Ucuz, keseye uygun: *Okkasına 25 kuruş diyince suğulya kim olsa alır.* (*Bor –Nğ.)

suğum Yeme, beden isteği. (–Ezc.)

suğumsuz 1. Açgözlü, hırslı. (–Brd.; *Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; –Ezc.; –Yz.; –Ant.) **2.** Tokgözlü. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.) **3.** Tez canlı, sabırsız. (*Zile –To.)

suğur 1. Söz verme, üstüne alma. (*Oltu –Ezm.) **2.** Uğur, şans: *Ceviz oyununda çok kazanırım fakat sen geldin suğurum kaçtı.* (*Söğüt –Bil.)

suḫara Ladin ağacının kozalarının yere düşerek oluşturduğu mantar. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

suḫarıç 1. [→ **soḫarıç**] **2.** Yemeklere konan soğan, yağ, kıyma ve salça karışımı. (–Sv.)

suḫariş [→ **soḫarıç**]

suḫlı [**suḫli**] Kızdırılarak delik açmakta kullanılan burgu biçiminde demir çubuk. (Haçavera *Maçka –Tr.)

[**suḫli**] : (Haçavera *Maçka –Tr.)

suḫli [→ **suḫlı**]

suhorozu Kızıl renkli, kısa kuyruklu kargadan daha büyük horoz biçiminde bir kuş. (Suboğaz –Gaz.)

suhra [**sukra**] Bir kimseye ücretsiz ve zorla gördürülen iş. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.; *Yusufeli –Ar.)

[**sukra**] : (–Ada.)

suiçi gibi Çok taze, sulu (meyve, sebze vb. için) : *Suiçi gibi hıyar.* (–Gaz.)

su indirmek [**su endirmek, su yendirmek**] Yük ve binek hayvanlarının bilekleri şişmek. (–Tr. ve çevresi)

[**su endirmek**] : (–Tr. ve çevresi)

[**su yendirmek**] : (*Ahlat –Bt.)

su inmek Ayakta çok durma sonucu bacakları hastalanmak, varis olmak. (*Merzifon –Ama.)

suiti [**suköpeği**] **1.** Kunduz. (–Sm.; –Ama.; Çilehane *Reşadiye –To.; –Gr.; –Ezc.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.; –Bt.; *Ağın –El.;*Arapkir –Ml.; Amik Ovası Türkmen-

leri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**suköpeği**] : (Demirkapı *Susurluk –Ba.; Pınarbaşı *Bayramiç –Çkl.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; Keşanuz –Ank.)
2. Porsuk. (*İskilip –Çr.; *Erciş –Vn.; *Zara, Ağrakos *Suşehri –Sv.)

sukaç Çeşme. (Heybeliada –İst.)

sukaçığı 1. Bityeniği, kuşku verici bir durum : *Onun soyunda bir sukaçığı var ama, bilinemez, insan bir şey diyemez ki.* (–Sm.) **2.** Kötüye kullanma : *Bu işte sukaçığı olmasın!* (Mahmutören –Or.)

sukan Otlak. (–Çr.)

su kapmak Yara şişip kızarmak, su toplamak. (*Bor –Ng.)

sukarık Dikme, fide. (–Brd.)

su kavletmek Yara su almak, su kaparak şişmek : *Elim su kavletti, sızlıyor.* (*Sivrihisar –Es.)

su kayığı Vapurlardan yük alan kayık. (–İst.)

sukesetek Değirmende çarka vuran suyu kesmek için kullanılan aygıt. (–Rz. ve köyleri)

su kesilmek Çok ıslanmak : *Yağmurdan üstüm başım su kesildı.* (*Bor –Ng.)

sukesimi Su araçlarında, su içine giren kısmını gösterir çizgi. (*Gemlik, *Mudanya –Brs.)

su kırağı Su kenarı : *Bu ırmak çok yelli akıyor, su kırağında dolaşmayın.* (*Pınarbaşı –Ky.)

sukireci Çimento gibi akımsı, suda sertleşen kireç. (–İst.)

sukkam Nezle : *Soğuktan sukkam oldum.* (Cumayanı –Zn.)

sukluk [→ **suluk** (I) **-1**]

suköpeği 1. [→ **suiti -1**] **2.** Danaburnu denilen bir böcek. (Nar –Nş.)

sukra [→ **suhra**]

suksemak [→ **suksumak** (I)]

suksumak (I) [**suksemak**] Utanma nedeniyle konuşamamak : *Suksudu suksudu sonbaşı söyledi.* (Meydan, Yapıntı *Mut –İç.)
[**suksemak**] : (–İç. ve çevresi)

suksumak (II) Sakınmak, gocunmak. (Ayvagediği *Mersin –İç.)

suku Ağaçtan yapılmış havaneli. (–Çkl.)

sukum Yüz, çehre. (*Erciş –Vn.; –Bt.)

sukurusu 1. Buz. (Karabiga *Biga –Çkl.; Kürkçüler –Ada.) **2.** Kar. (İstinye –İst.)

su kusağı Killi toprak : *Su kusağından tarlam var diye övünüyorsun.* (*Daday –Ks.)

sukuşu 1. Su kıyılarında yaşayan bir çeşit kuş. (*Perşembe –Or.) **2.** Balık. (Elmalı *Kızılcahamam –Ank.)

sulaan [**sulağan, suluğan** (I)] Bükülmüş iplik. (–Ed.; Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.)
[**sulağan**] : (–Ed.; Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.)
[**suluğan** (I)] : (Balabanlı *Çorlu –Tk.)

sulağan [→ **sulaan**]

sulaḫ [**sulaz**] Sulak, suyu bol toprak. (*Erciş –Vn.)
[**sulaz**]: (Mahmudiye *Ezine –Çkl.; Ağlı *Küre –Ks.)

sulaḫlıḫ [**sulaklık -1, 2**] **1.** Su içtikten sonra hayvanlara verilen yem. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**sulaklık -1**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

2. Azılı atları zaptetmek için ağızlarına verilen demir araç, kantarma. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**sulaklık -2**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sulak 1. Hayvan sürülerinin sulandığı yer. (*Akkuş –Or.; Çepni *Gemerek, *Koyulhisar –Sv.; –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Süzgeçli teneke. (Mardar *Bafra –Sm.; *Antakya –Hat.) **3.** Çeşme. (Kerkük göçmenleri –Tr.)

sulak avı Subaşlarında tuzak kurularak yapılan yağmurça geyiği avı. (–Ant.)

sulak buğdayı Özlü buğday, sulak yer buğdayı: *Soğla buğdayı başka, sulak buğdayı başka.* (*Bor –Ng.)

sulaklık 1. [→ **sulaḫlıḫ -1**] **2.** [→ **sulaḫlıḫ -2**]

sulamak Sulandırmak (yoğurt, bulama vb. için): *Bolca gine bulgur pilavı vardı, yoğurdu da suladım mı yanına, çal babam kaşığı çal, karnımızı doyurduk.* (–Sm.)

sulan [**sulanlık**] Bataklık, sazlık, sulu yer: *Deredeki sulanda çok sivrisinek vardır.* (*Kurşunlu –Çkr.; Uruş *Ataş –Ank.)
[**sulanlık**]: (Necatiye –Ed.)

sulanlık [→ **sulan**]

sulanmak Semirmek, güzelleşmek, gelişmek. (–Tr.)

sular kararmak Akşam karanlığı bastırmak. (*Lâpseki –Çkl.)

sulaz [→ **sulaḫ**]

sulaz olmak Çok sulanmaktan ya da yağmurdan cıvık çamur olmak. (Mahmudiye *Ezine –Çkl.)

sulfata ağacı Okaliptüs ağacı. (–Ada.)

sulga [→ **sulgu**]

sulgu [**sulga, sulka, sulu** (II)] Gevşek bükülmüş ipek, pamuk, yün v.b. şeyler. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**sulga**]: (–Bo.)
[**sulka**]: (*Sivrihisar –Es.; *Nallıhan –Ank.)
[**sulu** (II)]: (*Bor –Ng.)

sulguç Ayakkabı. (*Tosya –Ks.)

sulka [→ **sulgu**]

sullacı [**sullap, sullup**] Salak, aptal: *Bizim sullacıyı gördünüz mü?* (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
[**sullap**]: (*Acıpayam –Dz.)
[**sullup**]: (*Turgutlu –Mn.)

sullap [→ **sullacı**]

sullum Merdiven. (–Ank.)

sullup [→ **sullacı**]

sulta Eylül ayı. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

sultandimlik Kırmızımtırak, yemelik, tadı güzel bir çeşit üzüm. (Maran –Dz.)

sultanküpesi Bir çeşit saksı çiçeği. (–Tr.)

sultara 1. Koyun sürülerinin geçmesi için tarlalar arasında bırakılan yol. (*Lüleburgaz –Krk.) **2.** Koyun ve sığır sürülerinin yürürken bıraktıkları iz. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Penarça *Saray –Tk.)

sultat 1. Kalın namlulu bir çeşit tek tüfek. (Darıcı *Sorgun –Yz.; Göcer *Karaman –Kn.) **2.** Altı yivli bir çeşit tüfek. (Cumayanı *Acıpayam –Dz.)

sulu (I) Etle pişmiş sebze yemeği. (*Elbistan –Mr.)

sulu (II) [→ **sulgu**]

suluca Genellikle çocukların yüz ve başlarında görülen iyileştirilmediğinde kelliğe dönüşen irinli yara. (–Gaz.; –Sm.)

suluca armut Bir çeşit armut. (*Düzce –Bo.)

sulucagümbet [→ **sulugumbat**]

sulucak [→ **suluk** (I) **-1**]

suluç [**suluğan** (III)] Mantı hamuru kesmeye yarayan büyük bıçak. (Yahyalı –Nğ.)

[**suluğan** (III)]: (Navdalı *Mut –İç.)

sulugaylan Nargile. (Akıncılar *Kuşadası –İz.)

sulugumbat [**sulucagümbet**] Karpuz. (Büyükdere *Sarıyer –İst.)

[**sulucagümbet**]: (*Hekimhan –Ml.)

suluğ Köylerde su bakraçlarının konulduğu yüksek yer. (Eske *Divriği –Sv.)

suluğan (I) [→ **sulaan**]

suluğan (II) Aptest alınan yer. (Navdalı *Mut –İç.)

suluğan (III) [→ **suluç**]

suluk (I) [**sukluk, sulucak, sulukluk, sutluk, suyolu**] **1.** Oda içinde küçük banyo, gusulhane. (Uluğbey, Yassıören *Senirkent –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Çandarlı *Bergama, *Ödemiş, *Tire –İz.; Gürlek *Gediz –Kü.; Diği *Sungurlu–Çr.; *Reşadiye –To.; *Kangal –Sv.; *Keskin –Ank.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.; Çukurbağ *Mut –İç.; Hisarardı –Mğ.)

[**sukluk**] : (*Milas –Mğ.)

[**sulucak**] : (*Tire –İz.)

[**sulukluk**] : (Ekse *Çal –Dz.; –İz.; Muratlar *Bayramiç –Çkl.; *Beyşehir –Kn.; Kemer *Kaş –Ant.; *Ula –Mğ.)

[**sutluk**] : (Çomaklar –İz.; Selimiye –Mğ.; –Ed.)

[**suyolu**] : (*Bodrum –Mğ.)

2. El yıkamak için kullanılan yer, lavabo. (*Maçka –Tr.) **3.** Hayvan sulanan yer : *Sulukta Ahmet ağanın öküzü düştü.* (Karaözü *Gemerek –Sv.) **4.** Mutfakta su dökülen yer. (*Tirebolu –Gr.; *Gürün–Sv.) **5.** Su deposu. (–Ks.) **6.** Ev çatısında bulunan tahta oluk. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.) **7.** Uzun yollarda yolcuların yararlanmaları için açılan kuyuların yanındaki taş yalak.(–Gaz.) **8.** Üzüm çiğnemeye yarayan taştan ya da tahtadan yapılmış büyük tekne. (*Eğridir ve ve köyleri, *Atabey –Isp.) **9.** Musluk. (–Sk.; Tekke *Tirebolu –Gr.)

suluk (II) Hamam takımı, hamam havlusu. (–Çr. ve çevresi; Gümüşhacıköy *Merzifon –Ama.; *Ünye –Or.)

suluk (III) At dizginlerinin altındaki zincire takılan halka. (*Çal –Dz.; *Kandıra –Kc.; –Nğ.; *Beyşehir, *Ermenek –Kn.; *Milâs –Mğ.)

suluk (IV) Hayvanlara sabaha karşı verilen yem. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Berne *Sarıkamış, *Selim –Kr.; Yukarı Bağlar –Ml.)

suluk (V) Sürahi. (*Antakya –Hat.)

suluk (VI) **1.** Hançer. (–İç.) **2.** Büyük mutfak bıçağı. (*Karaisalı –Ada.; İncekum *Silifke –İç.)

suluk (VII) Şırınga, enjektör. (–Çkr.)

suluk (VIII) **1.** Vücutta suyu depo ettiği sanılan kesecik. (*Düzce –Bo.) **2.** Sidiktorbası. (*Mersin ve köyleri –İç.) **3.** Kuş kursağında su toplanan yer. (*Lâpseki –Çkl.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

suluk (IX) Kafeste kuşun önüne konan su kabı. (*Ermenek –Kn.)

suluk (X) Yaban dereotu. (*Çal –Dz.)

suluk (XI) Kovandaki arıların girip çıktığı delik. (Çığrı *Dinar –Af.)

suluk (XII) Kadınların başlarına örttükleri çevre : *Ayşe kızım suluksuz dışarı çıkılır mı hiç*! (Karkıncık *Artova –To.)

suluk (XIII) Oyunda çizgiyi aşamayan, üstünde kalan, yanan : *Suluk, sen atacaksın.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

suluk (XIV) Mutfak : *Sofrayı suluğa götür.* (*İzmit –Kc.)

suluk (XV) Su çıkan çamurlu yer. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

suluk düşmek Baygın düşmek : *Güle güle suluk düştüm.* (Kavala, Ulucak –İz.)

sulukluk [→ **suluk** (I) **-l**]

sulukule Mürekkeplik, hokka. (–Bo.)

sulumeme vermek Oyalamak : *İşimiz bitinceye kadar Ahmet'e biraz sulumeme ver.* (–Nğ.)

suluncak Salıncak. (Çiftepınar *Mersin –İç.)

sulungur (I) Aptal, sersem, şaşkın, işe yaramaz. (–Af.; Dereboğazı *Hendek –Sk.)

sulungur (II) Kurbağa yavrularının yumurtadan çıkmış ilk devresi. (Çitli *İnegöl –Brs.)

sulunmak Sallanmak : *Çocuklar sulun-cakta sulunuyorlar.* (Çiftepınar *Mersin –İç.)

sulusepen [→ **sulusepkin**]

sulusepgin [→ **sulusepkin**]

sulusepkin [**sulusepen, sulusepgin, suluzıpgın**] Yağmurla yağan kar. (Alpanas *Seyitgazi –Es.; *Göksun –Mr.; *Ayaş, *Güdül –Ank.; Büyük Çamurlu *Saimbeyli –Ada.; Sarıcaali *İpsala –Ed.)

[**sulusepen**] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Kn.)

[**sulusepgin**] : (Faraşlı *Kalecik –Ank.)

[**suluzıpgın**] : (Kaleoğlu –Zn.)

sulusıklam (I) [→ **suluzırtlak** (I)]

sulusıklam (II) Çok ıslak, sırılsıklam. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

sulusırtlak [→ **suluzırtlak** (I)]

sulusineğ Akarsuların çevresinde görülen çekirgeden daha küçük bir çeşit böcek. (*Antakya –Hat.)

sulu sirke Değeri az, değersiz (mal) : *Ben sana sulu sirke satmıyorum.* (*Bor –Nğ.)

sulutka Peynirden süzülen su : *Sulutkanın içilişi şifalıdır.* (Hereke *Gebze –Kc.; Rumeli Göçmenleri, İçerenköy –İst.)

suluzıpgın [→ **sulusepkin**]

suluzıplak [→ **suluzırtlak** (I)]

suluzırtlak (I) [**sulusıklam** (I), **sulusırtlak, suluzıplak**] Limon. (–Brd.; –Ks. ve köyleri; –Çkr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; –Tr.; –Ezm.; *Gemerek –Sv.; *Beypazarı –Ank.; –Ky.; –Nğ.; Doğanhisar *Akşehir –Kn.; –Ada. ve çevresi; *Alanya –Ant.; Ahiköy –Mğ.)

[**sulusıklam** (I)] : (–Gr.)

[**sulusırtlak**] : (–Krş.)

[**suluzıplak**] : (*Tavas –Dz.)

suluzırtlak (II) [**suluzırtlan**] Suyunu iyice çekmemiş yemek, iyi pişmemiş sulu yemek. (–Ks.; Çayırköy *İzmit –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.; –Ank.)

[**suluzırtlan**] : (–Kn.)

suluzırtlak (III) Saygısız, kendini bilmeyen, şımarık. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.; *Mudanya –Brs.)

suluzırtlak (IV) Ağzından salya akan kimse. (*Kula –İz.)

suluzırtlan [→ **suluzırtlak** (II)]

suma (I) [**sumdu**] Yüz, surat: *Hasan'ın suması aynı bizim arkadaşa benzi-*

yor. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Krş.) [**sumdu**] : (*Haymana –Ank.)

suma (II) Ördek. (–Ur.; Tekerahma *Gürün –Sv.)

sumar 1. Olgunlaşmamış, yetişmemiş (meyve, bitki için). (Limanköy *Çayeli –Rz.) **2.** Büyüyememiş, cılız (kimse). (Limanköy *Çayeli –Rz.)

sumasaker Atın alnından burnuna doğru uzanan bel, akıtma, ak benek. (Tekerahma *Gürün –Sv.)

suması dolmak Bir şeyin hesabı kapanmak. (Saka –Kü.)

sumat Sofra altına serilen dört köşe bez, sofra bezi. (Saroğlan *Bünyan, Erkilet –Ky.; *Karaman–Kn. ve köyleri)

sumatını sümürmek Birinin sofrasındaki yemekleri silip süpürerek yemek : *Ne olmuş evinize geldiysem, sumatınızı sümürmedim ya!* (*Bor –Nğ.)

sumayı Şaşkın, alık : *Senin gibi sumayı çocuk görmedim.* (–Mn.)

sumbar Sakar, uğursuz, aksi. (*Ulukışla –Nğ.)

sumdu [→ **suma** (I)]

sume 1. Ezber. (Sarımbey –Çr.) **2.** Boşa, boş yere : *Sume yere çalışma.* (–İz.)

sumruklamak Dövmek, itmek. (Göktepe –Brs.)

sumsa 1. [→ **sumsuk** (I) **-1**] **2.** [→ **sumsuk** (I) **-2**]

sumsah Ağaçtan oyulmuş su kabı. (*Çal –Dz.)

sumsak 1. [→ **sumsuk** (I) **-1**] **2.** [→ **sumsuk** (I) **-2**]

sumsalamak [→ **sumsuklamak -1**]

sumsuk (I) [**sımsık, somsak, sumsa -1, 2; sumsak -1, 2; sümsek, sümsük** (II)] **1.** Yumruk. (Bardaka *Seyitgazi, Tokat –Es. ve köyleri; –İst.; *İskilip –Çr.; –Rz.; –Ml.; –Gaz.; Izgın *Elbistan –Mr.; *Antakya –Hat.; *Gemerek –Sv.; Çamlı *Ayaş, Meki *Çubuk, *Keskin, *Nallıhan, Şabanözü *Polatlı, –Ank.; Türkmenler *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; İncekum *Silifke –İç.)

[**sımsık**] : (Kerkük göçmenleri –İst.; –Ks.)

[**somsak**] : (Yukarı Seyit *Çal –Dz.)

[**sumsa -1**] : (Kumarlar *Bayramiç –Çkl.; Ağlı *Küre –Ks.; *Şarkışla, Çepni *Gemerek –Sv.; *Boğazlıyan –Yz.; Sarılar *Avanos, –Nş.)

[**sumsak -1**] : (–Gaz.; *Afşin –Mr.; Ömerhacılı *Kaman, Köşker–Krş.; Bağtepe *Kozan –Ada.)

[**sümsek**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Bornova –İz.; –Sm.; *Ermenek –Kn.)

[**sümsük** (II)] : (–Ks.; –Mş.; *Zara, Vazıldan *Divriği –Sv.; *Kayaş –Ank.; Eğrigöz *Karaman –Kn.; –Ada.; –Kıbrıs)

2. Yumrukla dürtme, vurma. (Atlas *Sivrihisar –Es.; *İskilip –Çr.; *Beypazarı, Meki, Çubukabat –Ank.; *Antakya –Hat.)

[**sumsak -2**] : (–Ky.; Genezin *Avanos –Nş.)

[**sumsak -2**] : (*Sivaslı –Uş.; *Sungurlu –Çr.; *Bozkır –Kn.)

sumsuk (II) Sevimsiz, huysuz (kimse için). (–Rz.; –Vn.; –Bt.)

sumsuklamak [**sımsık vurmak, somsaklamak, sumsalamak, sunruklamak, sümseklemek, sümsüklemek** (I), **sümsük vurmak**] **1.** Yumruk-

lamak, yumrukla vurmak. (Moymul *Tavşanlı –Kü.; *İskilip –Çr.; –Rz.; –Ml.; Kitiz *Göksun –Mr.; *Antakya ve çevresi –Hat.; *Gemerek –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.)

[**sımsık vurmak**] : (Kerkük)

[**somsaklamak**] : (–Af.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.)

[**sümseklemek**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

[**sümsüklemek** (I)] : (*Gelendost –Isp.; Söğüt –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Gm.; –Uş.; Ağrakos*Suşehri –Sv.; –Ank.; Eğrigöz *Akşehir, *Ermenek –Kn.; –Kıbrıs)

[**sümsük vurmak**] : (Söğüt –Dz.; *İskilip –Çr.; *Alucra –Gr.)

2. Dirsekle vurmak. (*Sivrihisar –Es.)

[**sumsalamak**] : (*Şarkışla –Sv.; –Mn.)

[**sunruklamak**] : (Ağlı *Küre –Ks.)

sumsumak Vurmaya kalkışmak. (Tuzla –Ada.)

sumuçlu İstekli, hevesli. (–Yz.)

sumuk Kemik. (–Çr.)

sumur Tarla çevresine çekilen çit. (Öncüler –Ks.)

sumurmak **1.** Sömürmek : *Etlinizi umurmadım, sütlünüzü sumurmadım.* (*Bor –Nğ.) **2.** Emmek.(–Mr.)

sumurtgan Somurtkan, asık yüzlü. (*Doğubayazıt –Ağ.)

sumuş Karış. (–Bo.; –Rz.)

suna (I) [**suna boylu, sune, süme, süne**] **1.** Boyu bosu düzgün, ince, güzel ve yakışıklı kimse : *Suna boylu.* (–Brd.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; –İz. ve çevresi; –Kü.; Keskin –Es.; Karacapınar *Safranbolu –Zn.; *Çarşamba –Sm.; *Ünye –Or.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Ezm. ve çevresi; Hanı *Lice –Dy.; –Gaz.; Tombak *Göksun –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, Vazıldan *Divriği, *Şarkışla, *Zara –Sv.; –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Fariske *Ermenek –Kn.; Topraktepe *Kadirli –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.; *Marmaris –Mğ.; Kerkük)

[**suna boylu**] : (*Seferihisar –İz.; *Düzce –Bo.; *Bor –Nğ.)

[**sune**] : (Tombak *Göksun –Mr.)

[**süme**] : (–Sv.)

[**süne**] : (–Sv.)

2. Güzel ve sağlıklı hayvan. (Yılanlı *Eğridir –Isp.)

suna (II) Erkek ördek. (Altuntaş *Mudanya –Brs.)

suna (III) Yaprakları ince, maydanoza benzer bir bitki. (Hemşin *Pazar –Rz.)

suna boylu [→ **suna** (I) **-1**]

sunacak Ekinleri kağnıya yüklemekte kullanılan ucu çatallı bir araç. (Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç –Isp.)

sunaḫ [→ **sunak** (I)]

sunak (I) [**sunaḫ, sunam, susak** (II)] Sulu yiyecekleri yemek için yufka ekmekten koparılarak kaşık biçimi verilen lokma : *Sunakı bozulunca yemeği üzerine döküldü.* (Dikici, Eber, Çığrı, *Dinar –Af.; Güney *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy –Dz.; Ağlı *Küre –Ks.; Maruf –Çkr.; *Sungurlu –Çr.; –Yz.)

[**sunaḫ**] : (Kösten, Honaz –Dz.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

[**sunam**] : (Çığrı *Dinar –Af.)

[**susak** (II)] : (Salda *Yeşilova –Brd.; *Acıpayam –Dz.; *Safranbolu –Zn.; Ayvalı *Taşköprü, Ağlı *Küre –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; –Ezm.; Koyunbaba *Kalecik, *Beypazarı –Ank.)

sunak (II) Ağaçtan yapılmış su kabı, maşrapa. (–Sv.; –Ada.)

sunam [→ **sunak** (I)]

sunamak Kötü, etkin koku yayılmak, pis kokmak. (–Tr.)

sunanesi Naneye benzeyen bir çeşit bitki, yarpuz. (–Ant.)

sunarmak İşi yapar görünmek. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

suncuğu sarkmak [**sucuğu sarkmak**] Özlemle, imrenerek bakmak, ummak. (–Krş.; Genezin *Avanos –Nş.)

[**sucuğu sarkmak**] : (*Gürün –Sv.)

sundak Üçgen, verev. (*Keskin –Ank.)

sundu [→ **sındı**]

sundur [→ **sundurma** (I) **-1**]

sundurma (I) [**sundur**] **1.** Üstü kapalı balkon, evlerin önündeki taşlık. (Süleymaniye, *Buldan ve çevresi –Dz.; –Ba.; *Bergama –İz.; *Orhangazi –Brs.; –Es. ve çevresi; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Yakacık *Kartal –İst.; *Antakya –Hat.; –Sv.; –Ank.; *Lüleburgaz –Krk.; Karamurat *Malkara –Tk.)

[**sundur**] : (–Ank.)

2. Sofa, küçük salon ya da koridor. (–Ba. ve çevresi; Bozcaarmut, *Bozüyük –Bil.; *Karamürsel –Kc.; Gölpazarı *Kurşunlu –Çkr.; –Ank.; –Krk.)

sundurma (II) Abacılıkta kullanılan aygıtın iki milinin üstüne konulan 1.5 metre boyunda duvara çakılan sırık. (–Gaz.)

sundurmak Vermek. (Şıhlar *Çubuk –Ank.)

sunduruç Boyunduruğa kayışlarla bağlanan uzun, delikli ağaç. (Misis –Ada.)

sunduruvermek Verivermek. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

sune [→ **suna** (I) **-1**]

sunek [→ **sünek** (I)]

sunepa Onun bunun kapısında amaçsız dolaşan, avarelik eden : *Sunepa köpek koyun beklemez.* (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

sunger Sünek, elastiki. (Gülümpaşalı *Silifke –İç.)

sunguç Yayvan sepet, sele. (Höketçe *Saimbeyli –Ada.)

sungur (I) Soğukkanlı ve somurtkan kimse. (*Antakya –Hat.)

sungur (II) Ak, iri taneli, tatlı ve sulu bir çeşit üzüm. (Üçem *Balâ, Hasanoğlan –Ank.)

sungur (III) Kurbağa yumurtası. (Pazarköy *Ezine, Yayaköy *Çan –Çkl.)

sungur (IV) Doğana benzer bir çeşit avcı kuş. (*Ürgüp –Nğ.)

sungu, sunğu, [**sunma, sunnalık, sunuk** (I), **sunuş**] **1.** Armağan, vergi : *Bu bana Tanrı'nın sungusudur.* (–Ba.; Bayındır –Ank.; Zile *Develi –Ky.; Güvere *Silifke, Mavdalı *Mut –İç.)

[**sunnalık**] : (–Zn.)

[**sunuk** (I)] : (–Ezm.)

[**sunuş**] : (Kırım göçmenleri, Çifteler –Es.)

2. Geline verilen armağan. (Çukurhisar *Söğüt –Bil.; Tokat, Bozan –Es.)

[**sunma**] : (Yanıkköy *Menemen –İç.)

suñgu sunmak [**sunğu sunmak**] Armağan etmek. (*Silifke –İç.)

[**sunğu sunmak**] : (*Silifke –İç.)

sungusuz Eğitilmemiş kimse. (–Ank.)

sunğu sunmak [→ **suñgu sunmak**]

sunma [→ **sungu, sunğu -2**]

sunma gecesi Kına gecesi. (Doğaköyü –İz.)

sunmak (I) **1.** Dokunmak, elini uzatmak, uzanmak. (Salda *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Yukarı Seyit *Çal –Dz. ve çevresi; Balçova –İz.; *Susurluk –Ba.; Yalana *Eceabat –Çkl.; *Kandıra –Kc.; Peşman *Daday –Ks.; Bayadı–Or.; Çayırşeyhi *Boğazlıyan –Yz.; Sarılar *Avanos –Nş.; Ulaş *Tarsus –İç.) **2.** Kedi, köpek ve benzeri hayvanlar yiyeceğe uzanmak, dokunmak. (İğneciler*Mudurnu–Bo.; *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.) **3.** Uzatmak, tutmak, ağırlamak. (*Düzce –Bo.; *Safranbolu –Zn.; *Antakya –Hat.; Salmanlı, Haydarbeyli –Yz.; *Ayaş –Ank.; –Krş.; Evrek *Develi –Ky.; –Nğ.; Şeref *Yatağan –Mğ.)

sunmak (II) **1.** Güreşe tutuşmak, güreşmek. (Peşman *Daday, Karabüzey *Araç –Ks.; –Ezm.) **2.** Saldırmak, elde etmek için arkasından koşmak. (Eğrigöz –Kü.; Şeref *Yatağan, Dont *Fethiye –Mğ.)

sunmak (III) Havlamak : *Bu gece Hasan ağanın köpekleri çok sunuyordu.* (–Bo.; *Finike, *Elmalı –Ant.)

sunmak (IV) **1.** Hava kabarcığı sönmek, patlamak. (–İst.) **2.** Neşesi kaçmak. (–İst.)

sunnalık [→ **sungu, sunğu -1**]

sunruklamak [→ **sumsuklamak -1**]

suñsuñ Düğünlerde ateş çevresinde dönülerek oynanan oyun. (Ergân –Ezc.)

sunsurma Damın ortasında enlemesine konulan kalın direk. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

sunter Kırmızı renkli bir çeşit buğday. (Davas –Af.)

suntur (I) **1.** Yüz, surat : *Ahmet'in sunturu.* (Ferenge *Erbaa –To.; *Bor –Nğ.) **2.** Kel. (Honaz –Dz.)

suntur (II) Eğilip bükülmeyen, dosdoğru : *Şu kavak ağacı suntur.* (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

sunturac [→ **sunturaç**]

sunturaç [**sunturac, suntureç**] Hayvanların tırnaklarını kesmekte kullanılan bir çeşit bıçak. (İshaklı *Bolvadin –Af.; *Çeşme –İz.; –Krş.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; –Ed.)

[**sunturac**] : (–Nğ.)

[**suntureç**] : (–Isp.; Ağlı *Küre –Ks.)

suntureç [→ **sunturaç**]

sunturlanmak Nazlanmak, naz etmek. (Bahattin *Ulubey –Or.)

sunturlu (I) **1.** Gösterişli, görkemli, saygın. (Kurugöl –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.) **2.** Eleştiriye gelmeyen, sert, titiz (kimse). (Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Yz.)

sunturlu (II) Karışık, zor : *Sunturlu iş.* (*Osmancık –Çr.)

sunturlu (III) Kirli. (Çiğilderbent *Ilgın –Kn.)

sunuk (I) Üzgün, tasalı. (*Kemaliye –Ezc.)

sunuk (II) [→ **sungu, sunğu -1**]

sunum Lokma, parça. (Yassıören *Senirkent –Isp.; Narlıdere *Buldan, Yukarı Seyit *Çal, Çöplü *Çivril –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *İnegöl –Brs.; *Sivrihisar –Es.; *Ermenek, Bise –Kn.)

sunuş [→ **sungu, sunğu -1**]

supa [**suppa**] Sıpa. (*Kilis –Gaz.)
[**suppa**] : (*Antakya ve çevresi –Hat.)

supalan [**suplan**] Vapur bordasında teslim. (–Zn.)
[**suplan**] : (–Zn.)

supha Düğün yemeği. (Yukarı Bağlar –Ml.)

suplan [→ **supalan**]

suppa [→ **supa**]

supres Kızgın kül. (*Mucur –Krş.)

supüçüğü Suyun oyduğu yer, su oyması. (*Çarşamba –Sm.)

sur (I) Uğur, alınyazısı : *Atta, avratta, yurtta sur var.* (Haydarlı *Dinar, *Emirdağ –Af.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; Vakıf *Tavas –Dz.; *Emet –Kü.; –Yz.; Çamlı *Ayaş, *Keskin, Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

sur (II) Yüz, çehre (çoğunlukla sıfat sözcüğüyle birlikte kullanılır) : *Başım öyle ağrıyor ki surum sıfatım dağılıyor.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Bt.)

sur (III) **1.** Ağacın dış kabuğu ile gövdesi arasındaki ince zar. (Kabaağaç *Fethiye –Mğ.) **2.** Yumurtanın zarı. (Demirler, Abas, Kösten, Honaz –Dz.)

sur (IV) Kırmızı, al : *Sur kalemin yok mu?* (Babik *Pütürge –Ml.)

sura (I) Koyun, kuzu kaburgası içine pirinç doldurularak yapılan yemek, döşdoldurması. (*Senirkent, *Uluborlu –Isp.; *Nazilli –Ay.; Yayaköy *Akhisar, *Alaşehir –Mn.; –Ank.; *Bodrum –Mğ.)

sura (II) Gemilerde başbaşa konmuş tahta. (*Beykoz –İst.)

suracan Suskun, sessiz (kimse). (Kavak *Yıldızeli –Sv.)

surak Su çevrisi, girdap. (*Ermenek –Kn.)

surat (I) [**suret**] Resim, fotoğraf. (İsabey *Çal, Alâaddin *Acıpayam, Kösten –Dz.; Şehköy –Ay.; *Arapkir –Ml.; *Nizip –Gaz.; *Bor –Nğ.)
[**suret**] : (*Bulancak –Gr.; Fırnıs –Mr.; *Ayaş –Ank.)

surat (II) Peynirin sarı renkli suyu. (*Akçaabat ve köyleri, *Maçka ve köyleri –Tr.)

surat düşkünü Çirkin. (*Bor –Nğ.)

suratı bozuk Huysuz, kötü huylu : *Bu suratı bozuktan başka adam kalmadı mı da bundan bir şey bekliyorsun?* (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

surat itmek Yüzünü ekşitmek, küskün durmak. (*Bor –Nğ.)

suret [→ **surat** (I)]

surfa Sofra. (Zarşat –Kr.; *Erciş –Vn.; *Hozat –Tn.)

surgul Dağın en yüksek, sivri tepesi, doruk. (Ağlı *Küre –Ks.; Mollaveyis *Pazar –Rz.)

surha Angarya : *Surha iş yarım olur.* (–Kü.; *Kemah –Ezc.; *Ağın –El.; *Hozat –Tn.; –Ml.)

suriç Bulaşık bezi. (Kulfalı *Biga –Çkl.)

surkuç Soğanla kavrulmuş sığır kıyması. (Yabankınık *Kızılcahamam –Ank.)

surmak Yere bakarak susmak : *Büyüklerin karşısında surmak iyi bir huydur.* (Kavak *Yıldızeli –Sv.)

surmeşik Sülük. (–Sn.)

surnuş Genellikle çürük ağaç gövdelerinde bulunan sivri uçlu dal parçası. (*Maçka –Tr.)

surnuşlanmak Çivi gibi sert ve kuru dal parçası batmak : *Çürük ağaç gövdesine bastığımdan ayağım surnuşlandı.* (*Maçta –Tr.)

sursal [**susam, suskal**] Zambak. (*Atabey –Isp.; Akdere, Ortaköy, Yukarı Seyit *Çal, Çöplü *Çivril, Kızılcahöyük *Buldan, Günay *Yeşilova, Uluköy –Dz.)
[**susam**] : (Karabüzey *Araç –Ks.; *Avanos –Nş.; *Bozkır –Kn.; –İç.)
[**suskal**] : (Kızılhisar *Acıpayam –Dz.)

sur salmak Bir işi yinelemek. (*Lâpseki –Çkl.)

sursat (I) Çakmaklı, fitilli, eski tip uzun tüfek. (Tılfar –Gaz.; *Antakya ve çevresi –Hat.)

sursat (II) Tez ve kötü yapılan iş. (Tılfar –Gaz.)

sursucuk Sırılsıklam : *Yağmurdan sursucuk oldum.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bayındır –İz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

sursutmak Surat asmak. (–Bt.; –Ur.)

surulmak Satılmak. (*Bayburt –Gm.)

suruk Sırık. (Karaköy *Düzce –Bo.)

surul [**sürul**] Eskiden, bitlenmemeleri için çocuk başlarına sürülen sulandırılmış kırmızı cıva. (*Bor –Nğ.)
[**sürul**] : (–Bor –Nğ.)

suruncamaḫ Ağlamak, acı çekmek : *Çocuk arkamdan suruncadı.* (Bayır –Mğ.)

surutma Kızak yapmakta kullanılan önü kıvrık kayak biçiminde ağaç parçası. (Aşağı Irmak *Ardanuç –Ar.)

surya Gerçekten, doğru. (Akçaalan *Bodrum, Mesudiye *Datça –Mğ.)

surye Küçük kürek. (–İst.)

susa Yol, şose. (Yassıören *Senirkent –Isp.; *Düzce –Bo.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

susa durmak Şahlanmak, şaha kalkmak : *Ali'nin atı dün çarşıdan geçerken susa durdu.* (Baf –Kıbrıs)

susak (I) **1.** Ağaçtan oyulmuş su kabı, ağaç maşrapa. (Karacahisar –Uş.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Aydoğdu *Tavas, Dedeköy, Yukarı Seyit *Çal, *Çivril, Alâaddin *Acıpayam, Söğüt, Honaz –Dz.; *Tire köyleri, Çifteler –İz.; Eğrigöz *Emet –Kü.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ks.; *Kavak –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Ezm.; –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Elmadağ –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Hortu *Ereğli, Bisse *Akşehir, Kayapınar –Kn.; *Bahçe –Ada.; Gülümpaşalı *Silifke –İç.; *Alanya –Ant.; Çobansa *Fethiye, Hisarardı, Turgut –Mğ.) **2.** Sukabağından oyulmuş maşrapa. (*Bolvadin –Af.; Yassıören *Senirkent –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; Pulluca *Demirci –Mn.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; Ahmetbey –Brs.; *Emet –Kü.; Büyükyenice –Bil.; Keskin –Es.; *Akyazı –Sk.; –Ks.; Dağla *Mecitözü –Çr.; *Perşembe –Or.; –Sn.; Nefsiköseli *Görele, *Tirebolu, Kayadibi –Gr.; Erzin *Dörtyol –Hat.; *Bor –Nğ.; Osma-

niye *Ilgın –Kn.; Gâvurdağı *Osmaniye, Haliliye *Ceyhan –Ada.; Büyükaltıağaç *Kavaklı –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; Lahme *Hayrabolu –Tk.) **3.** Kuyudan su çekmeye yarayan her çeşit kova ya da testi. (İlyaslar *Kırkağaç –Mn.; –Nğ.) **4.** Topraktan yapılmış su bardağı. (*Develi –Ky.) **5.** Süzgeçli bahçe kovası, bahçıvan kovası. (–Nğ.)

susak (II) [→ **sunak** (I)]

susak (III) Değirmencilerin öğüttükleri tahıldan emekleri karşılığında pay almak için kullandıkları ölçek. (Sivrikese *Havza –Sm.; *Taşova ve köyleri –Ama.; Aybastı –Or.)

susak (IV) Kıldan yapılmış süt süzgeci. (–Ezm.)

susak (V) **1.** Durgun, küskün. (*Milâs –Mğ.) **2.** Sersem, serseri. (*Sivrihisar –Es.; Bozhane *Beykoz –İst.)

susak ağızlı Geveze, boşboğaz. (*Çorlu –Tk.)

susakkabağı Sukabağı. (*Alaşehir –Mn.; –Ba. ve çevresi; *Düzce –Bo.; *Ünye –Or.)

susalamah [→ **sürsalmak -1**]

susam [→ **sursal**]

susamal Üstü susamlı çörek. (–Isp.)

susamlamah Ekin serpilmek, büyümek : *Tarla susamlamış.* (Genezin *Avanos –Nş.)

susamlı (I) Az şekerli, susamlı bir çeşit hafif tatlı. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Kuz *Akkuş –Or.)

susamlı (II) Büyümüş, serpilmiş, gürbüz (ekin için): *Susamlı bir şahman.* (Genezin *Avanos –Nş.)

susam susam [**susañ susañ, susu susu**] Suyu az ve tatsız (meyve için). (*Afşin –Mr.)

[**susañ susañ**] : (*Bor –Nğ.)

[**susu susu**] : (–Ank.)

susanak Sisli, kapalı hava. (–Bil. ve çevresi; Ağlı *Küre –Ks.)

susañ susañ [→ **susam susam**]

susatmak Bıktırmak, bezdirmek: *Hayvanlar bugün beni susattı.* (İleydağı *Uluborlu –Isp.; *Domaniç ve köyleri –Kü.)

su savağı Çeşmenin, ırmağın başında ya da kıyısında su almak için açılan gedik. (*Lâpseki –Çkl.)

susazmak Susamak. (Persenti *Silifke –İç.)

suser Gömme kilit: *Anahtar suserdedir.* (Limanköy *Çayeli –Rz.)

susey Beceriksiz, elinden iş gelmeyen: *Susey seni aşağıda da yukarıda da gördüm.* (–El. ve köyleri)

susığırı [**susur, susuru**] Manda, dişi manda. (*Lâpseki –Çkl.; *Karacabey –Brs.; *Gölpazarı –Bil.; Yuvacık *İzmit –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; Cevdetiye *Osmaniye –Ada.; Şahpaz *Çorlu –Tk.)

[**susur**] : (*Bornova –İz.; Bolayır *Gelibolu –Çkl.; *Yenişehir –Brs.)

[**susuru**] : (Çaypınar –Ba.; Kurşunlu *Gölpınarı, Pazarcık *Bozüyük –Bil.; Karakarlı *Hayrabolu –Tk.)

suskal [→ **sursal**]

suskalmak Yorulmak. (Cuma *Simav –Kü.)

susma (I) **1.** Dokuma kemer. (Aziziye *Ereğli –Kn.) **2.** Kundağın üstüne sarılan süslü sargı. (–Ur.) **3.** Çadırın üstünde süs olarak kullanılan ensiz dokuma bağ. (Çukurkuyu *Bor –Nğ.) **4.** Üçgen ya da dörtgen biçiminde ipekle işlenmiş kumaş. (–Kn.) **5.** Toprak evin damına

konulan daire biçimindeki keçeyi yere bağlayan geniş ipler. (Yeniköy *Ereğli –Kn.)

susma (II) **1.** Hamam takımı, havlu. (*Kozan –Ada.) **2.** Başörtüsü. (*Senirkent, *Uluborlu –Isp.)

sust Gevşek. (*Erciş –Vn.)

susta Çıtçıt. (–Sm.; *Bulancak –Gr.; *Bor –Nğ.; *Karaisalı, –Ada.; Limasol –Kıbrıs)

sustalı Kıvrak yürüyen : *Şu sustalıya bak.* (Lefkoşe –Kıbrıs)

sustuñ Susun! (*Düzce –Bo.)

susturuş Motorun sesini azaltmak için dışarı uzanan borunun ucuna takılan susturucu. (*Tarsus ve köyleri –İç.)

susu [→ **sası** (I)]

susulamak Bahçe ya da bostan sulamak. (Orhana *Anamur –İç.)

susun (I) [**susün**] Ense, boyun arkası. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; Köşektaş *Avanos –Nş.; –Nğ.)

[**susün**] : (–Ba.; –Çr.; *Haymana –Ank.; *İncesu –Ky.)

susun (II) Ekmek. (–Çr.)

susur [→ **susığırı**]

susuramak Susamak. (Orhana *Anamur, *Silifke –İç.)

susurmak Susmak. (Becili *Silifke–İç.)

susuru [→ **susığırı**]

susu susu [→ **susam susam**]

susün [→ **susun** (I)]

su süzme Ayran süzmesi : *Su süzmesi rençberin kış kattığı.* (–Gaz.)

sutal İşsiz güçsüz, haylaz, serseri. (*Ahlat –Bt.)

su tandırı Su çevirisi, girdap. (*Pınarbaşı –Ky.)

sutara Gümüş ya da altından yapılmış bilezik : *Kolunda gümüş sutara var.* (*Divriği –Sv.)

sutaşı Giysilere dikilen bir çeşit süslü şerit. (–Ky.)

sutavuğu Kara renkli, parmakları yarım perdeli bir çeşit yaban ördeği. (–Sm.)

sutereği Irmak ve derelerin kıyılarında suyun yatağına doğru uzanan kil tabakaları. (*Pınarbaşı –Ky.)

suteresi Yabanıl tere. (Gönen –Isp.)

sutikesi Sıtma etkisiyle büyüyen dalak. (*Şavşat –Ar.)

sut köpüğü gibi inmek Öfkesi geçmek. (Köşker –Krş.)

sutluk [→ **suluk** (I) **-1**]

sutlüğen Sütlüğen. (Danışman *Fatsa –Or.)

su toplamak Yara irin toplamak, şişmek. (*Bor –Nğ.)

sutubuğda Alın yazısı, Tanrı buyruğu. (*Lâpseki –Çkl.)

sutuğlen [→ **suuçan**]

sutuluğu Kurbağa. (Susuzşahap, Cevizli *Akseki –Ant.)

su tüfeği Boş söz : *Alinin dedikleri hep su tüfeği inanmayın.* (Ziyere *Merzifon –Ama.)

sutüğülen [→ **suuçan**]

sutüvlen [→ **suuçan**]

sutüydü [→ **suuçan**]

sutüyen [→ **suuçan**]

suuçan [**sutuğlen, sutüğülen, sutüvlen, sutüydü, sutüyen, suuçtu, suuçtuğu -1**] Çağlayan, düden. (Direksene *Eğridir, *Uluborlu –Isp.;*Çıldır köyleri –Kr.; –Sv.)

[**sutuğlen**] : (–Ada.)

[**sutüğülen**] : (Tuzla –Ada.)

[**sutüvlen**] : (Tekeler *Silifke –İç.)

[**sutüydü**] : (Kızılkeçili *Edremit –Ba.)

[**sutüyen**] : (*Edremit –Ba.)

[**suuçtu**]:(*Mustafakemalpaşa–Brs.)

[**suuçtuğu -1**] : (*Eğridir köyleri –Isp.; İnar –Brd.; *Mut köyleri –İç.)

suuçduğu [**suuçtuğu -2**] Çağlayanın dökülmeye başladığı yer. (*Ermenek –Kn.)

[**suuçtuğu -2**] : (Afşar *Hadım –Kn.)

suuçtu [→ **suuçan**]

suuçtuğu 1. [→ **suuçan**] **2.** [→ **suuçduğu**]

suüstüne çıkmak Ayakyoluna gitmek: *Ahmet suüstüne çıktı.* (Azerbaycan göçmenleri –Ama.)

suv Su. (Çilehane *Reşadiye –To.)

suva (I) [→ **suvak** (I)]

suva (II) [→ **sıva** (I)]

suva (III) Balkon. (*Afşin –Mr.)

suva (IV) Ayakyolu, helâ. (–Sm.)

suvacı [→ **suağacı**]

suvacık [**suvaşık** (I)] Üzüntüden ağlayacak gibi olma, gözleri dolma: *Gözleri suvacık suvacık* oldu. (Yendiğini *Tlgın –Kn).

[**suvaşık** (I)] : (*Bor –Nğ.)

suvak (I) [**sıva** (I), **sıvga** (I), **suva** (I), **suvağ, suvaḫ**] Sıva, badana. (–Rz.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; Sadıkali *Hacıbektaş –Nş.; *Bor –Nğ.; –Ada.)

[**sıva**(I)] : (Yeniköy –Ba.; *İnegöl –Brs.; Ağlı *Küre –Ks.; *Bor –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**sıvga** (I)] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

[**suva** (I)] : (*Afşin –Mr.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Antakya –Hat.)

[**suvağ**] : (*Erciş –Vn.)

[**suvaḫ**] : (*Erciş –Vn.)

suvak (II) Suç atma, iftira : *Kuru suvaklardan beri olasın.* (Karaptal –Sm.)

suval Soru. (–Gaz.)

suvalçan [→ **soğulcan**]

suvalmak Azalmak. (Rumeli göçmenleri, Güleç *Biga –Çkl.; *Çarşamba –Sm.)

suvamak Sıvamak. (–Gaz.; *Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)

suvan Soğan. (Genek *Yatağan –Mğ.)

suvap [→ **suvat -1**]

suvarı Binici, atlı. (–Md.)

suvarilik Pantolon ya da don dizlerine vurulan yama. (*Yalvaç ve çevresi –Isp.)

suvarmak [**su virmek**] Sulamak, su içirmek. (–Isp.; –Dz. köyleri; Karadoğan *Ödemiş, *Bergama –İz.; –Ba.; *Düzce –Bo.; –Ks.; –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ks.; –Ezm.; –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Birecik –Ur.; *Kilis –Gaz.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; –Nş.; *Bor –Nğ.; –Kn.)

[**su virmek**] : (*Bor –Nğ.)

suvarmılık Dişbudak ağacı. (–Kn.)

suvaşık (I) [→ **suvacık**]

suvaşık (II) Sırnaşık, şımarık (çocuk için). (Alibey *Çumra –Kn.)

suvaşmak (I) Sıvaşmak, bulaşmak : *Üstüne başına hep çamur suvaşmış.* (*Bor –Nğ.)

suvaşmak (II) Başlamak, sarılmak : *İrkenden işe suvaştılar.* (*Bor –Nğ.)

suvat [**sıvat** (II), **suvap, suvla**] **1.** Çay, dere kıyılarında hayvanların su içmesine elverişli yer. (Tokat–Es.; *Çıldır –Kr.; Üçkuyu –Ky.; Yendiğin *Ilgın, Hatip, Kolukısa –Kn.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**sıvat** (II)] : (*Çal –Dz.; *Nazilli –Ay.; *Menemen –İz.; Narlıdere

–Mn.; Yeniköy –Ba.; *Lâpseki, *Ezine –Çkl.; –Es.; *Malkara –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

[suvap] : (–İz.)

2. Göze, pınar, kaynak. (Zencidere –Ky.) **3.** Su kıyısı, sahil. (–Ada.) **4.** Sulu bölge, sulak yer. (*Bor –Nğ.; –Kn.)

[suvla] : (–Uş.)

suvay [→ **subay** (I)]

suvermek Bir şeyin değerini düşürerek pazarlıkta anlaşmaya yanaşmamak : *Alışverişte suvermeyi pek sever.* (Genezin *Avanos –Nş.)

suvik Saçak. (*Arapkir –Ml.)

su virmek 1. [→ **suvarmak**] **2.** Çeliğe su vermek. (*Bor –Nğ.)

suvla [→ **suvat**]

suvmak Suskun durmak, yere bakmak. (Heriske –Ama.)

suvoy [→ **subay** (I)]

suvoymalı Bir, iki yaşında sığır. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

suvre Sağdıç. (*Ereğli –Kn.)

suya düşmek Bir iş gerçekleşmemek, gerçekleşemeyecek duruma gelmek. (*Bor –Nğ.)

suya gelmek Bitkiler sulanacak duruma gelmek. (*Bor –Nğ.)

suya girinmek Suya girmek, yıkanmak: *Bugün hava sıcak, çayda suya girinelim.* (Güvey, Karaköy, Horoz, Kurtlar *Yeşilova –Brd.)

suyakaçan Hamur çorbası. (*Ilgın –Kn.)

su yalağı Su bardağı. (Emirler *Mersin –İç.)

su yarığı Kuru dere. (Kuruçay *İliç –Ezc.)

su yarıntısı Su bölümü çizgisi. (–Ay. köyleri)

suyarpuzu Sunanesi. (–Ur.)

suyaşmah, suyaşmaḫ (I) [→ **suaşmaḫ** (I)]

suyaşmah, suyaşmaḫ (II) [→ **suaşmaḫ** (II)]

suya varmadan çemrenmek [suyu görmeden çemrenmek] İşin nereye varacağı belli değilken olmuş gibi davranmak, paçaları sıvamak. (*Bor –Nğ.)

[suyu görmeden çemrenmek] : (*Bor –Nğ.)

su yendirmek [→ **su indirmek**]

suyeşili Suya katılarak hazırlanan toz boya. (–Sm.)

su yirimi 1. Su yatağı. (Paşaköy *İpsala –Ed.) **2.** Küçük dere, ark, su cetveli. (Yalova *Eceabat –Çkl.)

suyolağı Suyolu. (*Sandıklı –Af.)

suyolu (I) [→ **suluk** (I) **-1**]

suyolu (II) Çizgi, yol (kumaş deseni için). (*Bor –Nğ.)

suyolu (III) Komşu bağ ve bahçelerinden geçen suyolunu izlemek amacıyla kullanılan gelip geçme hakkı. (*Bor –Nğ.)

su yörümek [su yürümek] Ağaçlar yeşermek, canlanmak : *Ağaçlara su yürüdü, bahçası olanlara iş çıktı yiniden.* (*Bor –Nğ.)

[su yürümek] : (*Bor –Nğ.)

suytara Birkaç keçiyolunun birleşmesinden oluşan büyük yol. (Parafça –Tk.)

suyu başından kesmek Bir işi en yetkili kimseye baş vurarak kesin sonuca bağlamak : *Suyu başından kesseydin işin böyle sürneşip durmazdı.* (*Bor –Nğ.)

suyu bellemek Suyu bırakmak, salmak : *Harığın suyunu bizim çayıra*

ele belledim ki! (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

suyu çekilmek Ağaçların yeşermesi dal budak salması durmak : *Suyu çekildi gayrı ağaçların, budayabilirsin.* (*Bor –Nğ.)

suyu çekmek İnanışa göre bir yerin havası suyu kişiyi oraya gelmeye zorlamak, çekmek : *Doğup büyüdüğü yirin suyu çekiyor insanı.* (*Bor –Nğ.)

suyu görmeden çemrenmek [→ suya varmadan çemrenmek]

suyuk Sıvı. (–Isp.)

suyu kesik değirmene dönmek Gürültü patırtı kesilmek, sessizlik olmak. (*Bor –Nğ.)

suyum Biraz, bir parça. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

suyungözü [**suyurdu**] Kaynak, pınar : *Haydin suyun gözüne gidelim.* (*Sütçüler –Isp.; Dindebol *Ermenek –Kn.)

[**suyurdu**] : (–Sv.)

suyunközü Suya düşen cemre, ikinci cemre. (Cingife –Gaz.)

suyuñ otoyu Suyun öte yanı, suyun öte geçesi : *Sen suyuñ otoyunda, men bu otoyunda ne gayrém el yetmer, un çatmér, sen o geçede ben bu geçede, ne yapayım.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

suyunu almak Bitkiler suya kanmak, gereksindiği oranda su almak : *Bu ağaçlar suyunu iyi alamıyorlar, önlerine köstek yapmalı.* (*Bor –Nğ.)

suyurdu [→ suyungözü]

suyurgatmak Yüzüne karşı övülmek, armağan ya da ödül almak.(*Kırkağaç –Mn.)

suyu samık Suyu kesik (değirmen için). (Danışman *Fatsa –Or.)

suyu sili galmamak Suyunu çekmek, suyu kalmamak. (*Bor –Nğ.)

suyuşmah Gizlice kaçmak, uzaklaşmak, sıvışmak : *Osman döğüş olanda ordan ele suyuştu ki!* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

suyutkunu Beceriksiz, inceliksiz, kaba (kimse). (Ağlı *Küre –Ks.)

suyu, toprağı çekmek İnanışa göre ölüp gömüleceği yere bilmeden gitmek. (*Bor –Nğ.)

su yürümek [→ su yörümek]

sübay [→ subay (I)]

sübe (I) **[→ söbe (I)]**

sübe (II) Aşık oyununda, aşığın çizgi üstünde kalma durumu. (–Krş.)

sübek (I) **[→ sibek (I) -1]**

sübek (II) Yayık. (–Çkl.)

sübek (III) **[→ sömek (I) -1]**

sübere [**sübereğe, sübereği**] Mantı. (Çanıllı *Ayaş, *Güdül –Ank.)

[**sübereğe**] : (Keşanuz –Ank.)

[**sübereği**] : (Kavak *Yıldızeli –Sv.)

sübereği [→ sübere]

sübi cemberek Öküzlerin yüzlerinde şişkinlikle beliren bir hastalık. (Kızılca *Hadım –Kn.)

süblüğü Çaydanlık ve testi ibiği. (*Alanya –Ant.)

sübsübü [→ sipsi (I) -1]

sübü [→ söbü (I) -1]

sübür Sürü. (–Ml.)

sübürkü Süpürge. (İncekum *Silifke –İç.)

sübyan Ateş, nöbet. (*Çarşamba –Sm.)

sücce Verem. (–Nğ.)

süce Darının, ürünü alındıktan sonra, geriye kalanı. (Ergani –Ezc.)

süci [**sici, sücü, sünci**] Şarap. (*Lâpseki –Çkl.)

[**sici**] : (*Niksar –To.; –Kn.)

[**sücü**] : (–İz.)

[**sünci**] : (*Ünye –Or.)
sücü [→ **süci**]
sücük **1.** Simit biçimine konulmuş taze peynir. (Dağ köyleri –Rz.) **2.** Peynirin, lorun süzülüp alındıktan sonra, geriye kalan suyu. (*Bayburt –Gm.; –Ezc.)
süd Süt. (–İç.)
südcü Sürünün başında giden koyun. (–Krş.)
süddü aş Sütle haşlanmış yarmadan yapılan bir çeşit çorba. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
süddüyen [→ **sütlén**]
süde Hayvanların yediği bir çeşit ot. (*Ahlat –Bt.)
südeçalan Yoğurt mayası. (*Erciş –Vn.)
südemen [→ **südümen**]
südlüsarı Kışa kadar kalan bir çeşit sarı incir. (*Antakya –Hat.)
südlüvan [→ **sütlén**]
südü bozuk [**südü cımbıldak**] Soysuz. (*Bor –Nğ.; Gödene *Akseki–Ant.)
[**südü cımbıldak**] : (Yassıören *Senirkent –Isp.)
südü cımbıldak [→ **südü bozuk**]
südük Sidik. (*Merzifon –Ama.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; Vazıldan *Divriği –Sv.; –Yz.)
südüklemek İşemek. (*Merzifon –Ama.)
südüklüğü tutulmak İşemekte güçlük çekmek. (–Gaz.)
südük torbası Sidik torbası. (–Sv.)
südümek Yemek : *Gurvan olam südü!* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
südümen [**südemen**] Mayayı tam tutmamış yoğurt. (Acıgöl –Nş.)
[**südemen**] : (*Gürün –Sv.)
südü sümüğü temiz Soyu sopu temiz. (*Bor –Nğ.)
südüzü Dinlendirilince, sütün üstünde biriken kaymak. (*Erciş –Vn.)
süen Kazık. (İbrahimözü *Göynük –Bo.)
süfer Bir çift hayvanın taşıyamadığı arabaya iki çift koşma durumu. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
süflü Bakımsız, sünepe. (*Bozdoğan –Ay.)
süfün Değirmene su veren oluğun ucu. (–Ada.)
süfür Sahur. (*İzmit –Kc.)
sügü [**süğün, sülün**] Buzağı. (Eskipazar *Çerkeş –Çkr.)
[**süğün**] : (*Orhangazi –Brs.)
[**sülün**] : (–Ezm.)
süğdün Saklambaç. (Karabüzey *Araç –Ks.)
süğdürmek Suyun yüzünde taş kaydırmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
süğe (I) Köşe. (Balçova –İz.)
süğe (II) Öküz arabasında, kasanın köşelerinde dik duran sırıklardan biri. (Korna –İst.)
süğen [→ **söğen -1**]
süğğün (I) Taze filiz, dal. (Şapçılar *Çal –Dz.)
süğğün (II) Az eğimli, uzun, düzgün (burun için). (Yörükler *Çivril–Dz.)
süğlām [→ **süğlem**]
süğlem [**süğlām, sülā** (I), **sülem, süvlem**] Düzgün, pürüzsüz, doğru. (Peşman *Daday –Ks.)
[**süğlām**]: (Danışman *Fatsa –Or.)
[**sülā** (I)] : (Yenice *Simav –Kü.; *Kızılcahamam –Ank.; *Bor –Nğ.)
[**sülem**] : (Çağa *Gerede –Bo.)
[**süvlem**] : (Yassıtaş –Or.)
süğlüç [**süğüş** (II), **sümgüç, sümüç, sümüş**] Baş ve işaret parmaklarının gergin açılmasıyla oluşan ölçü. (Çakallı *Kavak –Sm.)

[**süğüş (II)**] : (–Ks.)
[**sümgüç**] : (*Kavak –Sm.)
[**sümüç**] : (–Sm.; Arpaköy *Ünye –Or.; *Tirebolu –Gr.)
[**sümüş**] : (–Sm.; –Gr.)

süğlüm [süğlün, sülā (II)] İnce, uzun ve düzgün olan. (*Kurşunlu –Çkr. *Koyulhisar –Sv.; Genezin –Nş.)
[**süğlün**] : (*Mecitözü –Çr.)
[**sülā (II)**] : (–Krş.)

süğlüm büklüm Süklüm püklüm. (*Bor –Nğ.)

süğlün [→**süğlüm**]

süğmek (I) 1. [→ **süymek (I) -2**] **2.** Eğirmek, düzelterek uzatmak. (Söğüt –Dz.; Çukurköy –İz.; *Ürgüp –Nğ.) **3.** [→ **süymek (I) -1**]

süğmek (II) [**süğülmek, süymek (II) -3, süzükmek, süzülmek (I) -1**] **1.** Sapmak, kaymak. (Yeniköy *Osmaniye –Ada.) **2.** Yıldız kaymak. (Camili –Ant.)
[**süğülmek**] : (*Ermenek –Kn.; –Ant.)
[**süymek (II) -3**]: (Kösedere *Karaburun –İz.; Sarıvadi *Ermenek –Kn.; Yeniköy *Serik –Ant.)
[**süzükmek**] : (Eğiste *Hadım –Kn)
[**süzülmek (I) -1**] : (Karapapak Türkleri –Kr.)

süğmek (III) Sözle aşağılamak. (*Lüleburgaz –Krk.)

süğmen Terlik. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

süğnük [→ **süngüllük**]

süğret Fotoğraf. (Peşman *Daday –Ks.)

süğsük Boyun, boğaz. (–Nş.; –Kn.)

süğsün [→ **süksün (I) -1**]

süğsünü düşmek Süngüsü düşmek, başı öne eğilmek. (*Bor –Nğ.)

süğsünü düşük [sümsürüğü düşük] Başı önüne eğik, süngüsü düşük. (*Bor –Nğ.)
[**sümsürüğü düşük**] : (–Ada.)

süğük (I) [→ **sivik -1**]

süğük (II) [→ **sümüḫ, sümük (I)**]

süğülemek Merdaneyi saban demirine takıp, tarlanın yüzünden geçirerek tohumları toprakla örtmek. (*Yeşilova –Brd.)

süğüllik [→ **süngüllük**]

süğülmek [→ **süğmek (I) -2**]

süğüm (I) [→ **süyüm (I)**]

süğüm (II) Fesin iki yanına takılan altın dizisi. (Çöplü *Çivril –Dz.)

süğüm (III) [→ **su (I) -1**]

süğümsüz Pisboğaz. (–Ezm.)

süğün [→ **sügü**]

süğüntü Uzantı. (–Ant.)

süğünük Ormanda yetişen bir çeşit ağaç. (*Şebinkarahisar –Gr.)

süğür Uğur, şans. (–Ank.; –Nğ.)

süğü, süğū (I) Tarlanın yüzüne saçılan tohumun, toprakla örtülmesi için sabanın demirine geçirilen merdane. (*Yeşilova köyleri –Brd.; Eskipazar *Çerkeş –Çkr.)

süğü, süğū (II) Çoban. (*Karaman –Kn.)

süğüş (I) Sersem, beceriksiz. (Afşartarakçı *Gerede –Bo.)

süğüş (II) [→ **süğlüç**]

süğüt elması Söğüt elması da denilen yeşil renkli yaz elması. (–Gm.)

süik Damın çevresi. (–Ada.)

süke Kaba. (Kıranbergaz –Çkl.)

sükgem [sükkām, sükkem] Nezle, grip. (*Yalvaç –Isp.)
[**sükkām**] : (Kışla –Zn.)
[**sükkem**] : (*Devrek –Zn.; –Bo.)

sükkām [→ **sükgem**]

sükkem [→ **sükgem**]

sükre Su tası. (*Lâpseki –Çkl.; –Ml.)

süksün (I) [**süğsün**] **1.** Ense. (Kocaburgaz *Erdek –Ba.; *Gölpazarı –Bil.; –İst.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; Sarayköyü –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Niksar, Sanusa, Ferenge *Erbaa –To.; –Sm.; *Ünye –Or.; *Silvan –Dy.; –Kn. ilçe ve köyleri; Ovacık *Silifke –İç.; *Gazipaşa, *Alanya, Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**süğsün**] : (*Taşova, *Merzifon köyleri –Ama.; *Gemerek –Sv.; –Ky.; –Krş.; *Avanos köyleri, Göre *Ürgüp –Nş.; –Nğ. ve çevresi; –Kn.; *Tarsus –İç.; *Alanya –Ant.) **2.** Eğri boyunlu. (Kilimli –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.) **3.** Surat, yüz. (*Silifke –İç.)

süksün (II) İçgücü, moral. (Peşman *Daday –Ks.)

süksüncek Öne eğik duran, kambur. (*Niksar –To.)

süksün kütüğü Ense kökü. (*Şebinkarahisar –Gr.)

süksünü düşük [**süksünü eğri**] **1.** Sürekli öne eğik duran, başını eğik tutan. (Bayadı –Or.; *Ermenek –Kn.) **2.** Somurtkan, suratı asık. (*Mut köyleri –İç.)
[**süksünü eğri**] : (*Silifke –İç.)

süksünü eğri [→ **süksünü düşük -2**]

süksünü ergi Uyuşuk. (*Gazipaşa –Ant.)

sükü Mızrak. (*Lâpseki –Çkl.)

sükür Balıkçıların nehirde yaptıkları set. (–Dy.)

sülā (I) [→ **süğlem**]

sülā (II) [→ **süğlüm**]

sülbük İbrik emziği. (*Alanya –Ant.)

sülçük Dolu. (*Araç –Ks.)

süldüğen [→ **sütlēn**]

süldür Çelikçomak oyunu. (Bayadı –Or.)

süldürmen Kalp. (Elmacık –Brd.)

süle Ahmak. (*Bodrum –Mğ.)

sülefe Eliaçık. (Dinek *Sivrihisar –Es.)

süleğegabağı Bir yanından oyularak, kurutulan ve kap olarak kullanılan sukabağı. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

süleğen Astar olarak kullanılan bir çeşit kızıl boya. (*Bor –Nğ.)

sülehlik Sahtiyandan yapılmış, iki üç katlı ve gözlü, enli bir çeşit kemer. (*Antakya –Hat.)

sülek [→ **sülepe** (I)]

süleke (I) Hamamda, baş altına konulan tahta parçası, kütük. (*İskilip –Çr.)

süleke (II) [→ **sülepe** (II)]

sülem [→ **süğlem**]

sülemancık [→ **süleymancık** (I)]

sülemen [**sülen** (I), **sülüman, sülümen** (I), **sümükleğen, sümüklen**] Salyangoz. (Yeniköy –Ba.)
[**sülen** (I)] : (–Ant.)
[**sülüman**] : (Çamavlu *Bergama –İz.)
[**sülümen** (I)] : (Pınarbaşı *Bayramiç –Çkl.)
[**sümükleğen**] : (–Dz. köyleri; *Tire –İz.)
[**sümüklen**] : (Honaz –Dz.)

sülemeni Bir çeşit at hastalığı. (Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.)

sülen (I) [→ **sülemen**]

sülen (II) İyi bükülmemiş ip. (*Şebinkarahisar –Gr.)

sülenbent Binek atlarının göğsüne takılan sahtiyan göğüslük. (*Kozan –Ada.)

sülenke Bir çeşit kaydırak oyunu. (–Yz.)

sülep Aşınmış, silinmiş, yalama olmuş. (–Ada.)

sülepe (I) [**sülek, sülepene, süllüm** (II), **sülpeli, sülpeşik**] Sünepe. (*Mudanya –Brs.; *Sivrihisar–Es.; –Ks.; *İskilip –Çr.; –Vn.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; *Seydişehir –Kn.; –Gaz.)

[**sülek**] : (Peşman *Daday –Ks.)

[**sülepene**] : (Karakoca *Karacabey –Brs.)

[**süllüm** (II)] : (Söğüt –Dz.; –Çr.; –Sv.)

[**sülpeli**] : (–Dz.; –Ank.)

[**sülpeşik**] : (–Brd.)

sülepe (II) [**süleke** (II)] Kaydırak oyununda kullanılan yassı taş. (–Ur.)

[**süleke** (II)] : (–Mr.)

sülepene [→ **sülepe** (I)]

süleyman [**süleymeni**] Atın karnında ya da sağrısındaki şişlik. (Kamber –Ky.)

[**süleymeni**] : (Misis –Ada.)

süleymancık (I) [**sülemancık, süleymencik** (I), **sülmancık**] Kertenkele. (Kızılyer *Buldan –Dz.)

[**sülemancık**] : (–Brd.)

[**süleymencik** (I)] : (Çığrı *Dinar –Af.; *İvrindi –Ba.)

[**sülmancık**] : (Dalyan –Mğ.)

süleymancık (II) Tavuk ve benzeri hayvanların yüreği. (*Tire –İz.)

süleymen Yürek. (*Ayaş köyleri –Ank.)

süleymencik (I) [→ **süleymancık** (I)]

süleymencik (II) Kırmızı çiçekli, yumru köklü bir bitki. (Mezitli *Mersin –İç.)

süleymeni [→ **süleyman**]

sülgi Yumuşayıp kendini salma, uzama. (*Lâpseki –Çkl.)

sülgü [→ **silgi** (I) **-1**]

sülgüç [→ **silgiç** (II)]

süllük (I) Horoz. (*Çayıralan –Yz.)

süllük (II) Üzüm bağı. (*Divriği –Sv.)

süllüm (I) [**sülum, sülüm** (I), **sümbül** (III)] Merdiven. (–Ay.; –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Gaz.; –Mr. ilçe ve köyleri; *Reyhanlı –Hat.; Tekerahma *Gürün –Sv.; –Ank.; –Nğ.; Haruniye *Bahçe –Ada.; Belenkeşli –İç.)

[**sülum**] : (–Gaz.)

[**sülüm** (I)] : (–Mr.; *Develi –Ky.)

[**sümbül** (III)] : (Ayakhcaoluk, Yusufhacılı –Mr.)

süllüm (II) [→ **sülepe** (I)]

süllüm (III) Dibi dar, üstü geniş tas. (*Besni –Adı.)

sülmancık [→ **süleymancık** (I)]

sülöşük Yumuşak. (*Ereğli –Zn.)

sülpeli [→ **sülepe** (I)]

sülpeşik [→ **sülepe** (I)]

sülpük (I) Sarkık, gevşek. (*Lâpseki –Çkl.)

sülpük (II) [→ **sölpük** (I) **-2**]

sülpümek [→ **sölpümek -2**]

sülsal Kılıksız. (–Ks. ve çevresi)

süluğotu Bir çeşit bitki. (İmamuşağı *Silifke –İç.)

süluk [→ **sülük** (IV)]

sülum [→ **süllüm** (I)]

sülü (I) Çelikçomak oyununda kullanılan kısa ve uçları sivri çubuk. (–Ml.)

sülü (II) [→ **sümsük** (I) **-1**]

sülüdeynek Çelikçomak. (–Ml.)

sülüf Yanağa dökülen saç, zülüf. (–Ant.)

sülük (I) Cevizin erkeklik organı. (*Gelendost –Isp.; Söğüt, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Erkilet –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

sülük (II) Sarkıt, akarken buz tutmuş su. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

sülük (III) Asma fışgını. (Bereketli *Tavas –Dz.)

sülük (IV) [**süluk**] Salyangoz. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; Bayadı –Or.; *Akkuş –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Yanpar *Mut ve köyleri –İç.)

[**süluk**] : (Tekeler *Silifke –İç.)

sülük (V) [→ **sıklık** (I)]

sülükaşı Uzun parçalara ayrılmış hamurun haşlanıp, üstüne yağ ve ceviz dökülmesiyle yapılan yemek. (–Isp.)

sülüklemek Zorla götürmek, kaçırmak. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

sülüklü Çamdan yapılmış su bardağı. (*Bucak –Brd.)

sülüklü kavun Doğal olarak kabuğu dilimli, kışlık kavun. (Sarıcaeli –Çkl.)

sülüklüpancar Pazı, orum, makulatum. (–Gaz.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

sülük para Üstündeki yazı ve tuğrası silinmiş para. (*Erciş –Vn.)

sülük yapmak Haşhaşla bir çeşit yiyecek yapmak. (*Yeşilova –Brd.)

sülüm (I) [→ **süllüm** (I)]

sülüm (II) Uzun. (*Bozdoğan –Ay.; *Ula –Mğ.)

sülüman [→ **süleman**]

sülümen (I) [→ **sülemen**]

sülümen (II) Tavuk vb. hayvanların yüreği. (*Serik –Ant.)

sülümsük Pisboğaz. (–Ba. ve çevre köyleri)

sülün [→ **sügü**]

sülüngü [→ **sönge -1**]

sülünk etmek Küçülmek, alçalmak. (Peşman *Daday –Ks.)

sülürgür [→ **sönge -1**]

sümaleke Şimşek. (Sala –Brd.)

sümāye Boşuna : *Sümāye çenesini yoruyor*. (*Bor –Nğ.)

sümbe Utanmaz, arsız. (Akköy *Söğüt –Bil.)

sümbeç Her şeye karışan. (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.)

sümbiye [→ **sümsük** (I) **-1**]

sümbü [→ **söbe** (I)]

sümbül (I) Başak. (*Erciş –Vn.)

sümbül (II) Küçük sele. (İsmetpaşa –Ml.)

sümbül (III) [→ **süllüm** (I)]

sümbül (IV) Evlilik dışı doğan çocuk, piç (argo). (*Sarıyer –İst.)

sümcük [→ **sümdük**]

sümcüklük [→ **sümdüklük**]

sümdük [**sömtük -1, sümcük, sümtük** (I), **sümsük** (I) **-2, sümsüyh, sündük** (I)] Arsız, açgözlü, başkasının yediğinden isteyen. (Kayı, Çığrı *Dinar –Af.; –Isp. ilçe ve köyleri; Başpınar *Tefenni –Brd.; –Dz. ilçe ve köyleri; Yazırlı *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; –İz. ilçe ve köyleri; Gelenbe *Kırkağaç, *Kula –Mn.; –Ba.; *Gölpazarı, Akköy, Zeyve *Söğüt –Bil.; *Alayunt –Kü.; Tokat, Bozan, Aşağı Ilıca –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Çkr.; *Sungurlu, *İskilip –Çr.; *Gümüşhacıköy –Ama.; *Afşin –Mr.; –Ur.; *Antakya –Hat.; *Güdül, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Develi, Zencidere, Erkilet –Ky.; *Ürgüp –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn. ilçe ve köyleri; Büyük Çaylı, Küçük Çaylı *Dörtyol –Hat.; *Karaisalı, Gâvurdağı *Osmaniye, Tuzla –Ada.; –Mr. ve çevresi; Civanyaylağı *Mersin –İç.; Kınık *Fethi-

ye, *Akseki, Bağyaka *Finike –Ant.; *Milâs –Mğ.; –Ed.; *Malkara –Tk.; Şumnu, Bulgaristan)

[**sömtük -1**] : (–Yz.)

[**sümcük**] : (Çiftepınar *Mersin–İç.)

[**sümtük** (I)] : (–Çkl.; *Kandıra –Kc.; *İskilip –Çr.; –Ur.; *Şarkışla –Sv.; Topaç, Mamure –Yz.; Sarılar, Genezin *Avanos –Nş.; Kalkan *Kaş, Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**sümsük** (I) **-2**] : (Bereketli *Tavas –Dz.; *Ödemiş –İz.; *Mudanya –Brs.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; *Merzifon köyleri –Ama.; *Zile –To.; *Kurşunlu –Çkr.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Sm.; –Gr. ilçe ve köyleri; Parak *Alucra –Gm.; –Or. ilçe ve köyleri; Cenciğe –Ezc.; Bağlıca, Karlı *Ardanuç –Ar.; *Ağın –El.; –Ur.; –Gaz.; Hacılyas *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; *Keskin, Çanıllı *Ayaş, Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; *Bünyan –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Milâs –Mğ.)

[**sümsüyh**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**sündük** (I)] : (–Uş.; *Sarayköy, *Çal, Irgıllı *Çivril –Dz.; *Bayındır –İz.; Yeniköy –Ba.; Karamanca *Gediz –Kü.; –Bo.; Çepni *Gemerek –Sv.; –Krş.; Yoğunpelit *Beypazarı, Şabanözü *Polatlı –Ank.; –Ky.; Kılbasan *Karaman –Kn.; *Feke, Mağara *Saimbeyli –Ada.; *Mut ve köyleri, Arslanköy *Mersin –İç.; *Milâs –Mğ.)

sümdüklenmek [**sümsüklemek** (II), **sümsüklenmek** (I), **sümsünmek, sümtüklenmek** (I)] Arsızlık, pisboğazlık etmek, bir yere istenmediği halde sokulmak. (–Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; *Bayındır –İz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *İskilip –Çr.; *Antakya –Hat.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Çandır *Serik –Ant.)

[**sümsüklemek** (II)] : (*Kurşunlu –Çkr.)

[**sümsüklenmek** (I)] : (–Ks.; *Merzifon –Ama.; *Çarşamba –Sm.; Bağlıca, Akarsu *Ardanuç –Ar.; Cenciğe –Ezc.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.)

[**sümsünmek**] : (*Bor –Nğ.)

[**sümtüklenmek** (I)] : (*Sivrihisar –Es.)

sümdüklük [**sümcüklük**] Arsızlık, pisboğazlık, başkasının yiyeceğinden isteme. (*Bor –Nğ.)

[**sümcüklük**] : (Çiftepınar *Mersin –İç.)

süme (I) [→ **sümek** (I) **-1**]

süme (II) Biçim. (*Emirdağ –Af.)

sümeği [→ **sümeye -1**]

sümek (I) [**sömek** (II), **sömen** (I), **süme** (I), **sümen** (I) **-2, 3**] Taranmış yumak biçiminde yün. (*Çeşme –İz.; Büyükanafarta *Eceabat, Fili *Biga –Çkl.; Nilüfer –Brs.; *Alayunt, Kayı *Emet –Kü.; –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; Papasköy –Sm.; *Şebinkarahisar –Gr.; Sarıca *Gölköy –Or.; –Tr.; Zermut –Gm.; *Doğubayazıt –Ağ.; –Ezc.; *Hasankale –Ezm.; *Erciş –Vn.; –Dy.; *Ağın –El.; –Sv.; *Kızılcahamam –Ank.; Sarılar *Avanos –Nş.; Salkıma –Ky.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; *Keşan –Ed.; Manika *Saray –Tk.)

[**sömek** (II) : (*Bergama –İz.; –Bo.; Karamusa –Zn.; Peşman *Daday –Ks.; Kuzköy *Ünye –Or.; –Ky.; Kaşıkçı –Tk.)

[**sömen** (I)] : (Çepni *Mudurnu –Bo.; –Sn.; *Milâs –Mğ.)
[**süme** (I)] : (Sille –Kn.)
[**sümen** (I) **-3**] : (*Milâs –Mğ. ve köyleri)
2. Yün, iyi yün. (İhsaniye *Emirdağ –Af.)
[**sümen** (I) **-2**] : (*Bayramiç –Çkl.)

sümek (II) Bir çiğnemlik sakız. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

sümek (III) [→ **sömek** (I) **-1**]

sümek (IV) Çavdara benzer bir bitki. (Çöplü *Çivril –Dz.)

sümek (V) Pelte. (*Merzifon –Ama.; –El.)

sümeklenmek Peltelenmek, sümüklenmek. (*Merzifon –Ama.)

sümelek (I) [**sümenni, sümpeş**] Ahmak. (Hisarüstü *Keşap –Gr.)
[**sümenni**] : (Allahdeyen *Salihli –Mn.)
[**sümpeş**] : (İleydağı *Uluborlu –Isp.)

sümelek (II) **1.** [→ **sömelek** (I) **-1**] **2.** [→ **sömelek** (I) **-2**]

sümelen Bükülmüş yün yumağı. (*Sivrihisar –Es.)

sümeme Oranlayarak, usumuna : *Karanlıkta nasıl geldin? Sümeme geldim.* (Meki *Çubuk –Ank.)

sümen (I) **1.** Bükülmek için işlem görmüş tiftik. (*Acıpayam –Dz.; *Kızılcahamam köyleri –Ank.) **2.** [→ **sümek** (I) **-2**] **3.** [→ **sümek** (I) **-1**] **4.** Koyunun ilk kırkımından alınan yün. (Mormat *Ezine –Çkl.; Kuyucak –Es.)

sümen (II) Sığırların arkasında dolaşan küçük bir çeşit kuş. (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)

sümen (III) Yaba. (–Çkl.)

sümenlenmek Tembelleşmek. (Gebeciler *Simav –Kü.)

sümenni [→ **sümelek** (I)]

sümeşik Uyuşuk, tembel. (–Isp.; *Akseki –Ant.)

sümeşmek (I) Tembelleşmek. (–Krş.; *Akseki –Ant.)

sümeşmek (II) Dolaşmak, karışmak. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

sümeteye [→ **sümeye -1**]

sümeye [**sümeği, sümeteye, sümeyere -1, 2; sümeyi** (I), **sümüye**] **1.** Boşuna. (–Es.; *Bafra –Sm.; *Divriği –Sv.; –Kn. ilçe ve köyleri; *Mut ve köyleri –İç.; *Akseki –Ant.; Çömlekçi *Bodrum –Mğ.)
[**sümeği**]: (Kuruçay *Çubuk –Ank.; Alkaran *Çumra –Kn.)
[**sümeteye**] : (*Seydişehir –Kn.)
[**sümeyere -1**] : (–Ada.)
[**sümeyi** (I)] : (*Beyşehir –Kn.)
[**sümüye**] : (*Akşehir –Kn.)
2. Körükörüne. (*Divriği –Sv.)
[**sümeyere -2**] : (*Mut ve köyleri –İç.)

sümeyere **1.** [→ **sümeye -1**] **2.** [→ **sümeye -2**]

sümeyi (I) [→ **sümeye -1**]

sümeyi (II) [→ **sümeymi**]

sümeymeden Düşünmeden. (Kışlacık –Ank.)

sümeymi [**sümeyi** (II)] Saf (kimse). (Tuzaklı *Gölpazarı –Bil.)
[**sümeyi** (II)] : (*Ağın –El.)

sümgüç [→ **süğlüç**]

sümiye [→ **sümiyeden**]

sümiyeden [**sümiye**] El yordamıyla, kestirmeden : *Ben bu işi sümiyeden yaparım.* (*Arapkir –Ml.; –Gaz.)
[**sümiye**]: (Hardaybeyli –Yz.; *Şarkışla ve çevresi –Sv.; Aziziye *Ereğli –Kn.)

sümiye söylemek Gerçek olup olmadığını bilmeden söylemek. (–Gaz.; –Ezc.)

sümlümtoy Bilgisiz. (*Adapazarı –Kc.)

sümmaḫidaş Mozayik. (*Antakya –Hat.)

sümmek (I) Dışarı fırlamak (bir nesne). (–Kn.)

sümmek (II) Saldırmak. (–Isp.)

sümmek (III) Kinlenmek. (Lâpseki –Çkl.)

sümpeki [→ **sümsük** (I) **-3**]

sümpeş [→ **sümelek** (I)]

sümsek [→ **sumsuk** (I) **-1**]

sümseklemek [→ **sumsuklamak -1**]

sümselemek Bir şey çalmak için çevrede sinsi sinsi dolaşmak. (Arslanköy *Mersin –İç.)

sümsesi eğri Yere bakan. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

sümsü Tütün çubuğu ucundaki, tütünün konulduğu yer. (–Ank.)

sümsük (I) [**sülü** (II), **sümbiye, sümpeki, sümsüm, sümtük** (II) **-2, sündük** (II) **-1**] **1.** Aptal, mıymıntı, sünepe. (*Kula, *Alaşehir –Mn.; *Ödemiş –İz.; –Ba.; Dayakadın *Çatalca –İst.; *Kandıra –Kc.; Kilimli –Zn.; –Sn.; –El.; –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**sülü** (II)] : (Üçkuyu –Dz.)

[**sümbiye**] : (*Elmalı –Ant.)

[**sümsüm**] : (*Eğridir köyleri –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Safranbolu –Zn.; Peşman *Daday –Ks.; –Sn.; *Bafra –Sm.; –Ezc.; Çepni *Gemerek –Sv.)

[**sündük** (II) **-1**] : (–Mn.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Fili *Biga, *Gelibolu–Çkl.; *Lüleburgaz–Krk.; –Ed.)

2. [→ **sümdük**] **3.** Sevimsiz, usandırıcı, yüzsüz. (*Ödemiş –İz.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Vn.; –Mğ.)

[**sümpeki**] : (Teke *Bergama –İz.)

[**sümtük** (II) **-2**] : (Çalış *Haymana –Ank.; Gödene *Akseki –Ant.)

sümsük (II) [→ **sumsuk** (I) **-1**]

sümsüklemek (I) [→ **sumsuklamak -1**]

sümsüklemek (II) [→ **sümdüklenmek**]

sümsüklenmek (I) [→ **sümdüklenmek**]

sümsüklenmek (II) Uyuşukluk etmek. (*Düzce –Bo.)

sümsük vurmak [→ **sumsuklamak -1**]

sümsüm [→ **sümsük** (I) **-1**]

sümsüme Yapışkan (kimse). (*Develi –Ky.)

sümsünlemek Onun bunun kapısında amaçsız gezmek. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

sümsünmek [→ **sümdüklenmek**]

sümsürmek [**sünkürmek**] Sümkürmek. (Söğüt –Dz.; *Mudanya –Brs.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

[**sünkürmek**] : (*Düzce –Bo.)

sümsürüğü düşük [→ **süğsünü düşük**]

sümsürük [**sünük** (II)] Sümük. (–Dy.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

[**sünük** (II)] : (Darıcı *Düzce –Bo.)

sümsürüklü Sümüklü, sürekli burnunu çeken. (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

sümsüyh [→ **sümdük**]

sümter Kırmızımtırak, küçük taneli, sert buğday. (*Gelendost –Isp.; Yarış *Emet –Kü.; Kasımlar *Gölpazarı –Bil.; –Es.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; –Gaz.; *Güdül, Keşanuz, Çanıllı *Ayaş, Elecik, Koyunbaba *Kalecik –Ank.)

sümtük (I) [→ **sümdük**]

sümtük (II) **1.** Boşgezen, kılıksız. (*Safranbolu –Zn.; Haliliye *Ceyhan –Ada.) **2.** [→ **sümsük** (I) **-3**] **3.** Herşeye karışan. (*Hayrabolu –Tk.) **4.** Uysal. (*Develi –Ky.) **5.** Yalancı. (–Zn.; –Ks.)

sümtüklenmek (I) [→ **sümdüklenmek**]

sümtüklenmek (II) Yaltaklanmak. (*Kandıra –Kc.)

sümüç [→ **süğlüç**]

sümüh, sümük (I) [**süğük, sümüyh**] Kemik. (Yoncalı *Doğubayazıt –Ağ.; Koyundere *Ahıska –Kr.; –Ezc.; –Bt.; *Erciş –Vn.; –Ur.; –Dy.; –Ml. ilçe ve köyleri; *Antakya –Hat.; *Divriği –Sv.; –Ada.; Azerbaycan)

[**süğük**] : (–Çr.)

[**sümüyh**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sümüh, sümük (II) Çatı saçağı. (Ören *Akçadağ –Ml.)

sümükleenböceği [→ **sümüklüböcü**]

sümükleğen [→ **sülemen**]

sümüklen [→ **sülemen**]

sümüklü [**sümüklübalığı**] Kayabalığı. (*Mudanya –Brs.; *Tirebolu –Gr.; –Rz.)

[**sümüklübalığı**] : (Rumelikavağı –İst.; Çardak *Lâpseki –Çkl.)

sümüklübalığı [→ **sümüklü**]

sümüklüböcü [**sümükleenböceği, sümüklüböycü, sümüklügengaz**] Kabuksuz salyangoz, sümüklüböcek. (Peşman *Daday –Ks.; *Ermenek –Kn.)

[**sümükleenböceği**]: (Keşanuz–Ank.)

[**sümüklüböycü**] : (*Bor –Ng.)

[**sümüklügengaz**] : (İsabey *Çal –Dz.)

sümüklüböycü [→ **sümüklüböcü**]

sümüklügengaz [→ **sümüklüböcü**]

sümülcemek (I) Yalvararak istemek. (*Banaz –Uş.; –Kü.)

sümülcemek (II) **1.** Bir şeyi almaya uzanmak. (Genezin *Avanos –Nş.) **2.** Bir şeyi almak için boynunu uzatmak (hayvan). (Tokat –Es.)

sümülük Dağınık. (Zencidere –Ky.)

sümündür [**sümündürü**] Bulgurun ufağı. (*Ahlat –Bt.; –Vn.; –Ur.)

[**sümündürü**] : (*Gürün –Sv.)

sümündürü [→ **sümündür**]

sümürcenmek Kadına cinsel istekle bakmak. (Akçakent –Gaz.)

sümürge Sömürülen, emilen nesne ya da kimse. (*Silifke –İç.)

sümürmek [→ **sömürmek**]

sümüş [→ **süğlüç**]

sümüye [→ **sümeye -1**]

sümüyeye Bilmeyerek, görmeyerek : *Sümüyeye piştov sıkma.* (–Ezc.)

sümüyh [→ **sümüh, sümük** (I)]

sünak Açgözlü. (Azerbaycan)

sünci [→ **süci**]

sündük (I) [→ **sümdük**]

sündük (II) **1.** [→ **sümsük** (I) **-1**] **2.** Uslu. (*Beykoz –İst.)

sündük (III) İnsana alışık oğlak, kuzu. (–Kü.)

sündük (IV) [→ **sindik** (I)]

sündük (V) Ahırlarda, eşik altındaki delik. (*Kemaliye –Ezc.)

sündüklenmek Uyuşuk uyuşuk gezmek. (Çukur *Karaisalı –Ada.)

sündürme (I) [**sündürmek** (II)] **1.** Taze peynir ve şekerle yapılan bir tatlı, höşmerim. (Küçükbahçe –İz.; Çıkrık *Mecitözü, *İskilip –Çr.; –Ant.; Selânik) **2.** Bir çeşit peynir. (Maydos *Eceabat –Çkl.) **3.** Yağda pişirilmiş peynir. (*Merzifon –Ama.; *Alucra –Gr.; Çepni *Ge-

merek –Sv.; –Kn.; Meydan *Mut –İç.)
[**sündürmek** (II)] : (*Merzifon –Ama.) **4.** Sahanda yumurta. (–Ada.)
sündürme (II) Lahana ve bulgurla yapılan bir yemek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
sündürme (III) Çok uzun boylu kimse. (*Bor –Nğ.)
sündürme (IV) **1.** Ev önündeki çıkma. (Sinanpaşa –Af.; Yassıören, Uluğbey *Senirkent, *Gelendost, İğdecik –Isp.; –Brd.; *Güney –Dz.; *Kula –Mn.; *Alayunt –Kü.; –Sn.; *Antakya –Hat.; Kavak *Yıldızeli –Sv.; –Ank.; –Nğ.; –Kıbrıs) **2.** Kiremitli çatıların, yapıdan taşan kesimi. (*Merzifon –Ama.)
sündürme (V) Mestlerin yanlarındaki lastikli bölüm. (*Sandıklı –Af.)
sündürmek (I) Bir şeyi çekerek uzatmak, esnetmek. (Fili *Biga –Çkl.; Tokat –Es.; –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *İskilip –Çr.; Kümbet *Arpaçay –Kr.; *Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.; *Yıldızeli, Çepni *Gemerek –Sv.; *Ermenek –Kn.; Kamışlı –Ada.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)
sündürmek (II) [→ **sündürme** (I) **-2**]
sündürmek (III) Ateşte el ısıtmak. (Yanpar –İç.)
sündürmek (IV) Durdurmak. (Vazıldan *Divriği –Sv.)
sündürük [→ **sünek** (I)]
sündürüm Bir yandan öbür yana uzatılmış sırık : *Bizim damın sündürümleri çürüyor.* (Çiftepınar *Mersin –İç.)
süne [→ **suna** (I) **-1**]
süneber Çamfıstığı. (*Antakya –Hat.)
süneç Esnek olma (için) : *Şu buğday çok özlü, hamuru süneç gibi uzuyor.* (Kenger *Kula –Mn.)
sünek (I) [**sunek, sündürük**] Esnek nesne: *Bu direk biraz sünek.* (*Düzce –Bo.; *Çarşamba –Sm.; *Milâs –Mğ.; Bulgaristan göçmenleri *Çorlu –Tk.)
[**sunek**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**sündürük**] : (Mara, Sayağzı *Silifke –İç.)
sünek (II) **1.** Cimri. (İncekum *Silifke –İç.) **2.** [→ **sünempe**]
sünek (III) Künklerde ince ağzın kalın yana girdiği yer, birleşme yeri. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
sünempe [**sünek** (II) **-2, sünenpe**] Uyuşuk, sümsük, sünepe. (*Düzce –Bo.)
[**sünek** (II) **-2**] : (*Ünye –Or.)
[**sünenpe**] : (*Düzce –Bo.)
sünenpe [→ **sünempe**]
süneşik [→ **süngülüç** (II) **-2**]
sünet (I) Ağaç nesnelerde tahtaların birbirine girerek tutturulduğu yerler. (*Bor –Nğ.)
sünet (II) Genç asma ve fidanların gövdelerindeki dibe yakın gereksiz sürgünlerini ilk kez budama işlemi : *Bu yıl çalı dikmelerinin sünet vaktıdır, üç yaşına girdiler.* (*Bor –Nğ.)
sünet (III) Sünnet. (Hasanoğlan –Ank.)
sünet deliği Sabanda oku tutak denilen bölüme geçirmek için açılan delik. (İsgöbü –Ky.)
sünet etmek [**sünetlemek** (I)] Yeni dikilen bağın gereksiz sürgünlerini ilk kez budamak. (–Krş.)
[**sünetlemek** (I)] : (*Bor –Nğ.)

sünetlemek (I) [→ **sünet etmek**]

sünetlemek (II) Tabaktaki yemeğin tümünü bitirmek : *Sahanda yimek galmasın sünetliyiver.* (*Bor –Ng.)

sünetlemek (III) Birbiri içine girecek tahta parçalarını düzeltmek, rendelemek : *Masanın ayaklarını sünetlemedik henüz.* (*Bor –Ng.)

sünetlik Sünnet olan çocuğa verilen armağan. (–Isp.)

sünetliot Tahıl içine karışan, ucu tüylü ve kara, zararlı bir çeşit ot tohumu. (*Keçiborlu –Isp.)

sünge [**süngü** (I), **süngüye, süpürkeç**] Ucunda ıslak bez bulunan, fırındaki kızgın külleri süpürmeye yarayan sırık. (Kesre –İz.; Çeltikçi *İnegöl, Kirazlı –Brs.; *Bozüyük –Bil.; –Es.; *Geyve –Kc.; *Düzce –Bo.; –Ank.)
[**süngü** (I)] : (*Düzce –Bo.; *Beypazarı –Ank.; –Ky.; –Kn.)
[**süngüye**] : (Çöplü *Çivril –Dz.; *Domaniç –Kü.)
[**süpürkeç**]: (*Havza, *Lâdik –Sm.)

süngel Saçak. (–Çkr.; *Ağın –El.)

sünger kağıdı Kurutma kağıdı. (–Sm.)

süngerlenmek Birinin peşini bırakmamak, rahatsız etmek (genellikle dilenciler için). (Yerkesik –Mğ.)

süngerli Yağ tortusu. (Atlas *Sivrihisar –Es.)

süngü (I) [→ **sünge**]

süngü (II) [**süñsü, sünsüğü, sünsün -1**] Ense. (*Ilgaz –Çkr.)
[**süñsü**]: (–Krş.; Tosmurlu *Silifke –İç.)
[**sünsüğü**]: (–Çr.)
[**sünsün -1**] : (–Kr.; *Develi –Ky.; –Ada.)

süngüç [**süngülüç** (I), **süngüre**] Gergin durumdaki başparmakla işaret parmağı arasındaki açıklık, uzaklık. (Kenger *Kula –Mn.; –Gaz.; –Mş.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
[**süngülüç** (I)] : (–Ml.; Sofraz*Besni –Gaz.)
[**süngüre**] : (–Ks.)

süngü düşük Üstü başı düzensiz, dağınık : *Ali süngü düşüğün birisi.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

süngühıyar [**süngüyar**] Acur da denilen bir çeşit hıyar. (*Bor –Ng.)
[**süngüyar**] : (*Bor –Ng.)

süngül Sarı kertenkele. (Kılıç *Yalova –İst.)

süngüllük [**süğnük, süğüllik, süülük**] Ihlamur ağacı. (Çivriz –Gr.)
[**süğnük**] : (–Sm.)
[**süğüllik**] : (Harşıt *Torul –Gm.)
[**süülük**] : (Kolay *Bafra –Sm.)

süngülüç (I) [→ **süngüç**]

süngülüç (II) Uzun boylu, zayıf. (*Mut ve köyleri –İç.)

süngülüç (III) [**süneşik**] Beceriksiz. (*Dinar –Af.; *Uluborlu –Isp.)
[**süneşik**]: (*Sandıklı –Af.; *Eğridir köyleri –Isp.)

süngüre [→ **süngüç**]

süngüsü ağır olmak Çocuk kalın kemikli olmak. (–İst.)

süngüsü düşük olmak Omuzları düşük, süklüm püklüm olmak. (–İst.)

süngüt (I) Suyun buharlaşmasından sonra geriye kalan kireç, tortu. (*İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Vezirköprü –Sm.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Suşehri –Sv.)

süngüt (II) Ev yapımında kullanılan ak, sert taş. (Tatlarin –Nş.)

süngüyar [→ **süngühıyar**]

süngüye [→ **sünge**]

sünkürmek [→ **sümsürmek**]

sünmek (I) Çekilerek uzamak, esnemek. (Gelegermi *Yalvaç, Köprü *Şarkikaraağaç, *Eğridir ve köyleri –Isp.; –Brd.; *Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Çeşme –İz.; Karakuzu, İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Rumeli göçmenleri –İst.; Cumayanı *Ereğli –Zn.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Sungurlu, *Osmancık –Çr.; Ömerli *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Kuz *Akkuş –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Tr.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Antakya –Hat.; *Gemerek, *Şarkışla, Hacılyas, *Koyulhisar, Çepni *Gemerek –Sv.; *Kızılcahamam, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Mucur –Krş.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Kozan Kürkçüler –Ada.; *Silifke, *Mersin ve köyleri, Meydan *Mut –İç.; Bağyaka *Finike, *Elmalı –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.)

sünmek (II) **1.** Hasta bitkin, güçsüz kalmak. (Çığrı *Dinar –Af.; *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.) **2.** Bayılmak : *Mustafa hemen sündü.* (Kaya *Fethiye –Mğ.)

sünmek (III) **1.** Koşmak : *Ahmet sünüver de Ali'yi tut.* (Kurucaova –Ml.; Çepni *Gemerek, *Koyulhisar–Sv.; Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.) **2.** Yıldız kaymak. (Ağın *Arapkir –Ml.)

sünmek (IV) Köpek havlamak. (Süfla –Ar.)

sünmek (V) Pekişmek. (*Kula –Mn.)

sünne Bağlarda yağmur sularının birikmesi için açılan çukur. (–Ama.)

sünney Zurna. (Türkistan göçmenleri –İst.)

sünpeşik [→ **sölpük** (I) **-1**]

süñsü [→ **süngü** (II)]

sünsüğü [→ **süngü** (II)]

süñsük [**süntük**] Tembel, uyuşuk, pısırık. (*Düzce –Bo.)

[**süntük**] : (*Bergama –İz.)

sünsün **1.** [→ **süngü** (II)] **2.** Boyun. (–Kr.)

sünter (I) Kırmızı renkli çavdara benzer bir çeşit sert buğday. (Işıklar –Af.; Sücüllü *Yalvaç, Uluğbey *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Çıtak *Çal –Dz.; –Kü.; Tokat –Es.; Kıbrıscık –Bo.; –Çkr.; Dereköy –To.; Çimşit, Üçem *Balâ, *Kızılcahamam –Ank.; İsmil *Çumra –Kn.; *İpsala –Ed.)

sünter (II) Sac üstünde pişirilmiş hamurdan yapılarak tatlı ya da tuzlu yenilen bir çeşit yemek. (*Bayramiç –Çkl.)

süntük [→ **süñsük**]

sünü **1.** Uzun sırık : *Sünüyü getir de soba borularını temizleyelim.* (Dodurga *Bozüyük –Bil.) **2.** Sinleri belirlemek için başlarına konulan tahta. (*Hayrabolu –Tk.)

sünük (I) Mantar. (*Palu –El.)

sünük (II) [→ **sümsürük**]

süñüşmek Uzanarak dinlenmek. (İncekum *Silifke –İç.)

sünüt Döveni çeken çengelli ağaç. (–To. ve çevresi)

süpçuk Fes ortasında püskülün takıldığı bölüm. (*İskilip –Çr.)

süpçük Köşe (köylülerin sırtta taşıdıkları azık çantası için). (Kasımlar *Eğridir –Isp.)

süphe Düğünden bir önceki gün. (*Antakya –Hat.)

süpreş Kıvılcımlı kül : *Yemeği süpreşin üzerine koydun mu?* (Türkbeyli *Mengen –Bo.)

süprük Eski : *Başında bir süprük şapka var.* (Bulgaristan Tunaboyu göçmenleri –Ed.)

süpsöber Mantar. (Solmaz *Tavas –Dz.)

süpsübü [→ **sibsi**]

süpüğ Başörtüsü. (*Çerkeş –Çkr.)

süpüralmak [**sürçalmak**] Birderbire, hızla gitmek. (Kızılüzüm *Gediz –Kü.)
[**sürçalmak**] : (*Mersin ve köyleri –İç.; *Datça –Mğ.)

süpürge Yabanıl mısır : *Bizim mısırın içinden hep süpürge çıkmış.* (Karaözü *Gemerek –Sv.)

süpürgelik (I) Döşemenin kıyılarına ve duvarın altına konan 10-15 cm. yüksekliğinde tahta. (–İst.)

süpürgelik (II) Kocanın nikâhsız ikinci eşi. (–Brs. ve çevresi)

süpürkeç [→ **sünge**]

süpürmek (I) Kaçmak : *Annemin yanından süpürdüm.* (Fırnıs göçmenleri –Mr.)

süpürmek (II) Silmek : *Burnunu süpür.* (Şehli –Gr.; –Tr.)

süpürmek (III) Köpek koyun sürüsünü toparlayıp sürmek. (–Ezc.)

süpürtmek Kovalamak, püskürtmek: *Yunanlıları süpürttük.* (*Kelkit –Gm.)

süpürü Toptan, götürü : *Malı süpürü aldım.* (–Gaz.)

sür Belirti, im, iz : *Ortalığa bayram sürü düştü.* (–Bt.)

süraç [→ **sürgüç** (I) **-1**]

sürağacı Kapı sürgüsü. (–Krş.)

sürcükmek **1.** [→ **sürçmek** (I)] **2.** Dili kaymak, takılmak. (Köşker –Krş.)

sürçalmak **1.** [→ **sürsalmak -1**] **2.** [→ **süpüralmak**]

sürçmek (I) [**sürcükmek -1**] Ayak takılıp sendelemek. (*Akyazı ve çevresi –Sk.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Nğ.)
[**sürcükmek –1**] : (Köşker –Krş.)

sürçmek (II) Toprak kaymak. (Honaz –Dz.; Müstecep –Ba.; *Ayaş, Feruz, Kayaş, Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

sürçmek (III) Zenginken yoksul olmak. (*İskilip –Çr.)

sürçmek (IV) Değmek. (*Urla –İz.)

sürçütme Tatarböreği. (Gürcistan göçmenleri *Selim, *Sarıkamış –Kr.)

sürdürtmek Em alarak bağırsakları boşaltmak, dışarı çıkmak. (*Alaşehir –Mn.)

süre (I) Gelin giysisi yapılan bir çeşit kumaş : *Sürenin arşınını iki kaymeye aldım.* (–Ur.)

süre (II) **1.** Yüreklilik, yiğitlik. (Dereli *Erbaa –To.) **2.** Dayanıklılık : *Şu adamın süresi yok.* (Oyaca *Haymana –Ank.)

sürecek (I) [**süreç** (I), **sürgüç** (V)] Eski okullarda yazıları izlemek için çocukların kullandığı mukavva parçası ya da çubuk. (–Sm.; *Merzifon –Ama.; *Maçka –Tr.; –Ezc.; *Ermenek –Kn.)
[**süreç** (I)] : (*Bor –Nğ.; –Kn.)
[**sürgüç** (V)]: (Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; –Krş.)

sürecek (II) [**sürgüç** (II)] Damlardan kar süpürmeye yarayan tahta araç. (–Ur.)
[**sürgüç** (II)] : (–Ky.)

sürecek (III) Ağaçtan yapılmış kapı mandalı. (–Ur.; Büyükafşar –Ank.)

sürecek (IV) [**süreğeç** (II)] Çocuğu yürümeye alıştırmaya yarayan, tahtadan yapılmış tekerlekli bir çeşit araba, yürüteç. (–Sm.) [**süreğeç** (II)] : (–Yz.)

süreç (I) [→ **sürecek** (I)]

süreç (II) [→ **sürgüç** (I) **-1**]

sürege Parçalara ayrılarak ekilen tarla. (Yapıntı *Mut –İç.)

süreğeç (I) [→ **sürgüç** (I) **-1**]

süreğeç (II) [→ **sürecek** (IV)]

süreğeç (III) Harman toplamaya yarayan tahta araç : *Süreğeçleri alın da harman toplıyalım.* (Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)

süreğeç (IV) Çarkın urganını yağlamak için kullanılan ziftli bez. (Arslanköy *Mersin –İç.)

süreğen (I) Danaburnu da denilen toprak içinde yaşayıp bitki köklerini keserek zarar veren bir çeşit böcek. (*Mut ve köyleri –İç.)

süreğen (II) Dere ve ırmakların çok akıntılı yerleri. (–El.)

süreği Kalıtsal, irsi : *Süreği hastalık.* (–İç.)

sürek (I) **1.** Satmak için pazara götürülen hayvan sürüsü. (*Lâpseki, *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon–Ama.; *Niksar, Karkıncık *Artova, Çilehane *Reşadiye –To.; *Ünye –Or.; *Nizip –Gaz.; *Şarkışla ve çevresi –Sv.; Faraşlı *Kalecik –Ank.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.) **2.** Ak, gürbüz aygır. (–Bo.)

sürek (II) **1.** Tavını bulmuş toprak. (*Mudanya ve köyleri –Brs.;–Gaz.) **2.** Çiftle tarla ya da bahçe sürme işlemi. (*Antakya ve köyleri–Hat.)

sürek (III) İsilik : *Çocuk sürek olmuş.* (–Dz.)

sürek (IV) Erek, amaç. (*Niksar –To.)

sürek (V) İri, koşum öküzü. (İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.)

sürek (VI) Eda, naz. (*Çal –Dz.)

sürek (VII) Ateş küreği. (*Sarıyer–İst.)

sürek (VIII) Soy sop : *Süreğimizde hırsız yok.* (Akpınar –Or.)

sürekci **1.** Davar alışverişiyle uğraşan kimse. (Salda *Yeşilova –Brd.; Söğüt *Acıpayam, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Karkıncık *Artova –To.; Şıhlar *Ulubey –Or.; *Koyulhisar, *Şarkışla ve çevresi, *Zara –Sv.; –Yz.; *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Sürek avında hayvanları ürküterek avcıların önüne gelmesini sağlayan kimse. (Çığrı *Dinar –Af.)

süreke (I) **1.** Ürün bolluğu : *Bağ filizlerinin sürekesi çok iyidir.* (*Alaşehir –Mn.) **2.** Geçerli, aranan, istenen : *Bu malın sürekesi pek az.* (*Bor –Nğ.)

süreke (II) [**sürekli** (III), **sürelge** (I)] Ekilen toprak alanı, tarla. (Gödene –Kn.; Masara *Mut, Arslanköy *Mersin –İç.) [**sürekli** (III)] : (Sökün *Silifke –İç) [**sürelge** (I)] : (Rumkuş *Karaisalı, Karatepeli –Ada.)

süreke (III) Sabanın tarlada bıraktığı iz. (*Bozkır –Kn.; –İç.)

sürekeli [**sürelge** (II), **sürerge, sürgelli**] Sürekli. (Bahçeli *Bor –Nğ.) [**sürelge** (II)] : (–Nğ.) [**sürerge**] : (–Nğ.) [**sürgelli**] : (Şıhlı, İncirlik –Ada.)

sürekli (I) Koşuya dayanıklı (at için): *Bu at çok süreklidir.* (Çöplü *Çivril –Dz.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.;–Kr.)

sürekli (II) Sağlam yapılı, boylu boslu: *Hasan süreklidir.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

sürekli (III) [→ **süreke** (II)]

sürelge (I) [→ **süreke** (II)]

sürelge (II) [→ **sürekeli**]

süren avı Her yanı tarayarak toplu halde yapılan av. (*Akyazı ve çevresi –Sk.)

sürenpot Eğerin, atın karnına gelen bölümü. (Aşağı Pınar –Ky.)

süren tahtası Döven tahtası. (Peşman *Daday –Ks.)

sürerge [→ **sürekeli**]

süreş [→ **sürgüç** (I) **-1**]

süretlemek Halı heybelere deri geçirmek. (–Nğ.)

süreyhden çıḫmaḫ Kadın saygısızca, utanmaksızın bağırıp çağırmak, kontroldan çıkmak : *Anam anam bu zatan süreyhden çıkıt, haydi gidelim.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

süreyh getimeyh Basmak, saldırmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

sürge (I) Sürülmüş tarlanın keseklerini kırmaya, düzeltmeye yarayan ağaç araç. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

sürge (II) Diken, çalı ya da büyük taş taşımaya yarayan çatal ağaç: *Bu taşı sürge ile getirdim.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

sürge (III) Bir yerden başka bir yere göçen (kimse). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

sürgeç (I) [→ **sürgüç** (I) **-1**]

sürgeç (II) Keman yayı. (–Dz.)

sürgeç (III) Sacda pişen yufka ekmeğini çevirmeye yarayan yassı tahta araç. (Ovasaray –Çr.; Balaç –Sm.)

sürgelemek Tohum ekildikten sonra toprağı bir araçla düzeltmek. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

sürgelli [→ **sürekeli**]

sürgen Yaba. (–Ank.)

sürgeş [→ **sürgüç** (I) **-1**]

sürgeşik Bulaşık yıkanan yer. (–Ks.)

sürgitmek Sürmek, devam etmek. (*Kandıra –Kc.)

sürgü (I) **1.** Ekilen tohumu örtmeye ya da tarladaki büyük toprak parçalarını kırıp düzeltmeye yarayan çalılardan yapılan bir araç, ağaç silindir. (–Uş.; Sofular *Eğridir, Yassıören *Senirkent, *Atabey –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy, Çöplü *Çivril, Söğüt, Bereketli *Tavas –Dz.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Düzce –Bo.; –Sn.; –Sm.; –Gaz.; Çepni *Gemerek –Sv.; Kelgin *Develi –Ky.; Meydan *Mut –İç.; *Lüleburgaz –Krk.; –Kıbrıs) **2.** Tırmık. (–Sm.; *Lüleburgaz –Krk.) **3.** Harman yaparken otları temizlemek için çalılardan yapılan ve hayvan koşularak çekilen bir çeşit süpürge. (*Kandıra –Kc.; –Sn.; –Sm.) **4.** Yokuştan inen arabanın arkasına takılarak hızını kesmeye yarayan dallı budaklı ağaç. (Peşman *Daday –Ks.) **5.** Fırın süpürmeye yarayan ucunda bez sarılı sopa. (*Zile –To.) **6.** Kar küreği. (Karaözü *Gemerek, *Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Külekçi *Çayıralan –Yz.; *Bor –Nğ.)

sürgü (II) **1.** [→ **sürgün** (I)] **2.** Sürgün ilacı, müshil. (Akçakent *Nizip –Gaz.; Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; *Osmaniye –Ada.)

sürgü (III) Derelerde balıkları sürerek yapılan av. (Suboğaz –Gaz.)

sürgü (IV) İçerden kapanan bir çeşit kilit. (Yassıören *Senirkent –Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.; Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Rumeli göçmenleri –İst.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Merzifon –Ama.; Hacılyas *Koyulhisar, Vazıldan *Divriği, Çepni *Gemerek –Sv.)

sürgü (V) [→ **sürgün** (II)]

sürgü (VI) Kalın ağaç direk. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

sürgü (VII) Kırma av tüfeklerindeki anahtar : *Sürgüsüz tüfek tehlikelidir.* (*Milâs –Mğ.)

sürgüaltı Tarla dinlenmeye bırakılma, nadas : *Tarlayı sürgüaltı yaptım.* (–Dz.)

sürgüç (I) [**süraç, süreç** (II), **süreğeç** (I), **süreş, sürgeç** (I), **sürgeş, sürkeç, sürtecek -1**] **1.** Bulaşık bezi, paçavra. (Bayat *Emirdağ –Af.; Akköy *Söğüt –Bil.; *Sivrihisar, Bozan, Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu, Alemdar, Kıbrıscık –Bo.; Aşağıdana *Safranbolu –Zn.; Aşağıkayı *Tosya, *Taşköprü –Ks.; *Ilgaz, *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip, *Mecitözü –Çr.; –Sn.; –Sm.; Bayadı –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Ağrakos *Suşehri, *Şarkışla ve çevresi, Kovak *Yıldızeli –Sv.; Çanıllı *Ayaş, *Çubuk –Ank.; *Bor –Nğ. ve köyleri; –Kn.; *Elmalı –Ant.)

[**süraç**] : (Yenice *Buldan –Dz.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**süreç** (II)]: (–Ba. ve çevresi; *Biga –Çkl.; Satılmış –Uş.)

[**süreğeç** (I)] : (Yassıören *Senirkent –Isp.; *Doğanbey –Kn.)

[**süreş**] : (–Çkl.)

[**sürgeç** (I)] : (Anbanaz –Af.; *Bozdoğan –Ay.; *Çarşamba–Sm.; –Mr.; –Ed.)

[**sürgeş**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**sürkeç**] : (*Alaçam, Gökçe *Bafra –Sm.)

[**sürtecek-1**] : (*Safranbolu –Zn.)

2. Sacda pişirilen ekmeği yağlamakta kullanılan bez. (–Ks.)

sürgüç (II) [→ **sürecek** (II)]

sürgüç (III) Kibrit : *Sürgücümüz bitmiş.* (–Ba.)

sürgüç (IV) **1.** Pis, tembel kadın. (–Krş.) **2.** Çok gezen kadın. (–Krş.)

sürgüç (V) [→ **sürecek** (I)]

sürgü döküntüğü Ormanlık bölgelerde dik yoldan inen yüklü arabaların sürgülerini bıraktıkları düz yer. (Peşman *Daday –Ks.)

sürgük Bulaşık kap. (–Ezc.)

sürgülemek Kütük çekmek : *Kütükleri dereden sürgüledik.* (*Çarşamba –Sm.)

sürgün (I) [**sürgü** (II) **-1, sürgünlük**] İshal. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Nazilli–Ay.; –Mn. ve çevresi; –Ba. ve çevresi; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; Bozan, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; Balkır *Devrek –Zn.; *Kurşunlu–Çkr.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Şehli *Tirebolu –Gr.; Sarıca *Gölköy –Or.; *Maçka ve köyleri –Tr.; Gare *Ardeşen –Rz.; Çavdarlı *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Ezc.; –Mr. ve çevresi; *Antakya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla, –Sv.; Çanıllı

*Ayaş –Ank.; Afşar köyleri *Pınar başı –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Osmaniye –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.) [**sürgü** (II) **-I**] : (*Birecik –Ur.; Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; Sökün *Silifke, *Mut –İç.) [**sürgünlük**] : (–Rz.; *Mersin ve köyleri –İç.)

sürgün (II) [**sürgü** (V)] Ağaç filizi. (İğdecik –Isp.; Söğüt, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Bozdoğan, Dallıca *Nazilli –Ay.; *Ödemiş –İz.; –Mn.; *Mudanya –Brs.; *Söğüt –Bil.; Bozan, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; Bayadı –Or.; –Tr.; *Tirebolu –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; *Erciş –Vn.; *Antakya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Karahoca *Haymana, Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Nğ.; Güzelsu *Akseki –Ant.) [**sürgü** (V)] : (–Gr.)

sürgün (III) Yelin çukur yerlere yığdığı kar birikintisi. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Bozan, Tokat –Es.; *Merzifon –Ama.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; *Bor –Nğ.; *Akseki –Ant.)

sürgün (IV) Dokumalardaki seyreklik. (*Kula –Mn.)

sürgünlük [→ **sürgün** (I)]

sürgüt 1. Bir şeyin olmasını çok istemek. (–Kıbrıs) **2.** Bir şeyin olmasına neden olmak. (–Kıbrıs)

sürgü tahtası Dövülmüş ekini toplamak ve samanı harman alanında bir yere taşımak için kullanılan tahta. (*Merzifon –Ama.)

sürgütmek Sürgülemek. (Aliköy –Isp.)

sürgü yolu Ağaçların sürüklenmesinden oluşan çukur yol. (*Araç –Ks.)

sürhalamak [→ **sürsalmak**]

sürk (I) İsilik. (*Sarayköy –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; *Sivrihisar –Es.; Lohan –Gaz.; –Mr.; *Antakya –Hat.; *Gürün –Sv.; *Güdül, *Ayaş –Ank.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

sürk (II) Kaşıntılı deri hastalığı. (*Kula –Mn.)

sürke Dağdan bir kezde indirilen bir adam yükü odun. (*Düzce –Bo.)

sürkeç [→ **sürgüç** (I) **-1**]

sürme Yün dokumalarda kimi motiflerin altına çizgi biçiminde çekilen süs. (Orhana *Anamur –İç.)

sürmece Mayıs, haziran aylarında üzüm teveklerinin arasındaki otları belleme işlemi. (Ziyere –Ama.)

sürmeç Masa gözü, çekmece. (*Merzifon –Ama.)

sürme gergef Tahta raylar üstünde yatay olarak uzatılan bir çeşit portatif tütün kurutma aygıtı, aynalı gergef. (*Düzce –Bo.)

sürmek (I) **1.** Götürmek. (Vazıldan *Divriği –Sv.) **2.** İleri itmek, sürmek. (*Akkuş –Or.;) **3.** Sürdürmek. (*Silifke –İç.) **4.** Kovmak. (*Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.) **5.** İzlemek. (–Krk.; *Bor –Nğ.) **6.** Direnmek, üstünde durmak : *Allah aşkına üzerime sürüp durma şu işi.* (–Sm.)

sürmek (II) Tos vurmak : *Koç beni sürdü.* (*Merzifon –Ama.)

sürmek (III) Sığırlar çiftleşmek. (*Maçka ve köyleri –Tr.; –Gm.)

sürmek (IV) Sürgün olmak. (Keben *Silifke –İç.)

sürmek (V) Filizlenmek. (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

sürmeli Bir çeşit buğday (–Çr.)

sürnape Zürafa. (*Lâpseki –Çkl.)

sürneşmek Bir savda karşılıklı direnmek, iddialaşmak. (*Taşköprü–Ks.)

sürsal etmek 1. Kovalamak. (*Buldan –Dz.) **2.** [→ **sürsalmak -1**]

sürsalmak [**susalamak, sürçalmak -1, sürhalamak, sürsal etmek -2**] **1.** Saldırmak. (İshaklı *Bolvadin, Bayat *Emirdağ, Çığrı *Dinar –Af.; –Isp.; Söğüt, Yukarıseyit *Çal, Kızılhisar –Dz.; *Gürün –Sv.; *Ermenek –Kn.; –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**susalamak**] : (–İz.)

[**sürçalmak -1**] : (–Nğ.; Aziziye *Ereğli –Kn.)

[**sürhalamak**] : (–Bt.)

[**sürsal etmek -2**] : (–Af.)

2. Paldır küldür bir yere girmek. (–Nğ.)

sürsat (I) Patavatsız. (–Gaz.)

sürsat (II) Bulaşık. (–Ky.)

sürsat (III) [→ **sürtük** (I) **-1**]

sürsat olmak Sürünmek, acınacak durumda olmak. (–Bt.)

sürselemek İtmek, dürtmek. (Eğrigöz *Akşehir –Kn.)

sürset Düzgün giyinmeyen : *Ne sürset adamsın, çarığının bağı boşanmış, çorap düşmüş.* (Bozhüyük *Göksun –Mr.)

sürsülük Kırmızı alıç. (–El.; *Arapkir –Ml.; Eşke *Divriği –Sv.)

sürsür [→ **sürtme**]

sürsüz İnsanlık yanı olmayan, duygusuz. (*Mersin –İç.)

sürtak edilmek Savılmak, uzaklaştırılmak : *Vesiyle Hanım da mahalleden sürtak edildi.* (–Sm.)

sürtecek 1. [→ **sürgüç** (I) **-1**] **2.** [→ **sürtek** (II)]

sürtek 1. [→ **sürtük** (I) **-2**] **2.** [→ **sürtük** (I) **-1**] **3.** Çok gezen (kimse). (–Krş.)

sürtek (II) [**sürtecek -2, sürteleç, sürtügiç, sürtüğeç**] **1.** Bıçak, keser vb. şeyleri bilemeye yarayan taş, bileğitaşı. (*Eğridir ve köyleri –Isp.) **2.** Rende. (–Ks.; –Sn.)

[**sürtecek -2**] : (–Ks.)

[**sürteleç**] : (Alemdar *Kıbrıscık –Bo.)

[**sürtügiç**] : (–Kü.)

[**sürtüğeç**]: (Köprücek *Emet –Kü)

sürtek daşı [**sürtmek taşı**] Haşhaş, tuz vb. şeyleri ezmeye yarayan iki taştan oluşan el değirmeni. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Meydan, Yapıntı *Mut –İç.; Akçaeniş *Elmalı –Ant.)

[**sürtmek taşı**] : (Çığrı *Dinar –Af.)

sürteleç [→ **sürtek** (II) **-2**]

sürtme [**sürsür, sürtüke** (II)] Kibrit. (Bahadırlı *Bayramiç Karabiga *Biga –Çkl.; Edincik *Bandırma –Ba.; *Karacabey –Brs.; –Tk.)

[**sürsür**] : (Bedeş –Af.)

[**sürtüke** (II)] : (*Beyşehir –Kn.)

sürtmek (I) Söylemek, anlatmak : *Sana bir mesele sürtmüştüm, hatırlıyor musun?* (Kesme*Eğridir–Isp.; Kızılcabölük –Dz.; Erbeyli *Bozdoğan, *Nazilli –Ay.; Sancaklıboz *İğdecik –Mn.; *Burhaniye –Ba.; Ahi –Mğ.)

sürtmek (II) Gizlenmek : *Tavşanı vurdum ama şu çalıya sürttü.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

sürtmek (III) Badana etmek : *Evi kireçle mi sürttünüz?* (Çilehane *Reşadiye –To.)

sürtmek (IV) Zaman öldürerek nedensiz gezip dolaşmak. (*Alucra –Gr.; *Bor –Nğ.)

sürtmek taşı [→ **sürtmek daşı**]

sürtüğiç [→ **sürtek** (II) **-2**]

sürtüğeç [→ **sürtek** (II) **-2**]

sürtük (I) [**sürtek** (I) **-1, 2; sürsat** (III)] **1.** Hoppa, oynak, ahlâksız kadın. (Yukarıseyit *Çal –Dz.; Peşman *Daday –Ks.; –Tr. ve çevresi; –Rz.; Yoncalı *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Mersin ve köyleri –İç.) [**sürtek** (I) **-1**] **:** (Meydan, Yapıntı *Mut –İç.) [**sürsat** (III)] **:** (Bahçeli *Bor –Nğ.) **2.** Arsız, yüzsüz, açgözlü. (*Eğridir ve köyleri, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; *Bozdoğan Ay.; –Mn. ve çevresi; Fili *Biga –Çkl.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Çarşamba –Sm.; Bozan, Tokat –Es.; Bağlıca *Ardanuç, Erkinis *Yusufeli –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; *Kaş –Ant.) [**sürtek** (I) **-2**] **:** (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)

sürtük (II) Dokuma kuşakları keçelendirmeye ve yumuşatmaya yarayan bir çeşit tokmak. (Piraziz –Gr.)

sürtük (III) Sabahları çeşitli yönlerden esen yel. (–Ant.)

sürtük (IV) Pudra. (–Çkr.; *Zile –To.)

sürtük (V) Selin taşıdığı ağaçlar. (–Ama.)

sürtüke (I) İçi pamuklu hırka. (Teke *Bergama –İz.; *Merzifon –Ama.; –Kn.; –Ant.)

sürtüke (II) [→ **sürtme**]

sürtülme dairesi Kuruyan çinilerin kayağan taş üstünde sürtüldüğü yer. (–İst.)

sürtülmek Sert yere sürtülmekten vücut çürümek, morarmak : *Düştüm de dizkapağım sürtüldü.* (*Bor –Nğ.)

sürtünbeç Merdiven tırabzanı. (Kabaklı –Çkl.)

sürul [→ **surul**]

sürü Sağmal hayvan memesi : *Bu hayvanın sürüleri büyük.* (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

sürücü Posta arabası süren kimse. (–Md.; –Mğ.)

sürük Azgın. (–Kn.)

sürükkü Çiftçinin tohum ekerken tohumları kapatmak için arkasına taktığı yaş ağaç dalı. (*Ermenek –Kn.)

sürükleme Düğünlerde oynanan bir çeşit oyun. (Çilehane *Reşadiye –To.)

sürükmek Sürüklenmek. (İncekum *Silifke –İç.)

sürülmek (I) Çiftleşmek (sığır ya da davar için) : *Koyunların sürülme zamanıdır.* (*Maçka ve köyleri –Tr.)

sürülmek (II) Kovulmak. (*Bor –Nğ.)

sürüm (I) Tarlayı sürme işi. (*Tarsus –İç.)

sürüm (II) Satışın iyi olması. (–Gaz.; –İç.)

sürün Bir çeşit hamur yemeği. (–Sv.)

sürüncemek [**sürüncümek**] İş sonuçlanıncaya değin boş yere gecikmek. (*Bergama –İz.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.; –İç.) [**sürüncümek**] **:** (Peşman *Daday –Ks.)

sürüncümek [→ **sürüncemek**]

sürünge 1. [→ **sönge -1**] **2.** Tarlalarda sürgüleme işini yapan aygıt, ayalama aygıtı. (Buçuk *Ayaş –Ank.)

sürüngeç Sürünme durumunda olan : *Kızını şurada burada sürüngeç yapacağına aç evini, al kızını yanına.* (–Sm.)

sürüngü [→ **söngü -1**]

sürünmek Emeklemek (bebekler için). (–Tr.)

sürünmüş [**sürüntü** (VI)] Kaymış, kaymaya yüz tutmuş, yerler. (Sarılar *Kemalpaşa –İz.)

[**sürüntü** (VI)] : (Feruz –Ank.)

sürüntü (I) Kullanılarak küçülmüş sabun. (Beki *Karahallı –Uş.; –Brd.; Çöplü *Çivril, Söğüt –Dz.; Eymir, *Bozdoğan *Nazilli –Ay.; *Tire –İz.; Yeniköy –Ba.; *Antakya –Hat.; –Kıbrıs)

sürüntü (II) Yokluk ve sıkıntı nedeniyle ezilen kimse. (Bulgaristan göçmenleri –Ed.)

sürüntü (III) Sürünen bir şeyin yerde bıraktığı iz. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

sürüntü (IV) [**sürüsat**] Durmadan yer değiştiren, çok gezen, serseri. (*Düzce, İğneciler *Mudurnu–Bo.; Çavdarlı *Şavşat, *Ardanuç –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**sürüsat**] : (*Ahlat –Bt.)

sürüntü (V) Zayıf, cılız, kuru : *Sürüntü kalmışsın.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

sürüntü (VI) [→ **sürünmüş**]

sürüsat [→ **sürüntü** (IV)]

sürüşme Yarışma, yarış. (Yassıören *Senirkent –Isp.; *Mersin –İç.)

sürüşmek 1. Çekememek, kıskanmak. (*Sandıklı, *Dinar –Af.) **2.** Davacı olmak. (Yapıntı *Mut –İç.) **3.** Karşılaşmak, yarışmak. (*Çarşamba –Sm.; –Ama.) **4.** Karşılıklı uğraşmak, çekişmek, itişmek. (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; *Kandıra –Kc.; *Tosya, –Ks.; *Kargı, *İskilip –Çr.; *Ermenek –Kn.; Çiftepınar –İç.)

sürüştürmek Bir kimseyi birçok kişi övmek : *Biz hep seni sürüştürüyorduk.* (Misi –Brs.)

sürüt (I) Döveni boyunduruğa bağlayan ok. (*Gelibolu –Çkl.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; Fiğneze *Artova –To.; *Yıldızeli, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Kalecik –Ank.; Afşar Aşireti *Pınarbaşı, Tuzhisar *Bünyan, Himmetdede –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.)

sürüt (II) Buğday değirmeni. (*Koyulhisar –Sv.)

sürütkü Kışın donmuş kar üstünden sürüyerek getirilen odun. (Arslanköy –İç.)

sürütme (I) Kesilmiş ağaçları öküze koşarak çektirme. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Brd.; Söğüt –Dz.; Tokat, Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Merzifon –Ama.; Kuz *Akkuş, Bayadı –Or.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –El.; *Hozat –Tn.; *Antakya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

sürütme (II) Kar küreği. (–El.)

süretme (III) Pantufla, aba terlik. (–Brd.)

sürütme (IV) Uzun giysi. (–Ama.; –Kn. köyleri)

sürütme (V) **1.** Beceriksiz kadın. (Sarıca *Gölköy –Or.) **2.** Sevilmeyen, düşük yaradılışlı kimse. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

sürütme (VI) Direk. (–Ama.)

sürütme ağacı **1.** Yapıların damlarını örtmekte kullanılan ağaç. (Alan *Çumra –Kn.) **2.** Hayvanlara sürükletilen küçük ağaçlar. (Salda *Yeşilova –Brd.)

sürüv Sürü. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

sürü yolu Araba yolu. (*Daday –Ks.)

süs (I) Hayvan tos vuracak durum alma. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

süs (II) Asker. (*Ulubey –Or.)

süsab Susama. (Yaru *Yıldızeli –Sv.)

süs biberi Acı olmayan yalnız rengi için yemeklerde kullanılan kırmızı birer. (*Bor –Ng.)

süseğen [→ **süsgen**]

süsek [→ **süsgen**]

süsensünbül Tek kadının oynadığı bir halk oyunu. (–Kr.)

süser Kilit. (–Gr.; Maltepe, Güneyce –Rz.; Nurgâh –Ezm.)

süseri Evlerde, tandırlarda öten çekirge. (*Doğubayazıt –Ağ.)

süsgen [**süseğen, süsek, süsgün** (I), **süsken, süsügen**] Süsmeye, boynuzlamaya alıştırılmış hayvan. (İğdecik *Eğridir köyleri –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan, *Nazilli –Ay.; *Düzce –Bo.; *Çarşamba –Sm.; –Ezc.; *Saimbeyli –Ada.; *Milâs –Mğ.)

[**süseğen**] : (*Bor –Ng.; *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.)

[**süsek**] : (*Alaşehir –Mn.; Bayadı –Or.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**süsgün** (I)] : (Yukarıseyit *Çal –Dz.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

[**süsken**] : (*Gelendost –Isp.; *Bayındır –İz.; *Düzce –Bo.; *Çarşamba –Sm.)

[**süsügen**] : (–Dz.; *Marmaris –Mğ.)

süsgün (I) [→ **süsgen**]

süsgün (II) Ense, boyun. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; İncirlik *Havza –Sm.; Aziziye *Ereğli –Kn.)

süsken [→ **süsgen**]

süslühanım çiçeği Yaz, kış küçük kırmızı çiçekler açan bir bitki. (–Sm.)

süsmek (I) **1.** Toslamak, boynuz vurmak. (Yassıören *Senirkent, *Gelendost, *Atabey, *Eğridir köyleri, Gönen –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Kale *Tavas, *Çivril, Ekse *Çal –Dz.; *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; –İz. ilçe ve köyleri; Zeytinli *Edremit –Ba.; Kemallı *Ezine –Çkl.; –Kü.; *Söğüt –Bil.; *Sivrihisar –Es.; *Gebze, *Kandıra–Kc.; *Düzce –Bo.; Kışla, Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Taşköprü, Peşman, *Daday, Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; *İskilip –Çr.; Muscalı, *Çarşamba –Sm.; Zara, Ilık su–Ama.;*Perşembe –Or.; *Tirebolu, *Mesudiye–Or.; *Kemaliye –Ezc.; *Kızılcahamam, *Keskin, *Çubuk–Ank.;–Krş.; Aşağı Pınar –Ky.; Bakırdağ, Çataloluk *Develi –Ky.; *Bor –Ng.; –Kn. ilçe ve köyleri; *Feke, Gâvurdağı –Ada.; –İç. ilçe ve köyleri; *Alanya –Ant.; –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; Karamemet *Çorlu, *Hayrabolu –Tk.) **2.** Hor bakmak, itip kakmak. (*Bor –Ng.)

süsmek (II) Küskün kimse yan yan bakmak. (*Kurşunlu –Çkr.)

süst (I) Gevşek. (–Bt.)

süst (II) Geç. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

süstan Fistan, giysi. (*Osmancık –Çr.)

süsügen [→ **süsgen**]

süsük Düdük. (*Kemaliye –Ezc.;–El.; *Keskin –Ank.)

süsülmek **1.** Tepesi üstü düşmek. (Keben *Silifke –İç.) **2.** Yüzükoyun toprağa yatmak. (Mara, Kuzören *Silifke, *Mut köyleri –İç.)

sūsün [**süysün**] **1.** Ense. (–Çkl.; *Şebinkarahisar–Gr.;–Ezm.; Ahırlı–Ank.; *Mucur –Krş.)

[**süysün**]: (Zarşat *Çıldır –Kr.; –Nş.; –Nğ.)

2. Omuzun arkası. (–Ada.)

süsüşmek Hayvanlar toslaşmak. (İğdecik –Isp.; –Dz.; *Bozdoğan–Ay.; *Düzce –Bo.; Tokat, Bozan –Es.; Akpınar, Bayadı –Or.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

süt (I) Erkek balığın, dişinin havyarı üstüne akıttığı ak sıvı. (*Eğridir –Isp.; *Beykoz –İst.; –Sm.)

süt (II) İnsanın mayası, aslı. (*Eğridir köyleri –Isp.; *Bor –Nğ.)

süt (III) Tam, katıksız (renkler için): *Sütbeyaz.* (*Düzce –Bo.)

süt (IV) Taze, sütlü. (*Bor –Nğ.)

süt (V) Başağın sertleşmemiş durumu. (–Ada.)

sütal Eğitimsiz, terbiyesiz. (–Ur.)

sütbağı Atın ayağında görülen hastalık. (Sulusaray, Başağ *Mesudiye –Or.; Kuruhüyük *Boğazlıyan –Yz.)

sütce Şiş karınlı, kansız. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

sütçalgını [**süthırası**] Gebe annenin sütünü emmekten zayıflamış çocuk. (*Bor –Nğ.)

[**süthırası**]: (*Lâpseki –Çkl.; –Gaz.)

süt çalmak Bozuk süt emdiği için hastalanıp zayıf düşmek. (*Bor –Nğ.)

sütçe Verem. (–Mğ.)

sütçiyi [→ **sütçürüğü -3**]

sütçürüğü [**sütçiyi, sütkesmiği -2**] **1.** Lor. (–Ezc.; –El.)

[**sütkesmiği -2**]: (–Nğ.)

2. Çökelek, peynir. (*Alucra köyleri –Gr.; –Yz.) **3.** Kesilerek pıhtılaşmış süt. (*Erciş –Vn.)

[**sütçiyi**]: (–Ank. ve köyleri)

sütebesi [→ **süteşi**]

süteğrisi Ön ayakları içe doğru eğri at. (–Nğ. ve çevresi)

sütemen Süt emme çağında hayvan yavrusu. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

süteşi [**sütebesi**] Yoğurt mayası. (–Çr.)

[**sütebesi**]: (–Çr.)

süt eşkitmek Yağını, çökeleğini almak için sütü ekşimeye bırakmak. (*Bor –Nğ.)

sütgam Soğukalgınlığı. (Aslanağa –Kü.)

sütgen [→ **sütlēn**)

süthakkı Nişanda, oğlan evinin, kız annesine getirdiği armağan. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

süthırası [→ **sütçalgını**]

sütkesmiği **1.** Kaşar peyniri. (–Ky.) **2.** [→ **sütçürüğü -1**]

sütkır Tüm ak (at donu için). (–Gaz.)

süt koyusu Suluca kaymak. (Pazaravdan *Bucak –Brd.)

süt lapası Pirinç, süt ve yağla oluşan bir yemek. (*Lâpseki –Çkl.)

sütlaş [→**sütlü**]

sütlemek Taze mısır. (*Alaçam, *Çarşamba –Sm.; *Taşova –Ama.; Kuz *Akkuş –Or.; –El.)

sütlēn [**süddüyen, südlüvan, süldüğen, sütgen, sütlengeç, sütligen, sütliyen, sütlüğan, sütlüğen, sütlüot, sütlüvan**] Sütleğen. (*Eğridir köyleri

–Isp.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Yeniköy–Ba.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Erkilet –Ky.)
[**süddüyen**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**südlüvan**] : (Karayakup *Suşehri –Sv.)
[**süldüğen**] : (*Ağın –El.)
[**sütgen**] : (İncekum *Silifke –İç.)
[**sütlengeç**] : (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.)
[**sütligen**] : (Gönen –Isp.; *Lâpseki –Çkl.)
[**sütliyen**] : (Salda *Yeşilova –Brd.; *Düzce –Bo.; –Çr.; –Tr.)
[**sütlüğan**] : (Dereköy –To.)
[**sütlüğen**] : (*Şebinkarahisar –Gr.; *Doğubayazıt –Ağ.; –Ml.; *Antakya –Hat.)
[**sütlüot**] : (Menteşe, Honaz –Dz.)
[**sütlüvan**] : (Nefsiköseli *Görele, *Şebinkarahisar –Gr.)

sütlengeç [→ **sütlēn**]
sütligen [→ **sütlēn**]
sütliman Açık hava. (–Ant.)
sütliyen [→ **sütlēn**]
sütliza Süt gibi ak bir kuş. (Zıgana *Torul –Gm.)
sütlü [**sütlaş**] Sütlaç. (*Elbistan –Mr.; *Kaman –Krş.; *Bor –Nğ.)
[**sütlaş**] : (–Sm.)
sütlübiyan Ballıbaba. (–Çr.)
sütlübuğday İki gün süreyle süte yatırılmış buğday. (–Vn.)
sütlü bulamaç Un ve sütle yapılan bir yiyecek. (Fuğla –Ant.)
sütlüce Bir çeşit mantar. (*Düzce –Bo.)
sütlücen Bir çeşit ilkbahar bitkisi. (*Ünye –Or.)
sütlü goyun Yararlı kişi. (*Bor –Nğ.)
sütlü göllü Çok yararlı ve paralı. (*Bor –Nğ.)

sütlüğan [→ **sütlēn**]
sütlüğen [→ **sütlēn**]
sütlük (I) Süt soğutmaya yarayan, yemek saklanan bir çeşit dolap. (Dikici *Dinar –Af.; –Isp.; Salda, Güney *Yeşilova, Başpınar *Tefenni –Brd.; Süğüt, Kösten, Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Mn. ve çevresi; Tokat, Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Ereğli –Kn.)
sütlük (II) [→ **sıklık** (I)]
sütlük (III) Sütkardeş. (–Sm.; *Ünye –Or.; –Tr.)
sütlük (IV) Düdük. (–Isp.)
sütlükörmen Yabanıl pırasanın suda haşlandıktan sonra, sütle pişirilmesinden oluşan bir yemek. (–Ant.)
sütlüot [→ **sütlēn**]
sütlüvan [→ **sütlēn**]
sütmavi **1.** Çok açık mavi, mavimsi. (–Sm.) **2.** Ten rengi. (–Sm.)
sütnene Sütanne. (–Sm.)
sütpidesi Sütle yumurtanın çarpılmasıyla yapılan bir yiyecek. (–Ant.)
sütsızma Bir çeşit çocuk hastalığı. (–İst.)
sütsümen Daha tadını yitirmemiş taze yoğurt. (–Sm.)
sütsümük Soy sop. (*Bor –Nğ.)
sütsüz **1.** Sözüne güvenilmez, değersiz kimse. (*Maçka –Tr.) **2.** Soysuz. (*Kilis –Gaz.; *Bor –Nğ.)
süt tarnası Buğday kavrulup öğütüldükten sonra, sütle karıştırılıp kurutularak elde edilen hazır çorbalık. (Peşman *Daday –Ks.)
sütten Yaradılıştan, doğuştan. (*Bor –Nğ.)
süt uyutmak Yoğurt mayalamak. (*Lâpseki –Çkl.)

sütül 1. Henüz sertleşmemiş başak. (*Iğdır, Karapapaklar –Kr.; *Ahlat, *Erciş –Vn.; Kerkük) **2.** Buruşmuş, pörsümüş (şeftali, kayısı vb. meyve için). (–Vn.)

sütül etmek Sertleşmemiş buğday başağını aleve tutup kavurmak. (*Ahlat –Vn.)

sütvurgunu [→ **sütyanığı**]

sütyanığı [**sütvurgunu**] Ana sütü emmediği için kavruk kalan hayvan yavrusu. (*Bor –Ng.) [**sütvurgunu**] : (–Gaz.)

süt yılı Ekinin ve sütün bol olduğu yıl. (–Ank.)

sütyüzü Kaymak. (Lâpseki –Çkl.; *Bor –Ng.)

süük [→ **sivik -1**]

süülük [→ **süngüllük**]

süürlü İyi yazgılı, talihli. (–Ng.)

süvari Pantolona makine ile dikilen yama. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

süvari vurdurmak Pantolona eskimeden, makineyle yama yaptırmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

süve (I) [→ **söve** (I) **-1**]

süve (II) Arabalarda, yastık başına dikilen kazıklar. (–Brs.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Lüleburgaz–Krk.)

süvekel Taş. (–Ky.)

süveltmek Sivriltmek, yontmak. (İri ağaç *Hekimhan –Ml.)

süven 1. [→ **söğen -1**] **2.** [→ **söğen -2**]

süvgel Dam düzlemede kullanılan taş silindir, loğ. (*Ağın –El.)

süvink [→ **sivik -2**]

süvlen [→ **süğlem**]

süvmeç Elde ya da çıkrıkta kalın olarak bükülmüş yün. (Köşker –Krş.)

süvmek Bitki, topraktan baş vermek. (*Alayunt –Kü.; Kaboğlu –Zn.; *Beypazarı –Ank.)

süvrüç Ucu sivriltilmiş ağaç parçası. (Çilehane *Reşadiye –To.)

süvrük Topraktan yeni çıkmış ekin. (Sofular –Çr. ve köyleri)

süvük [→ **sivik -1**]

süvünek [→ **sivik -1**]

süydü [→ **süygün** (I) **-1**]

süydürmek (I) İleri sürmek. (–Çr.)

süydürmek (II) Sözünü, egemenliğini sürdürmek. (*Merzifon –Ama.)

süydürücü Çalışkan, eliçabuk. (*Tosya –Ks.)

süyek Kemik. (*Yalova –İst.; Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.; Çakalkuyusu –Ada.; Kerkük, Kırım Türkleri)

süyelmek Ayakta durmak. (Çilehane *Reşadiye –To.)

süyem (I) [**sıyam, sile** (III), **siye** (I), **sövem**] Başparmakla işaret parmağı arasındaki uzunluk. (–Çkl.; *Havza –Sm.; *Sungurlu –Çr.; Kapıkaya*Merzifon köyleri–Ama.; *Alucra –Gr.; *Yıldızeli, *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.) [**sıyam**] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.) [**sile** (III)] : (Seyit *Çal –Dz.) [**siye** (I)] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) [**sövem**] : (–Ezc.)

süyem (II) Eğirilmek için temizlenmiş ve topaklanmış yün. (–İz.; –Ng.)

süyen [→ **söğen -2**]

süyence Önlem. (*Erciş –Vn.)

süygen Âşık. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

süygün (I) [**süydü**] **1.** Sürgün, filiz. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**süydü**] : (Zencidere –Ky.)
2. Uzayıp giden. (Apturrahmanlar *Serik –Ant.)

süygün (II) **1.** Sözü tutulan, değer verilen kimse. (Peşman –Ks.; *Mersin köyleri, *Mut köyleri –İç.; –Tk.)

süygün Tantana, debdebe. (*Boyabat –Sn.)

süymeç Halı ipi. (–Krş.; –Nğ.)

süymek (I) [**süğmek** (I) **-1, 3**] **1.** Fışkırıp çıkmak, çimlenmek, sürgün vermek, uzamak. (Yassıören *Senirkent –Isp.; –Brd.; *Burhaniye, *Nazilli –Ay.; Bebekler *Ödemiş –İz.; Karabüzey *Araç –Ks.; *Elbistan –Ur.; *Bor –Nğ.; *Karaman –Kn.; Civanyaylağı *Mersin, *Gülnar, Tekeler *Silifke –İç.)
[**süğmek** (I) **-3**] : (*Eğridir köyleri, İğdecik –Isp.; *Çal, Işıklı *Çivril –Dz.; *Ermenek –Kn.)
2. Düzgünce uzamak, uzayıp gitmek. (*Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[**süğmek** (I) **-1**] : (Çığrı *Dinar, Bayat *Emirdağ, İshaklı *Bolvadin –Af.; –Uş. ; –Kn.)

süymek (II) **1.** Süzülerek yükselmek (kuş, bulut, vb.). (*Gülnar, Tekeler *Silifke –İç.) **2.** Süzülerek inmek (bulut, kuş vb.). (Sökün *Silifke –İç.) **3.** [→ **süğmek** (II) **-2**]

süymek (III) Sürdürmek. (*İskilip –Çr.)

süymek (IV) Sözü geçer, değerli olmak. (*Merzifon –Ama.)

süymek (V) Varlıklı olmak. (Karabüzey *Araç –Ks.)

süymek (VI) Kendir bükmek. (Bayadı –Or.; –Krş.; Apturramanlar *Serik –Ant.)

süymek (VII) Sevmek. (Çilehane *Reşadiye –To.)

süynük Ihlamur ağacı. (*Bafra –Sm.)

süynüm [→ **süyüm** (I)]

süysün [→ **süsün -1**]

süyü Çıban. (*Karaman –Kn.)

süyük (I) **1.** [→ **sivik -1**] **2.** [→ **sivik -2**]

süyük (II) Dalgınlık. (*Devrek –Zn.)

süyük (III) Oluk. (*Osmaniye –Ada.)

süyüklemek Anlayamaz durumda olmak. (–Zn.)

süyülmek (I) Akmak, kaymak (yıldız vb. için). (Emirler *Balâ –Ank.; Görmel *Ermenek –Kn.; Civanyaylağı *Mersin, *Gülnar –İç.)

süyülmek (II) Karşısındakinin sözlerini korku ve kuşkuyla, boynunu uzatarak dinlemek. (Lâğus –Isp.)

süyüm (I) [**siyim** (II) **-2, süğüm** (I), **süynüm, süyümlük, süyün**] Bir sap iplik, kol gerilişiyle kirmene sarılacak yün. (Çığrı *Dinar –Af.; Kösten, Honaz –Dz.; Gümele *Söğüt –Bil.; Tokat –Es.; Ovasaray –Çr.; *Afşin ve köyleri –Mr.; –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Dörtyol –Hat.; Tekerahma *Gürün, *Koyulhisar –Sv.; Genezin *Avanos –Nş.; *Keskin –Ank.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Büyük Çaylı* Kozan –Ada.; –İç. ilçe ve köyleri)
[**siyim** (II) **-2**] : (*Ermenek –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**süğüm** (I)] : (Eber *Dinar –Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Küre –Ks.; –Mr.; *Şarkışla ve çevresi

–Sv.; Köşker –Krş.; *Ermenek –Kn.; –Ada.)
[**süynüm**] : (–Yz.)
[**süyümlük**] : (*Bor –Nğ.)
[**süyün**] : (Arpaköy –Or.)
süyümcü Muştucu. (Kadıçiftliği –İst.)
süyümlü Sevimli. (Çilehane *Reşadiye –To.)
süyümlük [→ **süyüm** (I)]
süyüm süyüm (I) [→ **siyim siyim**]
süyüm süyüm (II) Boy boy. (–Mr.)
süyün [→ **süyüm** (I)]
süyünk [→ **sivik -1**]
süyür Alınyazısı, şans. (–Nğ.)
süyürbe Süpürge. (–Ank.)
süzani Kendini beğenerek oturan. (*Bor –Nğ.)
süzdürmeç **1.** Köpeküzümü ağacının dallarından yapılan ince oyun değneği. (*Emet –Kü.) **2.** İnce değneklerle oynanan oyun. (*Emet –Kü.)
süzegen Sık sık işeyen. (–Ezm.; –Ky.; Hortu *Ereğli –Kn.)
süzek (I) [**süzgülü**] Süzgeç, sıvıları süzmekte kullanılan gereç. (*Dinar –Af.; *Gelendost –Isp.; Köşten, Aşağı Karaçay –Dz.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; –Kü.; Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Akyazı çevresi –Sk.; Aliköy *Çaycuma, Kızılelma –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Çarşamba –Sm.; Almus –To.; –Ama.; –Tr.; Çavdarlı *Şavşat, Erkinis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Birecik –Ur.; *Antakya, Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Bektaşlı –Yz.; Pazar *Kızılcahamam, Çamlı *Ayaş, Hasanoğlan –Ank.; Genezin *Avanos –Nş.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; Çiftepınar *Mersin, *Mut köyleri –İç.)
[**süzgülü**] : (*Akçaabat –Tr.)
süzek (II) Sürekli çamurlu su çıkan yer. (Kızılcaören –Kü).
süzek (III) Kendini beğenmiş. (–Sv.)
süzekyapması Süzgeçte buğuyla pişirilen et ve bulgurdan yapılan yemek. (–Gaz.)
süzen Topluca yapılan av. (Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.; Silistre, Rumeli)
süzenek Belsoğukluğu. (*Iğdır –Kr.)
süzgü **1.** Delikli çanak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **2.** Balıkçı kepçesi. (*Gelibolu –Çkl.) **3.** Fide sulamak için tenekeden yapılan süzgeç. (*Milâs –Mğ.)
süzgülü [→ **süzek** (I)]
süzleme Pirinç kırıntısı. (*Taşköprü –Ks.)
süzme (I) [**sizme**] Torbada süzdürülmüş katı yoğurt. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Danışman *Fatsa –Or.; Nefsiköseli *Görele, *Tirebolu –Gr.; –Gm.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
[**sizme**] : (–Tr.)
süzme (II) [**süzmen**] Torba. (–Ba.; *Emet, *Simav –Kü.; *Gölcük –Kc.)
[**süzmen**] : (Tokat –Es.)
süzme (III) Tohumluk küçük soğan. (–Nğ.)
süzmek (I) **1.** Gözden geçirmek. (*Kandıra –Kc.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.) **2.** Tanımaya çalışarak bakmak. (*Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)
süzmek (II) Temize çekmek. (Kitiz *Göksun –Mr.)

süzmek (III) Avcı nişan almak. (Kırıklı *Karaisalı –Ada.)

süzmen [→ **süzme** (II)]

süzükmek [→ **süğmek** (II) **-2**]

süzülmek (I) **1.** [→ **süğmek** (II) **-2**] **2.** Yırtıcı kuş pike yapmak. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

süzülmek (II) Yeni gelin ayakta durmak. (*Mut köyleri –İç.)

süzünek Uzun süre dönen topaç. (*Sarayköy –Dz.)

süzünmek (I) **1.** Kırıtmak. (Çığrı *Dinar –Af.; Söğüt, Çöplü *Çivril –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Tokat –Es.) **2.** Gözlerini yere dikerek put gibi durmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Brd.)

süzünmek (II) Etkili bakmak. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.)

süzüntü (I) **1.** Tortu. (Dallıca *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; *Mudanya –Brs.; Tokat –Es.; *Kuruşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; Bağlıca *Ardanuç, Şalu *Şavşat –Ar.; *Antakya –Hat.; Ağrakos, *Suşehri, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.; Tunaboyu, Bulgaristan) **2.** Posa. (*İskilip –Çr.) **3.** Süzdürülmüş, katı yoğurt. (*Afşin köyleri –Mr.)

süzüntü (II) Çok azalmış su. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

Ş

şaabı [şābı] İri, söbe taneli, büyükçe çekirdekli, sert, geç olgunlaşan bir çeşit üzüm. (*Bor –Nğ.)
[şābı] : (–Nğ.)

şaba [→ şabaş]

şabadan Boşboğaz, geveze. (*Sivrihisar –Es.; *Şarkışla –Sv.)

şabadanlık Boşboğazlık, gevezelik. (*Şarkışla –Sv.)

şabak (I) Boynuzsuz keçi, koyun. (*Eğridir köyleri –Isp.)

şabak (II) Kafasının arkası yassı kişi. (İğdecik –Isp.)

şabak (III) Bakımsız bağ. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

şabalamak Çalgıcı, bahşiş almak için, dinleyicilerden birinin önüne gelip çalmak. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

şabaş [şaba, şābe] Düğünde, oyundan sonra davulcunun topladığı parsa. (*Erciş –Vn.; –Bt.; –Dy. ve çevresi; Akçakent *Nizip –Gaz.; Nurhak *Elbistan –Mr.; –Ur.)
[şaba] : (Akçaköy *Nizip –Gaz.; –Ur.; Tepecikören *Kozan –Ada.)
[şābe] : (Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.)

şabatkün Cumartesi. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

şabbalıt Şeftali. (–Kr.)

şabbaz 1. [→ şahbaz -1] **2.** Beceriksiz. (Bekilli *Çal –Dz.)

şabçak [→ şapşak (I) -2]

şabdik Don. (Amasiya *Bozdoğan –Ay.)

şābe [→ şabaş]

şābı [→ şaabı]

şabılat Tarlada biten, iri yapraklı bir çeşit ot. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

şabir İnce saz otu. (–Ezm.)

şabka Çocuklara takılan yemek önlüğü. (–Rz. ve köyleri)

şabla (I) **1.** Labada. (*Sandıklı –Af.; Eğirler *Beyşehir –Kn.) **2.** Öksürük için kullanılan bir çeşit dağ otu. (Eber, İncesu –Af.; *Milâs –Mğ.) **3.** Ekine zararlı bir çeşit bitki. (Zemme –Kü.; –Es.)

şabla (II) Kalın hayvan gönü. (İğdecik –Isp.)

şabla (III) Araba iğine takılan demir bilezik. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

şabla (IV) [→ şaplak (I)]

şablak [→ şaplak (I)]

şablama [→ şaplak (I)]

şabşak (I) **1.** [→ şapşak (I) -1] **2.** Ağaçtan oyulmuş, giysi yıkamakta kullanılan tokaç. (*Çarşamba –Sm.)

şabşak (II) [→ şadak (III)]

şaçkı [→ saçkı (I) -1]

şad Harmanda, samanla taneleri ayırmak için araya konulan ağaç. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

şadak (I) Yardımcı kadın, hizmetçi. (–Ada.)

şadak (II) Kısa boylu. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

şadak (III) [şabşak (II)] Boşboğaz, geveze. (Köprücek *Emet –Kü.)
[şabşak (II)] : (Demirci *Bozüyük –Bil.)

şadara [→ sarat]

şaddak Nazlı, hoppa, şakacı. (–Af.; İğdecik –Isp.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)

şaddaklanmak Nazlanmak, hoppaca davranmak. (İğdecik –Isp.; *Çal –Dz.)

şadı (I) Şebek gibi, çirkin (kişi). (Bozan –Es.; –Gaz.)

şadı (II) Sıska. (Kızık *Sandıklı –Af.)

şadı (III) Korkuluk. (Salarha köyleri –Rz.)

şadıya dönmek Çirkinleşmek, kılıksızlaşmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

şadra (I) [→ **sarat**]

şadra (II) Koltuk eti. (*Çarşamba –Sm.)

şadrabaz Çıkardığı oyunlarla çevresindekileri oyalayan, şen. (İğdecik –Isp.)

şaf [→ **şah** (I)]

şafak (I) Alın. (–Çr.; –Yz.)

şafak (II) Atın başına hakim olamaması. (*Andırın –Mr.)

şafak bendi Tan kızıllığı. (–Mr.)

şafaklamak, şafaḫlamaḫ (I) **1.** Neye uğradığını bilememek. (İğdecik *Gelendost –Isp.) **2.** Korkmak. (Çöplü *Çivril –Dz.)

şafaklamak, şafaḫlamaḫ (II) Eli göze siper ederek, gözü kırparak bakmak. (Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Hasanoğlan –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

şafaklamak, şafaḫlamaḫ (III) **1.** Sabahlamak. (*Eğridir köyleri –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Akyazı çevresi –Sk.; *Çarşamba –Sm.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Gün ağarmak. (–Rz.)

şafak yıldızı Sabah yıldızı. (–Çr.)

şafi şeytanı Çok kirli. (*Bor –Nğ.)

şafka [**şaḫba**] Şapka. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)
[**şaḫba**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)

şafkarmak 1. Aydınlanmak. (*Eğridir köyleri, *Gelendost –Isp.; Yukarı Seyit *Çal, Eziler *Güney, Çöplü *Çivril –Dz.; *Mersin köyleri –İç.; –Kıbrıs) **2.** Şafak sökmek. (*Eğridir köyleri, *Gelendost –Isp.)

şafla [**şafleya, şafli**] **1.** Salya. (*Maçka –Tr.) **2.** Salyalı. (Güneyce –Rz.)
[**şafleya**] : (*Maçka –Tr.)
[**şafli**] : (*Tirebolu –Gr.)

şafleya [→ **şafla -2**]

şaflı (I) Yatak gibi. (Güneyce –Rz.)

şaflı (II) Kadının dişilik organı. (Güneyce –Rz.)

şafli [→ **şafla -2**]

şafliye Kir, pislik içinde. (*Ünye –Or.)

şafşak Büyük kepçe. (–Ezm.)

şaful Düşüncesiz. (Durali, Kumarlar *Bayramiç –Çkl.)

şaggalğan Ayçiçeği. (Cenciğe –Ezc.)

şağ Yoğun çiğ. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

şāğıda Yaramaz, dövüşken. (*Kula –Mn.)

şağınlı Sütü sağılabilen. (*Ardanuç ve çevresi –Ar.)

şağlom Şalgam. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

şağman Tahıl karışımı. (*Ereğli –Kn.)

şağra İçyağı. (Selânik göçmenleri–İst.)

şah (I) [**şaf**] Yeni sürgün, filiz. (*Atabey –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Afşin ve köyleri –Mr.)
[**şaf**] : (Genek *Yatağan –Mğ.)

şah (II) Gözbebeği. (Çepni *Gemerek –Sv.; *Mersin, *Tarsus, Yanpar –İç.)

şah (III) Arıbeyi. (–Ank.)

şaha (I) Balık tutmakta kullanılan, üç ağaç arasına geçirilmiş ağ. (*Nizip –Gaz.; *Halfeti, *Birecik –Ur.)

şaha (II) Çocukların oyunda kullandıkları iri aşık. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

şahab Badem. (*Geyve –Kc.)

şaha galkmak Şaha kalkmak. (*Bor –Nğ.)

şahalak Uzun boylu. (–Gaz.)

şahan (I) Şahin. (Eziler *Güney –Dz.; –Gaz.; *Bahçe –Ada.)

şahan (II) Ağacın orta sürgünü. (*Erciş –Vn.)

şahana [→ **şahna** (I) **-1**]

şahanelik Odalardaki küçük odunluk. (Atlas *Sivrihisar –Es.)

şahanlık İnsan ayağının basmadığı, sarp, dağlık yer. (Erzin *Dörtyol –Hat.)

şaḫar (I) Sarılarak uzayan bitkilere dayak olan sırık. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr.)

şaḫar (II) Kent. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

şahat (I) Tanık. (–Gaz.)

şahat (II) İki kaya arasındaki boşluk. (–Ur.; –Mr.)

şahata Taş yontmaya yarayan iki ağızlı gereç. (–Gaz.)

şahba [→ **şafka**]

şahbaz [**şabbaz -1, şahpaz** (I) **-1, 2; şohbaz**] **1.** Atılgan, becerikli, iş başaran. (*Senirkent –Isp.; Topaç –Yz.; Dağhalil –Ank.; *Bor –Nğ.)

[**şabbaz -1**] **:** (Koyunkalıcı *Kalecik –Ank.)

[**şahpaz** (I) **-1**] **:** (İshaklı *Bolvadin –Af.; *Ereğli –Kn.)

2. Hızlı, çabuk, çevik. (Kuzayca –Yz.; *Haymana –Ank.; –Nğ.; *Kaman –Krş.)

[**şahpaz** (I) **-2**]**:** (*Karacabey –Brs.; *Antakya –Hat.; Çalış *Haymana –Ank.; Yazıkınık *Mucur –Krş.; *Ereğli –Kn.; Şanşa *Saimbeyli, Topraktepe –Ada.)

[**şohbaz**] **:** (*Keskin –Ank.)

3. Güçlü, iriyarı delikanlı. (Fadıllı *Milâs –Mğ.)

şaḫda [→ **şahta**]

şaḫlamak Makina ya da motor düzgün işlemek. (–Kr. köyleri)

şaḫımak Şakımak. (–Gaz; –Yz.)

şahin Çevik, becerikli, tuttuğunu koparan. (*Bor –Nğ.)

şahinelli Tırnakları içine eğri at. (–Nğ. ve çevresi)

şahle Nergis. (Kayışlı –Mr.)

şahman Parlak, sert, kırmızı özlü bir çeşit buğday. (*Koçhisar, Cimşit *Balâ –Ank.; –Krş. *Ulukışla, Bahçeli *Bor –Nğ.; *Aksaray, Aziziye *Ereğli –Kn.)

şahmar [**şahmelek**] Şahmaran. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

[**şahmelek**] **:** (–Ank.)

şahmelek [→ **şahmar**]

şahmelik Hayvanlardaki şişlik ya da yaraların iyileştirilmesinde kullanılan, lapası yapılan bir çeşit ot. (Kuntdoğmuş *Kartal –İst.)

şahna (I) [**şahana**] **1.** Öşür toplayıcı. (–Brs.; –Bo.; –Or.; –Ezm.; *Kemah –Ezc.; –Sv.; Köşker –Krş.; –Kn.)

[**şahana**] **:** (–Kü.)

2. Harman bekçisi. (Elifoğlu *Nizip –Gaz.) **3.** Borsa komiseri. (*Sungurlu –Çr.)

şahna (II) **1.** Başak. (Elifoğlu *Nazip –Gaz.) **2.** Ekin bağlamı. (–Ada.)

3. Harmanda, çevreye yığılan sap. (İncirgediği –Kn.)

şahna (III) Tahta parmaklık. (Çandır *Sütçüler –Isp.)

şahnakıran Kabakla yapılan bir çeşit yemek. (–Vn.)

şahnazı İnce sesle söylenmesi gereken bir âşık havası. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şahnis Balkon. (Üçem *Balâ –Ank.)

şaḫ olmak [→ **şak olmak**]

şahpaz (I) **1.** [→ **şahbaz -1**] **2.** [→ **şahbaz -2**]

şahpaz (II) Yemek sofrası. (Taşucu *Silifke –İç.)

şahra 1. Ekin sapı yükü. (*Ağın –El.; –Mr.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Gürün –Sv.) **2.** Ekini harman yerine götürmeye yarayan araç. (–Gaz.)

şahra ağacı [**şahrik**] Ekin saplarını taşımak için semer üstüne takılan ağaç. (*Ağın –El.)

[**şahrik**] : (Morcalı *Karaman –Kn.)

şahra çekmek Ekin demetlerini harman yerine taşımak. (*Ağın –El.; –Gaz.; *Antakya –Hat.)

şahrik [→ **şahra ağacı**]

şahşah Değirmen çakıldağı. (*Divriği –Sv.)

şahşuha Utanmaz. (–Ada.)

şahta [**şaḫda**] Kırağı. (Mengeser *Doğubayazıt –Kr.)

[**şaḫda**] : (*Erciş –Vn.)

şahtere İnce ve çift yapraklı, baharda kırmızı çiçek açan, ince saph bir çeşit bitki, fumaria officinalis, fumaiaceal. (*Yalova –İst.; –Gaz.; –Mğ.)

şahtesiz Uygunsuz, yersiz. (Figneze *Artova –To.)

şait Harman savrulurken, taneyle samanı ayırmak için dikilen değnek. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

şak, şaḫ (I) Bölük, parça, dilim. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Bayat *Emirdağ –Af.; *Sivrihisar –Es.; *Akyazı çevresi –Sk.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Hasanoğlan –Ank.; Turan –Ky.; *Bor –Nğ.)

şak, şaḫ (II) Orta : *Alnının şakına vurmuşlar değneği.* (*Bor –Nğ.)

şak, şaḫ (III) [**şaka**] **1.** İri ve güzel aşık. (–Dy.)

[**şaka**] : (Bacı *Polatlı –Ank.; –Nğ.) **2.** Dik duran aşık. (–Dy.)

şaka [→ **şak, şaḫ** (III)]

şakak parası Boyna, başa takılan para. (–Ama.)

şakakul Tekesakalı da denilen bitkinin yenilebilen, ak, tatlı, gevrek kökü. (*Ahlat –Vn.)

şakalak Küçük kavun, kelek. (*Akşehir, *Beyşehir, Selki –Kn.)

şakalamak Yarmak, bölmek. (–Yz.; *Bor –Nğ.)

şakalanmak İkiye ayrılmak, parçalanmak. (–Yz. *Bor –Nğ.)

şakama Güneşin en kızgın durumu. (*Ahlat –Vn.)

şakar Şen, şakrak. (*Yatağan –Mğ.)

şakatur Eriğe benzeyen, olgunlaştığında sarı renkli, mayhoş bir meyve. (*Hozat –Tn.)

şak etmek Ağaç tomruğunu uzunlamasına parçalara ayırmak. (*Emet köyleri –Kü.; –Yz.)

şakgalḫam [→ **şakkalgan**]

şakga şenniyh Kalabalık, gürültülü. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şakı Ağrı, sancı. (–Brd.; –Ant. köyleri)

şākıda Yaramaz, huysuz. (*Alaşehir –Mn.)

şakık [→ **şakık**]

şakılamak Şaklamak. (*Bor –Nğ.)

şakıldak (I) Koyunlarda kuyruk altında toplanan pislik. (Afşar köyleri

*Pınarbaşı –Ky.; Kerkük ve çevresi)

şakıldak (II) [→ **şakırdak** (II)]

şakıldak (III) Kabuğundan sele, sepet örülebilen bir ağaç. (Dereköy –To.)

şakımak (I) Aydınlanmak, parlamak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Bozoğlu *Çerkeş, *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; *Antakya –Hat.; *Çubuk, *Haymana –Ank.; *Bor –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

şakımak (II) [**şakınmak**] Paylamak. (–Sn.; –Ky.)
[**şakınmak**] : (–Sm.)

şakımak (III) Çok konuşmak. (*Akdağmadeni –Yz.; *Lüleburgaz –Krk.)

şakımak (IV) Ağrımak, acımak. (*Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.; –Ada.; –Ant.)

şakımak (V) Kömür ateş alarak yanmak. (–Gaz.)

şakımak (VI) Ağaç bol çiçek açmak. (–Nğ.)

şakımak (VII) Çok okumak, bilgili olmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

şakınmak [→ **şakımak** (II)]

şakırdak (I) **1.** [→ **şakşak** (I)] **2.** Çocuk beşiğine bağlanan iri boncuk dizisi. (*Kurşunlu –Çkr.) **3.** İçinden şıkır şıkır ses çıkan bir çocuk oyuncağı. (–Çkr.)

şakırdak (II) [**şakıldak** (II), **şaklavak, şakşağı** (I)] Değirmentaşı üstüne konulan tahta. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; *Bor –Nğ.)
[**şakıldak** (II)] : (Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; Kerkük)
[**şaklavak**] : (Karakuyu *Torbalı –İz.)
[**şakşağı** (I)] : (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

şakırdak (III) [**şaklak** (I)] Şen, geveze. (*Bozdoğan –Ay.)
[**şaklak** (I)] : (*Çal –Dz.)

şakırdak (IV) Hoppa. (*Bor –Nğ.)

şakırdamak (I) Yağmur hızlı, sesli yağmak. (İğdecik, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Çarşamba –Sm.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.; –Ant.)

şakırdamak (II) Şen şakrak ötmek. (*Bor –Nğ.)

şakırdamak (III) Hoppalık yapmak. (*Bor –Nğ.)

şakır şakır Çok, bol : *Çiçekler şakır şakır açmışlar.* (*Bor –Nğ.)

şakırtı Koşma, koşu. (–Gr.)

şakıtmak (I) Süpürmek. (*Malkara –Tk.)

şakıtmak (II) İyi, parlak, başarılı iş yapmak : *Hangi yaptığın işi şakıttıñ?* (*Bor –Nğ.)

şakıtmak (III) Bilgisiyle çevresini aydınlatmak. (*Bor –Nğ.)

şakkaban [**şakraban**] Güldürücü, şaklaban. (Tekeler *Silifke –İç.)
[**şakraban**] : (–Ama.)

şakkadak Birdenbire. (*Mudanya –Brs.)

şakkalgan [**şakgalḫam, şakkalham, şakkalhan**] Ayçiçeği. (Cenciğe –Ezc.; –El., –Mr., –Sv.; Ravli *Çubuk –Ank.)
[**şakgalḫam**] : (–Ezc.)
[**şakkalham**] : (–Ezc.)
[**şakkalhan**] : (–Ezc.)

şakkalham [→ **şakkalgan**]

şakkalhan [→ **şakkalgan**]

şakkan Gülünç. (Bayat *Emirdağ –Af.)

şakkarak [→ **şakkırak**]

şakkılamak Kahkahayla gülmek. (–Ezm.; –Ezc.; –Sv.)

şakkırak [**şakkarak**] Kapı mandalı, zemberek. (*Eğridir köyleri –Isp.) [**şakkarak**] : (–Isp.)

şakla (I) Et parçası, yarım koyun. (–Ml.)

şakla (II) Ufak karpuz. (*Sivrihisar –Es.; *Kartal –İst.)

şaklak (I) [→ **şakırdak** (III)]

şaklak (II) Çocukların başına bağlanan tülbent. (–El. ve çevresi)

şaklak (III) Derideki sulu kabarcık. (*Beypazarı –Ank.)

şaklamak Bölmek, parçalamak. (Bayat *Emirdağ –Af.; Bağıllı, Anamos *Eğridir –Isp.)

şaklatmak Şamar vurmak. (Kurtahmetli *Çarşamba –Sm.; *Maçka köyleri –Tr.)

şaklavak [→ **şakırdak** (II)]

şaklayan Çok ve ilgi çekici konuşan. (–Nğ.)

şaklı Parçalı. (–Yz.; *Bor –Nğ.)

şakmak Işık, aydınlık vermek. (*Kurşunlu –Çkr.)

şakman Buğday çuvalı. (–Ky.)

şak olmak [**şaḫ olmak**] İkiye bölünmek. (*Kula –Mn.) [**şaḫ olmak**] : (–Yz.)

şakoz Ağzı büyük kimse (aşağılama). (Güneyce –Rz.)

şakraban [→ **şakkaban**]

şakrak (I) Arıkuşu. (Bereketli *Tavas –Dz.; –Kn.)

şakrak (II) Parlak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

şakrak (III) Açık, okunaklı (yazı). (*Bor –Nğ.)

şakşağı (I) [→ **şakırdak** (II)]

şakşağı (II) [→ **şakşak** (I)]

şakşağı (III) [→ **şakşak** (IV)]

şakşak (I) [**şakırdak** (I) **-1**, **şakşağı** (II), **şakşakı** (I), **şakşak tesbih**, **şıkşık** (I)] Elde oynanan büyük taneli tespih. (*Sandıklı –Af.; Gönen *Gelendost –Isp.; Yukarı Seyit *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; *Kandıra –Kc.; –Bo.; *Çerkeş –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Bafra –Sm.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**şakırdak** (I) **-1**] : (İğdecik –Isp.; Ünköy –Kü.)

[**şakşağı** (II)] : (Sarılar *Avanos –Nş.)

[**şakşakı** (I)]: (–Kü.; Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; Şabanözü *Polatlı, Hasanoğlan –Ank.; *İncesu –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**şakşak tesbih**] : (–Ank.)

[**şıkşık** (I)] : (İğdecik –Isp.)

şakşak (II) [**şakşakı** (IV)] Çocukların mısır sapından yaptıkları, ses veren bir oyuncak. (Salda, Güney *Yeşilova –Brd.; Karabüzey *Araç –Ks.; Sakuş *Düzce –Bo.)

[**şakşakı** (IV)] : (*Bor –Nğ.)

şakşak (III) Taş bilye. (Bekilli *Çal –Dz.)

şakşak (IV) [**şakşağı** (III), **şakşakı** (III)] Kapı tokmağı. (*Salihli –Mn. ve çevresi; *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Düzce –Bo.; Hortu *Sivrihisar –Es.; *Zile –To.; –Ezm.; –Dy.)

[**şakşağı** (III)] : (*Kula –Mn.; –Gaz.; –Sv.)

[**şakşakı** (III)] : (Kızılhisar *Kilis –Gaz.; –Sv.)

şakşak (V) Geveze. (*Tavşanlı –Kü.; Tokat –Es.; –Sv.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

şakşak (VI) **1.** Sarı çiçekli bir bitki. (Tokat –Es.) **2.** Dağda biten, ek-

şimsi, yenilebilir bir ot. (*Gemerek –Sv.)

şakşak (VII) **1.** Değirmende buğday tanelerinin döküldüğü yer. (*Şebinkarahisar –Gr.)

şakşak (VIII) Davar kırkmakta kullanılan makas. (Karabüzey *Araç –Ks.)

şakşak (IX) Değirmen çakıldağı. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Vn.)

şakşak (X) [→ **şaplak şeker**]

şakşak (XI) Tahta çalpara. (–Zn.; –Ks.)

şakşaka [→ **şakşakı** (II) **-1**]

şakşakçı (I) [**şalabos, şalaman, şallakçı, şallō, şallocu**] Yüze gülen, dalkavuk. (*Gönen –Ba.; *Çarşamba –Sm.)

[**şalabos**] : (–Tr.)

[**şalaman**] : (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

[**şallakçı**] : (Eski Gümüş –Nğ.)

[**şallō**] : (–Yz.)

[**şallocu**] : (*Afşin –Mr.)

şakşakçı (II) Alkış tutan. (*Kula –Mn.)

şakşakhelva Susamhelvası. (–Isp.)

şakşakı (I) [→ **şakşak** (I)]

şakşakı (II) [**şakşaka**] **1.** Fındık. (–Ks.)

[**şakşaka**] : (–Ks.)

2. Kavrulmuş fındık ve peynir şekeri karışımı çerez. (*Gerze–Sn.)

3. Ceviz. (–Yz.)

şakşakı (III) [→ **şakşak** (IV)]

şakşakı (IV) [→ **şakşak** (II)]

şakşakı (V) Ekin biçilirken çok sap almak için ele takılan ağaç ellik. (Alharan –Kn.)

şakşakı (VI) [**şakşako**] Gelincik bitkisi. (Gülpınar *Ezine –Çkl.)

[**şakşako**] : (–Ur.)

şakşakı (VII) [→ **şapşak** (IV)]

şakşako [→ **şakşakı** (VI)]

şakşak tesbih [→ **şakşak** (I)]

şakşevil etmek Eskitmek, bozmak. (–Ezc.)

şakşır Pantolon. (*Tosya –Ks.)

şakuf Büyük taşçı çekici. (*Antakya –Hat.)

şakuk [**şakık**] Sert, kumlu yabanarmudu. (*Keskin –Ank.)

[**şakık**] : (–El. köyleri)

şal (I) Kuşak. (*Gelendost –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Alâaddin *Acıpayam –Dz.; –Çr.; –Ezc.; Karkıncık *Artova –To.; –Yz.)

şal (II) Yün atkı. (Gernis –Ky.)

şal (III) Kadınların başlarına örttükleri örtü. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şal (IV) Dokuma önlük. (Karkıncık *Artova –To.; –Ezc.)

şal (V) Çarşaf. (–Bt.)

şal (VI) Çul. (Kuzuluk *İskilip –Çr.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

şalabos [→ **şakşakçı** (I)]

şalak (I) [**şallaḫ, şallak** (IV), **şamak** (I) **-1**] **1.** Büyümemiş kavun, karpuz. (Bayat *Emirdağ –Af.; Uluğbey, Yassıören *Senirkent, *Uluborlu –Isp.; *Urla –İz.; –Brs.; Tokat –Es.; Ovasaray *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon köyleri –Ama.; *Zile –To.; *Mesudiye, *Ünye –Or.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Sv. ve çevresi; –Yz. ve çevresi; Çanıllı *Ayaş, Üçem *Balâ, *Haymana –Ank.; Köşker –Krş.; –Nş.; –Ky. çevresi; –Nğ.; –Kn. ve çevresi; –Ada.; –İç. köyleri; –Mğ.)

[**şallaḫ, şallak** (IV)] : (–Ezc.; *Erciş –Vn.)

[**şamak** (I) **-1**] **:** (*Tosya –Ks.; *Merzifon –Ama.)
2. Çok olgun kavun. (–Çr.) **3.** Ham kabak. (*Akkuş –Or.) **4.** Tohumluk hıyar. (*Mesudiye –Or.; –Gr.; –Tr. ve çevresi; –Rz.) **5.** Tohumluk domates. (–Gr.) **6.** Kartlaşmış, tohuma kaçmış. (–Or.)

şalak (II) [**şelek** (XII)] **1.** Aptal. (–Brs.) [**şelek** (XII)] **:** (–Ant.)
2. Huysuz. (–Brs.) **3.** Arsız. (*Gerze –Sn.) **4.** Geveze. (*Nallıhan –Ank.) **5.** Değersiz, olgunlaşmamış kişi. (*Gelendost –Isp.)

şalak (III) Pisboğaz, obur. (Kühürt *Tavşanlı –Kü.)

şalak (IV) Erkek çocuk. (Kovanlı aşireti –Ant.)

şalak (V) **1.** Büyüyememiş dana, tosun. (Bayat *Emirdağ –Af.) **2.** Hantallaşmış, irileşmiş kişi. (–Tr.)

şalak (VI) Giysinin etek baskısı. (–Brd.)

şalaka [→ **şaplak** (I)]

şalakca İyi iş gören. (–Tr. ve çevresi)

şalakga Yaramaz. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şalakgoz (I) Yalan dolan. (–Rz.)

şalakgoz (II) Baştan savma iş yapan adam. (–Rz.)

şalaman [→ **şakşakçı** (I)]

şalangoz İriyarı, beceriksiz kişi. (–Tr. köyleri)

şalba (I) **1.** Öksürüğe karşı kaynatılıp suyu içilen bir dağ otu. (*Dinar köyleri –Af.) **2.** Tazeyken sarması yapılan bir bitki. (Başpınar *Tefenni, Çavdar –Brd.) **3.** Odun yerine yakılan bir çeşit çalı, ot. (*Sivrihisar –Es.) **4.** Gövdesi uzun, yaprağı enli, hayvanların yemediği bir ot. (*Bozkır –Kn.; –İç. köyleri; *Serik –Ant.; –Mğ.)

şalçorap Yün çorap. (–Ezm.)

şaldırdak [→ **şallavuk**]

şaldır şuldur Gelişigüzel, gürültülü (yapılan iş için). (Cumalıkızık –Brs.; –Kn.)

şalfar Şalvar. (İmamuşağı *Silifke –İç.)

şalgaba [**şalkaba -2**] Kumluk, kayalık yerde yetişen, yumru köklü, pembe, sarı çiçekli, em yapmakta ve kauçuk elde etmekte yararlanılan bir bitki. (Tekir *Silifke, Mezitli *Mersin, *Mut köyleri –İç.; –Ant. ve ilçeleri)
[**şalkaba -2**] **:** (Civanyaylağı *Mersin –İç.)

şalgam armudu Kışın yetişen, yeşil renkli orta büyüklükte bir çeşit armut. (–Gm.)

şalgamcık Tahıla zarar veren tarla bitkisi. (Gönen –Isp.)

şalgami Gövdesi sarı, kuyruk ve yelesi ak (at için). (–Ant.)

şalham Şalgam. (*Bor –Nğ.)

şalıh Salya. (–Rz.)

şalıka [**şalika**] Çocukların yemek önlüğü. (–Rz.)
[**şalika**] **:** (–Rz.)

şalî (I) Şaşı. (Gödene *Akseki –Ant.)

şali (II) **1.** Yeni gelinlere giysi yapılan bir çeşit kumaş. (İshaklı *Bolvadin–Af.) **2.** Yünlü kumaş. (–Md.)

şalika [→ **şalıka**]

şalkaba **1.** Yaprakları iri, kökü soğana benzer bir ot. (Dereköy –To.) **2.** [→ **şalgaba**]

şalkada (I) Şakacı. (–Sn. ve çevresi)

şalkada (II) [→ **şarkada** (I) **-1**]

şalkavış [**şalkavuş**] Gelişigüzel, özensiz. (–Brd.)
[**şalkavuş**] **:** (*Çal –Dz.)

şalkavuş [→ **şalkavış**]
şallacık Çıplak. (–Brs.)
şallagan [→ **şallavuk**]
şallaḫ, şallak (I) Çağlayan, çavlan. (Aslıhan tepeciği –Ba.; –Nş.)
şallaḫ, şallak (II) [**şellek** (I)] **1.** Donsuz. (Çeltikçi *İnegöl –Brs.; –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Darıca –To.; Kuyumcu –Yz.; *Bor –Nğ.) **2.** Kötü giyimli. (Çağa *Gerede –Bo.) **3.** Çıplak. (*Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; –Sn.; *Merzifon –Ama.; –Yz.; Demirtaş, Çanıllı *Ayaş –Ank.; Hisarcık –Ky.) [**şellek** (I)] **:** (Satılmış –Es.; Mezetanlı –Kn.)
şallaḫ, şallak (III) Kamçının ucundaki kösele parçası. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
şallaḫ, şallak (IV) [→ **şalak** (I) **-1**]
şallaḫ, şallak (V) Kasap çırağı. (–Gaz.)
şallaḫ, şallak (VI) [**şallamşop**] **1.** Eğitilmemiş, terbiyesiz. (Tokat –Es.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Çakıllı –Ada.) **2.** Aşağılık (kişi). (*Çarşamba –Sm.) **3.** Beceriksiz. (Afşar köyleri *Sarız –Ky.)
[**şallamşop**] **:** (Arslanköy *Mersin –İç).
şallakçı [→ **şakşakçı** (I)]
şallak mallak Çırılçıplak. (–Ks.)
şallam Tanrı isterse. (–Ur.; –Gaz.)
şallama Yünlü. (Kaşıkçı *Ardanuç –Ar.)
şallamşop [→ **şallaḫ, şallak** (VI)]
şallapa aşı Lahana, bulgur ve yağ ile yapılan yemek. (*Kilis –Gaz.)
şallavcı Abartıcı, yalancı. (*Bozan –Es.; –Çkr.; –Krş.; *Bor –Nğ.)
şallavuk [**şaldırdak, şallagan, şallayuk**] Çağlayan. (*İskilip –Çr.)
[**şaldırdak**] **:** (Kanallı *Ezine –Çkl.)
[**şallagan**] **:** (–Çr.)
[**şallayuk**] **:** (*İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.)
şallayuk [→ **şallavuk**]
şallo [→ **şakşakçı** (I)]
şallocu [→ **şakşakçı** (I)]
şallum şullum Salkımsaçak, dökün-tülü. (–Ada.)
şaltaḫ, şaltak (I) [→ **şıltakçı**]
şaltaḫ, şaltak (II) **1.** Uzun ve geniş (giysi için). (Ünye –Or.) **2.** Biçimsiz iri, şişman. (*Tirebolu –Gr.)
şaltaklamak Çirkin görünecek kadar şişmanlamak. (*Ünye –Or.)
şam Çap. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Ereğli –Kn.; –İç. ilçe ve köyleri)
şama (I) **1.** Kibrit. (*Osmancık –Çr.; *Hafik, *Zara –Sv.; –Ed.) **2.** Eski mumlu kibrit. (–Sv.) **3.** Şamdan. (–Sv.) **4.** Kibrit kabı. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
şama (II) [**şamak** (I) **-2**] Kokulu küçük kavun. (*Çarşamba –Sm.; Harput –El.)
[**şamak** (I) **-2**] **:** (*Erbaa –To.)
şama (III) Sığırlarda dişilik organı. (Güneyce –Rz.)
şamak (I) **1.** [→ **şalak** (I) **-1**] **2.** [→ **şama** (II)]
şamak (II) Saçsız, dazlak. (*Merzifon –Ama.)
şamak (III) **1.** Sazlık yerlerdeki su birikintisi. (–Kr.; –Krk.) **2.** Su kıyılarında, bataklıklarda top top büyüyen, yuvarlak gövdeli saz. (Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)
şamakı tut Hafifçe moraran bir çeşit dut. (*Merzifon –Ama.)
şamaklık Sazlık. (İstinye –İst.)

şamakon Şakacı, arsız, şımarık. (–Uş.; Güllü *Buldan, Honaz –Dz.)

şamala (I) [→ **şamama** (I)]

şamala (II) Meşale. (*Tirebolu –Gr.)

şamalak Topaç. (Sungur *Yenişehir –Brs.)

şamama (I) [**şamala** (I), **şamamık, şamba, şeme** (I), **şemelek, şememe, şemen, şemene, şemile**] Ekşimsi, küçük kavun. (–Ml.; *Bor –Ng.; –Kn.)

[**şamala** (I)] : (–Çr.; *Ürgüp, Genezin *Avanos –Nş.)

[**şamamık**] : (–Dz.)

[**şamba**] : (*Düzce –Bo.)

[**şeme** (I)] : (*Afşin –Mr.)

[**şemelek**] : (–Ama. ve çevresi)

[**şememe**] : (Tokat –Es.; Cenciğe –Ezc.; Çepni *Gemerek, Ağrakos *Suşehri –Sv.; –Ng.; –Ada.)

[**şemen**] : (–Brd.; –İz.; –Mn.; *Sivrihisar –Es.; Kapıllu *Beypazarı, *Güdül –Ank.)

[**şemene**] : (*Sorgun –Yz.)

[**şemile**] : (*Alaşehir –Mn.)

şamama (II) Değirmi, toparlak, güzel: *Şamama balama gurban.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Bor –Ng.)

şamama gibi Bol ışıklı, aydınlık. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

şamamık [→ **şamama** (I)]

şaman Büyücü. (*Keskin –Ank.)

şamarta [**samata, şamırta**] Gürültü. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**samata**] : (–Rz.)

[**şamırta**] : (–Dz.; Karasu, Eymir *Bozdoğan –Ay.)

şamatara Hendek. (Güneyce –Rz.)

şamatlu Çeşitli renkli ipliklerle el tezgâhında dokunan bez. (*Ağın –El.)

şamatura Üstüne sicim sarılan tahta. (*Marmaris –Mğ.)

şamba [→ **şamama** (I)]

şambaba Kısa boylu, tıknaz (kişi). (Vazıldan *Divriği –Sv.)

şambal Eğri büğrü. (*Boyabat –Sn.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon–Ama.; *Akkuş –Or.)

şambastı Bir çeşit yüzük. (–Bt.)

şamdarı Mısır. (–Kn. ilçe ve köyleri)

şamdarı eşiği Mısır koçanı. (*Ereğli –Kn.)

şame [→ **şami**]

şamfiri Çaprazlama. (*Bor –Ng.)

şamı [→ **şami**]

şamırta [→ **şamarta**]

şamıt [**şamit**] İğ üstündeki yeni bükülmüş iplik. (*Gelendost –Isp.; *Ermenek –Kn.)

[**şamit**] : (*Ermenek –Kn.)

şamı tud Kara dut. (*Antakya –Hat.)

şami [**şame, şamı**] Yemeni, başörtüsü. (*Ödemiş, *Bergama –İz.; Karahoca *Karacabey –Brs.; Üçhanlar *Kavak –Sm.; *Bulancak –Gr.; –Ank.; –Mğ.; Rumeli göçmenleri –Tk.)

[**şame**] : (*Söke –Ay.)

[**şamı**] : (*Tarsus, *Mersin –İç.; Büyükelvat *Akseki –Ant.; Sandıraz, Genek *Yatağan, *Ula, Bozarmut –Mğ.)

şamik Domates. (–Dy.; *Siverek –Ur.; –Ada.)

şamişi [**şammali**] İçine irmik helvası konularak yapılan bir çeşit börek. (–Kıbrıs)

[**şammali**] : (*Ödemiş –İz.)

şamit [→ **şamıt**]

şamkon Dikkatli. (*Bozdoğan –Ay.)

şamlamak Aldatmak, gönlünü yapmak. (–Ezm.)

şamlı Alevi. (–İç.)
şammali [→ **şamişi**]
şampaz Usta kumarcı. (–Dy.)
şampır [**şampırı**] Patiska. (*Mersin –İç.)
[**şampırı**] : (–Sv.)
şampırı [→ **şampır**]
şampir Şaşı. (–İst.)
şampurt Yerelması. (–Bo.)
şamrazakısı [→ **şamüzümü**]
şamşak [→ **şakkalgan**]
şamşalak Şaşkın. (*Sarayköy –Dz.; –Rz. köyleri)
şamşark olmak Bir olay herkesçe işitilmek. (*Bozdoğan –Ay.)
şamşurmak Şaşırmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
şamtin Zayıf, kemikleri çıkmış ve çıplak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
şamtinik Ufak tefek. (–Sm.)
şamüzümü [**şamrazakısı**] Kalın kabuklu bir çeşit üzüm. (*Bayramiç –Çkl.; –Ml.)
[**şamrazakısı**] : (*Bornova –İz.)
şan [**şandalaz**] Ün. (Vazıldan *Divriği –Sv.)
[**şandalaz**] : (*Dursunbey –Ba.)
şana Yaba. (–Ama.; Mengeser *Doğubayazıt, –Ağ.; *Sarıkamış –Kr.)
şānacı Öşür toplayan. (*Sivrihisar –Es.)
şanağı Postal ve çizme yapımında kullanılan kalıp. (–Mr.)
şandalaz [→ **şan**]
şaneşir Hamam. (–Kn.)
şang Şak sesinin çınıltısı. (*Bor –Nğ.)
şañgadak Hızlı ve gürültülü bir biçimde (kapamak için). (*Silifke –İç.)
şañgalak Yerelması. (*Düzce –Bo.)
şangırdamak Kalın zincir ya da cam nesne çarpınca ya da parçalanınca ses çıkarmak. (*Bor –Nğ.)
şangırdatmak Çınıltılı, gürültülü ses çıkartmak. (*Bor –Nğ.)
şangır şangır [→ **şañgır şuñgur**]
şañgır şuñgur [**şangır şangır**] Büyük bir gürültü çıkararak (kırılan bardak, çanak vb. için). (*Düzce –Bo.; *Bor –Nğ.)
[**şangır şangır**] : (*Kula –Mn.)
şañğürde Şurada. (Taşucu *Silifke–İç.)
şanına düşmek Yakışmak : *Bu iş senin şanına düşmez.* (*Bor –Nğ.)
şani Güzel, iç açıcı yapı. (Senir –Isp.)
şankalak Çirkin, biçimsiz. (Pirlerkondu *Hadım –Kn.)
şanlı [**şannı**] **1.** Onurlu, ünlü. (–Md.)
[**şannı**] : (–Gaz.)
2. Ahlaksız kadın. (*Alacahöyük –Çr.)
şannı [→ **şanlı**]
şansaf [→ **şataf** (I)]
şanşar Çağlayan. (*Kemah ve çevresi –Ezc.)
şanşin Sokağa doğru çıkıntısı olan yüksek oda. (–Isp.)
şantaf [→ **şataf** (I)]
şan virmek Adı sanı yayılmak, ünlenmek. (*Bor –Nğ.)
şap (I) Bez üstüne dikilip boyna takılan yirmilik altın dizisi. (*Bayburt –Gm.)
şap (II) Kumlu çimento ile yapılan beton yapı üstüne yalnız sulu çimento ile geçilen cila sıvası. (*Bor –Nğ.)
şapa (I) [**şapçak**] Maşrapa. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)
[**şapçak**] : (İğridere, Bulgaristan)
şapa (II) Karla karışık yağmur. (Gülmühüyük *Çiçekdağı –Krş.)
şapadak (I) [**şapadanak**] Birdenbire. (*Bor –Nğ.)
[**şapadanak**] : (*Düzce –Bo.)

şapadak (II) [→ **şappadak**]
şapadanak [→ **şapadak** (I)]
şapalaḫ, şapalak (I) **1.** [→ **şaplak** (I)] **2.** [→ **şepik**]
şapalaḫ, şapalak (II) [**şaplak** (VI)], **şep** (III)] Kamçı ucundaki kösele parçası. (Yavuz *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**şaplak** (VI)]: (*Gürün –Sv.)
[**şep** (III)]: (*Erciş –Vn.)
şapalaḫ, şapalak (III) Arpa ekmeği. (–Or.)
şapalaḫ, şapalak (IV) Ucuz alışveriş yapan. (*Merzifon –Ama.)
şapalaḫ, şapalak (V) Saygısız. (–Sv.)
şapalama Sulu kar. (Seydin *Avanos, –Nş.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.)
şapalık [→ **şaplak** (I)]
şapar Çingene çocuğu. (*Düzce –Bo.)
şapat düşmek (I) Bayılıp yüzükoyun düşmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
şapat düşmek (II) Bir şeyden bilgisi olmamak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
şapat gapat Örtbas et, gizli tut (deyim). (*Bor –Nğ.)
şapatlamak (I) Dövmek. (–Rz.)
şapatlamak (II) Sarhoş olup sızmak. (*Hasankale –Ezm.)
şapatsız Kirli, pis. (Hisarcık –Ky.)
şapbak [→ **şapşak** (IV) **-1**]
şapban Trampet. (İnebolu *Bozdoğan –Ay.)
şapbancı Düğünlerde, karnına dümbelek bağlayarak çalan kimse. (İnebolu *Bozdoğan –Ay.)
şapçak [→ **şapa** (I)]
şapçı (I) Vurdumduymaz. (İğdecik –Isp.)
şapçı (II) Kılıbık. (İğdecik –Isp.)
şapdamak Dedikoducu. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bodrum –Mğ.)
şapdik oturmak Lök gibi, tembel tembel oturmak. (*Düzce –Bo.)
şapıḫ, şapık Çabuk. (İncekum *Silifke, İskele *Anamur –İç.)
şapıla Yemeni de denilen yazlık pabuç. (*İskilip, *Sungurlu –Çr.)
şapılamaḫ, şapılamak (I) Ses çıkarmak. (*Gelendost –Isp.; *İskilip –Çr.; Kuz *Akkuş –Or.; *Afşin –Mr.; –Sv.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
şapılamaḫ, şapılamak (II) Düşmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
şapılatmak [→ **şaplaklamak**]
şapıldak (I) [**şapır** (I)] **1.** Sözü ağzında geveleyen. (Gelegermi *Yalvaç –Isp.) **2.** Geveze. (Gelegermi *Yalvaç –Isp.)
[**şapır** (I)]: (–Kn.)
şapıldak (II) Mısır sapından yapılıp, şap şap ses çıkaran çocuk oyuncağı. (İsabey *Çal –Dz.)
şapıldak (III) Şakağa takılan süs eşyası. (–Krş.)
şāpına [→ **şarapana**]
şapır (I) [→ **şapıldak** (I) **-2**]
şapır (II) Ahmak. (*Safranbolu –Zn.)
şapır (III) [**şapırt**] İvecenlik, tezlik. (Mahmutören –Or.)
[**şapırt**]: (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
şapırdaklı yağmur [**şapırdım**] Hızlı, iri iri yağan yağmur. (Alibeyhüyüğü *Çumra –Kn.; Çukurköy *Karaisalı –Ada.)
[**şapırdım**]: (*Hadım –Kn.)
şapırlamak [→ **şaplaklamak**]
şapırmak Köpürtmek, karıştırmak. (Kırım göçmenleri –İst.)
şapırt [→ **şapır** (III)]

şapırttak Sesli ve ivedilikle, birden (öpmek, su içmek, yemek vb. için). (*Düzce –Bo.)

şapi Biçimsiz. (Aşağı Danaköy –Zn.)

şapildik çalmaḫ Alkışlamak. (*Divriği –Sv.)

şapkak [**şapşak** (IV) **-1**]

şapkapan [**şapkapıcı**] Hızla kapan, açıkgöz. (–Sm.)
[**şapkapıcı**] : (*Bor –Ng̃.)

şapla (I) [→ **şaplak** (I)]

şapla (II) Adaçayı. (–Uş.)

şapla (III) Tarlalarda biten bir ot. (*Karaman –Kn.)

şapla (IV) El genişliğinde. (–Kn.)

şapla (V) Uzun ve düzgün boynuzlu öküz. (Navdalı, Meydan *Mut –İç.)

şaplak (I) [**şabla** (IV), **şablak, şablama, şalaka, şapalaḫ, şapalak** (I) **-1, şapalık, şapla** (I), **şaplaka, şaplama** (I), **şapla şamar**] Tokat. (*Senirkent, *Uluborlu –Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; Kozak, *Urla, *Ödemiş –İz.; *Kula –Mn. ve çevresi; Tokat, Dümrek *Sivrihisar –Es.; –Ks.; Tanrıvermiş *İskilip –Çr.; *Havza –Sm.; *Merzifon –Ama.; Kızık *Artova –To.; Bayadı, Akpınar –Or.; –Tr.; –Gm.; –Ezc.; –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Sv. ilçe ve köyleri; –Yz.; Kıbrıs –Ank.; Köşker –Krş.; *Develi, *Pınarbaşı –Ky.; *Ürgüp –Nş.; Bahçeli *Bor –Ng̃.; *Ereğli –Kn.; Büyük Çaylı *Dörtyol, *Osmaniye –Ada.; Masara *Mut –İç.; Yaylagöne *Malkara –Tk.)
[**şabla** (IV)] : (Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç –Isp.)
[**şablak**] : (–Tr.)
[**şablama**] : (*Mudanya –Brs.; Sevin *Emirli, *Afşin –Mr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**şalaka**] : (–Mr.; Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Ng̃.)
[**şapalaḫ, şapalak** (I) **-1**] : (*Taşköprü –Ks.; Yavuz, Şalcı *Şavşat, Erkinis *Yusufeli, *Ardanuç köyleri, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Erciş –Vn.)
[**şapalık**] : (–Vn.)
[**şapla** (I)] : (Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; Balkanda *Beyşehir –Kn.)
[**şaplaka**] : (*Ereğli –Kn.)
[**şaplama** (I)] : (Akköy *Söğüt –Bil.; *Mudanya –Brs.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; Belveran *Besni –Adı.; –Gaz.)
[**şapla şamar**] : (*Gelendost –Isp.)

şaplak (II) Topraktan, ağaçtan yapılmış, ağzı geniş su kabı. (Aşağı Karaçay *Acıpayam –Dz.; Görece –İz.; –Kü.; Dolakderesi *Mersin –İç.; –Mğ.)

şaplak (III) Büyük, kulpsuz kahve fincanı. (*Emirdağ –Af.; *Eğridir köyleri –Isp.; –Kü.; –Sm.)

şaplak (IV) Delikanlı. (Taşucu, Ovacık *Silifke –İç.)

şaplak (V) Pide. (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)

şaplak (VI) [→ **şapalaḫ, şapalak** (II)]

şaplak (VII) İri, yuvarlak yüz. (*Ermenek –Kn.)

şaplak (VIII) Eyerinin altına konulan keçe. (*Antakya –Hat.)

şaplak (IX) Deveşaplağı da denilen boz renkli, büyük yapraklı bir ot. (Çepni *Gemerek –Sv.)

şaplaka [→ **şaplak** (I)]

şaplaklamak [**şapılatmak, şapırlamak, şaplatmak**] Tokatlamak. (Çöplü *Çivril –Dz.; Tokat –Es.; –Ezc.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Maksutlu *Şarkışla, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; –Ada.; Kerkük) [**şapılatmak**] : (Vazıldan *Divriği –Sv.)
[**şapırlamak**] : (–Rz. köyleri)
[**şaplatmak**] : (*Akyazı –Sk.)

şaplak şeker [**şakşak** (X)] Akide şekeri. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**şakşak** (X)]: (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

şaplama (I) [→ **şaplak** (I)]

şaplama (II) **1.** Bir şeyi sağlamlaştırmak için iki yandan vurulan destek. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Hocaköy *İnegöl –Brs.; *Kandıra –Kc.; Kurtdoğmuş *Kartal –İst.; *Lüleburgaz –Krk.) **2.** Çatılarda, kirişlerle babayı bağlayan kordonlar. (*Muradiye –Mn.; Mineviz *Mustafakemalpaşa, Müslümsölüz *Orhangazi –Brs.)

şaplama (III) Bulgur, soğan, et ve domates salçası karışımından yapılan ızgara köfte. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

şaplama (IV) Bir çeşit kumaş. (Akköy *Söğüt –Bil.)

şaplama (V) Hayvanlarda görülen şap hastalığı. (Tokat –Es.; Gerze *Devrek –Zn.)

şaplama (VI) İri kulaklı keçi. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

şaplama (VII) [**şaplı gön**] Şap ve tuzla tabaklanmış deri. (–Nğ.)
[**şaplı gön**] : (*Merzifon –Ama.)

şaplamak (I) **1.** Sepicilikte deriyi şap ile işlemden geçirmek. (*Kurşunlu –Çkr.) **2.** Boyanacak yünü önce şapla kaynatmak. (*Bor –Nğ.)

şaplamak (II) Mıhlamak. (*Marmaris –Mğ.)

şapla şamar [→ **şaplak** (I)]

şaplatmak [→ **şaplaklamak**]

şaplı gön [→ **şaplama** (VII)]

şaplik Bacak arasından çapraz kesilen parçanın ters çevrilerek yine yerine dikilmesiyle genişletilen pantolon. (–Ezm.)

şappadak [**şapadak** (II), **şappadanak**] Şap diye. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Antakya –Hat.)
[**şapadak** (II)] : (*Bor –Nğ.)
[**şappadanak**] : (–Sm.)

şappadanak [→ **şappadak**]

şappoy Şebboy. (*Düzce –Bo.)

şapraksakal Akıtmalı (at için). (Apturrahmanlar *Serik –Ant.)

şapsap [→ **şapşak** (I) **-1**]

şapşa [→ **şapşak** (I) **-1**]

şapşak (I) [**şabçak, şabşak** (I) **-1, şapsap, şapşa, şapşal** (II) **-2, şapşalak** (I) **-1, şapşat, şepşek** (I) **-2, 3**] **1.** Ağaçtan oyma tas, bardak. (Eğret –Af.; Sofular *Eğridir –Isp.; *Yeşilova köyleri –Brd.; Geyve *Karacasu –Ay.; –İz.; –Mn. ilçeleri; *Balya –Ba.; *Bayramiç, *Ezine –Çkl.; *Mudanya, *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Alayunt –Kü.; *Gölpazarı, Pazarcık *Bozüyük –Bil.; Tokat –Es.; Aşağıdanaköy *Safranbolu –Zn.; *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; Eskice *Sungurlu –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Alaçam, *Bafra –Sm.; –El.; *Kilis –Gaz.; –Ur.; –Yz.; Faraşlı *Kalecik, *Keskin

–Ank.; –Krş.; *Develi –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; –Kn. ve köyleri; İncekum *Silifke –İç.; Güzelen *Akseki –Ant.; *Bodrum –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; Pirinççeşme *Malkara –Tk.)

[**şabşak** (I) **-1**] : (*Eğridir köyleri, İğdecik –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; *Kandıra –Kc.; *Çerkeş, Halfet –Çkr.; Çataloluk *Develi –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Aksaray –Nğ.; Kestap *Fethiye –Mğ.; –Tk.)

[**şapsap**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)

[**şapşa**]: (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; Fuğla –Ant.; Lefkoşe –Kıbrıs)

[**şapşal** (II) **-2**] : Yenimüslüman *Zile –To.)

[**şapşalak** (I) **-1**] : (İğdecik –Isp.; –Sm.)

2. Bakır ya da teneke maşrapa. (Tokat –Es.; Gölcük, Akmeşe, Darıca *Gebze –Kc.; Gümüşhacıköy –Ama.; *Şekeroba, *Afşin –Mr.; *Kilis –Gaz.; *İpsala –Ed.)

[**şabçak**] : (Bekilli *Çal –Dz.)

[**şepşek** (I) **-2**] : (–Mr.)

3. Her çeşit bardak. (Atlas *Sivrihisar –Es.; –İst.; –Tr.; Gözene *Akçadağ –Ml.; Sazlıca –Nğ.; Şükriye *Ceyhan, Sirkeli –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.; Veliköy *Çorlu –Tk.)

[**şapşat**] : (*Kırkağaç –Mn.)

4. Çeşme önlerine, içinde su birikmesi için konulan taş ya da ağaç yalak (Çandır, Mesudiye, Kayadibi *Görele, *Şebinkarahisar, Alişar –Gr.) **5.** Kepçe. (Tavlusun, Erkilet –Ky.) **6.** [→ **şapşal** (II)] **7.** Huni. (Çatalağıl *Karacabey –Brs.)

[**şepşek** (I) **-3**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

8. Sarmısak ezmekte kullanılan döveç. (Büyük Afşar –Ank.; *Misis –Ada.) **9.** Tahıl ölçeği. (*Terme –Sm.)

şapşak (II Dişi hayvanın üreme organı. (–Ky.)

şapşak (III) Yayvan, düz, geniş : *Şapşak ağızlı.* (*Tosya, *Taşköprü –Ks.)

şapşak (IV) [**şakşakı** (VII), **şapkak, şepirdek** (I), **şepşek** (II)] **1.** Yüzsüz, geveze. (*Atabey, *Gelendost –Isp.; *Demirci –Mn.; Karabüzey *Araç –Ks.; –Sn.)

[**şakşakı** (VII)] : (*Bor –Nğ.)

[**şapkak**] : (Kozbeyli *Foça –İz.)

[**şepirdek** (I)] : (Aşağı Seyit *Çal –Dz.; *Kurşunlu –Çkr.; Aşağı Danaköy *Safranbolu –Zn.)

[**şepşek** (II)] : (*Merzifon köyleri –Ama.)

2. [→ **şapşal** (I) **-6**]

şapşak (V) [→ **şapşal** (I) **-2**]

şapşak atmak [**şapşak sallamak**] Dalkavukluk yapmak. (–Ur.; –Gaz.)

[**şapşak sallamak**]: (*Darende –Ml.)

şapşak sallamak [→ **şapşak atmak**]

şapşal (I) [**şapşak** (IV) **-2, 3; şapşalak** (III) **-2, şavşalak**] **1.** Biçimsiz, düzensiz. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Eğridir köyleri –Isp.; Keskin, –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; Bayadı *Mesudiye –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Rz.; Kapıköy *Maçka, –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.) **2.** Şaşkın, beceriksiz, alık. (İğdecik –Isp.; *Çal –Dz.; Saracoğlu *Akhisar, *Alaşehir, –Mn.; *Bergama, Kılkış –İz.; Yeniköy –Ba.; *Mu-

danya, *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Gölpazarı, Pazarcık *Bozüyük –Bil.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Akyazı –Sk.; –Rz.; –Tr.; Hacılyas, *Koyulhisar, Vazıldan *Divriği –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ilgın, *Ermenek –Kn.; –Ada.; –Ant.; Genek *Yatağan –Mğ.; Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)

[**şapşak** (IV) **-3**] : (*Kurşunlu –Çkr.; Sille –Kn.)

[**şapşalak** (III) **-1**] : (–Dz.; Kızılelma *Bartın, Aşağı Danaköy –Zn.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; *Taşköprü –Ks.; Şehli, Bakırdağı *Taşçı –Ky.)

[**şavşalak**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Ada.)

3. Ayaklarının ucunu dışa dönük basan. (*Eğridir –Isp.) **4.** Geveze (*Ayvalık –Ba.; Akmeşe –Ks.) **5.** Herşeye karışan. (*Kandıra –Kc.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.) **6.** Dalkavuk. (–Ur.)

[**şapşak** (IV) **-2**] : (–Ur.)

7. Eliaçık, geniş yürekli. (Çamlı *Ayaş –Ank.)

şapşal (II) [**şapşak** (I) **-6**] **1.** Ağzı geniş fıçı. (*İskilip –Çr.; Hançerli *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Erbaa, *Niksar –To.; *Gürün, *Yıldızeli –Sv.; *Beyşehir –Kn.)

[**şapşak** (I) **-6**] : (Balaç –Sm.)

2. [→ **şapşak** (I) **-1**]

şapşalak (I) **1.** [→ **şapşak** (I) **-1**] **2.** Çamdan yapılmış (yağ, pekmez vb. için) kap. (*Akkuş köyleri –Or.)

şapşalak (II) **1.** Utanmazca senlibenli davranan. (*Sarayköy –Dz.; *Ermenek –Kn.) **2.** Tutarsız konuşan. (*Kula –Mn.)

şapşalak (III) [**şapşup** (I) **şarpşurp**] **1.** İvedi, ve özensiz iş yapan, tezcanlı. (*Ermenek –Kn.)

[**şapşup** (I)] : (*İskilip –Çr.)

[**şarpşurp**] : (–Ama.)

2. [→ **şapşal** (I) **-2**]

şapşalak (IV) Çarpık yürüyüşlü kimse. (Karakuş köyleri *Ünye –Or.)

şapşallak Çırılçıplak. (Ziyere –Ama.)

şapşap (I) [**şapşırak** (I), **şapşupa**] Su tası. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Tire, Balçova –İz.; *Alucra –Gr.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Mğ.; Kömürköy –Krk.)

[**şapşırak** (I)] : (–Dz.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

[**şapşupa**] : (Emircik *Çivril –Dz.)

şapşap (II) Yaramaz, hoppa. (–Af.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Krş.)

şapşat [→ **şapşak** (I) **-3**]

şapşımak Tatsız : *Armudun üstüne su içtim de şapşımak geldi.* (–Sm.)

şapşırak (I) [→ **şapşap** (I)]

şapşırak (II) Hizmetçi. (–Ada.)

şapşup (I) [→ **şapşalak** (III) **-1**]

şapşup (II) Herşeye karışan. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Çarşamba –Sm.; *Ardanuç ve çevresi –Ar.; –Gaz.; –Sv.)

şapşup (III) Şöyle böyle, şundan bundan (konuşma için) : *Şapşup derken yeni kurulan pazara gelmişiz.* (Peşman *Daday –Ks.)

şapşup (IV) Tokat sesi için. (–Rz.)

şapşupa [→ **şapşap** (I)]

şapta Uzun, ince sırık. (–Ezm.; –Mr.; –Ada.)

şaptal Kayısı. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

şaptalak Aptalımsı. (*Domaniç –Kü.)

şaptamak Ağzında bakla ıslanmamak. (*Ula –Mğ.)

şaptık Çökük burunlu. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

şapul Ayağı çarpık, biçimsiz yürüyen. (*Ulubey –Or.)

şapula Ayakkabı. (–Ank.)

şapurdum İri taneli yağmur, yağmur gibi yukardan düşen su. (Samrı *Söğüt –Bil.; Hatip *Ayancık –Sn.)

şar (I) [**şeer, şēr**] Kent. (–Çr.; –Bt.; *İncesu –Ky.; *Bor –Nğ.)
[**şeer**] : (–Nğ.)
[**şēr**] : (Hasanoğlan –Ank.)

şar (II) Mağara. (*Lâdik –Sm.)

şar (III) [→ **şarlak**]

şar (IV) Yar : *Avcı avcıyı şar başında tanır.* (Araplı *Sorgun –Yz.)

şar (V) Poşu. (Rişvan, Kuşca *Cihanbeyli –Kn.)

şar (VI)) Ödül. (–Kn.; Civanyaylağı *Mersin –İç.)

şar (VII) Gönül. (–Bo.)

şaradan Şar sesi çıkararak (akmak için). (*Bor –Nğ.)

şarak Eldeki çatlak, yarık. (Yoncalı, Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

şarakman [→ **şarapana**]

şarakmana Pekmez kaynatma işleri ve zamanı. (*Senirkent –Isp.)

şaramak Çok gülmek. (İğdecik –Isp.)

şaran Altın dizisi. (*Erciş –Vn.; –Dz.)

şarapana [**şāpına, şarakman, şarapkana, şarpına**] Üzüm çiğnenen tekne. (–Brs.; *Sivrihisar –Es.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Ant.)
[**şāpına**] : (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)
[**şarakman**] : (Genek *Yatağan –Mğ.)
[**şarapkana**] : (Boyasın –Ay.)
[**şarpına**] : (–Dz.; –Mğ.)

şarapayı Eylül. (Basma *Emirdağ –Af.)

şarapgına Şarap yapılan ev. (Güney *Yeşilova –Brd.)

şarapkana [→ **şarapana**]

şaraptortu İçki düşkünü babanın çocuğu. (*Bor –Nğ.)

şaraşura Domatesli, soğanlı pirinç lapası. (Balçova –İz.)

şaratan Oluk. (*Bayramiç –Çkl.)

şaratpul Hendek. (–Kü.)

şaravarmaz Tadı az, pek aranmayan bir çeşit üzüm. (–Nğ.)

şarbazarı Pazar günü. (*Bor –Nğ.)

şardaş Aynı kentli. (Pendik –İst.; *Hafik –Sv.)

şardöken [→ **şarlak**]

şāre Şehriye. (–Gaz.)

şarfıtlanmak Ağzı yanmak. (*Antakya –Hat.)

şarga Çağlayanın aktığı yerde oluşan su birikintisi. (Çilehane *Reşadiye –To.)

şargada (I) [**şalkada** (II), **şarğada, şarkada** (II), **şarkadak, şarkata, şergada, şerḫata, şerkada, şerkade, şernaz**] **1.** Yaramaz, kavgacı. (Yassıören *Senirkent, *Gelendost –Isp.; Tokat –Es.; Bizeri –To.; Toparlak –Ezm.; *Afşin –Mr.; –Sv. ilçe ve köyleri; –Yz.; Çanılh *Ayaş –Ank.; –Nğ.; *Bodrum –Mğ.)
[**şalkada** (II)]: (Şalcı *Şavşat –Ar.)
[**şarğada**] : (Vazıldan *Divriği–Sv.)
[**şarkada** (II)] : (*Senirkent, *Eğridir köyleri –Isp.; *Gördes –Mn.; Hortu, *Sivrihisar –Es.; –Bo.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; –Tr. ve çevresi; –Ezm.; *Şavşat köyleri –Ar.; *Koyulhisar –Sv.; Çalış *Haymana, Pazar*Kızılcahamam –Ank.; *Bor –Nğ.; *Tarsus –İç.; –Mğ. ilçe ve köyleri)

[**şarkadak**] : (–Nğ.)
[**şarkata**] : (*Polatlı –Ank.)
[**şergada**] : (–Yz.; *Mersin köyleri –İç.)
[**şerḫata**] : (İrişli *Sarıkamış –Kr.)
[**şerkada**] : (–To.; *Alucra –Gr.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; *Zara –Sv.)
[**şerkade**] : (*Şebinkarahisar –Gr.; *Koyulhisar –Sv.)
[**şernaz**] : (*Maçka –Tr.; *Hozat –Tn.; *Bor –Nğ.)
2. Hain. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; –Ur.; *Yıldızeli –Sv.)

şargada (II) Hamur açmak için ağaçtan yapılmış gereç, oklava. (Toparlak –Ezm.)

şarğada [→ **şargada** (I) **-1**]

şarham şarham (I) Yarık yarık (toprak için). (*Silifke –İç.)

şarham şarham (II) Gürül gürül (kan derin çiziklerden akmak için). (*Silifke –İç.)

şarhana Su içilen teneke ya da çinko tas. (Ebu –Af.)

şarıkkan Saygısız, yersiz atılganlık yapan. (Hisarcık –Ky.)

şarıkmak Şımarık, densiz davranmak. (Turan *İncesu, Zencidere –Ky.)

şarıldak [→ **şarlak**]

şarıldamak [→ **şarlamak**]

şarıltı Büyü, sihir. (*Mersin –İç.)

şarıltıya gelmek Bilgisizce bağlanmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

şarik [→ **şorik**]

şark Parça. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

şarka (I) Yelek. (Umurbey *Gemlik –Brs.)

şarka (II) [→ **şarlak**]

şarkada [→ **şargada** (I) **-1**]

şarkadak (I) [→ **şarkadan**]

şarkadak (II) [→ **şargada** (I) **-1**]

şarkadalık Haylazlık, yaramazlık. (*Merzifon –Ama.)

şarkadan [**şarkadak**] Şark diye ses çıkararak. (Demirşeyh –Çr.; *Bor –Nğ.)
[**şarkadak**] : (*Bor –Nğ.)

şarkata [→ **şargada** (I) **-1**]

şarlag [→ **şarlak**]

şarlağan [→ **şarlak**]

şarlak [**şar** (III), **şardöken, şarıldak, şarıldık, şarka** (II), **şarlag, şarlağan, şarlan, şarlangıç, şarlavık, şarlavuk, şarlayık, şarliko, şarşar, şartlak, şartlan, şırlağan** (II), **şırlak** (I), **şırşır** (I)] Çağlayan. (İshaklı, Çığrı *Dinar –Af.; Büyük Kabaca *Uluborlu, Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç, *Eğridir, Senir –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Kuyucak, İsabey, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Hatipkışla, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Salihli –Mn.; *Kemalpaşa, *Menemen, Kayadibi *Bornova, Ozon, Kiraz –İz.; Zeytinli *Edremit –Ba.; *Bayramiç, İlyas *Lâpseki –Çkl.; Çavdarhisar *Emet –Kü.; Arıcaklar *Gölpazarı –Bil.; Yuvacık *İzmit –Kc.; İbrahimözü *Göynük –Bo.; –Sm.; Önsen –Mr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; Haydarbeyli –Yz.; *Beypazarı –Ank.; –Krş.; *Bor –Nğ.; –Kn.; Üskülyeri *Pozantı, *Bahçe –Ada.; *Mut ve köyleri, *Tarsus –İç.; Kuzca *Kumluca, Camili, Karaveliler –Ant.; Müsgebi, Pisi –Mğ.; Küplü, Kavaklı –Ed.)
[**şar** (III)] : (Hasanoğlan –Ank.)
[**şardöken**] : (Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.)
[**şarıldak**] : (*Bozdoğan –Ay.; Çık-

rık *Mecitözü –Çr.; Sarılar *Avanos –Nş.)
[şarıldık] : (*Eğridir köyleri –Isp.)
[şarka (II)] : (Karaçay, Umranlı –Kn.)
[şarlag] : (–Brd.)
[şarlağan] : (–Çr.; *Çepni, *Şarkışla –Sv.; Evciler *Balâ –Ank.; Temürlü –Krş.; –Nş.; Ören *Fethiye –Mğ.; Kirazlı *Şarköy –Tk.)
[şarlan] : (*Bayramiç –Çkl.; Köşker –Krş.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.)
[şarlangıç] : (Kozlaç –Dz.)
[şarlavık] : (*Mut ve köyleri –İç.)
[şarlavuk] : (Yılanlı *Eğridir –Isp.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Faraşlı, Kalecik –İç.; Yahya –Ky.; Alihoca *Ulukışla –Nğ.; Yapıntı, Çömelek *Mut –İç.; Apturrahmanlar *Serik –Ant.)
[şarlayık] : (–Dz.; –Çkr.; –Çr.)
[şarliko] : (Yeniköy *İzmit –Kc.)
[şarşar] : (–Rz.; –Gm.; Cenciğe –Ezc.; *Antakya –Hat.)
[şartlak] : (Rumkuş –Ada.)
[şartlan] : (–Ada.)
[şırlağan (II)] : (Çobansaray *Yıldızeli –Sv.)
[şırlak (I)] : (Ortaköy *Çal –Dz.; Çeşnigir *Karacabey –Brs.)
[şırşır (I)] : (–Kr.)

şarlak kafa Saçsız, dazlak. (İsabet *Çal –Dz.)

şarlamak [şarıldamak] Çok akmak (su, yağmur, vb. için). (*Bozdoğan –Ay.; Vazıldan *Divriği –Sv.; *Milâs –Mğ.)
[şarıldamak] : (*Taşköprü –Ks.)

şarlan [→ şarlak]

şarlangıç [→ şarlak]

şarlavık [→ şarlak]

şarlavuk [→ şarlak]

şarlayık [→ şarlak]

şarlık Havuç. (Kılıçlar –Ank.)

şarliko [→ şarlak]

şarmak İç motorda direğe bağlanan ipler (gemide). (–Tr.)

şarmaşaşkın Çok şaşırmış. (*Silifke –İç.)

şarmıta Haşarı, yaramaz. (*Bor –Nğ.)

şarmıta [şarmuta] Ahlaksız, hoppa kadın. (–Gaz.; *Afşin –Mr.; Haruniye *Bahçe –Ada.; Yapıntı *Mut, Arslanköy *Mersin –İç.)
[şarmuta] : (Kılbasan *Karaman –Kn.)

şarmuk Ballıbaba. (Gökçam *Sungurlu –Çr.)

şarmuta [→ şarmıta]

şarp (I) Saçaklı kadın şalı. (*Posof –Kr.)

şarp (II) Şıp diye, birdenbire (yakalamak için). (Kum *Silifke –İç.)

şarpada [→ şarpadak]

şarpadak [şarpada] Birdenbire. (–Sm.)
[şarpada] : (*Silifke –İç.)

şarpat 1. Kesilen hayvanın iç organları (ciğer, işkembe vb.). (*Erdek –Ba.) **2.** Hayvan ölüsü, leş. (Gündoğdu –Brs.)

şarpayak Düztaban. (–Ank.)

şarpına [→ şarapana]

şarpındırık Arık, yağsız (et için). (*Mut ve köyleri –İç.)

şarpıtlı Özensiz giyinişli. (*Sorgun –Yz.)

şarpşurp [→ şapşalak (III) -1]

şarradak Birdenbire (akma için). (–Sm.; –Gaz.)

şar şar Çok ve sürekli (yağan yağmur, akan su için). (*Taşköprü –Ks.; *Çarşamba –Sm.; –Tr. ve çevresi; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Nğ.; Bostanlar *Bahçe –Ada.)

şarşar [→ **şarlak**]
şarşur Oturak, lazımlık. (*Foça –İz.)
şart Mert. (Varyanlı –Mr.)
şartlamak Temiz olmadığına inanılan şeyin üstünden 3, 5, 7, 40 kez su dökerek yıkamak. (–Af.)
şartlan [→ **şartlak**]
şarvan (I) Geniş, iri. (Maruf –Çkr.)
şarvan (II) Kervancı. (Keskin –Es.)
şaş (I) [**şaşal, şaşalak** (I), **şaşgalak, şaşgın, şaşık, şaşırdık, şaşkal** (I), **şattak**] **1.** Aptal, sersem. (*Buldan, Güllü, Solmaz *Tavas –Dz.; *Yıldızeli –Sv.)
[**şaşal**] : (Hacıkadı *Devrek –Zn.)
[**şaşalak** (I)] : (*Ünye –Or.)
[**şaşgalak**] : (Peşman *Daday –Ks.)
[**şaşgın**] : (Yazırlı *Nazilli –Ay.; Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**şaşık**] : (–Sm.; *Ünye –Or.)
[**şaşırdık**] : (*Bahçe –Ada.)
[**şaşkal** (I)] : (–Tr. ve çevresi)
[**şattak**] : (*Gelendost –Isp.)
2. Şaşkın. (–Gaz.; –Mr.)
şaş (II) [**şaşalak** (II), **şaşıbeş, şaşkal** (II), **şaşkaloz -2, şaştak** (I), **şeşi, şevşel, şevşir, şevşiri -2**] **1.** Yanlış, ters. (Kıbrıscık –Bo.; Yoncalı *Şavşat –Ar.) **2.** Şaşı. (–Rz.; *Erciş –Vn.; *Hozat –Tn.; Çepni *Gemerek, Vazıldan *Divriği –Sv.; *Göksun –Mr.; *Tarsus –İç.)
[**şaşalak** (II)] : (Maruf –Çkr.)
[**şaşıbeş**] : (Ekse *Çal –Dz.)
[**şaşkal** (II)] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**şaşkaloz -2**] : (–Nğ.)
[**şaştak** (I)] : (*İskilip –Çr.)
[**şeşi**] : (*Düzce –Bo.)
[**şevşel**] : (Yukarı Seyit *Çal –Dz.)
[**şevşir**] : (Çığrı *Dinar –Af.)
[**şevşiri -2**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Honaz –Dz.)
şaşa Kör. (İsabey *Çal –Dz.)
şaşak Burun deliği. (Şalcı *Şavşat –Ar.)
şaşal [→ **şaş** (I) **-1**]
şaşalak (I) [→ **şaş** (I) **-1**]
şaşalak (II) [→ **şaş** (II) **-2**]
şaşalamak (I) Alıklaşmak. (*Merzifon –Ama.; –Rz.)
şaşalamak (II) Gözü uzağı görememek. (–Sv.)
şaşartmak Abartmak. (–Gm.)
şaşbaş olmak Afallamak, şaşıp kalmak. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)
şaşgalak [→ **şaş** (I) **-1**]
şaş gelmek Şaşırmak, ne yapacağını bilememek. (*Bor –Nğ.)
şaşgın [→ **şaş** (I) **-1**]
şaşıbeş [→ **şaş** (II) **-2**]
şaşık [→ **şaş** (I) **-1**]
şaşılak [→ **şaşırak**]
şaşırak [**şaşılak, şaşkar**] Az şaşı, şehla. (*Silifke –İç.)
[**şaşılak**] : (*Çarşamba –Sm.)
[**şaşkar**] : (–Sn.)
şaşırdık [→ **şaş** (I) **-1**]
şaşırtmak Fidanların yerlerini değiştirerek seyrekleştirmek. (*Bor –Nğ.)
şaşıt Söz taşıyan, çaşıt. (*Bozdoğan –Ay.; *Niksar –To.; –Tr.)
şaşkal (I) [→ **şaş** (I) **-1**]
şaşkal (II) [→ **şaş** (II) **-2**]
şaşkaloz 1. Çirkin, kötü huylu. (–Nğ.) **2.** [→ **şaş** (II) **-2**]
şaşkar [→ **şaşırak**]
şaşkın 1. Tembel. (Bağıllı *Eğridir –Isp.) **2.** Hasta, güçsüz. (Eziler *Güney, Bereketli *Tavas, *Buldan, –Dz.; Kozak –İz.; –Ba. ve çevresi; *Emet –Kü.; –Çr.; –Sv.)

şaşma Tandırda yakılan küçük kerme ve tezek. (*Ahlat –Bt.)

şaşort Yayla işleriyle uğraşan kadın. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

şaştak (I) [→ **şaş** (II) **-2**]

şaştak (II) Köprü korkuluğu. (İslahiye –Rz.)

şaştımaşı **1.** Evde bulunan sebze vb. şeylerden karıştırılarak ivedilikle yapılan yemek. (–Sm.; *Alucra –Gr.; *Koyulhisar, *Şarkışla –Sv.; –Yz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.) **2.** Bulgur çorbası. (*Kurşunlu –Çkr.)

şaştımçorba Kavrulmuş un, kıyma, ekşi yoğurtla yapılan ve üstüne kuru nane, yağ dökülerek yenilen çorba. (*Taşköprü –Ks.)

şata (I) Yastık. (*Görele –Gr.)

şata (II) Başörtüsü. (–Tk.)

şataf (I) [**şansaf, şantaf**] Çalım, süs. (*Eğridir köyleri, Örkenez *Yalvaç –Isp.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; Sarıoba *Polatlı –Ank.;–Nğ.)
[**şansaf**] **:** (Sarıca *Gölköy –Or.)
[**şantaf**] **:** (Yeniköy –Ba.; Ziyere *Merzifon –Ama.; Akkuş *Ünye, Şıhlar *Ulubey –Or.; *Pınarbaşı –Ky.)

şataf (II) **1.** Neşe. (Değirmendere, Tombak –Ur.; –Sv.) **2.** Güleç. (Bayralar *Elmalı –Ant.)

şataf (III) **1.** Asmanın son üzümü. (–Ada.) **2.** Ağaçların zamansız meyvesi. (*Mersin köyleri –İç.)

şatafalı [→ **şataflı** (I) **-1**]

şatafçı **1.** Yüze gülücü. (Bahçeli *Bor –Nğ.) **2.** Göz boyayan. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

şatafçılık **1.** Aygır dişiye aşarken elle yardım etme. (*Lâpseki –Çkl.)

2. Dalkavukluk. (*Bor –Nğ.)

şataflamak (I) Sıkıştırmak. (Papazköy –Sm.; Akarsu, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

şataflamak (II) Ürkek ürkek çevreyi gözetlemek. (*Şavşat köyleri –Ar.)

şataflamak (III) Süslemek. (*Gelendost –Isp.)

şataflamak (IV) Kışkırtmak, ayartmaya çalışmak. (*Bor –Nğ.)

şataflı (I) [**şatafalı**] **1.** Neşeli, eğlenceli, gürültülü. (Tokat –Es.; *Afşin –Mr.; Erkilet –Ky.)
[**şatafalı**] **:** (*Silifke –İç.)
2. İştahlı. (Değirmendere *Afşin –Mr.; Erkilet –Ky.) **3.** Huysuz, yaygaracı, tezcanlı. (*Ermenek –Kn.)

şataflı (II) [**şataratlı, şatavlu**] **1.** Gösterişli, süslü. (*Kurşunlu –Çkr.; –Sv.)
[**şataratlı**] **:** (*Zara –Sv.)
[**şatavlu**] **:** (Dadağı –Ky.)
2. Albenili, çekici. (Meydan *Mut –İç.)

şataf vermek Kışkırtmak. (*Ağın –El.)

şatala Alık. (Rumeli göçmenleri –İst.)

şataralı [→ **şataflı** (II) **-1**]

şatavlamak Suyuna gitmek, pohpohlayıp gönlünü almak. (*Erciş –Vn.)

şatavlanmak Sevinmek, keyiflenmek. (Kızılviran *İncesu –Ky.)

şatavlu [→ **şataflı** (II) **-1**]

şatdakçı Şakacı, güler yüzlü. (*Gelendost –Isp.)

şatır (I) Güzel. (–Dz. ilçe ve köyleri; *Kuşadası, –Ay.; *Menemen –İz.; –Mğ. ilçe ve köyleri)

şatır (II) İvedi (koşma için). (*Mucur –Krş.)

şatır (III) Fırının önünde çalışan, pişirici. (–Dy.)

şatır arpa Dayanıklı bir çeşit arpa. (*Antakya –Hat.)
şatırdavuk Kaynana zırıltısı denilen oyuncağın büyüğü. (Kırım Türkleri)
şatır şümen Gürültü patırtı : *Aşağı mehlede bir şatır şümen goptu.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
şatka Ördek. (Rumeli göçmenleri –İst.)
şatlak Kasap çırağı. (–Mr.; –Gaz.)
şatra [→ **sarat**]
şatra patra Yalan yanlış. (Kiraz *Şavşat –Ar.)
şattak [→ **şaş** (I) **-1**]
şav Deniz. (–Ba.)
şava [→ **şavaye**]
şavak (I) Şafak. (Peşman *Daday –Ks.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; *Silifke –İç.)
şavak (II) **1.** Alık alık, sağa sola bakınarak yürüyen kişi. (*Eğridir köyleri –Isp.) **2.** Gemden ağzı acıdığı için kafasını sağa sola sallayan at. (*Eğridir köyleri –Isp.)
şavakkal Şeker ağdası. (*Beypazarı –Ank.)
şavaklamak Elini alnına koyarak ileriye bakmak. (*Merzifon –Ama.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
şavak sökmek Tan yeri ağarmak. (*Merzifon –Ama.)
şavalamak Kımıldamak, oynamak. (*Keskin –Ank.)
şavalıt Kuru, sert. (Karapapaklı *Selim –Kr.)
şaval kaval Anlamsız, gelişigüzel (söz için). (–Tr. ve çevresi)
şavanlamak Gözlemek. (*Safranbolu –Zn.)
şavar (I) Şakacı. (Ulumasere –Gaz.)
şavar (II) Bilgi, haber. (–Ky.)
şavata Boyun atkısı, başlık. (–Rz.)
şavaye [**şava**] Izgara. (–Çkr.)
[**şava**] : (–Ky.)
şavflık Işık, aydınlık. (Tekeler *Silifke –İç.)
şavgara Yansıtıcı. (Himmetoğlu –Zn.)
şavgartmak (I) Cinsel bakımdan doyurmak. (*Silifke –İç.)
şavgartmak (II) [→ **şavkartmak**]
şavharmak [→ **şavkarmak**]
şavıl [→ **şavul** (I)]
şavır [→ **şavur** (I)]
şavırlamak Kendinden yana çekmek amacıyla söz ve yazı ile etkilemeye çalışmak, propoganda yapmak. (*Afşin –Mr.)
şavk [**şavuḫ, şavur** (III)] Işık, aydınlık. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir köyleri –Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.; –Dz. ilçe ve köyleri; –Ay. ilçe ve köyleri; –İz. ilçe ve köyleri; *Alaşehir –Mn.; Demirkapı *Susurluk, *Edremit –Ba.; Rumkuş *Mudanya, Kabilbaba *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Cide –Ks.; Şekeroba –Mr.; –Gaz.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; –Sv.; –Yz.; Çamlı *Ayaş –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek köyleri –Kn.; Değirmenargı *Osmaniye –Ada.; –İç. köyleri; Güzelsu *Akseki –Ant.; –Mğ. köyleri; Hasköy –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu –Tk.; Rumeli göçmenleri –İst.)
[**şavuḫ**] : (*Ağın –El.)
[**şavur** (III)] : (–Ml.)
şavka gelmek Şenlenmek, coşmak. (*Bor –Nğ.)
şavkar Ahlâksız. (Ahiköy –Mğ.)
şavkarmak [**şavḫarmak**] Aydınlanmak. (Çığrı *Dinar –Af.; İğdecik, Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Brd.;

Oğuz *Acıpayam –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri, *Silifke –İç.; *Bodrum –Mğ.)

[**şavḫarmak**] : (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

şavkartmak [**şavgartmak** (II)] Aydınlatmak. (Çığrı *Dinar –Af.; *Ermenek –Kn.)

[**şavgartmak** (II)]: (*Kaman –Krş.; *Silifke –İç.)

şavkı gırılmak Canı sıkılmak, durgunlaşmak. (*Bor –Nğ.)

şavklı Işıklı. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

şavral Şalvar. (*Akçakoca –Bo.)

şavşal Sarsak, kılıksız. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Kn.; *Akseki köyleri –Ant.)

şavşalak [→ **şapşal** (I) **-2**]

şavşat Deli. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

şavşırı [**şavşiri**] Çarpık, eğri büğrü. (*Bor –Nğ.)

[**şavşiri**] : (–Çkr.; *Ermenek –Kn.)

şavşiri [→ **şavşırı**]

şavşuru Verev kesilerek eklenmiş. (–Nğ.)

şavuḫ [→ **şavuk**]

şavuk Gaz lambası. (*Kula –Mn.)

şavul (I) [**şavıl**] Çekül. (–İst.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Ağın –El.; *Bor –Nğ.; Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)

[**şavıl**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

şavul (II) Yalan. (Fadıl *Orhaneli –Brs.)

şavullamak Göz gezdirmek, araştırmak. (–Tr.; –Sv.)

şavur (I) [**şavır**] Salık, duyuru. (Çukurcak *İshaklı –Af.; –Ml.; *Pazarcık –Mr.; –Gaz.; Gazi, Alacahan –Sv.; *Develi, Epçe, Taşçı, Bakırdağı *İncesu –Ky.; –Nğ.; Ayvagediği *Mersin –İç.; *Kozan, Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

[**şavır**] : (*Afşin köyleri –Mr.; *Gemerek –Sv.; Hamidiye –Ada.; *Tarsus, *Mersin –İç.)

şavur (II) İyi ün. (–Ml.)

şavur (III) Aydınlık. (–Ml.)

şavur etmek [→ **şavurlamak** (I)]

şavurlamak (I) [**şavur etmek**] Duyurmak. (Yenice –Mr.; –Sv.; –Ur.; –Ada.)

[**şavur etmek**] : (Ayvagediği *Mersin –İç.)

şavurlamak (II) Araştırmak, öğrenmeye çalışmak. (–Sv.)

şay Çay. (–Kn.)

şayak Kaba dokunmuş yünlü ya da pamuklu kumaş. (Bekilli *Çal–Dz.; –Md.; *Ayaş, *Beypazarı –Ank.)

şaybal şaybal etmek Dengesiz yürümek. (*Mut köyleri –İç.)

şaybıl Yaramaz, şımarık. (Çığrı *Dinar –Af.; –Dz. ilçe ve köyleri; *Gediz –Kü.)

şaydal Ayakları dışa dönük olarak, sallantılı (yürüyüş için). (*Eğridir köyleri, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

şayır Alık, şaşkın. (*Safranbolu –Zn.)

şayka (I) Çivi. (–İz. ilçeleri; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Aslanboz *İzmit –Kc.; Kâzımiye, Yeniköy –Ba.; Samanlı –İst.; –Sm.; –Ezm.; Fırnıs –Mr.; Muratçalı –Ed.; Rumeli göçmenleri *Lüleburgaz –Krk.)

şayka (II) Eşkiya. (Süleymaniye*Buldan –Dz.; Gökçesu, Yarhisar –Bil.; *Lüleburgaz –Krk.)

şaylandırmak 1. Abartmak, ballandırarak anlatmak. (–Çkr.) **2.** İmrendirmek (yiyecek için). (–Çkr.)

şaylanmak **1.** Şımarık davranmak. (Çığrı *Dinar –Af.; –Kü.) **2.** Nazlanmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.) **3.** Övünmek. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

şaynak Topal. (Yenişar, Bademli *Karaağaç –Isp.; Balkanda *Beyşehir –Kn.)

şaytancél Bora. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

şaytanevi Kasırga. (*Uluborlu –Isp.)

şaz Sevinç. (–Çr.)

şaze Şen. (–Rz.)

şazma etmek İki parça ağı birbirine eklemek. (Paşabahçe *Beykoz –İst.)

şe [şi] Şey. (Hasanoğlan –Ank.) [şi] **:** (Hasanoğlan –Ank.)

şebbek Demir ya da tahta parmaklık. (–Ur.)

şebbik [→ **şepik**]

şebbik çalmak [→ **şepik çalmak**]

şebe Fırtınanın oluşturduğu kar yığını. (Kaim *Sarıkamış –Kr.)

şebeg [→ **şebek** (I)]

şebek (I) [**şebeg**] Topaç. (*Bayat, Dikici *Dinar –Af.; Senir, Kayı *Gelendost –Isp.; Güney, Salda *Yeşilova –Brd.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Bağyaka *Finike –Ant.)

şebek (II) Tabanca. (–Dz.)

şebek (III) Hamur açmaya yarayan, ağaçtan yapılmış kısa silindir gereç, merdane. (*Antakya –Hat.)

şebek (IV) [**şebelek -2, 3**] **1.** Çok çirkin yüzlü. (*Düzce –Bo.; –Tr.; –Yz.) [**şebelek -2**] **:** (*Eğridir –Isp.) **2.** Maskara. (–Mn. ve çevresi; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; –Or.; –Tr.; –Rz.; –Kr.; –Ezm.; *Koyulhisar, Vazıldan *Divriği –Sv.; Bahçeli *Bor –Ng.; *Lüleburgaz –Krk.) [**şebelek -3**] **:** (*Kandıra –Kc.) **3.** Alnı geniş (kimse). (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

şebek (V) **1.** Çok küçük. (*İskilip –Çr.) **2.** Deve yavrusu. (*Güdül –Ank.)

şebeke Balık ağı. (*Antakya –Hat.)

şebel artmak Göz koymak, sahip çıkmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

şebel atmak Suç atmak, kara çalmak. (Peşman *Daday –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Krş.; Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

şebelek **1.** Maymun, şebek. (*Eğridir köyleri –Isp.; *Kandıra –Kc.; *Maçka –Tr.) **2.** [→ **şebek** (IV) **-1**] **3.** [→ **şebek** (IV) **-2**]

şebele maymunu Kirli ama sevimli (küçük çocuk için). (*Düzce –Bo.)

şeber Tepeli, ak kuyruklu, karnının altı kara tüylü bir çeşit güvercin. (*Tire –İz.)

şebeş Bir çeşit gem. (*Eğridir köyleri –Isp.; *Akyazı çevresi –Sk.; –İst.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Taşova, *Merzifon –Ama.; *Gemerek –Sv.; Köşker –Krş.; –Ng.; –Kn.; –Ada.; Ayvagediği *Mersin –İç.; –Ed.; –Kırbrıs)

şebik çalmak [→ **şepik çalmak**]

şebik sakızı Bir çeşit otun sütünden yapılan sakız. (*Bor –Ng.)

şebili Çabuk çabuk konuşan. (Aşağıkaraçay *Acıpayam –Dz.)

şebit (I) [**şefit** (II), **şımıt**] Yufka. (–Ay.; Armutlu *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Gerede –Bo.; –Çr.; *Boyabat –Sn.; İşkefe *Zile –To.; –Ama.; –Çr.; –Yz.; –Ank. ilçe ve köyleri; –Krş.; Akçakaya *İncesu

–Ky.; *Ereğli, *Ermenek, *Çumra, Sille –Kn.)

[**şefit** (II)] : (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**şımıt**] : (*Antakya köyleri –Hat.)

şebit (II) İçinde yün ya da pamuk bulunan ince minder. (–Sv.)

şebken Efe giysisi, cepken. (–Mğ.)

şeblemek Tadına bakmak. (*Ağın–El.)

şebmet Çabuk. (*Bünyan köyleri–Ky.)

şebüş Sarı. (Viceatb, Hemşin –Rz.)

şebyaman Göztaşı. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

şeç Samanla karışık tahıl. (Şahmuratlı *Sorgun –Yz.)

şedde Kuş tutmak için kurulan kapanda kullanılan 10 cm. boyunda, biri çengel, biri sivri uçlu, iple bağlı iki çubuk. (*Bodrum –Mğ.)

şeddimek Sevmek, kucaklamak. (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.)

şedre İri gözlü kalbur. (*Şavşat köyleri –Ar.)

şeer [→ **şar** (I)]

şeert [→ **şeğirt**]

şef Bir yanı eğri ağaç. (Tekeler *Çine –Ay.)

şefdeli [**şefteli** (I)] Şeftali. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**şefteli** (I)] : (*Buldan –Dz.; –Nğ.)

şefelek Mısırın koçanı, meyvenin yenilmeyen orta bölümü. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

şefit (I) Kızılcık. (Ortaköy *Ereğli –Kn.)

şefit (II) [→ **şebit** (I)]

şeflek Yakışıklı. (Çukurbağ *Mut –İç.)

şefşeli Deli. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şefşeli oynamak Dövünerek, çırpınarak, kendini hırpalayarak ağlamak: *Atam ölende Şekil bacım bir şefşeli oynadı ki mededallah!* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şefşelli Gözleri yan bakan. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

şeftali [**şefteli** (II)] Öpücük. (*Bor –Nğ.; Limasol –Kıbrıs)

[**şefteli** (II)] : (–Gaz.)

şefteli (I) [→ **şefdeli**]

şefteli (II) [→ **şeftali**]

şeğ Sap. (Fariske *Ermenek –Kn.)

şeğirlenmek Naza çekmek. (–Vn.)

şeğirt [**şeert, şeirt, şeyirt**] Çırak. (*Reyhanlı –Hat.; –Krş.; –Ky.; –Kn.)

[**şeert**] : (–Gaz.)

[**şeirt**] : (–Ada.)

[**şeyirt**] : (–Brd.; *Ula –Mğ.)

şeğrik Kapı menteşesi. (Tomarza *Reşadiye –To.)

şeh Çiy, şebnem. (Mengeser *Doğubayazıt –Ağ.)

şehfe Yapıda büyük taşları iyice tutturmak için konulan ufak taş parçalarından biri. (*Antakya –Hat.)

şehir Köylü kadınlarının başlarına, fes üstünden sardıkları renkli örtü. (Hartlap –Ur.)

şehiringidimi Salı günü. (Alpanas *Seyitgazi –Es.)

şehmelik otu Bir metre boyunda söğüt yaprağına benzer yaprakları olan ve hayvan yemi olarak kullanılan kokulu bir ot. (Kavacık *Mengen, *Düzce –Bo.)

şehni İki odalı, ortası selâmlıklı tahta ev. (Güvere –Ama.)

şehpeklendirmek Uyumu artırmak. (*Kula –Mn.)

şehrana [→ **şırahne**]

şehre Ekin bağlamı. (*Arapkir –Ml.; *Avanos –Nş.; –Nğ.; Yanpar –İç.)

şehrelemek Eti dilim dilim ayırmak. (*Bor –Nğ.)

şeirt [→ **şeğirt**]

şek (I) Aşık kemiğinin dar, düz yanı. (–Ezm.; *Şarkışla –Sv.; –Krş.; –Nğ.)

şek (II) Uğursuz. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

şek (III) Ters, geçimsiz. (Çağşırlı *Karataş –Ada.)

şek (IV) İnce bağırsak. (Ilıca *Çifteler –Es.)

şekal Eski, yırtık ayakkabı. (*Erciş –Vn.)

şekar Şeker. (Tekeler *Silifke –İç.)

şeke [→ **şeker şırası**]

şeke kalmak At arka ayakları üstünde dikilmek, şahlanmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şekerbaşı (I) **1.** Üzüm çubuklarında, meyve ağaçlarında oluşan bir hastalık. (–Nğ.) **2.** Sığırlarda oluşan bir hastalık. (–Ay.)

şekerbaşı (II) Nişanda, kız evinden gönderilen armağan. (–Ezm.)

şekerböreği Un kurabiyesi. (–Isp. ve çevresi)

şekerce Devenin karnı altındaki iki kolanı tutturan ip. (Görece –İz.)

şekere **1.** Çeltik tarlasının bir bölümü. (Önsen –Mr.) **2.** Başkasının tarlasına ekilen tahıl. (–Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.) **3.** Çiftçinin altı işçisi için ektiği tohum. (Topçu *Karaisalı –Ada.) **4.** Dost için ekilen ürün. (*Mersin köyleri –İç.)

şeker ısırtma Düğün haftası içinde çarşamba günü duvak altında getirilen şekerin dağıtılması. (*Menemen –İz.)

şekeri Çok tatlı, ufak bir çeşit armut. (*Bor –Nğ.)

şekerim şey Kendisini çok iyi nitelikli biriymiş gibi sana kimse için söylenir. (*Düzce –Bo.)

şekerleme Kısa ve hafif uyku. (–İst.; *Bor –Nğ.)

şekerlenmek Pekmez, reçel, iyi kurutulmamış üzüm vb. nin şekeri pıhtılaşmak, billurlaşmak. (*Bor –Nğ.)

şekerlirek Şekeri biraz çok. (Hurma *Silifke –İç.)

şeker şırası [**şeke**] Üzüm suyunun pekmez toprağı ile kestirilerek, leğende biraz kaynatıldıktan ve süzüldükten sonraki durumu. (*Bor –Nğ.)

[**şeke**] : (–Nğ.)

şekik Baş ağrısına iyi geldiği sanılan taş. (Şalcı *Şavşat –Ar.)

şekil (I) Fotoğraf. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şekil (II) Dayak. (Avutmuş *Şebinkarahisar –Gr.)

şekillenmek Naza çekmek. (–Ml.)

şekkal Eski ayakkabı. (–Bt.)

şekke Üstüne altın takılan ve taca birleştirilen baş süsü. (–Gaz.)

şekli Havuç. (–Ml.)

şekşerim Bela. (Çakıralan *Havza –Sm.)

şel **1.** İnme. (–Bt.; –Ur.) **2.** İnmeli. (–Bt.)

şelā Salya. (*Güneyce –Rz.)

şele (I) Yük. (–Ama.; Veneze *Arpaçay –Kr.; –Bn.; *Ahlat –Bt.)

şele (II) Ense. (–Ant.)

şele (III) Ufak kavun. (*Boyabat–Sn.)

şelefe (I) Şen şakrak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

şelefe (II) Yaramaz. (–Ama.; –To.; –Tr.; –Sv.)

şelefi Satışa yeni çıkan (kumaş). (Bekilli *Çal –Dz.)

şelek (I) **1.** Sırtta taşınan yük. (Narlıdere *Menemen –İz.; Sorhun

*Niksar –To.; *Keşap –Gr.; *Maçka ve köyleri –Tr.; –Gm.; –Ezm.; –Ezc.; *Ağın –El.; –Ml.; Haral –Gaz.; *Göksun –Mr.; –Hat. ve çevresi; –Sv. ve çevresi; *Sorgun –Yz.; Köşker –Krş.; –Ky. ve çevresi; *Bor, –Nğ.; –Kn. çevresi; Faydalı *Kozan, Kandilli *Saimbeyli, Karaçay, *Osmaniye, Höketçe –Ada.; Çiftepınar *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Küçük sepet. (–Sm.) **3.** Küfe. (*Mesudiye köyleri –Or.; –Gr. ilçe ve köyleri; Ovacık *Silifke, Bozyazı, Ferhenk *Anamur –İç.)

şelek (II) **1.** Boynuzunun birisi kırık hayvan. (Bağıllı, Anamos *Eğridir –Isp.; *Bozkır –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; Çanakçı *Serik –Ant.) **2.** Bir kulaklı keçi. (*Bozkır –Kn.) **3.** Bir yanlı kazma, çapa. (*Bozkır, Alan –Kn.)

şelek (III) Meyvenin yenilmeyen orta bölümü. (Cenciğe –Ezc.; *Ahlat –Bt.; *Erciş –Vn.)

şelek (IV) Taneleri olmamış üzüm salkımı. (–Ml.)

şelek (V) Bir şeye karşılık verilen armağan. (*Afşin –Mr.)

şelek (VI) İç giysisi, çamaşır. (*Sarıyer –İst.)

şelek (VII) Ev eşyası, öteberi. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

şelek (VIII) [**şellāvi**] Şaşı. (*Ermenek –Kn.; Ovacık *Silifke, Karatiken *Tarsus, Bozyaka *Anamur –İç.) [**şellāvi**] : (Kımık *Fethiye –Mğ.)

şelek (IX) Kalem ucu gibi kesilmiş, yontulmuş (ağaç). (*Eğridir köyleri –Isp.)

şelek (X) Güç, yorucu. (*Boyabat –Sn.)

şelek (XI) Attığı taşla ereğini bulan kişi. (*Mut köyleri –İç.)

şelek (XII) [→ **şalak** (II) **-1**]

şelekçi Yük taşıyıcı. (–Gr.; *Maçka ve köyleri –Tr.)

şelek göz Sürekli gözleri çapaklanan. (*Akkuş –Or.)

şeleklemek Suçu başkasına yüklemek, suç atmak. (*Gemerek –Sv.; –Yz.)

şeleklenmek **1.** Kendi sırtına yük vurmak. (Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Karaisalı –Ada.) **2.** Suçu üstlenmek. (*Gemerek –Sv.)

şelelendirmek Abartmak. (–Gaz.)

şelelenmek Arkasına yük yüklenmek. (–Ama.)

şelem (I) Şalgam. (–Mş.; –Bt.; –Dy.; –Gaz.)

şelem (II) Beklenilenden çok alınan ürün. (*Mersin –İç.)

şelep [→ **şelet**]

şelet [**şelep, şelit**] Yaramaz, çok devingen. (–Brd.; –Dz.; –Ay.; Beydegüme *Ödemiş –İz.) [**şelep**] : (*Germencik –Ay.) [**şelit**] : (Ilıca –Ezm.)

şelevle [→ **şerevle**]

şelevre [→ **şerevle**]

şelfe Ayağına çabuk. (–Isp.)

şelfin [**şerefin**] Bir yaşından küçük horoz. (Ceylân *Ulukışla –Nğ.; –Kn.) [**şerefin**] : (–Nğ.)

şelḫe Irmakta, gölde kullanılan çengelli, büyük olta. (*Antakya –Hat.)

şelit [→ **şelet**]

şellal Dalkavuk. (Zeytinli *Edremit –Ba.)

şellav Şakacı. (–Af.)

şellāvi [→ **şelek** (VIII)]

şellef Kör. (Honaz –Dz.)

şellek (I) [→ **şallah, şallak** (II) **-3**]
şellek (II) Yığın, küme. (–Ur.)
şellek (III) Aşık oyununda, aşığın geniş tabanı üstünde duruşu. (Ziyere –Ama.)
şellek (IV) Eski kadın kundurası. (–Dy.)
şellobello Değersiz kişi : *Sen de şello bellolarla gezerseñ, sen de oldun onnar kimi.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr; –Yz.)
şelme Atkı, örtü. (–Ay.; –Sv.; –Kn. ve çevresi)
şelpeşük Karışık, bulanık. (Tepeören, Piraziz –Gr.)
şelte (I) Şilte, yüzsüz yatak, yastık. (–Ezc.)
şelte (II) İp bükmekte kullanılan, kasnağı çeviren sicim. (–Isp.)
şeltek (I) Yardımcı. (Boğazköy –Çr.; Seydin *Avanos –Nş.)
şeltek (II) Kalbur. (*Mesudiye –Or.)
şelve Yansı, akis. (–Brd.; *Sungurlu –Çr.; –Ama.; –Ank.; Güvenç –Kn.)
şembel Şakacı. (Han, Kayı, Bayat *Emirdağ –Af.; Çöplü *Çivril –Dz.; *Söğüt –Bil.)
şembelek (I) Güldürücü, oyuncu. (Tokat –Es.; Sarıoba –Ank.)
şembelek (II) Eline çabuk. (Atlas *Sivrihisar –Es.)
şembelekçi Oyuncu, düzenci, güvenilmez. (*Ayaş –Ank.; Hisarcık –Ky.)
şembellik Komiklik. (Bayat *Emirdağ –Af.)
şembellik çıkarmak Şakacılık, oyunculuk yapmak. (*Sivrihisar –Es.)
şeme (I) [→ **şamama** (I)]
şeme (II) Kandil. (*Atabey –Isp.)
şemel [→ **şerevle**]
şemelek (I) [→ **şamama** (I)]
şemelek (II) Aşık kemiği (oyunda kullanılan). (Tarak *Şarkikaraağaç –Isp.; –Kn.)
şememe [→ **şamama** (I)]
şemen [→ **şamama** (I)]
şemene [→ **şamama** (I)]
şemi Kadınların başlarına bağladıkları yazma. (*Aksaray –Kn.)
şemik (I) **1.** Ayak bileği kemiği. (Bayat *Emirdağ –Af.; Uluğbey, Yassıören*Senirkent, Sücüllü*Yalvaç –Isp.; –Brd.; Şücaattin *Seyitgazi –Es.; *Mucur, Köşker –Krş.; –Nğ.; Kirligeyret –Kn.) **2.** Topuk kemiği. (Sücüllü *Yalvaç, –Isp.; *Şereflikoçhisar –Ank.; –Nğ.) **3.** Eklem. (*Gelendost –Isp.; *Bor –Nğ.; Sille –Kn.) **4.** Sinir, damar. (Karaoğlanlı –Mn.; *Bor –Nğ.)
şemik (II) **1.** Kuru asma dalları. (Uluğbey *Senirkent –Isp.) **2.** Asma fidanı. (–Brd.)
şemiklenmek Katılaşmak, sertleşip kıkırdak durumunu almak, kabuklanmak, damarlı, sinirli olmak : *Çağlalar şemiklendi.* (*Bor –Nğ.)
şemikli **1.** Kuru, dayanıklı odun. (*Gelendost –Isp.) **2.** Sertleşmiş, kabuklanmış. (*Bor –Nğ.)
şemile [→ **şamama** (I)]
şemkirmek Arsızca karşılık vermek. (Civanyaylağı, *Mersin, Gökbelen *Silifke –İç.)
şemre Yüz. (Kale *Ilgaz –Ks.)
şemsamer [→ **şemşamer** (II)]
şemse Gümüş kılaptandan yapılmış yazma oyası. (–Ank.)
şemsi (I) [→ **şemşiye**]
şemsi (II) İçki dağıtan. (Tahtacılar *Silifke, *Mersin –İç.)
şemşamel [→ **şemşamer** (II)]

şemşamer (I) Ayçiçeği. (Çepni *Gemerek –Sv.; *Çayıralan –Yz.; –Ky.)

şemşamer (II) [**şemsamer, şemşamel**] Yerelması. (*Zile –To.)

[**şemsamer**] : (–Sv.)

[**şemşamel**] : (*Zile –To.)

şemşe [→ **şemşiye**]

şemşek Şimşek. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

şemşempürü Kararsız, puslu (hava için). (Maksutlu *Akseki –Ant.)

şemşimek (I) Ekşimek, bozulmak. (–İç. ilçe ve köyleri)

şemşimek (II) Tüy dökülmek. (El dokunmasıyla). (–Mr.)

şemşiye [**şemsi** (I), **şemşe**] Şemsiye. (–Gaz.; *Antakya –Hat.)

[**şemsi** (I)] : (Bereketli *Tavas –Dz.)

[**şemşe**] : (Bağıllı, Anamos *Eğridir –Isp.)

şenbet parası Bahşiş. (–Ks.)

şende [**şenderde**] O, orda. (Afşar *Hadım –Kn.; *Alanya –Ant.)

[**şenderde**] : (Afşar –Kn.)

şenderde [→ **şende**]

şendere Şura, şurası. (Mastat *Karaman –Kn.)

şendik Şenlik, kalabalık. (–Dy.; –Ur.; –Gaz.)

şene Yaba. (–Vn.; –Bt.)

şenelmek Şenlenmek, neşelenmek. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

şeneltmek (I) **1.** Şenlendirmek. (Çığrı *Dinar –Af.; *Çal –Dz.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; –Sm.; –Sn.; –Or.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mersin köyleri –İç.)

şeneltmek (II) **1.** Kurmak, geliştirip canlandırmak. (Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; –Sn.; *Çarşamba –Sm.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Gaz.; *Zara –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mersin köyleri –İç.) **2.** Canlandırıp parlatmak (ateş için). (*Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.) **3.** Bir yerde yerleşerek çoğalmak. (–Sn.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Mut ve köyleri –İç.)

şengar [**şenger**] Acur. (–Ml.)

[**şenger**] : (*Eğin –Ml.)

şenge bakmak Gözlemek : *Demin biraz şenge baktım.* (Deveviran –Bo.)

şenger [→ **şengar**]

şeñgi Şunu. (*Mut –İç.)

şengil İçtenlikli, candan davranışlı. (*Lâpseki –Çkl.)

şengilcik Yunak, çamaşırevi. (*Mahmudiye –Es.)

şenhıyar Acur. (*Lâpseki –Çkl.; –Kn.)

şenıcırma ellemek Kendini paralamak, yolmak: *Ali ölende Peri hala özünü şenıcırma elledi.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şenit Üstünde ekmek açılan tahta. (Başpınar *Tefenni –Brd.)

şenk İşi yolunda, keyfi yerinde. (–Nğ.)

şenlik (I) [**şennig, şennik** (I)] **1.** Kalabalık, bayram kalabalığı. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Mudanya ve çevre köyleri –Brs.; Tokat –Es.; *Çarşamba –Sm.;–Sn.; *Merzifon –Ama.; –Tr.; –Gm.; *Şavşat köyleri –Ar.; –Ezm.; –Ezc.; –Mr.; *Koyulhisar, *Zara –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ereğli –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**şennig**] : (–Brd.)

[**şennik** (I)] : (Danışman *Fatsa –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Koyundere *Ahıska –Kr.; –Gaz.) **2.** Aile, çocuklar. (Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; *Yusufeli çevresi

–Ar.; –Ezm.; *Koyulhisar –Sv.; Büyükafşar *Balâ –Ank.; Köşker –Krş.) **3.** Eş, karı. (Fidyekızık –Brs.; –Sn.; Erkinis –Ar.; Çavdar *Boğazlıyan –Yz.; Köşker –Krş.; Sazala –Nğ.) **4.** Konuk. (–Ezm.)

şenlik (II) Ev önündeki bahçe, bostan. (–Gr. ve köyleri)

şenlikli Kalabalık, eğlenceli. (–Nğ.)

şennaz Öfkeli. (–Ama.)

şennig [→ **şenlik** (I) **-1**]

şennik (I) [→ **şenlik** (I) **-1**]

şennik (II) Sebze bahçesi. (–Gr. ve çevresi)

şep (I) [**şev** (II)] Şap. (–Sm.; *Yerköy –Yz.)
[**şev** (II)] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şep (II) Şap (hayvan hastalığı). (Ovasaray –Çr.)

şep (III) [→ **şapalaḫ, şapalak** (II)]

şepbeli Akılsız, yaramaz. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şepe (I) **1.** Çığ. (Gülesur *Doğubayazıt –Ağ.; –Bt.; *Kiğı –Bn.; *Alanya –Ant.) **2.** Yelin biriktirdiği kar yığıntısı. (*Küre –Ks.; Dalaver *Arpaçay –Kr.; *Erciş, –Vn.; *Ahlat –Bt.) **3.** Sulu sepken yağan kar. (*Tercan –Ezc.)

şepe (II) Boğa gerdanındaki sarkık et. (*Bor –Nğ.)

şepe (III) Mayasız hamurdan yapılan sac ekmeği. (Dereköy *Develi –Ky.; –Nğ. ve çevresi; Ağzıkaraca *Kozan, Kürkçüler –Ada.)

şepeminderi İçinde az yün ya da pamuk olan ince minder. (–Nğ.)

şeperze Dağınık, bakımsız. (*Erciş –Vn.)

şepidi Küçük eşekarısı. (–Rz.)

şepik [**şapalaḫ, şapalak** (I) **-2, şebbik**]
Alkış. (–Ky.)
[**şapalaḫ, şapalak** (I) **-2**] : (*Oğuzeli –Gaz.; –Sv.)
[**şebbik**] : (–Nğ.)

şepik çalmak [**şebbik çalmak, şebik çalmak, şepik vurmak, şeppiklemek**] Alkış tutmak. (–Ada.)
[**şebbik çalmak**] : (–Nğ.)
[**şebik çalmak**] : (–Ky.)
[**şepik vurmak**] : (–Ky.)
[**şeppiklemek**] : (–Nğ.)

şepik vurmak [→ **şepik çalmak**]

şepildirik Başaklanmaya yüz tutmuş ekin. (Bağtepe *Kozan –Ada.)

şepilemek Deriyi şaplamak. (–Ks.)

şepirdek (I) [→ **şapşak** (IV) **-1**]

şepirdek (II) Benleri olan (kadın). (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

şepit [**şepit ekmek**] **1.** Yufka ekmekten daha küçük ve kalın ekmek. (İshaklı *Bolvadin –Af.; *Yalvaç –Isp.; –Brd.; *Urla –İz.; Deliilyas *Şarkışla –Sv.; *Kızılcahamam –Ank.; –Krş.; –Nğ.; –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.; *Gazipaşa –Ant.) **2.** Yufka ekmek. (Bozan –Es.; *Nallıhan, Kayaş –Ank.; –Kn. ve çevresi)
[**şepit ekmek**] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.)
3. Uzun, dar ve ince yufka. (*Silifke –İç.)

şepit ekmek [→ **şepit -2**]

şepkele Altın ve gümüşü parlatmaya yarayan bir taş. (*Beypazarı –Ank.)

şeplek İnce. (Akçaşar *Eğridir –Isp.)

şepli çaruk İçine şap sürülen çarık. (*Çerkeş –Çkr.)

şeppiklemek [→ **şepik çalmak**]

şepşek (I) **1.** Ağaçtan yapılmış su kovası. (Yakademirciler –Zn.) **2.** [→ **şapşak** (I) **-2**] **3.** [→ **şapşak** (I) **-7**]

şepşek (II) [→ **şapşak** (IV) **-1**]

şepşelek Şimşek. (Başalan –Sm.)

şer (I) Yaramaz. (Bayat *Emirdağ –Af.; Eziler *Buldan –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; *Bigadiç –Ba.; *Yıldızeli –Sv.; *Milâs –Mğ.)

şer (II) Söz. (–Sv.)

şēr [→ **şar** (I)]

şeravaz [→ **şerevaz**]

şerbe Küçük toprak testi. (*Antakya –Hat.; –Ank.)

şerbeḫlig [→ **şerbetlik** (I)]

şerbet (I) **1.** Dolandırıcıların, bilgisiz halka verdikleri uydurma em. (*Bozdoğan –Ay.) **2.** Bitkilere verilen gübreli su. (*Gelibolu –Çkl.; –Brs.; *Bor –Nğ.)

şerbet (II) Nişan. (–Ant.)

şerbet başı Gelin evinin gönderdiği şerbet bardağına oğlan evinin altın bağlıyarak geri göndermesi. (–Nğ.)

şerbete yatmak Firengili hasta tütsüye yatmak. (*Merzifon –Ama.)

şerbet içmek Nişan töreni yapmak. (*Vezirköprü –Sm.; –Ezc.; *Ağın –El.; *Göksun ve köyleri –Mr.; –Ant.)

şerbetine uğramak Birinden zarar görmek. (–İç.)

şerbetiye İki, üç metre uzunluğunda, yarım metre genişliğinde, iki başı işlemeli havlu, örtü. (–Ezc.)

şerbetleme Firengi. (*Vezirköprü–Sm.)

şerbetli (I) **1.** Yılanın sokmayacağına inanılan büyülü kişi. (–Ks.; *Merzifon –Ama.; *Bor –Nğ.) **2.** Kötülüğe bağışıklığı olan. (*Bor –Nğ.)

şerbetli dil Tatlı dil, kandırıcı konuşma. (–Rz. köyleri)

şerbetlik (I) [**şerbeḫlig**] Bahşiş. (–Af.; *Senirkent, Bağıllı, Anamos *Eğridir köyleri –Isp.; Çöplü *Çivril, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; *Bergama –İz.; –Mn.; Moymul *Tavşanlı –Kü.; *Kurşunlu –Çkr.; –Ama.; –Sn.; *Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.; –Ant.)

[**şerbeḫlig**] : (–Brd.)

şertbetlik (II) Oda duvarında oyularak yapılmış küçük raf. (*Senirkent, *Eğridir köyleri –Isp.; –Brd.; –Dz.; –Çr. ve çevresi; –Yz.; –Ky.; *Bor –Nğ.)

şerbetlik (III) Şerbet törenine gönderilen şeker. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

şerbetlik (IV) Aptalca eliaçık. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

şere Yara, yanık izi. (–Ky.)

şerefin [→ **şelfin**]

şerefiye Etli patlıcan yemeği. (*Vezirköprü –Sm.)

şerekerim Eğilimli. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şeremet [**şerametli**] Çalışkan, becerikli, eli çabuk, çevik. (*Emirdağ –Af.; Yeniköy –Ba.; Beyçayır –Çkl.; *Kandıra –Kc.; Çukurköy *İskilip, *Sungurlu –Çr.; Kaleyaka *Perşembe –Or.; *Kilis –Gaz.; *Turhal –To.; –Sv. ve ilçeleri; *Keskin –Ank.; Şıhlı *Develi –Ky.; –Krş.; *Bor –Nğ.; Sayağzı *Silifke –İç.; *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; Karavaran –Kıbrıs, Bulgaristan)

[**şerametli**] : (*Merzifon –Ama.)

şerametli [→ **şeremet**]

şerevaz [**şeravaz**] İçinde üzüm ezilen tekne. (Adacami, Sinanköy *Çayeli –Rz.)

[şeravaz] : (–Rz.)

şerevle [şelevle, şelevre, şemel, şevile] Ekin bağlamı, tutam. (Senir, Yassıören *Senirkent –Isp.; Bisse *Akşehir –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[şelevle] : (Gödene –Kn.)

[şelevre] : (Kayı –Isp.)

[şemel] : (*Antakya köyleri, Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

[şevile] : (–Isp.)

şergada [→ **şargada** (I) **-1**]

şergi İlgi. (*İznik –Brs.)

şergil [şerğil, şirgil] Askıntı, baş belası. (*Eğridir köyleri –Isp.; –Kü.; *İskilip –Çr.; *Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.)

[şerğil] : (Çerim –Brd.)

[şirgil] : (Başara –Kn.)

şergillenmek [şergil olmak] Zorla yaptırmak, baş belası olmak. (Kışla *Eşme –Uş.; *Gelendost –Isp.)

[şergil olmak] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Bartın –Zn.)

şergil olmak [→ **şergillenmek**]

şergin Üste çıkan, yüzsüz. (*Antakya –Hat.)

şergit İçi sırlı, geniş ağızlı, küçük çömlek. (–Ky. ve çevresi)

şerğil [→ **şergil**]

şerhata [→**şargada** (I) **-1**]

şerine nevérém Edepsiz, haksız, yersiz davranışlı. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şerit (I) İp. (–Md.)

şerit (II) Kadınların boyunlarından göbeklerine dek taktıkları altın dizisi. (–Ml.)

şerkada [→ **şargada** (I) **-1**]

şerkade [→ **şargada** (I) **-1**]

şerlemek [→ **şerşerim olmak**]

şerlük Maşrapa. (*Erciş –Vn.)

şernaz [→ **şargada** (I) **-1**]

şernik Kibrit. (Köstence, –Dz.)

şerpeze Bakımsız, acınacak, utanılacak durumda. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Bt.; –Ur.)

şerşelek Öteberi. (Kirazlı, Yavuz *Şavşat –Ar.)

şerşem Zararlı : *Kesmeyen bıçak ele şerşem, iş bilmeyen kadın dile şerşem.* (–Isp.)

şerşerim olmak [**şerlemek**] Sataşmak. (*Merzifon –Ama.)

[şerlemek] : (*Bor –Nğ.)

şért [→ **şeğirt**]

şert şürt Yemin, ant. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şervende olmak Ortalıkta rezil olmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şervet Şerbet. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

şervete Mendil. (–Ba.)

şeş (I) Tülbent, yazma. (*Elbistan, Şekeroba –Mr.; –Gaz.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.; –Ada. ilçeleri)

şeş (II) Karşı, ileri, ön. (*Anamur –İç.; *Gazipaşa –Ant.)

şeşe Ay boynuzlu öküz. (*Çıldır, *Arpaçay –Kr.)

şéşelemek [**şéşelenmek**] Horozlanmak, üstüne varmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Kangal –Sv.; Kızılviran *İncesu –Ky.)

[şéşelenmek] : (–Ama.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şéşelenmek [→ **şéşelemek**]

şéşeltmek Gözünü ağartıp korkutmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şeşene [→ **şeşhana**]

şeşhana [şeşene, şeşhane, şeyşana (I)] Av tüfeği. (Zermut –Gm.; Gündüzbey –Ml.)

[şeşene] : (*Gazipaşa –Ant.)
[şeşhane] : (Göcer –Kn.)
[şeyşana (I)] : (Taşbaşı *Bozkır –Kn.)

şeşhane [→ **şeşhana**]

şeşi [→ **şaş** (II) **-2**]

şeşibeş görme Şaşılık. (–Nğ.)

şeşibeş görmek Yanlış görmek. (*Bor –Nğ.)

şeşine Dümdüz. (Ovacık *Silifke, Orhana *Anamur –İç.)

şeşit Çeşit. (Hasanoğlan –Ank.)

şeşlemek Doğrultmak, nişan almak. (*Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; –Ant.)

şeşme Tandırda yakılan ot, tezek vb. nesnelerin ufağı. (*Erciş –Vn.)

şeşmek Acımak. (*Çeşme –İz.)

şétil [→ **şitil**]

şev (I) [→ **şevşiri -1**]

şev (II) [→ **şep** (I)]

şeve (I) **1.** Cam bilezik. (–Çkl.; –Ml.) **2.** Boyna takılan, kara renkli cam boncuk. (*Erciş –Vn.)

şeve (II) Oturduğu yerde türkü söyleyerek oynama (kadın için).(–Dy.)

şevede Dedikodu. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şevek (I) Turp, havuç gibi sebzelerin yıkandığı havuz : *Şevek donmasa bostancı onar.* (*Beypazarı –Ank.)

şevek (II) Çok gülen. (–Rz.)

şevenk [**şevle**] Aydınlık, ışık. (–Af.; *Güney –Dz.; Numanoluk *Seyitgazi, Tokat –Es.)
[**şevle**] : (Küçük kabaca *Uluborlu –Isp.)

şevil (I) Ölgün, pişmiş, helmelenmiş yemek. (–Gm.)

şevil (II) **1.** Basma, patiska gibi kumaşlara sürülen ilk kola. (–İst.; *Arapkir –Ml.) **2.** Çavdar unundan yapılan bulamaç. (Erkinis *Yusufeli –Ar.) **3.** Ezginleşmiş turşu, bamya vb. (–Ezm.)

şevile [→ **şerevle**]

şevindirik Duygulanma, coşku, heyecan. (*Şarkışla –Sv.)

şevit Söğüt. (Yakademirciler –Zn.)

şevka [→ **şıvgın** (II)]

şevke Şapka. (–Bt.)

şevketibostan Yabanıl bir otun yemek yapılabilen kökü. (Sarıcaeli –Çkl.)

şevle [→ **şevenk**]

şevşel [→ **şaş** (II) **-2**]

şevşir [→ **şaş** (II) **-2**]

şevşiri [**şev** (I), **şevşit**] **1.** Eğri, çarpık. (Yenişar, Bademli *Şarkikaraağaç, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; *Şarkışla –Sv.; Topaç –Yz.; Emirler *Balâ –Ank.; Köşker –Krş.; Dadağı –Ky.; Kurugöl –Nş.; Mağara *Saimbeyli –Ada.; *Mersin köyleri, *Mut köyleri –İç.; *Serik –Ant.)
[**şev** (I)] : (Büyük Karabağ *Bolvadin –Af.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –To.; –Ky.; *Bor –Nğ.)
[**şevşit**] : (–Krş.)
2. [→ **şaş** (II) **-2**] **3.** Paralelkenar biçiminde. (Genezin *Avanos –Nş.)

şevşit [→ **şevşirt -1**]

şeyik Tarak. (Babik *Pütürge –Ml.)

şeyirt [→ **şeğirt**]

şeykam Sirke olacak dut suyu. (*Divriği –Sv.)

şeyke Büyük çivi. (Rumeli Göçmenleri –İst.)

şeylan Parlak boncuk. (–Kü.)

şeyşana (I) [→ **şeşhana**]

şeyşana (II) Çeyiz. (Eskice –Çr.)

şeytali Yol yol renkli dokunmuş, alaca. bez. (*Bor –Nğ.)

eytanarabası (I) **1.** Bisiklet. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Biga –Çkl.; –Brs.; –Ks.; –Kü.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *İskilip –Çr.; Danışman *Fatsa, Sarıca *Gölköy, Kuzköy *Akkuş –Or.; *Alucra, Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Rz.; –Ezc.; *Arapkir –Ml.; –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.; *Silifke, *Mersin –İç.; *Lüleburgaz –Krk.; Kaymaklı, Lefkoşe –Kıbrıs) **2.** Dut dalından yapılmış iki tekerlekli çocuk oyuncağı. (*Kandıra –Kc.; Aliköy *Çaycuma –Zn.) **3.** El arabası. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

şeytanarabası (II) Karahindibanın uçan tohumu. (*Alucra –Gr.)

şeytanca Açık pencere kapaklarının, sağa sola çarpmamalarını sağlayan çengel. (–Mğ.)

şeytanduvağı Şeytantırnağı, tırnağın yanlarından sertleşip kalkan deri. (*Bor –Nğ.)

şeytandüğünü [**şeytangelini**] Kasırga, bora. (Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç –Isp.; Sökün *Silifke –İç.) [**şeytangelini**]: (Argıthanı *Ilgın –Kn.)

şeytane Mandal. (*Siverek –Ur.)

şeytan faymasa Şeytan tohumu (çocuklar için sövgü). (*Akçakoca –Bo.)

şeytangelini [→ **şeytandüğünü**]

şeytanın ardayağı Akıllı, kurnaz (çocuk için). (*Bor –Nğ.)

şeytanı patlatmak Soğukkanlı, geniş davranmak, dövüşe girmemek. (–Tr.)

şeytankulağı Kuzukulağı da denilen yabanıl ot. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

şeytanküllüğü Oda içindeki ocaklarda kandil koymaya yarayan koltuk taşındaki çıkıntı. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

şeytanları haylamak Öfkesini yenmek. (*Bor –Nğ.)

şeytannamazlığası Örümcek ve ağı. (Ayrancı, Ağızboğaz –Kn.)

şeytanpatlıcanı Hatmi çiçeği. (*Sarayköy –Dz.)

şeytanpürü Sarp kayalarda biten, çam dalına benzer, iğneli, bodur bir bitki. (Keşanuz –Ank.)

şeytan takırrağı Değirmen taşına mısır düşürmeye yarayan özel tahta. (–Or.)

şeytan taşlaması Yıldız kayması. (–To.)

şeytanteknesi Değirmenin üstündeki piramit biçiminde tahıl teknesi. (*Kurşunlu –Çkr.)

şezemi Süt. (*Çatalca –İst.)

şeziye Çakı. (Gelevri –İst.)

şıbbak [→ **şıpıdık**]

şıbbıhlı Gözü ağrıyıp akan, çapaklı. (–Ezm.)

şıbı Hoşt! (Kaynarca *Osmancık –Bil.)

şıbıdık [→ **şıpıdık**]

şıbıla Yıldırım. (Karaçay, Aşağı Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

şıbın Sinek. (*Kozan –Ada.)

şıbınlık Cibinlik. (*Kozan –Ada.)

şıbıt Bir çeşit balık. (*Palu –El.)

şıbik [→ **şibil**]

şıbkın [→ **şıvgın** (I)]

şıblığ Çok tuzlu. (*Divriği –Sv.)

şıdık (I) Diz kapağı. (*Kurşunlu –Çkr.)

şıdık (II) Kötü, zarar verici (kişi). (–Ama.)

şıf (I) [**şıv**] Soğan, sarmısak, pırasa gibi bitkilerin tohum sapı, filizi. (Bayadı *Perşembe –Or.)

[şıv] : (Sarıca *Gölköy, *Ünye –Or.)

şıf (II) [→ **şif** (I) **-1**]

şıfa (I) Cıva. (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

şıfa (II) Soba. (–Yz.)

şıfan (I) [→ **şifan** (I)]

şıfan (II) [→ **şifon**]

şıfat Ağıl kapısında menteşe görevi yapan ince demir. (*Kavak, Gökgöl –Sm.)

şıfata Deniz böceği kabuğu. (Salsallı –İz.)

şıfıt Yahudi. (–Krş.)

şıfkın [→ **şıvgın** (II)]

şığ Saptan saman yapan aygıt. (–İst. köyleri)

şığallamaḫ (I) Okşamak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şığallamaḫ (II) Süslemek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şığanmak Bacaklarını sıvayıp sudan geçmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, –Kr.)

şığşırım [→ **şıkırdım** (I)]

şığva 1. [→ **şıvgın** (II)] **2.** İnce, düzgün bedenli delikanlı. (Erkinis *Yusufeli, Şaler *Şavşat –Ar.; –Ezm.; Deliktaş *Kangal –Sv.)

şığvın [→ **şıvgın** (I)]

şıhrana Arkalı, adamı olan. (Azaplı *Kadirli –Ada.)

şıka (I) Bir çeşit üzüm. (*Bergama –İz.)

şıka (II) İncir. (*Mudanya ve köyleri –Brs.)

şıkalak Hıyar kabukları, nohut, mercimek ve yağla yapılan yemek. (–Bt.; –Mş.)

şıkalet Yüklük. (Kerkük ve çevresi)

şıkdüşen [→ **şıkkak** (II)]

şıkgaḫ Gevşeyip bozulmuş. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şıkgırtım Sık, bitişik dizilmiş (altın, süs eşyası vb.). (*Gürün –Sv.)

şıkıdım [→ **şıkırdım** (III)]

şıkık Gelincik. (–Gaz.)

şıkıl (I) İnce, uzun, kuru (beden için). (Erzin *Dörtyol –Hat.)

şıkıl (II) Kılık, biçim. (*Ağın –El.)

şıkılsız 1. Eğitimsiz. (*Kemaliye –Ezc.) **2.** Biçimsiz giyimli. (*Kemaliye –Ezc.)

şıkıltım [→ **şıkırdım** (V)]

şıkınnanmak Düğümlenmek. (Kalkan *Simav –Kü.)

şıkırdamak (I) Sert, gevrek şeyler ses çıkarmak. (*Bor –Nğ.)

şıkırdamak (II) Aydınlanmak, parlamak. (İskeçe, Yunanistan)

şıkırdanlık Yağmurlu hava. (*Lüleburgaz –Krk.)

şıkırdım (I) [**şığşırım**] Hızlı yağmur. (*Eğridir köyleri, *Ödemiş –İz.; –To.; Sarıvadi *Ermenek –Kn.; Camili –Ant.)
[**şığşırım**] : (–Isp.; –Kn.)

şıkırdım (II) Sert, cilalı şey. (–Kü.)

şıkırdım (III) [**şıkıdım**] İki parmağın birbirine çarpılmasından çıkan ses için. (–Ama.; *Yıldızeli –Sv.; –Nğ.)
[**şıkıdım**] : (*Düzce –Bo.)

şıkırdım (IV) [**şıkkıltım**] Bol, kalabalık, sık. (*Merzifon –Ama.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Maksutlu *Şarkışla, *Gemerek –Sv.; *Osmaniye, Misis –Ada.; Civanyaylağı *Mersin, *Mut ve köyleri, *Tarsus –İç.; –Kıbrıs)
[**şıkkıltım**] : (–Ezc.)

şıkırdım (V) [**şıkıltım**] Oynak, kıvrak. (*Ağın –El.)

[**şıkıltım**] : (Harput –El.)

şıkırdım (VI) Dayalı döşeli. (*Merzifon –Ama.)

şıkırdım baklavası Oklavaya yufka sarılarak yapılan içi boş baklava. (*İskilip –Çr.)

şıkırtma Arabaya koşulan ikinci çift at. (Şumnu, Deliorman, Bulgaristan)

şık ıslak Çok ıslak, ıpıslak. (–İst.)

şıkız Mimikle aşağılama. (–Dy.)

şıkka Bilye, yuvarlak maden oyuncak. (*Saimbeyli –Ada.)

şıkkak (I) Kasketin önündeki tutturmalık, raptiye. (Bağıllı, *Eğridir –Isp.)

şıkkak (II) [**şıkdüşen, şıkkırak, şıkkırik** (I), **şıkşık** (III), **şıkşıkı** (I)] Kapı mandalı. (*Marmaris –Mğ.)

[**şıkdüşen**] : (Kızılviran –Kn.)

[**şıkkırak**] : (–Isp.)

[**şıkkırik** (I)] : (*Kemaliye –Ezc.)

[**şıkşık** (III)] : (Haydarlı *Dinar –Af.; Çöplü *Çivril –Dz.)

[**şıkşıkı** (I)] : (Boğaz *Yenişehir –Brs.; –Es.; *Bor –Nğ.)

şıkkıltım [→ **şıkırdım** (IV)]

şıkkırak [→ **şıkkak** (II)]

şıkkırik (I) [→ **şıkkak** (II)]

şıkkırik (II) Sürekli öksürük, gıcık öksürüğü. (*Kemaliye –Ezc.)

şıkşık (I) [→ **şakşak** (I)]

şıkşık (II) Ses çıkaran çocuk oyuncağı, çıngırak. (–Dy.; *Antakya –Hat.)

şıkşık (III) [→ **şıkkak** (II)]

şıkşık (IV) Pelte. (–Ed.)

şık şık Katı nesnelerin bir birine dokunmasından çıkan ses için. (*Bor –Nğ.)

şıkşıkı (I) [→ **şıkkak** (II)]

şıkşıkı (II) Taneleri az ama iri olan tespih. (*Bor –Nğ.)

şıl (I) **1.** Yaş, yeşil, taze : *Bu dalı kesme daha şıldır.* (Babik *Pütürge –Ml.) **2.** Nemli. (Babik *Pütürge –Ml.)

şıl (II) Çirkin, aşağılık. (*Pasinler –Ezm.)

şılabık [→ **şılak -1**]

şılak [**şılabık, şıldır** (I), **şınlak**] **1.** Işıklı, aydınlık, parlak. (Kepez –Çkl.; Demirdere *Mustafakemalpaşa –Brs.; Gümele *Söğüt, *Gölpazarı –Bil.; Akmeşe –Kc.; *Gerze –Sn.; Ceylân, Halle *Lüleburgaz –Krk.; Hafına *Hayrabolu –Tk.)

[**şılabık**] : (*Vize –Krk.; Sultanköy *İpsala –Ed.)

[**şıldır** (I)] : (Ortaköy *Çal –Dz.)

[**şınlak**] : (Rumeli göçmenleri –İst.)

2. Boyna takılan parlak sarı madensel toplar. (Osmaniye *Ilgın –Kn.)

şılamak [**şıllamak, şınlamak**] Parlamak, ışıldamak. (Dağkadı *Karacabey –Brs.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**şıllamak**] : (*Bergama –İz.)

[**şınlamak**] : (*Vize –Krk.; Bulgaristan)

şılapka Tavan. (Kadıçiftliği –İst.)

şılapona İri damlalarla yağan yağmur. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

şılap şılap Parıl parıl. (*Lüleburgaz –Krk.)

şılar Ham erik. (–Mş.; –Bt.)

şılatmak Aydınlatmak, parlatmak. (–Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; Boğazköy *Saray –Tk.)

şılavlı Kaval. (Kilat –Tr.)

şıldık Özür, kusur : *Kötü kişiler adama kesenkes bir şıldık takarlar.* (Şalcı *Şavşat –Ar.)

şıldın Işık. (–Bo.)
şıldır (I) [→ **şılak -1**]
şıldır (II) Göz. (–Ks.)
şıldır (III) Renkli zıpzıp. (*Hayrabolu –Tk.)
şıldır (IV) Köylerde, gençlerin oynadığı bir çeşit mendil oyunu. (*Lüleburgaz –Krk.)
şıldırlı Kötü giyimli, bakımsız. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
şıldır şıldır Işıl ışıl, ışıltılı. (*Düzce –Bo.; –Sn.; *Silifke –İç.)
şıl etmek Kötüleştirmek. (*Hasankale –Ezm.)
şılga **1.** Çalı, funda. (*Üsküdar –İst.) **2.** Fidan, çubuk. (–Sm.; *Bayburt, –Gm.)
şılgar [→ **şıvgar**]
şılgı İnce, uzun çubuk. (–Sm.; *Şebinkarahisar –Gr.)
şılgın (I) Sulu kar. (*Kandıra –Kc.; Kadamut –Sm.; –Ml.)
şılgın (II) [→ **şıllık** (II)]
şılgınlı Gözünden sürekli yaş akan. (–Çkr.; –Kn.)
şılık Balçık. (–Gaz. ve çevresi)
şılıkkan [→ **şıngın**]
şılıkmak Yaramazlık yapmak. (–Ky.)
şılkak Deniz hayvanlarının kabuğu. (Zeytinli *Edremit –Ba.)
şılkana [→ **şilliki**]
şıllakböcek Ateşböceği. (Çeşnigir *Karacabey –Brs.)
şıllamak [→ **şılamak**]
şıllıhı Utanmaz. (–Gaz.)
şıllıḫlanmak Yaranmak istemek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
şıllık (I) [→ **şilliki**]
şıllık (II) [**şılgın** (II)] Susamyağı. (–Ada.)
[**şılgın** (II)] : (–Ks.)
şıllık (III) Terlik. (–Çkl.)
şıltaḫ [→ **şıltakçı**]
şıltak [**şiltık**] **1.** Suç atma, karalama. (Boğazköy *Sungurlu –Çr.) **2.** Haksızlığa uğramış, dövülüp sövülmüş gibi bağırıp çağırma, ortalığı gürültüye verme. (Avutmuş *Şebinkarahisar –Gr.; *Afşin –Mr.; –Sv. ilçe ve köyleri; –Yz.; Gülhüyük *Çiçekdağı –Krş.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.)
[**şiltık**] : (–To.)
şıltakçı [**sıltakçı, şaltaḫ, şaltak** (I), **şıltaḫ, şiltak**] Yaygaracı. (*Afşin –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar, *Şarkışla –Sv.; –Yz.; Dadağı, Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.)
[**sıltakçı**] : (*Şarkışla –Sv.)
[**şaltaḫ, şaltak** (I)] : (*Lâpseki –Çkl.; –To.; Arzulu –Ezm.; Mengeser *Doğubayazıt –Kr.; –Ml.)
[**şıltaḫ**] : (*Erciş –Vn.)
[**şiltak**] : (*Merzifon –Ama.)
şıltanmak (I) Onurlanmak, yüreklenmek. (–Gm.)
şıltanmak (II) İnek boğasamak. (Salarka köyleri –Rz.)
şıltık Zayıf, gevşek hayvan eti. (Cenciğe –Ezc.; *Ağın –El.)
şıma (I) Kum, kireç, çakıldan oluşan harçla yapılan duvar. (*Tirebolu –Gr.; –Tr.; –Gm.; *Konyulhisar –Sv.)
şıma (II) Asmanın yeni süren filizi. (Koyunbaba *Kalecik –Ank.)
şımal [→ **şimal**]
şımarık Sulak tarla. (Bisse *Akşehir –Kn.)
şımarmak Su yansıtmak, parlamak : *Bardağın dibi şımarıyor.* (Yassıören *Senirkent –Isp.)
şımbıl Dağınık. (Bahattin *Ulubey –Or.)

şımımık [→ **şinnek**]
şımıt [→ **şebit** (I)]
şımkı İnce, uzun değnek. (Satılmış –Es.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)
şımşırım Sırılsıklam, çok terli. (Bereketli, *Nazilli –Ay.; Kızılca –Dz.; *Ödemiş –İz.; Sultanköy *İpsala –Ed.)
şımşırlak 1. Tertemiz, temizlenmiş. (Yarma –Kn.) **2.** Parlak, kaygan. (*Bor –Nğ.)
şına (I) [**şına demiri, şin, şina, şina demiri**] **1.** Tekerleğin demir çemberi. (–Af.; *Eğridir –Isp.; *Sivrihisar, Bozan –Es.; *Düzce –Bo.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**şına demiri**]: (Çeltikçi *Inegöl –Brs.; *Merzifon –Ama.; –Ezc.)
[**şin**]: (Yavuz *Şavşat –Ar.; İrişli, *Sarıkamış –Kr.)
[**şina**]: (İğdecik –Isp.; Kuzköy *Bucak –Brd.; Lümbe *Yenişehir –Brs.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı çevresi –Sk.; –Sm.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; –Rz.; *Bor –Nğ.; –Mğ.)
[**şina demiri**]: (Eski Akviran *Emirdağ –Af.; *Akyazı çevresi –Sk.; –Ada.)
2. Tekerleğin demir çemberi ile tekerlek arasına çakılan taban demiri. (*Eğridir köyleri –Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; *Gölcük –Kc.; –Ks.; –Sm.; Karucu, Pıravadı –Ed.)
şına (II) Kelep. (*Güneyce –Rz.)
şına (III) Odun yarmayı kolaylaştıran çivi. (Hemşin –Rz.)
şına demiri [→ **şına** (I) **-1**]
şınana [→ **şınanay** (I)]
şınanay (I) [**şınana**] İdare lambası. (–Es.; *Gerede –Bo.; –Ks.; *Gerze –Sn.; *Taşköprü –Ks.; –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**şınana**]: (–Brd.)
şınanay (II) Hoppa kadın. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Tr.)
şınavar [**şınavıt**] Büyük tekne. (Gökgöl *Çarşamba –Sm.; Saylan *Ünye –Or.)
[**şınavıt**]: (Ovasaray –Çr.; *Zile –To.)
şınavıt [→ **şınavar**]
şınavut Açgözlü, her gördüğünü isteyen. (–Çr.)
şındık Irmakların taşıdığı, su çevrisinde biriken öteberi. (Karaçay aşireti, Umranıhamidî –Kn.)
şıngart Büyük alan ateşi. (Yazılıköy *Emirdağ –Af.)
şıngır Değirmen çakıldağı. (*Boyabat –Sn.)
şıngırak Çıngırak, çan. (*Antakya –Hat.)
şıngırdak (I) Sallanınca ses çıkartan içine taş ya da benzeri sert nesneler konulmuş çocuk oyuncağı. (–Bil.; –Sm.)
şıngırdak (II) Erkeklik organı. (–Sm.)
şıngırtılı 1. Çınıltılı, şen ses çıkaran. (*Bor –Nğ.) **2.** Şen, çalgılı eğlence. (*Bor –Nğ.)
şınık [→ **şinik**]
şın kabı Ufak teneke kutu. (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)
şınkırşak Döner tahterevalli. (–Vn.)
şınlak [→ **şılak -1**]
şınlamak [→ **şılamak**]
şınnaşmak (I) Birbirine engel olmak. (*Düzce –Bo.)

şınnaşmak (II) Birbirine denk gelmek, uygun düşmek. (*Düzce –Bo.)
şınnımak Çok sevinmek. (–Ky.)
şıp (I) **1.** Birden, birdenbire. (–İst.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; –Ml.; –Ur.; –Sv.) **2.** Çevik, eline ayağına çabuk. (Saylan *Ünye –Or.; *Alucra –Gr.)
şıp (II) Mersin soyundan bir balık. (–Sm.)
şıpana Eşik tahtası. (*Erciş –Vn.)
şıpbak pabuç [→ **şıpıdık**]
şıpbıltı Suda çıkarılan ses. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
şıpça [→ **şıpıdek**]
şıpdüşen [→ **şıpdüştü**]
şıpdüştü [**şıpdüşen**] Kapı mandalı. (*Bornova, *Kemalpaşa köyleri –İz.)
[**şıpdüşen**] : (–Ba.)
şıpıdek [**şıpça**] Çabucak. (–Ama.)
[**şıpça**] : (Papasköy –Sm.)
şıpıdık [**şıbbak, şıbıdık, şıpbak pabuç, şıpıtık** (I), **şıppık pabuç, şıpşık, şıpşıp -ı, şıpşıpı, şibbidi, şibidik** (I), **şibildek, şibit** (II)] Terlik. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Tepeköy –İz.; *Kandıra –Kc.; –Nğ.; Alibey höyüğü *Çumra –Kn.)
[**şıbbak**] : (Solmaz *Tavas –Dz.)
[**şıbıdık**] : (–Brs.; *Çarşamba –Sm.; –Ank.)
[**şıpbak pabuç**] : (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)
[**şıpıtık** (I)] : (–Çkl.; –Tr.)
[**şıppık pabuç**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**şıpşık**] : (–Brs.; –Tr.)
[**şıpşıp -ı**] : (–Brs.; –Bil.; –Ank.; –Ky.)
[**şıpşıpı**] : (–Nş.)
[**şibbidi**] : (*Ayaş –Ank.)
[**şibidik** (I)] : (*Sivrihisar –Es.; –Ur.; –Nğ.; *Ereğli –Kn.)
[**şibildek**] : (*İskilip –Çr.)
[**şibit** (II)] : (*Beypazarı –Ank.)
şıpıdık şıpıdık [→ **şipidik şipidik**]
şıpıldak (I) Hamam. (–Brs.)
şıpıldak (II) Takunya. (*Çerkeş –Çkr.)
şıpıldak (III) Dudak. (*Bafra –Sm.)
şıpıldak (IV) Her şeye karışan. (*Gelendost –Isp.)
şıpın işi Özensiz, ivedi iş. (*Bor –Nğ.)
şıpır Tez, ivedi : *Şıpır gel.* (–El. ve çevresi)
şıpırdak (I) Ayakkabı. (Balçova –İz.)
şıpırdak (II) Kadınların başlarına taktıkları gümüş paralarla işlenmiş başlık. (*Dursunbey –Ba.)
şıpırdaklı küpe İçinde kırklık gümüş ya da altın para bulunan küpe. (–İst.)
şıpırdamak Su damlarken ses çıkarmak. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Çöplü *Çivril, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Ağın –El.; –Ur.; *Antakya –Hat.; *Şarkışla ve çevresi –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
şıpırdatmak Yemek yerken ses çıkarmak, şapırdatmak. (–Tr.)
şıpırdımsu Derinliği bir karışı geçmeyen gölcük. (*Milâs –Mğ.)
şıpırık Yaş çubuk. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
şıpır şıpır (I) [**şıp şıp**] Çabuk çabuk. (–Sn.; *Çarşamba –Sm.; Kuz *Akkuş –Or.; –Tr.; –Rz.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)
[**şıp şıp**] : (–Tr.)

şıpır şıpır (II) Şıp şıp (su vb. sesi). (–Sn.; –Rz.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)
şıpırt [→ **şıppadak -1**]
şıpırtdak [→ **şıppadak -1**]
şıpırtdamaḫ Birdenbire vurmak, dövmek. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)
şıpırt olmak Çabuk olmak. (–Ml.)
şıpırttak [→ **şıppadak -1**]
şıpıtık (I) [→ **şıpıdık**]
şıpıtık (II) Kılıksız. (–İst.)
şıpkın 1. Yelle karışık yağmur. (Işıklı *Çivril –Dz.; *Kula, *Alaşehir –Mn.; Ağaçhisar *Orhaneli –Brs.; *Seyitgazi –Es.) **2.** Sulu kar. (Kuzören, Mağara *Silifke –İç.)
şıplak (I) Sacda pişirilen mayasız ekmek. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)
şıplak (II) Yağmur oluğu. (*Malkara –Tk.)
şıplık Kırlangıç. (Ören *Akçadağ –Ml.)
şıpluk Arkası basık pabuç. (*Erciş –Vn.)
şıpnadak [→ **şıppadak -1**]
şıp olmak Çabuk olmak. (*Çarşamba –Sm.; Ebülhayır, Sayaca –Or.)
şıppadak [**şıpırt, şıpırtdak, şıpırttak, şıpnadak, şıppıdak, şıpşak, şırpedek, şirpedek, şirpeden -1, şirpetek, şirpidek**] **1.** Çabucak. (*Merzifon –Ama.; –Tr.; *Gürün –Sv.; –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**şıpırt**] : (–Mn. ve çevresi)
[**şıpırtdak**] : (–Bo.)
[**şıpırttak**] : (*Düzce –Bo.)
[**şıpnadak**] : (–Or.)
[**şıppıdak**] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**şıpşak**] : (Homa *Çivril –Dz.)
[**şırpedek**] : (–Sv.)
[**şirpedek**] : (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Seyit *Çal –Dz.)
[**şirpeden -1**] : (*Bor –Nğ.)
[**şirpetek**] : (Çığrı *Dinar –Af.; Salda *Yeşilova –Brd.; Apturrahmanlar *Serik –Ant.)
[**şirpidek**] : (*Merzifon köyleri –Ama.)
2. Birdenbire. (*Bor –Nğ.)
şıppıdak [→ **şıppadak -1**]
şıppık pabuç [→ **şıpıdık**]
şıpşak [→ **şıppadak -1**]
şıpşık [→ **şıpıdık**]
şıp şıp [→ **şıpır şıpır** (I)]
şıpşıp 1. [→ **şıpıdık**] **2.** Keten ayakkabı. (–Sv.)
şıpşıpı [→ **şıpıdık**]
şıpşibi [→ **şipşibi** (I)]
şıptantı Pekmez tortusu. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
şıra (I) **1.** Üzüm suyu. (Çığrı *Dinar –Af.; Çandır *Sütçüler –Isp.; –Dz. ve çevresi; Yazılı *Nazilli –Ay.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; –Ada.; –Md.) **2.** İncir suyu. (Bekilli *Çal –Dz.) **3.** Üzüm, erik, dut vb. meyvelerin suyu. (–Or. köyleri; Karaözü *Gemerek –Sv.) **4.** Tatlı. (*Mersin köyleri –İç.)
şıra (II) Bir yaşındaki katır. (*Osmaniye –Ada.)
şıra (III) **1.** Büyük dalyan. (–İst.) **2.** Dalyana balık girdiğinde, reisin ağ toplama emri. (*Beykoz –İst.)
şırab [→ **şırat**]
şırahne [**şehrana, şıraman, şırana, şırkana, şilene, şiraḫna, şiraḫne, şirane, şireḫana, şirevit**] İçinde üzüm çiğnenen taş tekne. (*Mucur –Krş.)
[**şehrana**] : (*Ermenek –Kn.)
[**şıraman**] : (Şeref *Yatağan –Mğ.)
[**şırana**] : (*Zile –To.; *Develi –Ky.)
[**şırkana**] : (–Ank.)
[**şilene**] : (–Çr.)

[şiraḫna] : (*Üsküdar –İst.)
[şiraḫne] : (Ahırlı –Ank.)
[şirane] : (Akçakaya, Erkilet –Ky.)
[şireḫana] : (*Erciş –Vn.)
[şirevit] : (Diği *Sungurlu –Çr.)

şırakkadak [şırakkade, şırkıdak, şırpadak, şırradak] Birdenbire düşen, kırılan cisimlerin sert ses çıkarmaları için. (*Çarşamba –Sm.; *Bor –Nğ.)
[şırakkade] : (*Düzce –Bo.)
[şırkıdak] : (*Merzifon köyleri –Ama.)
[şırpadak] : (*Bor –Nğ.)
[şırradak] : (–Sm.)

şırakkade [→ şırakkadak]

şıraklamak Şırak sesi çıkarmak. (–Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Ermenek –Kn.)

şıralanmak (I) Meyve olgunlaşıp tatlanmak. (*Bor –Nğ.)

şıralanmak (II) [şırlanmak] Nazlanmak. (*İncesu –Ky.)
[şırlanmak] : (İğdecilik –Isp.)

şıra leğeni [şıra lēni] İçinde pekmez kaynatılan büyük leğen. (*Bor –Nğ.)
[şıra lēni] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

şıra lēni [→ şıra leğeni]

şıralı Şırası bol. (*Bor –Nğ.)

şıraman [→ şırahne]

şırana [→ şırahne]

şıranpol Tahta perde. (–Bo.)

şırat [şırab] Yağı ve peyniri alındıktan sonra arta kalan süt suyu. (Yavuz *Şavşat, *Yusufeli ve çevresi –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[şırab] : (Narman –Ezm.)

şırazlamak Halı, yastık kıyılarını renkli ipliklerle dikmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şırbata [→ şirvata]

şırçan Pamuk eğirildikten sonra, ipin üstünde kalan artıklar. (–Ada. ve çevresi)

şırdan İşkembe. (–Dy.)

şırdik Et sucuğu. (*Arapkir –Ml.)

şırgın [şılıkkan] Şımarık. (Dodurga *Bozüyük –Bil.)
[şılıkkan] : (–Ky.)

şırgınyağı [şırgınyaı, şırlānyā] Haşhaş yağı. (–Bo.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[şırgınyaı] : (*Düzce –Bo.)
[şırlānyā] : (*Sivrihisar –Es.)

şırgınyaı [→ şırgınyağı]

şırhıt [→ şırkıt]

şırıldak 1. Çeşme, lüle, su borusu. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Bafra –Sm.) 2. Havuz. (–Ur.)

şırıllamaḫ [→ şırlamak (I)]

şırıt Şerit. (*Antakya –Hat.)

şırıtmak Şımarmak. (*Karşıyaka –İz.)

şırık [→ şorik]

şırk Güç iş. (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

şırka Yoğurt. (–Brs.)

şırkana [→ şırahne]

şırkdüğüm Kördüğüm. (Çığrı *Dinar –Af.; *Mersin köyleri –İç.)

şırkıdak [→ şırakkadak]

şırkıt [şırhıt] Göz çapağı. (Kılbasan *Karaman –Kn.)
[şırhıt] : (*Alucra –Gr.)

şırkma Salata. (Homa *Çivril –Dz.)

şırkmak (I) Dövmek, ezmek. (*Eğridir köyleri –Isp.; –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Tire –İz.; Bağyaka *Finike –Ant.; Güllük, *Bodrum, *Milâs –Mğ.)

şırkmak (II) Sallamak, sarsmak. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir köyleri–Isp.)

şırk olmak 1. Sırılsıklam olmak. (İğdecik –Isp.; –Dz.; Denizgiren,

*Karaburun –İz.; *Lüleburgaz –Krk.; *Şarköy –Tk.)

şırk şırk olmak Sırılsıklam olmak. (*Torbalı –İz.; *Lüleburgaz –Krk.)

şırlağan (I) [→ **şırlanyağı**]

şırlağan (II) [→ **şarlak**]

şırlağanlı Gözünden sürekli yaş akan (kimse). (–Kn.)

şırlak (I) [→ **şarlak**]

şırlak (II) Salya. (*Ünye –Or.)

şırlak (III) Düz ve parlak: *Şırlak kafa.* (–Ba.; –Çr.; –Mr. ve çevresi; *Bor –Nğ.; Güvenç –Kn.)

şırlaklaşmak Gün ağarmak, ışımak. (–Ed.)

şırlamak (I) [**şırıllamaḫ**] Su az akmak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Şavşat köyleri –Ar.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**şırıllamaḫ**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şırlamak (II) Parlamak, ışıldamak. (–Kn.)

şırlamak (III) Ekşimek, köpürmek. (–Rz.)

şırlan [→ **şırlanyağı**]

şırlanmak [→ **şıralamak** (II)]

şırlānyā [→ **şırgınyağı**]

şırlanyağı [**şırlağan** (I), **şırlan, şırlık** (I), **şırlıkyağı**] Susamyağı. (Bayat *Emirdağ –Af.; Üçkuyu *Çal –Dz.; Aslanağa –Kü.; Pazarcık *Bozüyük, *Gölpazarı –Bil.)

[**şırlağan** (I)]: (*Antakya –Hat.)

[**şırlan**]: (*Balya –Ba.; Fırnıs–Ur.)

[**şırlık** (I)]: (–Nğ.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

[**şırlıkyağı**]: (–Nğ.)

şırlık (I) [→ **şırlanyağı**]

şırlık (II) Keçiboynuzu ağacından, ya da ağaçtaki olmamış meyveden damlayan yapışkan sıvı. (*Mersin köyleri –İç.)

şırlık (III) Çamur. (Varyanlı –Mr.)

şırlıkyağı [→ **şırlanyağı**]

şırlop (I) İncir. (*Havza –Sm.)

şırlop (II) Çılgın. (–Ml.)

şırnak Topuk. (*Dörtyol –Hat.)

şırnaşık (I) Sırnaşık. (Haşhaşı –Ezc.)

şırnaşık (II) Sırıtkan. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

şırpadak [→ **şırakkadak**]

şırpata [→ **şirvata**]

şırpedek [→ **şıppadak -1**]

şırpık Sakat göz. (–Ur.)

şırpıntı Uygunsuz kadın. (–Ur.)

şırpıntırık [→ **şırtanak**]

şırradak [→ **şırakkadak**]

şır şır Şırıl şırıl. (–Or. köyleri; *Antakya –Hat.)

şırşır (I) [→ **şarlak**]

şırşır (II) Su üstünde oluşan buz. (–Kr.)

şırşop Etle tatlı karıştırılarak yapılan bir yemek. (Atlas *Sivrihisar –Es.)

şırtanak [**şırpıntırık**] Yağsız, zayıf et. (–Çkr.; *Merzifon –Ama.)

[**şırpıntırık**]: (Arslan *Mersin –İç.)

şırvata [→ **şirvata**]

şıtanmak Arsızlık yapmak. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

şıtıḫ Güleryüzlü. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

şıt şıt Hop hop (çocuğu havaya kaldırırken, hoplatırken kullanılan yansıma). (Haçavera *Maçka –Tr.)

şıv [→ **şıf** (I)]

şıvan Ağıt, mersiye. (Şükürlü –Dy.)

şıvga (I) **1.** [→ **şıvgın** (II)] **2.** İnce uzun, zayıf. (Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sn.)

şıvga (II) Kabadayı, çapkın. (Gönenköy –Isp.)
şıvga (III) Güzel, kıvrak kadın. (Peşman *Daday –Ks.)
şıvga (IV) Eğri. (Tokat –Es.)
şıvgar [**şılgar, şıvgır**] Arabaya koşulan ikinci çift at. (Satılmış, Tokat, –Es.; *Geyve, *Kandıra –Kc.; Kurt *Küre –Ks.)
[**şılgar**] : (*Bafra –Sm.)
[**şıvgır**] : (Karabüzey *Araç –Ks.)
şıvgarlamak (I) Arabaya ikinci çift at koşmak. (Peşman *Daday –Ks.)
şıvgarlamak (II) Özendirmek, kışkırtmak. (Peşman *Daday –Ks.)
şıvgın (I) [**şıbkın, şığvın, şıvkın** (II), **şifen**] Fırtınayla yağan sert yağmur. (–Dz. köyleri; *Bozdoğan –Ay.; Müslümsölöz *Orhangazi –Brs.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; Boğazköy *Sungurlu –Çr.; Önsen, Karahöyük –Mr.; –Sv. ilçe ve köyleri; Çalağıl *Akdağmadeni –Yz.; Çalış *Haymana –Ank.; Büyükteflek, Köşker, Sadık, *Mucur –Krş.; Bozca *İncesu, Akçakaya –Ky.; *Bor, Ağcaşar –Nğ.; Sadıklar, Güzelsu *Akseki –Ant.; *Milâs –Mğ.)
[**şıbkın**] : (*Mut –İç.)
[**şığvın**] : (Sulusaray *Artova –To.)
[**şıvkın** (II)] : (–Yz.; Büyük Afşar Karahoca, *Haymana, Pazar *Kızılcahamam –Ank.; Dadağı –Ky.)
[**şifen**] : (Salkuma *Talas –Ky.)
şıvgın (II) [**sıvgın** (I), **sıvkın, şevka, şıfkın, şığva -1, şıvga** (I) **-1, şıvkın** (I), **şüfe** (I)] Filiz. (*Gördes –Mn.; –Brs.; Zeyve *Söğüt –Bil.; Tokat –Es.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; *Niksar, Karkıncık *Artova –To.; Kuz *Akkuş –Or.; –Mr.; –Sv. ilçe ve köyleri; –Krş.; Fakıekinciliği, Pınarardı, Akçakaya –Ky.; *Bor, Ağcaşar –Nğ.; –Kn.; *Marmaris –Mğ.; Karaviran –Kn.)
[**sıvgın** (I)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**sıvkın**] : (Sarıca *Gölköy –Or.)
[**şevka**] : (Bayadı –Or.)
[**şıfkın**] : (Karkıncık *Artova –To.)
[**şığva -1**] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; *Arapkir –Ml.; Deliktaş *Kangal –Sv.)
[**şıvga** (I) **-1**] : (*Eğridir –Isp.; –Ks.; *Ilgaz –Çkr.; *Ayancık –Sn.; *Ağın –El.; *Afşin –Mr.; *Gemerek –Sv.; Karahoca *Haymana –Ank.; Genezin *Avanos –Nş.; İsgöbü *Bünyan –Ky.)
[**şıvkın** (I)] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Haydarbeyli –İz.)
[**şüfe** (I)] : (*Varto –Mş.)
şıvgın (III) Şımarık. (–Brs.)
şıvgır [→ **şıvgar**]
şıvıdı Söz taşıyan, arabozan. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)
şıvıttırmak Yapmak. (*Mudurnu –Bo.)
şıvka (I) [**şivka**] Körpe fidan. (Sarıca *Gölköy –Or.; Çayırşeyhi *Boğazlıyan –Yz.; *Balâ –Ank.)
[**şivka**] : (–Ky.)
şıvka (II) Kıvrak (at için). (*Atabey –Isp.)
şıvkın (I) [→ **şıvgın** (II)]
şıvkın (II) [→ **şıvgın** (I)]
şıvlak Parlak. (*Bor –Nğ.)
şıvşırma Tıka basa yerleştirme, tepme. (Fındıklı –Ba.; *Lüleburgaz –Krk.)
şıvşıt [**şifşit**] Çarpık, yamuk. (–Çkr.; –Kn.)
[**şifşit**] : (*Merzifon –Ama.)

şi [→ **şē**]
şibbidi [→ **şıpıdık**]
şibe Kurna. (Arpaköy –Or.)
şibek [→ **şibil**]
şibeklenmek Göz çapaklanmak. (*Ünye –Or.)
şibelemek Bıçaklamak. (*Çarşamba –Sm.)
şibermek [**şipermek**] Çok şımarmak. (Gölköy *Reşadiye, *Zile, *Niksar –To.; –Sv.)
[**şipermek**] : (*Merzifon –Ama.)
şibete [→ **şirvata**]
şibi [**sibi** (I)] **1.** Ördek. (*Çerkeş –Çkr.; *Sungurlu –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Bafra –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Niksar –To.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Yz. ilçe ve köyleri)
[**sibi** (I)] : (*Gelibolu –Çkl.; *Boyabat –Sn.; *Çarşamba –Sm.)
2. Kaz. (*Beyşehir –Kn.)
şibidik (I) [→ **şıpıdık**]
şibidik (II) Alkış. (Kayışlı –Mr.)
şibiji [**şibzi**] Kırmızıbiber. (Karaçay aşireti, Yazılıköy *Emirdağ –Af.; Karaçayır –To.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**şibzi**] : (*Haymana –Ank.)
şibik (I) Köşe, uç. (Hasbek *Akdağmadeni –Yz.; Genezin, Sarılar *Avanos –Nş.; *Hacıbektaş, Köşker –Krş.; Kale, Karahisar *İncesu –Ky.; *Bor –Nğ.)
şibik (II) [→ **şibil**]
şibik (III) Çelikçomak oyununda çelik. (–Nğ.)
şibikli Köşeli, çıkıntılı, bir yanı sivri. (*Bor –Nğ.)
şibil [**şıbik, şibek, şibik** (II), **şirbik, şirik** (III), **şirpit**] Çapak. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir köyleri –Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; Yazırlı *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Bodrum, *Milâs –Mğ.)
[**şıbik**] : (*Ağın –El.)
[**şibek**] : (–Ama.; Kaleyaka *Perşembe –Or.)
[**şibik** (II)]: (*Gürün –Sv.; Yanpar *Mersin –İç.)
[**şirbik**] : (*Halfeti –Ur.)
[**şirik** (III)] : (–Ml.)
[**şirpit**] : (*Eşme köyleri –Uş.; Tokat –Es.; Ağrakos *Suşehri, *Gemerek –Sv.; Misis –Ada.; *Mersin köyleri –İç.)
şibildek [→ **şıpıdık**]
şibi şibi Ördek çağırma ünlemi. (–Sm.)
şibit (I) [**şipit** (I) **-1, şipleme** (II)] Kalın sac ekmeği, bazlama. (*Kula –Mn.; *Ödemiş köyleri –İz.; –Brs.; *Sivrihisar –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Güdül –Ank.)
[**şipit** (I) **-1**] : (–Uş.; *Keçiborlu, Gönenköy, *Eğridir köyleri –Isp.; *Çal –Dz.)
[**şipleme** (II)] : (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
şibit (II) [→ **şıpıdık**]
şibit gibi Sırılsıklam. (*Bor –Nğ.)
şibitme Erik pestili. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
şibri Becerikli, akıllı. (–Gr. köyleri)
şibzi [→ **şibiji**]
şidirgi Hızlı yağmur. (*Iğdır, –Kr.)
şif (I) [**şıf** (II)] **1.** Şırası alınmış üzüm posası. (Çepni *Gemerek –Sv.; Genezin *Avanos –Nş.; *İncesu, *Deveti –Ky.; –Krş.; *Bor –Nğ.; –Kn.)
[**şıf** (II)] : (–Ky. ve çevresi)
2. Sebze, meyve posası. (*Bor –Nğ.; –Ada.) **3.** Pamuktan ayrılmış kabuk. (–Ada.)
şif (II) **1.** Tarla içinde biriken su. (Oymaklı –Ada.) **2.** Sel suyu.

(–Ada.) **3.** İçinde az su bulunan otlu ark, dere. (Hurma *Silifke –İç.)

şif (III) Soğan, sarmısak, pırasa gibi bitkilerde çiçek sapı. (*Ünye –Or.)

şif (IV) Kapı eşiği, pencere kıyısı. (–Dy.)

şifan (I) [**şıfan** (I)] Yulaf. (Erzin *Dörtyol, *Antakya –Hat.; İğdeli *Gemerek –Sv.; Dikilitaş –Nğ.; *Karaisalı, Araplar –Ada.; *Mersin köyleri –İç.)

[**şıfan** (I)] : (Fakıekinciliği –Ama.; Varyanlı –Ur.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; Tepecikören *Kozan –Ada.; *Mersin köyleri, *Mut köyleri –İç.)

şifan (II) [**şifi** (II)] Hızlı yağmur. (*Develi, Epçe –Ky.)

[**şifi** (II)]: (Karkıncık *Artova –To.)

şife Cilve. (Eziler *Güney –Dz.)

şifen [→ **şıvgın** (I)]

şifer Sürücü, şoför. (Kuz *Akkuş–Or.)

şifi (I) Fidan. (Kuz *Akkuş –Or.)

şifi (II) [→ **şıfan** (II)]

şiflemek **1.** Pamuğu kozasından elle ayırmak. (–Ank.; *Bor –Nğ.;– Ada.; –İç. ilçe ve köyleri) **2.** Mısırı koçanından ayırmak. (*Bor –Nğ.; Morcalı *Karaman –Kn.) **3.** Ayıklamak, iyisini seçmek. (*Bor –Nğ.)

şifon [**şıfan** (II)] Başörtüsü. (Yazırlı *Nazilli –Ay.; –Ezm.; –Yz.)

[**şıfan** (II)] : (Çığrı *Dinar –Af.)

şifret Gösteriş. (Güney *Yeşilova –Brd.)

şifşirlemek [**şifşirmek**] Sözü, olayı gizlice ilgili yere ya da kimseye bildirmek. (*Bozöyük –Bil.; *Afşin –Mr.)

[**şifşirmek**] : (Başlamış *Dörtyol –Hat.)

şifşirmek [→ **şifşirlemek**]

şifşit [→ **şıvşıt**]

şifşit görmek Değişik, alışılmamış görmek. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

şifte Mendil. (Papasköy –Sm.)

şiftirik Gereksiz konuşan, geveze. (*Antakya –Hat.)

şiḫata Kibrit. (Kerkük)

şihe [**şipe**] Musluk. (Bayadı –Or.)

[**şipe**] : (–Sm.)

şihre Çok yağlı et. (–Gaz.)

şijilleme Dedikodu. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

şik Us. (Ören *Akçadağ –Ml.)

şikāra [→ **şıkārta**]

şikaracı Küçük çiftçi. (*Antakya –Hat.)

şikar, şikār (I) İyi, işe yarar. (*Bor –Nğ.)

şikar, şikār (II) Yabangülü. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

şikar, şikār (III) Şeker. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

şikārta [**şikāra**] Küçük yere ekilen ekin. (Kerkük ve çevresi)

[**şikāra**] : (*Antakya –Hat.)

şikātlanmak Yakınmak, sızlanmak. (İncekum *Silifke –İç.)

şikav İş. (*Atabey –Isp.)

şikaz Küçük. (–Bo.)

şikez Cılız. (–Ank.)

şikılor [→ **şiklor**]

şikibatsız [→ **şikirsiz**]

şikil [→ **şikir**]

şikilci Ressam. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

şikilsiz [→ **şikirsiz**]

şikir [**şikil, şiklet**] Surat, biçim, kılık. (*Afşin –Mr.; Çepni *Gemerek, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.)

[şikil] : (*Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)
[şiklet] : (–Kr.; Kaymaklı –Nş.)

şikirdaklı İçindeki çekirdekleri oynayan uzun bir çeşit elma. (*Güdül –Ank.)

şikirsiz [şikibatsız, şikilsiz, şikirsüz, şikletsiz] Sevimsiz, kılıksız, yakışıksız. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Afşin –Mr.; Maksutlu *Şarkışla, *Gemerek, *Gürün –Sv.; –Yz.; Epçe –Ky.; –Nğ.)
[şikibatsız] : (–Dz.)
[şikilsiz] : (–Sv.; *Bor –Nğ.)
[şikirsüz] : (*Merzifon köyleri –Ama.)
[şikletsiz] : (Genezin *Avanos –Nş.)

şikirsüz [→ şikirsiz]

şikke Otlakta, hayvanı bağlamak için yere çakılan ağaç ya da demir kazık. (Yassıören *Senirkent –Isp.)

şiklemek Batırmak, saplamak. (–Ur.; *Antakya köyleri –Hat.)

şiklet [→ şikir]

şikletsiz [→ şikirsiz]

şiklor [şikılor] Dolu. (*Varto –Mş.)
[şikılor] : (–Bt.)

şikşak Kapı tokmağı. (–Ama.)

şil (I) [şilek -1, şillik (II)] Çapak. (*Perşembe köyleri –Or.; *Bulancak –Gr.)
[şilek -1] : (Şakarlı *Terme –Sm.)
[şillik (II)] : (*Ergân –Erz.)

şil (II) **1.** Sakat. (Mengeser *Doğubayazıt –Ağ.; *Ardahan –Kr.; *Ahlat, –Bt.; *Erciş –Vn.) **2.** Şaşı. (*Ahlat –Bt.; –Vn.; –Ur.)

şilānlamak Teyellemek. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

şilapla Sulusepken. (–Ezm.)

şilapşi Çamaşır leğeni. (–Es.; *Karaağaç –Ed.)

şilbürek Bir çeşit kıymalı börek. (Kırım Türkleri)

şildirip Birisinin komutuyla yatıp kalkılarak oynanan bir çeşit oyun. (İğdecik –Isp.)

şile (I) Pirinç ya da bulgur lapası. (–Ezm.; *Ahlat –Bt.; *Erciş –Vn.)

şile (II) Ladin ağacının çıkardığı sakız. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

şileder [→ şireder]

şilek 1. [→ şil (I)] **2.** Gözü bozuk. (–Sm.)

şilene [→ şırahne]

şilep [şilepe] Tatlı bulaşığı. (*İskilip –Çr.)
[şilepe] : (*Merzifon –Ama.)

şilepe [→ şilep]

şilep şilep Yapış yapış. (*Tosya –Ks.; *İskilip –Çr.)

şilepuloy éllemek Birbirine katmak, aralarını bozmak. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

şilete Çağlayan. (–Rz. köyleri)

şilfuni Kırmızıya bakan bir çeşit üzüm. (–El.)

şilhor İki yaşında tay. (Kaçköy *Arpaçay –Kr.)

şilif Gübre taşımakta kullanılan çul torba. (Hartlap –Ur.)

şilik Yeşil fasulye. (*Niksar –To.)

şilkām [şilkem] Küspe. (*Ağın –El.)
[şilkem] : (–El.)

şilkem [→ şilkām]

şilki İnce ve uzun ağaç çubuk. (*Şebinkarahisar –Gr.)

şillās [→ şillez]

şille Sille, tokat. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

şillez [şillās] Harç. (–Krş.; –Nğ.)
[şillās] : (*İncesu –Ky.)

şilliğini atmak Darmadağın etmek. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

şillik (I) Hoppa. (*Çal –Dz.)

şillik (II) [→ **şil** (I)]

şillik (III) [→ **şilliki**]

şilliki [**şılkana, şıllık** (I), **şillik** (III)] Sac üstünde pişirilen bir hamur tatlısı. (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.) [**şılkana**] : (–Dy.) [**şıllık** (I)] : (*Kilis, –Gaz.; –Ur.) [**şillik** (III)] : (*Halfeti –Ur.)

şillor [→ **şilor**]

şillup İmambayıldı. (–Brs.)

şilop Yulaf. (*Arapkir –Ml.)

şilopa Karla karışık yağmur. (–Ezm.; *Erciş –Vn.)

şilor [**şillor**] Erik. (*Kağızman –Kr.; –Bt.; –Dy.; *Çumra –Kn.) [**şillor**] : (–Ezc.)

şilpe [→ **şirepe**]

şilta [→ **şilte** (I) **-5**]

şiltak [→ **şıltakçı**]

şilte (I) [**şilta, şinte**] **1.** Minder, küçük döşek. (İğdecik –Isp.; –Mn. ve çevresi; –Kü.; *Akyazı çevresi –Sk.; –Tr.; –Rz.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Antakya –Hat.) [**şinte**] : (Demirkapı *Susurluk–Ba.) **2.** İnce, pamuk yatak. (*Küre, *Taşköprü –Ks.; *Sungurlu, *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *İncesu –Ky.) **3.** Yorganın yüzü geçmemiş durumu, mitil. (–To.; Kuzköy *Akkuş –Or.; Vazıldan *Divriği –Sv.) **4.** Yorgan yüzü. (Cenciğe –Ezc.) **5.** Yatağın, yorganın iç yüzü. (*Yerköy –Yz.) [**şilta**] : (Çavdarlı *Şavşat –Ar.) **6.** Eski, yıpranmış yorgan, döşek. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

şilte (II) Çuval, telis. (*Afşin –Mr.; –Krş.)

şilte (III) Urgancıların çıkrıklarda çarkla iğlerini döndürdükleri ipler. (–Isp.)

şilte (IV) İnce urgan. (–Ks.; *Çarşamba –Sm.; –To.; Kuz *Akkuş –Or.)

şilte (V) Hayvana yük sararken, dengin yanına destek olarak tutulan ucu çatallı değnek. (*Sungurlu –Çr.; *İncesu –Ky.)

şilte (VI) Odun. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

şilte (VII) Çopur. (Kale *İncesu –Ky.)

şiltık [→ **şıltak -2**]

şima Çimento ve kireçten yapılan harç. (–Tr. ve çevresi)

şimal [**şımal, şimol**] Taze sürgün. (Yeniköy –Ba.; *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Akyazı çevresi, –Sk.; *Şebinkarahisar –Gr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Güdül –Ank.) [**şımal**] : (*Edremit –Ba.; *İznik –Brs.; Zeyir *Söğüt –Bil.; *Geyve –Kc.; *Ahlat –Bt.; Sıyrınlık *Suşehri, *Koyulhisar –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Pıravadı –Ed.) [**şimol**] : (*Kınık –İz.)

şimalyoz Kuzeye bakan. (*Güneyce –Rz.)

şimbidi [**şimbidik**] Maskara, ufak tefek, sevimli çocuk. (*Düzce –Bo.) [**şimbidik**] : (*Düzce –Bo.)

şimbidik [→ **şimbidi**]

şimbol (I) [→ **şipil**]

şimbil (II) Küçük ve kurnaz. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

şimbil (III) Barsak kurdu. (–Kn.)

şimbilli Küçük ve süse düşkün, sevimli (kız çocuğu için). (*Düzce –Bo.)

şimcik [→ **şindi**]

şimden gilli [→ **şinden keri**]

şimdicak [→ **şindi**]

şimdicek [→ **şindi**]

şimdik [→ **şindi**]

şimel Biçilerek bir doğrultuda bırakılan buğday tutamları. (–Gaz.)
şimeno Avlu, taşlık. (–Tr.)
şimik **1.** Kemik. (Üstükran *Varto –Mş.) **2.** Kaval ve incik kemiklerinin alt bölümleri. (–Kn.)
şimmik Terlik. (–Bt.)
şimol [→ **şimal**]
şimşek (I) Sivri, ince. (*Afşin, Önsen –Mr.; *Antakya –Hat.; Gökdere *Osmaniye, *Kozan –Ada.)
şimşek (II) Öküzlerin başında görülen bir hastalık. (Bademağacı *Alanya –Ant.)
şimşek (III) Girişken. (Gökdere *Osmaniye –Ada.)
şimşek (IV) Çabucak, birdenbire. (Hurma *Silifke –İç.)
şimşelek [**şimşeyik**] Şimşek. (Kuz *Akkuş –Or.)
[**şimşeyik**] **:** (Yenipazar *Gölpazarı –Bil.)
şimşetmek [**şimşirtmek, şimşitmek**] Ucunu sivriltmek. (*Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.; *Pınarbaşı –Ky.; Gâvurdağı *Osmaniye, *Bahçe –Ada.)
[**şimşirtmek**] **:** (*Kozan –Ada.)
[**şimşitmek**] **:** (*Karaisalı –Ada.)
şimşeyik [→ **şimşelek**]
şimşırak Islak. (*Bayındır –İz.)
şimşide Dokumacılıkta bir aygıt. (Çandır *Sütçüler –Isp.)
şimşim Yamuk. (Bahadırlar *Bayramiç –Çkl.)
şimşir Cilalı, parlak. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Ağın –El.; *Hekimhan–Ml. ilçe ve köyleri; Hamurcu –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
şimşire (I) **1.** Çulhaların mekik yerine kullandıkları iplik sarılı ince uzun tahta. (–Çkl.; *Bor –Nğ.) **2.** Gergefte yan ağaçlar. (*Bor –Nğ.) **3.** Kolan dokurken, genişliğine atılan hazılları sıkıştırmak için vurulan ağaç. (–Isp.; *Tire –İz.) **4.** Mekiğe yol açan 120 cm. boyunda 0,5 cm. eninde tahta. (–Ama.)
şimşire (II) Yorgan kıyısı. (–Nğ.)
şimşirik (I) Topaç. (–To.)
şimşirik (II) Çamaşır ıslatma. (*Bayındır –İz.)
şimşir kaşık Ağaçtan yapılıp, boyanmış kaşık. (İsabey *Çal –Dz.)
şimşirtmek [→ **şimşetmek**]
şimşitmek [→ **şimşetmek**]
şin [→ **şına** (I) **-1**]
şina [→ **şına** (I) **-1**]
şina demiri [→ **şına** (I) **-1**]
şınaetli Nazlı. (*Ezine –Çkl.)
şinana (I) [→ **şinanay** (I)]
şinana (II) Dikişli, ökçesiz ayakkabı, çapula. (*Mecitözü –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon –Ama.)
şinanay (I) [**şinana** (I)] İdare lambası. (–Çkl.; *Gerede –Bo.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Sungurlu –Çr.; *Gerze –Sn.; *Bayburt –Gm.; –Yz.; *Ayaş, Kayaş –Ank.; *Beyşehir –Kn.)
[**şinana** (I)]**:** (*Bolvadin –Af.; –Brd.; İnönü *Söğüt –Bil.; Tokat –Es.; Gürcü *Kızılcahamam, *Ayaş –Ank.; *Akşehir –Kn.; –Ada.;–Ed.)
şinanay (II) Eski av tüfeği. (*İskilip –Çr.)
şinanay (III) Çocuk ayakkabısı. (*Vezirköprü –Sm.)
şinanay (IV) Yok, tükendi (argo). (İrişli *Sarıkamış –Kr.; *Ermenek –Kn.)
şinavat (I) [**şinovat**] İçinde üzüm ezilen tekne. (*Merzifon köyleri –Ama.; *Zile –To.)

[şinovat] : (–Çr.)
şinavat (II) Onarma (araba tekeri vb. için). (Yavuz *Şavşat –Ar.; İrişli *Sarıkamış –Kr.)
şinci [→ şindi]
şincik [→ şindi]
şincisiz [→ sincisüz]
şinden Şimdiden. (–Nğ.)
şinden keri [şimden gilli] Bundan sonra. (Bekilli *Çal –Dz.)
[şimden gilli] : (*Bor –Nğ.)
şindi [sinci (I), şimcik, şimdicak, şimdicek, şimdik, şinci, şincik] Şimdi. (Bekilli *Çal –Dz.; *Antakya –Hat.; Hasanoğlan –Ank.; İncekum *Silifke –İç.; *Gazipaşa –Ant.)
[sinci (I)] : (–Ks.; –Nğ.)
[şimcik] : (*Düzce –Bo.)
[şimdicak] : (–Tr.)
[şimdicek] : (–Tr.)
[şimdik] : (–Sm.; *Bahçe –Ada.)
[şinci] : (–Tr.; –Nğ.)
[şincik] : Cumalıkızık –Brs.; Eldelek *Elbistan –Mr.)
şindik İskemle. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
şindiri Geçme, çivisiz tavan. (*Yalvaç –Isp.)
şinevat Zeytinyağı ya da nişasta çıkarmakta kullanılan büyük tekne. (–Sm.)
şingil Hoppa. (–Af.)
şingilim atmak Çocuklar, çok gürültü, patırtı ederek oynamak, evi dağıtmak. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)
şingil mingil (I) [şiñgir miñgir (I) -1, 2] **1.** Parmak şıkırdatarak oynama biçimi. (*Düzce –Bo.)
[şiñgir miñgir (I) -1] : (*Düzce –Bo.)
2. Madensel ses yansıması. (*Düzce –Bo.)
[şiñgir miñgir (I) -2] : (*Düzce –Bo.)
şiñgil miñgil (II) [şiñgir miñgir (II)] Kadın, kız kırıtarak, çocuk sallanarak yürüme biçimi. (*Düzce–Bo.)
[şiñgir miñgir (II)] : (*Düzce –Bo.)
şingil şingil Şıkır şıkır (oynama için). (*Düzce –Bo.)
şiñgir miñgir (I) **1.** [→ şiñgil miñgil (I) -1] **2.** [→ şiñgil miñgil (I) -2]
şiñgir miñgir (II) [→ şiñgil miñgil (II)]
şinig [→ şinik]
şinik [şınık, şinig] Tahıl ölçeği. (Bağıllı *Eğridir, Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç –Isp.; Çöplü *Çivril, Bekilli *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Çeltikçi *Orhangazi –Brs.; *Emet ve köyleri –Kü.; *Sivrihisar –Es.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; *Akyazı çevresi –Sk.; Gökmaslı *Şile –İst.; Peşman *Daday –Ks.; *Alaca –Çr.; –Sn.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Ergan –Ezc.; –Dy.; *Zara, *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Sille –Kn.; Civanyaylağı *Mersin –İç.; *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; Türkgücü *Çorlu –Tk.)
[şınık] : (*Mut ve köyleri –İç.)
[şinig] : (–Brd.)
şinimek (I) [→ şirnemek -1]
şinimek (II) Arsızlanmak. (Erencik *Tosya –Ks.)
şiniyer Tahıl elemekte kullanılan elek. (Kavuncu *Tefenni –Brd.)
şinkmek Yere dikmek. (Kerkük)
şinlik Şenlik. (*Bor –Nğ.)
şinmek [→ şirnemek -1]
şinnak Parlak. (Aliağa –İz.)
şinnek [şınınık] Şımarık. (*Alanya –Ant.)
[şınınık] : (–Ky.)

şinnemek [→ **şirnemek -1**]
şinnimek [→ **şirnemek -1**]
şinovat [→ **şinavat** (I)]
şinte [→ **şilte** (I) **-1**]
şinti Don. (*Üsküdar –İst.)

şip (I) [**şiper, şipinişi, şipirddek, şipşak**] Çabuk. (*Vezirköprü, *Çarşamba –Sm.; –Ama. köyleri; –To.; –Rz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**şiper**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**şipinişi**] : (*Düzce –Bo.; *Merzifon köyleri –Ama.)
[**şipirddek**] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**şipşak**] : (–Dz.; –Ay.; *Kula –Mn.; *Merzifon köyleri –Ama.; Kuz *Akkuş –Or.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Bor –Nğ.; –Ada.)

şip (II) Damlama sesi için. (*Akyazı çevresi –Sk.; *Bor –Nğ.)

şip (III) Mersinbalığı cinsinden bir balık. (–Sm.)

şip (IV) Telli gelin giysisi. (*Tavas, *Çal –Dz.)

şip (V) **1.** Yufka. (–Isp. ve çevresi) **2.** [→ **şipşibi** (I)]

şip (VI) Kapı ya da pencerelerin üstüne, altına konulan uzun, tek taş. (–Bt.)

şipana [→ **şipane**]

şipane [**şipana**] Eşik. (–Bt.; –Ur.; *Çumra –Kn.)
[**şipana**] : (*Çermik –Dy.)

şipbidi Çok gezen. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

şipçik (I) [→ **şipidik** (I)]

şipçik (II) Boşboğaz. (Zeyve *Çal –Dz.)

şipdamak (I) [**şipdudak -2, şipek** (II), **şipirdim, şippilik, şipşalak**] Geveze, kovucu. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.)
[**şipdudak -2**] : (*Çal –Dz.)
[**şipek** (II)] : (Bahattin *Ulubey –Or.)
[**şipirdim**] : (*Seydişehir –Kn.)
[**şippilik**] : (Tekerahma *Gürün –Sv.)
[**şipşalak**] : (*Sungurlu –Çr.)

şipdamak (II) [**şipilemek, şiplemek**] Sözü, saklanan yere ulaştırmak, kovulamak. (*Bolvadin –Af.)
[**şipilemek**] : (–Yz.)
[**şiplemek**] : (*Perşembe –Or.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

şipdamla İçine pekmez toprağı katıldıktan sonra, torbadan süzülen şıra. (*Beypazarı, Çanıllı *Ayaş –Ank.)

şipdelek Yaramaz çocuk. (Karabüzey *Araç –Ks.)

şipdudak 1. Dudağı ince (kişi). (Çığrı *Dinar –Af.) **2.** [→ **şipdamak** (I)]

şipe [→ **şihe**]

şipek (I) **1.** Yayık. (Karabüzey *Araç –Ks.) **2.** Yayık sapı. (–Ank.)

şipek (II) [→ **şipdamak** (II)]

şiper [→ **şip** (I)]

şipermek [→ **şibermek**]

şipi [→ **şipşibi** (I)]

şipidig [→ **şipidik** (I)]

şipidik (I) [**şipçik** (I), **şipidig, şipidik terlik, şipildek, şipirdek, şipitik** (I), **şiplek, şippek, şippidi** (I), **şiprek, şipşibi** (II), **şipşik, şipşip** (I), **şipşip terlik, şiptik**] Ökçesiz, hafif ayakkabı. (*Senirkent –Isp.; Çöplü *Çivril, *Acıpayam –Dz.; –İz.; *Kemaliye, *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; *Akyazı çevresi –Sk.; *Afşin –Mr.; *Bor –Nğ.; –Kn.)

[**şipçik** (I)] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**şipidig**] : (–Brd.)
[**şipidik terlik**] : (–Sm.)
[**şipildek**] : (–Çr.; –Sm.)
[**şipirdek**] : (Bekilli *Çal –Dz.; Kılavuzlar *Göynük –Bo.; –Çr. ve ilçeleri; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**şipitik** (I)] : (–Mn.; –Kn.)
[**şiplek**] : (*Beypazarı –Ank.)
[**şippek**] : (*Kaş –Ant.)
[**şippidi** (I)] : (*Ayaş –Ank.)
[**şiprek**] : (–Ank.)
[**şipşibi** (II)] : (Aşağı Danaköy *Safranbolu –Zn.)
[**şipşik**] : (*Bayındır –İz.)
[**şipşip** (I)] : (–İz.; –Brs.; Yarhisar –Bil.; *Kurşunlu –Çkr.; *Sungurlu –Çr.; Balçova –To.; Yendiğin *Ilgın –Kn.; –Kıbrıs)
[**şipşip terlik**] : (–Sm.)
[**şiptik**] : (Narlı *Orhangazi –Brs.; Pazarcık *Bozüyük, *Söğüt, –Bil.; Yukarı Söğütönü –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

şipidik (II) İvecen, tez canlı. (*Zara –Sv.)
şipidik (III) [→ **şipil**]
şipidik şipidik [**şıpıdık şıpıdık, şipitik şipitik**] Terlik, ses çıkarma (yürürken). (*Düzce –Bo.)
[**şıpıdık şıpıdık**] : (*Düzce –Bo.)
[**şipitik şipitik**] : (*Düzce –Bo.)
şipidik terlik [→ **şipidik** (I)]
şipik (I) Hayvan sürmekte kullanılan ince çubuk. (*Ağın –El.)
şipik (II) [→ **şipil**]
şipik çalmak El çırpmak, alkışlamak. (*Şarkışla –Sv.)
şipil [**şibidik** (III), **şimbil** (I), **şipik** (II), **şipitik** (II)] Kızarık, hasta göz. (*Lâpseki –Çkl.)
[**şibidik** (III)] : (–Ada.)
[**şimbil** (I)] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
[**şipik** (II)] : (–Gaz.; –Ur.)
[**şipitik** (II)] : (–Sv.; –Ada.)
şipildek [→ **şipidik** (I)]
şipildemek Su taşlara çarparak hafif ses çıkarmak. (Kum *Silifke –İç.)
şipildim 1. Damla damla akan çeşme. (*Düzce –Bo.; *Akseki köyleri –Ant.) 2. Sulak yer. (*Akseki köyleri –Ant.)
şipilemek [→ **şipdamak** (II)]
şipilik [→ **şipir**]
şipil şipil Suların taşlara vurması (için). (İncekum, *Silifke –İç.)
şipindirik Gelini at üstünde götürürken görünmesin diye çevresine çadır gibi gerilen kilim. (*Alayunt –Kü.)
şipinişi [→ **şip** (I)]
şipir [**şipilik, şipşip** (II)] Hoppa. (*Beyşehir –Kn.)
[**şipilik**] : (–Sv.)
[**şipşip** (II)] : (Büyükkabaca *Uluborlu –Isp.)
şipirddek [→ **şip** (I)]
şipirdek [→ **şipidik** (I)]
şipirdemek Su damlası şıp şıp ses çıkarmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
şipirdim [→ **şipdamak** (I)]
şipirdimlik Sulu çamur. (–Ama. köyleri)
şipir şipir (I) [→ **şip şip** (I)]
şipir şipir (II) [→ **şip şip** (II)]
şipit (I) 1. [→ **şibit** (I)] 2. Darı ekmeği. (Çöplü *Çivril –Dz.; –Es.)
şipit (II) Tirit. (Keşanuz –Ank.)
şipitik (I) [→ **şipidik** (I)]
şipitik (II) [→ **şipil**]
şipitik şipitik [→ **şipidik şipidik**]

şipkesen Bağ testeresi. (Narlıdere –İz.)
şiple Sepet örülen ince yassı ağaç şerit. (Peşman *Daday –Ks.)
şiplek [→ **şipidik** (I)]
şipleme (I) Şeker ya da pekmez ağdası. (–Çkr.)
şipleme (II) [→ **şibit** (I)]
şiplemek [→ **şipdamak** (II)]
şiplime Çatal. (*Mihalıççık –Es.)
şiplin İpekli kumaştan yapılmış şalvar. (–Kn.)
şippek [→ **şipidik** (I)]
şippidi (I) [→ **şipidik** (I)]
şippidi (II) Aptal. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)
şippilik [→ **şipdamak** (I)]
şiprek [→ **şipidik** (I)]
şipşak [→ **şip** (I)]
şipşalak [→ **şipdamak** (I)]
şipşek Az çukur tabak. (Sofular *Eğridir –Isp.)
şipşibi (I) [**şıpşibi, şip** (V) **-2, şipi, şipşipi**] Ekmek yağlama gereci. (*Safranbolu –Zn.; *Boyabat –Sn.)
[**şıpşibi**] : (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)
[**şip** (V) **-2**] : (–Çkr.)
[**şipi**] : (Peşman *Daday –Ks.; *Kurşunlu, Bayramören *Ilgaz –Çkr.)
[**şipşipi**] : (*Çerkeş –Çkr.)
şipşibi (II) [→ **şipidik** (I)]
şipşik [→ **şipidik** (I)]
şipşip (I) [→ **şipidik** (I)]
şipşip (II) [→ **şipir**]
şip şip (I) [**şipir şipir** (I)] Çabuk çabuk. (*Niksar –To.; Kuz *Akkuş –Or.; *Maçka ve çevresi –Tr.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)
[**şipir şipir** (I)] : (*Merzifon köyleri –Ama.; –To.; *Afşin –Mr.; Maksutlu, *Şarkışla –Sv.)
şip şip (II) [**şipir şipir** (II)] Damlaların ardarda düşmesinden çıkan ses için. (Büyükkabaca *Uluborlu –Isp.; *Bor –Nğ.)
[**şipir şipir** (II)] : (*Bor –Nğ.)
şipşipi [→ **şipşibi** (I)]
şipşip terlik [→ **şipidik** (I)]
şiptik [→ **şipidik** (I)]
şira [→ **şire -1**]
şiraḫna [→ **şırahne**]
şiraḫne [→ **şırahne**]
şirane [→ **şırahne**]
şiraz Sınır : *Sen şirazdan çıkıp gidersin.* (İshaklı *Bolvadin –Af.)
şirazvan Bacakları enli, ağı sarkık, uzun şalvar. (Zigana *Torul –Gm.)
şirbata Erkeklerin başlarına doladıkları renkli bez. (Karahoca *Karacabey –Brs.)
şirbik [→ **şibil**]
şirbimek İşe dört elle sarılmak. (Lohan –Gaz.)
şirbitli [**şirgilli, şirpitli**] Gözü akan, çapaklı. (Köşker –Krş.)
[**şirgilli**] : (*Sungurlu –Çr.)
[**şirpitli**] : (*Gemerek –Sv.; Köşker –Krş.)
şirbitmek Düşüncesini etkileyerek isteklendirmek, aklını çelmek. (–Ur.; –Gaz.)
şirde Boncuk dizisi. (*Erciş –Vn.)
şirden dolması Bumbar. (–Ank.)
şire [**şira**] **1.** Şıra, üzüm ve öteki meyvelerin suyu, şekerli su. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; İrişli *Sarıkamış –Kr.; *Antakya –Hat.; Vazıldan *Divriği –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**şira**] : (–İç.)
2. Üzüm suyu ve nişasta kaynatılarak yapılan kuru tatlıların genel adı. (*Kilis, –Gaz.) **3.** Her çeşit

tatlı. (Yeniköy *Ereğli –Kn.) **4.** Bal. (–Ada.)

şireder [şileder] Bir çeşit üzüm. (Zencidere –Ky.)
[**şileder**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)

şirehana [→ **şırahne**]

şirelemek Temizlemek. (–Mn.)

şirelenmek (I) Meyve çok olgunlaşmak, sulanmak. (*Ağın –El.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

şirelenmek (II) Nazlanmak. (*Gürün –Sv.)

şireli [→ **şirin** (I)]

şirelik (I) Üzüm ya da dut suyunu süzmeye yarayan oluklu tekne. (–Ml.; *Koyulhisar –Sv.)

şirelik (II) Sucuk, bastık yapmaya yarayan bir çeşit beyaz üzüm. (–Gaz.)

şirepe [**şilpe**] Yapışkan. (*Merzifon –Ama.)
[**şilpe**] : (–Nş.)

şiret [→ **şirnez**]

şirevet [→ **şırahne**]

şirgil [→ **şergil**]

şirgilli [→ **şirbitli**]

şirgil olmak Sataşmak, baş belası olmak. (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)

şirgin [→ **şirez**]

şirik (I) Susamyağı. (–Dy.; *Nizip, *Kilis, –Gaz.; –Ur.; –Ank.)

şirik (II) Köy evlerinde oda kapılarının tahtadan yapılmış, uzun menteşesi. (–Sn.)

şirik (III) [→ **şibil**]

şirik (IV) [→ **şorik**]

şirildemek Şırıl şırıl akmak. (*Bor –Nğ.)

şirilti Şırıltı. (Ağılı –Ks.)

şirin (I) [**şireli, şirni, şirnik** (II)] Tatlı. (Nilüfer –Brs.; –Kr.; *Erciş –Vn.; –Ml.)
[**şireli**] : (*Tarsus –İç.)
[**şirni**] : (Karakoyunlu –Kr.)
[**şirnik** (II)] : (–Kr.; –Ezm.)

şirin (II) Taze sebze, fide, fidan. (İncekum *Silifke –İç.)

şirin (III) Yağmurun çokluğundan, yeşil rengi açılmış erik çağlası. (–Nğ.)

şirin (IV) Bitkiler üstünde oluşup, onları kurutan yapışkan sıvı. (*Bor –Nğ.)

şirin (V) Güçlü. (*Gülnar –İç.)

şirince [→ **şirinlik** (I)]

şirincelik Nişan için yapılan şerbet töreni. (*Şarkışla ve çevresi –Sv.)

şirinlemek [→ **şirnemek -1**]

şirinlik (I) [**şirince, şirinniyh**] Nişan töreninde içilen şerbet ve yenilen meyve. (Karkıncık *Artova –To.; *Şarkışla –Sv.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.)
[**şirince**] : (*Afşin –Mr.; Toprakkale –Ada.)
[**şirinniyh**] : (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

şirinlik (II) [**şirinlik muskası**] Birinin sevgisini çekmek için takılan muska. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
[**şirinlik muskası**] : (*Bor –Nğ.)

şirinlik (III) Sebzelere dadanan zararlı bir böcek. (*Gölköy –Or.)

şirinlik muskası [→ **şirinlik** (II)]

şirinnik Yeni giysi giyildiği ya da alındığında verilen armağan. (*Erciş –Vn.)

şirinniyh [→ **şirinlik** (I)]

şirite İlkbaharda açan ak, küçük çiçekli bir bitki. (–Gaz.)

şirlas [→ **şirlez**]

şirlek (I) Yoğurt çömleği. (Mamak –Isp.; Kayış –Brd.)

şirlek (II) [**şirlet**] **1.** Sulu gözlü. (–Isp.)
[**şirlet**] : (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

2. Nemli, yağışlı. (*Merzifon köyleri –Ama.)

şirlet [→ **şirlek** (II) **-1**]

şirlez [**şirlas**] Duvar yapılırken araya dökülen sulu çamur. (*Bayramiç –Çkl.; –Mğ.)
[**şirlas**] : (Pağnık –Ada.)

şirlivik Çavlan. (*Manavgat –Ant.)

şirnek Yapışkan. (*Erciş –Vn.)

şirnemek [**şinimek, şinmek, şinnemek, şinnimek, şirinlemek, şirnimek -1, 2; şitenmek**] **1.** Yaramazlık etmek, şımarmak. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Uluborlu –Isp.; –Brd.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; Narlıdere –Dz.; Tokat –Es.; *Taşköprü, Peşman *Daday –Ks.; –Çkr.; *Vezirköprü –Sm.; Maksutlu *Şarkışla, *Koyulhisar –Sv.; *Ermenek –Kn.)
[**şinimek**] : (Erencik *Tosya –Ks.)
[**şinmek**]: (*Merzifon köyleri–Ama.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**şinnemek**] : (*İskilip –Çr.)
[**şinnimek**] : (*Kurşunlu –Çkr.; –Sn.; *Merzifon köyleri –Ama.; Karkıncık *Artova –To.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.)
[**şirinlemek**] : (Salda *Yeşilova –Brd.)
[**şirnimek -1**] : (Bayat *Emirdağ –Af.; *Senirkent –Isp.; Narlıdere –Dz.; *Taşköprü –Ks.; –Sv.)
[**şitenmek**] : (*Erbaa –To.; İrişli *Sarıkamış –Kr.)
2. Birine nedensiz, kabadayıca çatmak, sataşmak. (*Gelendost –Isp.; –İç. ilçe ve köyleri)
[**şirnimek -2**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

şirnet [→ **şirnez**]

şirnez [**şiret, şirgin, şirnet, şirtil**] Kötü, kavgacı (kişi). (Numanoluk *Seyitgazi –Es.)
[**şiret**] : (Zermut *Torul –Gm.)
[**şirgin**] : (Bican *Feke –Ada.)
[**şirnet**] : (–Nğ.)
[**şirtil**] : (Başara –Kn.)

şirni [→ **şirin** (I)]

şirnik (I) [**şirnük**] Hoppa, şımarık, yaramaz. (Bayat *Emirdağ –Af.; İğdecik –Isp.; –Ada.)
[**şirnük**] : (*Çerkeş –Çkr.)

şirnik (II) [→ **şirin** (I)]

şirnimek 1. [→ **şirnemek -1**] **2.** [→ **şirnemek -2**]

şirnük [→ **şirnik** (I)]

şirpedek [→ **şıppadak -1**]

şirpeden 1. [→ **şıppadak -1**] **2.** Birden, hafifce tokatlama (için). (*Afşin –Mr.)

şirpetek [→ **şıppadak -1**]

şirpidek [→ **şıppadak -1**]

şirpildemek Zonklamak. (Çığrı *Dinar –Af.; Salda *Yeşilova –Brd.; –Dz. köyleri; –Ay. köyleri)

şirpit [→ **şibil**]

şirpitli [→ **şirbitli**]

şirşane Uzun demirli tek tüfek. (Yeriş *Emet –Kü.)

şirtil [→ **şirnez**]

şirvan Çeltik tarlalarının su dağıtımı işine bakan kişi. (*Beypazarı –Ank.)

şirvant Sebze teveği. (*Divriği –Sv.)

şirvata [**şırbata, şırpata, şırvata, şibete, şirvete -2**] Mendil. (Bayırköy, Galuta *Gelibolu –Çkl.)
[**şırbata**] : (*Alucra –Gr.; *Pütürge –Ml.)
[**şırpata**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)
[**şırvata**] : (–Brs.)
[**şibete**] : (Rumeli göçmenleri –Ed.)

[şirvete -2] : (Selanik, Yunanistan)
şirvete 1. Boyun atkısı. (*Bozcaada –Çkl.) 2. [→ şirvata] 3. Oyalı yemeni. (–Ba.)
şiş 1. Ekmek pişirmekte kullanılan ağaç çevirgeç. (Eber *Dinar –Af.; Sofular *Eğridir –Isp.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; Ağzıkaraca *Kozan –Ada.; Burhan –İç.) 2. Sacda ekmek çevirmeye yarayan ucu sivri demir çubuk. (Çöplü *Çivril –Dz.) 3. Tandır karıştırmaya yarayan demir. (–Ezm.; *Antakya –Hat.; –Ky.) 4. Tandırda kelle ütülemek için kullanılan sivri demir çubuk. (*Bor –Ng.) 5. Ateş küreği. (–Yz.)
şişak [→ şişek -1]
şişarka Biber. (*Pınarbaşı –Ky.)
şişböreği Salçalı tatarböreği. (*Kilis –Gaz.)
şişe 1. Tavan tahtaları arasındaki açıklığı kapatmak için uzunluğuna çakılan 4-6 cm. eninde düzgün tahtalardan biri. (–Brd.; –Brs.; İğneciler *Mudurnu, *Gerede –Bo.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı çevresi –Sk.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Peşman *Daday, –Ks.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; Hatip *Ayancık –Sn.; Şıhlar *Ulubey, Danışman *Fatsa, Sarıca *Gölköy –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Maçka ve çevresi –Tr.) 2. Köy arabalarındaki parmaklık. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Mğ.)
şişe hemeçiği [şüşehametçik] Taş bebek. (–Ky.)
[şüşehametçik] : (–Ezm.)
şişek [şişak, şişey, şişik (II), şişşek, şüşek] 1. 1-2 yaşında koyun. (–Isp. ilçe ve köyleri; Çamköy *Gölhisar, Başpınar *Tefenni –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, Kızılcabölük, Sığına, Kadıköy *Buldan, Çıtak, *Çivril, *Çal, *Tavas –Dz.; Cumayanı –Ay.; Yeniköy –Ba.; *Yenişehir –Brs.; –Kü.; Çalkara *Söğüt –Bil.; *Sivrihisar –Es.; *Kandıra, Akmeşe –Kc.; *Gölcük, Çorak, İğneciler *Mudurnu –Bo.; Cumayanı, Aktaş *Safranbolu, Yakademirciler –Zn.; Ağlı *Küre, Köçekli *Taşköprü –Ks.; Bozoğlu *Çerkeş, *Kurşunlu –Çkr.; Bayat *İskilip, Büğdüz –Çr.; –Sn.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon köyleri –Ama.; *Taşova –To.; –Or.; Camiyanı *Tirebolu, Tamdere, Kayadibi, *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; *Kelkit –Gm.; –Rz.; *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç, Yavuz *Şavşat –Ar.; *Doğubayazıt –Ağ.; İrişli *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; Doğanbeyli *Kemah –Ezc.; –Bt.; *Silvan –Dy.; *Ağın –El.; *Besni –Adı.; –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Sv. ilçe ve köyleri; –Ank. ilçe ve köyleri; –Ky. ve köyleri; Bahçeli *Bor –Ng.; Yeniköy *Ereğli, *Kadınhanı –Kn.; –Ada. ve çevresi; –İç. ve çevresi; Kalkan *Kaş, Apturramanlar *Serik, Güzelsu *Akseki –Ant.; *Milâs, *Marmaris, Şerefler –Mğ.; –Tk. ve çevresi; –Krk.)
[şişak] : (İmamuşağı *Silifke –İç.)
[şişşek] : (–Ur.)
[şüşek] : (–El.; –Sv.)
2. Kuzulama dönemine girmiş ya da doğurmuş sütlü koyun. (İshaklı *Bolvadin, Çığrı, Dikici *Dinar –Af.; –Brd.; *Menemen –İz.; Ya-

zırlı *Nazilli –Ay.; Kızılköy –To.; Alaca –Çr.; Gümüşhacıköy, *Merzifon –Ama.; Karkıncık *Artova –To.; *Keşap –Gr.; *Akçadağ, *Arapkir –Ml.; *Afşin köyleri –Mr.; Ağrakos *Suşehri, Karaözü *Gemerek, *Kavak, *Yıldızeli–Sv.; –Krş.; Alibey, Alan *Bozkır –Kn.; –Ada.)

[**şişey**] : (Zarşat –Kr.)

[**şişik** (II)] : (–Ks.)

3. 1-2 yaşında erkek koyun. (Çöplü *Çivril –Dz.; –Ay.; –Çr.; Sunusa –To.) **4.** Enenmiş koç. (–Dz.; Demirkapı *Susurluk –Ba.) **5.** Doğurmamış genç manda. (*Şavşat köyleri –Ar.; İrişli *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

şişertme Karhelvası. (–Ant.)

şişey [→ **şişek -2**]

şişgin [**şişgün, şişkin** (I)] Onurlu, kibirli. (Çığrı *Dinar –Af.; *Gelendost –Isp.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Afşin –Mr.; –Krş.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**şişgün**] : (Karabüzey *Araç –Ks.)

[**şişkin** (I)]: (*Eğridir köyleri –Isp.; Kozağaç *Gölhisar, Çerçin –Brd.; *Çal –Dz.; *Ödemiş köyleri –İz.; *Lâpseki –Çkl.; *Bartın –Zn.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)

şişgün [→ **şişgin**]

şişhaḫlanmak Şımarıklık yapmak. (*Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)

şişik (I) [**şişük, şüşük** (II)] Kabarık, şiş. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Gemlik –Brs.; –Rz.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

[**şişük**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**şüşük** (II)] : (Şalcı *Şavşat –Ar.)

şişik (II) [→ **şişek -2**]

şişini indirmek Öfkesini açıklamak, bağırıp çağırarak rahatlamak. (*Bor –Nğ.)

şişinmek (I) [→ **şişmek** (I)]

şişinmek (II) [→ **şişirtmek** (II)]

şişirka Biber. (–To.)

şişirme Arpacıktan büyük soğan tohumu. (*Akyazı çevresi –Sk.)

şişirmek (I) Fide dikmek. (*Kandıra –Kc.)

şişirmek (II) [**şişirtmek** (I)] Öğmek, değerinden çok yüceltmek. (–Tr.; İrişli *Sarıkamış –Kr.; *Bor –Nğ.)

[**şişirtmek** (I)] : (İrişli *Sarıkamış –Kr.; *Milâs –Mğ.)

şişirtmek (I) [→ **şişirmek** (II)]

şişirtmek (II) [**şişinmek** (II)] Surat asmak, dargın durmak. (–Rz.)

[**şişinmek** (II)] : (–Isp.; Yeniköy –Ba.)

şişkin (I) [→ **şişgin**]

şişkin (II) Nazlı, şımarık. (*Ödemiş köyleri –İz.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

şişkin (III) Dargın. (*Lüleburgaz–Krk.)

şişlah Şakacı. (*Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)

şişlenmek Yırtıcı kuş, avına hızla saldırmak. (Armutlu –Brd.)

şişlik (I) Davar satıcısının, alıcıya parasız verdiği koyun. (Çeltikçi *İnegöl –Brs.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; –Ant.)

şişlik (II) Düğünde güreşen pehlivanlardan yenene verilen armağan. (Kaleyaka *Perşembe –Or.)

şişli yağmur Kuvvetli yağmur. (Belenli –Brd.)

şişmanırak Şişmanca. (Gürenli *Anamur –İç.)

şişmek (I) [**şişinmek** (I)] **1.** Onurlanmak, kibirlenmek. (İğdecik, Bağıl-

lı *Eğridir –Isp.; –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Bereketli *Tavas –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama; Karkıncık *Artova –To.; –Tr.; Salarha –Rz.; Bağlıca, Akarsu *Ardanuç –Ar.; İrişli *Sarıkamış –Kr.; –Ezc.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Kilis –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.;–Ur.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; *Silifke, *Mut köyleri –İç.; *Milâs –Mğ.) **2.** Şımarmak, nazlanmak. (Bağlıca, Akarsu *Ardanuç –Ar.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Milâs –Mğ.)

[şişinmek (I)**]:** (*Bergama –İz.; Yeniköy –Ba.; *Silifke –İç.; *Lüleburgaz –Krk.; Bulgaristan)

şişmek (II) Ölmek. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

şişmek (III) Uyumak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

şişmeldek (I) Ham incir. (Şehli *Piraziz –Gr.)

şişmeldek (II) Sıska (insan). (Şehli *Piraziz –Gr.)

şişmeldek (III) Şişmiş. (–Sm.)

şişok Kuyrukyağıyla tatlı karışımı bir yiyecek. (Sarıoba *Polatlı –Ant.)

şişperek Mantı. (*Antakya –Hat.)

şişşek [→ **şişek -1**]

şişti Mürver çiçeği. (Başvartanik *Çemişgezek –Tn.)

şişük [→ **şişik** (I)]

şītan Şeytan. (Hasanoğlan –Ank.)

şitanmak İşe alışmak, ısınmak. (Kirazlı, Şalcı *Şavşat –Ar.)

şitari 1. Söz kesmede anaya armağan edilen kumaş. (–Sv.) **2.** Alacalı bir çeşit ipek kumaş. (–Brd.) **3.** Aklı karalı, yollu kumaş. (Keşanuz –Ant.)

şitendirmek Şımartmak. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

şitenmek [→ **şirnemek -1**]

şitil [**şétil**] Fide. (–İst.; –Bo.; Taşburun *Iğdır –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt. köyleri; –Dy.; –Mr.; –Gaz.; *Antakya köyleri –Hat.; –Nğ.; –Kn.; –Ada. ve çevresi; Azerbeycan)

[şétil]: (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

şitillemek Sebze fidelerini toprağa dikmek. (–Yz.; Gaydalı *Kozan –Ada.)

şitlenmek Büyüklenmek, böbürlenmek. (–Bt.)

şiv (I) **1.** Dut ve üzüm posası. (*Kemah –Ezc.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; –Sv. ve ilçeleri) **2.** Yağlı bitkilerin, yağı alındıktan sonra kalan posası. (–Ank.)

şiv (II) İnce ağaç dalı. (Almus –To.; Karakoyun *Iğdır –Kr.; –Bt.)

şiv (III) Kumaştaki çizgi. (*Erciş –Vn.)

şivan Ağıt, yas, kıya. (*Şavşat –Ar.; *Kemah –Ezc.; *Ağın –El.; *Divriği –Sv.; *Bahçe –Ada.)

şivare Türkü. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

şive Saç örgüsü. (*Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Brs.)

şivek Taştan yapılan kulübe. (Çüngüş –Dy.)

şivemek Okşamak. (Tokat –Es.; *Merzifon köyleri –Ama.; *Afşin –Mr.; –Nş.; *İncesu –Ky.)

şivet Demir çember. (–Sm.)

şiveydiz Taze soğan ve etle yapılan bir çeşit yemek. (–Mr.; –Gaz.)

şiveyi şiveyi [→ **şivey şivey** (I)]

şivey şivey (I) [**şiveyi şiveyi**] Okşaya okşaya, seve seve. (–Ama.) [**şiveyi şiveyi**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

şivey şivey (II) Yavaş yavaş. (*Ereğli –Kn.)

şivgar Çok yüklü arabaya koşulan ikinci çift at ya da öküz. (–Bo.)

şivil İshal. (İleydağı *Uluborlu –Isp.)

şivka [→ **şıvka** (I)]

şivkam Üzümden, ikinci kez alınan şıra. (*Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)

şivleme Üzüm, dut posasından çıkarılan rakı. (–Ml.)

şivli Kandil, mum ışığı. (Güvenç–Kn.)

şivlilik Hazreti Muhammed'in ana karnına düştüğü sayılan günde çocuklara dağıtılan çerez. (–Kn.)

şivor Arabada ön ve arka tekeri bağlayan badokun başında ve ortasındaki deliğe, düzen sağlamak için takılan nesne. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)

şivrete Büyük erkek mendili. (–Ada.)

şivşek Sivri. (*Urla –İz.; *Elbistan –Mr.)

şivşermek [→ **şivrimek** (I)]

şivşikli Kuşkulu. (*Karacasu –Ay.)

şivşirlemek [**şivşitmek**] Aşırmak, alıp götürmek. (Bağıllı *Eğridir –Isp.) [**şivşitmek**] : (Arslanköy *Mersin –İç.)

şivşirmek (I) [**şivşermek, şivşitlemek** (I)] Kışkırtmak. (*Çal –Dz.; Müslimsölöz *Orhangazi –Brs.; Saraycık –Kü.; Gümele *Söğüt –Bil.; Tokat –Es.; İncecik –Kc.) [**şivşermek**] : (*Mustafakemalpaşa –Brs.) [**şivşitlemek** (I)] : (Tepelice *Bozkır –Kn.)

şivşirmek (II) Tıka basa doldurmak. (Yeniköy –Ba.; *Lüleburgaz, *Vize –Krk.; –Ed.)

şivşirt [→ **şivşit** (I)]

şivşirtmek (I) Göz kulak olmak, dikkat kesilmek. (*Eğridir –Isp.)

şivşirtmek (II) Gereksiz konuşmak. (Kızılcabölük –Dz.)

şivşit (I) [**şivşirt**] Verev, yamuk. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Tepecik *Simav –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Farmi –To.; –Yz.; –Kn.) [**şivşirt**] : (Sarımahmutlu *Buldan –Dz.)

şivşit (II) **1.** İki anlamlı söz. (Yassıören *Senirkent –Isp.) **2.** Gerçeğe aykırı söz. (Belönü –Brd.)

şivşit (III) Çözülmesi kolay düğüm. (Yassıören *Senirkent –Isp.)

şivşit (IV) Önce. (Çobansa *Fethiye –Mğ.)

şivşit (V) Arabi ve Rumi ay arasındaki gün farkı. (Peyik –Yz.; Dodağı –Ky.)

şivşitlemek (I) [→ **şivşirmek** (I)]

şivşitlemek (II) Sağlamlaştırmak. (–Mğ.)

şivşitmek [→ **şivşirlemek**]

şo Şu (uzaktaki nesneler için). (Güney *Yeşilova –Brd.; –Sm.; Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Ng.)

şobaz Çabuk. (*İzmit –Kc.)

şoğla toprak Mil, derenin ovada biriktirdiği toprak. (Şamrı *Söğüt –Bil.)

şoğurt [→ **şorik**]

şohbaz [→ **şahbaz -2**]

şohbolmak Barışmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

şoḫ etmek İki kişiyi barıştırmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

şohluk Barış. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

şohot [→ **şorik**]

şohra [→ **şora** (II)]

şohum (I) [**şov**] Sürülmüş tarla. (*Ahlat –Bt.; *Erciş, –Vn.)
[**şov**] : (Hizan –Bt.)

şohum (II) [→ **sohum, soḫum** (I) **-1**]

şokalı Mısır koçanının yaprakları. (Limanköy *Çayeli, –Rz.; Veliköy –Ar.)

şokolok Küçük değirmen. (–Dy.)

şokurdamak **1.** Zonklamak. (–Isp.) **2.** Çok kaynamak. (*Taşköprü –Ks.) **3.** Ekşiyip kabarmak. (*Taşköprü –Ks.)

şolavur Abartıcı. (*Kalecik –Ank.)

şoldu Kamçı. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şoldulamaḫ Kamçılamak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şolen [**şulen**] Şölen. (–Ba.; –Brs.)
[**şulen**] : (–Mr.)

şoluk Al, kandırmaca. (–Kr.)

şolulu Düğün ve şenliklerde erkeklerin oynadıkları bir oyun. (*Erciş –Vn.)

şomalop armudu Güz mevsiminde yetişen, tazeyken yeşil, olgunlaşınca kararan bir çeşit armut. (–Gm.)

şomkadem Uğursuz. (*Bor –Ng.)

şool Tuztaşı. (*Bayburt –Gm.)

şopar Çingene çocuğu. (*Gölpazarı –Bil.; –Sn.; Osmaniye *Ilgın –Kn.; Büyük Altıağaç –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu –Tk.)

şor (I) [**şur** (I)] **1.** Söz sohbet. (Avlunlar –To.; –Mr. ilçe ve köyleri; –Gaz.; Topaç, Çayır-şehri *Boğazlıyan, Kızılkoca *Yerköy –Yz.; Emirler *Balâ –Ank.; –Krş.; –Ky. ilçe ve köyleri; –Ng.; –Kn.; –Ada. ilçe ve köyleri)
[**şur** (I)] : (Yakacık –İst.)
2. Toplantı. (Kızılviran *İncesu –Ky.)

şor (II) [**şorak, şorav, şorlu, şur** (IV) **-2**] Tuzlu. (*Mudanya –Brs.; Misebolu *Safranbolu –Zn.; *Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; *Maçka ve köyleri –Tr.; *Ardanuç köyleri, Çavdarlı *Şavşat, Erkinis, *Yusufeli –Ar.; –Kr.; *Erciş, *Ahlat –Vn.; –Bt.; –Dy.; –El.; –Ank.; –Kn.)
[**şorlu**] : (*Alucra –Gr.)
[**şur** (IV) **-2**] : (–Bt.; –Ur.)
2. Bir çeşit tuzlu peynir, çökelek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ama.) **3.** Tuzlu, beyaz toprak. (–Ezc.) **4.** Tuzlu, acı su. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Lorsin, Emirilyas *Afşin –Mr.)
[**şorak**] : (–Mn.)
[**şorav**] : (*Erciş –Vn.; –Bt.)
5. Tuzlu ayran. (*Kangal, *Divriği –Sv.) **6.** Koyunlara içirmek için hazırlanan tuzlu su. (*Yerköy –Yz.) **7.** Acı ve ekşi. (–Ezm. ve çevresi)

şor (III) **1.** Kin, öfke. (–Ezc.) **2.** Acı söz. (*Afşin –Mr.) **3.** Üzüntü, dert. (–Kn.) **4.** Kötü. (Hoğa –El.)

şor (IV) Nezle. (–Gaz.)

şor (V) Salamura balık. (*Ahlat –Bt.)

şor (VI) Hep, bütün. (–Ezm. ve çevresi)

şor (VII) Rakı artığı. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

şora (I) [**şönguru**] Şurası (ilerde bir yer için). (İğneciler *Mudurnu

–Bo.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.)
[şönguru] : (*Ermenek –Kn.)

şora (II) [şohra, şorba, şorva, şovra] Çorba. (*Andırın, *Pazarcık –Mr.; –Gaz.; *Kalecik –Ank.; Türkmen *Bünyan –Ky.; –Ada.)
[şohra] : (Afşarlar *Pınarbaşı–Ky.)
[şorba] : (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
[şorva] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[şovra] : (Geben –Mr.; –Gaz.)

şoraḫ, şorak (I) [şoreket] **1.** Çorak. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; Bağlıca, Karlı *Ardanuç –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezc.; *Ahlat –Bt.; *Erciş –Vn.; –Ank.)
[şoreket] : (Karakoyun *Iğdır–Kr.)
2. Damlara serilen tuzlu toprak. (*Kelkit –Gm.; –Ezc.)

şoraḫ, şorak (II) **1.** Ekşimsi. (–Gaz.)
2. Çok tuzlu. (*Erciş –Vn.; *Ağın –El.)

şoraḫ, şorak (III) Bataklık. (*Tercan –Ezm.)

şorak [→ **şor** (II) **-4**]

şorallamak Teyellemek. (–Kr.)

şoran Yara nedeniyle, yakındaki bezelerin şişliği, ağrısı. (*Ahlat –Vn.; –Bt.)

şoratan [şortlan, şörtlek, şörtlem] Yağmur oluğu, çörten. (*Ahlat –Bt.; *Erciş –Vn.; –Mş.)
[şortlan] : (*Fethiye –Mğ.)
[şörtlek] : (Pazaravdan *Bucak –Brd.)
[şörtlem] : (Karakuzu –Mn.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

şorav [→ **şor** (II) **-4**]

şorba [→ **şora** (II)]

şorda Şurda. (Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.; *Silifke –İç.)

şorek Albenili (dişi). (–Bt.)

şoreket [→ **şoraḫ, şorak** (I) **-1**]

şoretmek Toplanıp konuşmak. (*Afşin ve köyleri –Mr.)

şorik [şarik, şirik (IV), şoğurt, şohot, şorut, şovurt, şörük **-1**] Salya. (–Ezm.; –Dy.; Kinederiç *Ağın –El.; –Ml.; –Sv. köyleri)
[şarik] : (–El.)
[şirik (IV)] : (*Arapkir –Ml.)
[şoğurt] : (–Çr. ilçe ve köyleri; –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; *Kiğı –El.; *Gürün –Sv.)
[şohot] : (*Ahlat –Bt.)
[şorut] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[şovurt] : (Berne *Sarıkamış –Kr.)
[şörük **-1**] : (–Kü.; Karkıncık *Artova –To.; –Ur.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.)

şorka Bayır aşağı hızla akan su yatağı. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

şorlamak [şurlamak] Fışkırarak, hızla akmak (kan, su vb.). (*Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Ahlat –Bt.; *Afşin –Mr.; –Nğ.)
[şurlamak] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

şorlanmak Çok tuzlu olmak. (Karlı, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Sv.; Kerkük)

şorlaşmak Çok tuzlulaşmak. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Gaz.; Boynuyoğun –Ada.)

şorlovak [→ **şoruldak**]

şorlu [→ **şor** (II) **-1**]

şorolop (I) Boş, kandırıcı söz. (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

şorolop (II) Çok cıvık. (–Kıbrıs)

şorşor [→ **şoruldak**]
şor şor [→ **şorul şorul**]
şortlan [→ **şoratan**]
şoruh Tükürük. (Çallı –Sv.)
şoruldak [**şorlovak, şorşor**] Çağlayan. (*Gelendost –Isp.; Sinekli *Silivri, *Keşan –Ed.)
[**şorlovak**] : (*Manavgat –Ant.)
[**şorşor**] : (–Gm.; –El.)
şorul şorul [**şor şor**] Bol ve gürültülü (akmak için). (*Düzce –Bo.)
[**şor şor**] : (*Kandıra –Kc.)
şorut [→ **şoruk**]
şorutlanmak Ağzından tükürük saçmak. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
şorutlu [**şörüklü**] Salyalı (insan ya da hayvan için). (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**şörüklü**] : (Karkıncık *Artova –To.)
şorva [→ **şora** (II)]
şor vermek Konuşmak, anlatmak. (*Afşin ve köyleri–Mr.; Laçin–Ky.)
şoş Şose. (–Kr.)
şoşartmak Abartmak. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Gümüşhacıköy –Ama.; *Yusufeli –Ar.; –Ezm.;–Ezc.;–Sv.)
şoşoz Güneye bakan. (Güneyce –Rz.)
şot Süt konulan büyük maden kap. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
şota üzümü Şaraplık siyah üzüm. (Sarıcaeli –Çkl.)
şov [→ **şohum**]
şovra [→ **şora** (II)]
şovurt [→ **şorik**]
şoy **1.** Dokunacak ipliklerin sertleşmesi için batırıldıkları un bulamacı. (*Sungurlu –Çr.; –Mr.; *Ürgüp –Nğ.) **2.** Mantı, makarna suyu. (–Yz.; –Krş.)
şoyaka boyaka Şuraya buraya. (–Af.)
şoyh Işık. (Zarşat –Kr.)
şoylu Kullanılmamış bez. (–Ada. köyleri)
şöbek Ceviz, badem, fıstık sucuğu. (–Ezm. ve çevresi)
şöfte Anahtar. (Azerbaycan)
şöhür Geçerlilik. (*Ahlat –Bt.)
şöhürlenmek Nazını geçirmek. (*Ahlat –Bt.)
şöhürüyyetmek Nazı geçmek. (*Ahlat –Bt.)
şök şök Eşek çağırma ünlemi. (–Ky.)
şöle Şöyle. (İncekum *Silifke –İç.)
şölecemen [→ **söylemecene**]
şömek [→ **sömek** (I) **-1**]
şönguru [→ **şora** (I)]
şöngöllü Şuradaki. (Kızıl *Hadım –Kn.)
şöngürde [**şönkür**] Şurada. (–Kn. ve çevresi)
[**şönkür**] : (–Kü.)
şönkü [**şöñü**] Şu, şunu. (–Mn.)
[**şöñü**] : (*Ermenek –Kn.)
şönkür [→ **şöngürde**]
şöñü [→ **şönkü**]
şöplen Damdaki yağmur suyu yolu. (Harmandalı *Menemen –İz.)
şörrüklü Pasaklı. (Bucak *Kozan –Ada.)
şörtlek [→ **şoratan**]
şörtlem [→ **şoratan**]
şörük **1.** [→ **şorik**] **2.** Sümük. (Vazıldan *Divriği –Sv.) **3.** Çapak. (*Kadınhanı –Kn.)
şörüklenmek Çapaklanmak. (*Afşin –Mr.)
şörüklü [→ **şorutlu**]
şöte Şu yan. (*Kaş –Ant.)
şötenek Gevşek dokunmuş çorap. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
şöylemecene [**şölecemen, şöylemesiye**] Şu biçimde. (*Düzce –Bo.)
[**şölecemen**] : (İncekum *Silifke –İç.)

[şöylemesiye] : (*Düzce –Bo.)
şöylemesiye [→ **şöylemecene**]
şu Engin. (Tuzaklı *Söğüt –Bil.)
şubara (I) [**şubare**] **1.** Başlık, takke. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sn.; –Dy.; –Nğ.; Belen *Bodrum –Mğ.)
[**şubare**] : (–Dy.)
2. Asker başlığı. (Hacımehmet *Yalova –İst.)
şubara (II) Sulusepken. (Erkilet *Pınarbaşı –Ky.)
şubare [→ **şubara** (I) **-1**]
şud Şu. (Tekeler *Silifke –İç.)
şudeki [→ **şugalen**]
şufan Yulaf. (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Marmaris –Mğ.)
şugadacık Azıcık. (Ağlı *Küre –Ks.)
şugalen [**şudeki, şuvattak**] Şu kadar. (*Ereğli –Zn.)
[**şudeki**] : (Gürenli *Anamur –İç.)
[**şuvattak**] : (Hasanoğlan –Ank.)
şugul [→ **şuğul** (I)]
şuğ Ağacın bir yıllık sürgünü. (*Erciş –Vn.)
şuğul (I) [**şugul**] Çevresi yalçın kayalık yer. (*Gürün –Sv.)
[**şugul**] : (İriağaç –Ml.)
şuğul (II) Zihin uğraşı. (*Milâs –Mğ.)
şuğumak Saldırmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
şuhelā Şaşımsı, az şaşı. (–Kü.)
şujul Düşünce. (*Gelendost –Isp.)
şukga [**şukka**] Kısa mektup, betik, pusula (eski hükümdarların yazdığı). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**şukka**] : (*Gönen –Isp.; *Sivrihisar –Es.)
şukka [→ **şukga**]
şulalamak [→ **şulallamak**]
şulallamak [**şulalamak, şulanlamak, şularlamak, şurallamak, şurarlamak**] Teyellemek. (Yavuz *Şavşat –Ar.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; –Gaz.; –Ada.)
[**şulalamak**] : (–Kn.)
[**şulanlamak**] : (–Tr.)
[**şularlamak**] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Ardahan –Kr.; *Ahlat –Bt.)
[**şurallamak**] : (Çavdarlı *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Oltu –Ezm.; –Ezc.; –Ml.)
[**şurarlamak**] : (–Ezm.)
şulan [→ **şular**]
şulanlamak [→ **şulallamak**]
şular [**şulan**] Teyel. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Ahlat –Bt.)
[**şulan**] : (–Tr.)
şularlamak [→ **şulallamak**]
şulen [→ **şolen**]
şulikdem Hemen, şimdi. (–Çkr.)
şulke Bakır güğüm. (Rumeli göçmenleri –İst.)
şulum Bozguncu. (İrişli *Sarıkamış –Kr.)
şum (I) **1.** Şom. (Kasımlar *Eğridir –Isp.; Çığşar *Kadirli –Ada.) **2.** Kötü bakış. (–Ezm.)
şum (II) **1.** Nadas. (Taşlıçay *Doğubayazıt –Ağ.) **2.** Ekime hazırlanmış toprak. (Mengeser *Doğubayazıt –Ağ.; –Kr.)
şum (III) Dargın. (–Nğ.)
şuma Mısır sapı. (*Bergama –İz.; Yeniköy –Tk.)
şumal Düz, kaygan. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Erciş –Vn.; Kafkas Türkleri)
şumata Yazma üstüne tel işlenerek yapılmış örtü. (*Güdül –Ank.)
şumbul Gerek. (Kitiz –Mr.)
şum günü Yas günü. (–Sv.; Kerkük)

şumlamak Göz değdirmek. (–Ezm.)
şum tutmak Yas tutmak. (–Sv.; Kerkük)
şuna balığı Bir çeşit yassı balık. (Çardak *Lâpseki –Çkl.)
şuncağız [→ **şuncıvaz**]
şuncıvaz [**şuncağız, şuncuvaz**] Şu kadarcık. (Hacıahmet *Düzce –Bo.)
[**şuncağız**] : (–Yz.)
[**şuncuvaz**] : (Karaköy *Düzce –Bo.)
şuncuvaz [→ **şuncıvaz**]
şunedir [→ **şunedür**]
şunedür [**şunedir**] Mimli. (*Gürün –Sv.)
[**şunedir**] : (Köşker –Krş.)
şunkur Küçük kertenkele. (Karahoca, Karaçay –Brs.)
şupara Keçe başlık. (Rumeli göçmenleri –Ed.)
şupka Mısırın dış kabuğu. (*Orhangazi –Brs.)
şupur şupur Bol bol (gözyaşı için). (*Silifke –İç.)
şur (I) [→ **şor** (I) **-1**]
şur (II) Verimsiz. (–Tr. ve köyleri)
şur (III) Sabanın elle tutulan bölümünün tutturulduğu dik ağaçlar. (*Erciş –Vn.)
şur (IV) **1.** Tuz. (–Ada.) **2.** [→ **şor** (II) **-1**]
şural Teyel. (–Ezm.; –Ml.)
şurallamak [→ **şulallamak**]
şurarlamak [→ **şulallamak**]
şuratan Oluk. (–Vn. ve çevresi)
şurdan ağrı Şu yandan, şu yerden başlayarak. (–Gaz.; –Yz.; Mahnatlı –Ank.)
şurlamak [→ **şorlamak**]
şurma vurmak Zehirlenmek. (*Beşiktaş –İst.)
şurt Tandırın üst kıyısı. (–Gm.; –Ezm.; Erkilet *Pınarbaşı –Ky.)
şuru Şuraya. (Karaköy *Düzce –Bo.)
şurutun Oyuncak tulumba, fışkırtaç. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
şuşe Su bardağı. (–Ezm.)
şuşlak Mısır sapı. (Üsküp, Yugoslavya)
şuşlamak Peyniri yağla karıştırıp tavada eritmek. (*Şavşat –Ar.)
şutak Boynuzsuz erkek koyun. (Rumeli göçmenleri –Krk.)
şuul Uğraş : *Şuulsuz insan kötülük düşünür.* (Yassıören *Senirkent –Isp.)
şuullanmak Uğraşmak. (Yassıören *Senirkent –Isp.)
şuvak Açık, ılık hava. (Karaçay –Es.)
şuvata Mendil. (İbriktepe *İpsala–Ed.)
şuvattak [→ **şugalen**]
şuyük [**şücük, şüjük, şüyük**] Peynir suyu. (–Ezm.)
[**şücük**] : (–Ezm.)
[**şüjük**] : (–Ezm.)
[**şüyük**] : (–Ezm.)
şücük [→ **şuyük**]
şüdürgü Kamış dilli düdük. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)
şüfe (I) [→ **şıvgın** (II)]
şüfe (II) Kuşku, şüphe. (–Ezc.)
şüfet Demir çember. (–Sm. köyleri)
şüjük [→ **şuyük**]
şükrancalık Gelin, güvey evine giderken güveyin pencereden gelinin başına saçtığı para ve çerez. (*Vezirköprü –Sm.)
şüldür İyi tutmayan (yoğurt, hamur için). (–Es.)
şülen Gerdek gecesi gelinle güvey için hazırlanan yiyecek (baklava, tavuk vb.). (İshaklı *Bolvadin –Af.)
şülfet Süslü. (*Şile –İst.)
şüllel El dikişi, gelişigüzel dikiş. (*Kemaliye –Ezc.)

şüllellemek [şüllüllemek, şürelemek, şürellemek] Elle dikiş dikmek. (*Kemaliye –Ezc.)
[**şüllüllemek**] : (*Kula –Mn.)
[**şürelemek**] : (–Dy.; –Ur.)
[**şürellemek**] : (–Dy.)

şüllüllemek [→ şüllellemek]

şümbül 110 kiloluk tahıl ölçeği. (Bitlice *Oğuzeli –Gaz.)

şümen Taranmış yün ve yapağı. (Rumeli göçmenleri –İst.)

şümşet 1. Şimşek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Karakoyunlu *Iğdır –Kr.) **2.** Cilalı ve parlak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şümşür Şimşir. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şünedir Leke, suç, kusur. (*Merzifon köyleri –Ama.; Bolatlı *Sungurlu –Çr.; –Krş.; –Ky.; *Ürgüp –Nş.)

şüngül kullanmak Böbürlenmek, herkesten başka davranmak. (*Sivrihisar –Es.)

şüpe Musluk. (*Tirebolu –Gr.)

şürelemek [→ şülellemek]

şürellemek [→ şülellemek]

şürşüt Suyolu. (*Üsküdar –İst.)

şüşe (I) [**şüşşe**] Şişe. (Ağlı *Küre –Ks.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**şüşşe**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Koyundere *Ahıska –Kr.)

şüşe (II) Tavan tahtaları arasına çakılan ince tahta. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; –Ml.)

şüşehametçik [→ şişehemeciği]

şüşek [→ şişek -2]

şüşşe [→ şüşe (I)]

şüşük (I) Kursak. (*Şavşat –Ar.; Küpesi –Ezc.)

şüşük (II) [→ **şişik** (I)]

şüşük (III) Maşrapa. (Babik *Pütürge –Ml.)

şüşük (IV) Kızgınlık. (–Rz. köyleri)

şütümek Saldırmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

şüyük [→ şuyük]

T

ta (I) [→ **te** (I) **-1**]

ta (II) Doğrulama, gerçekleme, kuvvetlendirme için: *Ta, öyle güzel ki!* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Brd.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri, *Antakya –Hat.; –Nğ.; Yendiğin *Ilgın –Kn.)

ta (III) **1.** [→ **tağ** (II) **-2**] **2.** İç giysisi dolabı. (*Afşin –Mr.)

taa (I) [→ **te** (I) **- 1**]

taa (II) [→ **tağ** (II) **-2**]

taal (I) Ekin. (–Nğ.)

taal (II) [→ **tegel**]

taaltı Eyerin altına konulan yumuşak keçe. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)

taan Tahin. (–Nğ.)

taar (I) **1.** [→ **tağar -3**] **2.** Küçük tandır. (*Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.; *Afşin ve köyleri –Mr.) **3.** [→ **tağar -1**] **4.** [→ **tağar -4**]

taar (II) Güzel kokulu bir çeşit elma. (*Bor –Nğ.)

taba Çocuğu olmayan kadın. (*Ahlat –Bt.)

tabaç [→ **tapaç** (II)]

tabağa tutulmak Hayvan şap hastalığına tutulmak. (–Çr.)

tabah [→ **tabak** (I)]

tabah pazarı [→ **tabak pazarı**]

tabak (I) [**tabah**] Şap hastalığı. (*Dinar ve köyleri –Af.; Bağıllı *Eğridir ve köyleri, –Isp. ve köyleri; Salda *Yeşilova –Brd.; Yukarı Seyit, Ekse *Çal –Dz.; Yeniköy –Ba.; Pazar *Biga –Çkl.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *İskilip, Sarımbey *Ovasaray –Çr.; *Lâdik, *Çarşamba –Sm.; *Taşova, *Merzifon ve köyleri –Ama.; Bayadı, Sarıca *Gölköy, Danışman *Fatsa –Or.; *Şebinkarahisar, Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Tr. ilçe ve köyleri; –Rz.; Erkinis *Yusufeli, *Şavşat ve köyleri –Ar.; –Kr.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, Ağrakos *Suşehri, *Şarkışla ve çevresi, –Sv.; –Yz. ve köyleri; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; –Ada.; Güzelsu *Akseki –Ant.) [**tabah**]: (–Rz.; Balıklı, Yavuz *Şavşat –Ar.)

tabak (II) [→ **topan** (IV)]

tabak (III) Kız evinin güvey evine gönderdiği armağan. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

tabak (IV) [**tabbak**] Ağustos ayı. (–Dy.) [**tabbak**]: (–Bt.)

tabak (V) Gramofon: *Bizim tabak bozulmuş, çalmıyor.* (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.)

tabak (VI) Doğumdan sonra sütü gelmeyen kadın ya da koyun, keçi. (Tokat –Es.)

tabaka Ahırların üzerine yapılan ikinci kat. (–Ada.)

tabakayağı Bir çeşit ayakkabı. (–Mr.)

tabak kâğıt İki yapraklı dosya kâğıdı. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

tabakpazarı [**tabahpazarı**] Çarşamba günü. (–Ba. ve çevresi)

[tabahpazarı] : (–Ba.)
taballamak Çifte atmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
taban (I) **1.** [→ **tapan** (I)] **2.** Tekerlek çemberi. (Hamitli *Uzunköprü –Ed.)
taban (II) **1.** Tarlanın çukur yeri. (*Alaşehir –Mn.; *Ermenek –Kn.) **2.** Tarlanın düz yeri : *Zeytin taban tarlada iyi yetişir.* (Rumeli göçmenleri, Çardakbeleni *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Milâs –Mğ.) **3.** Toprağı verimli tarla. (*Çivril –Dz.; *Urla –İz.; Fili *Biga –Çkl.; Devecikonağı *Mustafakemalpaşa –Brs.; Yukarı Söğütönü –Es.; Gözene –Ml.)
taban (III) **1.** Evlerin zemin katı. (–Mr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Boğazlıyan ve köyleri –Yz.) **2.** Toprak tabanlı ev. (İsmetpaşa–Ml.) **3.** Direkler üzerine oturtulmuş tahta ambarın tabanına yerleştirilen kare biçimindeki ağaç kirişler. (Gare *Ardeşen –Rz.)
taban (IV) Temel, asıl. (*Çivril –Dz.; Küplü –Bil.; *Akyazı ve çevresi –Sk.)
taban etmek Yağmurdan sonra, bellenmiş toprak üstünde ağır merdane gezdirerek sertleşmiş toprağı parçalamak, ezmek : *Hiç taban edilmeden toprak sürülür mü?* (–Tr. ilçe ve köyleri)
tabanı genişlemek Ölmek. (–Çr.)
tabaninciri Kuru incir. (*Tirebolu –Gr.; –Rz.)
tabansıra [**tabasıra, tabastıra**] Kıyıları yatık ve geniş bakır kap. (*Kandıra –Kc.)
[tabasıra] : (*İzmit –Kc.)
[tabastıra] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
tabantı Büyük yaba. (Talas –Ky.)
tabanyolu Keçiyolu, dar yol, patika. (*Bozkır –Kn.; –Nğ.)
tabar Kısa saplı, küçük odun baltası, nacak. (–Mn.)
tabasıra [→ **tabansıra**]
tabastıra [→ **tabansıra**]
tabaş [→ **tapaç** (II)]
tabbaḫa Toprak tencere. (*Antakya ve köyleri –Hat.)
tabbak [→ **tabak** (IV)]
tabıç Boynuzsuz keçi. (–Kü.)
tabıkı Tabaka. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)
tabılak Ağaç ya da toprak tas. (Kavaklıdere, Şeref *Yatağan –Mğ.)
tabılmak Bulunmak. (Kadıçiftliği –İst.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tabın (I) Kez. (*Torbalı –İz.)
tabın (II) Küçük ekmek fırını. (göçmenler, Değirmenocağı *Osmaniye –Ada.)
tabın (III) Cins : *Bu atın tabını çok iyidir.* (Türkmenistan göçmenleri *Bakırköy –İst.)
tabışmak [→ **tapışmak**]
tabıştırmak Vermek : *Elimdeki parayı babama hemen tabıştırdım.* (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
tabkı At kolanı. (Karahacılı –Nğ.)
tabla (I) Kadın feslerinin çevresine dizilen altınlar. (–Tr.; –Sv.)
tabla (II) [**tablaḫanı**] Ahırlarda yem koymaya yarayan özel yer. (*Alaşehir –Mn.)
[tablaḫanı] : (Goş –Kr.)
tabla (III) [**talba** (I) **-2, tapla -4, 5**] **1.** Üstünde yemek de yenilen yuvarlak hamur tahtası. (–Isp.; Nu-

manoluk *Seyitgazi –Es.; Peşman *Daday, *Araç –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Mecitözü –Çr.; *Ermenek –Kn.)

[**talba** (I) **-2**]: (Büyük Kabaca *Senirkent –Isp.)

[**tapla -4**] : (İlegüp *Uluborlu –Isp.; *Emet –Kü.; Karabüzey *Araç –Ks.)

2. Yazı yazılan boyalı tahta. (*Mudanya –Brs.) **3.** Tepsi, kahve tepsisi. (*Akyazı ve çevresi –Sk.; Kozlukadı *Devrek –Zn.; Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.) **4.** Kasnağa geçirilmiş hayvan derisinden yapılan, un vb. şeyler konulan deliksiz kalbur. (Bektaşlı *Boğazlıyan –Yz.)

[**tapla -5**] : (Çepni *Gemerek –Sv.; Höbek –Ky.)

tablağı Tabla. (–Gaz.)

tablaḫamı [→ **tabla** (II)]

tablak Tembel. (*Uluborlu –Isp.)

tablı Ateşin üstünü kapamaya yarayan demir kapak. (–El.)

tabmaz (I) Paslı bıçak. (*Serik –Ant.)

tabmaz (II) Alevi. (*Serik –Ant.)

tabtabı [**taḫtabı, taplağı, taptabı** (II), **taptap** (II)] Takunya. (–Ank.)

[**taḫtabı**] : (–Krş.)

[**taplağı**] : (–Krş.)

[**taptabı** (II)] : (Demirli –Ank.; Cemele –Krş.)

[**taptap** (II)] : (–Mr.)

tabtamak Ham toprağa uzun süre basarak yol açmak. (Niğzevan –Ezm.)

tabukladı Aferin : *Tabukladı bu işi iyi yaptın.* (*Boyabat –Sn.)

tabuklamak [→ **tapıklamak -3**]

tabun Ateşin saklandığı, korunduğu çukur. (–İz.)

tabut Yumurta sandığı. (*Kandıra –Kc.)

tac Tahıl denklerini, çuvallarını damgalamak için çeşitli biçimlerde oyularak yapılmış ağaç araç. (–Vn.)

tacanmak Törenle taç giymek. (*Bornova –İz.)

taç (I) Sin başlarına konulan taş sütunların üst bölümü. (*Düzce –Bo.)

taç (II) Fes, takke. (Ovasaray *Mecitözü –Çr.)

taççını çıkarmak Altını üstüne getirmek, darmadağın etmek. (*Sivrihisar –Es.)

taçlandırmak Ağaç gövdelerinin metreye kadar olan bölümlerini budayarak biçim vermek. (*Bor –Ng.)

taçorta Kadınların giyindikleri gümüş tepelik. (*Kemah –Ezc.)

tada Ağabey : *Tadam geliyor.* (*Karamürsel –Kc.; Dombay –Ed.)

tadak Tatlı : *Çoktandır eve tadak girmedi.* (–Isp.)

tadak madak gelmek Paylaşılan yemek az düşmek : *Ne olacak bir sahan yemek, herkese tadak madak geldi.* (–Ed.)

tadanmak Tad almak, hoşlanmak. (–El.; Çombak –Mr.; –Tk.)

tadı Mısır ekmeği. (Harput –El.)

tadım Abla. (Turpçular *İpsala –Ed.)

tafal Öksüz, kimsesiz. (–Bt.)

tafana [**tokana -2**] **1.** [→ **takana**] **2.** Kiler. (–Krş.; Güvenç –Kn.)

[**tokana -2**] : (–Ky.)

3. Tandır odası. (Genezin *Avanos –Nş.; *İncesu –Ky.)

tafil Betik. (*Develi –Ky.)

taflan Karayemiş de denilen, üzüm büyüklüğünde meyvesi olan bir çeşit ağaç. (*Ünye –Or.; Süme *Bulancak, Seyit, Tepeköy, Pira-

ziz –Gr.; Şahmelik *Vakfıkebir –Tr.)

tafran (I) Çok yoksul. (*Antakya –Hat.; Yeniköy *Ceyhan –Ada.)

tafran (II) [→ **tufran**]

tafsız [→ **tapsız -1**]

taft Döşeme. (Erzin *Dörtyol –Hat.)

taftaḫlı galmaḫ Yetim kalmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

taftak [→ **tarak** (I)]

taftallı Tahta perde : *Bizim taftallı yıkıldı.* (–Bo. ve çevresi)

taftamak [→ **toftamak**]

taftaştırmak Düzeltmek : *Biz gidelimde şu evi taftaştırıver.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

taga [→ **tağ** (II) **-2**]

tagadde Sıkışık durum. (–Nğ.)

tagal İşlengi, nakış. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

tagallamak Nakış yapmak. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

tagar 1. [→ **tağar -1**] **2.** [→ **tağar -4**]

tagılmak Asılmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük, *Kadınhanı –Kn.)

tağ (I) Kabak, karpuz, salatalık gibi bitkilerin gövde ve dalları : *Tağı basılırsa hıyar acı olur.* (*Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.)

tağ (II) [**tā** (III) **-1, taa** (II), **taga, tağa -1, taha** (I) **-2, taka** (I) **-4, takça -2, tapha, tar** (VI)] **1.** Raf, sergen. (*Yalova –İst.; –Mr.)
[**taka** (I) **-4**] : (–Isp.; *Merzifon –Ama.; Haydarbeyli –Yz.; –Ada.)
[**takça -2**] : (*Iğdır –Kr.)
[**tapha**] : (Yazılı *Emirdağ –Af.; Kadıçiftliği *Yalova –İst.)
[**tar** (VI)] : (Eğmir *Arapkir –Ml.; *Afşin –Mr.; *Osmaniye –Ada.)
2. Küçük pencere ya da tavan penceresi. (–Ml.; *Afşin, Şekeroba –Mr.)
[**tā** (III) **-1**] : (–Gaz.)
[**taa** (II)] : (–Gaz.)
[**taga**] : (*Nizip –Gaz.)
[**tağa -1**] : (–Sm.; *Kilis –Gaz.; *Elbistan –Mr.)
[**taha** (I) **-2**] : (–Ada.)

tağa 1. [→ **tağ** (II) **-2**] **2.** [→ **taka** (I) **-1**]

tağaddeye gelmek Çok bunalmak, başı sıkışmak. (–Nğ.)

tağala balık Bir çeşit balık. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tağalaḫ Yuvarlak, sert bir çeşit sakız. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tağan [→ **tahan** (II)]

tağar [**taar** (I) **-1, 3, 4; tagar -1, 2; tahar** (I) **-1, tar** (XII) **-1, 2; tarıf, teğar, teğer** (II)] **1.** Ağzı geniş, büyük toprak küp. (*Ezine –Çkl.; *Tosya –Ks.; *Sungurlu –Çr.; –Sm.; –Ama. ve çevresi; –Krş.; –Kn.)
[**taar** (I) **-3**] : (–Sv.)
[**tagar -1**] : (–Ama.)
[**tar** (XII) **-1**] : (–Krş.)
2. Topraktan yapılmış kavanoz, çömlek. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; Pertek –El.; Köşker –Krş.) **3.** Toprak mangal. (*Karamürsel –Kc.; *Bayburt –Gm.; *Kemaliye –Ezc.; –Vn.; –Mş.)
[**taar** (I) **-1**] : (Marmara *Bandırma –Ba.)
[**tahar** (I) **-1**] : (Hisarcık, Akçakaya, Tavlusun –Ky.)
[**tarıf**] : (–Ur.)
[**teğar**] : (–Bt. ve çevresi)
[**teğer** (II)] : (–Bt.)
4. Oturak. (–Ezm.)
[**taar** (I) **-4**] : (*Çarşamba –Sm.;

–Gr.; –Tr.; –Gm.; –Rz.)
[**tagar -2**] : (–Ama.)
[**tar** (XII) **-2**] : (–Sm.)
5. Ateş küreği. (*Ahlat –Bt.)

tağaz Üzerine salma koymak için ağaca vurulan uçları eğri demir. (Hemşin *Pazar –Rz.)

tağga çorbası Yoğurtlu pirinç çorbası. (*Sandıklı –Af.)

tağın Gene. (Türkistan göçmenleri –İst.)

tağır Su yalağı. (*Havza –Sm.)

tağnışmak İplik, ipek ve tel gibi şeyler karışıp düğümlenmek. (Birgi *Ödemiş, *Tire –İz.)

tağra [→ **tara** (I) **-1**]

tağşıt Eşya : *Başka eve taşınacağız emme tağşıtlarımız da pek çok.* (Bayat ve bazı köyleri *Emirdağ –Af.)

tağun Çitlembik. (*Kemaliye –Ezc.; Harput –El.)

taḫ (I) Bozulmuş, çürümüş üzüm : *Bu yıl tiyeklerde taḫ çok.* (*Kilis, *Nizip –Gaz.)

tah (II) [→ **te** (I) **-1**]

taha (I) **1.** [→ **taka** (I) **-1**] **2.** [→ **tağ** (II) **-2**] **3.** Küçük yemek sahanı. (Misis –Ada.)

taha (II) [→ **te** (I) **-1**]

tahaç [→ **tokuç**]

tahaçlamak Giysileri yıkarken tahta tokaçla dövmek. (–Ezc.)

taḫadak Birdenbire (fırlama için). (*Afşin –Mr.)

taḫak Dokumaları tokmakla düzgün duruma getirme. (–Gaz.)

tahaklı [**tahalı**] Yıkanıp kolası gitmemiş bez. (–İz.; –Ezc.; *Koyulhisar –Sv.; –Yz.)
[**tahalı**] : (*Bünyan –Ky.)

tahal Arpa, buğday, yulaf vb. ürünler, tahıl. (*Keçiborlu, *Yalvaç, *Atabey, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Kozağaç *Tefenni–Brd.; Ekse *Çal, Narlıdere, Kızılcahöyük –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bornova, *Bayındır, *Urla, *Ödemiş ve köyleri –İz.; *Akhisar –Mn. ve çevresi; *Ilgaz –Çkr.; Bolayır, *Gelibolu –Çkl.; *Mudanya ve çevresi –Brs.; Gümüşköyü *Tavşanlı, –Kü.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Büyükdere *Taşköprü, –Ks.; *Boyabat –Sn.; *Beypazarı –Ank.; *Develi –Ky.; *Bor –Nğ.; Mansurlu *Feke, *Kozan –Ada.; Kınık *Fethiye, *Bodrum ve çevresi, *Milâs, Orhaniye *Marmaris –Mğ.)

tahalak Dikiş ipliği makarası. (–Gaz.)

tahalı [→ **tahaklı**]

tahan (I) Düzen : *Bu adamın tahanı yolundadır.* (–Sv.)

tahan (II) [**tağan**] Saplı yağ tavası. (*Devrek –Zn.)
[**tağan**] : (–Mğ.)

tahan (III) [→ **tapan** (I)]

tahana [→ **takana**]

taḫañaḫ Biriyle Para ya da mal ilişkisi : *Var mı benimlen bir taḫañan?* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tahannebi Uzun, sarı, küçük çekirdekli, tatlı bir çeşit üzüm. (–Ml.; –Gaz.)

tahar (I) **1.** [→ **tağar -3**] **2.** İçinde küllü su yapılan kap. (–Sm.) **3.** Suyollarında avgın ile su künklerinin birleştiği yere konulan küp. (Ovasaray –Çr.) **4.** Küçük küp : *İki tahar turşu kurmuş.* (*Boyabat –Sn.; –Kıbrıs) **5.** Kireç kuyusu. (–Ank.) **6.** Ateş küpü. (–Ky.)

tahar (II) Su kaynağı. (Çandarlı *Bergama –İz.)

tahar (III) Nasıl, ne biçim? *Bu ne tahar adamdır?* (*Varto –Mş.)

tahara Alay, aşağılama. (*Çal –Dz.)

taharma Un, yoğurt ve sütten yapılan bir çeşit çorba. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

tahatuha **1.** Tahta faraş. (Eskiyapar –Çr.) **2.** Şeker kırmaya yarayan ağaç araç. (*Hasankale –Ezm.)

taḫaze [→ **teheze**]

tahaze etmek İşkence etmek. (Söğüt –Dz.)

tah bekmez [→ **tah pekmezi**]

tahça [→ **taka** (I) **-1**]

taḫda Kırk, elli evleklik üzüm bağı. (*Erciş –Vn.)

tahdadelen [→ **taktakı** (I)]

taḫdapabıç [→ **tahtapabuç**]

tahdetmek Yüreğine işlemek. (–Gaz.)

tahdibink Oda içerisinde ufak tefek eşya koymaya yarayan, bir metre yüksekliğinde küçük dolap gibi yer. (Gündüzbey –Ml.)

taḫdik (I) **1.** [→ **tahtaboş -1**] **2.** Basamak. (*Ağın –El.)

tahdik (II) Yemeği yapılan, kırmızı renkli bir çeşit ot. (–Sm.; –Ml.)

tahhe [→ **takka** (II) **-1**]

taḫı [→ **tahta** (III)]

tahıl (I) Taş havanla dövülmüş buğdaydan yapılan bir çeşit pilav. (Bükdeğirmeni, Civanyaylağı*Mersin –İç.)

tahıl (II) Öz, nitelik : *Bizim buğdayın tahılı iyi çıkmadı.* (–Isp.)

tahıl (III) Evde düğün olacağını belirtmek amacıyla bir ay önceden asılan bayrak : *Mehmet Efendinin düğünü var, tahıl çıkmış.* (Kadıköy *Sarayköy –Dz.)

tahıldak Büyümemiş incir meyvesi : *Bu sene incirlerde tahıldak bile yok.* (–Mr.)

tahıl okkası Tahıl ölçeğinin dörtte biri olan tas. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

taḫım (I) Tarla, bahçe ya da bağ sınırı. (–Çkr.; –Gaz.; –Mr.; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri – Hat.; –Ada.)

taḫım (II) Takım. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

taḫım (III) [→ **takıntı** (II)]

taḫik Namaz kılarken giyilen takke, bere. (*Kemaliye –Ezc.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)

taḫla Takla : *Ayağı gaydığı gibi taḫla atarak yuvarlandı.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

tahlacıl Havada takla atan güvercin : *İki tane tahlacılım var, kimseye vermem.* (Bahçeli *Bor –Ng.)

tahlik Evlerde lamba konulan yer, sergen. (*Arapkir –Ml.)

tahma [→ **tahrana**]

taḫmak Tokmak. (Zarşat –Kr.)

tahmaz (I) Paslı, iyi kesmeyen nesne (bıçak,keser vb. için) : *Keser diye elime bir tahmaz verdin bu iş mi yapar?* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Üzümlü *Fethiye –Mğ.)

tahmaz (II) Kaba, aptal, beceriksiz (kimse) : *Bu tahmaz adam da göya iş yapacak.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Üçem *Balâ –Ank.)

tahme Cirit oyununda savunma için kullanılan sopa. (–Krş.)

tahnal Yabanıl taflan ağacı, karayemiş. (Aliköy *Çaycuma, Yakademirciler –Zn.; *Çarşamba –Sm.; Şıhlar * Ulubey – Or. ; Bağlıca, Akarsu *Ardanuç –Ar.)

tahnaşmaḫ Kavgaya yol açmak, sataşmak : *Git şuradan bana tahnaşma!* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tahnaz 1. Tembel. (–Ada.) **2.** Çok konuşmayan. (–Ada.)

tahne (I) [**tahni**] Issız. (–Nğ.)

[**tahni**] : (Hasanoğlan –Ank.)

tahne (II) Tahin. (–Gaz.)

tahni [→ **tahne** (I)]

tahōt Emekli (kimse). (–Gaz.)

tah pekmezi [**tah bekmez**] Salkımında çürümüş üzümden yapılan ekşimsi pekmez : *Tah pekmezi şerbeti güzel olur.* (–Gaz.)

[**tah bekmez**] : (*Nizip –Gaz.)

tahpuz Koyunların su içtikleri ağaç kova. (*Marmaris –Mğ.)

tahra 1. Ağaç budamaya, kesmeye, odun kırmaya yarayan, satırdan biraz büyük, demir saplı araç. (*Bolvadin –Af.; Çandır *Sütçüler, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Salda *Yeşilova, Başpınar *Tefenni, Çamköy *Gölhisar, –Brd.; Bekilli, Yukarı Seyit *Çal, *Sarayköy, Eziler *Buldan –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Bornova, Seferhisar *Bergama, *Menemen, Kesre –İz.; Gelenbe *Kula, *Alaşehir –Mn.; Ataköy, Yeniköy, –Ba.; *İnegöl ve köyleri –Brs.; Akçalan *Gediz, –Kü.; Tuzaklı *Söğüt –Bil.; Yaka, Halilbağı *Sivrihisar, *Bozan –Es.; Yakacık –İst.; *Safranbolu –Zn.; *Tosya –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Mecitözü –Çr.; –Sn.; –Sm.; –Or.; –Tr. ve ilçeleri; –Gm.; Adacami – Rz. ; Mollaveyis – Ar. ; * Nizip –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Kulaksız *Keskin, Çanıllı *Ayaş,*Kalecik –Ank.; –Krş.; *Akşehir, Fariske *Ermenek –Kn.; –Ada.;*Mut ve köyleri, –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.; İlyas *Hayrabolu, Dolu *Malkara –Tk.; Lefkoşe –Kıbrıs) **2.** Orak. (*Safranbolu –Zn.; Zeytin –Ama.; *Marmaris –Mğ.) **3.** Et kıymaya yarayan demir araç. (*Afşin ve köyleri –Mr.; –Ank.; *Beyşehir –Kn.) **4.** Kemik vb. şeyler kırmaya yarayan demir araç. (Sille –Kn.)

tahrana [**tahma**] Dövülmüş buğdayla süzülmüş yoğurdun karıştırılıp kurutulmasından yapılan yemeklik, tarhana. (Karahoca * Haymana –Ank.)

[**tahma**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

tahşut (I) [**tahşuvat**] Ürün. (Tavara *Reşadiye –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**tahşuvat**] : (Kınık *Suşehri –Sv.)

tahşut (II) Dilim dilim kurutulmuş elma ya da armut. (*Ereğli, *Safranbolu –Zn.; –Çr.)

tahşuvat [→ **tahşut** (I)]

taḫt Avluda Kurulan ve evlerin ikinci katından geçilen tahta balkon, çardak : *Dün akşam taḫtta yattım yine.* (–Gaz.; *Antakya –Hat.)

tahta (I) **1.** Tarla ya da bostanlarda ayrılmış toprak parçaları, evlek : *İki tahta biber, bir tahta patlıcan diktik.* (Bereketli *Tavas –Dz.; *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Lâpseki, *Gelibolu, Fili *Biga –Çkl.; *İskilip –Çr.; –Ama.; –Tr.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; –Ezc.; –Nğ.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Dört yanı dar ve yüksek yolla çevrilmiş tarla. (Harmanlı *Ardanuç –Ar.; Sille –Kn.)

tahta (II) Tarla ya da bostanların su yollarını genişletmeye yarayan ve

iki kişinin birlikte kullandığı bir çeşit kürek. (–Ky.)

tahta (III) [**tahı**] Kez: *Borcumu bir tahtada ödedim.* (*Bor –Nğ.) [**tahı**]: (İznabol *Ermenek –Kn.)

tahta (IV) Aptal, ahmak: *Siyaha beyaz demek için tahta olmak lazım.* (*Mudanya –Brs.)

tahta (V) **1.** Kumaşlardaki kalın, yol yol çizgiler: *Bir tahtası al, bir tahtası beyaz.* (*Bor –Nğ.) **2.** El tezgâhında dokunan kilim, çarşaf vb. şeylerin tek kanadı: *Çarşafın bir tahtası eksildi.* (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

tahtababucu [→ **tahtapabuç**]

tahtabalığı Kalkanbalığı. (–Sm.)

tahtabaş (I) [→ **tahtalı** (I) **-1**]

tahtabaş (II) İnce, zayıf yüzlü (kimse için). (*Çarşamba –Sm.)

tahtabaş (III) [→ **tahtaboş -1**]

tahtabaşı [**tahtaboş -3**] Sergen, raf. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Aziziye, Çerçin –Brd.; Çöplü *Çivril –Dz.; *Bulancak, *Tirebolu –Gr.; *Ağın –El.; –Mğ.)

[**tahtaboş -3**]: (*Tirebolu –Gr.)

taḫtabı [→ **tabtabı**]

tahtaboş [**tahdik** (I) **-1, tahtabaş** (III), **tahtalı** (I) **-2, taḫtapoş**] **1.** Balkon. (*Alayunt –Kü.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Çarşamba –Sm.; *Bor –Nğ.)

[**tahdik** (I) **-1**]: (*Ağın –El.)

[**tahtabaş** (III)]: (–Rz. ve köyleri)

[**tahtalı** (I) **-2**]: (*Bor –Nğ.)

[**taḫtapoş**]: (*Antakya–Hat.;–Krş.)

2. Küçük salon. (Sille –Kn.) **3.** [→ **tahtabaşı**] **4.** [→ **tahtalı** (I) **-1**]

tahtadelen [→ **taktakı** (I)]

tahtakellesi [→ **taktakı** (I)]

tahtakı [→ **taktakı** (I)]

tahta kıyımı Yeni kıyılmış, işlenmemiş tütün. (Çeltikçi *İnegöl –Brs.)

tahtakurt Burunda ve boğazda yangı yapan bir çeşit hayvan hastalığı. (–Ant.)

tahtalağan [→ **taktakı** (I)]

tahtalı (I) [**tahtabaş** (I), **tahtaboş -4, tahtamac, tahtambaç, tahtanbeç, tahtanbet, tahtembeç, tahtenbeç, tahtik**] **1.** Üstüne şilte serilerek yatmaya ya da oturmaya yarayan bir çeşit tahta karyola, kerevet. (*Şarkışla ve çevresi, Karaözü *Gemerek –Sv.; –Nğ.)

[**tahtabaş** (I)]: (*Safranbolu –Zn.; Akop *Keskin –Ank.)

[**tahtaboş -4**]: (*İskilip –Çr.)

[**tahtamac**]: (–Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**tahtambaç**]: (*Koyulhisar –Sv.)

[**tahtanbeç**]: (–Sm.)

[**tahtanbet**]: (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**tahtembeç**]: (Figani –Çr.; *Gümüşhacıköy, *Merzifon ve çevresi –Ama.; *Zile –To.)

[**tahtenbeç**]: (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Hersi *Artova, *Zile, –To.)

[**tahtik**]: (*Kemaliye –Ezc.)

2. [→ **tahtaboş -1**]

tahtalı (II) Sofa. (–Isp.; –Brd.)

tahtalı (III) **1.** Yabangüvercini. (–Mn.; *Gelibolu –Çkl.; –Ama.)

2. [→ **taktakı** (I)]

tahtalıçerken [**tahtalıkuş**] Altıgen biçiminde yapılan uçurtma. (*Atabey –Isp.)

[**tahtalıkuş**]: (Bağyaka *Finike, –Ant.; Alkı –Mğ.)

tahtalıkuş [→ **tahtalıçerken**]

tahtalımiskin Kaplumbağa. (*Eğridir –Isp.)

tahtaliya Kayağan taştan yapılmış kara, yazı tahtası. (*Tirebolu –Gr.)

tahtamac [→ **tahtalı** (I) **-1**]

tahtamaç Kanepe minderi. (–Or.)

tahtambaç [→ **tahtalı** (I) **-1**]

tahtanbeç [→ **tahtalı** (I) **-1**]

tahtanbet [→ **tahtalı** (I) **-1**]

tahtapabuç [**tahdapabıç, tahtababucu, taḫtapapuç, tahtapapuş**] Terlik. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Kuşadası –İz.; Fili *Biga –Çkl.; Armutlu –Brs.; –Es.; *Çarşamba –Sm.; –Rz.; *Antakya –Hat.; *Milâs –Mğ.)

[**tahdapabıç**] : (*Erciş –Vn.)

[**tahtababucu**] : (*Demirci –Mn.)

[**taḫtapapuç**] : (*Çal –Dz.)

[**tahtapapuş**] : (–Md.)

taḫtapapuç [→ **tahtapabuç**]

tahtapapuş [→ **tahtapabuç**]

taḫtapoş [→ **tahtaboş -1**]

tahtasakal Gür sakallı. (*Lâpseki–Çkl.)

tahtaşmak Durumunu düzeltmek. (–Or.)

tahtaterlik Arkası olmayan, ökçesiz terlik, mercanterliği: *Ayağıma tahta terlik aldım.* (*Merzifon –Ama.)

tahtayemişi Mısırinciri yemişi. (Emirler *Mersin –İç.)

tahtebeñk [→ **tahtıbenk**]

tahtembeç [→ **tahtalı** (I) **-1**]

tahtenbeç [→ **tahtalı** (I) **-1**]

tahtıbenk [**tahtebeñk**] İçine odun, kömür konulan, üstü düz bir çeşit dolap. (–Ml.)

[**tahtebeñk**] : (–Ml.)

tahtıraman [**taḫtırvan**] Eskiden gelinleri babası evinden alıp götürmeye yarayan atlı araba. (*Bor –Ng.)

[**taḫtırvan**] : (*Antakya ve köyleri –Hat.)

taḫtırvan [→ **tahtıraman**]

tahtik [→ **tahtalı** (I) **-1**]

tahtum Hala. (*Ahlat –Bt.)

tahu Hayır, öyle değil : *Tahu, mene ele demedim ki.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tahuk [**taḫunk, tahünk**] Kızak. (*Ahlat –Bt.)

[**taḫunk**] : (–Bt.)

[**tahünk**] : (–Bt.)

tahum kavut Güvey evinden gelin evine gönderilen çerez. (Gaferiyat *Karaman –Kn.)

tahun Araba tekerleğinin çemberini oluşturan ağaçlar, ispit. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

taḫunk [→ **tahuk**]

tahünk [→ **tahuk**]

taj Taç. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

tak (I) Yay. (–Sv.)

tak (II) **1.** Yan, yön. (*Ermenek ve çevresi –Kn.) **2.** Yarım parça : *Elmanın takı.* (*Ermenek ve çevresi –Kn.; Meydan *Mut –İç.)

taka (I) [**tağa -2, taha** (I) **-1, tahça, takça -1, takka** (IV) **-1, tap** (II) **-2, toka** (II)] **1.** Duvara açılmış kapaksız, küçük dolap. (Kumarlar *Bayramiç –Çkl.; *Cide –Ks.; –Çkr.; *Sungurlu –Çr.; –Ezm.; –El.; –Ml. ilçe ve köyleri; *Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri, *Antakya –Hat.; Dişli *Sorgun, *Boğazlıyan, Kesrik *Çayıralan –Yz.; Emirler *Balâ –Ank.; –Krş.; *Mucur, Genezin *Avanos –Nş.; *Develi, *Erkilet, İncesu, Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky. ve çevre köyleri; *Bor –Ng. ve köyleri; *Ereğli –Kn.; *Osmaniye –Ada.; *Marmaris –Mğ.)

[**tağa -2**] : (*Bahçe –Ada.)

[**taha** (I) **-1**]: (Sarunbey –Çr.; –Sv.; Kızılhoca *Yerköy –Yz.; Bezirhane *Balâ, *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; Tavlusun, *Develi –Ky.; *Avanos –Nş.; –Nğ.; –Ada.)
[**tahça**] : (*Iğdır –Kr.)
[**toka** (II)] : (*Kandıra –Kc.; Köprüköy *Keskin –Ank.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; Akviran –Kn.)
2. Eski evlerde tavana yakın açılan küçük pencere. (Kızılcabölük –Dz.; –Brs.; *Geyve –Kc.; –Ks.; Ildızım –Çkr.; *Boyabat –Sn.; *Merzifon –Ama.; –Ezc.; –El.; –Ml.; –Ur.; Küçük Çaylı *Dörtyol –Hat.; –Sv.; –Ank.; *Kaman –Krş.; *Ereğli –Kn.; –Ada. ve bazı köyleri; *Tarsus, Emirler *Mersin, Yanpar –İç.)
[**takça -1**] : (–Nğ.)
[**takka** (IV) **-1**] : (Uzuncaburç *Silifke –İç.)
[**tap** (II) **-2**] : (*Devrek, *Çaycuma –Zn.)
3. Kapı. (–Ada.) **4.** [→ **tağ** (II) **-1**] **5.** Ahırdaki yemlik. (Balçova –İz.; –İst.) **6.** Folluk. (–Çr.) **7.** Yüklük : *Yatakları takaya koydum.* (*Ürgüp –Nş.)

taka (II) **1.** Motorlu küçük kayık. (–İst.; –Sn.; –Sm.; –Tr.) **2.** Büyük motorların arkasına bağlanan kurtarma sandalı. (*Mudanya –Brs.; Kaleyaka *Perşembe –Or.) **3.** Bir çeşit sandal. (*Bornova –İz.; –Kc.; –Rz.)

taka (III) [**tıraka** (I)] Kuzu ya da koyun başlıklarına dikilen küçük çıngırak. (Sarıidris *Şarkikaraağaç, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; *Serik –Ant.)
[**tıraka** (I)] : (Fili *Biga –Çkl.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

taka (IV) **1.** Sırma telle işlenmiş kadife ya da kalın ipekli eski gelin giysisi. (Balçova –İz.; *Emet –Kü.) **2.** Başlık ya da terliklere dikilen altın. (*Bornova –İz.)

taka (V) Zayıf, güçsüz (keçi koyun vb. hayvanlar) : *Aldığım öküz taka çıktı.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

takacak Su testilerini omuzda taşımaya yarayan yünden yapılmış kalın ip. (–Es.)

takaç (I) [→ **tokuç** (I) **-1**]

takaç (II) [**takıç** (I), **takış** (II), **takkıç** (I)] İleri çıkık (alın için). (–Sm.)
[**takıç** (I)] : (Yoğunpelit *Beypazarı –Ank.)
[**takış** (II)] : (–Çkr.)
[**takkıç** (I)] : (–Ezm.)

takaç (III) [→ **taktakı** (I)]

takaçlamak Ham meyveleri sırıkla düşürmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

takadan taklamak Pencereden atlamak. (*İnegöl –Brs.)

takadon Kına gecesinde kızların giydiği sırmalı giysi. (*Soma –Mn.)

takagan [→ **taktakı** (I)]

takağ Nal: *Hayvanı takağlattım.*(*Bornova –İz.)

takaklı Patiska. (Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.)

takala [→ **tokalak** (I)]

takalak (I) Bütün olarak fırında kurutulan armut. (*Düzce –Bo.)

takalak (II) Yuvarlak bulgur köftesi. (*Afşin –Mr.)

takalak (III) Küçük kutu. (Kızılcabölük –Dz.)

takalak (IV) [→ **takas**]

takalak (V) [→ **toka** (IV)]

takalak (VI) Küçük odun parçaları. (Eskihisar *Elmalı –Ant.)
takalak (VII) Domates. (Buharı, Balaman *Fatsa –Or.)
takalak (VIII) **1.** Eğlendirici, hoş vakit geçirten söyleşiler. (* Perşembe –Or.; –Gr.) **2.** Kahkaha. (–Ama.)
takalak (IX) Sert, kuru toprak parçası. (Danışman *Fatsa –Or.)
takalak (X) Keçeden yapılan çoban abası başlığı. (–Kü.)
takalaşmak Dereden tepeden konuşup dertleşmek. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
takallet (I) Baştan savma yapılan (iş). (*Sungurlu –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)
takallet (II) Köy işlerine ayrılan, harcanan para : *Çıkan mahsul derde takallete yetmedi.* (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
takan (I) Bir şeyi sağlayacak ya da önleyecek yol, önlem. (–Kü.)
takan (II) Kilitsiz dolap. (–Ky.)
takana [**tafana -1, tahana, tavana, tokana -1, tokanak, tokhana, tokhane**] Mutfak. (–Ank.; Kelgin–Ky.)
[**tafana -1**] : (*Mucur –Krş.; *Ereğli –Kn.)
[**tahana**] : (–Ky.; –Kn.)
[**tavana**] : (–Nğ.)
[**tokana -1**] : (–Ky.)
[**tokanak**] : (–Ky.)
[**tokhana**] : (–Ky.)
[**tokhane**] : (–Ky.)
takanak (I) **1.** [→ **takıntı** (I)] **2.** İlişki. (–Es.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Çkr.; *Merzifon –Ama.; –Nğ.)
takanak (II) Yamru yumru. (–Zn.)
takas [**takalak** (IV)] Topal ya da hasta olduğundan sürüye uyamayarak arkada kalan koyun, keçi vb. hayvanlar. (*Mut, *Silifke –İç.)
[**takalak** (IV)] : (Kumarlar *Bayramiç –Çkl.)
takas tukas geçinmek Geçim sıkıntısı çekmek, zar zor geçinmek. (*Alucra –Gr.)
takat Tahtadan yapılmış parmaklık biçiminde kapı. (Şerefler *Köyceğiz –Mğ.)
takatuka (I) [**taktuka** (II) **-2, 5**] **1.** Tahta havan, döveç. (*Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; –Sm.; Gündoğdu, Gare *Ardeşen –Rz.; –Ant.; –Ed.)
[**taktuka** (II) **-2**] : (–Ant.)
2. Şeker kırmaya yarayan bir çeşit ağaç havan. (–Ezm.; –Ezc.) **3.** Kül tablası. (*İznik –Brs.; Tepecik *Emet –Kü.; –Ama.; *Korkuteli –Ant.)
[**taktuka** (II) **-5**] : (Hatip –Kn.; Tuğla *Korkuteli –Ant.)
4. Çöp kutusu. (–Mn. ve çevresi; –Ba.; Rumeli göçmenleri –Tr.)
takatuka (II) [**takılcak** (II), **takla, taktuka** (III)] Karga, tilki, tavşan vb. hayvanların tarlaya girmemesi için direk üstüne yapılmış, su ile dönen ve bir yere vurarak ses çıkaran araç, fırıldak. (Çandır –Gr.; Bağlıca, Çakıllar *Ardanuç –Ar.)
[**takılcak** (II)] : (Şıhlar *Ulubey –Or.)
[**takla**] : (Fili *Biga –Çkl.)
[**taktuka** (III)] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
takatuka (III) Köy odalarında kullanılan, küçük, tahta iskemle. (Ayvalı *Tavşanlı –Kü.)
takatuka (IV) Eskimiş, yıpranmış, kullanılamayacak duruma gelmiş eşya. (–Brd.)

takatuka (V) Çoban çakmağı. (*Ağın –El.)

takatuka (VI) Alacak verecek : *Takatukamız kalmadı.* (–Nğ.)

takav Nalbant. (*Bornova –İz.)

takaz **1.** Ağaç çengel. (–Kn.) **2.** Kayıklardaki eğri ağaç : *Kayığın takazları eskidi.* (–İst.; *Perşembe –Or.)

takaza **1.** İnce anlamlı, alaylı söz. (Bekilli *Çal –Dz.; *Çarşamba –Sm.; Sarayözü *Ezine –Çkl.) **2.** Atışma, çekişme : *Bırakın takazayı da güzel güzel gülüp eğlenin.* (*Mudanya –Brs.; *Bor –Nğ.) **3.** Gösteriş. (*İskilip –Çr.) **4.** Sıkıntı, güçlük. (Çandarlı *Bergama –İz.; Fili *Biga –Çkl.; Tokat –Es.; *İzmit –Kc.; –Rz.)

takazalaşmak Bozulmak : *Bizim radyo takazalaştı.* (Yoncalı*Şavşat, Akarsu, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

takça **1.** [→ **taka** (I) **-2**] **2.** [→ **tağ** (II) **-1**]

takda Tahta. (–Gaz.)

takdelen [→ **taktakı** (I)]

tak düzen İşi yolunda ve düzenli olma için : *Allah versin, takı düzeni yerinde.* (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

takfa Hayvan böbreği. (*Seydişehir –Kn.)

takga [→ **takka** (I)]

takı **1.** Geline verilen armağan. (*Ödemiş ve köyleri –İz.; –Mn. ve çevresi; Ömerköy *Susurluk –Ba.; Tokat –Es.; *Kandıra, *İzmit –Kc.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve Çevresi –Sk.; –İst.; *Taşköprü –Ks.; –Ank.) **2.** Güveye verilen armağan. (İhsaniye –Af.; *İzmit –Kc.; *Vezirköprü –Sm.; Şumnu, Bulgaristan) **3.** Düğüne gelenlerin getirdikleri armağan. (*Tire –İz.; Fili *Biga –Çkl.; Akköy *Söğüt –Bil.; Balı *Ereğli –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; Şehli, Piraziz, Çandır –Gr.; –Ank.) **4.** [→ **takıntı** (II)]

takıç (I) [→ **takaç** (II)]

takıç (II) **1.** Şapka. (Kumluca *Finike –Ant.) **2.** Kadınların giydikleri çevresi altın ve gümüşle süslü birçeşit fes. (*Alanya, Ilıca *Manavgat –Ant.)

takı günü Düğün sırasında konukların geline armağanlarını vermek için tören yapılan gün. (İbriktepe *İpsala –Ed.)

takıl (I) **1.** Buğday. (Yenice *Karacabey –Brs.; *Osmancık –Çr.; –Tr.; –Kr.; –Ml.; *Elbistan –Mr.; *Şarkışla –Sv.) **2.** Tahıl ölçeği. (–Tr.; –Sv. ve çevresi)

takıl (II) **1.** Çeyiz. (*Adapazarı –Kc.) **2.** Bohça. (*Adapazarı –Kc.) **3.** Eşya. (*Akhisar –Mn.; Keramet *Orhangazi –Brs.) **4.** İç giysisi. (*Akhisar –Mn.; –Tr.)

takılamak (I) **1.** Yüksek sesle gülmek. (*Mersin ve köyleri –İç.) **2.** Keklik ötmek. (*Mersin ve köyleri –İç.) **3.** Tak tak ses çıkarmak. (–Gaz.)

takılamak (II) Yüz bulmak, şımarmak: *Sen de şiştin, takıladın gayrı.* (*Bor –Nğ.)

takılaşmak Konuşmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

takılatmak Tüfek patlatmak. (Tokat –Es.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; İncirlik –Ada.)

takılcak (I) [→ **takıldak** (I)]

takılcak (II) [→ **takatuka** (II)]

takıldak (I) [**takılcak** (I)] Un değirmenlerinde, tanelerin değirmen taşına düzenli akmasını sağlayan tahta çubuk. (–Brs.; *Mut ve köyleri –İç.; –Kn.)
[**takılcak** (I)] : (–Gr.)

takıldak (II) Mürver ağacından yapılan bir çeşit çocuk tabancası. (–Nğ.)

takıldım vermek Savaşta baskın yapmak, yağma etmek. (Meydan *Mut –İç.)

takıl günü Düğünün başladığı ilk gün. (*Beypazarı –Ank.)

takılmak [**takışmak -1, 2**] **1.** Şaka yapmak, alay ederek eğlenmek. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Bergama –İz.; –Mn.; –Gaz.)
[**takışmak -1**] : (Kırcaklı *Nazilli –Ay.; *Milâs –Mğ.)
2. Arkasından gitmek, peşine düşmek. (*Bozdoğan –Ay.)
[**takışmak -2**] : (–Dz.; *Ödemiş ve köyleri –İz.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Boyalıca *İznik –Brs.; –Ks.; *Lüleburgaz –Krk.)

takıl tukul 1. Şöyle böyle. (–Sm.) **2.** Kaba saba. (Cumalıkızık –Brs.)

takım (I) Sigara ağızlığı. (İğdecik –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Söğüt, Çöplü *Çivril, *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Balçova –İz.; *Alaşehir, –Mn. ve çevresi; Yeniköy, Demirkapı *Susurluk, –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Bulancak, Şehli, –Gr. ve köyleri; –Tr.; Arıl –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Şereflikoçhisar –Ank.; –Nş.; –Nğ.; *Bozkır –Kn.; *Lüleburgaz –Krk.)

takım (II) Arabanın yastık, dingil ve altındaki eğri ağaçların tümü. (–Brs.)

takım (III) Sınır : *Ahmet bizim tarlanın takımını geçerek sürmüş, şikayet edeceğim.* (*Nizip–Gaz.; *Antakya –Hat.)

takımcık Çardak genişliğinde yayılabilen, ak çiçek açan bir çeşit bitki : *Takımcıklar bütün ağacı sardı.* (Hisarcık *Tire –İz.)

takım oluğu Marangozun takımlarını koyduğu tahta oluk. (–İst.)

takıncak [→ **takıntı** (II)]

takıntı (I) [**takanak** (I) **-1**] Alacak, borç. (Söğüt –Dz.; –Mn. ve çevresi; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Tokat –Es.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; –Ama.; *Maçka ve köyleri –Tr.; Akarsu, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Ağın–El.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; –Ed.)
[**takanak** (I) **-1**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Çerçin –Brd.; Çöplü *Çivril –Dz.; Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; –Sm.; *Taşova –Ama.; *Koyulhisar –Sv.; *Bor, –Nğ.)

takıntı (II) [**tahım** (III), **takı -4, takıncak**] Kadınların takındıkları değerli süs eşyası, mücevher. (*Tire –İz.; *Afşin –Mr.; Karakaya *Bünyan –Ky.; –Ed.)
[**tahım** (III)] (–Ml.)
[**takı -4**] : (*Ödemiş ve köyleri, *Bornova –İz.; Balkır *Devrek –Zn.; *Bafra –Sm.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Gürün –Sv.)
[**takıncak**] : (Akçakent *Nizip –Gaz.; –Ank.)

takır (I) [**takur** (II)] Fıtık hastalığı. (Köseceli –Gaz.)

[**takur** (II)] : (–El.)
takır (II) İp ya da yular yapmaya yarayan bir çeşit araç. (Bahattin *Ulubey –Or.)
takır (III) Toprakların yer yer çatlaması, kuruması durumu. (*Bayramiç –Çkl.)
takır (IV) [→ **taktak** (I)]
takırak (I) [→ **taktak** (I)]
takırak (II) Kapı tokmağı. (–Sn.)
takırak (III) Yaylı yük arabası. (*Kavak –Sm.)
takıramak (I) **1.** Kapı çalmak. (–Sn.; –Sm.) **2.** Bir şey takır takır ses çıkarmak. (Danışman *Fatsa –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)
takıramak (II) Çok zayıflamak : *Şu kız gelin olunca takıradı.* (*Milâs –Mğ.)
takırdak (I) [→ **taktak** (I)]
takırdak (II) Eritilen kuyrukyağının arta kalan kızarmış bölümü, kıkırdak. (*Antakya –Hat.)
takırdak (III) [→ **takır takır** (I)]
takırradak Birdenbire düşen bir şeyin çıkardığı ses için : *Çocuk sahanı takırradak attı.* (–Gaz.)
takır takır (I) [**takırdak** (III), **takır tukur -1**] Çok kuru ve sert. (*Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.; *Bor –Nğ.)
[**takırdak** (III)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**takır tukur -1**] : (*Düzce –Bo.)
takır takır (II) Çok soğuk. (*Düzce –Bo.)
takır takır (III) Boş. (*Düzce –Bo.)
takır tukur 1. [→ **takır takır** (I)] **2.** Vurulduğunda sert nesnelerden çıkan ses için. (Vazıldan *Divriği –Sv.)
takış (I) [**tukuş**] Teke. (Vazıldan *Divriği –Sv.)
[**tukuş**] : (*Babaeski –Krk.)
takış (II) [→ **takaç** (II)]
takışık İlgi. (–Nğ.)
takışlamak Zorla dokunmak istemek, kovalamak : *Bu çocuk hayvanları takışlamanın cezasını çekecek.* (Rumeli göçmenleri *İznik –Brs.)
takışmak 1. [→ **takılmak -1**] **2.** [→ **takılmak -2**] **3.** Kavga etmek. (*Mudanya –Brs.; Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; –Tr.; –Rz. ve köyleri; Akarsu *Ardanuç –Ar.; –Nğ.)
takı tulu Kırık dökük (ev eşyası). (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
takitik [→ **taktak** (I)]
takka (I) [**takga**] Tavuk ya da horozibiği. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Bor –Nğ. ve köyleri)
[**takga**] : (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)
takka (II) [**tahhe, takkıç** (II), **tayka -2**] **1.** Terlik. (–Ada.)
[**tahhe**] : (–Ezm.)
2. Kadınların giydiği fes : *Kadının yakışı takkayla gelir.* (Alâaddin *Acıpayam –Dz.; *Yerköy –Yz.)
[**tayka -2**] : (Sorhun *Niksar –To.)
3. Gelinlerin başına giydirilen süslü bir çeşit başlık. (*Beyşehir –Kn.)
[**takkıç** (II)] : (Kumluca *Finike –Ant.)
takka (III) Dakika : *On takka var.* (Hasanoğlan –Ank.)
takka (IV) **1.** [→ **taka** (I) **-2**] **2.** Eşik. (Atlas *Sivrihisar –Es.)
takkadartan Uzun boynuzlu, kabuklu, büyük, kara böcek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
takkalamak Gelin başı süslemek, düzeltmek. (Söğüt –Dz.)
takkalanmak Yuvarlanmak. (–Ank.)

takkalı (I) Uzun gagalı, sarı tüylü bir çeşit kuş. (Bağıllı, *Eğridir –Isp.; Bademağacı *Alanya –Ant.)

takkalı (II) Tepeli, tümsekli : *Takkalı dağ; gül takkalı horoz.* (*Bor –Nğ.)

takkalı yağmur Sürekli ve kuvvetli yağan yağmur. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

takkıç (I) [→ **takaç** (II)]

takkıç (II) [→ **takka** (II) **-3**]

takkoz Tuğla. (Karahoca *Mustafakemalpaşa –Brs.)

takla [→ **takatuka** (II)]

taklacı Havada takla atarak uçan güvercin. (*Ödemiş, *Tire –İz.; *Kandıra –Kc.; *Bor –Nğ.)

taklak (I) Dişisi kaybolmuş ya da yumurtaya yatmış erkek keklik. (Üçkuyu *Çal –Dz.; *Ermenek –Kn.; Meydan *Mut –İç.)

taklak (II) Araba geçe geçe çamuru kurumuş yol. (Sarıyer *Mihalıççık, Tokat –Es.)

taklak (III) [**taklaka**] Tokat. (*Tarsus ve köyleri –İç.)
[**taklaka**] : (*Ereğli –Kn.)

taklaka [→ **taklak** (III)]

taklamak İkiye bölmek. (*Karaman, *Ereğli, *Ermenek –Kn.; Şıhlı, *Pozantı, *Karaisalı –Ada.)

taklaşmak Sataşmak, dalaşmak. (–Af.; *Düzce –Bo.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Tr.; –Nğ.)

taklaştırmak İki kişiyi birbirine düşürmek. (*Düzce –Bo.)

taklavık Çocukların kamış ya da mürver dalı içersine kıtık sokup çöple iterek oynadıkları bir çeşit oyun. (Mastat *Karaman –Kn.)

takmak (I) [→ **tıkmaklamak -1**]

takmak (II) Makara. (–Kü. ve köyleri)

takmakbaş Bir çeşit büyük mercan-balığı. (*Marmaris –Mğ.)

takman (I) **1.** Bahçe ya da tarlalarda çeşitli bitkiler ekmek için ayrılan toprak parçaları, evlek. (Kargı, *Tosya –Ks.) **2.** Küçük bahçe. (*Tosya –Ks.)

takman (II) Kayaların delikli yanı. (Haydarbeyli –Yz.)

takoz (I) Dilimlenmiş torik balığı parçaları. (–İst.)

takoz (II) Kalın ağaç başları. (–Ks.)

takran Çok kurumuş. (Belenkeşli –İç.)

taksulamak Köpeği saldırmaya kışkırtmak. (–Tr. ve köyleri)

takta gecesi Gerdekten iki gün önceki gece. (–Sm.)

taktak (I) [**takır** (IV), **takırak** (I), **takırdak** (I), **takitik, taktaka, taktuka** (I), **takur** (III), **tıhırdak, tık, tıkırdak** (I), **tıktık** (I), **tıktıkı** (I)] Takunya. (Müslimsölöz, Mamıca *Orhangazi –Brs.; –Mr.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu, *Vize –Tk.)
[**takır** (IV)] : (*Divriği –Sv.)
[**takırak** (I)] : (*Çarşamba –Sm.)
[**takırdak** (I)] : (–Kü.)
[**takitik**] : (–Kr.)
[**taktaka**] : (Gülveren *Bünyan –Ky.)
[**taktuka** (I)] : (–Es.; Tacın *Bünyan –Ky.)
[**takur** (III)] : (–Çkl.)
[**tıhırdak**] : (Eskiyapar *Alaca –Çr.)
[**tık**] : (–Sv.)
[**tıkırdak** (I)] : (–İst.; –Çr.; *Merzifon –Ama.)
[**tıktık** (I)]: (*Osmancık –Çr.; –Sm.; *Alucra –Gr.; –Ezm.; –Sv.; –Nğ.; *Kozan –Ada.)

[**tıktıkı** (I)] : (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)

taktak (II) Zararlı hayvanların tarlaya girmesini önleyen tokmaklı fırıldak. (*İnebolu –Ks.)

taktak (III) Küçük, bakır bakraç. (Banus *Eğridir –Isp.)

taktak (IV) [→ **tokuç** (I) **-1**]

taktak (V) Ayakkabı çekici : *Taktak ile çivileri ez.* (*Mudanya –Brs.)

taktak (VI) Kapı tokmağı. (*Ünye –Or.)

taktaka [→ **taktak** (I)]

taktakacan [→ **taktakı** (I)]

taktaka yapmak Araştırmak, soruşturmak : *İşini görmek için taktaka yapayım.* (Çeltikçi *Gediz –Kü.)

taktakcı Marangoz. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

taktakı (I) [**tahdadelen, tahtadelen, tahtakellesi, tahtakı, tahtalağan, tahtalı** (III) **-2, takaç** (III), **takagan, takdelen, taktakacan, taktiliğen, tıksıkıcan, tıktıca, tıktıkdeleğen, toktokucan**] Ağaçkakan. (Ayvalı *Sivrihisar –Es.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Nizip –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Ürgüp –Nş.)

[**tahdadelen**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**tahtadelen**] : (–Brd.; *Üsküdar –İst.; *Şebinkarahisar –Gr.; Kızılhisar –Gaz.; Ağrakos *Suşehri, *Koyulhisar –Sv.)

[**tahtakellesi**] : (–Kıbrıs)

[**tahtakı**] : (Suboğazı –Gaz.)

[**tahtalağan**] : (*Zile –To.)

[**tahtalı** (III) **-2**] : (*Kilis –Gaz.; –Mr.; Gâvurdağı Yörükleri *Osmaniye –Ada.)

[**takaç** (III)] : (*Daday ve çevresi –Ks.; Meydan *Ünye –Or.)

[**takagan**] : (Karadere*Görele –Gr.)

[**takdelen**] : (İğdecik –Isp.; Kavak *Yeşilova, Başpınar*Tefenni–Brd.; Yazırlı *Nazilli–Ay.; Ilıksu–Ama.; Lohan –Gaz.; Kırıklı *Karaisalı, İncirgediği –Ada.; Buluklu *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.; –Ant.; *Bodrum, Şeref *Yatağan –Mğ.)

[**taktakacan**] : (Çandır –Gr.)

[**taktiliğen**] : (Dereçine *Bolvadin –Af.)

[**tıksıkıcan**] : (*Lâdik –Sm.)

[**tıktıca**] : (Terzili *Bafra –Sm.)

[**tıktıkdeleğen**] : (Ziğere –Ama.)

[**toktokucan**] : (Çakıralan *Havza –Sm.)

taktakı (II) [**takra**] Çok zayıf (kimse). (*İzmik –Brs.)

[**takra**] : (–Ur.)

taktakılamak Oranlamak, kestirmek. (Çomaklı *Biga –Çkl.)

taktaki [**taktuka** (IV)] Keçeden yapılmış külah. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**taktuka** (IV)] : (*Beypazarı–Ank.)

taktakkolu Jandarma. (*Alaşehir –Mn.)

taktaku Sürahi. (Kepen *Söğüt –Bil.)

tak talaş (I) Çarçabuk, yalan yanlış. (Sarıoba *Polatlı –Ank.)

tak talaş (II) [**tak tülüm**] **1.** Çerçöp : *Küfeye tak talaş doldurduk gübreliğe yolladık.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

2. Ufak tefek eşya ya da çeşitli yiyecek : *Bu sandık tak talaş koymaya elverişli.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

[**tak tülüm**]: (Barla *Eğridir –Isp.)

taktamak Durmak : *Bir adım daha atma orada takta.* (*Kemaliye–Ezc.)

taktaraş etmek Altüst etmek, her yanı araştırmak. (–Ba.)

taktıl Yazlık çardak. (Karatepeli –Ada.)
taktiliğen [→ **taktakı** (I)]
taktuka (I) [→ **taktak** (I)]
taktuka (II) **1.** Oklava. (–Ks.) **2.** [→ **takatuka** (I) **-1**] **3.** Küçük tahta kutu. (–Nğ.) **4.** Tahta tabak. (–Kn.) **5.** [→ **takatuka** (I) **-3**] **6.** Dört ayaklı küçük masa. (*Kula –Mn.; Ortaköy –Nğ.; Akçaşehir *Karaman –Kn.) **7.** Tahta ayakkabılık. (*Bor –Nğ.)
taktuka (III) [→ **takatuka** (II)]
taktuka (IV) [→ **taktaki**]
taktuka (V) El tezgâhlarında tefeye takılan ve mekiği atmaya yarayan tahta : *Tezgâhın taktukası kırılmış.* (Bekilli *Çal –Dz.)
tak tülüm [→ **tak talaş** (II) **-2**]
takul Yuvarlak. (*Perşembe ve köyleri –Or.)
takulen Güzel, hafif kokulu bir çiçek. (Kuran –Mğ.)
takur (I) Bir kolu sakat (kimse). (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
takur (II) [→ **takır** (I)]
takur (III) [→ **taktak** (I)]
takur (IV) Alayın üçte biri, bin kişilik asker topluluğu. (–Md.)
takurcun Başaklar içe doğru konularak yapılan tahıl yığını. (*Kurşunlu –Çkr.)
takurdak (I) [→ **tongura**]
takurdak (II) Kabak oyularak yapılan bir çeşit oyuncak. (*Kurşunlu –Çkr.)
takuşmak Kafa kafaya vuruşmak. (*Kurşunlu –Çkr.)
tal (I) **1.** Ardıç. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **2.** Söğüt. (Türkistan göçmenleri –İst.)
tal (II) Çıplak. (*Bornova –İz.)
tal (III) Az kılçıklı bir çeşit tatlı su balığı. (*Yusufeli –Ar.)
tal (IV) [**telme**] Yeni doğurmuş memelilerin ilk sütü, ağız. (–Rz.; Mollaveyis –Ar.)
[**telme**] : (–Sv.)
tala (I) [**talla**] **1.** Tarla. (Genek *Yatağan –Mğ.)
[**talla**] : (*Akçakoca –Bo.; İğdeli *Gemerek –Sv.; –Nğ.)
2. Ormanların ortasındaki boş, ağaçsız yerler. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **3.** Dağ sırtlarındaki basamaklar. (*Tuzluca –Kr.)
tala (II) Ufak dalgacıklar. (–Zn.)
tala (III) Bulut parçaları. (göçmenler *Iğdır –Kr.)
tala (IV) Kırkılmış koyun, keçi. (*Güdül, *Ayaş –Ank.)
tala (V) Dalgıç. (–Ed.)
tala (VI) Kumar oynayanlardan alınan kağıt yıpranma parası. (*Şarkışla ve çevresi –Sv.)
talab Çiftleşmek isteyen dişi at ya da eşek. (*Antakya ve çevresi –Hat.)
talaba gelmek İneğin çiftleşme zamanı gelmek : *İnek talaba geldi.* (–Tr. ve çevresı)
talaf Atlarda görülen arpalama hastalığı. (Eski Akviran *Emirdağ –Af.; Değişören *Seyitgazi –Es.)
talagan Kara yapağıdan dokunan bir çeşit kepenek. (Selanik göçmenleri *Menemen –İz.; Gevge göçmenleri *Kumbağ –Tk.)
talağaurūv Şarbon hastalığı. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
talaha [→ **talaka -1**]

talak (I) Bal gümeci. (*Çarşamba –Sm.; Sülla –Ar.)

talak (II) Aşık kemiğinin yan yüzü. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

talak (III) İyi sürülmeyen tarla. (Saylan *Ünye –Or.)

talak (IV) Düzensiz, karışık. (*Ünye –Or.)

talaka [**talaha, talıka** (I), **taliga, talika** (I)] **1.** Çeşitli biçimlerde at arabası. (Tokat –Es.; *Gerede –Bo.; Saray, *Kurşunlu –Çkr.; *Mecitözü, *İskilip, –Çr.; Göynücek, –Ama.; *Yerköy, Külekçi *Çayıralan, –Yz.; *Keskin, *Haymana –Ank.; –Krş.; Seydin *Avanos, –Nş.; *Bünyan –Ky.; Yeniköy *Ereğli, *Beyşehir –Kn.)
[**talaha**] **:** (*İskilip –Çr.)
[**talıka** (I)] **:** (–Tr.)
[**taliga**] **:** (Yeniköy –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; Gökçesu, Yarhisar –Bil.; *Gölcük –Kc.; Kavakdere –Mğ.; Ceylân, *Lüleburgaz –Krk.)
[**talika** (I)] **:** (*Bergama, *Bornova –İz.; Derince *İzmit –Kc.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Çarşamba –Sm.; –Tr. ve çevresi; –Krk.)
2. Küçük, terkerlekli, çocuk oyuncağı. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)

talamak (I) Kaplamak, bürümek : *Evin içini karınca taladı.* (*Nizip, –Gaz.; *Antakya ve köyleri –Hat.; –Sv.; *Ereğli –Kn.; Faydalı *Kozan –Ada).

talamak (II) Ağrıyacak ve kızaracak biçimde sürtünmek, dalamak. (–Sm.)

talamak (III) Köpek ısırmak. (*Koyulhisar –Sv.)

talamak (IV) Aşık oyununda aşığın düz yanı üste gelmek. (Tokat –Es.)

talambıç [→ **talambuç**]

talambuç [**talambıç**] Kuş yuvası. (Uzuncaburç *Silifke –İç.)
[**talambıç**] **:** (Kızılisalı *Silifke –İç.)

talan Karmakarışık. (*Bornova –İz.; –Gaz.)

talanmak Başa bela olmak : *Canı sıkkın, ona buna talanıyor.* (–Yz.)

talap olmak Koyun çiftleşmek istemek. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

talarlanmak Dalgalanmak : *Koyunlar talarlandı.* (–Ay.)

talas (I) **1.** Yelin kaldırdığı toz. (–İz. ve çevresi; *Ahlat –Bt.)
2. [→ **talaz** (I) **-1**]

talas (II) Köşe. (Tavara *Reşadiye –To.; Aybastı, –Or.)

talas (III) Can sıkıntısı. (*Emet –Kü.)

talas gelmek Ürpermek : *Yemekten sonra arkamdan bir talas geliyor.* (*Gelibolu –Çkl.)

talasırmak 1. Heyecanlanmak. (–Mğ. ve çevresi) **2.** Sıcaktan ya da yorgunluktan yüreği daralmak, sıkışmak. (–Mğ.)

talaslık [→ **tanazlık**]

talaş (I) **1.** Mısır koçanlarının dış kabukları. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Perşembe –Or.; Tepeköy, Piraziz –Gr.) **2.** Durgun suların üstünde toplanan yosunlu katman. (–Dz.) **3.** Kamış. (Irgıllı *Çivril –Dz.)

talaş (II) Şişman (kimse) : *Talaş adam kendini çekemiyor.* (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

talaş (III) Üzüntü, kuruntu. (–Rz.; Yavuz *Şavşat –Ar.)

talaşa Çikolata kâğıdı. (–Sm.)

talaş arı Yağmacı, yabancı arı. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

talaşır [→ **tolaşır -2**]

talaşlık Gübrelik, çöplük yer. (*Acıpayam, *Çal, Honaz –Dz.)

talaşmak Boğuşmak, kavga etmek. (*Bornova –İz.; *Maçka ve köyleri –Tr.)

talaşmalaş Küçük, yabanıl elma. (Yerkesik –Mğ.)

talaşman Kavgacı. (*Bornova –İz.; –Brs.)

talat [→ **talaz** (I) **-1**]

talatmak (I) [→ **talazlamak** (I)]

talatmak (II) Yarım yamalak öğretmek. (Küçükyozgat –Ank.)

talatur Yoğurt ya da ayran içine hıyar doğranıp sarmısak, nane tozu ve zeytinyağı karıştırılarak yapılan bir çeşit yiyecek, cacık. (–Kıbrıs)

talav Tehlikeli ve öldürücü bir çeşit hastalık. (göçmenler, Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

talavart Balkabağından yapılan su kabı. (Armutalan *Marmaris–Mğ.)

talaz (I) [**talas** (I) **-2, talat, talaza**] **1.** Kasırga, fırtına. (Salar *Bandırma, Yeniköy –Ba.; *Domaniç ve köyleri, Gürağaç *Tavşanlı –Kü.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Zn.; *İnebolu –Ks.; Bayındır *Çerkeş –Çkr.; –Çr.; Karkıncık *Artova –To.; Mezirme *Hekimhan –Ml.; *Nizip, *Kilis, –Gaz.; *Göksun, *Afşin ve köyleri –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Vazıldan *Divriği, *Gürün –Sv.; Sirkeli *Çubuk, Faraşlı *Kalecik, Çanıllı, *Güdül,*Ayaş–Ank.; Köşker–Krş.; Bozca, Hamurcu *İncesu –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ereğli, *Karaman –Kn.; Kayarak *Saimbeyli –Ada.)

[**talas** (I) **-2**] **:** (*Kurşunlu –Çkr.; Gözene –Ml.; –Sv.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**talat**] **:** (*Sivrihisar –Es.)

[**talaza**] **:** (Kınık *Kırkağaç –Mn.)

2. Kabarık dalga. (*Bornova –İz.)

talaz (II) [**talazlık** (II)] Motor ve kayıkların yan tahtaları. (–Or.; Gare *Ardeşen –Rz.)

[**talazlık** (II)] **:** (Bosna göçmenleri –İst.)

talaz (III) [→ **talas** (I)]

talaza [→ **talaz** (I) **-1**]

talazı kabarmak Canı sıkılmak. (Hisarköy *Domaniç –Kü.)

talazımak Sıcaktan bayılır gibi olmak. (*Tire –İz.)

talazlamak (I) [**talatmak** (I)] Yiyecekleri yağda hafifçe kavurmak. (–Sm.; *Gürün –Sv.)

[**talatmak** (I)] **:** (*Sungurlu –Çr.)

talazlamak (II) Ürün kaldırıldıktan sonra dökülen tanelerden ertesi yıl yeniden ürün almak. (Arıcaklar *Gölpazarı –Bil.)

talazlanmak [**talaz vurmak**] Deniz kabarmak, dalgalanmak. (*Bornova –İz.)

[**talaz vurmak**] **:** (–Vn.)

talazlı gün Fırtınalı, esintili gün. (*Lâpseki –Çkl.)

talazlık (I) Ev saçakları. (Dağla *Karacabey –Brs.)

talazlık (II) [→ **talaz** (II)]

talazmak Üşümek. (*Malkara –Tk.)

talaz vurmak [→ **talazlanmak**]

talba (I) **1.** Tabla. (Büyük Kabaca, *Senirkent –Isp.; –Sm.;* Bor –Nğ.)

2. [→ **tabla** (III) **-2**]

talba (II) Zilsiz tef. (*Bor –Ng.)
talbar (I) [→ **talvar** (I) **-1**]
talbar (II) Tahta döşemeleri daha tamamlanmamış oda. (*Sandıklı –Ada.)
talçığını almak [**tarçıklanmak**] İlkbaharda hayvan çok yiyerek şişmanlamak, semirmek. (–Kr.; Ortız –Ezm.)
[**tarçıklanmak**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)
tale Köpek yavrusu. (göçmenler, Dağkadı *Karacabey –Brs.)
talek Gelini süsleyen kadın. (*Gemlik –Brs.)
talemek [**tolamak**] Yağma etmek. (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.)
[**tolamak**] : (–Brs.)
talfar [→ **talvar -1**]
talga tutmak Sözde neden göstermek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
talḫ Az yoğurtlu bir çeşit çorba : *Talḫ çorbayı yemem.* (–Ezc.)
talıka (I) [→ **talaka -1**]
talıka (II) Aile mezarlığı. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)
talışman Ağustosböceği. (–Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)
talız [→ **telis**]
taliga [→ **talaka -1**]
taliga göçü At arabalarındaki yük sandığı. (Bulgaristan göçmenleri *Gölcük –Kc.; *Lüleburgaz –Krk.)
talika (I) [→ **talaka -1**]
talika (II) Tabak. (Çingit *Pazar –Rz.)
taliska Daha iyi, çok iyi : *Siz bu işin taliskasını yaparsınız.* (–Tr.; *Kızılcahamam –Ank.)
talka (I) Düzensiz, karışık : *Bugün başım talkalı.* (Dodurga *Acıpayam –Dz.)
talka (II) Kâğıt, defter sayfası. (–Yz.)
talkap Ahırlarda hayvan bağlamaya yarayan, kırkalın ucundaki bağ. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
talkın **1.** Ölü gömüldükten sonra mezar başında imamın dinsel sözler söylediği kısa tören. (*Bor –Ng.) **2.** Kulağına koyma, aşılama. (*Bor –Ng.)
talla [→ **tala** (I) **-1**]
tallama Kayıktaki çifte kürek : *Şu karşıdan gelen sandal kaç tallamadır?* (*Ereğli –Zn.)
tallamak **1.** [→ **tehlemek** (I) **-1**] **2.** Ardı sıra gitmek, kovalamak. (*Ermenek, Tepelice –Kn.)
talloz [→ **tolaz** (I)]
talpa Bir buçuk metre uzunluğunda, kalın, geniş tahta. (–Brs.; Drama göçmenleri *Beykoz –İst.; *Lüleburgaz –Krk.)
talpar [→ **talvar** (I) **-1**]
talpiklemek [→ **tapıklamak -3**]
taltamız **1.** [→ **tombadız**] **2.** Kaba, zevksiz. (Bayat *Ermirdağ –Af.)
taltatı Bodrum. (–Ank.)
talu İki kürek kemiği arası. (*Düzce –Bo.; *Ezine –Çkl.)
taluklamak [→ **tapıklamak -1**]
talva [→ **talvar** (I) **-1**]
talvar (I) [**talbar** (I), **talfar, talpar, talva, tavlar** (II)] **1.** Bağ ve bostanlarda, çalı çırpıdan yapılmış üstü kapalı bir çeşit çardak, bağ evi ya da bostan kulübesi. (*Sandıklı –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Çerçin –Brd.; Ortaköy, Yukarı Seseyit *Çal –Dz.; *Akhisar –Mn.; *İnköy –Kü.; *Ereğli, Mastat, Morcalı *Karaman –Kn.; *Bor, Ferhenk –Ng.; Gezende *Gülnar, *Silifke –İç.)

[**talbar** (I)] : (Bahçeli *Bor –Nğ.; *Gazipaşa –Ant.)
[**talfar**] : (*Silifke, Ayvagediği, Belenkeşli *Mersin –İç.)
[**talpar**] : (–İç.)
[**talva**] : (*Demirci –Mn.)
[**tavlar** (II)] : (–Sn.)
2. Asma çardağı. (*Senirkent –Isp.; –Dz.; –Kıbrıs) **3.** Çardak. (*Çal, Çöplü *Çivril –Dz.; –Es.; *Ermenek, Sille –Kn.; Sadıklar *Akseki –Ant.) **4.** Hayvanların barınması için dört direkten yapılmış üstü kapalı çardak. (*Atabey –Isp.; *Bor –Nğ.) **5.** İlkel biçimde yapılmış üstü açık balkon. (*Hadım –Kn.) **6.** Bağ ve bahçelerde tahtadan yapılan, yerden bir metre yükseklikteki yatılacak yer. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Brd.; *Mut ve köyleri, –İç.) **7.** Bağ ve bostanlarda bekçiler için yüksekçe yapılan gözetleme yeri. (Akçalar *Seydişehir –Kn.) **8.** Bağ ve bahçe kulübelerinde direk yerine kullanılan kalın ağaç. (Güzelsu, *Akseki –Ant.) **9.** Bağ teveklerini yukarı kaldırmak için yanlarına dikilen sırık. (–Ada.)

talvar (II) [**tavlar** (I) **-2**] Sergen, raf. (–Mr. ve köyleri)
[**tavlar** (I) **-2**] : (–Ada.)

talvarlanmak Ağaç dal budak salarak genişlemek : *Söğüt adamakıllı talvarlandı.* (*Bor –Nğ.)

talvarlı Yanlarından dal budak salarak genişlemiş (ağaç için). (*Bor –Nğ.)

talvor Su kovası. (–Ama.)

tam (I) **1.** Ahır. (*Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Kilimli, Aşağı Çayır –Zn.; –Sn.; *Vezirköprü, *Çarşamba, –Sm.; –Ama.; Yavadı, Yeveli *Mesudiye –Or.; *Tirebolu –Gr.; –Ant. ve çevresi) **2.** Yapıların üst bölümü, dam. (*Merzifon –Ama.; *Almus –To.; *Tirebolu –Gr.; Gare *Ardeşen –Rz.) **3.** Toprak tabanlı, tek katlı ev, köy evi : *Bu köyün tamları seyrektir.* (*Tirebolu, (–Gr.) **4.** Büyük, boş, ışıksız oda. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **5.** Baca. (*Almus –To.; –Sv.)

tam (II) Kalaylanmış dövme bakır. (Rumeli göçmenleri –Brs.)

tama [→ **tamu**]

tamaçka [→ **tamakçak**]

tamada Sözü geçen, buyurucu, ileri gelen (kimse). (Kadıçiftliği *Yalova –İst.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tamağırmak İmrenmek. (*Çal –Dz.)

tamak (I) Hafif ve yumuşak bir çeşit ayakkabı, mest. (*Lâpseki –Çkl.)

tamak (II) Tanık. (–Nğ.)

tamak (III) **1.** Gerdan. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **2.** Boğaz. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tamakçak [**tamaçka, tamaksı, tamaşka**] Boyunduruğun altındaki ağaç. (Tavaklı *Ezine –Çkl.)
[**tamaçka**] : (–Çkl.)
[**tamaksı**] : (*Kandıra –Kc.)
[**tamaşka**] : (Kumarlar *Bayramiç –Çkl.)

tamaksı [→ **tamakçak**]

tamamıncaz Tümüyle. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

taman **1.** Hani, hani ya. (Gümele *Söğüt –Bil.; Tokat –Es.; *Sungurlu ve köyleri –Çr.; –Sn.; *Erbaa –To.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.;

–El. ve çevresi; *Akçadağ –Ml.; –Ur.; *Kilis, *Nizip, –Gaz.; *Elbistan, Kitiz *Göksun, *Afşin –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, Hisarcık *Yayladağı, Büyük Çaylı *Dörtyol –Hat.; Deliktaş *Kangal, *Gürün, *Gemerek, –Sv.; Karakoca *Haymana, Üçem *Balâ, *Şereflikoçhisar, *Keskin, –Ank.; *Mucur, –Krş.; *İncesu, Elbaşı *Bünyan, *Develi, Afşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; Sarılar *Avanos –Nş.; –Nğ.; *Aksaray, Kolukısa *Ereğli –Kn.; Durak *Kozan, Çukurköy *Karaisalı, Mansurlu, Haruniye –Ada.) **2.** Demin, az önce: *Taman seni aradım bulamadım.* (Kadışehri *Sorgun –Yz.; *Aybastı –Or.; *Kangal –Sv.; Karakaya *Bünyan –Ky. ve köyleri) **3.** Değil mi. (–Ank.;–Ky.; –Nş.) **4.** Görünüşe göre, anlaşılan, sanılır ki. (Haydarlı *Dinar –Af.)

tamangaz 1. Beceriksiz. (Zile *Develi –Ky.) **2.** Söz anlamaz. (Zile *Develi –Ky.)

tamarmak Özenmek. (*Buca –İz.)

tamarzı 1. Yoksul. (*Erciş –Vn.; –Dy.) **2.** Perhiz yapan. (Eskian *Ahlat –Bt.; –Sv.)

tamas [**tamaz** (I), **tamuş, tomas** (I) **-2**] **1.** Erik. (–Çr.; *Şavşat –Ar.; Suhara *Çıldır –Kr.; –Ezm.; *Kemah, –Ezc.)
[**tamuş**] : (–Ezm.; –Ezc.) **2.** Kara erik. (Karlı, Bağlıca *Ardanuç, Erkinis *Yusufeli –Ar.; Taşburun *Iğdır –Kr.; –Ezm.; –Ezc.)
[**tamaz** (I)] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**tomas** (I) **-2**] : (–Ml.) **3.** Bardakeriği. (–Ezc.) **4.** Erik kurusu. (–Tr.; –Ezm.; –Sv.) **5.** Elma. (–Ezc.)

tamaşka [→ **tamakçak**]

tamatos [→ **tomat**]

tamaz (I) [→ **tamas -2**]

tamaz (II) Banyo. (*Ereğli –Zn.)

tambangı Kadınların çalgı aracı olarak kullandıkları bakır tava : *Haydi gidelim, kızlar tambangı çalıyorlar.* (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

tambarlak [→ **tombak** (I) **-1**]

tambatın Yerelması. (*İzmit –Kc.)

tambora Bir çeşit sandalye. (–İst.)

tambuz [→ **tombuz** (II)]

tamçı [→ **tamsı**]

tamgacı Yazman, kâtip. (–Kr.)

tamgalık Küçük ibrik. (–Bo.)

tamğa Benek, nokta. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tamılamak Anlamak : *Şu çocuk döveceğimi tamıladı.* (*Develi ve köyleri –Ky.)

tamır Bitki kökü. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tamışa 1. Alçak, aşağılık (kimse). (–Mğ.) **2.** Alay, eğlenme. (Karaköy –Dz.) **3.** [→ **tamşa** (I)]

tamışa etmek [→ **tanlamak -1**]

tamışa olmak Ayıplanmak, çok utanılacak duruma düşmek. (–Dz.; *Milâs, –Mğ.)

tami Fındık kümesi : *Tamiler çok.* (–Rz.)

tamik Kağnı arabalarının tahtaları. (–Vn.)

tamkarmak Özenmek. (Konak *Simav –Kü.)

tamlamak Evlenmelere ya da yolsuz birleşmelere aracılık etmek. (Bayadı –Or.)

tamli Fındık ağacı. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

tamo [→ **tamu**]

tamsa [→ **taşkala** (I) **-2**]

tamsalak Kısa boylu, tıknaz (kimse). için (*İnegöl –Brs.)

tamsı [**tamçı**] Damla, sızıntı : *Bu yıl gökten tamsı düşmedi.* (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
[**tamçı**] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

tamşa (I) [**tamışa -3**] Eğlendiren, güzel ve tatlı konuşan, geveze. (Yenice *Ödemiş –İz.; Kıran –Mğ.)
[**tamışa -3**] : (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

tamşa (II) Kına gecesi. (*Bozdoğan –Ay.)

tamşımak [**tansımak**] Alay etmek, eğlenmek. (Sultanhisar *Nazilli –Ay.)
[**tansımak**] : (–Ada.)

tamtahır olmak Yıkılmak. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Gaz.)

tamtak tiridi Ekmek ve sarmısakla yapılan bir çeşit yemek. (–Ank.)

tamtı Sapsız demir bıçak. (Banus *Eğridir –Isp.)

tamu [**tama, tamo, tamuğ**] Cehennem. (*Bornova –İz.; –Mn.; Alanos –Sm.; Ezinepazarı –Ama.; –Tr.; Maçaris *Erciş –Vn.; Üçem *Balâ –Ank.; *Ürgüp, –Nş.; *Tarsus –İç.)
[**tama**] : (Köşker –Krş.)
[**tamo**] : (*Lâpseki –Çkl.; –Çr.)
[**tamuğ**] : (*Buca –İz.; *Safranbolu –Zn.)

tamuğ [→ **tamu**]

tamuş [→ **tamas -1**]

tam yapı Tek katlı toprak ev. (*Vezirköprü –Sm.; –Ama.)

tamzırmak Damla damla akıtmak, damlatmak. (*Çal –Dz.; –İst.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

tan (I) Ufuk. (İğdecik –Isp.; –Ks.; *Mecitözü –Çr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

tan (II) Ululuk. (*Niksar –To.)

tana (I) Dana. (*Bor –Nğ.)

tana (II) Küpe. (Rumeli göçmenleri –İst.)

tana (III) [**tarana, tarna**] Tarhana. (Rumeli göçmenleri *Fatih –İst.)
[**tarana**] : (İshaklı *Bolvadin –Af.; Hasanoğlan –Ank.; –Nğ.)
[**tarna**] : (Peşman *Daday –Ks.)

tanaburnu Bitkilerin köklerini kesen zararlı bir böcek, danaburnu. (*Bor –Nğ.)

tana gitmek [**tana kalmak**] **1.** Şaşırmak, yabansımak : *Hüseyin Ağanın lafı her zaman herkesin tanına gider.* (*Bozkır, *Ermenek ve çevresi, Mastat *Karaman –Kn.; Tuzla –Ada.; *Mut ve köyleri, *Mersin ve köyleri –İç.)
[**tana kalmak**] : (*Mecitözü –Çr.) **2.** Hoşa gitmek. (İbrala –Kn.)

tanaka **1.** Dolgun, iri yapılı. (Köy –Ada.) **2.** Büyük kafalı, anlayışsız (çocuk) : *Ah tanaka ah, bişiyden çakmazsın.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tana kalmak [→ **tana gitmek -1**]

tanakıran Kuzeybatıdan esen yel. (Emirler *Balâ –Ank.)

tanalık Eski evlerde yıkanmaya ayrılan çinko kaplı küçük bölme. (–Nğ.)

tanalye Kunduracıların kullandığı, deriyi çekip uzatmaya yarayan ağzı dişli kerpeten. (–Bo.)

tanam Paşam, arslanım anlamında övgü sözcüğü. (–Nğ.)

tanan Önce. (–Ky.)

tanas Harman yığını. (Fili *Biga –Çkl.; Mansurlu *Feke –Ada.)

tanaşman Bir yaşında domuz yavrusu. (Boynuyoğun –Ada.)

tanav Burun deliği. (Kırım göçmenleri –İst.)

tanayaz [→ **tankayaz**]

tanazlık [**talaslık**] **1.** Kayık küpeştesine eklenen eğreti tahtalar, dalgalık. (–Sn.; *Ünye –Or.) [**talaslık**] : (–Zn.) **2.** Değirmen çarkının dönerek su savurduğu yer : *Değirmen tanazlığına düştüm.* (Seyit –Gr.)

tanbalığı İriyarı çocuk. (–Sm.)

tanbili Köpek yavrusu. (İmat *Alaca –Çr.)

tandır (I) Su çevirisi, burgaç. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ml.; *Şarkışla ve çevresi –Sv.)

tandır (II) Fırında pişirilen ekmek : *Üç tane tandır aldım.* (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

tandır (III) Mermer. (Önsen –Mr.)

tandır (IV) Yeni yürüyecek çocukların ayakta durmasını sağlayan üstü daire biçiminde kesik, yanları açık araç. (–Ezm.)

tandır (V) Soba. (Karacaahmet –Af.)

tandırbaşı [→ **tandırevi**]

tandır çulu İçindeki yemeğin sıcak kalması için tandırın üstüne örtülen çul. (–Nğ.)

tandır dineği Tandır ateşini karıştırmaya yarayan ağaç. (Alibeyhüyüğü *Çumra –Kn.)

tandırduvağı [**tandıreşiği**] Tandır kapağı. (–Ezc.; Molu –Ky.; Alibeyhüyüğü *Çumra –Kn.) [**tandıreşiği**] : (–Nğ.)

tandıreşiği [→ **tandırduvağı**]

tandırevi [**tandırbaşı, tandırlık** (I) **-2, tandırörtmesi**] Mutfak. (–Bt.; *Keskin –Ank.; –Ky.; –Nş.) [**tandırbaşı**] : (–Ezm.; Reşadiye –Ky.) [**tandırlık** (I) **-2**] : (–Ur.;Gülabi–Yz.) [**tandırörtmesi**] : (–Ml.)

tandırlama **1.** Masal, boş inanç. (*Gürün –Sv.) **2.** Dedikodu, asılsız söz. (–Gaz.)

tandırlık (I) **1.** Tandır yakarken, ekmek yaparken giyilen önlük. (Tavlusun *Erkilet, Salkıma –Ky.) **2.** [→ **tandırevi**]

tandırlık (II) Irmakların çevrinti yeri. (–Sv.)

tandır minderi Tandırın sıcaklığını koruması için üstüne örtülen yün örtü. (Tavlusun, Erkilet –Ky.)

tandırörtmesi [→ **tandırevi**]

tandırpahlası Tandırda gömülerek pişirilen bir çeşit kuru fasulye yemeği. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

tandırtavası Ateş küreği. (İnköy –Kü.)

tan dulunmak Güneş batmak. (–Çkr.)

tandur (I) Odunun yakılarak kömür yapıldığı fırın. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

tandur (II) Bebeklerin yürümelerine yardımcı olan dört tekerlekli bir araç, yürüteç. (–Ezm.)

tanelemek (I) **1.** Mısırı koçanından ayırmak : *Mısırı taneledin mi?* (*Akyazı ve çevresi –Sk.) **2.** Mısır ekmek : *Tanelemeyi ancak bir ayda bitirdim.* (–Rz.)

tanelemek (II) [→ **tenelemek** (I)]

tanga Topuklu kadın ayakkabısı. (Çavuşköyü *İnegöl –Brs.)

tangal **1.** Oval (cisimler için). (Alivaras *Ünye –Or.) **2.** Büyük başlı

(insan için) : *Tangal Osman'ı gördün mü?* (*Havza –Sm.)

tangala [**tankale, tankile, tenkale**] Sincap. (Kozağaç *Tefenni –Brd.; *Finike, *Elmalı ve çevresi –Ant.; –Mğ.)

[**tankale**] : (Karaağaç –Isp.)

[**tankile**] : (*Eğridir –Isp.)

[**tenkale**] : (Faralya *Fethiye –Mğ.)

tangalḫaş durmah Baş ve eller üzerinde bacaklar yukarı durmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

tangayaz 1. Bulutsuz ve soğuk hava. (–Gaz.; *Antakya ve köyleri –Hat.; *Gürün –Sv.) **2.** Yağmurdan sonra açan hava. (*Nizip –Gaz.; Çukurköy *Karaisalı –Ada.)

tangayli Serçeden büyük, serçeye benzer bir çeşit kuş. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tangıç İşe yaramayan, zayıf ya da yaşlı (hayvan). (Bozlar –Brd.)

tangıdık [→ **tantan**]

tangırelek Yoksul (ev için). (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

tango [→ **tongura**]

tangurdak [→ **tongura**]

tanık (I) Erek. (*Akseki –Ant.)

tanık (II) Heykel. (*Akseki –Ant.)

tanılamak Havadan sudan konuşmak. (Kavşıt *Sungurlu –Çr.)

tanılğan Tanınmış, ünlü (kimse). (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tanımag [→ **tanımak -1**]

tanımak [**tanımag**] **1.** Dikkat etmek : *Çocuğu tanı, kuyuya kaçmasın.* (Uluğbey *Senirkent, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Bozdoğan, Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Akarsu *Ardanuç –Ar.; *Ermenek –Kn.; *Tarsus, Yanpar *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.; *Gazipaşa –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**tanımag**] : (–Brd.)

2. Denemek : *Şu adamın çalışmasını tanıyalım.* (Uluğbey *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Söğüt, –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Bornova –İz.; *Alaşehir –Mn.)

tanımalı hekat Bilmece : *Öyle bir tanımalı hekat söyledi ki hiç birimiz bulamadık.* (–Ezc.)

tanırmak Şaşırarak bakmak : *Bilinmeyen şeyler karşısında insan tanırır.* (–Ed.)

tanısga [→ **tanıska**]

tanısık [→ **tanışık**]

tanıska [**tanısga, taniska**] En iyi : *Tarlanın tanıskası.* (Başmakçı, Tatarlı *Dinar –Af.; *Gelendost –Isp.; Kızılhisar –Dz.; *Kurşunlu –Çkr.; *Çarşamba –Sm.; Ağrakos *Susehri –Sv.)

[**tanısga**] : (*Mut ve köyleri –İç.)

[**taniska**] : (Tokat –Es.; –Tr.)

tanışman Yeni doğan domuz yavrusu. (–Ada.)

tanış [→ **tanışık**]

tanış çıkmak Bildik çıkmak, tanıdık çıkmak. (–Nğ.)

tanışıg [→ **tanışık**]

tanışık [**tanısık, tanış, tanışıg**] Bildik, ahbap. (*Gelendost, İğdecik *Eğridir ve köyleri –Isp.; Çerçin –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, Çöplü *Çivril –Dz.; Kılkış –İz.; Yeniköy –Ba.; Tokat –Es.,; *Kandıra –Kc.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; –Tr. ve çevresi; –Rz.; Adakale *Ardanuç –Ar.; *Nizip, –Gaz.;

*Antakya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla, –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Bor, –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**tanısık**] : (Bayadı –Or.)

[**tanış**] : (*Düzce –Bo.; Yavuz *Şavşat –Ar.; *Arapkir –Ml.)

[**tanışıg**] : (–Brd.)

tanışman Salatası yapılan bir çeşit ot. (Sıraca *Söğüt –Bil.)

taniska [→ **tanıska**]

tankale [→ **tangala**]

tan kalmak Sabaha az zaman kalmak. (Lori *Ardahan –Kr.)

tankayaz [**tanayaz**] Kapı, pencere vb. şeylerin arkasına kadar açık olması için. (–Gaz.; Yeniköy *Osmaniye –Ada.)

[**tanayaz**] : (*Saimbeyli –Ada.)

tankı Az, eksik. (–İz.)

tankır Gaz tenekesi. (Büyük Karabağ *Bolvadin –Af.)

tankile [→ **tangala**]

tanksı manksı Darmadağınık, karmakarışık. (*Maçka –Tr.)

tankuş Küçük hayvan. (*Orhangazi –Brs.; *Merzifon –Ama.)

tankuş olmak Kafası karışmak, sersemlemek : *Herbiriniz bir şey söyleyor, adamı tankuşa dönderdiniz.* (*Merzifon –Ama.)

tanlamak [**tamışa etmek, tanmak -2**] **1.** Kınamak, ayıplamak. (–Çkr.; –Sv.; –Ank.; Tepelice *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Fethiye –Mğ.)

[**tamışa etmek**] : (Solmaz *Tavas –Dz.)

2. Aldatmak. (*Afşin –Mr.) **3.** Güç durumda olduğunu anlamak, aklı başına gelmek. (–Sv. ve köyleri) **4.** Şaşırmak. (–Ank.; Köşker –Krş.; *Ürgüp –Nş.)

[**tanmak -2**] : (Burgaz –İst.; göçmenler –Sv.)

tanlanmak Yüreklenmek, cesaretlenmek. (göçmenler –Sv.)

tanmak **1.** Beğenmek. (göçmenler –Sv.) **2.** [→ **tanlamak -4**]

tanrıdeveciği Çekirge gibi uzun bacaklı bir çeşit böcek. (*Lâpseki –Çkl.)

tanrıköprüsü [**tanrıkuşağı**] Gökkuşağı. (–Brs.; göçmenler –Sm.)

[**tanrıkuşağı**] : (Türkistan göçmenleri *Kadıköy –İst.)

tanrıkuşağı [→ **tanrıköprüsü**]

Tanrıyıldızı [→ **Tanyıldızı**]

tansık Değerli. (*Kozan –Ada.)

tansık kalmak [**tansıkmak**] Özlemek : *Ali'yi görmeye tansık kaldım.* (göçmenler, Ayrancı –Kn.)

[**tansıkmak**] : (Rumeli göçmenleri, Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

tansıkmak [→ **tansık kalmak**]

tansımak [→ **tamşımak**]

tansırlamak Bitki dalları, yaprakları ya da hayvan tüyleri dökülmek : *İnekler baharda bakımsızlıktan tansırladı.* (Solday *Maçka –Tr.)

tanşu [**tanşuğ**] Armağan. (–Ks.)

[**tanşuğ**] : (*Eyüp –İst.)

tanşuğ [→ **tanşu**]

tanta (I) Unu kepeğinden ayırmaya yarayan ince elek. (–Çkr.)

tanta (II) [→ **tamtak**]

tantak [**tanta** (II)] Kalça, kaba et. (–Dz.; –Dy.)

[**tanta** (II)] : (–Dy.)

tantan [**tangıdık**] Geveze, boşboğaz. (Buğabağı –Çr.; Solday *Maçka –Tr. ve çevresi; *Kalecik –Ank.)

[**tangıdık**] : (Eber *Dinar –Af.)

tañtañ itmek Gereksiz ve yüksek sesle konuşmak. (*Bor –Nğ.)

tantır Odun. (Genek *Yatağan –Mğ.)

tantış 1. Biçimsiz, kaba saba (kimse). (Şanşa *Saimbeyli –Ada.) **2.** Küçük gözlü (kimse). (–Ml.)

tañtuña gitmek Boşuboşuna, yok yere zarar görmek, cezalandırılmak. (*Bor –Nğ.)

tantur Değirmenlerde yapılan küçük ekmek. (–Bo.)

tanuk Tanık. (Diphacı *Merzifon –Ama.; –Or.)

tanur 1. Üstünde ekmek yapılan yuvarlak tahta. (Yalıçiftlik *Mudanya –Brs.) **2.** Yemek yemeye yarayan büyük tepsi. (*Turgutlu –Mn.)

tan üstü Sabah vakti. (*Sarıkamış–Kr.)

tanyeli Tan vakti esen yel. (Keşanuz *Ayaş –Ank.; Bor –Nğ.; May –Kn.)

Tanyıldızı [**Tanrıyıldızı**] Çobanyıldızı. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Tokat –Es.; Tuzla *Gebze –Kc.; *Akyazı –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; *Çarşamba–Sm.; –Rz.; Akarsu *Ardanuç –Ar.; Yoncalı –Ağ.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Maksutlu *Şarkışla, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Çimşit *Balâ –Ank.; *Avanos –Nş.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; Kayarcık *Saimbeyli–Ada.; Nebiler *Serik–Ant.) [**Tanrıyıldızı**] : (–Tr.)

tanyo Mısır kavurmaya yarayan tava. (Tirilye *Mudanya –Brs.)

tanzurmak Damla damla akıtmak. (*Lâpseki –Çkl.)

tap (I) [→ **taplak -1**]

tap (II) **1.** Okul sırası : *Tapımda kitap var.* (Lülük *Dörtyol –Hat.; *Bahçe –Ada.) **2.** [→ **taka** (I) **-2**]

tap (III) Ev tavanlarında direkler üzerine konan tahtalar, silme tahtası. (–Kü.; –Gaz.)

tap (IV) Uygun, oranlı. (Lülük *Dörtyol –Hat.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.; *Bahçe –Ada.)

tap (V) Leke, ben. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tap (VI) [**taptap** (III), **taptı**] Güç, kuvvet. (Tokat –Es.; *Merzifon, –Ama.; Tuzla, Faydalı *Kozan, –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**taptap** (III)] : (*Çal –Dz.)
[**taptı**] : (Belenkeşli *Mersin –İç.)

tap (VII) [**tapır** (II), **tapırtı** (II), **taprı**] Arka, art : *Tapımı takip et!* (Mara *Silifke –İç.)
[**tapır** (II)] : (–Kn.)
[**tapırtı** (II)] : (–Kn.)
[**taprı**] : (*Ereğli –Kn.)

tap (VIII) Doğru. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

tap (IX) Dikkat. (–Ank.)

tapa (I) Tütün yaprağı tutamı : *Tapaları topla.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

tapa (II) [→ **tapan** (I)]

tapa (III) Depoların su deliği tıkacı. (*Ürgüp –Nş.; –Ank.; –Nğ.)

tapaç (I) Mısır ekmeği. (–Ada.)

tapaç (II) [**tabaç, tabaş, taya** (VII)] Hizmetçi. (*Çeşme –İz.)
[**tabaç**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**tabaş**] : (*Yalova –İst.)
[**taya** (VII)] : (*Zile –To.; *İncesu –Ky.)

tapaklamak [→ **tapıklamak -3**]

tapalamak (I) Şişe vb. şeylerin ağızlarını kapamak. (Salarha –Rz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tapalamak (II) [**taparalamak**] **1.** Dövmek: *Şu çocuğu tut da iyice bir tapala.* (Uluğbey *Senirkent –Isp.) **2.** Paylamak. (göçmenler Papasköy –Sm.)
[**taparalamak**] : (–Ama.)

tapalamak (III) Başa kakmak : *Bir iyilik yapar kırk yıl tapalar.* (Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)

tapalı laf Başkasını iğneleyecek biçimde söylenen söz. (Ayvalı *Sivrihisar –Es.)

tapalmak Arkası boş ya da yumuşak olduğu için çakılan çivi geçmeyerek geri tepmek. (*Bor, –Nğ.; *Karaman –Kn.)

tapan (I) [**taban** (I) **-1, tahan** (III), **tapa** (II), **tapanlama**] Tohum ekildikten sonra tarlayı düzeltmeye yarayan yassı ağaç araç, sürgü. (Özburun *Bolvadin –Af.; *Balya –Ba.; –Kü.; *Mengen –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Çkr.; Kuzuluk *İskilip –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Ficek *Reşadiye –To.; Kaleyaka *Perşembe, Bahattin *Ulubey, Sarıca *Gölköy – Or. ; *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; Zermut *Torul, *Bayburt, Uluşıran *Şiran –Gm.; –Kr. ve çevresi; Yavuz, Cevizli *Şavşat, –Ar.; *Çıldır, –Kr.; –Ezm.; *Tercan, Cenciğe, –Ezc.; Eleşkirt *Doğubayazıt –Ağ.; *Erciş, –Vn.; *Ahlat –Bt.; *Ağın –El.; Gözene –Ml.; *Nizip, –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri*Reyhanlı–Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, Çepni, İğdeli *Gemerek, *Şarkışla ve çevresi –Sv.; Çanıllı *Ayaş, *Çubuk –Ank.; –Krş.; Hamurcu, *İncesu, Tuzhisar *Bünyan, İsgöbü, *Pınarbaşı ve çevresi, Talas, –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor, –Nğ.; Mansurlu, Kayarak * Saimbeyli –Ada.; Civanyaylağı *Mersin –İç.; * Lüleburgaz – Krk. ; Alacaoğlu *Hayrabolu –Tk.)
[**taban** (I) **-1**] : (Türkbeyli *Mengen –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; *Çarşamba –Sm.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; –Nğ.; –Kıbrıs)
[**tahan** (III)] : (*Afşin ve köyleri –Mr.)
[**tapa** (II)] : (Akarsu, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
[**tapanlama**] : (*Arapkir –Ml.)

tapan (II) Duvar örerken aralara konulan ağaç, hatıl. (Gökçam*Sungurlu –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Koyulhisar, *Şarkışla ve çevresi –Sv.)

tapan (III) [→ **topan** (VII)]

tapan (IV) Hayvanlara kurulan tuzak. (Sabak *Silifke –İç.)

tapan (V) Parça : *Bir tapan ekmek.* (–İz.)

tapan (VI) Demir bel. (–Kn.)

tapan (VII) Kötü (renk için) : *Tapan kilimi bana ver.* (–Kn.)

tapan (VIII) Testi. (*Seydişehir, –Kn.)

tapan (IX) Değirmeni ayarlamaya yarayan çarkın altındaki tahta bölüm. (İlyas *Havza –Sm.; *Şavşat –Ar.; Reşadiye –Ky.)

tapan (X) Tarlalarda toprak altında yetişen, yumru biçiminde, kara, yenilebilen bir çeşit bitki. (İğdeli *Gemerek, *Şarkışla ve çevresi –Sv.)

tapan (XI) Çevresi taş ve ağaçlarla çevrilmiş ağıl. (Papak –Ada.)

tapan (XII) Basılmaktan sertleşmiş yol, toprak, kar. (–Kü.; *Ahlat –Bt.; –Gaz.; –Ky.; –Krş.)

tapança Tabanca. (Karakoyunlu –Kr.)
tapan çekmek [→ **tapanlamak** (I)]
tapan etmek 1. [→ **tapanlamak** (I)] **2.** Karda yol açmak. (–İç.)
tapan inciri Kurutulmuş incir. (–Tr.)
tapanlama [→ **tapan** (I)]
tapanlamak (I) [**tapan çekmek, tapan etmek -1, tapannamak**] Yeni ekilen tarlanın tohumunu kapatmak için sürgü çekmek, düzeltmek. (Tepeviran *Gebze –Kc.; *İskilip –Çr.; Aşağı Irmak *Ardanuç –Ar.; *Kemaliye, Cenciğe –Ezc.; *Ağın –El.; *Şarkışla ve çevresi, Hacılyas*Koyulhisar –Sv.; Haydarbeyli –Yz.; Hıdırlar, Pazar *Kızılcahamam –Ank.; *Bor, –Nğ.)
[**tapan çekmek**] : (–Ama.)
[**tapan etmek -1**] : (–Tr.; Bağlıca, Anaçlı *Ardanuç –Ar.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**tapannamak**] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
tapanlamak (II) Ayakkabı ayağı vurmak. (–Ur.)
tapanlamak (III) [**tapırdamak** (I) **-3**] **1.** Dikkatsiz yürümek. (Bahçeli *Bor, –Nğ.) **2.** Koşmak. (Erzin *Dörtyol –Hat.)
[**tapırdamak** (I) **-3**] : (–İç.)
tapannamak [→ **tapanlamak** (I)]
tapansara Yuvarlak, ağaç tekne. (*Düzce –Bo.)
taparalamak [→ **tapalamak** (II) **-2**]
tapasız Korkak, yüreksiz, dayanıksız (kimse). (*Bor –Nğ.)
tapaş Yoğrularak yuvarlanmış, topak edilmiş bulgur. (–Ada.)
tapa vermek Karşılık vermek : *Bu çocuk bana ne kadar tapa veriyor.* (Köristan *İznik –Brs.)
tapba [→ **tapmaca**]
tapbaca [→ **tapmaca**]
tapbak Havan. (*Kuşadası –Ay.)
tapbaş Kısa boylu, basık başlı : *Tapbaş oğlana bak.* (Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.)
tapca Et ve bulgur karışımından top biçiminde sıkılarak yapılan bir çeşit yemek. (Söğüt, Honaz –Dz.)
tapçı Fırınlarda, ekmek topağını yassıltan kimse. (–Gaz.)
tapçınmak Çocuk, ellerini sallamak. (–Sn.)
tapdah Basık, yassı. (*Erciş –Vn.)
tap durmak Yetmek, tam gelmek : *Arif isen bu söz sana tap durur.* (*Mustafakemalpaşa –Brs.; *Çerkeş –Çkr.)
tapdüş Tatarcık sineği, yakarca. (*Bolvadin –Af.)
tapdüştü Bıktırıncaya dek gelen, arsız, yüzsüz. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
tapgaç Uyruk : *Ben Türk tapgacında bulunuyorum.* (*Antakya –Hat.)
tapha [→ **tağ** (II) **-1**]
tapı (I) **1.** Darı ekmeği. (*Tarsus –Ada.; Belenkeşli *Mersin –İç.) **2.** [→ **tepit -2**]
tapı (II) Tapınılan şey. (–Es.; *Mersin –İç.)
tapıhlamah [→ **tapıklamak -3**]
tapık Ağaçtan ceviz düşürmeye yarayan uzun sırık. (Dereköy –Ky.)
tapıklamak [**tabuklamak, talpiklemek, taluklamak, tapaklamak, tapıhlamah, tapılamak, tapışlamak -1, 2; tapiklemek, tappışlamak -1, tapşalamak, taptamak** (I), **tapuklamak, tapulamak, tıpışlamak -1**] **1.** Birini beğenerek arkasını okşamak. (–Çr.; *Kangal –Sv.; Civan-yaylağı *Mersin –İç.; –Krş.)

[**talıklamak**] : (Bektaşlı *Boğazlıyan –Yz.)
[**tapışlamak -1**]: (*Gelendost –Isp.; *Nizip, –Gaz.; *Reyhanlı –Hat.; –Sv.; –Ky.; –Nş.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Osmaniye –Ada.; –Tk.)
[**tappışlamak -1**]: (*Antakya –Hat.)
[**tapşalamak**] : (Elagöz –Çkr.)
[**taptamak** (I)] : (–Ant.)
[**tıpışlamak -1**] : (*Yerköy –Yz.; *Bor –Nğ.)
2. Çocuğu uyutmak ya da susturmak için arkasına yavaş yavaş vurmak. (Tokat –Es.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Ada.)
[**tapılamak**] : (*Lâpseki –Çkl.)
[**tapışlamak -2**] : (–Gaz.; –Ed.)
3. Uyuklamak. (–Çr.; –Nş.; –Nğ.)
[**tabuklamak**] : (Karacaviran *Çerkeş –Çkr.)
[**talpiklemek**] : (–Ml.)
[**tapaklamak**] : (*Bor –Nğ.)
[**tapıhlamah**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**tapiklemek**]: (–Gm.; –Ezm.; –Ezc.)
[**tapuklamak**] : (*Lâpseki –Çkl.; –Çkr.; –Sn.; –Ama.)
[**tapulamak**] : (*Arapkir –Ml.)

tapıl (I) Taraktan geçen yünün arta kalan çöplü bölümü. (*Hasankale –Ezm.)

tapıl (II) [→ **tepit -2**]

tapıl (III) [**tapul, tepel** (II)] Biçilen ot ya da ekin bağlamı. (*Taşova –Ama.; *Hasankale, –Ezm.; *Erciş –Vn.; Erkilet, *Pınarbaşı –Ky.)
[**tapul**] : (Bozcalı *Reşadiye –To.; –Gm.; Bağlıca *Ardanuç, Yavuz, Çavdarlı *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.; Merdinik *Göle –Kr.)
[**tepel** (II)] : (*Tarsus –İç.)

tapılamah Düşmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tapılamak [→ **tapıklamak -2**]

tapıldamak Tepinmek : *At gibi niye tapıldıyorsun?* (*Bozdoğan –Ay.)

tapıl etmek Biçilen ot ya da ekini bağlam yapmak için öbek öbek yığmak. (*Erciş –Vn.)

tapıltı [→ **tapırtı** (I)]

tapına düşürmek [**tapına getirmek**] Bir şeyi sırasına, zamanına getirmek, punduna getirmek. (–Ml.; *Nizip –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Bordum –Mğ.)
[**tapına getirmek**] : (*Nizip –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Gürün–Sv.; –Ada.)

tapına getirmek [→ **tapına düşürmek**]

tapıncak (I) **1.** Pamuk ipliği eğirilen çıkrığın el ile çevrilen kolu. (*İskilip –Çr.; –Ml.) **2.** [→ **tapındırık** (II) **-1**]

tapıncak (II) Tapınak. (–Isp.)

tapındırık (I) **1.** Sığırın kaçmaması için boynuyla bacakları arasına bağlanan, bir ucu yerde sürünen sırık : *Yabana hayvan kaçar, birkaç gün tapındırık yapalım.* (Nudra *Şarkikaraağaç –Isp.) **2.** Atın başını yukarı kaldırmaması için başından ön ayaklarına bağlanan kayış. (–Ant.)

tapındırık (II) [**tapıncak** (I) **-2**] **1.** İlkel kuyularda, kovanın bağlandığı, aşağı yukarı hareket edebilen ağaç kol. (Altıntaş –Kü.; Yukarı Söğütönü –Es.; Alibeyhüyüğü *Çumra, Güvenç, Mastat *Karaman –Kn.)
[**tapıncak** (I) **-2**] : (Gölpazarı *Kurşunlu –Çkr.)
2. Tulumba. (*Söğüt –Bil.)

tapır (I) **1.** Taşlı ve engebeli alan. (Önsen –Mr.; Bolay *Bozkır, *Hadım –Kn.; Çakallı *Karaisalı, Akçalıuşağı –Ada.;Civanyaylağı *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.) **2.** [→ **taplak -1**] **3.** Deniz ve göl kıyılarında birdenbire yükselen yarların üstündeki düzlükler. (–Ada.)

tapır (II) [→ **tap** (VII)]

tapır (III) Tabur. (*Bor –Nğ.)

tapırcı Taburcu : *Tapırcı oldum.* (*Bor –Nğ.)

tapırdamak (I) **1.** Boş yere uğraşmak : *Akşama değin tapırdadım elime bir şey geçmedi.* (Civanyaylağı *Mersin –İç.) **2.** Bir iş için oraya buraya koşturmak. (Salda *Yeşilova –Brd.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Navdalı *Mut –İç.) **3.** [→ **tapanlamak** (III) **-2**]

tapırdamak (II) [→ **tapırdatmak**]

tapırdamak (III) [**tapır tapır itmek** (I)] Birine hoş görünmek için onursuz davranışlarda bulunmak. (*Bor –Nğ.)

[**tapır tapır itmek** (I)] : (*Bor –Nğ.)

tapırdatmak [**tapırdamak** (II), **tapır tapır itmek** (II)] Ayak ya da sopa vb. şeyleri yere vurarak tap tap ses çıkartmak. (*Bor –Nğ.)

[**tapırdamak** (II)]: (*Alaşehir –Mn.)

[**tapır tapır itmek** (II)]: (*Bor –Nğ.)

tapır tapır itmek (I) [→ **tapırdamak** (III)]

tapır tapır itmek (II) [→ **tapırdatmak**]

tapırtı (I) [**tapıltı**] Ayak sesi, gürültü, tıkırtı. (Söğüt –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Köprüören –Kü.; Tokat –Es.; Datya *Reşadiye –To.; Cenciğe –Ezc.; *Nizip –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Ermenek –Kn.; Akçalıuşağı *Kozan –Ada.)

[**tapıltı**] : (–Ezc.)

tapırtı (II) [→ **tap** (VII)]

tapır yer Engebeli yer. (–İç.)

tapış Yarar, fayda. (*Saray –Tk.)

tapışlamak [**tappışlamak -2**] **1.** [→ **tapıklamak -1**] **2.** [→ **tapıklamak -2**] **3.** Hamurun üstünü düzeltmek için hafif hafif vurarak elle sıvamak. (Sarılar *Avanos, –Nş.; *Bor –Nğ.; *Osmaniye –Ada.; –Ed.)

[**tappışlamak -2**]: (*Antakya –Hat.) **4.** Tatlı dille iş yaptırmak : *Onu hep tapışlamak lazım yoksa aksilesir.* (–Nğ.)

tapışma Küçük ve ince yorgan. (Rumeli göçmenleri, Paşaköy –Ba.)

tapışmak [**tabışmak**] Buluşmak, görüşmek : *Gene ikiniz tapıştıñız.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**tabışmak**] : (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tapıştırmak 1. Araştırmak : *Oraya ne gibi şeyler sevkedileceğini tapıştırmaktayım.* (*Bergama –İz.; –Brs.) **2.** [→ **tapşırmak** (IV) **-2**]

tapıtmak Yıkmak, devirmek. (*Bozkır –Kn.)

tapik (I) Keklik tuzaklarında çukur üstlerine konulan yaylı, tahta kapak. (–Bt.; –Mş.)

tapik (II) Uyku. (–Ezc.)

tapiklemek [→ **tapıklamak -3**]

tapizir Çok alçak, kısa : *Tapizir ağaçlara ben de çıkarım.* (–Bt.)

tapkaç [→ **tokuç**]

tapkın (I) Sarkık, düşük : *Sıpaların kulakları tapkın kalmasın, dikleşsin diye uçlarından birbirine dikilir.* (Çifteler *Mersin –İç.)

tapkın (II) Görevli. (–Sm.)

tapkın olmak Güçten düşmek, halsiz kalmak : *İhtiyarlık beni tapkın etti.* (Çiftepınar *Mersin –İç.)

tapkır (I) Basılarak sertleştirilmiş toprak, ekin, ot vb. şeyler. (Köşektaş *Avanos –Nş.)

tapkır (II) Bölge, semt : *Yakın tapkırda bir kızıl kıyamet koptu.* (*Nizip –Gaz.)

tapkır (III) [**tapkur**] Bölük, manga, dizi, kafile. (*Erciş –Vn.)
[**tapkur**] : (–Vn.)

tapkur [→ **tapkır** (III)]

tapla 1. Ekmeği korumaya yarayan fıçı biçimindeki, kapaklı bir kap, ekmeklik. (Yeniyapan –Mr.) **2.** Yassı tahta. (Vazıldan *Divriği –Sv.) **3.** Kısa kıyılı, büyük sini. (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.) **4.** [→ **tabla** (III) **-1**] **5.** [→ **tabla** (III) **-4**]

taplağı [→ **tabtabı**]

taplak [**tap** (I), **tapır** (I) **-2, taplı** (IV), **tapor**] **1.** Tepe ya da dağ üstündeki düzlükler. (Fakıekinciliği –Ama.; Doğanbeyli, Azaplı *Kadirli –Ada.)
[**tap** (I):) (–Isp.; *Arpaçay –Kr.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.)
[**tapır** (I) **-2**]: (Fakıekinciliği–Ama.; Seydin –Krş.; İncirlik –Ada.)
[**tapor**] : (Köşker –Krş.)
2. Düz, dümdüz yer : *Öyle bir harman yeri hazırladım ki taplak mı taplak.* (*Ereğli –Kn.)
[**taplı** (IV)] : (*Şekeroba –Mr.)

taplama 1. [→ **taptapa -1**] **2.** Yufka ekmeğin ince yeri. (–Tr.)

taplamak (I) **1.** Saptamak : *Yerini iyi tapladın mı?* (*Pınarbaşı –Ky.) **2.** Kestirmek : *İyi taplamışım, dediğim çıktı.* (Bozüyük *Göksun –Mr.; Şambayatı –Ank.; Çukur *Karaisalı, Kandilli *Saimbeyli, Faydalı *Kozan –Ada.; Civanyaylağı *Mersin –İç.) **3.** Bir işin olabileceğine inanmak, aklı yatmak : *Nihayet bu işi yapacağına aklı tapladı.* (Bozlar –Yz.) **4.** Sahip çıkmak, malımsımak : *Evimden çıkmıyor, taplı.* (–Nğ.)

taplamak (II) Hamur topağını biraz açmak. (–Gaz.)

taplamak (III) Kimseye sezdirmeksizin bakmak. (Epçe, Fıraktın –Ky.)

taplan Mide bozukluğu. (*Sarayköy –Dz.)

taplanmak Ezilip yassılaşmak. (–Ank.)

taplatmak Benimsetmek, inandırmak: *Ona taplatacağım ki bu tarlayı benden başkası süremez.* (Bozlar –Yz.)

taplı (I) **1.** Doğru (söz için) : *Taplı söz söylüyor.* (–Gaz.; –Mr.) **2.** Düzgün: *Taplı otur.* (–Mr.; –Ada.) **3.** Uygun, yerinde, yaraşık. (Karkıncık *Artova –To.; –Gaz.;*Afşin –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.; –Nğ.)

taplı (II) **1.** Şişman, semiz. (*Koyulhisar–Sv.; Höketçe*Saimbeyli–Ada.; *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Çok gelişmiş. (*Ağın –El.)

taplı (III) Özenli, dikkatli : *Yazılarını taplı yaz.* (*Urla –İz.)

taplı (IV) [→ **taplak -2**]

taplı (V) Eşsiz, benzersiz : *Bu at taplıdır.* (*Afşin –Mr.; Deliktaş*Kangal –Sv.)

taplu [→ **toplu** (I) **-1**]

tapmaca [**tapba, tapbaca**] Bilmece, bulmaca. (göçmenler, Zellice *Sarıkamış –Kr.; –Vn.; Ahırlı –Ank.)

[**tapba**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**tapbaca**] : (Karapapak –Kr.)

tapmak (I) **1.** Bulmak. (*Merzifon –Ama.; Kerkük göçmenleri –Tr.; Suhara *Çıldır, *Iğdır, –Kr.; Kazan –Ağ.; –Nğ.; Karkın *Çumra, Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.; Kerkük) **2.** Kapmak. (Şehli –Gr.)

tapmak (II) Başa kakmak. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –Mn.; *Simav –Kü.; *Milâs –Mğ.)

tapmak (III) Bir şeye tutkun olmak, düşkünlük göstermek: *Bizim çocuk bir oyuna taptı ki dersi falan bıraktı.* (–Nğ.)

tapmak (IV) Yapı, köprü vb. şeyler selden çökmek. (*Mut ve köyleri –İç.)

tapor [→ **taplak -1**]

tappa (I) Yapma gölde su boşaltmaya yarayan delik. (–Nğ.)

tappa (II) Maşrapa. (–Ezm. ve çevresi)

tappakiriş Çok sarhoş : *Dün tappakiriş idin ne söylediğini bilmedin.* (–Kıbrıs)

tappılamak Tehlikeyi daha önceden sezmek : *Yüreğim tappıladı.* (–Nğ.)

tappır Beştaş oyunu. (–Ks.)

tappışlamak 1. [→ **tapıklamak -1**] **2.** [→ **tapışlamak -3**]

taprı [→ **tap** (VII)]

tapsak (I) **1.** Tadı iyi olmayan : *Bu kuyunun suyu tapsaktır.* (İnköy –Kü.; Numanoluk *Seyitgazi –Es.) **2.** Düşünmeden konuşan, sözünü bilmeyen : *Bırak şu tapsak herifi!* (*Bolvadin –Af.; İnköy –Kü.)

tapsak (II) Kokmaya yüz tutmuş (şey). (Tokat –Es.)

tapsak (III) [**taptak -2**] Ekildikten sonra çiğnenmiş (tarla için) : *Bizim tarlayı tapsak etmişler.* (Bayadı –Or.)

[**taptak -2**] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

tapseren Yaylalarda süt leğeni koymakta kullanılan bir buçuk metre yükseklikte, üç çatallı ağaç. (Söğüt, Honaz –Dz.)

tapsımak Bayatlamak, kokmak, bozulmak. (Çay *Bolvadin –Af.; *Sivrihisar –Es.; *Afşin –Mr.; Hisarcık –Ky.)

tapsız [**tafsız, tatavatsız, taysız**] **1.** Özenerek iş yapmayan, savruk, dalgın. (*Sivrihisar –Es.; *Afşin –Mr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**tafsız**] : (–Kn.)
[**taysız**] : (–Gm.)
2. Güçsüz : *İyi vur, tapsız vuruyorsun.* (*Sungurlu –Çkr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.) **3.** Patavatsız : *Ali dayı tapsız biridir.* (Yukarı Dinek*Şarkikaraağaç –Isp.)
[**tatavatsız**] : (Söğüt –Dz.; *Yalova –İst.; Ağlı *Küre –Ks.)
4. Davranışları kötü, uygunsuz olan (kimse). (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tapşa 1. Tavan arası. (–Ur.) **2.** Kapı ve pencerelerin üst bölümü. (*Antakya –Hat.)

tapşalamak [→ **tapıklamak -1**]

tapşın çalmak [→ **tapşınlamak**]

tapşıngı çalmak [→ **tapşınlamak**]

tapşınlamak [**tapşın çalmak, tapşıngı çalmak, tapşik yapmak, tapşin çalmak, tapşinlemek**] Candan el çırpmak, alkışlamak ya da bir müziğe tempo tutmak. (*Torbalı –İz.; Ye-

niköy –Ba.; Bulgaristan göçmenleri –İst.; *Osmaniye –Ada.)
[**tapşın çalmak**] : (*Ödemiş –İz.; –Ed.)
[**tapşıngı çalmak**] : (–Ks.)
[**tapşik yapmak**] : (Kaya *Fethiye –Mğ.)
[**tapşin çalmak**] : (Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)
[**tapşinlemek**] : (*Mustafakemalpaşa –Brs.)

tapşırmak (I) **1.** Korumak için alınan bir şeyi geri vermek : *Durmuş kitabı bana tapşırdı.* (Yılanlı *Eğridir –Isp ; Kozluveren *Daday –Ks.; –Kr.; –Ml. ve köyleri; göçmenler –Sv.; –Kn. ve çevresi) **2.** Sunmak : *Bu gülü sana tapşırırım.* (*Akhisar –Mn.) **3.** Bağışta bulunmak. (*İzmit –Kc.) **4.** Ulaştırmak, yetiştirmek : *Bağa giden arabaya bu sepeti tapşırabilir misin?* (–Brs.; *Tarsus –İç.)

tapşırmak (II) Tanıştırmak : *Sizi Ali Beye tapşırayım.* (Rumeli göçmenleri –Tk.)

tapşırmak (III) Öpmek. (Sakarya –İz.)

tapşırmak (IV) [**tapıştırmak -2**] **1.** Aktarmak, ısmarlamak. (Ezine –Ama.; –Kr.)
[**tapıştırmak -2**] : (*Bergama –İz.; –Brs.)
2. Uyarmak. (Suhara *Çıldır –Kr.)
3. Bildirmek. (*Polatlı –Ank.)
4. Yalvarmak : *Tanrı'ya tapşırırım.* (–Mn. ve çevresi; –Kr.)

tapşik yapmak [→ **tapşınlamak**]
tapşin çalmak [→ **tapşınlamak**]
tapşinlemek [→ **tapşınlamak**]
taptabı (I) [**taptap** (I)] Mısır unundan yapılan bazlama. (–Kü.)
[**taptap** (I)] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.)
taptabı (II) [→ **tabtabı**]
taptah Çok çiğnenmiş, işlek yol. (Yavuz *Şavşat –Ar.; –Vn.)
taptaḫ etmek Bir yere çok gidip gelmek : *Bizim evi taptaḫ ettiler; neredeyse her gün gelecekler.* (–Ezc.)
taptak 1. Düz, engebesiz yer ya da yol: *Bu iki köy arası taptak bir haldedir.* (Akarsu *Ardanuç –Ar.; –Ezm.) **2.** [→ **tapsak** (III)] **3.** Karda açılmış yol. (Akarsu *Ardanuç –Ar.)
taptamak (I) [→ **tapıklamak -1**]
taptamak (II) **1.** Toprağı ayakla ya da başka bir araçla basarak düzeltmek. (Çavdarlı *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.) **2.** Ekini biçilmiş ve kaldırılmış toprağın yüzünü tırmıkla vurarak bastırmak, düzeltmek. (Tokat –Es.)
taptap (I) [→ **taptabı** (I)]
taptap (II) [→ **tabtabı**]
taptap (III) [→ **tap** (VI)]
taptapa [**taplama -1, taptup**] **1.** Kalın bazlamaya benzer bir çeşit tandır ekmeği. (*Erciş –Vn.)
[**taplama -1**] : (*Ağın –El.; –Ml.; *Nizip –Gaz.; –Mr.)
[**taptup**] : (*Karaman –Kn.)
2. Fırın ya da tandırda pişirilen kalın ekmek, somun. (Erzin *Dörtyol –Hat.; –Vn.) **3.** Peksimet. (–Vn. köyleri) **4.** Bulgur ve kıyma ile yapılan bir çeşit yassı köfte. (*Ahlat –Bt.)
taptap etmek Deve gibi basarak yürümek. (*Afşin –Mr.)
taptı [→ **tap** (VI)]
taptup [→ **taptapa -1**]
taptur olmak Oturduğu ya da yattığı yerden kalkmaya davranmak. (*Bor –Ng.)

tapuk (I) Kıyısı derin denizin ilerisindeki sığ yer : *Dalyan burnunun önünde tapuk var dikkatli ol!* (Çardak *Lâpseki –Çkl.)

tapuk (II) Boyun eğme, gönül verme : *Türkler doğruluğa tapuktur.* (*Bergama –İz.)

tapuk (III) Tezek. (–Vn.)

tapuk (IV) Senet. (–İst.)

tapuklamak [→ **tapıklamak -3**]

tapuk şırası Posadan sıkılan kötü şıra. (Köşker –Krş.)

tapul [→ **tapıl** (III)]

tapulamak [→ **tapıklamak -3**]

tapun Değeri düşük, kötü nitelikli (mal için). (*Bor –Ng.)

tapusamak Yardım etmek, görev yapmak. (*Ulubey –Or.)

tapuz arpa Dört, beş sıralı arpa başağı. (*Karabük –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.)

tar (I) Tavukların kümeslerde tünedikleri ağaç. (–Ama.; *Zile, Kızık, Çamlıbel *Artova –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Bayburt, –Gm.; Yavuz, *Şavşat –Ar.; –Kr.; –Ezm.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; *Varto, –Mş.; *Ağın, –El. ve köyleri; Palanga *Hekimhan, *Arapkir –Ml.; Maksutlu *Şarkışla, *Koyulhisar, Eşke *Divriği –Sv.; Tuzhisar *Bünyan –Ky.; –Ng.)

tar (II) Kırılamayacak denli çok buz tutmuş yol. (*Erciş –Vn.)

tar (III) [**tor** (IV), **tora** (V)] Fidan. (Belenilvat *Akseki –Ant.)

[**tor** (IV)] : (Emirler *Ulukışla –Ng.)

[**tora** (V)] : (*Bornova –İz.)

tar (IV) Genç hayvan. (Belenilvat *Akseki –Ant.)

tar (V) Gübre ve kül ölçüsü olarak kullanılan çuval : *Bir tar kül 60 kuruş.* (–Gaz.)

tar (VI) [→ **tağ** (II)]

tar (VII) [→ **tarak** (II) **-2**]

tar (VIII) [→ **tara** (I) **-1**]

tar (IX) Fıtığı olan (kimse için) : *Osman tar olduğundan bacaklarını ayırarak yürür.* (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

tar (X) Peşkir asılan yer. (*Divriği –Sv.)

tar (XI) [→ **tor** (II) **-1**]

tar (XII) **1.** [→ **tağar -1**] **2.** [→ **tağar -4**]

tar (XIII) Sal. (Şükriye aşireti *Ceyhan –Ada.)

tar (XIV) Başörtüsü. (–İç.)

tar (XV) Karanlık. (–Ks.)

tara (I) [**tağra, tar** (VIII), **tare, tarḫa**]

1. Bağ budamaya ya da ağaç kesmeye yarayan, eğri bir çeşit bıçak. (–Ay.; –Mn.; *Bandırma –Ba.; Ortaköy Gelibolu –Çkl.; *Sivrihisar –Es.; Hasanoğlan –Ank.; Yerkesik *Fethiye –Mğ.; –Ed.)

[**tağra**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; –Rz.; *Bodrum –Mğ.; Kumbağ –Tk.)

[**tar** (VIII)] : (–Brs.)

[**tare**] : (Turgut *Yatağan –Mğ.)

[**tarḫa**]: (Yayladağı*Antakya–Hat.)

2. Ağaç kökü çıkarmaya yarayan bir araç. (–Tk.)

tara (II) Süpürge sapı. (–To.; *Ünye –Or.)

taraba (I) [**taraka** (II), **tarba** (I)] **1.** Tahta bölme, tahta perde. (–Brs.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Çr.;–Tr.; Vicealtı, Hemşin *Pazar, Limanköy *Çayeli –Rz.)

[**taraka** (II)] : (*Çarşamba –Sm.)
[**tarba** (I)] : (*Çarşamba –Sm.)
2. Bahçe kıyıları ya da duvarları üstüne çakılan tahta parmaklık. (Deregümü –Isp.; *Gelibolu –Çkl.; Çatkara *İskilip –Çr.; Rumeli göçmenleri –Ed.)

taraba (II) Tahta sözcüğü ile kullanılarak ikileme yapar : *Tahta taraba ne varsa arabaya yüklettiler.* (*Bor –Ng.)

tarabı Bir çeşit tahta. (Kilimli –Zn.)

tarabul Bir çeşit halk oyunu. (*Merzifon –Ama.)

tarabuluş İpek giysi. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

tarak (I) [**taftak**] Keçiyolu. (Dindebol, Sarıvadi *Ermenek –Kn.; *Bahçe –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.; Alaçeşme, Sadıklar *Akseki –Ant.)
[**taftak**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tarak (II) [**tar** (VII)] **1.** Avlu korkuluğu. (–Ur.) **2.** Kağnı yanlarındaki parmaklıklar. (Bağıllı * Eğridir –Isp.; Söğüt –Dz.; –Ant.)
[**tar** (VII)] : (*Zile –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Ezc.)

tarak (III) Dokuma tezgâhlarındaki mekik. (–Brs.; –Sn.; –Sm.; *Bozkır –Kn.)

tarak (IV) Tarla ekildikten sonra tohumu örtmeye yarayan dişli araç. (*Kandıra –Kc.)

tarak (V) Deve hamutlarındaki tahta bölümlerin deliğine geçirilen ağaç parça. (Hacılar –Isp.)

tarak (VI) Taş yontmaya ve düzeltmeye yarayan bir çeşit demir araç. (–Ks.; –Tr.; –Gaz.)

tarak (VII) İstiridye. (*Gelibolu –Çkl.)

taraka (I) [→ **tarakçıl**]

taraka (II) [→ **taraba** (I) **-1**]

tarakçıl [**taraka** (I), **tarakçın, tarakçır, taraklı** (II)] Başında tarak biçiminde tüyleri olan bir çeşit kuş. (–Sn.; Dereköy *Pazar –To.; –Rz.)
[**taraka** (I)] : (Salarha ve köyleri –Rz.)
[**tarakçın**] : (*Düzce –Bo.; *Yalova –İst.; *Çarşamba –Sm.; Hamitli *Uzunköprü –Ed.)
[**tarakçır**] : (Rumeli göçmenleri *Karacabey –Brs.)
[**taraklı** (II)] : (*Kandıra –Kc.; –Tr.)

tarakçın [→ **tarakçıl**]

tarakçır [→**tarakçıl**]

tarak çitmek Seyrek dişli tarakları iplikle sıkıştırmak. (Güney *Yeşilova –Brd.)

tarakdikeni (I) Ağrı ve sızıları gidermeye yarayan bir çeşit dikenli bitki. (Gerze *Devrek –Zn.)

tarakdikeni (II) Saç taramaya yarayan bir çeşit diken. (*Alucra –Gr.)

taraklama (I) At ve eşeklerde karın altında oluşan şişlik. (Kızılcaören –Kü.; Çamlı *Ayaş –Ank.)

taraklama (II) **1.** Kayığın iç bölümünde, küpeştenin altında tarak biçimindeki tahta. (–Ant.) **2.** Ağaç parmaklık. (*Akseki –Ant.)

taraklamak (I) [→ **taraşlamak** (II)]

taraklamak (II) Malı pahalı satmak. (Söğüt –Dz.)

taraklı (I) Bir çeşit küçük tabanca. (*Alaşehir –Mn.)

taraklı (II) [→ **tarakçıl**]

taraklı (III) [→ **taraklık** (I)]

taraklık (I) [**taraklı** (III)] Etin pirzolalık yeri. (*Erciş –Vn.; *Gemerek –Sv.; –Gaz.; –Ky.; –Mğ.)
[**taraklı** (III)] : (–Ng.)

taraklık (II) El ve ayak parmaklarındaki küçük kemikler. (*Lâpseki –Çkl.; –Gaz.; Karahüyük –Mr.)

taraklık (III) Acımsı, yenilebilir bir çeşit mantar. (Kösten, Kızılyer –Dz.)

tarakotu [**tarhanotu, tarhın -ı, tarhun, tarın, tarkın**] Dereotu. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Karakuyu *Torbalı –İz.)

[**tarhanotu**] : (İğdecik, Sancaklıboz –Mn.)

[**tarhın -ı**] : (–Ml.)

[**tarhun**] : (*Gelibolu –Çkl.; –Dy.; –Ml.; –Kn.)

[**tarın**] : (–Ml.)

[**tarkın**] : (–Ezm.)

taraktan Nişasta ve pekmezden yapılan bir çeşit tatlı, pelte. (İslam –Isp.)

tarak yol Hayvanların çiğneyerek açtığı yol. (Apturrahmanlar *Serik –Ant.)

taral [→ **taysal**]

taramak İyice yoklayarak, araştırarak geçmek. (–Nğ.)

tara mara etmek Bozmak, dağıtmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

taran (I) [**tıraz**] **1.** İn. (*Akçadağ –Ml.)

[**tıraz**] : (*Mucur ve köyleri –Krş.) **2.** Balıkların saklandıkları yosunlu ya da taşlı yer. (Kayadibi *Görele –Gr.) **3.** Hayvanların otlağa ve suya gidip geldiği yer. (Güvere *Silifke –İç.)

taran (II) Kuş ya da balık kümeleri. (*Ağın –El.)

taran (III) Geniş (genellikle ağız için). (Kemersiz *Zara, *Koyulhisar –Sv.)

tarana [→ **tana** (III)]

tarancı Çiftçi. (–To. ve çevresi)

taranga Bir çeşit tatlı su balığı. (*Beykoz –İst.)

taranmak Koşum hayvanı işe alışmaya çalışmak : *Öküzler taranıyorlar.* (Oyaca *Haymana –Ank.)

tarankedi Çocuk masallarında geçen gerçeküstü yabanıl kedi. (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

taranmak (I) Ayrılıp gitmek : *Bizim koyunlar hep tarandı gitti.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

taranmak (II) Yıkanmak. (İğdecik –Isp.; –Ank.)

taras (I) [**talaz** (III)] Yağmurdan yeteri kadar nemlenip tavlanarak ekilecek duruma gelmiş toprak : *Toprak taraslı.* (Orman *Çarşamba –Sm.; Karakuş *Ünye –Or.; *Andırın –Mr.)

[**talaz** (III)] : (Aga *Safranbolu –Zn.)

taras (II) Tarlayı sürüp dinlendirme, nadas. (Cumayanı –Zn.)

taraş (I) Tarla, bağ, bahçe vb. yerlerden toplanan üründen arta kalanlar. (*Tire, *Ödemiş ve köyleri, *Bergama –İz.; *Demirci –Mn.; Kocaburgaz *Bandırma, –Ba.; *Bodrum –Mğ.; –Ed.)

taraş (II) Yaltaklanma. (Yaraşlı *Haymana, Çanıllı *Ayaş –Ank.)

taraş (III) Aralık : *Aradığınız şey şu duvar taraşında.* (Solmaz *Tavas –Dz.)

taraşlamak (I) Tarla, bağ ve bahçeden kaldırılan üründen arta kalanları toplamak. (*Bergama, Tepeköy *Torbalı –İz.; Adala *Salihli, *Alaşehir –Mn.; *Mustafakemalpaşa, *Mudanya –Brs.; *Kandıra –Kc.; –Ed.; Ceylân *Lüleburgaz –Krk.; *Hayrabolu –Tk.)

taraşlamak (II) [**taraklamak** (I)] Altüst etmek, araştırmak, karıştırmak. (*Bergama, *Ödemiş –İz.; *Akhisar, Adala *Salihli –Mn.; Yeniköy –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Vize, *Lüleburgaz –Krk.; *Hayrabolu –Tk.)

[**taraklamak** (I)] : (–Mn. ve çevresi)

taraşmak Arka arkaya sıralanarak yürümek. (Mara *Silifke –İç.)

taraş üzümü Bağ bozumundan sonra kütüklerde kalan üzüm. (*Alaşehir –Mn.; Varna göçmenleri –İst.)

taratma Otlatma, yayma. (–Ank.)

tarato **1.** Sirkeli bir çeşit çorba. (*Düzce –Bo.) **2.** Sarmısak ve sirkeyle yapılan bir çeşit yiyecek. (*Şebinkarahisar –Gr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.)

tar avı Tünedikleri yerde yapılan keklik avı. (–El.)

tarazlamak **1.** Tarlayı üçüncü kez sürmek. (Masdar *Bafra –Sm.) **2.** Sürerek ve gübreleyerek tarlayı ekilecek duruma getirmek. (İlyas *Karamürsel –Kc.; Kurtköy *Kartal –İst.; Mardar *Bafra –Sm.)

tarazlanmak (I) Kumaş eskiyerek atkısı seyrekleşmek. (*Kandıra –Kc.; *Kavak –Sm.; Kayadibi –Gr.)

tarazlanmak (II) Taranmış gibi yol yol olmak. (*Düzce –Bo.)

tarazlanmak (III) Dağılmak. (*Düzce –Bo.)

taraz taraz Çizgi çizgi, iz iz. (*Düzce –Bo.)

tarba (I) [→ **taraba** (I) **-1**]

tarba (II) Bez torba. (*Kurşunlu –Çkr.)

tarbana Hasta hayvanın eti. (–Ada.)

tarbaz Uzun, kokulu bir çeşit elma. (–Nğ.)

tarçaḫ Cıvık hayvan gübresi. (*Erciş –Vn.)

tarçığ Güç : *Bakımsız tayda tarçığ kalmaz.* (*Bayburt –Gm.)

tarçığını almak At vb. hayvanlar kışı geçirdikten sonra ilk kez doyasıya çayırda yayılmak. (*Kelkit –Gm.; –Sv.)

tarçık Sağlık ve güç veren yiyecekler. (*Ulubey –Or.)

tarçıklanmak [→ **talçığını almak**]

tarçın Evlenen kızın, baba evine ilk kez gelme töresi. (Çinçina *Hemşin –Rz.)

tare [→ **tara** (I) **-1**]

targa [**tarka**] Çamur, kum, toprak vb. şeyler taşımaya yarayan, iki kişinin taşıdığı dört kollu tahta araç, teskere. (Salur *Bandırma –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; İncirli –Bil.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.; Balabanca *Malkara –Tk.)

[**tarka**] : (*Gölpazarı –Bil.; *Kurşunlu –Çkr.; Osmaniye *Ilgın –Kn.)

tarḫa [→ **tara** (I) **-1**]

tarḫan (I) İş yapmamaktan, hareketsizlikten şişmanlamış (hayvan ya da insan.) (Yavuz *Şavşat,*Borçka –Ar.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.)

tarhan (II) Balta. (*Gerede –Bo.)

tarḫana Pekmezden yapılan bir çeşit çerez. (*Erciş –Vn.)

tarhanotu [→ **tarakotu**]

tarḫatalaş etmek Ortalığı dağıtmak. (–Krş.)

tarhun **1.** [→ **tarakotu**] **2.** Hekimlikte kullanılan ıtırlı bir bitki. (–Gaz.)

tarḫun [→ **tarakotu**]

tarıf [→ **tağar -3**]

tarık (I) Mahkemeye başvurma, dava. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.; –Sv.)

tarık (II) Gerek, gerekli. (–Sv.)

tarım Tahıldan ayrılmış saman yığını: *Harman yerinde iki tarım samanım kaldı.* (Kerkük ve çevresi)

tarın [→ **tarakotu**]

tarışman Ocak çekirgesi. (*Lâpseki –Çkl.)

tarıtkan Davacı. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

tariç İki tarla arasında ağaç ve dikenlerden oluşan sınır. (Düz *Ayancık –Sn.)

tarka [→ **targa**]

tarkarın Tez canlı. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhamı –Kn.)

tarkatılmak Dağıtılmak. (–Tr.)

tarkın [→ **tarakotu**]

tarkıtalaş [**tartağan**] Delik deşik, paramparça. (*Bor –Ng.)
[**tartağan**] : (*Bornova –İz.; –Brs.)

tarkıtalaş itmek [**tarnas etmek**] Darmadağın, paramparça etmek : *Bir dinamit gocaman gayayı tarkıtalaş etti.* (*Bor –Ng.)
[**tarnas etmek**] : (*Gemerek –Sv.)

tarkıtalaş olmak Darmadağın, paramparça olmak. (*Bor –Ng.)

tarlabakkalı [**tarlacın**] Toygarkuşu, tarlakuşu. (Zeytinli *Edremit –Ba.)
[**tarlacın**] : (Hamitli *Uzunköprü –Ed.)

tarlacın [→ **tarlabakkalı**]

tarlagoz [**tarlakoz**] Her çeşit balık tutmaya yarayan ağ. (Ereğli *Karamürsel –Kc.)
[**tarlakoz**] : (*Mudanya –Brs.)

tarlak (I) Berber. (–Ada.)

tarlak (II) Toy hayvan. (*Kurşunlu –Çkr.)

tarlakoz [→ **tarlagoz**]

tarlamak [→ **taslamak** (I) **-1**]

tarlanmak (I) Tavuk tünemek.(–Ezm.; *Ahlat –Bt.; –Ml.)

tarlanmak (II) Birinin başına üşüşmek. (–İst.; *Çemişkezek –Tn.; *Ağın –El.)

tarlasını almak Tarlayı sürdükten sonra bir yıl ekmeyerek dinlendirmek : *Tarlayı bu yıl ektirmedim, varsın tarlasını alsın.* (*Bor –Ng.)

tarla tabak Mal mülk : *Nesini beğenmiyorsun, tarlası tabağı var, varlıklı.* (–Sm.)

tarma **1.** Köy evlerinde, ahırlarda yük koymaya ya da yatmaya yarayan büyük sergen. (*Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.) **2.** Yapılardaki çıkma, balkon. (–Ada.) **3.** Irmağa doğru uzatılmış iskele. (–Dy.)

tarmatakır [**tarmatakış, tartala** (I) **-2**] Altüst olmuş, karmakarışık.(–Gaz.; *Antakya ve köyleri –Hat.; –Sv.; Bahçeli *Bor –Ng.)
[**tarmatakış**] : (*Antakya ve köyleri –Hat.)
[**tartala** (I) **-2**] : (Misis –Ada.)

tarmatakış [→ **tarmatakır**]

tarmuk Kütük kesmeye yarayan hızar, testere. (Köşker –Krş.)

tarna [→ **tana** (III)]

tarnas etmek [→ **tarkıtalaş itmek**]

tarp (I) Çok inişli yokuşlu yol. (*Çıldır, *Arpaçay –Kr.)

tarp (II) [**torp**] Yel almayan, karın çok biriktiği kuytu yer. (Muratlar *Gölcük –Kc.)
[**torp**] : (Karapınar –Mn.; Satılmış –Es.; Osmaniye *Ilgın –Kn.; –Ed.; Çınarlı *Şarköy, *Malkara –Tk.)

tarpadanak [**tırpadak**] Birdenbire. (–İst.; –Gaz.)
[**tırpadak**] : (Boztekke –Gr.)

tarpoş Tencere, sahan kapağı. (Yavuz, Karlı, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

tarpuç Bir yaşında kuzulayan koyun ya da keçi. (Kösten, Abaş –Dz.)

tarpuna İnek ve manda yavrusu. (–Kü. ve köyleri)

tarsamak [→ **tarsımak** (II)]

tarsı Duman rengi. (hayvan için). (–Sm.)

tarsıkmak Bir şeye üzülüp sinirli davranışlarda bulunmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tarsımak (I) Yara iyileşmek. (Kızılisalı *Silifke –İç.)

tarsımak (II) [**tarsamak, tesimek**] Canı sıkılmak, bunalmak. (*Çarşamba –Sm.; *Reşadiye –To.; *Bodrum –Mğ.)
[**tarsamak**] : (*Datça –Mğ.)
[**tesimek**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)

tars nars Baş aşağı. (–Bo.)

tartağan [→ **tarkıtalaş**]

tartaklamak (I) [**tartak martak etmek, tartak turtak etmek**] Karıştırıp düzenini bozmak, dağıtmak. (İğdecik –Isp.; *Niksar –To.; –Ezm.; Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.)
[**tartak martak etmek**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**tartak turtak etmek**] : (*Çivril –Dz.; *Alaşehir –Mn.)

tartaklamak (II) Kapıyı mandallamak: *Ali kapıyı tartakladı.* (*Bodrum –Mğ.)

tartak martak etmek [→ **tartaklamak** (I)]

tartak turtak etmek [→ **tartaklamak** (I)]

tartala (I) **1.** Yağma, talan. (–Gm.; –Ezc.; –Ml.; *Gürün –Sv.) **2.** [→ **tarmatakır**]

tartala (II) Kuru ve yaş yemiş. (Gargara *Ermenek, *Ilgın –Kn.)

tartala (III) Bol, çok : *Dağda odun tartala.* (Karacahisar *Milâs –Mğ.)

tartalamak [**tartılamak** (II)] Ağırlığını elle tartmak, yoklamak. (*Düzce –Bo.)
[**tartılamak** (II)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tartalcı Yüksekten atan, abartıcı. (Kayabaşı –Zn.; Ağlı *Küre –Ks.)

tartalı Alaca renkli bir çeşit kuş. (Sabuncupınar –Kü.)

tartamak Tülbent, yemeni, bez vb. şeyler. (*Alaşehir –Mn.)

tar tar olmak Tel tel olmak : *Tar tar olmuş.* (–Kü.)

tartı (I) **1.** Harmandaki yığınları çekmeye ya da dağıtmaya yarayan ucu çengelli, uzun sırık. (Düğrek –Mğ.) **2.** Sürülmüş tarlayı düzeltmeye yarayan tahta sürgü. (Ortaköy –İst.) **3.** Çekül. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

tartı (II) Kayıklarda yelkeni aşağı yukarı indirip çıkaran ip. (–İst.; Gündoğdu, –Rz.)

tartı (III) [→ **tartma** (I)]

tartı (IV) Eritilen yağdan arta kalan tortu. (*Düzce –Bo.)

tartılamak (I) Ağaç, kapı vb. şeyleri sökmek için güç harcamak. (Salar –Af.)

tartılamak (II) [→ **tartalamak**]

tartılı söz Şiir. (*Eyüp –İst.)

tartımak [→ **tartma** (I)]

tartıncak [→ **tartma** (I)]

tartınmak (I) [**tartmak** (V)] Başörtüsünü çene altından geçirip baş üstünde bağlamak. (*Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; *Dursunbey –Ba.)
[**tartmak** (V)] : (*İznik –Kc.)

tartınmak (II) Uygun zamanı kaçırmak, istediğini yapamamak. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

tartınmak (III) Asılmak, çekmek. (*Tirebolu –Gr.)

tartışlanmak Sıçramak: *Hayvanın ayağından üzerime çamur tartışlandı.* (*Antakya ve köyleri –Hat.)

tartma (I) [**tartı** (III), **tartımak, tartıncak, tartumcak**] Başörtüsü, yemeni. (*Ereğli –Zn.; *Keşan –Ed.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**tartı** (III)] : (Balçova –İz.; –Tr.)

[**tartımak**] : (Kaklıç, Yarık *Menemen –İz.)

[**tartıncak**] : (–İz. ve köyleri; Tavaklı *Ezine –Çkl.)

[**tartumcak**] : (–Sm.)

tartma (II) Tarlalarda açılan su arkı. (–Nğ.; Yeniköy *Ereğli –Kn.)

tartmak (I) Bir kimseyi denemek. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

tartmak (II) Çekmek: *Kolumdan tarttı.* (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

tartmak (III) Dik duran bir şey ya da hayvan yükü bir yana yatmak, dengesi bozulmak. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

tartmak (IV) Uyuklamak. (*Ardanuç –Ar.)

tartmak (V) [→ **tartınmak** (I)]

tart mart Düzgün olmayan, pürüzlü : *Şu duvarın yüzü tart mart.* (–Brd.)

tart turt Kaba saba, biçimsiz. (–Yz.)

tartu Organ. (–Dz.)

tartumcak [→ **tartma** (I)]

tarvis Karpuz. (Türkistan göçmenleri –İst.)

tarzamak Kumaşın havı dökülmek, az eskimek. (Hocaköy *İnegöl –Brs.)

tas (I) **1.** Tahıl ölçmeye yarayan, yarım gaz tenekesinden yapılan bir ölçek. (Ortaköy *Çal –Dz.; –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Dört okka buğday alan bir ölçek. (*Sandıklı –Af.)

tas (II) Bağ çubuklarında görülen bir çeşit hastalık. (–Rz.)

tas (III) [→ **tasak** (II)]

tas (IV) Arka, peş : *Tasımdan gel.* (Honaz, Kösten –Dz.; *Sultaniye, *Yalova –İst.; *Ereğli, *Safranbolu –Zn.; Sazlıca, Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Karaman –Kn.; Çukurköy, Kırıklı *Karaisalı –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.)

tas (V) Koku, iz : *Köpek avın tasını buldu.* (Akçalıuşağı *Kozan –Ada.)

tasak (I) Cılız hayvan eti. (*Gürün –Sv.)

tasak (II) [**tas** (III), **tasu**] Öküz derisi kıyısı. (Ficek *Reşadiye –To, *Gürün –Sv.)

[**tas** (III)] : (*Gerze –Sn.; Şıhlar *Uluğbey –Or.)

[**tasu**] : (Tavara *Reşadiye –To.)

tasaklamak Kesmek. (–Brd.)

tasambara Abaza köylerinde kızlı erkekli yapılan toplantı. (*Düzce –Bo.)

tasanas Yorgun, güçsüz. (–Isp.)

tasar Saban oku, boyunduruk vb. şeyler yapmak için yontularak biçimlendirilen odun. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

tasarlamak (I) [**tasımlamak** (I)] Ağacın kabasını yontarak düzeltmek, biçim vermek : *Öküzün boyunduruğunu tasarladım.* (İğdecik, Bağıllı *Eğridir, –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Söğüt –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Kurşunlu –Çkr.; Tokat –Es.; *Ağın –El.; Çamlı *Ayaş –Ank.; Hamurcu *İncesu –Ky.; *Bor, –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**tasımlamak** (I)] : (Peşman *Daday –Ks.)

tasarlamak (II) Öğüt vermek. (*Gelendost –Isp.)

tasarlanmak (I) Kendine çekidüzen vermek, hazırlanmak. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; –Nğ.)

tasarlanmak (II) Öğünmek. (Zeytinli –Ada.)

tasatlamak [→ **taslamak** (I) **-1**]

tasatmak [→ **taslamak** (I) **-1**]

tasbar [→ **tasık**]

tasbatan Nemini koruyan verimli toprak. (*Urla –İz.)

taseti Taskebabı. (–Isp.)

tası Bir evleklik yer. (–Zn. ve çevresi)

tasık [**tasbar**] Küçük çömlek. (*Ahlat –Bt.)

[**tasbar**] : (–Ezc.)

tasımına getirmek Sırasını, uygun zamanını bumak. (–Sm.)

tasımlamak (I) [→ **tasarlamak** (I)]

tasımlamak (II) [**tasımnamak, tasırıflamak, tasmalamak**] Ölçmek biçmek, tasarlamak. (*Ödemiş –İz.; *Düzce –Bo.; –Sm.; *Bor –Nğ.)

[**tasımnamak**]: (*Ödemiş –İz.; –Bo.)

[**tasırıflamak**]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[**tasmalamak**] : (Yeniköy –Ba.; –Or.)

tasımnamak [→ **tasımlamak** (II)]

tasına düşmek Ardına düşmek. (*Bor –Nğ.)

tasırıflamak [→ **tasımlamak** (II)]

tası tasına Arka arkaya. (*Bor, *Ulukışla –Nğ.)

tasıtmak (I) Karman çorman, belirsiz olmak. (Bayat *Emirdağ –Af.)

tasıtmak (II) Tadını kaçırmak. (Bayat *Emirdağ –Af.)

tasik Küçük, madenden yapılmış tas. (*Ağın –El.)

tasitmak Beklenmedik bir şey karşısında şaşırmak, neye uğradığını bilememek : *Parasını kaybedince tasitti.* (–Ezm.)

taskaba [→ **tosbağa** (I)]

taskafla Kemikle oynanan bir çeşit oyun. (–Brd.)

taskırkma Önü kulağa dek kesilmiş kadın saçı, uzun kâkül. (*Tire –İz.)

taskumsal Ot bitmeyen, çorak yer. (*Lâpseki –Çkl.)

taslağı çıkmak Çok zayıflayarak yüz ortaya çıkmak. (–Sm.)

taslak (I) **1.** Görünüşü düzgün olmayan, kaba saba (insan ya da eşya için). (Yayla *Tefenni –Brd.; Söğüt –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Fili *Biga –Çkl.; Bayadı, Sarıca *Gölköy –Or.; –Rz.; Akarsu *Ardanuç, Şalcı *Şavşat –Ar.; *Kilis –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **2.** Gelişigüzel yontulmuş ağaçtan yapılan hamur ya da çamaşır teknesi. (Şıhlar *Uluğbey –Or.)

taslak (II) İri kesilmiş kavun, karpuz, vb. şeylerin dilimleri. (*Buldan ve çevresi, Bekilli *Çal –Dz.; *Emet –Kü.)

taslak (III) Büyük, geniş (yüz için). (Tokat –Es.; –Sm.; –Yz; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

taslak (IV) Dişlenmemiş törpü. (*Fatih –İst.)

taslakçı **1.** Model yapan kimse. (Söğüt –Dz.; –Brs.; Sarıca *Gölköy –Or.) **2.** Taş ocağında taşları kıran kimse. (–Rz. ve köyleri)

taslama Kalas. (*Kelkit –Gm.; Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.)

taslamak (I) [**tarlamak, tasatlamak, tasatmak**] **1.** Gözetlemek, gizlice izlemek. (Genezin *Avanos –Nş.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.; *Ereğli –Kn.; Akçalıuşağı –Ada.)

[**tarlamak**] **:** (İbrala *Karaman –Kn.)

[**tasatlamak**]: (Navdalı *Mut, *Mersin ve köyleri, –İç.)

[**tasatmak**] **:** (*Mersin ve köyleri –İç.)

2. Uzağa bakmak : *Tasla bakalım davarlar geliyor mu?* (Fıraktın *Develi –Ky.) **3.** Bir şeyi başkasına göstermek. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

taslamak (II) Yapılacak bir işi aklından geçirmek, tasarlamak. (*Mersin, *Mut ve köyleri –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)

taslamak (III) Çeliği çekiç biçimine getirmek. (*Fatih –İst.)

taslamak (IV) Yakıştırmak. (Kızılcaören –Kü.)

taslamak (V) Kesilen ağaçları yontarak düzeltmek. (–Zn. ve köyleri)

taslamak (VI) Birine darılmak, yüz çevirmek. (Akköy, *Söğüt –Bil.)

taslamak (VII) Kavunu, karpuzu büyük parçalara ayırıp kendi kabuğunda dilimlemek. (*Emet –Kü.)

taslamak (VIII) Sorumsuzca yiyip içip eğlenmek. (Kılkışlı –İz.)

taslamamak Dinlememek, saymamak: *Onun kimseyi tasladığı yok.* (*Perşembe –Or. ve köyleri)

taslanmak (I) Üzülmek, canı sıkılmak : *Bu işe çok taslandık.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

taslanmak (II) Bir işe girişmek, el atmak. (Çomaklı *Biga –Çkl.)

taslık Sergen, raf. (Sarımahmutlu, Bozalan, Kırandamı *Buldan –Dz.)

tasma (I) **1.** Bel kemeri. (Fili *Biga –Çkl.; Kunduzlu –Çr.; Meşeli–Sm.; Seydibaba *Şiran –Gm.; *Bünyan ve köyleri, Akçakaya –Ky.) **2.** İnce ince dilinmiş hayvan derisinden yapılmış ip. (Uluğbey *Senirkent –Isp. ; *Kurşunlu –Çkr.; *Lüleburgaz –Krk.) **3.** Takunya kayışı. (–Tr.)

tasma (II) **1.** Ihlamur ağacının iç kabuğu. (Pazar *Karamürsel, *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.) **2.** Dut değneği kabuğu. (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.) **3.** Çarpılan kendirin içinde kalan lifli ve kabuklu bölümü. (–To.) **4.** Sepet örmeye yarayan soyulmuş karaağaç kabuğu : *Tasmalar kurumuş işe yaramaz.* (Güney *Yeşilova –Brd.)

tasma (III) Alın üzerine sarkıtılan kısa kesilmiş saç, perçem. (Selçikli *Akhisar –Mn.)

tasma (IV) Çalım satma, kibirlenme. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.)

tasma (V) Sapan. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

tasma (VI) Dilim dilim pişirilmiş kabak. (–Nş.; Arapsun –Nğ.)

tasmal Biçimsiz şişman. (–Kn.)

tasmalak [→ **tasımlamak** (II)]

tasmankara 1. Un ve pekmezden yapılan helva. (İslâmköyü –Isp.) **2.** Tahin ve pekmez karışımı. (–Brd.)

tastabaş Camilerde müezzinlere ayrılan yer. (Kızılviran –Kn.)

tastak Yakışıksız : *Şu çocuk amma tastak ha!* (*Milâs –Mğ.)

tastar 1. Yünden dokunmuş örtü. (Şalpazarı *Vakfıkebir –Tr.) **2.** Önlük. (–Ank.)

tastarak Ufak tefek eşya, öteberi. (Kiraz *Ödemiş –İz.)

tasu [→ **tasak** (II)]

taş Gönü işlemekte kullanılan bir araç. (–Tr.)

taşafur Yabancı ülke, gurbet : *Taşafur yerde biz nasıl idare edelim?* (*Güneyce –Or.)

taşağır [→ **taşağrı -1**]

taşağırı yer [**taşahır** (I) **-2**] Toprağı verimsiz yer. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

[**taşahır** (I) **-2**] : (*Koyulhisar –Sv.)

taşağrı [**taşağır, taşahır** (I) **-1, taşaḫor, taşahur, taşharman**] **1.** Çok taşlı yer. (*Eğridir ve köyleri, *Gelendost –Isp.; *Merzifon –Ama.; Akçakese *Beypazarı –Ank.)

[**taşağır**] : (*Düzce –Bo.; –Tr.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**taşahır** (I) **-1**] : (*Gürün –Sv.; –Nğ.)

[**taşaḫor**] : (*Şavşat ve köyleri, Erkinis *Yusufeli –Ar.)

[**taşahur**] : (*Çarşamba –Sm.; –Rz. ve köyleri)

[**taşharman**] : (Küçükkabaca *Uluborlu –Isp.)

2. Yoksunluk bölgesi. (Bayat *Emirdağ –Af.)

taşahır (I) **1.** [→ **taşağrı -1**] **2.** [→ **taşağırı yer**]

taşahır (II) Köylü. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

taşaḫor [→ **taşağrı -1**]

taşahur [→ **taşağrı -1**]

taşakkapan Bukalemun. (–Ada.)

taşak koparan Karşılıksız, parasız, emeksiz her gördüğü şeyi isteyen. (–Tr.)

taşaklı Yiğit. (–Md.)

taşa köke sarmak İşi sarpa sarmak, çıkmaza girmek. (*Lâdik –Sm.)

taşanlamak Ekin, yelden dalgalanmak. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

taşarlamak [**teşerlemek -1**] Dışarı atmak, defetmek. (–Ank.)

[**teşerlemek -1**] : (Kerkük)

taşaşı [→ **taşaşma**]

taşaşma [**taşaşı**] Genellikle cuma günü gelin evden çıkmadan verilen düğün yemeği. (–Kn.)

[**taşaşı**] : (–Kn.)

taşatan Keklik : *Dün sabah bir taşatan avladım.* (–Ank.)

taş avuşlamak Hayvan taşa takılıp düşmek : *Bu hayvan çok taş avuşlar.* (Yerkesik –Mğ.)

taşayvası Taşa vurularak sulandırılan büyük bir çeşit ayva. (*Düzce –Bo.)

taşbaşı Saygısızca, edepsizce : *Öyle taşbaşı konuşma.* (*Ağın –El.)

taşçakma Körebe oyunu. (Ergani *Osmaniye –Ada.)

taşdöğen (I) Gece bekçisi : *Bu sene taşdöğen hakkı 80 kile ekin imiş.* (Çelebi *Keskin –Ank.)

taşdöğen (II) Değirmen taşı. (*Sandıklı –Af.)

taşdöven (I) **1.** Dayanıklı (mecaz). (*Ağın –El.) **2.** İşbilir, becerikli, güçlü. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Erikliman *Bulancak –Gr.)

taşdöven (II) [**taşdüğen**] Ayakta olan yara. (*Söğüt –Bil.)

[**taşdüğen**] : (Arslanköy *Mersin –İç.)

taşdüğen [→ **taşdöven** (II)]

taşekmeği Ekmekkadayıfı. (–To.;–Dy.)

taş elinde olmak Hazırcevap olmak. (Köşker –Krş.)

taş enek Taş bilye. (–Çr.; *Merzifon –Ama.; Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.)

taşgan Pınar. (–Ada.)

taşgır Taş ev. (*Cide –Ks.)

taşgöze [→ **taşgözeri**]

taşgözer [→ **taşgözeri**]

taşgözeri [**taşgöze, taşgözer, taşgüzeli**] Tahılın taşını ayıklamaya yarayan büyük delikli kalbur. (Ficek *Reşadiye –To.; Akarsu *Ardanuç –Ar.; *Tercan –Ezc.; *Gemerek –Sv.; *Bünyan –Ky.)

[**taşgöze**] : (–Ezc.)

[**taşgözer**] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

[**taşgüzeli**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

taşgüzeli [→ **taşgözeri**]

taşharman [→ **taşağrı -1**]

taşıra [→ **taşra**]

taşırgamak [**taşırğamak, taşırkamak** (I)] Çok yol yürüyen at, koyun, sığır vb. hayvanların tırnakları taşa çarpmaktan bozulmak, acımak. (Bağıllı *Eğridir, *Sütçüler –Isp.; *Çal –Dz.; Tokat –Es.; Sarıyer *Boyabat –Sn.; *Terme –Sm.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Gürün –Sv.; *Ermenek –Kn.)

[**taşırğamak**] : (*Merzifon –Ama.)

[**taşırkamak** (I)] : (–Isp.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; Çepni *Gemerek –Sv.; Köşker –Krş.)

taşırğamak [→ **taşırgamak**]

taşırkamak (I) [→ **taşırgamak**]

taşırkamak (II) Kaygılanmak. (Yeniköy *Osmaniye –Ada.)

taşıtgan Otomobil. (–Ur.)

taşkadayıfı Yassıkadayıf. (–Nğ.; *Tarsus –İç.)

taşkala (I) [**tamsa**] **1.** Alay, eğlenme. (*Antakya –Hat.) **2.** Şaka. (–Ada.)

[**tamsa**] : (–Brd.)

taşkala (II) Uğraşı, iş güç : *Onun başında ne taşkala var bilsen.* (–Gaz.)

taşkalacı Alaycı, şakacı. (*Nizip –Gaz.; *Antakya –Hat.)

taşkala etmek 1. Alay etmek. (*Antakya –Hat.; *Afşin, Varyank –Mr.; –Ada. ve çevresi; Buluklu *Mersin –İç.) **2.** Şaka etmek. (–Ada.; *Tarsus –İç.) **3.** İşi gürültüye getirmek, ivmek, telaşlanmak. (*Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)

taş kapak Tandırın ağzına kapanan ince taş. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)

taşkarı Dışarı, hariç : *Sözden taşkarı.* (Türkistan göçmenleri –İst.)

taşkeler [→ **tiskeler**]

taşkesen İri gözlü büyük kalbur. (Çataloluk *Develi –Ky.)

taşkın Azmış, gözü dönmüş. (–Md.)

taşlak Derelerdeki bataklık. (Nize –Ky.)

taşlama (I) **1.** At sıçrayarak yürüme. (Asarcık *Boyabat –Sn.; –Kn.) **2.** Hayvan ayaklarını kaldırarak yürüme. (Yeniköy *Çerkeş –Çkr.) **3.** At kıç atıp üstündekini fırlatma. (*Merzifon –Ama.)

taşlama (II) Değirmen taşları diş diş olma. (*Akyazı ve çevresi –Sk.)

taşlamak (I) **1.** Birini kötülemek, arkasından atıp tutmak. (Salarha ve Karadere köyleri –Rz.; Bahçeli *Bor –Nğ.) **2.** Göz koymak, nişan koymak : *Ali'nin kızını taşlamaya başlamışlar.* (Genezin *Avanos –Nş.) **3.** Laf atmak. (*Bornova –İz.)

taşlamak (II) At yürürken tırnağı taşa çarpmak. (*Andırın –Mr.)

taşlanguç [**taşlıca**] Tavuk midesi, taşlık. (–Ks.)
[**taşlıca**] : (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

taşlantı Taşlı, topraklı buğday : *Buğdayın taşlantısını ayırdım.* (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

taşlıca [→ **taşlanguç**]

taşlık (I) Ev ve oda önündeki taşla döşenmiş yerler. (*Akyazı ve çevresi –Sk.; –Çkr.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

taşlık (II) Harmanda kullanılan iri gözlü kalbur. (–To.)

taşlıoğlu buğdayı Ak ve büyük taneli bir çeşit buğday. (Ormana *Akseki –Ant.)

taşmaka [→ **tosbağa** (I)]

taşot [**taşut** (I) **-1**] Yabanıl elma, armut kurusu. (–Zn. ve çevresi)
[**taşut** (I) **-1**] : (Bozoğlu *Çerkeş –Çkr.; –To.)

taşra [**taşıra, taşura**] Yüznumara, ayakyolu. (*Bor –Nğ.)
[**taşıra**] : (*Bor –Nğ.)
[**taşura**] : (Öreyler *Simav –Kü.)

taşrakmak Ayağını taşa çarpıp incitmek, topallayarak yürümek. (*Lâpseki –Çkl.)

taşt İçinde el yıkanan kap, leğen. (Burhanettin –Or.)

taştartan Uzun bacaklarıyla küçük çakıl taşlarını kaldırabilen, uzun kanatlı, büyük bir çeşit böcek. (*Ermenek –Kn.)

taşura [→ **taşra**]

taşut (I) **1.** [→**taşot**] **2.** Yemek yapmak için yağ, şeker, yumurta vb. gereçler. (Sofular *Çerkeş –Çkr.; Keşanuz *Ayaş –Ank.)

taşut (II) Kereste. (Karaşar *Beypazarı –Ank.)

taşyağı Gazyağı, petrol. (Haydarlı *Dinar –Af.; Çünür, –Isp.; –Brd.; Kadıköy *Güney, Ortaköy, Üçkuyu *Çal, Honaz –Dz.; *Kuşadası –Ay.; *Urla, *Ödemiş –İz.; –Brs.; Kızılcaören, –Kü.; *Finike, *Elmalı –Ant.; *Marmaris, *Fethiye –Mğ.)

taşyatırlanmak Bir şey incelenerek sonucu anlaşılmak : *Gezmeye gittikleri taşyatırlandı.* (*İskilip –Çr.)

tat (I) [**tatat, tatavu** (I), **tatışman**] **1.** Dilsiz. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Tire –İz.; –Ba.; Ahmetli *Turgutlu –Mn.; Balçıkhisar –Es.; Gökçepınar *Mecitözü –Çr.; *Lâdik –Sm.; –Gaz.; *Mucur –Krş.; Kızılviran *İncesu –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri, Civanyaylağı *Mersin –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; –Mğ.) **2.** Kekeme. (Söğüt, Honaz, Yukarı Seyit *Çal, –Dz.; *Ödemiş ve köyleri –İz.; *Alaşehir –Mn.; Gökçepınar *Mecitözü –Çr.; –Dy.; Ayvazhacı –Ky.; –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Ada.; –Kıbrıs)
[**tatat**] : (–Ada.)
[**tatavu** (I)] : (*Merzifon –Ama.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)
[**tatışman**] : (*Ermenek –Kn.)
3. Çirkin, sevimsiz. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Bayındır, *Tire –İz.; *Erciş –Vn.; –Mğ.; –Kıbrıs) **4.** Kaba (kimse için). (*Dinar –Af.; *Uluborlu, *Buldan, Solmaz *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Tavşanlı, Beşkarış, *Altıntaş –Kü.; Yapraklı –Çkr.; –Ezm.; *Ahlat –Bt.; *Milâs –Mğ.) **5.** Sıra, saygı gözetmeyen, şaşkın, aptal. (*Çal –Dz.; –Uş.; –Kü.; –Vn.)

tat (II) **1.** Köknar ve ladin dalı. (Yavuz *Şavşat –Ar.) **2.** İnce kesilmiş ağaç. (Vazıldan *Divriği –Sv.) **3.** Kasımpatı. (Bereketli *Tavas, Oğuz, Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

tat (III) Düzgün kesilmemiş (şey için). (–Isp.)

tat (IV) **1.** Ayağın altı, taban. (göçmenler *Bayburt –Gm.) **2.** El ayası. (*Kemaliye –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Varto –Mş.) **3.** Çorabın altı, tabanı. (–Rz.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; –Ezm.; *Arapkir –Ml.; –Sv. ve köyleri)

tat (V) Tanrı. (*Varto –Mş.)

tat (VI) Yufka ekmeğini tandıra yapıştırmakta kullanılan ot yastığın içine konulduğu ince ağaç dallarından örülmüş, kıyısız ve düz, sepet altı biçiminde bir araç. (*Erciş –Vn.)

tata (I) Kedi kovalama ünlemi. (Çavdarlı *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

tata (II) Çocuk dilinde şapka. (–Ba.; Rumeli göçmenleri, Çeşme *Biga –Çkl.; Saka –Kü.)

tata (III) **1.** Çocuk dilinde iskemle. (–Rz.) **2.** Tahta. (Peşman *Daday –Ks.; Hasanoğlan –Ank.)

tata (IV) **1.** Çocuk yemeği, mama. (Erkinis *Yusufeli –Ar.) **2.** Güveç. (Rumeli göçmenleri, Akpınar *Bozüyük –Bil.)

tata (V) Daha daha : *Tata nasılsın?* (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

tataba [→ **totaba** (I)]

tatacan Sancı, ağrı. (Kaleboynu –Ada.)

tatah Burun salgısı. (*Ağın –El.)

tatak (I) Bulaşık suyu. (–Sm.)

tatak (II) Pişmemiş, hamur ekmek. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

tatala (I) **1.** Bayırlarda yetişen, yüzük biçiminde bir çeşit ot. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Ks.; Kurtdoğmuş *Kartal –İst.; *İskilip –Çr.) **2.** Yendiği zaman insanı rahatlatan, hekimlikte kullanılan yabanıl bir ot. (*Lüleburgaz –Krk.)

tatala (II) Sürü sürü gezen, keklik büyüklüğünde ve kışın çok avlanan bir çeşit kuş. (Fılı *Biga –Çkl.)

tatalacı (I) Tatula otu tohumunu sigara arasına koyarak içen kimse. (Ayvacık –Çkl.)

tatalacı (II) İvecen kimse. (Osmançavuşlar *Mudurnu –Bo.)

tatala yemek Dayak yemek : *Ali her işe burnunu sokuyordu, sonunda tatalayı yidi.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tatar (I) Gül, nergis, zambak vb. çiçeklerin açılmamış goncaları. (Belen *Akseki –Ant.)

tatar (II) Postacı. (*Bornova –İz.)

tatar (III) Çocukların cirit oynadıkları bir çeşit çubuk. (Ağırnas –Ky.)

tataraşı Kesilmiş hamur içine kavurma konularak yapılmış bir çeşit çorba. (*Karaağaç –Isp.)

tatarbaşı İçi yenilebilen bir diken. (Hasanoğlan –Ank.)

tatarca [**tatarcık, tatarham, tatarhamı, tatarḫamu, tatarḫan**] **1.** Şiddetli karın ağrısı. (Küçükkabaca *Uluborlu, *Gelendost, *Eğridir ve köyleri, *Şarkikaraağaç–Isp.;*Çeşme, Görece –İz.; –Gaz.; Tokat –Es.; Elecik *Kalecik, *Güdül, *Ayaş –Ank.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Ng.;

*Bozkır, *Ermenek –Kn.; *Kozan –Ada.; Masara *Mut –İç.)

[**tatarcık**] : (*Çarşamba –Sm.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

[**tatarham**] : (–Ur.)

[**tatarhamı**] : (–Ezm. ve köyleri; *Ağın –El.; –Ml.; *Gürün –Sv.)

[**tatarḫamu**] : (*Arapkir –Ml.)

[**tatarḫan**] : (Erkinis *Yusufeli, *Ardanuç –Ar.)

2. Böbrek sancısı. (–Krş.)

tatarcalanmak Kimi hastalıkların geçeceği inancıyla hastayı ocak denilen kimselere tedavi ettirmek. (–Ky.)

tatarcık [→ **tatarca -1**]

tatarham [→ **tatarca -1**]

tatarhamı [→ **tatarca -1**]

tatarḫamu [→ **tatarca -1**]

tatarhamur tutmak Ekmeği sıcak sıcak ya da iyi pişmeden yiyip hastalanmak. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

tatarḫan [→ **tatarca -1**]

tatarı [**tatarıca, tatari**] Tam pişmemiş, yarı pişmiş. (–Sm.; –Tr.; –Ezc.; –Gaz.; –Nğ.)

[**tatarıca**] : (*Lâpseki –Çkl.; –Sm.; –Sv.)

[**tatari**] : (–Kr.; –Ezm.)

tatarıca [→ **tatarı**]

tatari [→ **tatarı**]

tatarkurdu Karında şiddetli ağrı yapan bir çeşit at hastalığı. (–Ed.; Seymen *Çorlu –Tk.)

tatar olmak Karnı sancılanmak. (*Gelendost –Isp.; –Dz.)

tatarsökmez Üst kattaki odalarda döşeme altına konan kalın ağaç. (Kızılcaviran –To.)

tatarzena [→ **taterzena**]

tatat [→ **tat** (I) **-2**]

tatavacı **1.** [→ **totaba** (II) **-1**] **2.** İki yüzlü. (Dadağı –Ky.)

tatavatsız [→ **tapsız -3**]

tataveya [**tatavıya**] Boşuna, rasgele : *Tabancasını tataveya attı.* (*Bodrum –Mğ.)

[**tatavıya**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; *Acıpayam –Dz.)

tatavı (I) [**tatavu** (III)] İyi pişmemiş yemek. (*Kilis –Gaz.; *Zara –Sv.; –Nş.; *Ermenek –Kn.; –Ada.)

[**tatavu** (III)] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tatavı (II) [**tatavu** (II)] Ramazandan bir önceki gün. (*Sungurlu –Çr.; *Bor –Nğ.)

[**tatavu** (II)] : (Tokat –Es.; *Boyabat –Sn.; –Sm.; –Yz.)

tatavı (III) Beceriksiz. (–Krş.)

tatavı (IV) [**tatavi**] Bilinçsiz, gelişigüzel yapılan iş. (*Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri –Isp.; *Çal, Söğüt –Dz.; Narlıdere –İz.; Arslanköy *Mersin –İç.)

[**tatavi**] : (Bozlar –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, –Dz.; Umurlu –Ay.; Çeltikçi *Gediz –Kü.; Tokat –Es.)

tatavıcı Baştan savma iş yapan. (Söğüt –Dz.)

tatavıya [→ **tataveya**]

tatavi [→ **tatavı** (IV)]

tatavu (I) [→ **tat** (I) **-2**]

tatavu (II) [→ **tatavı** (II)]

tatavu (III) [→ **tatavı** (I)]

tatdışlık Rahatlık, dirlik, erinç : *Şu evdeki tatdışılığa bayılırım.* (–Dy.; –Gaz.)

taterzena [**tatarzena**] Sincap. (*Şavşat ve köyleri –Ar.)

[**tatarzena**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

tatı Çocuk dilinde yavaş. (–Ur.)

tatır Kısa otlu çayır. (–İst.)

tatıramba Isırgan otuna benzer yaprakları olan, küçük ve ak çiçekli, kaynatılarak içilen, kokulu bir bitki. (*Göynük –Bo.)

tatışman [→ **tat** (I) **-2**]

tatik 1. Tavşan ayağı. (*Kemah –Ezc.; –Sv.) **2.** Koyun ayağı. (–Ezc.)

tatlaşmak 1. Çekişmek, ağız dalaşı yapmak. (Köşker –Krş.) **2.** İşaretle konuşmak. (*Mut ve köyleri –İç.)

tatlı 1. İncir. (Honaz –Dz.) **2.** Bal : *Çarşıdan tatlı aldım.* (*Vezirköprü –Sm.)

tatlı aş 1. Düğün yemeği. (İğdeli *Gemerek –Sv.) **2.** Aşure. (–Ay.; –Es.; *Bünyan –Ky.; –Nğ.)

tatlıbayram [→ **tatlımiyan**]

tatlıbiyan [→ **tatlımiyan**]

tatlı bulamaç Tatlı un çorbası. (–Ant.)

tatlı çiit Tatlı çekirdekli kayısı. (–Yz.)

tatlıelması [**tatlıgöbek**] .Yeşil renkli, yazın yetişen bir çeşit elma. (–Gm.) [**tatlıgöbek**] : (–Gm.)

tatlıgöbek [→ **tatlıelması**]

tatlıhamur Pekmez karıştırılarak yapılan hamur : *Tatlı hamuru çok yoğurmuşsun.* (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

tatlık [**tatluk** (II)] **1.** Tandırın sıcaklığını korumak ve ısınmak için üstüne örtülen yorgan. (Balçova –İz.; Zile *Develi –Ky.; Bahçeli *Ürgüp, Genezin, Sarılar *Avanos –Nş.; –Nğ.) **2.** Sini altına konulan küçük iskemle. (*Bor –Nğ.) **3.** Mangal vb. şeyler altına serilen bez. (*Ürgüp –Nş.) [**tatluk** (II)] : (–Kn.) **4.** Önlük. (Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.)

tatlıkabık [→ **tatlıkabuk**]

tatlıkabuk [**tatlıkabık**] Tarçın. (*Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri –Isp.; –Dz.; *Serik –Ant.) [**tatlıkabık**] : (–Isp.; *Ermenek –Kn.)

tatlıkatık Yağı alınmamış yoğurttan yapılan bir çeşit peynir. (Güney *Yeşilova –Brd.)

tatlıkazık Şekerkamışı. (–Ant.)

tatlıkireç Alçı. (*Kurşunlu –Çkr.)

tatlıkökü [→ **tatlımiyan**]

tatlımcak Tatlımsı. (*Düzce –Bo.)

tatlımiyan [**tatlıbayram, tatlıbiyan, tatlıkökü**] Toprak altında kalan bölümü hekimlikte kullanılan, iki çenekli, kapalıtohumlulardan bir çeşit küçük ağaç. (–Ank.) [**tatlıbayram**] : (–Ky.) [**tatlıbiyan**] : (*Merzifon –Ama.) [**tatlıkökü**] : (Çöplü *Çivril –Dz.)

tatlısukayası Yeşilsazan ya da karabalık da denilen bir çeşit tatlı su balığı. (*Beykoz –İst.; –Sm.)

tatlıyara Yüzde çıkan ve çevresine yayılan çıban. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

tatlı yılan Ağısız yılan. (*Çarşamba –Sm.)

tatluk (I) Tadı güzel : *Bu yemek çok tatluk olmuş.* (–Gr.)

tatluk (II) [→ **tatlık -3**]

tatman Ellik, eldiven. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

tato (I) Arife günü. (Yiğran *Boyabat –Sn.)

tato (II) Abla. (Koruköy *Yalova–İst.)

tatoma Ahırın ya da mutfağın bir bölümüne döşenen dört santimetre kalınlığında tahta. (–Tr.)

tatramba Oğulotu, melisa. (*Tire –İz.)

tatu Pas. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

tatul Pençe. (–Rz.)

tatula Çok ekşi. (Cimin, –Ezc.; *Erciş –Vn.)

tatuli El. (–Rz.)

tatüle Eflatun renkli çiçekleri tütüne karıştırılarak içilen ve basur hastalığına iyi gelen bir çeşit bitki. (–Kn.)

tauş [→ **tavuş**]

tav (I) Şişmanlık. (*Düzce –Bo.;–Sn.; –Tr.; *Şavşat –Ar.; –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Arapkir –Ml.; Kızılhisar –Gaz.; –Sv.; Ahırlı –Ank.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; Yeniköy *Ereğli –Kn.; Haruniye, Kürkçüler –Ada.; *Tarsus –İç.; *Çorlu –Tk.)

tav (II) Har, harlı : *Tavlı ateşte pilav pişirilmez.* (–Sm.)

tav (III) Orman. (Arnavutköy –İst.)

tav (IV) Hız. (Kerkük)

tav (V) Dağ. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

tava (I) Çeltik tarlası evleği. (Çeltikçi *Orhangazi –Brs.; Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)

tava (II) Leğen. (*Bartın –Zn.)

tava (III) Kahve değirmeni. (*Erenköy –İst.)

tava (IV) Aşığın düz yanı. (–Dy.)

tava böreği Mayasız hamurun içerisine yumurta ve kıyma konularak yapılan, yağda pişirilen bir çeşit börek. (–Çkr.)

tavacık (I) Değirmen çarkının dönmesini sağlayan dolabın tahtasına çakılan demir parçası. (*Gerze –Sn.)

tavacık (II) Kurbağa yavrusu. (*Çermik –Dy.)

tava çekmek Atı besiye çekmek. (–İst.)

tava gelmek (I) Kanmak, yumuşamak, yola gelmek. (*Gelendost, Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç –Isp.; Çerçin –Brd.; Çöplü *Çivril –Dz.; –Rz.; –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; Çeltikçi *İnegöl –Brs.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; –Gr.; –Rz.; Akarsu *Ardanuç –Ar.; *Nizip, –Gaz.; *Gürün, *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.; *Ermenek–Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)

tava gelmek (II) Toprak sürülecek duruma gelmek. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Nğ.)

tava gelmek (III) **1.** Yeme isteği duymak. (*İskilip Çr.) **2.** Hayvan semirmek. (Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç –Isp.)

tavaḫ Tabak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tava kapağı İki yüzlü (adam) : *Senin ne tava kapağı adam olduğun her hareketinden belli.* (*Maçka ve köyleri –Tr.)

tavalık (I) **1.** Duvar içine oyulmuş kapaksız dolap. (Büyükkızılcık *Göksun –Mr.; Yeniköy *Ereğli –Kn.) **2.** Pencere. (*Kaman –Krş.)

tavalık (II) Tava yemeği yapmaya elverişli et. (*Bor –Nğ.)

tavan (I) **1.** Tavan arası. (*Antakya –Hat.) **2.** Yüklük. (*Ereğli –Kn.)

tavan (II) Harman yeri. (İbriktepe *İpsala –Ed.)

tavana [→ **takana**]

tavanarası Dolapların üst bölümü. (*Çarşamba –Sm.)

tavar (I) **1.** Koyun. (–Çr.) **2.** Koyun sürüsü. (–To.)

tavar (II) **1.** İçinde küllü su bulundurulan kap. (*Erbaa –To.) **2.** Mangal. (Hacılar *Hekimhan –Ml.)

tavara (I) Eğri (bacak için). (–Rz.)

tavara (II) Karabasan, kâbus. (–Rz.)

Tavasapı (I) Gece yarısından sonra görülen tava biçimindeki yıldız kümesi. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tavasapı (II) Saksağan. (Gedelek *Orhangazi –Brs.)

tavaşı Enenmiş. (*Lâpseki –Çkl.)

tavat Bağımsız. (*Ünye –Or.)

tavatır (I) **1.** Çok iyi, çok güzel. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Suşehri, *Zara –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Emirler *Balâ –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.) **2.** Eşsiz. (*Afşin ve köyleri –Mr.) **3.** Güçlü. (Erkinis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Bahçeli *Bor –Nğ.) **4.** Yaman : *Ali tavatır adamdır.* (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Nizip –Gaz.) **5.** Ün, san. (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

tavatır (II) Pek çok. (*Arapkir –Ml.; Emirler *Balâ –Ank.)

tavatır (III) [**tavatir**] Bitek toprak. (*Gelendost –Isp.; –Krş.)
[**tavatir**] : (Kösten, Honaz, –Dz.)

tavatır (IV) [**tavatur, tavatür -2**] **1.** Yaygın söylenti. (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; –Kıbrıs) **2.** Abartma, abartı. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Söğüt –Dz.; Tokat –Es.; *Merzifon –Ama.; *Mersin ve köyleri –İç.)
[**tavatur**] : (*Şebinkarahisar –Gr.)
[**tavatür -2**] : (–To. ve çevresi)

tavatir [→ **tavatır** (III)]

tavatir etmek [→ **tav atmak**]

tav atmak [**tavatir etmek, tavsullandırmak**] Abartılı konuşmak, genellikle kendini övmek. (Aşağı Dana *Safranbolu –Zn.)
[**tavatir etmek**] : (İğdecik –Isp.)
[**tavsullandırmak**] : (Karacahisar *Milâs –Mğ.)

tavatur [→ **tavatır** (IV) **-2**]

tavatür **1.** Etkili, kuvvetli : *Bizim küpün sirkesi amma tavatür.* (Kösten, Honaz, –Dz.) **2.** [→ **tavatır** (IV) **-2**]

tav etmek **1.** İstenilen duruma yetirmek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.) **2.** Kandırmak, inandırmak. (*Mudanya –Brs.; *İskilip –Çr.)

tavga çorbası Ayran ve yarma ile yapılan çorba. (*Gürün –Sv.)

tavgana Uzun boğazlı, kulpsuz testi. (*Çumra –Kn.)

tavğorun Kümes. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tavhana İç içe üç odalı evlerde ortadaki tandırlı oda. (–Ky.)

tavık Tavuk. (Develi, Bakraz *Düzce –Bo.; –Gaz.; –Yz.)

tavı kaçmak Toprak, nemi azalıp ekime elverişsiz duruma gelmek. (–Nğ.)

tavıkgarağısı [→ **tavukkarası**]

tavıkgötü Kesilen dalların yerinde oluşan ortası çukur, çevresi saçaklı yer. (*Bor –Nğ.)

tavır Kazma. (Babik *Pütürge –Ml.)

tavısamak Isısını, gücünü kaybetmek. (–Ada.)

tavıştı [**tavuştu**] **1.** Ayak sesi : *Tavıştıñdan senin geldiğini ağnadım.* (*Bor –Nğ.)
[**tavuştu**] : (Honaz, Kösten –Dz.; Rumeli göçmenleri, Beyçayır *Ezi-

ne –Çkl.; Datya *Reşadiye –To.)
2. [→ **tavuş**]

tavıtlu mektup Taahhütlü mektup. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

tavil Ahmak, sersem. (Vakıf *Tavas –Dz.)

tavla Sebze bahçelerinde tohum ekmek için ayrılan ufak parçalar, evlek. (–Kıbrıs)

tavlamak (I) [**tovlamak**] **1.** Meşin, yufka ekmeği vb. şeyleri su serperek yumuşatmak. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Mustafakemalpaşa–Brs.; –Ks.; *İskilip –Çr.; *Gürün, Vazıldan *Divriği –Sv.; –Nş.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**tovlamak**] : (*Ayvalık –Çkl.)
2. Demiri kızıl ateş durumuna getirdikten sonra birdenbire soğutarak gevretmek. (*Bornova –İz.; –İst.; –Ks.; *Merzifon –Ama.; *Kilis –Gaz.; –Krş.)

tavlamak (II) **1.** Özendirmek, heveslendirmek. (–Ks.) **2.** Bir kimseyi kavgaya zorlamak, kızıştırmak. (*Çarşamba –Sm.)

tavlanmak (I) [**tavsınmak** (II)] Şişmanlamak, semirmek. (*Düzce –Bo.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; –Ezc.; *Antakya –Hat.; Vazıldan *Divriği –Sv.; *Bor –Ng̃.; *Milâs –Mğ.)
[**tavsınmak** (II)] : (*Düzce –Bo.)

tavlanmak (II) [**tavlaşmak**] Kurumaya yüz tutmak : *Suladığım tarla bugün tavlanmış.* (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
[**tavlaşmak**] : (Çöplü *Çivril, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –İç.)

tavlar (I) **1.** Duvara oyulmuş kapaksız, küçük dolapçık. (Geben –Mr.)
2. [→ **talvar** (II)]

tavlar (II) [→ **talvar** (I) **-1**]

tavlar (III) Tahta karyola. (*Bozkır –Kn.)

tavlaşmak [→ **tavlanmak** (II)]

tavlı İstekli. (–Ks.)

tavlin Sigara iskemlesi, sehpa. (*Ayaş –Ank.)

tavmak Uyuşmak (ayak için). (Babik *Pütürge –Ml.)

tav olmak (I) Uygun bulmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Çeltikçi *İnegöl –Brs.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Koyulhisar –Sv.)

tav olmak (II) Öfkelenmek, kızmak. (Bekilli *Çal –Dz.; *Bozdoğan, Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Bornova –İz.; *Alaşehir –Mn.)

tav olmak (III) Toprak ekilmeye elverişli durumda olmak. (Söğüt –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.)

tav olmak (IV) Bitki ürün veremeyecek kadar gür yetişmek. (*Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)

tav öreni Dağ üstündeki düzlükler. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tavralas İneklerin çiftleşme zamanlarında boğalarla koşuşmaları: *Bizim tosun da tavralasa katıldı, ezilecek.* (*Maçka –Tr.)

tavsamak [→ **tavsımak**]

tavsıl [→ **tavsır**]

tavsımag [→ **tavsımak**]

tavsımak [**tavsamak, tavsımag, tavsınmak** (I) **-1, tavsumak**] Hızını yitirmek, tavı geçmek, gevşemek. (*Çivril, *Güney, Honaz –Dz.; Yazırlı *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bergama –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu

–Bo.; *Nizip –Gaz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Serik, *Korkuteli –Ant.; Ahiköy, Şeref *Yatağan –Mğ.)

[**tavsamak**] : (*Güney –Dz.; Erdoğmuş *Gediz, Düzağaç *Tavşanlı –Kü.; Tokat, Yakakayı –Es.; *Ermenek –Kn.)

[**tavsımag**] : (–Brd.)

[**tavsınmak** (I) **-ı**] : (–İç.)

[**tavsumak**]: (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

tavsınmak (I) **1.** [→ **tavsımak**] **2.** Zamanı boş yere geçirmek. (*Düzce –Bo.)

tavsınmak (II) [→ **tavlanmak** (I)]

tavsır [**tavsıl**] Fotoğraf, resim. (Oluk, Ayaklıca –Mr.; *Bor –Nğ.)

[**tavsıl**] : (Ahırlı –Ank.)

tavsukmak Yüreği çarpmak. (–Nğ.)

tavsullandırmak [→ **tav atmak**]

tavsumak [→ **tavsımak**]

tavsur Yansılama, taklit. (*Lâpseki –Çkl.)

tavşak Fıstıklı çam kozası. (Tekkeönü –Zn.)

tavşamak Gevşemek. (–Ed.)

tavşan Marangozlukta kullanılan tek bıçaklı düz rende. (–Brs.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tavşana Sırma saçaklı, pullu, cepkenli bir çeşit giysi. (–İst.)

tavşanbaşı **1.** Bir çeşit elma. (–Nğ.) **2.** Bir çeşit büyük armut. (*Güdül, *Ayaş –Ank.) **3.** Bir çeşit ayva. (–Isp.)

tavşancık (I) Bir çeşit kuş. (–Kn.)

tavşancık (II) Fundalık: *Tavşancıkları temizledim.* (Salda *Yeşilova –Brd.)

tavşancık (III) Eşeklerde kulakların dikleşmesiyle beliren bir çeşit hastalık. (*Ahlat –Bt.)

tavşancıklamak [→ **tavşan kovalamak**]

tavşancıl (I) Büyük, kara kartal. (*Ağın –El.)

tavşancıl (II) Sığırlarda görülen öldürücü bir çeşit hastalık. (Karagöl –Nş.)

tavşançakıldağı Sarı çiçekleri olan küçük bir ağaç. (–Çkr.)

tavşanelması [**tavşanmeyvesi, tavuşanalması**] Al, ufak meyveleri olan, çalı süpürgesi yapmaya elverişli, küçük boyda bir çeşit ağaç. (Aziziye –Brd.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; *Koyulhisar –Sv.)

[**tavşanmeyvesi**] : (–Ama.)

[**tavuşanalması**] : (Dereköy, Pazar –To)

tavşanfasulyası Taneleri kurutularak yenen ve ağaca sarılmadan yetişen bir çeşit fasulye. (*Vezirköprü –Sm.)

tavşangölgesi Kavkas otuna benzeyen bir çeşit top ot. (*Lüleburgaz –Krk.)

tavşankaç Bir çeşit çocuk oyunu. (*Mudanya –Brs.)

tavşankanı Karadut sirkesi. (*Mudanya ve çevresi –Brs.)

tavşan kovalamak [**tavşancıklamak, tavşanlamak, tavşanlanmak**] Yelden dalgalanmak (ekin için) : *Bizim ekin tavşan kovalıyor.* (*Çal, Köşten, Honaz –Dz.; Çırpılar *Bayramiç, Fili *Biga –Çkl.)

[**tavşancıklamak**] : (Bektaş *Zara –Sv.)

[**tavşanlamak**] : (–Ks.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**tavşanlanmak**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tavşankulağı Taşsız, kayasız tepeler. (*Develi –Ky.)

tavşanlamak [→ **tavşan kovalamak**]
tavşanlanmak [→ **tavşan kovalamak**]
tavşan malağı Tavşan yavrusu. (–Ada.)
tavşanmemesi Atdili, ruscus hypoglossum, liliaceae. (*Bergama –İz.; *Yalova –İst.)
tavşanmeyvesi [→ **tavşanelması**]
tavşantopuğu 1. Top biçiminde, güzel kokulu, sarı kır çiçeği. (*Mersin ve köyleri –İç.) **2.** Kırlarda biten 40 santimetre boyunda, kökü soyularak yenilen bir çeşit yabanıl ot. (*Doğubayazıt –Ağ.; *Göksun –Mr.)
tavşan tüyü (I) Güleç yüzlü olma için : *Yüzünde tavşan tüyü varmış gibi hemen güler.* (*Nizip –Gz.)
tavşantüyü (II) İnce ince yağan yağmur. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; *Gediz –Kü.)
tavşan uykusu Hafif ve kuşkulu uyku. (*Düzce –Bo.; *Kandıra –Kc.)
tavşıt [→ **tavşut** (I) **-1**]
tavşut (I) [**tavşıt**] **1.** Elma, armut, erik kurusu : *Armut tavşutundan iyi hoşaf yapılır.* (Gayza *Safranbolu, Gelik, Cumayanı *Devrek, Ortaköy *Ereğli, Aliköy *Çaycuma –Zn.)
[**tavşıt**] : (Kilimli –Zn.)
2. Elma, armut, erik kurusundan yapılan hoşaf. (Kazyaka *Safranbolu, Yakademirciler, –Zn.; Bayramören,*Kurşunlu, *Çerkeş –Çkr.; *Ünye –Or.) **3.** Yiyecek şey. (Kızılcaviran –To.)
tavşut (II) Kereste. (Örencik –Bo.)
tav tav Ara ara: *Tav tav sancı geliyor.* (Tepeköy *Torbalı –İz.; *Taşköprü –Ks.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)
tavtav Hastalığı zaman zaman iyiye ya da kötüye giden kimse. (Çöplü *Çivril –Dz.)
tavtavı Aptal, budala. (–Vn.)
tav tav olmak (I) Bir kimsenin düşünce ve davranışları zaman zaman değişmek. (–Brd.; –Dy.)
tav tav olmak (II) Dağılmak : *Düğünün milleti tav tav oldu.* (Yancalı-*Şavşat –Ar.)
tav tav sav sav olmak Bir olay, bir iş sona ermek. (–Tr.)
tav tutmak Deri tıraş ve perdahı yapılıp boyandıktan sonra satılığa çıkarılmadan önce don ya da balıkyağı ile yağlanmak. (*Gelibolu –Çkl.)
tavuḫbelerüğü [→ **tavukkarası**]
tavuk Kırılmış nohut ve bulgur karışımından yapılan bir çeşit yemek. (–Kn.)
tavukayağı Pişmeden, çiğ olarak yenen bir çeşit ot. (Peşman *Daday –Ks.)
tavukgötü (I) **1.** El ve ayakta olan siğile benzer bir çeşit yara. (*Gelendost –Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Or.; *Maçka ve köyleri, –Tr.; –Rz.; –Gaz.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.) **2.** At ve eşeklerde semer vurmasından oluşan yara. (*Merzifon –Ama.)
tavukgötü (II) Denizanası. (*Ereğli –Zn.)
tavukkarağı [→ **tavukkarası**]
tavukkarası [**tavıkgarağısı, tavuḫbelerüğü, tavukkarağı**] Karanlıkta görememe hastalığı. (Görece –İz.; –Gaz.; –Kn.; *Bodrum –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**tavıkgarağısı**] : (*Bor –Nğ.)
[**tavuḫbelerüğü**] : (Uluşiran –Gm.)

[**tavukkarağı**] : (*Göksun –Mr.)

tavukkayarı [→ **tavukkaydıran**]

tavukkaydıran [**tavukkayarı**] Kışın yürünemeyecek denli kaygan olan buz : *Bu sabah tavukkaydıran olmuştu, komşuya gidemedim.* (–Ks.)

[**tavukkayarı**] : (Peşman *Daday –Ks.)

tavuklama Düğünde sağdıç için gelen yemişleri bekar arkadaşların toplanarak yemeleri töresi. (*Vezirköprü –Sm.)

tavuklamak Keklik dik olarak havalanmak. (*Milâs –Mğ.)

tavukotu **1.** Camotu, serçedili, stellarie media coryophyllaceae. (Bağlıköy –Brs.) **2.** Böreğe konulan bir çeşit ot. (Sıraca *Söğüt –Bil.)

tavur (I) Rüşvet. (*Uluğbey –Or.)

tavur (II) Çalım. (–Sv.)

tavuş [**tauş, tavıştı -2**] Ses, hafif gürültü, tıkırtı : *Keçinin tavuşu geliyor.* (Çilehane *Reşadiye –To.)

[**tauş**] : (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**tavıştı -2**] : (Derbentbaşı –Çkl.)

tavuşanalması [→ **tavşanelması**]

tavuş etmek Seslenmek. (Kadıçiftliği *Yalova –İst)

tavuşmak Sessiz ve yavaş yürümek. (–Brs.)

tavuştu [→ **tavıştı -1**]

tay (I) [**taydaş**] Eşit, denk, yaşıt. (–Çkr.; *Çarşamba –Sm.; Bayadı –Or.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Karakoyunlu, Çarıkçı *Iğdır, Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Ağın –El.; –Ur.; –Gaz.; *Afşin –Mr.; *Hafik –Sv.)

[**taydaş**] : (–Ba.; –Sm.; *Bayburt –Gm.; *Birecik–Ur.; *Nizip, –Gaz.; –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar, –Sv.; –Ank.; Genezin *Avanos –Nş.; Tomarza *Develi, *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; –Kn.; –Ada.; Buluklu *Mersin, Masara *Mut, –İç.)

tay (II) [**toy**] **1.** Hayvanın bir yanındaki yük : *Mersin'den bir tay kahve, üç tay da şeker getirttim.* (*Bergama –İz.; Birecik –Ba.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Niksar, –To.; –Tr. ve çevresi; *Bayburt –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; –Dy.; *Hozat –Tn.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; Taşoluk *Göksun –Mr.; *Zara, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Develi, –Ky.) **2.** [→ **taya** (I)] **3.** Tütün dengi. (*Düzce –Bo.; –Zn.; *Bafra –Sm.) **4.** Denk, çuval : *Bir tay pirinç aldım.* (Merdinik *Göle –Kr.; –Dy.; –Gaz.; *Keskin –Ank.; –Ada.)

[**toy**] : (*Kemaliye –Ezc.)

5. Bir küfe ağırlığında : *Bağımızdan bir tay ak üzüm çıktı.* (*İskilip –Çr.)

tay (III) **1.** Çift olan şeyin teki : *Bizim öküzün tayı hastalandı.* (–Ama.; –Gaz.) **2.** Bir tek : *Bir tay oğlum var.* (*İzmit –Kc.; –Kr.; –Ezm.)

tay (IV) Kesilmiş tahtalık ağaç. (*Antakya –Hat.)

tay (V) **1.** Babasız çocuk. (–Kn.) **2.** Üvey çocuk. (–Isp).

tay (VI) Yan, taraf : *Siz o tayda mı oturuyorsunuz bu tayda mı?* (Kerkük)

tay (VII) [**taylaḫ, taylak** (II), **taysak, toylak**] Toy. (*Kurşunlu –Çkr.; –Gaz.)

[**taylaḫ**] : (*Erciş –Vn.)

[**taylak** (II)] : (Tekerahma *Gürün –Sv.)
[**taysak**] : (–Ba.)
[**toylak**] : (–Vn.; *Koyulhisar –Sv.; *Akşehir –Kn.)

taya (I) [**tay** (II) **-2, tayyar**] Ot ya da ekin yığını. (Dedesil *Acıpayam –Dz.; Kurt *Yalova –İst.; *Bayburt –Gm.; *Selim, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Zarşat –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; Arslanköy *Mersin –İç.; Yazılıtaş, Kemer *Fethiye –Mğ).
[**tay** (II) **-2**] : (–Mğ.)
[**tayyar**] : (Karakoç *İspir –Ezm.)

taya (II) Kavrulmuş etin eriyen yağı : (Çay *Bolvadin –Af.; Uluğbey *Senirkent, *Uluborlu –Isp.)

taya (III) [→ **taygeldi**]

taya (IV) Asalak, sığıntı. (*Çal –Dz.)

taya (V) Sütanne. (–Dy.; –Sv.)

taya (VI) Koruyucu. (Pirabeyli *Emirdağ –Af.)

taya (VII) [→ **tapaç** (II)]

taya (VIII) Çeltiği sapından ayırmak için kullanılan çatallı ağaç. (*Kızılcahamam –Ank.)

taya durmak (I) [→**tay tay etmek**]

taya durmak (II) [→ **tay durmak**]

tayağa [**tayak -1, toyaga**] Sopa : *Tayağa ile pamuk atarlar.* (–Ky.)
[**tayak -1**] : (Karaçay aşireti Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**toyaga**] : (–Brs.; Üsküp, Yugoslavya)

tayak 1. [→ **tayağa**] **2.** Dayak, destek. (*Ilgın –Kn.)

taydaş [→**tay** (I)]

taydırmak Kaydırmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

taydurmak [**tayadurmak** (II), **taygelmek**] Hayvana yük yüklenirken, daha önce sarılmış olan yanı eğilmesin diye tutmak, dengelemek. (*Ağın –El.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**tayadurmak** (II)]: (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**taygelmek**] : (*Ağın –El.)

tay düşmek [→ **tay gelmek**]

tay etmek Yemekli büyük şölen vermek. (–Gaz.; –Yz.)

tayfa 1. Ev halkı, aile. (*Maçka –Tr.) **2.** Yakın, hısım akraba. (Vazıldan *Divriği –Sv.) **3.** Aynı işi yapan topluluk: *Bu tayfalar Edremit'e zeytin toplamaya gidiyorlar.* (Demirkapı *Susurluk, *Edremit –Ba.; Tokat –Es.; –Md.)

tayfalanmak [**tayfalmak -1,2**] **1.** Acıkmak. (–Ank.)
[**tayfalmak -1**] : (Gürağaç *Tavşanlı –Kü.)
2. Açlıktan güçsüz kalmak. (–Kıbrıs)
[**tayfalmak -2**] : (Koçular *Eğridir –Isp.; Semayük *Elmalı –Ant.)

tayfalmak 1. [→ **tayfalanmak -1**] **2.** [→ **tayfalanmak -2**] **3.** Susamak. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

taygan tavuğu İspenç tavuğu. (–Sm.)

taygeldi [**taya** (III)] İkinci kez evlenen kadının beraberinde götürdüğü çocuk : *Bir de arkasında taygeldisi var.* (*Dinar –Af.; Bağıllı *Eğridir, Gönen, *Gelendost, –Isp.; –Brd.; *Sarayköy, Çöplü *Çivril, Söğüt –Dz.; *Bozdoğan, Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Tire, *Menemen, *Bergama –İz.; *Kırkağaç, *Alaşehir –Mn.; Korucu –Ba.; Tokat ve köyleri –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; *Ayaş –Ank.; Köşker –Krş.;

Bahçeli *Bor, –Nğ.; Ermenek, *Çumra, Göcer, –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Feyhiye, –Mğ.)
[**taya** (III)] : (*Sivrihisar –Es.)

taygelmek [→ **taydurmak**]

tay gelmek (I) Denk gelmek, eşit gelmek. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Hacılyas *Koyulhisar, –Sv.;)

tay gelmek (II) [**tay düşmek**] Güreşte berabere kalmak. (*Nizip –Gaz.)
[**tay düşmek**] : (–Gaz.)

tayın [→ **tehin**]

tayıramak **1.** Ses çıkarmak, hafif gürültü etmek: *Tayırama gı!* (Aliköy *Çaycuma –Zn.) **2.** Tahılın azalması nedeniyle değirmen taşları birbirine sürtünerek ses çıkarmak: *Değirmen tayıramaya başladı.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

tayırdatmak Küçük çocuk kaka yapmak. (Ağlı *Küre –Ks.)

tayır tayır **1.** Hızlı hızlı (gezip dolaşma, bir iş yapma için). (*Düzce –Bo.) **2.** Aralıksız, durmaksızın harıl harıl (çalışma için). (*Düzce –Bo.) **3.** Bir şey tırmalanırken çıkardığı ses için: *Kedi tayır tayır tahtayı tırmaladı durdu.* (–Sm.)

tayırtdak Birdenbire, aniden (kaymak, düşmek, yırtmak vb. şeyler için). (*Düzce –Bo.)

tayka **1.** Şapka, başlık, bere, takke. (–İz. ve çevresi; Galata *Gelibolu –Çkl.; *Bulancak –Gr.) **2.** [→ **takka** (II)]

tay kalmak Berabere kalmak. (–Nğ.)

taykeş [**tekdaş, tekeç** (II), **tekeş** (I) **-1, tekiş** (II)] Tekleri birbirine uymayan, benzemeyen, tek kalan (ayakkabı, eldiven, öküz vb. çiftler için) : *Ayakkabıları alırken farketmedim taykeş olduklarını, köye gelince farkettim.* (Erkinis *Yusufeli, *Ardanuç, *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Dy.; *Nizip, –Gaz.; *Afşin –Mr.)
[**tekdaş**] : (–Ezc.)
[**tekeç** (II) : (*Osmaniye –Ada.)
[**tekeş** (I)] : (–İst.; –Sm.; –Or.; –Tr. ve çevresi; Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.)
[**tekiş** (II)] : (*Erciş –Vn.)

taykuyruk Taze baş soğan. (–Sm.)

taylaḫ [→ **tay** (VIII)]

taylak (I) **1.** Yeni doğmuş at yavrusu. (Ağlı *Küre –Ks.; –Çkr.; –Çr.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Biniye gelmiş iki yaşında at yavrusu. (–Gaz.; –Nğ.) **3.** Bir yaşında at yavrusu. (–Mn. ve çevresi; Tokat–Es.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Nğ.) **4.** Dört yaşında at. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.; Nize –Ky.; *Bozkır –Kn.; Kuzgun *Karaisalı –Ada.) **5.** Binilmeye alıştırılmamış at. (*Kurşunlu –Çkr.) **6.** Çok güçlü ve iri hayvan. (İğdecik –Isp.) **7.** Deve yavrusu. (Hacılar, *Eğridir ve köyleri –Isp.; –İz.; Bergaz –Çkl.; *Bor –Nğ.) **8.** Üç ya da dört aylık tavşan yavrusu. (*Milâs –Mğ.)

taylak (II) [→ **tay**]

taylak (III) Erinlik çağına girmiş kız. (*Gelendost –Isp.)

taylamak (I) Hayvanlara yük yüklenirken iki yana eşit ağırlık koy-

mak. (Karapürçek *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; Alnıyomabala –Gr.; *Maçka ve köyleri, –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Arapkir –Ml.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Tekerahma *Gürün, *Koyulhisar –Sv.)

taylamak (II) Tütün denklerini düzgün biçimde yığmak. (*Bafra –Sm.)

taylamak (III) Kısrak yavrulamak. (*Maçka ve köyleri –Tr.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

taylamak (IV) [**toylamak** (IV)] Yük hayvanın sırtından yuvarlanmak. (–Tr. ilçe ve köyleri)
[**toylamak** (IV)] : (–Tr.)

taylan Çok yağmur yağmasına karşın işlenebilir durumda toprak. (Yiğitler –İz.)

taylanmak (I) [→ **tay tay etmek**]

taylanmak (II) Büyüklenmek, kibirbirlenmek. (Çataloluk, Bakırdağı *Develi –Ky.)

taylasan Gelin başlığı. (Karakeçililer –Ba.)

taylık **1.** Üzüm küfesi. (–Ur.) **2.** Çıplak hayvana yüklenen çuval. (Dodurga *Artova –To.)

taymak Kaymak : *Ayağı taymış.* (Karaçay –To.)

tayramak Kumaş incelmek, yırtılmaya yüz tutmak : *Pantolonun dizleri iyice tayramış, yenisini yaptırmak lazım.* (Tokat –Es.)

taysak [→ **tay** (VIII)]

taysal [**taral**] Tembel. (Hisarüstü *Keşap –Gr.)
[**taral**] : (–Bt.)

taysınmak **1.** Saymak, önem vermek, değer vermek : *O adamı kimse taysınmıyor.* (*Sarıyer –İst.; *Nizip, –Gaz.; *Afşin –Mr.; Büyükçalı *Dörtyol –Hat.; *Develi –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.; Ortaköy *Bor –Nğ.) **2.** Kendini birine denk saymak, akran saymak : *Koskoca adam küçücük çocuğu taysınıyor.* (Genezin *Avanos –Nş.)

taysınnamak Küçümsemek, önemsememek. (Ağlı *Küre –Ks.)

taysız [→ **tapsız -1**]

taytak (I) Geveze, çok konuşan. (Tokat –Es.)

taytak (II) Ayaklarını içe doğru basan, yana eğilerek yürüyen (kimse için). (*Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Karahoca *Haymana –Ank.)

tay tay durmak [→ **tay tay etmek**]

tay tay etmek [**taya durmak** (I), **taylanmak** (I), **tay tay durmak**] Yeni yürümeye başlayan çocuk ayakta durmak. (Fili *Biga –Çkl.)
[**taya durmak** (I)] : (*Sivrihisar –Es.)
[**taylanmak** (I)] : (*Vize –Krk.)
[**tay tay durmak**] : (*Alaşehir –Mn.)

tayyar [→ **taya** (I)]

taz [→ **tazlak**]

tazak Kuşların ufak tüyleri (tüy ile birlikte kullanılır) : *Tüy tazak.* (–Nğ.; Bilan –Ada.)

tazar (I) [**tazım**] İvedi, tez : *Bu mektup tazardır.* (*Beyşehir –Kn.)
[**tazım**] : (*Kırkağaç –Mn.)

tazar (II) Ev kapılarının arkasında taştan yapılmış, su testisi ya da su küpü koymaya yarayan yerler. (Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

tazarcı Pazar yerindeki satıcı. (–Ama.)

tazbaş [→ **tazlak**]

tazcu Değirmen bekçisi : *Bizim değirmenin tazcusu çok iyi bir adamır.* (*Ereğli –Kn.)

taze Yeni : *Taze bir elbise aldım.* (–Md.; –Yz.; –Ky.)

tazene [→ **tezene**]

tazı boncuğu **1.** Hayvan yularlarına süs için dikilen bir çeşit deniz kabuğu. (*Koyulhisar –Sv.) **2.** Göz boncuğu. (*Kilis –Gaz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

tazı çulu Tazılara giydirilen, kumaştan dikilmiş örtü. (*Bor –Nğ.)

tazıkanı Tekerlekleri parmaklıksız olan kağnı. (Aliköy –Isp.)

tazıkmak [**tazmak**] Hayvan başını alıp gitmek, yabanıllaşmak : *Bizim köpek tazıktı.* (*Ağın –El.)

[**tazmak**] : (*Ağın –El.)

tazım [→ **tazar** (I)]

tazir etmek Umutsuz durumda bırakmak. (*İskilip –Çr.)

tazkel [→**tazlak**]

tazlak [**taz, tazbaş, tazkel, tazlık**] Çıplak, saçsız baş. (*Bornova –İz.)

[**taz**] : (*Bornova –İz.)

[**tazbaş**] : (*Lâpseki –Çkl.)

[**tazkel**] : (*Lâpseki –Çkl.)

[**tazlık**] : (*Lâpseki –Çkl.)

tazlık [→ **tazlak**]

tazmak [→ **tazıkmak**]

te (I) [**ta** (I), **taa** (I), **tah** (II), **taha** (II), **tee -1, 2, 3**; **teh** (IV) **-2**, **tehe** (I), **tiha, tita** (II)] **1.** İşte : *Te, bu çocuk getirdi keçileri.* (*Dinar –Af.; Yeşilyurt *Keçiborlu –Isp.; *Ödemiş –İz.; Köstence göçmenleri –Brs.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Sm.; –Nğ.; Bulgaristan göçmenleri –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**ta** (I)] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Eymir, *Bozdoğan –Ay.; *Akçakoca –Bo.; *Çarşamba ve köyleri –Sm.; Salarha –Rz.; *Antakya –Hat.; Karacalar *Osmaniye–Ada.)

[**taa** (I)] : (*Milâs –Mğ.)

[**tah** (II)] : (–Ezc.; Civanyaylağı *Mersin –İç.)

[**taha** (II)] : (*Bornova –İz.)

[**teh** (IV) **-2**] : (*Akyazı ve çevresi –Sk.)

[**tiha**] : (–Ba.)

[**tita** (II)] : (İğdecik, Sancaklıboz –Mn.)

2. Şaşma ünlemi. (Kuzuluk *İskilip –Çr.; *Erciş –Vn.; –Gaz.; Yendiğin *Ilgın –Kn.; Gilevgi *Elmalı –Ant.)

[**tee -1**] : (*İskilip –Çr.; –Sv.)

[**tehe** (I)] : (–Gaz.)

3. Olmaz, hayır : *Te, ben onu almam.* (*Ağın –El.; Taçın *Bünyan –Ky.)

[**tee -2**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

4. Aşağılama ünlemi : *Te, ben de seni elinden iş gelir sanırdım!* (–Gaz.)

[**tee -3**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

5. Denli : *Te, sen kalkasın ben gidip geleceğim.* (–Kıbrıs) **6.** Kez: *Bu te de sen gel.* (Hasanoğlan –Ank.)

te (II) Üzüm çürüğü. (–Mr.)

tebe (I) Fıtık. (İğneciler *Mudurnu, –Bo.; *Devrek –Zn.)

tebe (II) Ot yığını. (Komandıra *Vakfıkebir –Tr.)

tebek [→ **temek** (I) **-2**]

tebel Kıvrım, kat. (*Bornova –İz.)

tebelleş olmak **1.** Engel olmak. (Pazaravdan *Bucak –Brd.; –Dz.; –Sm.) **2.** [→ **temelleş olmak -2**]

tebellüş olmak Uğraşmak, oyalanmak: *Ali yazıya tebellüş oldu ben de çarşıya gittim.* (*Antakya –Hat.)

tebene 1. Yorgan iğnesi. (*Ahlat –Bt.) **2.** Çuvaldız. (–Dy.)

teber (I) Tenekecilikte tenekeleri birbirine geçirmek için kullanılan bir araç. (–Ama.)

teber (II) [→ **tepir -3**]

teberik (I) [**teberük** (I), **teperik**] **1.** Armağan, andaç, anmalık : *Bu saat bana babamdan teberik kaldı.* (Tokat –Es.; *Nizip, –Gaz.; Önsen –Mr.; *Antakya, *Reyhanlı –Hat.; Maksutlu *Şarkışla, Çepni *Gemerek –Sv.; Kuzeyce –Yz.; –Krş.; *Develi, Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; Faydalı *Kozan –Ada.; Arslanköy *Mersin, *Mut ve köyleri, –İç.) [**teberük** (I)] : (*Afşin –Mr.) [**teperik**] : (*Zile –To.; *Develi –Ky.) **2.** Korunmak üzere birine ya da bir yere bırakılan şey, emanet. (–Nğ.)

teberik (II) **1.** Ölen kimsenin çocuğu. (Tekerahma *Gürün –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Yeniköy *Osmaniye –Ada.) **2.** Tek çocuk. (Büyükkızılcık *Göksun –Mr.)

teberleş olmak [→**temelleş olmak -2**]

teberotu [→ **teperotu**]

teberük (I) [→ **teberik** (I) **-1**]

teberük (II) Yağsız ya da gıdasız (yemek için). (*Ulubey –Or.)

teberük (III) Çok az. (–Gr. ve köyleri)

teberük (IV) Yatırlardan alınan toprak, taş. (Hınıs –Ezm.; Cenciğe –Ezc.)

teberzilemek Üstüne titremek, özen göstermek. (*Nizip –Gaz.)

tebeşir 1. İbrik : *Şu tebeşiri doldur.* (Afşar *Hadım –Kn.) **2.** Toprak su testisi. (Dinek *Çumra, Balay, *Karaman –Kn.)

tebgili şaşmak [→ **tedülülü şaşmak**]

tebik İncir. (Kozağaç *Akseki –Ant.)

tebir 1. [→ **tepir -3**] **2.** [→ **tepir -4**] **3.** [→ **tepir -1**]

tebirge Kimi mahalleleri birbirinden ayıran büyük kapı. (–Gaz.)

tebiski Tespih. (Güney *Yeşilova–Brd.)

tebit [→ **tepit -2**]

tebitmek 1. Ekmeği çok hafif pişirmek. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Çal –Dz.) **2.** Fırında pişen ekmeklerin yerlerini değiştirmek. (–Isp. ve köyleri)

tebiz Başı boncuklu, süslü toplu iğne, göğüs iğnesi. (Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.)

tebolleşmek Sataşmak. (Yeniköy –Ba.)

tébrelmek [→ **teprenmek** (I) **-1**]

tebrenmek [→ **teprenmek** (II)]

tebreşmek Titreşmek. (*Kurşunlu –Çkr.)

tébretmek 1. Başlatmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük*Kadınhanı–Kn.) **2.** Beşik sallamak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tebsermek [→ **tepsermek** (I)]

tebsetmek (I) **1.** [→ **tepsetmek**] **2.** [→ **tıpşırmak**]

tebsetmek (II) Kurutmak. (Parak *Alucra –Gr.)

tebsimek Terleyerek sık sık solumak. (Timsi *Divriği –Sv.)

tebsirmek [→ **tepsermek** (I)]

tebsolmak [**tepsolmak**] **1.** Bitmek, yatışmak. (*Taşköprü –Ks.; *Reşadiye –To.; –Yz.) **2.** Bir anlaşmazlık, aykırılık düzelmek, çözülmek. (Baf –Kıbrıs) [**tepsolmak**]: (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Tokat –Es.; –Tr.; *Bor –Nğ.; –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.)

tebur [**tebür**] Tahıl ayıklamaya yarayan tahta, yayvan tepsi. (Haçavera *Maçka –Tr.; –Ml. ve çevresi) [**tebür**] : (*Maçka ve köyleri –Tr.)

tebük (I) Kuru. (*Perşembe –Or.; *Parak, *Alucra –Gr.)

tebük (II) Ebegümeci. (Karkucak *Vezirköprü –Sm.)

tebür [→ **tebur**]

tebürlemek Tahılın taşını ayıklamak. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

tec (I) Harmanda samandan ayrılmış arpa ya da buğday yığını. (Ağlı *Küre –Ks.; Yavuz *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; –Ezc; *Doğubayazıt –Ağ.; –Nğ.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.)

tec (II) Leğen. (–Ks.; –Gm.)

tecan Suyu süzdürülerek kalıplaştırılmış peynir. (Harşıt *Torul –Gm.)

tecavır [→ **tecavuz**]

tecavuz [**tecavır, tecavüz**] Haylaz, yaramaz : *Çok tecavuz oldu bu oğlan.* (–Isp.; *Bor –Nğ.) [**tecavır**] : (–Ml. ve köyleri) [**tecavüz**] : (*Boyabat –Sn.)

tecavuzluk Haylazlık, yaramazlık. (*Bor –Nğ.)

tecavüz [→ **tecavuz**]

teccal (I) [**tecel, teçcal**] Haylaz, yaramaz. (Bardakçı *Seyitgazi –Es.; *Polatlı –Ank; –Yz.) [**tecel**] : (Hortma *Acıpayam –Dz.) [**teçcal**] : (*Sivrihisar –Es.)

teccal (II) Yeni buluşlar, icatlar. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

tecce (I) [**teççe**] At, inek, öküz vb. hayvanların arka bacaklarında oluşan ve yürümelerini engelleyen bir çeşit hastalık. (–Çkr.; İncesu *Sungurlu, *Mecitözü –Çr.; *Lâdik –Sm.; –Ama.; Elecik *Kalecik, Çanıllı *Ayaş –Ank.; Ortahisar *Ürgüp –Ky.) [**teççe**] : (–Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Güvenç –Kn.)

tecce (II) İpliği çile yapmaya yarayan bir çeşit araç, çıkrık. (Diği *Sungurlu –Çr.; –To.; –Ky.)

teccel Şeytan : *Anam bu zamanın çocukları hep teccel.* (*Kadirli –Ada.)

teccene tutul Çabuk öl anlamında ilenç. (–Ank.)

tece Çeşit : *Burada her tece insan var.* (–Ada.)

tecekli Tutumlu, hesabını bilir. (–Ank.)

tecel [→ **teccal** (I)]

tecemek [**tecimek**] **1.** Bulup buluşturmak, derleyip toplamak. (–Ank.; –Nş.; *Bor, –Nğ.) **2.** Tutumlu olmak, para biriktirmek : *Az zamanda çok para tecedi.* (–Ank.; Köşker –Krş.) [**tecimek**] : (–Çkr.) **3.** Yönetmek, çekip çevirmek. (–Çkr.)

tecemillet Yakın, hısım, aile. (*Kemaliye –Ezc.)

tecen Yağ, çökelek, peynir basılan tulum. (*Sungurlu –Çr.; Akçaköy *Nizip –Gaz.; Çavuşçu *Ilgın, Yeniköy *Ereğli –Kn.)

teceren Becerikli. (Kızılkoca *Yerköy –Yz.; –Kn.)

tecermek Becermek. (–Yz.)

tecgere [**teçkere, tejgere**] Taş, toprak vb. şeyleri taşımaya yarayan dört kollu ve iki kişinin taşıdığı bir çeşit araç, teskere. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) [**teçkere**] : (Sarılar *Avanos –Nş.) [**tejgere**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

teci Ne olduğu bilinmeyen (kimse). (*Karacasu –Ay.)

tecil İvedi, acele : *Benim işim o kadar tecil değil.* (Hacıibrahim *Bayındır –İz.; Şumnu, Bulgaristan)

tecimek [→ **tecemek -2**]

tecimillet Eğitilmemiş, ahlaksız : *Şu çocuk çok tecimillettir.* (Gericami *Tavas –Dz.)

tecinlik Yokluk, sıkıntı, darlık : *Çok şükür şimdiye kadar bir tecinlik çekmedim.* (Sorkun *Beypazarı –Ank.)

tecir (I) Sürü hayvanlarının alım satımını yapan kimse. (*Eğridir ve köyleri, *Gelendost –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Şamrı *Söğüt –Bil.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sn.; *Vezirköprü –Sm.; –Ama.; Şıhlar *Ulubey –Or.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Bor, –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ant.)

tecir (II) Sergen, raf. (–İst.; *Bayburt –Gm.)

tecnis Bir çeşit müzik makamı. (Harput –El.)

teç (I) [**teçt, tiç, tinç**] **1.** Leğen. (*Bolvadin, *Dinar –Af.; Irgıllı *Çivril –Dz.; Balçova –İz.; Ayvalı *Sivrihisar -Es.; –Çkr.; –Gm.; –Ezm.; Ağaeli, Kayaş –Ank.; *Bünyan –Ky.; –Kn.; *Silifke, *Mersin –İç.)
[**teçt**]: (Höketçe *Saimbeyli –Ada.; *Tarsus –İç.)
[**tiç**] : (–Ank.)
[**tinç**] : (–Ank.)
2. Bir çeşit tahıl ölçeği : *Ata bir teç arpa verdim.* (*İskilip –Çr.) **3.** Tencere. (*Ereğli –Kn.) **4.** Büyük süt tavası. (*Keçiborlu –Isp.; *Haymana –Ank.)

teç (II) Harmandaki tahıl yığını. (*İskilip –Çr.; *Bayburt –Gm.; –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; *Milâs –Mğ.)

teçcal [→ **teccal** (I)]

teççe [→ **tecce** (I)]

teçkere [→ **tecgere**]

teçt [→ **teç** (I) **-1**]

tedik **1.** [→ **tetik** (I) **-1**] **2.** [→ **tetik** (I) **-2**]

tedirgemek [**tedürgün olmak, tidirgin olmak**] Rahatsız olmak, tedirgin olmak. (Pisi –Mğ.)
[**tedürgün olmak**] : (*Osmancık –Çr.; *Arapkir –Ml.; –Sv.)
[**tidirgin olmak**] : (*Düzce –Bo.)

tedirğin Kayıp, yitik. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tedirğin etmek [**tedürgün etmek -1, tetirgin etmek, tidirgin etmek**] Birini işinden etmek, üzmek, sıkıntı vermek. (*Sandıklı –Af.; –Brd.; *Emet –Kü.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Mr.; Karaözü *Gemerek, Maksutlu *Şarkışla –Sv.)
[**tedürgün etmek -1**] : (*Merzifon ve köyleri, –Ama.; *Alucra –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Cenciğe –Ezc.)
[**tetirgin etmek**] : (*Zara –Sv.)
[**tidirgin etmek**] : (*Düzce –Bo.)

tedirkin Sıkıntılı, tedirgin. (*Gerede –Bo.; Ağlı *Küre –Ks.; –Sv.)

tedülülü şaşmak [**tebgili şaşmak**] Ne yapacağını şaşırmak. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**tebgili şaşmak**] : (–Brd.)

tedürgün Eğreti : *Damın üstünde tedürgün durma, düşersin.* (*Boyabat –Sn.)

tedürgün etmek **1.** [→ **tedirğin etmek**] **2.** Ayırmak. (Taşpınar *Terme –Sm.)

tedürgün olmak [→ **tedirgemek**]

tee 1. [→ **te** (I) **-2**] **2.** [→ **te** (I) **-3**] **3.** [→ **te** (I) **-4**]

teelti Semer ve eyer yerine kullanılan minder. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

teemede Görünüşe göre, anlaşılan. (Sırçalı *Safranbolu –Zn.)

tef (I) Zararlı şeylerin varlığı : *Çok şükür tırtılın tefi geçti.* (–Nğ.)

tef (II) İn : *Ayı tefinde kış uykusuna yattı.* (*Maçka –Tr.)

tef (III) Kefen. (*İncesu –Ky.)

tefarik Güzel kokulu bir bitki kökü. (–Çr.)

tefe (I) Dokuma tezgâhlarında tarağı tutan ve mekik ipliklerini sıkıştırmaya yarayan araç. (–Isp.; –Brd.; –Dz.; –Mn.; *Ezine, Büyükanafarta *Eceabat, Fili *Biga –Çkl.; Bey *Karacabey –Brs.; Akköy *Söğüt –Bil.; Bulgaristan göçmenleri *Gölcük –Kc.; –İst.; –Ks.; *İskilip –Çr.; *Güdül, *Ayaş –Ank.; –Ky.; *Ermenek –Kn.; Civanyaylağı *Mersin, Meydan *Mut, Güvere *Silifke, *Tarsus –İç.; –Mğ.; Şumnu, Bulgaristan)

tefe (II) Yeni süren, ekşi asma filizi. (–Mğ.)

tefebaş Sırma ile işlenmiş atlas ya da kadife kumaş giysi. (*Gediz –Kü.; *Safranbolu –Zn.)

tefeci Dokuma tezgâhını kullanan işçi. (*Mudanya –Brs.)

tefecik Yün ipliğinden el tezgâhlarında dokunan kumaş. (*Mudanya –Brs.; Germir –Ky.)

tefek 1. Asma. (*İnebolu –Ks.; Bayadı –Or.; Kızılağaç *Alanya –Ant.) **2.** [→ **tevek -2**] **3.** Asmanın koruk olacak çiçekleri. (*Bozdoğan –Ay.) **4.** [→ **tevek -5**] **5.** [→ **tevek -4**] **6.** Yaprak : *Ağacın tefekleri dökülmüş.* (*Ermenek ve köyleri –Kn.) **7.** Çalı süpürgelerini bağlamakta kullanılan yabanıl asma çubuğu. (Mudarlı *Gebze, *Kandıra, –Kc.; Kurtköy –İst.) **8.** Ebegümecinin en kalın dalı ya da kartlaşmış ebegümeci. (Sasallı *Menemen –İz.) **9.** Tavana asılmış mısır hevengi. (Kozlu –Zn.)

tefengi sıkılamak Tüfeği doldurmak. (–Dz.)

tefetefelü Sağlam. (*Akdağmadeni –Yz.)

tefi geçmek Bitkilerin çağı geçmek, tavı geçmek : *Bizim çayır garanfilleriniñ tefi geçti.* (*Bor –Nğ.)

tefikli Bağıtlı, taahhütlü : *Bana tefikli mektup atılmış.* (Uluğbey, Çerçin *Senirkent –Isp.)

tefildemek Bir işi çabuk bitirmek için canla başla çalışmak. (*Çal –Dz.; *Bayındır, *Tire –İz.)

tefil tefil Harıl harıl, fırıl fırıl : *Bugün benim tefil tefil derse çalışmam lâzım.* (İshaklı *Bolvadin –Af.; Kösten, Honaz, *Çal –Dz.)

tefin dürüne Öl anlamında ilenç. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Bt. ve çevresi)

tefin olmak Yağma olmak, yok olmak. (*Nizip –Gaz.)

tefir tefir [**tevir tevir**] Çeşit çeşit, biçim biçim : *Bahar geldi kırlarda tefir tefir çiçekler açtı.* (Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.) [**tevir tevir**] : (Tokat –Es.; *Antakya –Hat.; –Yz.; –Kn.)

tefneyaprağı Lüfer balığı. (*Beykoz –İst.)

tefrün [→ **tehnel**]

tefsetmek Ayırmak. (*Şavşat ve köyleri –Ar.)

teftana [**teftane**] Haşarı, yaramaz. (*Mersin ve köyleri –İç.)
[**teftane**] : (*Bozkır –Kn.)
teftane [→ **teftana**]
teftik İnce yün. (–Md.)
tegeg [→ **tevek -1**]
tegek [→ **tevek -6**]
tegel [**taal** (II), **teğer** (I), **tehel** (II)] Seyrek ve eğreti dikiş. (*Kelkit –Gm.; –Bt.)
[**taal** (II)] : (–Krş.)
[**teğer** (I)] : (–Ezm.)
[**tehel** (II)] : (Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
tegelti [→ **teğelti**]
tegene [→ **tehne** (III)]
tegere [**teğere**] Kışlık odun yığını. (Erkinis *Yusufeli, Şalcı *Şavşat –Ar.; Ersinek *Oltu –Ezm.)
[**teğere**] : (Yavuz *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.)
teğ (I) [**teğe**] **1.** Asma. (Karatiken *Tarsus, Ayvagediği *Mersin –İç.) **2.** Bitki dalları. (Civanyaylağı *Mersin, Masara *Mut –İç.)
[**teğe**] : (–İç.)
teğ (II) Denk, aynı düzeyde olan, eşit. (Endel *Osmaniye –Ada.)
teğaltı [→ **teğelti**]
teğar [→ **tağar -3**]
teğdirmek Savmak, kaçırmak, ayağını kaydırmak : *Teğdir şunu başıñdañ.* (*Bor –Nğ.)
teğe [→ **teğ** (I) **-2**]
teğek 1. [→ **tevek -1**] **2.** [→ **tevek -2**] **3.** [→ **tevek -4**] **4.** [→ **tevek -6**]
teğellemek [→ **teyellemek**]
teğelti [**tegelti, teğaltı, teğeltü, tekelti, teyelti** (I) **-1**] Binek hayvanlarında eğerin altına konulan keçe. (*Bozdoğan –Ay.; Tokat –Es.; –To. ve çevresi; –Ml.; *Bor –Nğ.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**tegelti**] : (–Ky.)
[**teğaltı**] : (*Kangal –Sv.)
[**teğeltü**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**tekelti**] : (*Lâpseki –Çkl.; *Çıldır, *Arpaçay, –Kr.)
[**teyelti** (I) **-1**] : (*Sandıklı –Af.; *Kandıra –Kc.; *Merzifon, *Taşova ve köyleri –Ama.)
teğeltü [→ **teğelti**]
teğemek Nesnel ya da tinsel yardımda bulunmak. (*Mut ve köyleri –İç.)
teğer (I) [→ **tegel**]
teğer (II) [→ **tağar -3**]
teğere [→ **tegere**]
teğin [→ **tehin**]
teğir Ağaçtan oyma su kabı. (*Afşin –Mr.)
teğlemek [→ **tehlemek** (I) **-1**]
teğli Becerikli : *Fatma çok teğli bir kızdır.* (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)
teğmek 1. [→ **tüğlemek** (I) **-1**] **2.** [→ **tüğlemek** (I) **-2**] **3.** [→ **tüymek** (I) **-1**]
teğmen Tarla, bağ, bahçe sınırının çıkıntı yaparak uzamış yeri. (Karkın *Çumra –Kn.)
teğnemek [→ **tehlemek** (I) **-1**]
teh (I) **1.** Çürük üzüm. (–Mr.) **2.** Küfüğünde kendiliğinden kuruyan üzüm. (–Ur.) **3.** Ak üzümle pekmezden yapılan bir çeşit reçel. (*Afşin ve köyleri –Mr.)
teh (II) Öz, içyüzü, asıl : *Sen bunun tehine varmamışsın.* (*Bayburt –Gm.)
teh (III) Tek, yalnız. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

teh (IV) **1.** Olumsuzluk bildirir : *Teh, o, işi yapmam.* (–Sv.; –Ada.) **2.** [→ **te** (I) **-1**] **3.** Beğeni ünlemi : *Teh yemek dediğin böyle olmalı!* (*Antakya –Hat.)

teha Şaşma bildirir ünlem. (–Ml.)

tehaş Eyvah, yazıklar olsun anlamında acıma ünlemi. (–Ml.)

tehçi Gözetleme işini yapan, gözetici : *Oradan geçeceği için tehçi koydum.* (Çukurköy *Menemen, *Bergama –İz.)

teẖdebir İkidebir. (Zarşat –Kr.)

teh düşmek [→ **tehlemek** (I) **-2**]

tehe (I) [→ **te** (I) **-2**]

tehe (II) Sanıldığı gibi, göründüğü gibi olmayan : *Bu adam tehe değildir.* (–Ezc.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tehel (I) Çuval. (–Nğ.)

tehel (II) [→ **tegel**]

tehellemek Seyrek ve eğreti dikişle dikmek, teyellemek. (–Nğ.; Civanyaylağı *Mersin –İç.)

tehennavı Çok tatlı bir çeşit üzüm. (–Ur.)

tehenni İvmeden, ağır, yavaş : *İşini tehenni ile görürsen kazanırsın.* (*Antakya –Hat.)

tehen tehen **1.** Yavaş yavaş : *Ali Bey kazandıkça evini tehen tehen yaptırıyor.* (–Gaz.) **2.** Kolay kolay (olumsuz eylemlerin zarfıdır) : *O bu işi tehen tehen yapmaz.* (–Gaz.)

teher Çeşit : *Üç teher yemek pişirilmişti.* (–Bt.)

teheze [teẖaze] Çürük, bozuk. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ezm.)
[teẖaze] : (–Ezc.)

tehin [**tayın, teğin, tein, teyin, tin** (IV)] Sincap. (Dereçine *Bolvadin –Af.; * Yalvaç, * Şarkikaraağaç – Isp.; Parsa *Kemalpaşa –İz.; *Dursunbey –Ba.; –Brs.; –Rz.)
[**tayın**] : (–İç.)
[**teğin**] : (–Sm.; Heniska –Ama.; *Bor –Nğ.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**tein**] : (–Brs.; *Çarşamba –Sm.; Akarsu *Ardanuç –Ar.)
[**teyin**] : (Örkenez, Sücüllü *Yalvaç, *Şarkikaraağaç –Isp.; –Brd.; Tavaklı *Ezine –Çkl.;*Simav –Kü.; –Ks.; *Mecitözü –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Taşova ve köyleri, *Merzifon ve köyleri –Ama.; Gökköy *Reşadiye, *Zile –To.; Bolaman, Sarıca *Gölköy –Or.; *Şebinkarahisar, Gicara *Alucra, –Gr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Yukarı Kale, Hacılyas *Koyulhisar, –Sv.; –Yz.; *Bor –Nğ.; Çakırlar *Akşehir, *Ereğli, *Seydişehir, *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; Mahmutlu, Güzelsu *Akseki, –Ant.)
[**tin** (IV)] : (–Sm.)

tehir Durum, hal. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

tehküllü Nişanlı : *Fatma gel bak, Ayşe'nin tehküllüsü geçiyor.* (Üçhanlar *Kavak –Sv.)

tehlemek (I) [**tallamak -1, teğlemek, teğnemek, teh düşmek, tehnemek, telemek** (II) **-2, tenemek, tenetmek, teylemek** (I) **-2, teynemek, tığlamak** (I) **-1**] **1.** Gözetlemek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Karacasu –Ay.; Çapak *Torbalı –İz.; –Kü.; Günyarık *Bozüyük –Bil.; *İskilip –Çr.; –Tr.; Hamurcu *İncesu –Ky.; *Ürgüp –Nş.; Sadıkhacı, Akçalar *Seydişehir, Balkandak *Beyşehir –Kn.; İncirlik –Ada.; Ayvagediği, Civanyaylağı

*Mersin –İç.; Apturrahmanlar *Serik –Ant.)
[**tallamak -1**] : (*Ermenek –Kn.; Civanyaylağı *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.)
[**teğlemek**] : (*Serik –Ant.)
[**teğnemek**] : (Ayvagediği *Mersin –İç.)
[**tehnemek**] : (Reşadiye *Bergama –İz.)
[**telemek** (II) **-2**] : (*Serik –Ant.)
[**tenemek**] : (Yerebakan * Feke –Ant.)
[**tenetmek**] : (*Bolvadin –Af.)
[**teylemek** (I) **-2**] : (*Mersin –İç.; *Akseki –Ant.)
[**teynemek**] : (*Mersin ve köyleri –İç.)
[**tığlamak** (I) **-1**] : (Dereçine *Bolvadin –Af.; Sücüllü, *Yalvaç, *Keçiborlu, –Isp.; –Ks. ve çevresi; –Nğ.; *Kaş, Bağyaka *Finike, *Korkuteli –Ant.)
2. Dikkat etmek. (Balçova –İz.; *Söğüt –Bil.; Saraylı *İzmit –Kc.; Karşit *Sungurlu –Çr.; *Çarşamba –Sm.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; –Ada. ve çevresi; Apturrahmanlar *Serik –Ant.)
[**teh düşmek**] : (*Tirebolu –Gr.; –Gm.; –Rz.; *Arapkir, –Ml.; Çardak *Göksun, *Afşin ve köyleri –Mr.; *Antakya ve köyleri, Amik Ovası ve Reyhanlı Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Mut ve köyleri, –İç.)
3. Her an uyanık durmak. (*Çal –Dz.; –Kü.) **4.** Gizlice dinlemek. (Akbaş *Balya –Ba.; *Biga –Çkl.; Akoluk –Kü.; Aşağı Ilıca –Es.) **5.** Bir kimseyi yalnızken kıstırmak : *Hasan'ı teḫlediler yoḫsa onara alt olası oğul döyüldü.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
tehlemek (II) Sınavdan geçirmek. (–Ba.)
tehlemek (III) Tanımak. (–İç.; *Korkuteli –Ant.)
tehlike Deprem. (*Antakya –Hat.)
tehlis [→ **telis**]
tehliz (I) [→ **telis**]
tehliz (II) Sedir. (Rumeli göçmenleri *İnegöl –Brs.; *Söğüt, *Bozüyük –Bil.; *Merzifon –Ama.)
teḫmek Tahta karyola. (–Bt.)
tehmen Peltek konuşan. (Aşağı Karaçay *Acıpayam –Dz.)
tehna [→ **tehne** (I)]
tehne (I) [**tehna**] Kalabalık olmayan, tenha. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Yazırlı *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Peşman *Daday –Ks.; *İskilip –Çr.; *Ardanuç ve çevresi –Ar.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Çanıllı*Ayaş –Ank.; *Milâs –Mğ.)
[**tehna**] : (–Rz.)
tehne (II) Bulaşık bezi. (*Boyabat –Sn.; –Gm.; Cenciğe –Ezc.; –El. ve çevresi; *Arapkir, –Ml.)
tehne (III) [**tegene**] Giysi yıkama ya da hamur yoğurma teknesi. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**tegene**] : (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tehne (IV) Kahve telvesi. (–Ml.)
teḫne (V) Tahin. (*Antakya –Hat.)
tehnel [**tefrün, tenhel, teynel** (I)] Defne. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Çomaklar *Ödemiş –İz.; *Mut ve köyleri –İç.; –Ant.; *Milâs –Mğ.)
[**tefrün**] : (*İnebolu –Ks.)

[**tenhel**] : (*Serik –Ant.; –Mğ. ve çevresi)

[**teynel** (I)] : (*Mersin ve köyleri –İç.)

tehnemek [→ **tehlemek** (I) **-1**]

tehretmek İlenmek, kahretmek : *Onlara tehrettim, daha o parayı istemem.* (–Ezc.)

tehril Kalın bükülmüş ipek iplik. (*Bor –Nğ.; *Ula –Mğ.)

tehriz [→ **teriz**]

tehu Hayhay. (–Yz.)

tein [→ **tehin**]

tejan karın Büyük karın. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tejen İşlenmiş keçi derisinden yapılan su kabı. (*Çıldır, *Arpaçay –Kr.)

tejgere [→ **tecgere**]

tek (I) [**tekin** (II) **-2**] Uslu. (*Lâpseki –Çkl.; –Kü.; –Ank.; *Bor –Nğ.; Endel *Osmaniye –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**tekin** (II) **-2**] : (Bereketli *Tavas –Dz.; Müslümsölöz *Orhangazi –Brs.; Çınarlı –İst.)

tek (II) Çocuk oyunlarında düğme, boncuk vb. şeyler. (*Ünye –Or.)

tek (III) Kıyı. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

tek (IV) Kez, kere : *Bi tek de sen gel.* (Hasanoğlan –Ank.)

tek (V) Peştemal. (–Ur.)

tek (VI) Önüne getirildiği tümceye özlem ve istek anlamı verir : *Tek gelse.* (*Düzce –Bo.; *Ünye –Or.; *Bor –Nğ.)

tek (VII) Biz. (–Md.)

tekadım Uzun atlama. (*Erciş –Vn.)

tekallat Para almadan yapılan iş. (–Çr.)

tekaltı Eyerin altına ve keçenin üstüne konulan meşin kaplı keçe. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

teka tek Bire karşı bir, teke tek. (Haçavera, *Maçka –Tr.)

tekayak [**tekbacak**] Seksek oyunu. (*İskilip –Çr.; –Tr.; –Rz.; –Ur.)

[**tekbacak**]: (Aliköy*Çaycuma –Zn.)

tekaziye almak Alay etmek. (*Şarkikaraağaç –Isp.)

tekbacak [→ **tekayak**]

tekbağırsık Bir çeşit av kuşu, çulluk. (*Güdül –Ank.)

tekcilik Tek öküzü olanların öküzlerini sırayla birleştirip çalıştırmak için yaptıkları yardımlaşma. (*Maçka –Tr. ve köyleri; Zığana *Torul –Gm.)

tek çarık Yoksul ve kabadayı : *Ali halına bakmaz ama gene de tek çarıktır.* (Bucak –Ama.)

tekçekirdek Az çekirdekli, iri taneli bir çeşit ak üzüm. (–Dz.)

tekdamar (I) Zayıf, cılız. (*Gelendost –Isp.; Bekilli *Çal, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Tire, Kaklıç *Menemen, *Ödemiş –İz.; *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Mut ve köyleri –İç.; *Lüleburgaz –Krk.)

tekdamar (II) Korkak. (Kazmasökü –Sn.)

tekdaş [→ **taykeş**]

tek durmak Uslu durmak, rahat durmak. (Oğuz *Acıpayam, –Dz.; *Alaşehir –Mn.; Kaklıç *Menemen, Kazanlı *Ödemiş –İz.; *Bayburt –Gm.; –Kü.; Pazarcık *Bozüyük –Bil.;*Sivrihisar –Es.;*Düzce –Bo.; *Tirebolu –Gr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Kn.; –İç.; Bağyaka *Finike –Ant.)

tek düşmek Dikkat etmek, sezmek. (*Maçka ve köyleri –Tr.; –Kıbrıs)

teke (I) Karides. (*Lâpseki –Çkl.)

teke (II) Mert. (*Şereflikoçhisar –Ank.)

tekebıçağı Bir çeşit büyük bıçak, saldırma. (Peşman *Daday –Ks.; –Çkr.; –Ank.)

tekebızlık atmak Takla atmak. (*Görele –Gr.)

tekecen Tarlalarda biten bir çeşit ot. (*Bolvadin, Dikici, *Dinar –Af.; –Çkr.;*İskilip –Çr.;*Kalecik –Ank.)

tekeç (I) **1.** Kurumuş çamur parçaları. (Konurlar *İnegöl –Brs.) **2.** Sürülen tarladaki büyük toprak parçaları. (–Ed.)

tekeç (II) [→ **taykeş**]

tekeç (III) Kekeme. (*Darende –Ml.)

tekedek Yarım metre uzunluğunda kesilmiş ağaç gövdesi. (*Kurşunlu, –Çkr.)

tekel Kırlarda biten, al saplı ince ve küçük yapraklı bir çeşit ot. (*Merzifon –Ama.; Dereköy –To.)

tekelcek [→ **tekir** (I)]

tekele Yelek. (Bahçeli, *Bor –Ng.)

tekelenmek Keçi çiftleşmek. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tekellek [→ **tekir** (I)]

tekellemek İliştirmek. (Rumeli göçmenleri –Brs.)

tekellenmek [→ **tekerlenmek**]

tekellif Kız evinin oğlan evine armağan olarak aldığı sekiz on çift ayakkabı. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

tekelti [→ **teğelti**]

tekem Avuç : *Bir tekem leblebi ver.* (–Ezc.)

teker (I) [**tekerek** (V)] Dikiş makarası: *Bu elbise siyah tekerle dikilir.* (–Isp.; –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; *Silifke, *Tarsus –İç.; Deretürbeli *Alanya,*Serik –Ant.; Ahiköy, Şerefler *Fethiye –Mğ.) [**tekerek** (V)]: (İncir *Fethiye –Mğ.)

teker (II) Bisiklet. (*İskenderun –Hat.; –Ada. ve köyleri; *Tarsus –İç.)

tekercen Yenilebilir bir çeşit yabanıl ot. (–Çr.)

tekerek (I) [**tögerek** (II)] Yuvarlak. (*Erciş –Vn.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Mut ve köyleri –İç.) [**tögerek** (II)] : (Kırım Türkleri –İst.)

tekerek (II) Kavrularak yağıyla donduruIan et kavurması. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tekerek (III) Çok güzel. (Kuyuluk *Kozan –Ada.)

tekerek (IV) Oyuncak araba. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

tekerek (V) [→ **teker** (I)]

tekerelması Yeşil renkli, yassı bir çeşit elma. (*Bafra –Sm.)

tekeri durmak Dayanıklılığı kalmamak : *Benim artık tekerim durdu.* (*Ağın –El.)

tekerlek Cinsel sapınca uğramış erkek. (*Alaşehir –Mn.)

tekerlek şapka Fötr şapka. (Deveci –Ama.)

tekerleme 1. Masallara başlarken söylenilen yarı anlamlı yarı anlamsız sözler. (*Bornova –İz.) **2.** Atasözü. (*Çeşme, *Tire –İz.; Gavraz, Bolaman –Sm.)

tekerlemek [→ **tekerlenmek**]

tekerlenmek [**tekellenmek, tekerlemek, teker takmak, tekesimek** (II), **tekeşlenmek, tekirlenmek**] Yürürken ayağı takılıp dengesi bozulmak.

(–Isp.; *Maçka ve köyleri –Tr.; Erkinis *Yusufeli –Ar.)
[**tekellenmek**]: (Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**tekerlemek**] : (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)
[**teker takmak**] : (–Tr.)
[**tekesimek** (II)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**tekeşlenmek**] : (–Ank.)
[**tekirlenmek**] : (Rumeli göçmenleri –İst.)

tekerli kızak Arkasında küçük iki tekerleği bulunan kızak. (Ficek *Reşadiye –To.)

tekersakalı [→ **tekesakalı**]

teker takmak [→ **tekerlenmek**]

tekertokmak Gürültüyle yuvarlanarak düşme için. (*Düzce –Bo.)

tekesakalı [**tekersakalı, tekesakallı, tekkesakalı, teksakal**] Kırlarda yetişen, ince uzun püskül yapraklı, yenilebilir bir çeşit ot. (İğdecik, Bağıllı *Eğridir –Isp.; –To.; Bozan, Tokat –Es.; *Ağın –El.; Hartlap –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar, Maksutlu*Şarkışla–Sv.; Kürkçü –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Bozkır, Batsa *Çumra –Kn.; *Osmaniye –Ada.; Arslanköy *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.)
[**tekersakalı**] : (*Bor –Nğ.)
[**tekesakallı**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**tekkesakalı**] : (Keşanuz –Ank.)
[**teksakal**] : (Karaatlı *Yeşilova –Brd.)

tekesakallı [→ **tekesakalı**]

tekesek Dişi keçinin çiftleşme zamanı. (–Ba.; *Nizip –Gaz.)

tekesemek [**tekesimek** (I), **tekesirmek, teksek olmak**] Dişi keçi çiftleşmek istemek. (Belönü *Bolvadin –Af.; Belevi –Dz.; –Kü.; Kargı *Tosya –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; Yavıcuk *Havza –Sm.; *Kilis –Gaz.; Bozhüyük *Göksun –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Koyulhisar –Sv.; Faraşlı *Kalecik –Ank.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; Karatepeli *Kozan –Ada.; *Yatağan ve köyleri –Mğ.)
[**tekesimek** (I)] : (Kemaliye *Alaşehir –Mn.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; *Afşin –Mr.; –Yz. ve köyleri)
[**tekesirmek**] : (Yerkesik –Mğ.)
[**teksek olmak**]: (*Yatağan ve köyleri –Mğ.)

tekesimek (I) [→ **tekesemek**]

tekesimek (II) [→ **tekerlenmek**]

tekesirmek [→ **tekesemek**]

tekeş (I) [→ **taykeş**]

tekeş (II) Boğuşkan, kavgacı. (–İz. ve çevresi)

tekeş (III) Birbirine uygun. (*Tirebolu –Gr.)

tekeşek (I) [**tekeşşek**] İplik makarası. (–Ada.)
[**tekeşşek**] : (–Mr.)

tekeşek (II) Ocakta odunları bir arada tutmaya yarayan bir çeşit büyük sacayağı. (*İskilip –Çr.)

tekeşlenmek [→ **tekerlenmek**]

tekeşşek [→ **tekeşek** (I)]

teke tek (I) Bir kişiye karşı bir kişi : *Ahmet ile Ali teke tek tutuştular.* (*Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Maçka ve köyleri –Tr.; –Gaz.)

teketek (II) **1.** Aile. (Kuzköy *İskilip –Çr.) **2.** Eş (kadın için). (Kuzköy *İskilip –Çr.)

teketek (III) Kalın çam odunu, kütük. (–Çkr.)

teke teke kesmek Dilim dilim kesmek. (*Lâpseki –Çkl.)

tekeye gelmek Keçi çiftleşmek istemek. (*Bergama –İz.; Fili *Biga –Çkl.; *Kandıra, *Gölcük –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.;*Merzifon –Ama.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Hozat –Tn.; *Ağın –El.; *Nizip –Gaz.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; *Lüleburgaz –Krk.)

tekeze Bozuk, eskimiş. (Arzütü, Dumlu –Ezm.)

tekezlemek [→ **tökecimek**]

tekhanelikalem Çinicilikte kullanılan bir çeşit motif. (–İst.)

tekışek [→ **tekir** (I)]

teki Gibi : *Sel teki aḫaram.* (Zarşat –Kr.)

tekide Üzüm ezmeye yarayan sal biçiminde ağaç araç. (–Gaz.)

tekik Öç. (Azatlı *Mustafakemalpaşa –Brs.)

tekil [→ **tekir** (I)]

tekilcan Kırda biten, yenilebilir bir çeşit ot. (Çöplü *Çivril –Dz.)

tekil tosmak Takla atmak. (Piraziz –Gr.)

tekin (I) **1.** Dolu ve önemli yer. (*Urla –İz.; –Sm.; *Ağın –El.; *Koyulhisar –Sv.) **2.** Boş ve önemsiz yer. (–Dz. *Düzce –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.)

tekin (II) **1.** Uyanık, tetikte. (Harkaçtığı *Kadirli –Ada.) **2.** [→ **tek** (I)]

tekin (III) İşten çıkarılmış (kimse) (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

tekine Boşuna, boş yere, nedensiz : *O buralarda tekine mi dolaşıyor?* (*Bozdoğan –Ay.; Kayı *Emet –Kü.; *Milâs –Mğ.)

tekin olmamak Gizi bilinmemek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tekinsiz Cin, peri olduğu inanılan yer. (*Düzce –Bo.)

tekir (I) [**tekelcek, tekellek, tekışek, tekil, tekirşek**] Araba tekerleği. (*Alucra –Gr.; –Gaz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**tekelcek**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
[**tekellek**]: (Danışman *Fatsa –Or.)
[**tekışek**] : (–Gaz.)
[**tekil**] : (*Ünye –Or.)
[**tekirşek**] : (–Gaz.)

tekir (II) Yuvarlak. (Parak *Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.)

tekir (III) Aralık ayı. (–İst.)

tekirgen Üzüm suyunu arıtmaya yarayan büyük tekne. (–Mr.)

tekirlenmek [→ **tekerlenmek**]

tekirşek [→ **tekir** (I)]

tekiş (I) Boynuzsuz keçi. (–Kn.)

tekiş (II) [→ **taykeş**]

tekişmen Büyük ve yağlı koyun kuyruğu. (Bozhüyük *Göksun –Mr.)

tekiş tekiş Keçi çağırma ünlemi. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

tekiz Kardaki ayak izleri. (Halıcıoğlu –İst.)

tekkesakalı [→ **tekesakalı**]

tekkeş (I) Sulak yerlerde yetişen, sulu, küçük bir çeşit armut. (–Ml.; –Kn.)

tekkeş (II) Kuş avlamaya yarayan tüfekli yay. (Toprakkale *Osmaniye –Ada.)

tekketartan Uzun duyargalı, kara, kınkanatlı bir çeşit böcek. (*Düzce –Bo.)

tekkuma Ağaçkakan kuşu. (–Gr.)

tekleci Havada takla atan güvercin. (*Antakya –Hat.)

teklelenmek Yuvarlanmak. (*Antakya –Hat.)

tekleme (I) **1.** Dalda tek tük kalan fındıklar. (Nefsiköseli *Görele, Şehli –Gr.) **2.** Dalda tek tük kalan fındıkları toplama. (–Gr.)

tekleme (II) Biraz : *Ben udu tekleme bilirim.* (*Ereğli –Kn.)

tekleme (III) Küçük tekne. (–To.)

tekleme (IV) Kerestelik ağaç. (*Merzifon –Ama.; *Ünye –Or.)

tekleme (V) Kuraldışı tutma, ayrı tutma. (*Kızılcahamam –Ank.)

teklemek (I) **1.** Bırakmak, terk etmek. (*Ağın –El.) **2.** Değmek, dokunmak. (İnköyü –Kü.) **3.** Gözüne ilişmek. (–Tr.)

teklemek (II) İşler düzgün gitmemek. (*Alaşehir –Mn.)

teklemek (III) Mısır, pancar gibi bitkileri seyrekleştirmek. (*Akyazı ve çevresi –Sk.; *Lüleburgaz –Krk.)

teklemek (IV) Tabanca bozulup tutukluk yapması : *Tekleyen tabancayı beline takma.* (–Tr.)

teklendirmek Gerdirmek. (Peşman *Daday –Ks.)

tekleyip çiflemek Mızmızlık etmek, karar vermekte güçlük çekmek. (*Bor –Ng.)

tekli (I) Dek : *Ben gelinceye tekli sen burada bekle.* (Gilevli *Elmalı, Bağyaka *Finike –Ant.)

tekli (II) Gergin. (Peşman *Daday –Ks.)

tekli (III) Tek fişek atan tüfek. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

teklicen Bir çeşit ot. (–Çr.)

tekliç Oku dingile tutturan demir çiviler. (Çakıl *Çatalca –İst.)

teklik Dalın ucundaki tek fındık. (Danışman *Fatsa –Or.)

teklime Kalın başörtüsü. (Dumlupınar *Ilgaz –Çkr.)

teklim yemeği Köylerde, düğün sahiplerinin giderlerine katılma biçimini saptamak amacıyla yakınlarının yaptıkları yemekli toplantı. (Norgâh –Ezc.)

tekmek **1.** Vurmak. (Vazıldan *Divriği –Sv.) **2.** Toplamak, dermek. (–Tr.)

tekmekayrak Kaydırak da denilen bir çeşit oyun. (–Brd.)

tekmen Büyük kayalıkların ve taşlık yerlerin önündeki set set çıkıntılar, sekiler. (–Gm.)

tekmil haberi Bir işin bittiğini, bitirildiğini bildiren duyuru. (*Bor –Ng.)

tekmük Tekme. (–Sm.)

tekmülü tükmülü Yuvarlanarak paldır küldür (düşme için). (*Gazipaşa –Ant.)

tekne (I) Buğday öğütülürken buğdayı taşın deliğine azar azar akıtan tahta depo. (–Ml.)

tekne (II) Vapur. (–Sm.)

tekne (III) [→ **teknelibağ**]

tekne (IV) Çoğunlukla sebze ve meyve koymaya yarayan yarım küre biçiminde ağaç kap. (*Ünye –Or.)

tekne dibi [→ **tekne gazıntısı**]

teknefes Çabuk yorulan ve solunum sıkıntısı çeken. (–Kıbrıs)

tekne gazıntısı [**tekne dibi,** Anne ve babaların yaşlıyken olan son çocukları. (*Bor –Ng.)

[**tekne dibi**] : (–Ezc.)

teknegöt Yassı, büyük, çok sulu bir çeşit armut. (*Düzce –Bo.)

teknelibağ [**tekne** (III), **teknelibağa, teknelibağı, teknelikurba, teknüskurbağası**] Kaplumbağa. (–Brd.; *Tirebolu –Gr.; *Kaş –Ant.)

[**tekne** (III)] : (*Kemaliye –Ezc.)

[teknelibağa]: (*Finike, –Ant.; *Tirebolu –Gr.)
[teknelibağı] : (–Brd.; *Karacasu –Ay.)
[teknelikurba] : (Darıyeri, Mengencik *Düzce –Bo.)
[teknüskurbağası]: (Balkur *Devrek –Zn.)

teknelibağa [→ **teknelibağ**]
teknelibağı [→ **teknelibağ**]
teknelikurba [→ **teknelibağ**]
tekneşik olmak Birlikte kalmak. (Arslandağı *Yıldızeli –Sv.)
teknüskurbağası [→ **teknelibağ**]
tekoyon Bir kişinin oynadığı bir çeşit zeybek. (–Dz.)
teközengi Atın dört nal yürüyüşü. (*Andırın –Mr.)
tekre Çevre, bölge. (–Sm.)
teksakal [→ **tekesakal**]
teksek olmak [→ **tekesemek**]
teksenmek Küsmek, darılmak. (Saray –Çkr.; –Ank.)
teksermek **1.** [→ **teskermek** (II)**-2**] **2.** Uygun görmek, yerinde görmek : *Suna'yı bana teksermişler.* (Selanik göçmenleri, Narlıdere –İz.; *Gürün –Sv.)
teksim Ölünün eşyaları. (Güneyce –Rz.)
teksivrik **1.** Cılız (gelişmemiş (ekin için) : *Sizin arpa teksivrik kalmış.* (Bahattin *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.) **2.** Ekinin yeni bitmiş, yeşermiş durumu : *Buğday tarlada teksivrik kalmış.* (*Merzifon –Ama.)
tekşiş Çorap yırtıklarını örmeye yarayan ucu çengelli demir araç, tığ. (*Zara –Sv.)
tekşuru İnceleme. (Türkistan göçmenleri –İst.)
tekten En üstün, eşsiz : *Bizim çıraklık ittiğimiz sırada o Bor'un tekten ustasıydı.* (*Bor –Nğ.)
tekten tege Tek tük. (*Akçakoca –Bo.)
tektüfek Tek namlulu, ağızdan dolma av tüfeği. (*Şereflikoçhisar, –Ank.)
tek tük Arasıra, seyrek. (*Gelendost, Uluğbey *Senirkent, Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Çarşamba –Sm.; Cenciğe –Ezc.; *Gürün, Vazıldan *Divriği –Sv.)
tek tüşmek İlgilenmek, dikkat etmek. (Siği *Mudanya –Brs.; –Es.; –Tr.; Gare *Ardeşen –Rz.)
teküllü [**tekürlü**] **1.** Sevgili. (–Brs.; Kalfat –Çkr.; –Gr.) **2.** Nişanlı. (–Çkr.; *İskilip –Çr.; *Gölköy –Or.; –Çr. ve köyleri)
[tekürlü] : (*Ezine –Çkl.)
teküllük [**tekülük**] Küçük, kulpsuz toprak kap. (*Çarşamba –Sm.)
[tekülük] : (*Çarşamba –Sm.)
tekülük [→ **teküllük**]
tekürlü [→ **teküllü -2**]
tekürlük Yoğurt koymaya yarayan toprak çömlek. (Sakarlı *Terme –Sm.)
teküz Tamam. (Parak *Alucra –Gr.)
tekvim Takvim. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.; *Antakya –Hat.)
tekyol Keçiyolu. (–Ks.)
tel (I) [**tele** (I)] **1.** İnce ip, iplik : *Biraz tel getir elbisemin söküğünü dikeceğim.* (*Akyazı ve çevresi –Sk.; –Sm.; *Tirebolu –Gr.; –Tr.; –Rz.; –Ezc.; *Antakya –Hat.; –Nğ.)
[tele (I)] : (*Edremit –Ba.)
2. Saç teli. (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)
tel (II) Kavurması ya da bulgurla karışık çorbası yapılan, yumuşak ve

geniş yapraklı bir bitki : *Bugün tel topladım.* (*Alucra –Gr.)

telahsimek Açlıktan, susuzluktan, sıcak ya da korkudan bayılacak duruma gelmek. (–Ml.)

telas Evet. (Çardak *Çerkeş –Çkr.)

telauruv **1.** Tifüs. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **2.** Beyin humması. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

telbağı Çuvalların ağızlarını dikmeye yarayan kıl ip. (*Ahlat –Bt.)

telbeği Ekşi. (–Ur.)

télbin Asma vb. bitkilerin taze filizlerinin sarılarak tutunduğu, ince çöpe benzer iki çatal sürgün. (*Antakya –Hat.)

telbis (I) [**telbiz** (I)] **1.** Huysuz, yaramaz, eğitim görmemiş, düzenci. (*Eğridir ve köyleri, İleydağı *Uluborlu –Isp.; Üçkuyu *Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Kandıra –Kc.; –Ezc.; *Kaş –Ant.; Ahiköy –Mğ.) [**telbiz** (I)] : (Pazar, Bağviran *Kızılcahamam –Ank.; *Bor –Ng.) **2.** Titiz. (Yazırlı *Nazilli –Ay.)

telbis (II) [→ **telbiz** (II)]

telbis (III) Çöven otuyla kaynatılmış üzüm suyundan yapılan, koyu bir çeşit pekmez. (*Kilis –Gaz.)

telbis etmek Tarlayı sulamak, ekilebilecek duruma getirmek. (*Ağın –El.)

telbiz (I) [→ **telbis** (I) **-1**]

telbiz (II) [**telbis** (II)] Nemli (tarla için) : *Tarla telbiz değilse ekme.* (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Şıhlar *Boğazlayan –Yz.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.) [**telbis** (II)] : (*Merzifon –Ama.; *Hozat –Tn.; *Ağın –El.; *Nizip –Gaz.)

telce [→ **telçe**]

telci Gelin başı süsleyen (kimse). (–Ed.)

telçe (I) [**telce**] İp sarmaya yarayan bir aygıt. (–Sv.) [**telce**] : (–Çkl.; –Sv.)

telçe (II) Bir çeşit ot. (–Sv.)

teldak Kolsuz, uzun hırka, yelek. (–Ba.)

teldük [→ **teltük** (IV)]

tele (I) [→ **tel** (I) **-1**]

tele (II) Hayvanlar için kurulan tuzak. (*Iğdır –Kr.)

telebe Öğrenci. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

telefsimek Yüreği ezilmek : *Yüreğim telefsidi.* (–Mr.)

teleh Alınyazısı, baht. (Şalcı, Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

telehli (I) **1.** Sanattan anlayan kimse: *Oldukça biz de telehliyiz.* (Uluğbey *Senirkent –Isp.) **2.** İnce düşünceli. (*Gürün –Sv.; –Ank.)

telehli (II) Düşkün, tutkun. (*Ağın –El.)

telehli (III) İyi yazgılı, talihli. (Geçitli *Ardanuç –Ar.)

telek (I) [**telenk**] **1.** Kuş, tavuk vb. hayvanların kanat kalemleri. (*Alaşehir –Mn.; *Kandıra –Kc.; Kargı *Osmancık, Kavşıt *Sungurlu –Çr.; Oğlakçılar *Boyabat –Sn.; Bayadı –Or.; *Tirebolu, *Alucra, –Gr.; –Gm.; Öğden *Yusufeli, *Şavşat ve köyleri –Ar.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Ml.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; *Kozan –Ada.; *Lüleburgaz –Krk.) [**telenk**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

2. Kuş, tavuk gibi hayvanların tüyleri. (–Af.; Kızılkaya *Bucak –Brd.; *Alaşehir –Mn.; *Kurşunlu –Çkr.; *Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Ezm.; –Ezc.; –Vn.; –Yz.; Faraşlı *Kalecik –Ank.; –Ky.)

telek (II) [**telemük**] Süpürge çöpü. (–Sm.; *Ünye –Or.)
[**telemük**] : (–Sm.)

telek (III) [→ **terlek**]

telek (IV) Her çeşit bitki yaprağı : *Dut teleği, bağ teleği.* (Gavraz, Bolaman –Sm. ve köyleri; Seyithasan –Dy.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

telek (V) Bağlam, tutam. (*Ağın –El.)

telek (VI) Sergen, raf. (Atlas *Sivrihisar –Es.; –Ky.)

telek (VII) Armağan. (–El.)

telem İnce saç örgüsü. (Oğuz *Acıpayam, –Dz.; *Bozdoğan, –Ay.)

telembe [→**terlenbe**]

teleme (I) [**telemir**] **1.** Yağı alınmış sütten yapılan peynir. (Çavuşlu *Bayramiç –Çkl.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **2.** Katılaşmamış peynir. (*Ayaş –Ank.; *Bor –Ng.) **3.** Peynir mayasıyla kestirilmiş sütten yapılan süzülmemiş peynir. (Rumeli göçmenleri *Mustafakemalpaşa –Brs.; Elemen –Bo.;*Kangal –Sv.)
[**telemir**] : (Barcak *Söğüt –Bil.) **4.** Kestirilmiş süt. (–Ur.; *Lüleburgaz –Krk.) **5.** Ağız ya da taze süte incir sütü damlatılarak yapılan süt kestirmesi. (*Gümüşhacıköy –Ama.; *Erciş –Vn.; Akçakent *Nizip, –Gaz.; –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Osmaniye, –Ada.; *Mersin ve köyleri –İç.)

teleme (II) Körpe, daha olgunlaşmamış. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Mut ve köyleri –İç.)

teleme (III) [**telemen**] Az pişmiş yumurta, rafadan. (–Yz.; –Ank.; Bahçeli, *Bor –Ng.)
[**telemen**] : (–Ng.)

teleme (IV) Boşta duran, köksüz: *Bu ağaç telemedir.* (*Çeşme –İz.)

teleme (V) Hastalık sonrası iyileşme dönemi. (*Alanya –Ant.)

teleme (VI) Eğreti yapılmış, sağlam olmayan. (*Tosya, –Ks.)

teleme (VII) Bir çeşit çocuk oyuncağı, topaç. (*Kangal –Sv.)

teleme (VIII) Zayıf, cansız, gelişememiş : *Ne teleme bir çocuk, büyümemiş.* (*İnebolu, *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Silifke –İç.)

teleme (IX) Nadas edilmemiş tarla. (Uruş *Beypazarı,*Keşanuz –Ank.)

telemek (I) Pıhtılaşmak. (*Hayrabolu –Tk.)

telemek (II) **1.** Görmek : *Öğretmen beni teleyor.* (Çobansa *Fethiye –Mğ.) **2.** [→ **tehlemek**]

telemek (III) Denemek: *Telemeden hiç bir şey almam.* (*Gördes –Mn.)

telemen [→ **teleme** (III)]

teleme olmak Pirinç ya da bulgur pilavında taneler diri kalmak : *Bu pirincin pilavı teleme oluyor.* (–Ay.)

telemir [→ **teleme** (I) **-3**]

telemük [→ **telek** (II)]

telenk [→ **telek** (I) **-1**]

telenmek (I) Alınmak. (–Brd.)

telenmek (II) İp ya da urgan eskimek. (–Brd.)

telerik Ölen kimsenin arkasında kalan eşyaları, anıları. (–Ada.)

telerme Yürek çarpıntısı. (–Dy.)

telermek (I) Nemlenmek, ıslanmak. (–Sv.)

telermek (II) [**terelmek**] Kumaş eskimek, incelmek. (Kalkan *Kaş, *Korkuteli –Ant.)
[**terelmek**]: (*Atabey, Uluğbey*Senirkent –Isp.; *Cide –Ks.)

telesemek [**telesimek -1, 4; telesmek -1,2**] **1.** Hızlı hızlı solumak. (*Vize –Krk.)
[**telesimek -1**]: (*Ezine –Çkl.; *Nizip –Gaz.)
[**telesmek -2**] : (*Mesudiye –Or.; *Bayburt –Gm.; –Ezm.; *Doğubayazıt –Ağ.)
2. Kaygıyla ivmek. (Harput –El.)
[**telesimek -4**] : (–Ama.; Ilıca –Ezm.)
[**telesmek -1**] : (*Gelibolu –Çkl.; Bağlıca, Hozakır *Ardanuç, Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Arpaçay –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; –Ur.; *Avanos –Nş.; Kerkük)
3. [→ **telezimek -1**]

telesi Kaygı, tasa, evecenlik. (Ilıca –Ezm.)

telesik 1. İvecen. (*Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.) **2.** Tez. (–Ama.; –Kr.)

telesimek 1. [→ **telesemek -1**] **2.** Yorulmak, güçsüz kalmak : *Açlıktan telesidim*. (*Uluborlu, *Senirkent, Bağıllı *Eğridir, –Isp.; –Brd.; –Brs.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *Ula –Mğ.) **3.** [→ **telezimek -1**] **4.** [→**telesemek -2**] **5.** Susamak. (*Tirebolu, Düzköy, Nefsiköseli *Görele –Gr.; Bakırdağı *Çataloluk –Ky.)

telesmek 1. [→ **telesemek -2**] **2.** [→ **telesemek -1**] **3.** Ezginlik duymak. (–Ur.) **4.** Sıcaktan bunalmak. (–Ezc.; *Ağın, –El.)

teleşmek Ağlamak. (*Haymana –Ank.)

teletür Çok zayıf (kimse). (Karabüzey *Araç –Ks.)

teletüs Yarımyamalak, üstünkörü. (–Çr.)

televsimek [→ **telezimek -1**]

telezimek [**telesemek -3, telesimek -3, televsimek, tenesirmek, tenezimek**] **1.** Yorgunluktan ya da sıcaktan bayılacak gibi olmak. (*Gelendost –Isp.; Işıklı *Çivril, –Dz.; *Niksar –To.; *Koyulhisar –Sv.; –Gaz.)
[**telesemek -3**] : (–Isp.)
[**telesimek -3**] : (Tokat –Es.; *Alucra –Gr.; –Ml.; *Antakya –Hat.; *Divriği, *Kangal, –Sv.)
[**televsimek**] : (*Afşin –Mr.)
[**tenesirmek**] : (Fadıl * Orhaneli –Brs.)
2. Sabırsızlanmak. (–Ks.) **3.** Zayıflamak, güçsüzleşmek. (*Çal, Üçkuyu –Dz.; Ağlı, *Küre –Ks.; *Beyşehir –Kn.)
[**tenezimek**] : (Ağlı *Küre –Ks.)
4. Can çekişmek. (–Dz.) **5.** Aşırı, taşkın davranışlar yapmak : *Çocuklar teleziyip duruyor*. (*Ayaş –Ank.)

telgömlek Büyük bir çeşit armut. (*Bafra –Sm.)

telgören [→ **telgövnek -1**]

telgövnek [**telgören**] **1.** İnce kabuklu, sarımsı bir çeşit üzüm. (*Bozdoğan –Ay.)
[**telgören**] : (–Ur.)
2. Kabuğu dilim biçiminde çizgili olan bir çeşit kavun. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

telij [→ **telis**]

telik 1. Bez başlık. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **2.** Eskiden kadınların çarşaf

yerine başörtüsünün üstünden örtündükleri örtü. (–Ba.)

telimsinir Kibirli : *Telimsinir adamlardan hiç hoşlanmam.* (Karaptal –Sm.)

telimsinmek (I) Çıkar sağlamak için doğruluktan ayrılmak, tenezzül etmek. (Karaptal –Sm.)

telimsinmek (II) Kibirlenmek. (Karaptal –Sm.)

telis [**talız, tehlis, tehliz** (I), **telij, teliz, tellis, tellüs, tenis**] Keten ya da kendirden seyrek dokunmuş çuval. (*Uluborlu –Isp.; Çamaltı *Menemen –İz.; Karacakaya *İnegöl –Brs.; Çavuş –Bil.; *Sivrihisar, Bozan –Es.; İlyas *Karamürsel –Kc.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Osmancık –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Merzifon, *Taşova ve köyleri –Ama.; Bayadı –Or.; *Alucra –Gr.; –Gm.; Mollaveyis *Yusufeli, *Şavşat, Akarsu, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Kr.; *Ağın –El.; *Arapkir, –Ml.; *Nizip, –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Gürün, Maksutlu *Şarkışla, Hacılyas, *Koyulhisar, –Sv.; –Ank.; Afşar köyleri *Pınarbaşı, –Ky.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; –Kn.)
[**talız**] : (–Ank.)
[**tehlis**] : (*Erciş –Vn.)
[**tehliz**(I)] : (–Bo.; *Gemerek –Sv.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**telij**] : (Çanılı *Ayaş –Ank.)
[**teliz**] : (–Ay.; –İst.; –Ama.; –Ezc.; *Ayaş –Ank.; –Krş.; –Kn.; –Ada.)
[**tellis**] : (–Gaz.)
[**tellüs**] : (*Birecik –Ur.)
[**tenis**] : (*Ermenek –Kn.)

teliz [→ **telis**]

telken Ağaçkakan. (Çamköy *Bergama –İz.)

telkırma Tülbente işlenen sırma işi. (–Dz.)

tellek **1.** Cinsel sapınca uğramış erkek. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.) **2.** Kötü yola düşmüş kadın. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.) **3.** Hovarda : *Bunun gibi tellek yoktur.* (*Şavşat ve köyleri –Ar.)

telleme Peynir kırıntısı ve çökelek küpe basılarak yapılan peynir. (*Şebinkarahisar –Gr.; Güzelim *Saimbeyli –Ada.)

tellemek (I) **1.** Bir kimseyi saymak, önemsemek. (*Ağın –El.) **2.** Ağır söz söylemek, aşağılamak. (*Lüleburgaz –Krk.)

tellemek (II) Pilavı ocaktan indirerek dinlendirmek. (–Sm.)

tellemek (III) Urganın ucu lif lif ayrılmak. (Bayat *Emirdağ –Af.)

tellemek (IV) [→ **tellenmek** (I) **-1**]

tellemek (V) İğneye iplik geçirmek : *Gözüm görmüyor, şu iğneyi telleyiver.* (–Ks. ve köyleri; –Ezc.)

tellemek (VI) Sigara içmek. (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

tellenmek (I) [**tellemek** (IV)] **1.** Küsmek, darılmak, gücenmek. (Uluğbey *Senirkent, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Eymir, *Bozdoğan, Yazırlı *Nazilli –Ay.; Tokat –Es.; *Merzifon –Ama.; *Koyulhisar, *Gürün, –Sv.; –Yz.; *Ermenek –Kn.)
[**tellemek** (IV)] : (–Ezm.)
2. Öfkelenmek. (–Nğ.) **3.** Kuşkulanmak. (–Mğ.) **4.** Alınmak. (Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Çal –Kü.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Milâs –Mğ.)

tellenmek (II) Ağaç filizlenmek : *Ağaçlar telleniyor.* (*Milâs –Mğ.)

tellenmek (III) İp çözülmek. (*Milâs Mğ.)

tellenmek (IV) Süslenmek (kadın için). (–Tr.)

telli (I) [**teltük** (II) **-1**] Nazlı, alıngan, çabuk küsen. (İğdecik, Bağıllı *Eğridir, *Şarkikaraağaç –Isp.; –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; Tokat –Es.; –Sm.; –Ama.; *Afşin –Mr.; Köşker –Krş.; *Ermenek –Kn.; *Milâs –Mğ.)

[**teltük** (II) **-1**] : (Maruf –Çkr.)

telli (II) [**tilli** (III)] Simli kumaş. (–Sm.; *Bor, –Nğ,; *Ermenek –Kn.; *Bodrum –Mğ.)

[**tilli** (III)] : (*Bor –Nğ.)

tellibaba [**telliböcek**] Mercimekten büyük, kara benekli, bostanlara dadanan bir çeşit böcek. (*Bozdoğan –Ay.; Sarıcaeli –Çkl.)

[**telliböcek**] : (*Tire, *Ödemiş –İz.)

telliböcek [→ **tellibaba**]

tellice (I) Küçük taneli mantar. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Peçenek *Kızılcahamam –Ank.)

tellice (II) Saka kuşu. (*Bartın –Zn.)

tellice (III) Tek kadının oynadığı bir halk oyunu. (–Kr.)

telli gelin Süslü püslü gelin. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tellik (I) **1.** [→ **terlik** (I) **-1**] **2.** [→ **terlik** (I) **-3**]

tellik (II) Bir çeşit oyun. (Çandır *Sütçüler –Isp.)

tellikuşak Şarpa balığı. (Bozcaada –Çkl.)

tellim Tüm, hep, çok. (Ulamış *Seferihisar –İz.; *Anamur, *Gülnar –İç.)

telli mantin Kılaptanla işlenmiş ipek kumaş. (*Şebinkarahisar –Gr.)

telliminci Suda eritilerek tel tel olmuş peynirle lor peyniri karışımı bir çeşit peynir. (*Maçka –Tr.)

tellis [→ **telis**]

telliis [→ **telis**]

telme [→ **tal** (IV)]

telmik Kök. (*Osmaniye –Ada.)

telmin Kabak, karpuz vb. bitkilerin kol gibi gövdeleri : *Bizim karpuz telmin atmış.* (Doruk *Ceyhan –Ada.)

telot Tel gibi ince dallı, yapraksız, bir çeşit yabanıl bitki. (Dereköy –To.)

telpancari **1.** Kurutularak saklanıp kışın çorbası yapılan, ince yapraklı bir bitki. (*Doğubayazıt –Ağ.) **2.** Ispanak. (*Alucra –Gr.)

telpek İbik : *Şu horozun telpeği çok büyük.* (–Kr.)

telsik Tez canlı, ivecen. (–Vn.)

telsimek [**telsinmek**] Tel tel olmak. (*Düzce –Bo.)

[**telsinmek**] : (*Düzce –Bo.)

telsinmek [→ **telsimek**]

teltay etmek Bulup buluşturmak (para için). (–Gaz.)

teltek (I) [→ **teltik** (IV)]

teltek (II) [→ **teltik** (I) **-1**]

teltel (I) [→ **teltik** (IV)]

teltel (II) Pişmaniye. (–Krş.)

telti (I) [→ **teltik** (III)]

telti (II) Semer. (Küçükbahçe –İz.)

teltig [→ **tektik** (I) **-1**]

teltik (I) [**teltek** (II), **teltig, teltuk** (I), **teltük** (I)] **1.** Dolaşık, karışık, yanlış. (*Bergama –İz., *Demirci –Mn.; *İznik –Brs.; Tepecik, Demirci *Simav –Kü.; Tokat –Es.; Bayadı –Or.; Lohan, *Nizip –Gaz.;

*Afşin, –Mr.; *Gemerek –Sv.; Şerefli *Haymana –Ank.; Kala *İncesu –Ky.; Sarılar *Avanos –Nş.; *Ereğli –Kn.; –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.; *Milâs –Mğ.)
[**teltek** (II)] : (–Brd.)
[**teltig**] : (–Brd.)
[**teltuk** (I)] : (Aşağı Dana *Safranbolu –Zn.; *Maçka ve köyleri –Tr.)
[**teltük** (I)] : (*Kurşunlu –Çkr.; *Niksar –To.; *Perşembe –Or.; Nefsiköseli *Görele, *Tirebolu –Gr.; Oğuz *Vakfıkebir –Tr.; –Ezc.; –Ml.; *Koyulhisar –Sv.)
2. İvedi yapıldığından yanlış ya da eksik (iş için) : *Teltik iş böyle olur.* (*Bor –Nğ.) **3.** Hazır. (Topaç –Yz.)

teltik (II) [→ **tetik** (IV)]

teltik (III) [**telti** (I)] Silah tetiği. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Antakya, Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Gaz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Osmaniye –Ada.)
[**telti** (I)] : (*Çal –Dz.)

teltik (IV) [**teltek** (I), **teltel** (I)] Kekeme. (*Mesudiye –Or.; –Mr.; *Gemerek –Sv.)
[**teltek** (I)] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
[**teltel** (I)] : (*Kandıra –Kc.)

teltik (V) Kapı ve pencere mandalı. (–Nğ.)

teltik (VI) **1.** Kılı kırk yaran, titiz. (*Mut ve köyleri –İç.) **2.** Eli işe yatmayan, beceriksiz. (*Kandıra –Kc.)

teltiklemek Sendelemek, tökezlemek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

teltiksiz Eksiksiz, tam. (*Bergama –İz.)

teltuk [→ **teltik** (I) **-1**]

teltük (I) [→ **teltik** (I) **-1**]

teltük (II) **1.** [→ **telli** (I)]. **2.** Sık sık kaza yapan, dikkatsiz, sakar. (–Sm.; *Ünye –Or.)

teltük (III) Söylenişi zor olduğu için kolay anlaşılmayan sözcük. (*Gürün –Sv.)

teltük (IV) [**teldük**] Azar azar, perakende. (–Tr.)
[**teldük**] : (*Maçka –Tr.)

teltük (V) Sallanarak, dengesiz yürüyen (kimse). (Danışman *Fatsa –Or.)

teltük (VI) Ayıp : *Teltüğümü mü arıyorsun?* (*Zile –To.)

teltük (VII) Hoppa. (*Ayancık –Sn.)

tel urmak Telgraf çekmek : *Babama tel urdum.* (*Ağın –El.)

telve [→ **tille** (III)]

telve çanağı Kahvecilerin fincanları yıkadıkları toprak kap. (*Güdül, *Ayaş –Ank.)

telve tutmak Birine söylenmek istenen şeyleri başkasına söyleyerek ona duyurmak : *Annaşıldı Ali seni mana telve tutar.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

telzün Kendirden bükülmüş ufak halat. (Mollaveyis *Pazar –Rz.)

tem (I) Belirti, iz, im : *Ağaçlara güz temi düştü.* (–Yz.; –Krş.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

tem (II) [→ **ten** (I) **-1**]

tem (III) Sincap. (–Rz.)

temak [→ **temek** (I) **-1**]

temam Tamam. (–Gaz.; *Bünyan –Ky.)

teman Ot, sebze vb. şeylerin yığını. (Hamidiye *Çayeli, Hemşin –Rz.)

temar Tımar. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

temas Kara erik. (–Ezm.)

tembeletti Eşya da yüklenebilen binek hayvanı. (–Ml.)

tembelit [→ **tenbelit**]
tembelti [→ **tenbelit**]
tembere (I) [→ **temre**]
tembere (II) Temriye hastalığına iyi gelen bir çeşit ot. (Kışla *Ereğli –Kn.)
temciman Her şeyi tam, konforlu : *Temcimansız yemek yiyemem.* (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)
temçe İplik sarmaya yarayan bir çeşit araç (–Nğ.)
teme Tümden : *Bu iş teme kaldı.* (Ağveren, Ilıca –Ezm.)
temeçi (I) **1.** Sepet yapılan fındık çubuğu. (Veliköy –Rz.) **2.** Yaprak taşımak için yapılan bir çeşit sepet. (–Rz.)
temeçi (II) Kaburga kemiği. (–Rz.)
temek (I) [**tebek, temak**] **1.** Ahırlarda gübre atmaya ya da saman almaya yarayan delik, ahır penceresi. (Bayat *Emirdağ –Af.; *İznik, –Brs.; Ayvalı *Sivrihisar, Bozan, Tokat –Es.; Gökçesu –Bo.; –Zn.; Karabüzey *Araç, Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; Maruf, *Alaca,Buğabağı*Sungurlu ve köyleri, *Mecitözü, *İskilip, –Çr.; *Boyabat –Sn.; Akalan –Sm.; *Merzifon ve köyleri, *Gümüşhacıköy –Ama.; *Reşadiye –To.; Bandula *Kelkit–Gm.;Büyük Kızılcık*Göksun, *Afşin ve köyleri, Geben –Mr.; *Zara, Çepni *Gemerek, Vazıldan *Divriği, *Gürün ve köyleri –Sv.; *Boğazlıyan, *Sorgun, Külekçi *Çayıralan –Yz.; Otacı, Karahoca *Kızılcahamam, Şıhlar, Faraşlı *Kalecik, *Nallıhan, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Çiçekdağı ve köyleri, –Krş.; *İncesu, Zencidere –Ky.; Mara *Saimbeyili –Ada.) [**temak**] : (*Sivrihisar –Es.) **2.** Pencere. (*Tosya –Ks.; Kuzuluk –Çr.; Eyüp *Boyabat –Sn.; –Yz.; Kayacıklı, Küçük Yozgat, Karayiran –Ank.) [**tebek**] : (*Boyabat –Sn.) **3.** Camsız, tahta kapaklı pencere. (Maksutlu –Çr.; –Ks.) **4.** Kümes deliği : *Temekten tavukları çaldılar.* (Bektaş *Zara –Sv.) **5.** Yeni doğmuş kuzuları korumak için kazılan çukur, kuzu ağılı. (Söğüt –Dz.; Evliler *Kaş –Ant.) **6.** Gübrelik. (Kayı *Suşehri –Sv.)
temek (II) Dokunmak, değmek : *Ali başıma tēdi.* (Kaya –Mğ.)
tēmek (III) Tavan. (Çakır *Şebinkarahisar –Gr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
temek (IV) Gübre yığını. (–Krş.)
temekenli [→ **temeküllü**]
temeki Birikinti : *Kar temekisinde tavşan izi gördüm.* (Lohan –Gaz.)
temekkülü [→ **temeküllü**]
temekleme Tavşanın kar altında gizlenerek barındığı yer. (Yalak –Ky.)
temeklik (I) Ocak bacası. (*Saimbeyli, *Ceyhan, Değirmenocağı *Osmaniye, Haruniye –Ada.)
temeklik (II) Gübre yığılan yer. (–Nğ.)
temek tıkası Ahır pencerelerini kışın kapamaya yarayan çuval. (Şıhlar *Çubuk –Ank.)
temeküllü [**temekenli, temekkülü, temekünlü**] Temelli, sürekli. (Bahçeli *Bor –Nğ.) [**temekenli**] : (*Mut ve köyleri, –İç.) [**temekkülü**] : (–Ada.) [**temekünlü**] : (–Nğ.)
temekünlü [→ **temeküllü**]
temel (I) **1.** Duvar görünüşü verecek denli sık böğürtlenlik. (Temre

*Kaş –Ant.) **2.** Bağ, bahçe çevresine çekilen çit : *Güllüğün etrafını temelle ördüm.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.) **3.** Dikenli yer. (Sarıbeyli *Turgutlu –Mn.)

temel (II) Bir çeşit tura oyunu. (–Kn.)

temel (III) Taş parçası. (Yukarı Kaşıkara *Yalvaç –Isp.)

temel (IV) Ocağın arkasına konan iri odun. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

temeldevren 1. İplik ve kılaptan karıştırılarak dokunan bir çeşit kumaş. (*Seyitgazi –Es.) **2.** Sırma ile işlenmiş kadife giysi. (*Bodrum –Mğ.)

temeli Yalnız, tek : *Temeli birücük uşağı var.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

temelleş olmak [tebelleş olmak -2, teberleş olmak] 1. Yerleşmek : *Arkadaşım buraya temelleşti.* (Rumeli göçmenleri *Kaş –Ant.) **2.** Dadanmak, başa bela olmak : *Haşerat bağçeme temelleş oldu.* (Rumeli göçmenleri *Kaş –Ant.)

[tebelleş olmak -2] : (–Isp.; –Gaz.; –Mr.; –Yz.; –Ank.; –Kn.)

[teberleş olmak]: (Kaleyaka *Perşembe –Or.)

temelti Ufak tefek eşya, ev eşyası. (*Nizip –Gaz.)

temen Tütün dizmeye yarayan iğne. (*Fatih –İst.)

temerik Çalışkan, becerikli, işbilir. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)

temesik [temeslik, temessik, temessük, temesük -1] 1. Tapu senedi : *Mal seniñ olduğunu ne bilelim, temesiğiñ var mı ?* (Şehköy –Ay.; *Çeşme –İz.; Tokat –Es.; *Bor –Nğ.)

[temeslik]: (*Sarayköy –Dz.; *Köyceğiz –Mğ.)

[temessik] : (Hamurcu *İncesu –Ky.)

[temessük] : (Bahattin, Kuzuluk *İskilip –Çr.; *Ermenek –Kn.)

[temesük -1] : (–Çr.; –Ks.; –Ama.; *Zile, Heris *Artova –To.) **2.** Borç senedi. (Limasol –Kıbrıs)

temesikli [temessüklü] Tapulu. (*Bor –Nğ.)

[temessüklü] : (*Bor –Nğ.)

temeslik [→ **temesik -1**]

temessik [→ **temesik -1**]

temessük [→ **temesik -1**]

temessüklü [→ **temesikli**]

temesük 1. [→ **temesik -1**] **2.** Faiz : *Az bir temesük ile para aldım.* (Çölmeşler *Daday –Ks.)

temetos Domates. (–Gaz.)

temin (I) **[temincek]** Biraz önce, demin. (*Ödemiş –İz.; –Mn. ve çevresi; Fili *Biga –Çkl.; *Düzce –Bo.; Genek *Yatağan –Mğ.; Ceylân *Lüleburgaz –Krk.; Şumnu, Bulgaristan)

[temincek] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Maçka ve köyleri –Tr.; Gare *Ardeşen –Rz.; *Haymana –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

temin (II) Yaz. (–İç.)

temincek [→**temin** (I)]

temin olsun Tanrı'ya şükür olsun : *Bütün köy yanabilirdi, temin olsun ki rüzgâr yoktu.* (*Şebinkarahisar –Gr.; *Maçka ve köyleri –Tr.)

temire [→ **temre**]

temirek [→ **temre**]

Temirkazak Kutupyıldızı. (Karaçay aşireti, Başhöyük*Kadınhanı–Kn.)

temirt Alnı kapatacak biçinde kesilmiş saç, kâkül. (–Mr.)

temkeç Çaydanlık. (*Tavşanlı –Kü.)
temon [**tımonı**] Mısır sakı yığını. (Limanköy *Çayeli –Rz.)
[**tımonı**] : (–Rz.)
temre [**tembere** (I), **temire, temirek, temreğe, temreği, temreğu, temreğü, temrei, temrek, temreki, temrevü, temreyi, temro, temroğ**] Bir çeşit deri hastalığı. (*Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; *Tavas, Çöplü *Çivril, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Bergama, *Ödemiş –İz.; *Alaşehir –Mn. ve çevresi; Yeniköy –Ba.; Fili, *Biga –Çkl.; *Emet –Kü.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Ks.; –Sn.; –Sm.; *Perşembe –Or.; *Tirebolu –Gr.; –Rz.; –Ml.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Ng.; –Kn.; Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)
[**tembere** (I)] : (Kışla *Ereğli –Kn.)
[**temire**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
[**temirek**] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**temreğe**] : (–Gr. ve köyleri; *Güdül, *Ayaş –Ank.)
[**temreği**] : (Dikici *Dinar –Af.; Çamlık –Brd.; –Tr.; –Mr.; *Ermenek –Kn.)
[**temreğu**] : (*Maçka, –Tr.)
[**temreğü**] : (–Sm.)
[**temrei**] : (*Gelendost –Isp.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**temrek**] : (Yazırlı *Nazilli –Ay.; –Rz.)
[**temreki**] : (–Dz.)
[**temrevü**] : (*Ünye –Or.)
[**temreyi**] : (*Düzce –Bo.; *Merzifon –Ama.)
[**temro**] : (Bayadı –Or.)
[**temroğ**] : (*Ünye –Or.)
temreğe [→ **temre**]
temreği [→ **temre**]
temreğu [→ **temre**]
temreğü [→ **temre**]
temrei [→ **temre**]
temrek [→ **temre**]
temreki [→ **temre**]
temrekilotu [→ **temreotu**]
temreotu [**temrekilotu**] Temriye hastalığını iyileştirmek için kullanılan, küçük ve çok yapraklı, sulu bir çeşit ot. (*Kandıra –Kc.)
[**temrekilotu**] : (–Zn.)
temrevü [→ **temre**]
temreyi [→ **temre**]
temreyil toprağı Temriye hastalığını iyileştiren toprak. (*Safranbolu –Zn.)
temro [→ **temre**]
temroğ [→ **temre**]
temse Saraçlıkta teyelimsi düz dikiş. (–Kn.)
temsili Örneğin. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Gaz.)
temşek Yaramaz, geveze, yılışık (çocuk için). (*Çeşme –İz.; *Kırkağaç –Mn.; –Ba. ve çevresi)
temşit Oruca başlama zamanı, imsak: *Her gece temşit zamanı davul çalınır.* (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
temteş Ters, karşıt. (–Gm.)
temteşir Değişmiş. (Humut *İspir –Ezm.)
temuruk Ham erik. (–Sn.)
temüs Temmuz ayı. (–Ng.)
temüz Temiz. (Karaköy *Düzce –Bo.)
ten (I) [**tem** (II)] **1.** Nem. (–Tr.; –Gm.; Güneyce –Rz.; Bulanık, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Arhavi, *Hopa –Ar.; –Ezm. ve köyleri; –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Ağın –El.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**tem** (II)] : (*Çarşamba –Sm.)

2. Çiy. (Gökköy *Reşadiye –To.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; Ağrakos *Suşehri –Sv.)

ten (II) Sığırların dişilik organı. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezc.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Gürün, Kavak, *Yıldızeli, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.)

ten (III) Yan yana olan, dizi. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

ten (IV) Denk, arkadaş. (Karaçay aşireti, Başhöyük*Kadınhanı–Kn.)

ten (V) Vücut. (–Tr.; Vazıldan *Divriği –Sv.; *Ermenek –Kn.)

ten (VI) Çorbaların dibe çöken taneli, koyu bölümü. (–Tr.)

tén almak Nemlenmek. (–Ezc.)

tenbelit [tembelit, tembelti] Binek hayvanlarına yüklenen yük. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; Gündüzbey –Ml.; *Afşin –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

[tembelit] : (*Ağın –El.)

[tembelti] : (Şıhlar *Ulubey –Or.)

tenbelkütü Ev tavanı. (Hatip –Sn.)

tenbilik Patates. (*Kartal –İst.)

tenböceği [ténböcüğü] Hamamböceği. (–Ezc.)

[ténböcüğü] : (–Ezc.)

ténböcüğü [→ **tenböceği**]

tenceme Geçim sıkıntısı çekmeyen. (Taşkaracaveren *Havza –Sm.)

tencere eğeği Tencere tutağı. (*Ereğli –Kn.)

tenci İmece: *Bugün tencimiz var.* (Bargazmanlı *Vakfıkebir –Tr.; *Koyulhisar –Sv.)

tencik **1.** Tarandıktan sonra tarakta kalan saçlar. (–Ezm.; Cenciğe –Ezc.; –Sv.) **2.** Kadınların saçlarının ucundaki üç örgü. (–Gm.; –Ezm.; –Sv.) **3.** Karışık saç: *Saçları çok tencik.* (–Ezm.)

tencüme Eski yöntemle, eski yolla yapılan: *Tencüme işlerden pek iyi netice alınmaz.* (Karaptal –Sm.)

tenç Hamur yoğurulan geniş, bakır kap. (*Senirkent –Isp.)

tendil Tencere. (*Boyabat –Sn.)

tendir Kendir. (*Arpaçay –Kr.)

tendiriz Taze, diri, sağlam. (Yavervi-ran *Sivrihisar –Es.; *Lüleburgaz –Krk.)

tendirmek (I) Birini, haber vermeden işinden uzaklaştırmak: *Tapucuyu da tendirdiler.* (*Merzifon ve köyleri, Ezinepazarı –Ama.)

tendirmek (II) Çekmek, asılmak: *Kızın saçından tuttu, tendiriverdi.* (Pınar *Milâs –Mğ.)

tendürek Yanardağ ağzı. (*Doğubayazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.)

tendürük [→ **tentürük**]

tendürüs Temiz, titiz, düzenli. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; *Tirebolu –Gr.; *Bor –Ng.; *Mut ve köyleri –İç.)

tendürüslük Temizlik, titizlik. (*Bor –Ng.)

tene (I) Tane. (–Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Koyundere *Ahıska –Kr.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Nizip, *Kilis, –Gaz.; Hasanoğlan –Ank.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli *Bor, –Ng.; *Mut ve köyleri –İç.; *Bodrum –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

tene (II) Pilav. (–Ezm.)

tene (III) Issız. (–Dz.)

teneaşı Bulgurdan yapılan yemek. (–Kü.; –Gaz.)

tenef Kurulmuş çadır eteği. (Bostanlar *Bahçe –Ada.)

tenefeye gitmek Gelinlik dikmeye gitmek. (Maruf –Çkr.)

tenek (I) Asma, kabak ve salatalığın uzamış sürgünleri. (*Gürün –Sv.)

tenek (II) Ocak. (*Bahçe –Ada.)

teneke 1. Tabakların giydiği giysi, don: *Tenekem kirlenmiş yıkamak lazım.* (–Dz.; *Boyabat –Sn.) **2.** [→ **tenike** (I) **-1**] **3.** [→ **tenike** (I) **-2**]

tenel Kuru dal: *Oğlum ağaca çık da tenellerini kır.* (*Kaş –Ant.; *Marmaris –Mğ.)

tenelek Bulgur pilavı. (Gülpınar –Çkl.)

tenelemek (I) [**tanelemek** (II)] Hayvanlar çok tahıl yiyerek şişmek, hastalanmak. (*Gelendost –Isp.; *Çal, Kösten, Honaz –Dz.; Tokat –Es.; *Afşin –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Bor –Nğ.; Navdalı *Mut–İç.)

[**tanelemek** (II)]: (*Lüleburgaz –Krk.)

tenelemek (II) Taneli şeylerin tanelerini ayırmak, tanelemek: *Üzümleri teneleme.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Arapkir –Ml.; *Kilis, *Nizip, –Gaz.; *Milâs –Mğ.)

tenelemek (III) İyice olgunlaşmamış üzüm tanelerinin olmuşlarını yemek. (*Ağın –El.)

tenelik Bulgur. (Ahmetçe –Çkl.)

tenelmek [→ **tenlenmek**]

tenem Tiftikle kıl keçinin çiftleşmesinden doğan melez keçi yavrusu. (Küçükkabaca *Uluborlu, Uluğbey *Senirkent –Isp.)

tenemek [→ **tehlemek** (I) **-1**]

tenem saç İnce ince örülmüş saç. (–Mğ.)

tenesirmek [→ **telezimek -1**]

teneşir horazı Çok zayıf (kimse): *Gılığına bakmaz da bir de çapkınlığa yeltenir bizim teneşir horazı.* (*Bor –Nğ.)

tenetmek [→ **tehlemek** (I) **-1**]

tenezimek [→ **telezimek -3**]

tengavut Çeyiz. (*Bucak –Brd.)

tenge Kadın donu. (*Şarkikaraağaç –Isp.)

tengelenmek [→ **tengellenmek**]

tengellemek [→ **tengellenmek**]

tengellenmek [**tengelenmek, tengellemek, tenkmek** (I) **-1**] Tepetaklak olmak, yuvarlanmak. (*Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Genezin *Avanos –Nş.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Milâs –Mğ.)

[**tengelenmek**]: (*Bozdoğan –Ay.)

[**tengellemek**]: (–Ky. ve köyleri; *Mut ve köyleri –İç.)

[**tenkmek** (I) **-1**]: (–Ay.; *Sivrihisar –Es.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Navdalı *Mut, –İç.)

teñgel meñgel Döne döne. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tengeltombalak Tepetaklak. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)

tengeltos getirmek Tepetaklak getirmek, yenmek. (–Mğ.)

tenger [→ **tengerek**]

tengere [→ **tengerek**]

tengerek [**tenger, tengere, tengireg, tengirek** (II), **tergirşek** (II), **tenkerek -1**] Yün eğirmeye yarayan tahta araç, iğ. (*Şarkikaraağaç –Isp.; Boymul *Tefenni –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Kn.; Kasaba, –Ant.)

[**tenger**]: (Kesme *Divriği –Isp.)

[**tengere**]: (İnceler, Tekkesi, Honaz –Dz.)

[**tengireg**] : (–Brd.)
[**tengirek** (II)] : (*Eğridir ve köyleri, *Gelendost, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Salda, Kavak *Yeşilova, –Brd.; Alâaddin *Acıpayam –Dz.; Sazlıca –Nğ.)
[**tengirşek** (II)] : (*Merzifon –Ama.)
[**tenkerek -1**] : (–Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.)

tengerleg [→ **tengerlek** (I)]

tengerlek (I) [**tengerleg, tengerşek, tengeşek, tengirek** (I), **tengirlek, tengirşek** (II) **-1, tenğirşek** (I)] Yuvarlak. (*Bolvadin –Af.; Çerçin –Isp.; –Brd.; *Çal, Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Çerkeş, *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Antakya –Hat.; *Boğazlıyan –Yz.; Çanıllı *Ayaş, –Ank.; Kocabey –Krş.; Sarılar *Avanos –Nş.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; *Ereğli –Kn.)
[**tengerleg**] : (–Brd.)
[**tengerşek**]: (Topaç, Salmanlı –Yz.)
[**tengeşek**] : (*Mucur –Krş.; Seydin *Avanos –Nş.)
[**tengirek** (I)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**tengirlek**] : (*Senirkent –Isp.)
[**tengirşek** (II) **-1**] : (Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.)
[**tenğirşek** (I)] : (*Merzifon –Ama.)

tengerlek (II) Tatlı pancar. (–Ank.)

tengerlemek [→ **tenğellemek**]

tengerlenmeg [→ **tengerlenmek**]

tengerlenmek [**tengerlenmeg, tengermek, tenğellenmek, tenğerlenmek, tenkellenmek**] Yuvarlanmak. (İğdecik *Gelendost, *Eğridir, *Sütçüler ve köyleri –Isp.; Kösten, Denizler, Honaz, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.; *Antakya –Hat.; *Gemerek –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ. ve köyleri)
[**tengerlenmeg**] : (–Brd.)
[**tengermek**] : (Kösten, Kızılyer –Dz.)
[**tenğellenmek**]: (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**tenğerlenmek**] : (Çerçin –Brd.)
[**tenkellenmek**] : (*Zile –To.)

tengermek [→ **tengerlenmek**]

tenger menger [**tenger tenger, tenger tokmak, tengir mengir**] Paldır küldür (yuvarlanma için). (*Beypazarı –Ank.)
[**tenger tenger**] : (*Düzce –Bo.)
[**tenger tokmak**] : (*Düzce –Bo.)
[**tengir mengir**] : (*Nizip, –Gaz.)

tengerşek [→ **tengerlek** (I)]

tenger tenger [→ **tenger menger**]

tenger tokmak [→ **tenger menger**]

tengeşek [→ **tengerlek** (I)]

tengetmek Alay etmek. (Kemaliye, *Alaşehir –Mn.)

tengi Kulunç. (*Gazipaşa –Ant.)

tengilbaş [**tegilboş**] Takla : *Ali hergün tengilbaş atar.* (Hisarköy *Domaniç –Kü.)
[**tengilboş**] : (*İskilip –Çr.)

tengilboş [→ **tengilbaş**]

tengildemek Nesnel, tinsel düşkünlüğe uğramak. (*Mut ve köyleri –İç.)

tengimek [→ **tenmek -1**]

tengir Cimri. (Ortaköy *Bor –Nğ.)

tengireg [→ **tengerek**]

tengirek (I) [→ **tengerlek** (I)]

tengirek (II) [→ **tengerek**]

tengirlek [→ **tengerlek** (I)]

tengir mengir [→ **tenger menger**]

tengirşek (I) Fötr şapka. (*Afşin ve köyleri –Mr.)

tengirşek (II) **1.** [→ **tengerlek**] **2.** Çember, tekerlek : *Okuldan çıkınca tengirşek çevireceğim.* (Narlıdere –İz.)

tengirşek (III) Yarım denk, yarım çuval. (Çukurcak, İshaklı –Af.)

tengi terezi Düzenli. (*Elbistan –Mr.)

tenğellemek [**tengerlemek, tenkmek** (I) **-2**] Yuvarlamak. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

[**tengerlemek**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Düzce –Bo.)

[**tenkmek** (I) **-2**] : (Narlıdere –İz.; Civanyaylağı *Mersin –İç.)

tenğellenmek [→ **tengerlenmek**]

tenğerlenmek [→ **tengerlenmek**]

tenğirşek (I) [→ **tengerlek** (I)]

tenğirşek (II) [→ **tengerek**]

tenhel [→ **tehnel**]

tenhel ağacı Defne ağacı. (*Bodrum –Mğ.)

tenik (I) Direnme, kararlı olma. (–Ada.)

tenik (II) Az kirli çamaşır. (*Dursunbey –Ba.)

tenike (I) [**teneke -2, 3; tenke -1, 2**] **1.** Kadın donu. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; Karahöyük, Homa *Beyşehir –Kn.)

[**teneke -2**] : (*Yalvaç –Isp.; *Alanya –Ant.)

[**tenke -1**] : (*Alanya –Ant.)

2. Şalvar. (*Zile –To.)

[**teneke -3**] : (*Sandıklı ve çevresi –Af.; Sorkuncak *Eğridir –Isp.; Kızılcabölük –Dz.; Aşağı Homa *Beyşehir –Kn.)

[**tenke -2**] : (*Sandıklı –Af.)

tenike (II) Teneke. (–Gaz.; Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.)

tenikmek Telaşlanmak. (–To. ve çevresi)

tenimek Gözetlemek. (–Nğ.)

tenis [→ **telis**]

tenişmek Vücutça gelişmek. (–Tr.)

tenk Uygun, denk. (–Ml.)

tenkale [→ **tangala**]

tenke 1. [→ **tenike** (I) **-1**] **2.** [→ **tenike** (I) **-2**]

tenkellenmek [→ **tengerlenmek**]

tenkerek 1. [→ **tengerek**] **2.** Bir çeşit çıkrık. (–Nğ.)

tenkmek (I) **1.** [→ **tengellenmek**] **2.** [→ **tenğellemek**]

tenkmek (II) Para ve saygınlığını yitirmek. (*Tarsus –İç.)

tenkurdu Hamamböceği. (*Erciş –Vn.)

tenlenmek [**tenelmek**] Nemlenmek, ıslanmak. (Erkinis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç, Yavuz *Şavşat –Ar.; Maksutlu *Şarkışla, Hacılyas *Koyulhisar, *Yıldızeli –Sv.)

[**tenelmek**] : (–Tr.; *Koyulhisar –Sv.)

tenli Tam kurumamış, nemli (giysi için). (*Gürün –Sv.)

tenmek [**tengimek**] **1.** Koşmak. (*İncesu –Ky.)

[**tengimek**] : (–Krş.; *Ermenek –Kn.)

2. Düşmek. (–Ama.; Nar –Nş.; –Nğ.) **3.** Yenmek, üstün gelmek. (–Ama.; Nar –Nş.; –Yz.)

tennem On iki buçuk dirhemlik bir ölçek. (Aşağı Karaçay *Acıpayam –Dz.)

tennemek Taneli bir şeyi tanelemek. (Yazırlı *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.)

tensik Arıtma, ayıklama. (–Ml.)

tensiz [→ **tiñsiz** (I)]

tensuz Kötü (kadın için). (*Maçka ve köyleri –Tr.)

tenten (I) Geveze. (*Kandıra –Kc.)

tenten (II) Asalak. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

tentene Dantel. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; *Ünye –Or.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Md.; *Ağın –El.; *Gemerek –Sv.; –Nş.; *Bor –Ng.; Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

tentenilemek Yaşlanmak. (*Mut ve köyleri –İç.)

tentenilmek [**tentimek -2**] Bunamak. (–İç.)
[**tentimek -2**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tenten tüfek Yay ve ok. (Genek *Yatağan –Mğ.)

tenteş [**tentes**] Birbirine benzeyen ya da yakışan, yaşıt, denk. (–Or.)
[**tenteş**] : (*Tirebolu –Gr.)

tenteş [→ **tentes**]

tentimek 1. Soluğu daralmak, güçsüz kalmak. (–Ama.) **2.** [→**tentenilmek**]

tentitmek Birini koşturup ya da çok çalıştırıp güçsüz bırakmak. (–Ama.)

tentos Kavurma karıştırılan ucu yassı tahta araç. (–Vn.)

tentürük [**tendürük**] Topaç. (–Sn.; *Çarşamba –Sm.; *Ünye –Or.)
[**tendürük**] : (*Ünye –Or.)

tentürüklü Düzenli. (*Tirebolu –Gr.)

tenzif [**tenzuf**] Kadınların süs olarak özellikle feslerine taktıkları gümüş zincir, altın dizisi vb. şeyler. (*Kemaliye –Ezc.; Harput –El.)
[**tenzuf**] : (Salkuma –Ky.)

tenzuf [→ **tenzif**]

tepbe Güğüm. (–Tr.)

tepbik [→**tepik** (I)]

tepcimek Yalpalayarak, dikkatsizce yürümek. (–Yz.)

tepçek Bel sapına geçirilen tahta ayakçak. (*Erciş –Vn.; –El.; *Koyulhisar –Sv.; –Krş.)

tepdevir Tekme ile sökülen ağaç kökleri : *Tepdevir çırası.* (*Yıldızeli –Sv.)

tepdili şaşmak Telaşlanmak. (*Gürün –Sv.)

tepdirmeg Bir şeyi dürtmek, sallamak, düşürmek. (–Brd.)

tepe Tütün bitkisinin yukarıya doğru en son, beşinci tabaka yaprakları. (*Düzce –Bo.)

tepealtı Tütün bitkisinin yukarıya doğru dördüncü tabaka yaprakları. (*Düzce –Bo.)

tepeardı muskası Hanımların fesleri-nin arkasına taktıkları gümüş muska. (*Güdül, *Ayaş –Ank.)

tepebacası Kubbe biçiminde olan damlardaki küçük pencere. (*Ahlat –Bt.)

tepebaş [**tepebaşı**] Kendinden desenli çiçek motifleri sırma ile işlenmiş ipekli kumaş. (–Kü.; –Sm.; *Ünye –Or.)
[**tepebaşı**] : (–İst.)

tepebaşı [→**tepebaş**]

tepecanbalak kılmak Tepetaklak düşmek. (*Çal, Honaz –Dz.)

tepecek Üzüm ezilen ağaç ya da taş tekne. (*Tire –İz.)

tepecik (I) [**tepelük** (I)] Büyük sap yığını. (*Ereğli –Kn.)
[**tepelük** (I)] : (Gölokulu –Sm.)

tepecik (II) Çok ince dokunmuş şayak. (Zencidere –Ky.)

tepecombalak kılmak [**tepedombaz aşmak**] Takla atmak : *Çocuklar bahçede tepecombalak kılıyor.* (Çeltikçi *İnegöl –Brs.; *Emet ve köyleri –Kü.)

[**tepedombaz aşmak**] : (Üçkuyu *Çal –Dz.)

tepeçekici Çivinin tepesini düzeltmeye yarayan ufak çekiç. (*Vezirköprü –Sm.)

tepe çukur Tepelerdeki çukurlar. (Dereköy *Uluborlu –Isp.)

tepe deliği Odada tavana yakın yerlere açılan, 30 cm². büyüklüğünde delik. (–Kıbrıs)

tepedombak Takla. (–Dz.)

tepedombaz aşmak [→ **tepecombalak kılmak**]

tepegöz (I) Gözleri yukarı doğru kaymış (kimse). (*Eğridir ve köyleri, *Gelendost –Isp.; Tokat –Es.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Erciş –Vn.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

tepegöz (II) [**tepgöz**] **1.** Önüne bakmadan sağa sola çarparak yürüyen sakar (kimse). (*Dinar –Af.;*Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Tr.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Erciş –Vn.) **2.** Yaramaz (çocuk için). (*Akyazı ve çevresi –Sk.; *Milâs –Mğ.) **3.** Herkese çatan, kavgacı. (Bağlıca *Ardanuç, Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

[**tepgöz**] : (–Tr.)

tepegöz (III) Hamam. (–Ks.)

tepegöz olmak Azgınlaşıp söz dinlemez olmak, gemi azıya almak. (–Ay.)

tepel (I) Alnında ak leke olan (inek, öküz vb. hayvanlar) : *Bizim tepeli bulamıyorum.* (*Çarşamba –Sm.; –Ama.; Şehli –Gr.)

tepel (II) [→ **tapıl** (III)]

tepelek Yüksekçe yer. (*Düzce –Bo.)

tepelek olmak Gözü yukarda olmak, yukarı doğru bakmak : *Gözleri tepelek olmuş.* (*Düzce –Bo.)

tepelemece [**tepelemecene, tepelemeç, tepelemesine, tepelemesiye**] Tepe biçimi oluşturacak denli dolu. (*Düzce –Bo.)

[**tepelemecene**] : (*Düzce –Bo.)

[**tepelemeç**] : (*Düzce –Bo.)

[**tepelemesine**] : (*Düzce –Bo.)

[**tepelemesiye**] : (*Düzce –Bo.)

tepelemecene [→ **tepelemece**]

tepelemeç [→ **tepelemece**]

tepelemek İyice yığmak, tam doldurmak. (*Bornova –İz.; *Düzce –Bo.; –Tr. ve ilçeleri)

tepelemesine [→ **tepelemece**]

tepelemesiye [→ **tepelemece**]

tepelik (I) [**tepelük** (II)] Üzeri altın dizili, süslü kadın fesi. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Solmaz *Tavas –Dz.; –Bo.; *İskilip –Çr.; Küçüklü, –Sm. ve ilçeleri; *Tirebolu –Gr.; *Tercan, *Kemaliye –Ezc.; *Ahlat –Bt.; Keşanuz, *Güdül, *Ayaş, *Haymana –Ank.; *Çiçekdağı –Krş.; –Ky. ve köyleri; *Ürgüp –Nş.; –Nğ.)

[**tepelük** (II)] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

tepelik (II) Kuşların başları üzerindeki sorguç. (*Düzce –Bo.)

tepelik (III) Yağmurdan korunmak için tavana döşenen keçe. (Çukurkuyu *Bor –Nğ.; Yeniköy *Ereğli –Kn.)

tepelikuş [→ **tepelitoygar**]

tepelitoygar [**tepelikuş, tibili** (I), **tipili**] Tarlakuşu. (*Kuşadası –Ay.; *Orhangazi –Brs.)

[**tepelikuş**] : (Kösten –Dz.)

[**tibili** (I)] : (*Geyve –Kc.; *Kozan –Ada.)

[**tipili**] : (–Ada.)

tepelleşmek Sataşmak. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

tepelotu [→ **teperotu**]

tepelük (I) [→ **tepecik** (I)]

tepelük (II) [→ **tepelik** (I)]

tepen ayazı Kışın bazen yağan, bazen açan belirsiz hava. (Kilimli *Çaycuma –Zn.)

tepençek Girip çıkanı belli olmayan (ev için) : *Orası tepençek bir evdir.* (*Antakya –Hat.)

tepenik Yumuşak toprakta yetişen, pembe çiçekli bir bitki. (İğdeli *Gemerek –Sv.)

tepenk Eğerin iki yanındaki dikdörtgen biçiminde kayış. (–Çkl.)

tepenneme (I) Yüksek tepelerde zaman zaman esen tipi : *Tepenneme geldi geçti.* (Oğul –Ks.)

tepenneme (II) Zengin ve güçlünün yoksulu ezmesi. (*Gelendost –Isp.)

tepen üstü [**teper aşağı, tepesi aşarı**] Tepe üstü, baş aşağı. (*Düzce –Bo.)
[**teper aşağı**] : (–Kü.)
[**tepesi aşarı**] : (Narlıca *Orhangazi –Brs.)

tepe odası Eski köy evlerinde tepeden penceresi olan harem odası. (*Bartın –Zn.)

teper **1.** İyi huylu. (–Ezm.) **2.** Çaba, çalışkanlık. (–Ezm.) **3.** Sakar, uğursuz, sataşkan (kimse). (Esgere, Gericam *Tavas –Dz.) **4.** Yürekli lik. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

teper aşağı [→ **tepen üstü**]

tepere Pide. (–Isp.)

tepereme Darı ya da mısır unundan yapılan yufka. (Gönen –Isp.)

teperiden Birdenbire : *Teperiden geldim.* (*Gediz –Kü.)

teperik [→ **teberik** (I) **-1**]

tepermek Nemlenmek. (İğdecik –Isp.)

teperotu [**teberotu, tepelotu**] Havuç. (–Uş.; *Çal, Çöplü *Çivril –Dz.; Beyce *Simav, *Emet ve köyleri –Kü.; Balçıkhisar *Mahmudiye –Es.; *Haymana –Ank.; Balkanda *Beyşehir, Alemdar *Çumra–Kn.)
[**teberotu**] : (–Af.; –Kü.)
[**tepelotu**] : (Rumeli göçmenleri, Domaniç, *İnegöl –Brs.)

tepertekle Tepetakla (düşme, yuvarlanma için) : *Ali merdivenden tepertekle öyle bir gitti ki Allah esirgedi.* (*Antakya –Hat.)

tepertmek [**tepmek** (II) **-2**] Dövmek. (İğdecik –Isp.)
[**tepmek** (II) **-2**] : (Vazıldan *Divriği –Sv.)

tepesi aşarı [→ **tepen üstü**]

tepeşük Hastalıklı, soluk benizli (kimse). (Peşman *Daday –Ks.)

tepetaşak Yabanıl sümbül. (–Nğ.)

tepe tepe Ağız ağıza (dolu olma için). (*Akyazı ve çevresi –Sk.)

tepez Güvercin, tavuk, horoz vb. hayvanların başlarındaki kabarık tüyler. (*Kilis –Gaz.)

tepgeç [→ **tepki** (II)]

tepgöz [→ **tepegöz** (II)**-3**]

tephür [→ **tepir -1**]

tepidimek Kurumak. (*Çivril –Dz.)

tepiḫ [→ **tepik** (I)]

tepik (I) [**tepbik, tepiḫ, tepük** (II)] Tekme. (Kargı *Tosya –Ks.;-Ama.; –Ml.; –Ur.; *Şarkışla –Sv.; Sarmanfakılı –Yz.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; Yahyalı *Develi –Ky.)
[**tepbik**] : (*Erciş –Vn.)
[**tepiḫ**]: (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.)
[**tepük** (II)] : (*Bartın –Zn.; *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.)

tepik (II) Kurumuş çamur : *Sürülen tarla bile kuraktan tepik hale gelmiş, saban işlemiyor.* (*İnebolu –Ks.; *Çarşamba –Sm.; *Torul –Gm.)

tepik (III) İyice dolu (çuval, fıçı vb. şeyler için). (*Söğüt –Bil.)

tepiklemek **1.** [→ **tepüklemek -3**] **2.** Zorla içeri tıkmak. (*Düzce –Bo.) **3.** Doldurmak. (*Düzce Bo.; –Gaz.) **4.** [→**tepüklemek -2**]

tepime Az pişmiş, sararmış (ekmek için) : *Gülayşe ekmekleri tepime etmiş.*(Şeref *Yatağan –Mğ.)

tepimek [**tepinmek** (I)] Hamur, yufka vb. ıslak şeyler hafif kurumak. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Gediz –Kü.; *Görele –Gr.; Nar –Nğ.; *Yatağan –Mğ.)
[**tepinmek** (I)] : (–Tr.; –Rz.)

tepingi Tıkaç. (*Birecik –Ur.; –Gaz.)

tepinmek (I) [→ **tepimek**]

tepinmek (II) Yérinde duramamak. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

tepinmek (III) Kulaktaki küpe deliği tıkanmak. (–Rz.)

tepir [**teber** (II), **tebir -1, 2, 3**; **tephür, tepur** (I), **tepür -1**] **1.** Buğday, bulgur vb. tahılları elemeye yarayan ağaçtan yapılmış büyük elek. (Bayadı –Or.; –Ezm.; *Kemaliye –Ezc.; –Dy.; *Arapkir –Ml.; –Ur.; –Gaz.; –Kn.; –Ada.)
[**tebir -3**] : (–Yz.)
[**tephür**] : (–El.)
[**tepur** (I)] : (*Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; Yavuz *Şavşat, Bağlıca, *Ardanuç –Ar.; *Bayburt –Gm.)
[**tepür -1**] : (Çakır *Şebinkarahisar –Gr.; –Sm.; –Ezm.; –Ml.; *Koyulhisar, –Sv.)
2. Üzerinde yemek yemeye yarayan, buğday sapı ya da hasır otundan yapılmış tepsi. (*Kilis –Gaz.; *Karaisalı –Ada.) **3.** Ağaç tepsi. (–Ezm.; –Kr.)
[**teber** (II)] : (–Yz.)
[**tebir -1**] : (*Şebinkarahisar –Gr.; –Ezm.; –Yz.)
4. Hamur yoğurulan tekne. (–Brs.)
[**tebir -2**] : (*Arapkir –Ml.)

tepirci Kalburla tahılın taşını ayıklayan. (–Ur).

tepire Akılsız : *Amma tepire ha!* (*Buldan –Dz.)

tepirge Sokak başı. (–Gaz.)

tepirlemek Tahılın taşını ayırmak, elemek. (*Bergama, *Bornova –İz.; Rumeli göçmenleri –Brs.; *Kemaliye –Ezc.; Harput –El.; –Sm.; *Keskin –Ank.; –Ada.)

tepis [→ **tepiz**]

tepişmek Basılmak, çiğnenmek : *Yerler tepişiverdi.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

tepiştirmek Bir şeyin içine eşyayı zorla sokmak, tepmek, doldurmak. (*Düzce –Bo.)

tepit [**tapı** (I) **-2, tapıl** (II), **tebit, tepitme -1, 2**] **1.** Köpeğe vermek için kepekten yapılan topak. (*Keçiborlu –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; *Acıpayam –Dz.; *Antakya –Hat.; –Mğ.)
[**tepitme -1**] : (Satılmış –Es.)
2. Az pişmiş, kalın yufka ekmek. (Yukarı Seyit *Çal, Çöplü *Çivril, Uzunpınar *Tavas –Dz.; Bağyaka *Finike –Ant.)
[**tapı** (I) **-2**] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.)
[**tapıl** (II)] : (Çağlayan –Es.)
[**tebit**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Kavuncu *Tefenni –Brd.; –Kü.)
[**tepitme -2**] : (Datya *Reşadiye –To.)

3. Kepekli undan yapılan bazlama. (–Kü.; –Kn.) **4.** Makarna ya da çorbalık hamur kesmek için açılan yufka. (*Çivril –Dz.)

tepitme 1. [→ **tepit -1**] **2.** [→ **tepit -2**] **3.** Az kurumuş, buruşmuş kayısı. (Nar–Nş.) **4.** İvediyle az pişirilmiş yufka ekmeği. (Tokat –Es.; Datya *Reşadiye –To.) **5.** Vücuttaki zedelenmiş yerlere iyileşmesi için konulan az pişmiş hamur. (*İskilip –Çr.)

tepitmek (I) Ekmeklerin iyi pişmesi için yerlerini değiştirmek: *Tepitmeden ekmeği çevirme.* (Salda *Yelova –Brd.)

tepitmek (II) Yaş bir şeyi kurutmak. (*Maçka ve köyleri –Tr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tepitmek (III) İneği sütü bitene dek sağmak. (*Maçka –Tr.; –Rz.)

tepiz [**tepis**] Topluiğne. (*Geyve –Sk.; *Afşin –Mr.; –Ada.)
[**tepis**] : (–Mr.)

tepki (I) Bel denilen tarım aracının ayakla basılan tahta bölümü, ayaklık. (İğdecik –Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; *Merzifon –Ama.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Marmaris –Mğ.)

tepki (II) [**tepgeç, tepkiç**] Tüfeğin içini temizlemeye yarayan çubuk, tüfek harbisi. (*Tire –İz.; Tokat –Es.)
[**tepgeç**] : (–Mn.)
[**tepkiç**] : (Mormat *Ezine –Çkl.)

tepkiç [→ **tepki** (II)]

tepkili şaşmak [**tepsermek** (III), **teptili şaşmak**] Şaşırmak. (*Gelendost –Isp.; *Çal, Çöplü *Çivril, –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Zeytinli *Edremit –Ba.; –Brs.; *Alucra –Gr.)

[**tepsermek** (III)]: (*Kuşadası –Ay.)
[**teptili şaşmak**] : (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)

tepkin İşlenmesi güç, sert toprak. (Sarıcaeli –Çkl.)

teplemek [→ **tepülemek -2**]

tepme (I) Suda çiğnenerek keçeleştirilen yünden dokunmuş kalın kumaş. (–Sn.; *Merzifon –Ama.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

tepme (II) Tekme. (*Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Nğ.)

tepme (III) Su kabı. (*Çarşamba –Sm.)

tepmek (I) **1.** Deliğe bir şey tıkamak, bastırmak. (–Mn. ve çevresi; *Düzce –Bo.; –Sm.; *Tirebolu –Gr.; Yavuz *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.; Cenciğe –Ezc.; *Nizip, –Gaz.) **2.** Saman ya da otu sıkıca bastırarak doldurmak: *Samanı harara tep.* (*Milâs –Mğ.) **3.** Çiğnemek. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Yz.) **4.** Saklamak : *Şu boncuğu bir yere tep ki görmesinler.* (–Dy.; –El. ve çevresi)

tepmek (II) **1.** [→ **teprenmek** (I) **-2**] **2.** [→ **tepertmek**]

tepmek (III) Sığır süt vermemek : *Camış tepti.* (Yavadı, Gebeme *Mesudiye –Or.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)

tepmek (IV) Tüylü kumaşları sürterek tüy ve kıllarından temizlemek. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tepmek (V) [→ **teprenmek** (II)]

tepmek (VI) Bel ya da kürekle kazmak. (–Vn.)

tepmelemek Tekmelemek. (*Düzce –Bo.)

teppeten Bir düzey ve nitelikte. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı–Kn.)

teppez attırmak Takla attırmak (uçurtma için). (*Milâs –Mğ.)

teprenmek (I) [**tébrelmek, tepmek** (II) **-1, tepreşmek** (I)] **1.** Yerinden oynamak, kımıldamak. (*Gelendost –Isp.; Narlıdere *Buldan –Dz.; –İz.; *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; *Çarşamba –Sm.; –Tr.; –Rz.; ve köyleri; Akarsu *Ardanuç, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; –Dy.; –Sv.; –Nğ.)

[**tébrelmek**] : (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**tepreşmek** (I)] : (Kösten, Honaz –Dz.; *Bergama –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Tr.; –Rz.; Çavdarlı *Şavşat –Ar.; –Sv.; –Nğ.; *Bodrum –Mğ.)

2. Tekme atmak, tepinmek. (Narlıdere *Buldan –Dz.; *Alaşehir –Mn. ve çevresi)

[**tepmek** (II) **-1**] : (*Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

teprenmek (II) [**tebrenmek, tepmek** (V), **tepreşmek** (II)] Hastalık ya da kapanmak üzere olan yara yeniden azmak, yinelemek. (*Alaşehir –Mn.; –Ba.; Tokat –Es.; Erkinis *Yusufeli –Ar.)

[**tebrenmek**] : (*Çal –Dz.)

[**tepmek** (V)] : (İğdecik –Isp.)

[**tepreşmek** (II)] : (*Alaşehir, –Mn. ve çevresi; Tokat –Es.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Maçka ve köyleri –Tr.; –Gm.; –Rz.; –Nğ.)

tepréş Ok atılan yay. (*Ağın –El.)

tepreş günü Nevruz günü. (*Bergama –İz.)

tepreşmek (I) [→ **teprenmek** (I) **-1**]

tepreşmek (II) [→ **teprenmek** (II)]

tepsemek (I) Susuzluktan dudak kurumak. (–Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; *Mecitözü –Çr.)

tepsemek (II) Uzlaşmak, anlaşmak, barışmak.(*Eğridir ve köyleri–Isp.; Erdoğmuş *Gediz –Kü.; *Mecitözü –Çr.; *Ünye –Or.; –Ada.)

tepsemek (III) Oynamak. (Rumeli göçmenleri *Yalova –İst.)

tepsermeg [→ **tepsermek** (I)]

tepsermek (I) [**tebsermek, tebsirmek, tepsermeg, tepsimek** (I), **tepsirmek** (I), **tepzermek**] Kurumaya yüz tutmak. (Kesme *Eğridir, *Gelendost –Isp.; Bakacak –Brd.; Söğüt –Dz.; –Ba. ve çevresi; Hurma *Biga –Çkl.; Ilıcaksu *Domaniç, *Alayunt, *Tavşanlı –Kü.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; Keskin, Yakakayı, Tokat, Bozan –Es.; Kuzyaka *Safranbolu –Zn.; *Taşköprü, Peşman *Daday –Ks.; –Kü.; *Kurşunlu –Çkr.; Boğaz *Sungurlu, *İskilip, –Çr.; Kazmasökü –Sn.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Mr.; *Antakya,Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Kızılcahamam, Adaören *Beypazarı, Hacıtoğrul *Polatlı, –Ank.; Afşar köyleri *Pınarbaşı, –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; Engili *Akşehir, *Ermenek –Kn.; *Karaisalı, Endel *Osmaniye, –Ada; Masara *Mut –İç.; *Gazipaşa, *Korkuteli, Kalkan *Kaş –Ant.; –Mğ.; –Kıbrıs)

[**tebsermek**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Çal –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Emet –Kü.; –Ks.;–Sn. ve çevresi; *Kurşunlu –Çkr.; *Mer-

zifon –Ama.; *Yerköy –Yz.; –Nğ.; *Beyşehir, *Ermenek –Kn.; –Kıbrıs)
[**tebsirmek**] : (Yazırlı *Nazilli–Ay.)
[**tepsermeg**] : (–Brd.)
[**tepsimek** (I)] : (–Isp.; –Brd.; Kızılhisar –Dz.; *Bor –Nğ.)
[**tepsirmek** (I)] : (–Brs.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[**tepzermek**] : (Dede *Çal –Dz.)

tepsermek (II) Olmak, olgunlaşmak : *Tarhana tepserdi.* (–Kü.)

tepsermek (III) [→ **tepkili şaşmak**]

tepsermek (IV) Hamura su katmak. (–Bo.)

tepsetmek [**tebsetmek** (I) **-1, tepsirmek** (III), **tepsitmek** (I), **tevsetmek**] Bir kavgayı, atışmayı uzlaştırmak, yatıştırmak, tarafları barıştırmak. (*Gelendost –Isp.; Kızılhisar, *Çal –Dz.; Tokat –Es.; Ağlı *Küre –Ks.; Akçaçam –Sn.; –Tr.; *Gürün –Sv.; Köşker –Krş.; *Ermenek –Kn.)
[**tebsetmek** (I) **-1**] : (–Ks.; *Kurşunlu –Çkr.)
[**tepsirmek** (III)] : (*Çal –Dz.)
[**tepsitmek** (I)] : (*Bor –Nğ.)
[**tevsetmek**] : (*Ahlat –Bt.; *Erciş –Vn.)

tepsi (I) Dağlarda yetişen, fındık biçimindeki meyvesi su ile köpüren bir çeşit ağaç. (*Akseki –Ant.)

tepsi (II) Başa ya da boyna takılan altın ve inci dizisi. (*Elbistan –Mr.)

tepsi cabuğu Sofra örtüsü. (Yazılı *Emirdağ –Af.)

tepsik Tespih. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

tepsimek (I) [→ **tepsermek** (I)]

tepsimek (II) Yatışmak, durulmak. (–Isp.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.)

tepsinmek Azaltılmak, bastırılmak : *Ali'nin evindeki yangın tepsindi.* (Rumeli göçmenleri –Brs.)

tepsirmek (I) [→ **tepsermek** (I)]

tepsirmek (II) Dudak şişmek. (*Bornova –İz.; *Lâpseki –Çkl.; –Brs.)

tepsirmek (III) [→ **tepsetmek**]

tepsitmek (I) [→ **tepsetmek**]

tepsitmek (II) Çirkin söz söylemek, sövmek. (*Bor –Nğ.)

tepsolmak [→ **tebsolmak -2**]

tepşelek Sataşkan, saldırgan. (–Sv.)

tepşi Derinliği az, küçük, tahta tekne. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

tepşimek Yemek az pişmek. (–Isp.)

teptep Mısır ya da darı unundan yapılan bazlama. (Kürtköyü *Altıntaş –Kü.)

teptili şaşmak [→ **tepkili şaşmak**]

teptirmek (I) Birinin eline vurarak elindekini düşürmek. (*Bozdoğan –Ay.; *Bodrum –Mğ.)

teptirmek (II) Bir işi bilerek yapmak. (–Brd.)

tepur (I) **1.** [→ **tepir -1**] **2.** Ağaçtan yapılan ekmek kabı. (–Tr. ve köyleri)

tepur (II) Tavuk ya da horoz kanadı. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

tepurlamak Tahılı tepur denilen büyük, tahta elekle temizlemek. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

tepuş [**tepuşlu, terpoş** (II) **-1, terpuş -1**] Sahan. (*Ödemiş ve köyleri –İz.)
[**tepuşlu**] : (Dişli *Bolvadin –Af.)
[**terpoş** (II) **-1**] : (–Ml.)
[**terpuş -1**] : (Şehli, Piraziz –Gr.; *Lâdik –Sm.; –Sv.)

tepuşlu [→ **tepuş**]

tepüç Küçük yumurta sepeti. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.)

tepük (I) **1.** Yaş olmayan, kuru. (*Ulubey –Or.; Sasu *Bulancak –Gr.; –Tr.) **2.** Çiğnenerek, basılarak kurumuş, sertleşmiş toprak. (Arageriş *Tirebolu, *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

tepük (II) [→**tepik** (I)]

tepük (III) Gerçekten, kuşkusuz, yüzde yüz. (*Tirebolu –Gr.)

tepüklemek [**tepiklemek -1,4;teplemek**] **1.** Yoğurmak : *Köfteyi tepükledim tepükledim tavaya koydum.* (–Dy.) **2.** Çiğnemek : *Kilimi ırmağa götürdüm iyice tepükledim.* (*Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.)

[**tepiklemek -4**] : (–Gaz.; Sızır *Gemerek –Sv.)

[**teplemek**] : (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

3. Binek hayvanını yürütmek için ayakla vurmak, tekmelemek. (*İskilip –Çr.)

[**tepiklemek -1**] : (–Ama.; –Gaz.; Sızır *Gemerek –Sv.)

tepür 1. [→ **tepir -1**] **2.** Hamur açmaya yarayan tahta sofra. (Erkinis *Yusufeli –Ar.; Ağrakos *Suşehri –Sv.) **3.** [→ **tipir**]

tepürlemek Ağaç tepside tahılı silkeleyerek taşından ayıklamak. (–Tr.; Bağlıca *Ardanuç, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ezc.; *Nizip –Gaz.; –Sv.)

tepzermek [→**tepsermek** (I)]

ter (I) [**terecik**] Tifo. (–Ks.; Çivriz –Gr.; –Gm.)

[**terecik**] : (*Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Ank.)

ter (II) Çok ince : *Kışın ter elbise giyilmez.* (*Tosya, Ağlı *Küre, *İnebolu –Ks. ve çevresi; –Sn. ve çevresi)

ter (III) Yün ve kıl ipliklerden dokunmuş geniş gözenekli çuval. (*Erciş –Vn.)

ter (IV) İri ve eğreti dikiş, teyel. (–Gaz.)

ter (V) Ücret. (*Boyabat –Sn.)

ter alıştırmak Teri biraz kurutmak. (*Bor –Ng.)

teran Deve yavrusu. (–Ank.)

teraşa tutmak Boş sözlerle birini oyalamak, lafa tutmak. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

terayak Soba borusu dirseği. (–Sn. köyleri)

Terazikuyruğu Terazi yıldızının altında bulunan parlak yıldız. (Rumeli göçmenleri *İzmit –Kc.)

terbağı Çuval ağzı dikmeye yarayan kıl ve yünden yapılan bağ, sicim. (*Erciş –Vn.)

terbiye Dizgin. (*Torbalı –İz.; *Düzce –Bo.; Bağlıca *Nallıhan –Ank.)

terbiyeden tezikmek Yolunu şaşırmak, terbiyesizlik yapmak. (*Sivrihisar –Es.; –Krş.)

terbiz etmek Ekilmeden önce kurumuş tarlayı sulamak. (–Ama.; –Ky.)

terbuş [→ **terpaş**]

terbuşlu [**terbüşlü, terpuşlu**] Kapaklı sahan. (–Ama.)

[**terbüşlü**] : (Bayadı –Or.)

[**terpuşlu**] : (Diği *Sungurlu –Çr.; *Bafra, *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon –Ama.)

terbüşlü [→ **terbuşlu**]

tercan 1. Kırmızı buğday. (–Çkr.; Kocaözü *Hekimhan –Ml.; –Sv.) **2.** Yazın yemek için ayrılan buğday. (*Kemaliye –Ezc.)

terce (I) [→ **terece** (I)]

terce (II) [→ **terece** (III)]

terçi Çengelliiğ. (–Gr.)
terdek (I) Boru. (–Gaz.)
terdek (II) Erkeğin erkeklik organı. (–Gaz.)
ter döşeği Annenin doğumdan hemen sonra, kendi yatağına gelene kadar yattığı yatak. (–Gaz.)
tere Tereyağ. (*Antakya –Hat.)
terece (I) [**terce** (I), **terek** (I) **-5, tereke** (IV)] Eski evlerde ocağın iki yanındaki kalın duvarlar oyularak yapılan ve ufak tefek şeyler koymaya yarayan göz. (Hacılar –Isp.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Kirpe, Dırahna *Safranbolu –Zn.; Aşağı Kayı *Tosya, –Ks.; –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Boyabat, –Sn.; *Bafra –Sm.; *Merzifon ve köyleri, –Ama.; *Hekimhan –Ml.; Karaağaç *Finike –Ant.; Kerkük)
[**terce** (I)] : (Yeşilada *Eğridir –Isp.; Yeğenli *Tire –İz.; –Ks.)
[**terek** (I) **-5**] : (Üçköy –Çkr.; *Gerze –Sn.; –To.; Piraziz –Gr.)
[**tereke** (IV)] : (–Ky.)
terece (II) Kiler. (*Boyabat –Sn.)
terece (III) [**terce** (II)] Buzağının doğduktan sonra bir süre korunduğu yer. (Rumeli göçmenleri –İst.)
[**terce** (II)] : (*İnebolu –Ks.)
terecik [→ **ter** (I)]
tereekmeği Kalın börek yufkası. (*Taşköprü –Ks.)
teref Yan. (Karakoyunlu –Kr.)
terefli çadır Penceresi ve saçağı olan köşeli çadır. (Ezm.)
terek (I) [**tereklik**] **1.** Raf, sergen. (–Isp.; –Ay.; –İz.; Kocaburgaz *Bandırma –Ba.; *Gelibolu –Çkl.; –Brs.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Ks.; *İskilip –Çr.; *Gerze, –Sn.; *Vezirköprü, Behtemür *Kavak, *Çarşamba –Sm.; *Merzifon, –Ama.; *Zile –To.; *Ünye, *Mesudiye, Bayadı –Or.; *Tirebolu, –Gr.; Alagâvur *Vakfıkebir –Tr.; *Bayburt –Gm.; Limanköy *Çayeli, –Rz.; *Borçka, Yavuz *Şavşat, Erkinis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.;–Kr.; –Ezm.;–Ezc.; *Erciş, –Vn.; *Ahlat –Bt.; –El.; Hacılar *Hekimhan –Ml.; Hacıilyas *Koyulhisar, *Suşehri, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Bektaşlı *Boğazlıyan –Yz.; *Haymana –Ank.; –Krş.; *İncesu, Tavlusun, *Bünyan, *Erkilet, Afşar *Pınarbaşı, –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Ng.; *Ermenek, –Kn.; –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.; *Çorlu, *Hayrabolu –Tk.)
[**tereklik**] : (*Merzifon –Ama.)
2. Tavuk kümeslerindeki tünek. (Çepni *Gemerek –Sv.) **3.** Köy evlerinde ocağın iki köşesindeki oturmaya yarayan küçük setler. (Gâvurdağı Yörükleri *Osmaniye –Ada.) **4.** Dolap, sandık ve çekmecelerdeki raf biçiminde gözler. (–Ng.) **5.** [→ **terece** (I)]
terek (II) Merdiven gibi set set olan dağ. (*Kemah –Ezc.)
terek (III) Nişasta ile yapılan bir çeşit tatlı. (–Isp.)
terek (IV) Ağaç. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.; Akçataş *Kalecik –Ank.; Karaağaç –Tk.)
terek (V) Kıyı (daha çok şapka için). (–Ezc.)
terek (VI) Asma. (–Gr.)
tereke (I) Tahıl : *Bugün değirmene tereke götürdüm.* (*Menemen –İz.; –Ba.; –Çkl.; *Kandıra, –Kc.; *Erciş –Vn.; –Ed.; –Kıbrıs)

tereke (II) **1.** Sığır. (*Hekimhan –Ml.; Ufacıklı –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.) **2.** Yük taşıyan hayvan. (Misis –Ada.)

tereke (III) [**terekeme** (II)] Ev eşyası: *Yangından evin terekesini kurtarmışlar.* (*Yerköy –Yz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.) [**terekeme** (II)] : (*Bor –Nğ.)

tereke (IV) [→ **terece** (I)]

terekelik Sebze ekilen yer, bostan. (–Ank.)

terekeme (I) [**terelelli**] **1.** Dalgın, düşünceli : *Niçin öyle terekeme terekeme yürüyorsun?* (Zermut *Torul –Gm.) **2.** Aptal. (–Ank.) [**terelelli**] : (*Kandıra –Kc.)

terekeme (II) [→ **tereke** (III)]

terekeme (III) Kendi kendine yetişen, büyüyen. (–Brs.; –Ank.)

terekeme (IV) Kadın erkek birlikte oynanan bir çeşit halk oyunu. (–Kr.)

tereklik [→ **terek** (I)]

terekmek Mayasız hamurdan açılıp, sacda pişirilen yufka ekmeği. (*Taşköprü –Ks.)

terelelli [→ **terekeme** (I) **-2**]

terelmek [→ **telermek** (II)]

terem Kıl keçisi ile tiftik keçisinin çiftleşmesinden doğan oğlak. (Yavaşlar *Ezine –Çkl.)

teremeker İşlerine boş veren, savsak. (Bayat *Emirdağ –Af.)

terempe Eğitilerek kuş avında kullanılan atmaca, doğan vb. avcı kuşlar. (–Sn.)

teren Derin : *Bizim kuyu çok terendir.* (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

terence Merdiven. (–Bt.; –Mş.; Asmasız –Nğ.)

terenmek Türemek, dadanmak : *Köyde bir kurt terendi, köpekleri bile alıyor.* (*Maçka –Tr.)

tereteli Dalından üzüm almaya yarayan uzun sepet. (–Rz.)

teretmek Türetmek, yetiştirmek. (*Maçka –Tr.)

terevce Bez dokuma aygıtında ipliklerin aralarından geçirildiği iki sopa. (–Kn.)

tereviz çekmek Zincirle bağlanmış kütükleri arabaya sürükleyerek götürmek. (*Düzce –Bo.)

terevzin Merdiven başlarında bulunan demir parmaklık, tırabzan. (*Dinar –Af.; *Keçiborlu –Isp.; –Brd.; Çöplü *Çivril –Dz.)

tere yer Taze ot bitmiş yer. (*Mut ve köyleri, –İç.)

tereze [**terze, terzen, tireze**] Pencere. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**terze**] : (Kırım göçmenleri, Çifteler –Es.)
[**terzen**] : (Tuzluca *Doğubayazıt –Ağ.)
[**tireze**] : (–Isp.)

terezecabū Perde. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

terezi (I) Terazi. (–Ml.; –Gaz.; Hasanoğlan –Ank.; –Kıbrıs)

terezi (II) Kente su dağıtılan yer. (–Kn.)

terezlemek **1.** Temizlemek. (*Ezine –Çkl.) **2.** Süslemek, düzenlemek. (Yanıkköy *Menemen –İz.)

tergemek Vaz geçmek, istememek. (*Afşin –Mr.; –Gaz.)

tergömek Pekmez yapılan küçük taneli kara üzüm. (Kozak *Bergama –İz.)

tergömlek (I) [**tergönek, tergöynek**] **1.** İnce kabuklu, al ya da sarı renkli bir çeşit elma. (*İskilip –Çr.; *Güdül –Ank.) **2.** İnce kabuklu, pembe bir çeşit üzüm. (Görece –İz.; –Bil.)
[**tergönek**] : (*Sandıklı –Af.; Irlamas *Turgutlu –Mn.)
[**tergöynek**] : (*Bolvadin –Af.; –Isp.)
3. İnce kabuklu kabak. (*Kurşunlu –Çkr.)

tergömlek (II) İç gömleği. (Muradiye –Rz.)

tergönek [→ **tergömlek** (I) **-2**]

tergöynek [→ **tergömlek** (I) **-2**]

terhastalığı [→ **terletme**]

teri (I) Karşı, yönünce, -e doğru : *Bugün ablam şehere teri gidiyordu.* (Kozlukadı *Devrek –Zn.; *İskilip –Çr.)

teri (II) Giysi. (–Sv.)

terikmek Bıkmak, usanmak, ayrılmak. (–Kü.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Hayrabolu –Tk.)

teriktirmek Soğutmak, bıktırmak: *Çocuğu evden teriktireceksin.* (–Kü.)

teril Temiz sözcüğüyle birlikte kullanılıp çok temiz anlamını verir. (*Gazipaşa –Ant.)

terime Yüz, surat. (Vakıf *Tavas –Dz.)

terina Bir çeşit hamsi. (–Rz.)

teriz [**tehriz**] Sedir, kerevet. (–Sn.)
[**tehriz**] : (–Sn.)

terk Çok çalışmaktan kol ve bacaklarda olan tutukluklar. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

terke (I) **1.** Eğerin heybe asılan yeri. (–Mn. ve çevresi; *Kurşunlu –Çkr.) **2.** Heybe. (–Brs.)

terke (II) Ambara konan buğday. (İçdedeler *Geyve –Kc.)

terke (III) Tekne. (Arnavutköy *Beşiktaş –İst.)

terkek olmak Çok yol yürüyerek terleyen at, soğuk yerde üşütüp bacaklarından hastalanmak. (–Ant.)

terkel Gene, yeniden. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

terkemek Birinin arkasından gelmek. (*Kemaliye –Ezc.)

terkes [**terkeş** (I)] Ters, aykırı. (Bayadı –Or.)
[**terkeş** (I)] : (Büyükdoğanca, Kavaklı –Ed.)

terkeş (I) [→ **terkes**]

terkeş (II) Oyuncak tüfek. (Çığşar *Kadirli –Ada.)

terkeşik Karışık, zor çözülen ya da okunan (şey) : *Bu iş çok terkeşik.* (Fili *Biga –Çkl.)

terki 1. Atın arkası. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; –Brd.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ks.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Ünye, *Perşembe ve köyleri –Or.; –Gr.; –Gm.; *Şavşat ve köyleri –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Büyük Çaylı *Dörtyol, *Antakya –Hat.; –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Ermenek –Kn.; –Nğ. ve köyleri; *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.) **2.** At vb. hayvanlara yüklenen eşya, yük. (Keskin –Es.; –Tr.; –Gm.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Mut ve köyleri –İç.)

terki bağı Terki heybesini bağlayacak şerit ya da ip. (–Ml.)

terkiç Ağaç ok. (Konurlar *İnegöl –Brs.; –Ml.)

terki heybesi At eyerinin arkasına konulan heybe. (*Merzifon –Ama.; *Ağın –El.; *Bor –Nğ.)

terkil Nişanlı. (*Bafra –Sm.)

terkilemek At vb. hayvanlar terkilerinde yük taşıyamaz duruma gelmek. (*Mut ve köyleri –İç.)

terkileşmek Bir hayvana iki kişi birlikte binmek. (*Gelendost –Isp.; *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; *Merzifon –Ama.; *Alucra –Gr.; Yavuz *Şavşat, *Ardanuç –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Erciş –Vn.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Antakya –Hat.; Maksutlu *Şarkışla, *Zara, Hacılyas *Koyulhisar, –Sv.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

terkim [**terkin**] Belli bir yerde, belli bir saatte buluşma sözleşmesi, randevu. (Tavşancıl *Gebze –Bil.; Aşağı Dana *Safranbolu –Zn.; Peşman *Daday –Ks.; *Avanos –Nş.; *Fethiye –Mğ.)

[**terkin**] : (Dizdaroğlu –Sn.; *Fethiye –Mğ.)

terkimleşmek [**terkin vermek**] Biriyle belli bir yer ve zamanda buluşmak için anlaşmak, sözleşmek. (–Ama.)

[**terkin vermek**] : (Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç –Isp.)

terkin [→ **terkim**]

terkin vermek [→ **terkimleşmek**]

terkisalat **1.** Terbiyesiz. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.) **2.** Beceriksiz, uyuşuk. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

terkişmek Birbirinin ardından gelmek : *Bir kalabalık terkişmektedir*. (*Bornova –İz.)

terki tüşmek Öküzün ön ayakları incinip aksamak. (İrişli Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

terk olmak Hamlıktan ayakları tutulmak. (*Gelendost –Isp.; Çıtak *Çal, Çöplü *Çivril –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Milâs –Mğ.)

terküllü Nişanlı : *Mehmet'in kızı Ali'nin oğlunun terküllüsüdür*. (Dereköy *Havza –Sm.)

terlan Sarı renkli, büyük pençeli, kartala benzer bir çeşit avcı kuş. (Suhara *Çıldır –Kr.; *Doğubayazıt –Ağ.)

terlek [**telek** (III)] Hamamlardaki erkek yıkayıcı. (–Sv.; *Ayaş –Ank.; –Nğ.)

[**telek** (III)] : (–Kü.)

terlembe Yenilebilen bir çeşit yabanıl ot. (Güney –Isp.; Bekilli *Çal –Dz.)

terlembeç (I) Kavrulmuş kahvenin terlemesi için konulduğu kap. (*Tavas ve köyleri –Dz.)

terlembeç (II) [→**terlenbe**]

terleme [→ **terletme -1**]

terlemek Bakmak. (*Silifke –İç.)

terlemez Köpek anlamında kullanılan aşağılama sözcüğü. (–Tr.)

terlenbe [**telembe, terlembeç** (II)] Tuzlanmış ekşi nar, erik, çağla ve koruk gibi şeyleri ağzı kapalı bir kap içerisinde sallayıp sulandırarak yapılan bir çeşit yiyecek, çerez. (–Dz.)

[**telembe**] : (–Dz.)

[**terlembeç** (II)] : (*Nizip –Gaz.)

terletme [**terhastalığı, terleme**] **1.** Tifo. (*Eğridir ve köyleri, *Sütçüler –Isp.; Erkinis *Yusufeli, *Şavşat –Ar.; –Nğ.; *Ağın –El.; Varyanlı –Mr.)

[**terhastalığı**] : (Şehli –Gr.)

[**terleme**] : (–Rz.; –Ezm.) **2.** Zatülcenp. (–Ant.) **3.** Humma. (*Kozan –Ada.)

terlik (I) [**tellik** (I) **-1,2**] **1.** Beyaz patiskadan dikilen ya da yünden örülen, takke, başlık. (–Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Ödemiş –İz.; *Salihli ve köyleri –Mn.; –Kü.; *Söğüt –Bil.; Alpanos *Seyitgazi, Tokat –Es.; –İst.; –Sn.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; Yavadı *Mesudiye, *Perşembe –Or.; –Rz.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; Harput –El.; *Kilis, –Gaz.; *Afşin ve köyleri, Önsen –Mr.; *Antakya –Hat.; Maksutlu *Şarkışla, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Gülabi –Yz.; –Ank.; *Pınarbaşı ve köyleri, Türkmen *Bünyan –Ky.; –Nş.; *Ermenek –Kn.; *Osmaniye –Ada.; *Tarsus –İç.)

[**tellik** (I) **-1**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Bozteke –Gr.; Yavuz *Şavşat –Ar.; Eldirek *Elbistan –Mr.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; Buğdaycık *Bahçe –Ada.; *Serik, *Gazipaşa –Ant.) **2.** Yün çorap. (Ceylân, *Lüleburgaz –Krk.) **3.** Manto. (–Ba.; Ömerli *İznik–Brs.; Çerkeşli *Gebze –Kc.; *Şile –İst.)

[**tellik** (I) **-2**] : (–Gr.) **4.** Yeldirme. (Kızılcabölük –Dz.; –Ba.; –Çkl.; *Osmaneli –Bil.; Muallim *Gebze –Kc.) **5.** Ferace. (Isa *Şile –İst.; *İpsala –Ed.) **6.** Yerli dokumadan yapılan giysi. (–Çkl.)

terlik (II) Koyun keçi vb. hayvanların üreme organı. (–Gaz.; –Nğ.)

terlik (III) Dokumacılıkta yatay atılan iplik : *Bir gelep terlik daha lazım.* (*Merzifon –Ama.)

terlik oyunu Kadınların oynadığı bir çeşit halk oyunu. (–Ama.)

termaş (I) Uğursuzluk getirdiğine inanılarak sahibinin ölümünden sonra ortada kalmış hayvan ya da eşya. (Söfkeler *Şebinkarahisar, *Tirebolu –Gr.; *Maçka –Tr.; *Bayburt –Gm.; Gare *Ardeşen –Rz.; Yavuz *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç, *Yusufeli –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; –Bt.)

termaş (II) Dengesiz, düzensiz davranışları olan (insan ya da hayvan için) : *Bu hayvan çok termaş bir şey, bir aşağı kaçar bir yukarı, otlatmak mümkün değil.* (–Tr. ve çevresi)

termaş (III) Görünüşü iyi olmayan, biçimsiz (kimse). (*Niksar –To.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

termaş kalsın Yok olsun, olmaz olsun anlamında ilenç. (*Ardanuç –Ar.)

terme Yabanıl turp. (*Bornova –İz.)

termiye (I) Bir çeşit bakla, yahudibaklası. (Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç –Isp.; Yendiğin *Ilgın,–Kn.)

termiye (II) Bir çeşit deri hastalığı, temriye. (*Gelendost –Isp.; *Bor –Nğ.)

ternek Cumartesi. (Rumeli göçmenleri *Çatalca –İst.; Rumeli göçmenleri *Çorlu –Tk.)

teroğlan Uşak. (–Çkl.)

terpaş [terbuş, terpoş (II) **-2, terpuş -2]** Sahan kapağı. (*Alucra –Gr.; *Koyulhisar –Sv.)
[terbuş] : (–Ezm.)
[terpoş (II) **-2] :** (*Zıle –To.; *Tirebolu, –Gr.)
[terpuş -2]: (*Şebinkarahisar, –Gr.)

terpenmek Deprenmek, kımıldamak. (–Ama.; Zarşat –Kr.)

terpiz (I) Gübrelenmiş, tavlanmış toprak. (*Erbaa –To.)

terpiz (II) Oyunda hile yapan. (Lapta, Girne –Kıbrıs)

terpon Tırpan. (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

terpoş (I) Çocuk şapkası. (*Gürün –Sv.)

terpoş (II) **1.** [→ **tepuş**] **2.** [→ **terpaş**]

tepuş 1. [→ **tepuş**] **2.** [→ **terpaş**]

terpuşlu [→ **terbuşlu**]

terran Yırtıcı bir çeşit kuş, tarlan. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

ters (I) **[tes] 1.** Gübre. (*Bolvadin, *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri, Şehir *Keçiborlu –Isp.; Başpınar *Tefenni, Pazaravdan *Bucak –Brd.; *Tavas Kızılcasöğüt *Çivril, –Dz.; Eymir *Bozdoğan, –Ay.; *Alaşehir, –Mn. ve çevresi; Yeniköy–Ba.; Güzelyurt *Tavşanlı –Kü.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Taşköprü –Ks.; –Sm.; –Tr.; Akarsu *Ardanuç –Ar.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; –Gaz.; Çayıralan –Yz.; Çanıllı *Ayaş, –Ank.; *Deveti, Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Masara *Mut, –İç.)
[tes] : (*Yeşilova ve köyleri –Brd.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.)
2. İnsan ya da hayvan dışkısı. (*Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri –Isp.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile –To.; –Tr.; Akarsu *Ardanuç –Ar.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Gemerek –Sv.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Bor, –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

ters (II) Suçlu. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

ters (III) Koyunlarda tırnak içlerinde ince kurtların oluşmasına neden olan bir çeşit hastalık. (*Ahlat –Bt.)

tersayak (I) Düztaban.(*Alaşehir–Mn.)

tersayak (II) Kayıkların kıç tarafına konan enli tahta, ayna. (Hamidiye *Gündoğdu –Rz.)

tersçe [→ **tesçe** (I)]

tersefe Kağnıda gübre taşımaya yarayan sandık. (Bekilli *Çal –Dz.)

tersen Hamur teknesi. (Pendik *Kartal –İst.)

tersi Yün eğirmeye yarayan bir çeşit araç, kirmen. (–Gaz.)

tersi dönmek Şaşırmak, sersemlemek. (*Bor –Nğ.)

tersik (I) **1.** Damların üzerine dizilen direkler. (–Ezc.; –El. ve köyleri; *Darende, *Pütürge –Ml.; *Gürün, İğdeli *Gemerek –Sv.) **2.** Ahşap evlerde duvar aralarına konulan kirişler.(–Kr.)**3.** Kısa kesilmiş ağaç. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

tersik (II) [→ **terslik -1**]

tersimek Hafifçe terlemek : *Hasta biraz tersidi.* (*Bor –Nğ.)

tersip Tortu. (–Ba.)

terslemek (I) Tarlayı gübrelemek. (–Uş.; *Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri, *Gelendost –Isp.; –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Çöplü *Çivril –Dz.; *Bozdoğan, Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Tepeviran *Gebze –Kc.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Milâs –Mğ.)

terslemek (II) Pislemek (hayvan için). (*Kurşunlu –Çkr. *Merzifon–Ama.; –Ezc.; *Ağın –El.; *Antakya –Hat.; –Nğ.)

terslik [**tersik** (II), **tesik, teslik**] **1.** Gübrelik. (*Gelendost, Bağıllı *Eğridir, İğdecik –Isp.; Pazaravdan *Bucak –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Yukarı Seyit *Çal, *Tavas –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Kırcaklı *Nazilli –Ay.; *Tire –İz.; *Emet –Kü.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**tersik** (II)] **:** (Çöplü *Çivril –Dz.; Beyköyü *Şebinkarahisar –Gr.)

[**tesik**] **:** (*Yeşilova ve köyleri–Brd.)

[**teslik**] **:** (Hasanoğlan –Ank.; Erkilet, –Ky.)

2. Çöplük. (*Bozdoğan –Ay.)

tersonant çorap Bir çeşit çorap. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tersörözger [→ **tersyel -3**]

ters pers [→ **ters türs**]

ters türs [**ters pers**] Yalan yanlış, düzensiz. (*Düzce –Bo.; –Sm.)

[**ters pers**] **:** (*Bor –Nğ.)

ters türs etmek Bir işi bozmak, yalan yanlış yapmak. (–Sm.)

ters türs olmak Bozulmak, düzeni bozulmak. (–Sm.)

tersyel [**tersörözger**] **1.** Batıdan esen yel. (Zeyve *Söğüt –Bil.; Ovasaray, Gökcamı *Sungurlu –Çkr.; Kavak *Yıldızeli –Sv.) **2.** Lodos yeli. (*Merzifon –Ama.; Vazıldan *Divriği –Sv.) **3.** Yazın esen ve bitkileri kurutan yel, samyeli. (Tokat –Es.; *Merzifon –Ama.; *Niksar –To.; *Koyulhisar –Sv.)

[**tersörözger**] **:** (*Alaşehir –Mn.) **4.** Yazın tınaz savurmaya elverişli olmayan, karışık yönlerden esen yel. (*Emet –Kü.; *Taşköprü –Ks.)

terşi [**tişe**] Yün eğirmeye yarayan araç, iğ. (*Şerbinkarahisar, *Alucra –Gr.; *Halfeti –Ur.; Büyük Kızılhisar, *Nizip –Gaz.; Ufacıklı –Mr.)

[**tişe**] **:** (Bayadı –Or.)

terteli Meyve toplamaya yarayan koni biçiminde sepet. (–Rz.)

tertibe Fırında pişirilen bir çeşit simit. (–Ky.)

terviye Terbiye. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

terze [→ **tereze**]

terzen [→ **tereze**]

tes [→ **ters** (I) **-1**]

tesbah Tespih. (Şehli, Piraziz –Gr.; –Gaz.)

tesbermek **1.** Yarılmak, çatlamak: *Tarladan su çekilmiş, toprak tesbermiş.* (*Ünye –Or.) **2.** Nemli şeyler kurumaya yüz tutmak: *Makarnalık hamur tesbermeden kesilmez.* (*Ünye –Or.) **3.** Yara, çıban ya da hamur kabarmak. (*Ünye –Or.; *Tirebolu –Gr.)

tesbi [**tespi** (II)] Yaylalarda yetişen bir ya da iki metre boyunda, boz yapraklı, fındıktan büyük meyvesi olan ve çekirdeğinin içindeki ak madde sabun gibi kullanıla-

bilen bir çeşit çalı. (*Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri –Isp.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri, Civanyaylağı *Mersin –İç.)
[**tespi** (II)] : (*Antakya –Hat.)

tesbihlik Ayıfındığı ağacı, styrax officinalis. (–Brs.; –İst.; –Mğ.)

tesbik Vurularak çalınan, yalnız ritim sesleri çıkaran bir çeşit çalgı. (–Zn.; –Ks.)

tesçe (I) [**tersçe, tetçe**] Öküz, beygir vb. hayvanların arka ayaklarında oluşarak hayvanın topallamasına neden olan bir hastalık. (Gebeler *Kırkağaç –Mn.; *Alayunt –Kü.; Medetli *Osmaneli –Bil.; Gerze *Devrek –Zn.; –Nğ.; –Mğ.)
[**tersçe**] : (Tıngır Sn.; Seymen *Çorlu –Tk.)
[**tetçe**] : (–Sn.; Emirler *Balâ–Ank.; –Ky.; Boyalı –Kn.)

tesçe (II) Bir çeşit kara üzüm. (*Bergama –İz.)

tesdibesiz [**testebesiz, testepesiz**] Sürekli ufak tefek kazalar yapan, dikkatsiz. (–Brd.)
[**testebesiz**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)
[**testepesiz**] : (–Isp.)

teselleme (I) Atasözü. (Tokat –Es.; Şekerpınar *Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.; Başlamış *Dörtyol –Hat.; *Gemerek, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Yz.; –Krş.; Bakırdağ *Develi –Ky.; –Ada.)

teselleme (II) Avutma, oyalama. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tesgıran Ateş küreği. (Müğren *Elmalı –Ant.)

tesgire [**teşkere, tezgere, tezkere -1**] Yapılarda harç taşımaya yarayan, tahtadan yapılmış, iki kişinin taşıdığı bir çeşit araç. (Yazırlı *Nazilli –Ay.)
[**teşkere**] : (–Ml.)
[**tezgere**] : (Karaözü *Gemerek–Sv.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**tezkere -1**] : (*Akyazı ve çevresi –Sk.; –Md.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tesik [→ **terslik -1**]

tesimek [→ **tarsımak** (II)]

teskellemek Yakıştırmak, yaraştırmak, denk görmek. (–Gaz.)

tesker (I) Hindinin kabararak yürümesi. (–Dz.)

tesker (II) Fırıldak. (–Dz.)

teskere [→ **teskire**]

teskermek (I) Korkutmak için vuracak gibi yapmak. (*Gelendost –Isp.; Yerköy –Yz.)

teskermek (II) [**teksermek -1**] **1.** Sunmak, vermek. (Tokat –Es.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.) **2.** Önermek, öne sürmek. (Tokat –Es.)
[**teksermek -1**] : (–Mr.; *Gürün –Sv.)

teskermek (III) Çatlamak, yarılmak. (*Ünye –Or.)

teskir Süzgeç. (Zile *Develi –Ky.)

teskire [**teskere**] Tahtadan yapılmış küçük sepet. (–Ks.; Merdinik *Göle –Kr.; *Ereğli –Kn.; –Ada.)
[**teskere**] : (*Sivrihisar –Es.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

teslik [→ **terslik -1**]

tespermek (I) Sac üzerinde pişirilen ekmek saca yapışmak. (*Görele –Gr.)

tespermek (II) Sıcaktan kurumak, çatlamak : *Dudakları tespermiş.* (Boztepe –Or.)

tespi (I) Büyük bakır sahan. (*Çarşamba ve köyleri –Sm.)

tespi (II) [→ **tesbi**]

test [→ **teş** (I)]

teste Orakla biçilen ekinlerden yapılan bağlam. (Ömerhacılı *Kaman–Krş.)

testebesiz [→ **testibesiz**]

testemel [**testenbel**] Mendil. (*Balya ve köyleri –Ba.; Ergene, Bakacak *Biğa –Çkl.; –Ank.)

[**testenbel**] : (–Mn.)

testenbel [→ **testemel**]

testengerlek Yusyuvarlak. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

testepesiz [→ **tesdibesiz**]

tes tes İvedi ivedi. (*Ayaş –Ank.)

testevren Dikilen ayakkabıyı çevirmeye yarayan ağaçtan yapılmış büyük araç. (–İst.)

testi yeri Köy evlerindeki mutfaklarda testi, kova vb. şeyler koymak için duvar içine yapılan gömme dolap. (*Maçka –Tr.)

teş (I) [**test, teşd, teşin, teşnes, teşt, teşti -2**] Büyük leğen. (*Bolvadin –Af.; Germencik –Ay.; *Bayramiç –Çkl.; *Kırkağaç –Mn.; *İskilip, *Sungurlu –Çr.; *Ahlat –Bt.; –Dy.; *Hozat –Tn.; –Gaz.; *Afşin –Mr.; –Sv.; Şahmuratlı *Sorgun –Yz.; Beyobası –Ank.; Camili *Ereğli, –Kn.; *Ceyhan –Ada.)

[**test**] : (–Sn.; –Ada.)

[**teşd**] : (Miçingâh *Kemaliye –Ezc.; –Gaz.)

[**teşin**] : (*Divriği, –Sv.)

[**teşnes**] : (–Gr.)

[**teşt**] : (Tokat –Es.; –Çkr.; Kızılviran *İskilip, *Sungurlu, *Mecitözü –Çr.; –Ama.; *Şebinkarahisar –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.;–Ezm.; Haşhaşı, –Ezc.; *Erciş –Vn.; –Bt.; *Ağın, –El.; *Arapkir, –Ml.; –Ur.; –Gaz.; Şekeroba, *Elbistan, *Göksun –Mr.; *Gürün, Maksutlu *Şarkışla, –Sv.; *Boğazlıyan, *Yerköy, Sarıhamzalı *Sorgun, –Yz.; Bezirhane *Balâ, Kulaksız *Keskin, *Haymana –Ank.; –Krş.; *Pınarbaşı, *Develi, *Bünyan –Ky.; Hortu *Ereğli –Kn.; –Ada. ve çevresi; Murtuna –Ant.)

[**teşti -2**] : (Bağlıca *Ardanuç, Yavuz *Şavşat, –Ar.; –Ezm.; –Kn.)

teş (II) Yazık, eyvah. (–Bt.)

teşaniş olmak [→ **teşeniş etmek -2**]

teşçe İplik sarmaya yarayan ağaçtan yapılmış bir çeşit araç. (–Mr.)

teşd [→ **teş** (I)]

teşen almak Yara sulanmak. (–Ml.)

teşeniş etmek [**teşaniş olmak**] **1.** Hastalık vb. şeyler depreşmek. (*Dursunbey –Ba.; Limanköy *Çayeli –Rz.; Şumnu, Bulgaristan) **2.** Yara yangılanmak, azmak. (–Ml.)

[**teşaniş olmak**] : (*Hozat –Tn.)

teşerlemek 1. [→ **taşarlamak**] **2.** Baştan savmak. (Kerkük)

teşi [**teşik** (I)] Yün eğirmeye yarayan tahta araç, iğ. (*Yalvaç –Isp.; Tokat, –Es.; –To.; –Gm.; Erkinis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç, Yavuz *Şavşat –Ar.; –Kr.; *Pasinler, –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Dy.; –El.; *Siverek –Ur.; *Kangal, –Sv.; *Pınarbaşı, Zile *Develi, –Ky.; –Ada.)

[**teşik** (I)] : (–Rz.;* Osmaniye –Ada.)

teşik (I) [→ **teşi**]

teşik (II) Sin, gömüt. (Gümele *Söğüt –Bil.)

teşikmek Yabancı çevreye alışamayarak kaçmak. (İlama *Eğridir –Isp.)

teşin [→ **teş** (I)]
teşincik Su biriken çukur yer. (*Divriği –Sv.)
teşinmek Hayvan ayağıyla yeri kazmak, eşinmek. (–Nğ.; Düğrek–Mğ.)
teşir Yabansı, çirkin. (Bayat *Emirdağ –Af.)
teşireş Kötü. (Senirce –Isp.)
teşirlik Utanmazlık, maskaralık. (*Bor –Nğ.)
teşkala Ağız kalabalığı. (–Bt.; –Dy.)
teşkel Büyük karınlı (kimse). (*Çarşamba –Sm.; –Krk.)
teşkere [→ **tesgire**]
teşkül İçine eşya konulan kıl ya da yünden yapılmış iki gözlü, küçük heybe. (–Brd.)
teşme Çeşme, pınar. (Firuzlar –İz.)
teşmiyetçi olmak İş yapanların, çalışanların başında durmak, yönetmek. (Üçem *Balâ –Ank.)
teşnes [→ **teş** (I)]
teşt [→ **teş** (I)]
teşti **1.** Pekmez kaynatılan bakır kap. (Bağlıca *Ardanuç, Yavuz *Şavşat –Ar.; –Gaz.) **2.** [→ **teş** (I)]
teşürmek Toplamak. (*Maçka ve köyleri –Tr.)
tet Kovalama ünlemi (köpek ya da kedi için). (Kırıklar, Horu *Dinar –Af.; *Güney, *Buldan –Dz.; –Ay.; *Tavşanlı –Kü.; Civanyaylağı *Mersin –İç.)
teta [→ **tete -2**]
tetavı Arife günü. (*Boyabat –Sn.)
tetçe [→ **tesçe** (I)]
tetdirmek Bir şeyi dürterek düşürmek. (İğdecik –Isp.; –Dz.; Yazırlı *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Kü.)
tete [**teta**] **1.** Teyze. (Hamidiye *Bolvadin –Af.; Rumeli göçmenleri, Çandarlı *Bergama, *Foça, *Ödemiş –İz.; Yeniköy –Ba.; Saka –Kü.; Pazarcık, Kaynarca *Osmaneli, Bozcaarmut *Bozüyük, *İncirli –Bil.; *Biga –Çkl.; *İzmit –Kc.; *Kavak –Sm.; *Şebinkarahisar, *Alucra, *Bulancak –Gr.; Fırnıs –Mr.; *Keskin –Ank.; –Kn.; Büyükdoğanca –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu, –Tk.; Şumnu, Bulgaristan) **2.** Hala. (–Sn.)
[**teta**] **:** (–Ed.; –Krk.; –Tk.)
3. Babaanne. (*Uzunköprü –Ed.)
tetek Yeni yürüyecek çocuk ayakta durma, tay. (–Tr.)
teteklemek Çocuk ilk kez ayakta durmak. (*Maçka –Tr.)
teteme Dikkatsiz, beceriksiz. (*Çarşamba –Sm.)
teten [→ **tetik** (II) **-1**]
teter [→ **titer**]
tetere **1.** Kumaş boyamaya yarayan yabanıl bir ot. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** [→ **tetir** (I)]
tetevülemek (I) [**tetevümek, tetülemek**] Korkmak, ürkmek, şaşırmak, fenalaşmak : *Ali mahkemede tetevüledi.* (*Yerköy –Yz.)
[**tetevümek**] **:** (*Yerköy–Yz.)
[**tetülemek**] **:** (–Yz.)
tetevülemek (II) Lamba sönecek gibi olmak. (*Kargı –Çr.)
tetevümek [→ **tetevülemek** (I)]
teti [→ **tetik** (II) **-1**]
teti etmek Küçük çocuk yeni yürümeye başlamak. (*Afşin –Mr.; Loban –Gaz.; *Antakya –Hat.)
tetiğe gomak Emre hazır olmak. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)
tetik (I) [**tedik -1, 2**] **1.** Uyanık, açıkgöz. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Brd.; Çöplü *Çivril, *Tavas –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Ödemiş

–İz.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; Fili *Biga –Çkl.; Tokat –Es.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *İskilip –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Perşembe ve köyleri, Bayadı –Or.; *Tirebolu –Gr.; –Tr. ve çevresi; –Rz.; –Ezc.; *Nizip –Gaz.; *Göksun, *Afşin –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor, –Ng.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**tedik -1**] : (Yeniköy –Ba.)

2. Çabuk davranan, çevik. (–Uş.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; *Bornova –İz.; Gümele –Bil.; *Sivrihisar, Tokat, –Es.; *Düzce, *Göynük –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; –Ezc.; *Haymana –Ank.)

[**tedik -2**] : (Dudaş *Söğüt –Bil.; –Bo.)

3. Becerikli. (–Kü.; *Kandıra –Kc.)

tetik (II) [**teti, teten**] **1.** Küçük çocuk eli. (*Üsküdar –İst.; –Sm.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)

[**teti**] : (–Dy.)

[**teten**] : (–Ezc.)

2. Kedi, köpek vb. hayvanların pençeleri. (*Üsküdar –İst.; –Sm.; *Kelkit –Gm.; –Ezm.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; –Sv.; –Ky.) **3.** Ellik, eldiven. (–Bt.; –Ur.; –Ky.) **4.** Parmak. (*Alucra –Gr.) **5.** Parmak ucu. (*Şebinkarahisar –Gr.)

tetik (III) **1.** Maşa. (*Kemaliye –Ezc.)

2. Fırın küreği. (Miçingâh *Kemaliye –Ezc.)

tetik (IV) [**teltik** (II), **tetük**] Asma filizi. (–Çr.)

[**teltik** (II)] : (–Çr.)

[**tetük**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

tetik (V) Önder, kılavuz. (*Kemaliye –Ezc.)

tetik (VI) Boyalı şeylerin boyasının yüze vurma durumu. (Çöplü *Çivril –Dz.)

tetik (VII) Duvara yapıştırılarak kurutulan tezek. (Akçakaya, Tavlusun –Ky.)

tetiklemek Baharda üzüm asmaları tomurcuklanmak. (Buğabaşı –Çr.)

tetil Yufka ekmeği. (–Sv.)

tetile [**tetire** (III)] Tabaklıkta ya da hayvan yaralarını onultmakta kullanılan meşe kabuğu tozu. (*Şebinkarahisar –Gr.)

[**tetire** (III)]: (*Şebinkarahisar–Gr.)

tetini Somak ağacı yaprağı. (*Afşin –Mr.)

tetir (I) [**tetere -2, tetire** (I)] Yeşil ceviz kabuğu, nar vb. bitkilerin bıraktığı durağan boya lekesi. (*Çal –Dz.; *Nazilli –Ay.; *Tire, *Bayındır –İz.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; *Kargı, *Osmancık–Çr.; *Bor, –Ng.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; Tekeler *Silifke, *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.; *Alanya –Ant.; *Marmaris –Mğ.; –Kıbrıs.)

[**tetere -2**] : (*Uluborlu –Isp.; *Dursunbey –Ba.)

[**tetire** (I)] : (Yazırlı *Nazilli –Ay.)

tetir (II) [**tetire** (II)] Cevizin yeşil kabuğu ve yaprağı. (–Dz.; –Nş.; *Bor, –Ng.)

[**tetire** (II)] : (–Kn.)

tetir (III) Kahverengi. (Bekilli *Çal –Dz.)

tetirbe [**teturbe**] Çıkmaz sokak. (–Ur.)

[**teturbe**] : (–Ur.)

tetire (I) [→ **tetir** (I)]

tetire (II) [→ **tetir** (II)]
tetire (III) [→ **tetile**]
tetire yatırmak Boyanacak kumaşı önceden ekşiye basmak. (*Tire –İz.; *Bor –Nğ.)
tetirgen Üzüm şırasının ilk kez kaynatıldıktan sonra durulması için konulduğu tahta kap. (–Mr.)
tetirgin Şaşkın, başıboş. (–Ur.)
tetirgin etmek [→ **tedirgin etmek**]
tetirli [**tetre -1, tetri**] **1.** Somak denilen bitkinin yaprağı. (–Çr.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; –Ank.)
[**tetre -1**] : (*Kalecik –Ank.)
[**tetri**] : (–Mr.)
2. Cevizin yeşil kabuğuyla yapılan, yeşile çalar koyu sarı. (*Bayramiç –Çkl.) **3.** Kayalık yerlerde yetişen ve boyasından yararlanılan bir çeşit bitki. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)
tetiri bozuk 1. Sevimsiz (kimse). (*Mut ve köyleri –İç.) **2.** Açık sarı saçlı, mavi gözlü, al yüzlü (kimse). (*Ermenek –Kn.)
tetirini kazımak Tümden yok etmek, kökünü kazımak : *Bağda ağaç, tevek ne varsa tetirini kazıdı.* (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
teti tutmak Yürümeye başlayacak çocuğu kollarından tutarak ayağa kaldırmak, yürümeye zorlamak. (–Gaz.)
teti yürümek Yeni yürüyen çocuk yavaş yavaş yürümek. (*Nizip –Gaz.; *Antakya –Hat.)
tetmek 1. Kaymak, yerinden oynamak : *Ayağım tetti, düştüm.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.) **2.** Kaybolmak : *Koyunun biri tetmiş.* (Kırcaklı *Nazilli –Ay.) **3.** Tetikten kurtulmak : *Tüfek tetti.* (*Tire –İz.)
tetre 1. [→ **tetiri -1**] **2.** Tabaklıkta, palamut ve kabaklardan yapılan terbiye. (–Ed. ve çevresi)
tetre yaprağı Temizlenmiş deri. (–Tr.)
tetri [→ **tetiri -1**]
tetrik Taranmış yün. (–Ba.; –Brs. ve köyleri)
tettirivirmek [→ **tettirmek**]
tettirmek [**tettirivirmek**] İtmek, yerinden oynatmak, düşürmek, devirmek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Çöplü *Çivril, Honaz –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Ödemiş ve köyleri, *Tire –İz.; *Bodrum ve çevresi *Milâs –Mğ.)
[**tettirivirmek**] : (*Dinar –Af.)
teturbe [→ **tetirbe**]
tetük [→ **tetik** (IV)]
tetülemek [→ **tetevülemek** (I)]
tetürgün Ürkek. (*İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Niksar –To.)
teuvvu Yazık, çok yazık anlamında ünlem. (*Ağın –El.)
tevak 1. [→ **tevek -1**] **2.** [→ **tevek -3**]
teval Dövülen demirden sıçrayan ateşli küçük parçalar. (–Kn.)
tevatır Çok. (Üçem *Balâ –Ank.;–Ky.)
tevātır etmek [→ **tevātir itmek**]
tevātir 1. Çok büyük : *Tevātir bir ağaç.* (*Bor –Nğ.) **2.** Çok bol : *Bu yıl tevātir mahsul oldu.* (*Bor –Nğ.) **3.** Çok yüksek, aşırı : *Tevātir ağnayişi var.* (*Bor –Nğ.) **4.** Çok şiddetli : *Tevātir bir kış oldu.* (*Bor –Nğ.) **5.** Olağanüstü, çok güzel : *Ali tevātir keman çalar.* (Kirazlı *Şavşat –Ar.)
tevātir itmek [**tevātır etmek**] Büyütmek, abartmak : *Tevātir itme de şunu olduğu gibi ağnat.* (*Bor –Nğ.)
[**tevātır etmek**] : (Ahiköy –Mğ.)

tevecik Yün şalvar. (Azaplı *Kadirli –Ada.)

tevek [**tefek -2, 4, 5; tegeg, tegek, teğek -1, 2, 3, 4; tevak -1, 2; teveklik, tevenk, teyek -1, 2, 3, 4; teyik -1, 2; tiyek -1, 2, 3, 4**] **1.** Asma, kavun, karpuz, kabak vb. bitkilerin dalları. (Çamaltı *Menemen –İz.; Tokat –Es.; *Sungurlu –Çr.; –Sn.; *Merzifon –Ama.; *Ünye –Or.; Piraziz –Gr.; –Tr. ve çevresi; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Zara, *Koyulhisar, *Gemerek –Sv.; Üçem *Balâ –Ank.; –Krş.; Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; *Bor, –Nğ.; *Mut –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**tegeg**] : (–Ezc.)

[**teğek -1**] : (Cenciğe –Ezc.)

[**tevak -1**] : (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

[**tiyek -1**] : (*Sarıyer –İst.)

2. Kavun, karpuz, hıyar vb. bitkilerin yaprakları. (Tokat –Es.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Krş.; Kıranardı –Ky.; Hortu *Ereğli –Kn.)

[**tefek -2**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[**teğek -2**] : (Cenciğe –Ezc.)

3. Asma yaprağı. (–To. ve köyleri; Piraziz –Gr.; –Ml. ve köyleri; Ağrakos *Suşehri –Sv.; Balkanda *Beyşehir, Morcalı ,Burhan *Karaman –Kn.; *Kozan –Ada.; Muhat, Meydan *Mut –İç.)

[**tefek -4**] : (–Ada. ve köyleri; Hortu *Gülnar –İç.; Garipçe *Korkuteli –Ant.)

[**tevak -2**] : (–El.)

[**teyek -1**] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Oşnak *Yusufeli –Ar.; *Karaman, Damlapınar *Beyşehir –Kn.)

[**teyik -1**] : (Dereçine *Bolvadin –Af.)

[**tiyek -2**] : (*Osmaniye –Ada.)

4. Üzüm asmasının taze filizi. (*Eğridir –Isp.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**tefek -5**] : (Salda *Yeşilova –Brd.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Emiralem *Menemen, *Tire –İz.; İğdecik, Sancaklıboz *Alaşehir –Mn.; Bergaz, Tavaklı *Ezine –Çkl.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Çarşamba –Sm.)

[**teğek -3**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

[**teyek -2**] : (İshaklı *Bolvadin, Bayat *Emirdağ –Af.; –Brd.; Çöplü *Çivril –Dz.; –Kn.)

[**teyik -2**] : (*Çivril –Dz.)

[**tiyek -3**] : (*Dinar –Af.; *Senirkent –Isp.; Buldan, Emircik *Çivril –Dz.; –Kü.; –Gaz.; –Kn. ve çevresi) **5.** Genç üzüm fidanı. (*Perşembe –Or.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

6. Üzüm kütüğü. (–Af.; *Çeşme –İz.; *Kandıra –Kc.; –Çkr.; Sivrikise *Havza, *Vezirköprü, –Sm.; *Merzifon ve köyleri, –Ama.; Kayadibi *Tirebolu, –Gr.; –Vn.; Harput, –El.; –Ml.; –Mr.; Çukurbağı *Mut –İç.)

[**tegek**] : (Rumeli göçmenleri, Fityekızık –Brs.)

[**teğek -4**] : (*Gelendost –Isp.; Erkinis*Yusufeli –Ar.; Cenciğe –Ezc.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**teveklik**] : (–Ama.)

[**tevenk**] : (*Ağın –El.)

[**teyek -3**]: (–Kü.; Aşağı Kayı *Tosya, Kayışlı –Ks.; Mela –Ar.; Belvari –Sr.; *Kilis, –Gaz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[tiyek -4]: (–Ur.; Akçakent *Nizip, –Gaz.; Şekeroba –Mr.; *Antakya Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Osmaniye –Ada.)
7. Üzüm salkımı. (Yılanda *Geyve –Kc.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Ant.) **8.** Üzüm bağı. (Civanyaylağı *Mersin –İç.)
[teyek -4] : (Gündüzbey –Ml.)
9. Asmanın sarıldığı kuru ağaç : *Yel teveği kırmış*. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **10.** Ağaç yaprağı. (*Ermenek –Kn.) **11.** Kış için dal ve yapraklarıyla birlikte saklanan soğan, kavun, karpuz vb. sebzeler. (*Erciş –Vn.) **12.** Yaz kış yeşilliğini koruyan bir çeşit bitki. (Lerduğe –Sm.)

tevekkel Deli gibi, kaçık. (–Tr.)

teveklemek Üzüm kütüklerinde dip ve gövdeden fışkıran gereksiz sürgünleri tazeyken temizlemek: *Tevekler kartlaşmadan omçaları teveklemeli*. (*Bor –Ng.)

teveklik [→ **tevek -6**]

tevenk [→ **tevek -6**]

tevere Değirmende üstteki taşı döndürmeye yarayan demir. (–Vn.)

tevge (I) [**tevgi**] **1.** Terbiyesiz, ahlaksız. (*Develi, Zile, –Ky.; Endel *Osmaniye –Ada.) **2.** Yaramaz, haylaz, haşarı. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Zile *Develi –Ky.)
[**tevgi**] : (*Bor –Ng.)
3. Şaşkın, düşüncesiz. (Tokat –Es.) **4.** Kendi halinde, uysal. (Kuzkışla, Kuruçay –Ezc.) **5.** Akıllı, işbilir. (–Çkr.; –Ank.)

tevge (II) Kazma. (–Çr.)

tevge (III) İplik kelebi : *Bana iki tevge iplik getir*. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

tevgede [→ **tevgende**]

tevgende [**tevgede**] İşsiz, başıboş. (*Mut ve köyleri, *Anamur, –İç.)
[**tevgede**] : (–İç.)

tevgendelik İşsizlik, tembellik, başıboşluk. (Macar *Gazipaşa –Ant.)

tevgi [→ **tevge** (I) **-2**]

tevgileşmek Haylazlaşmak. (*Bor–Ng.)

tevi 1. Bütün. (–Kü.) **2.** Sıra, hiza : *Ağacın denginde bir tevide dizilin*. (Yılanlı *Eğridir –Isp.; –Dz.)

tevik (I) Kızak : *Bugün tevikle odun getirdim*. (–Ezm.; Yavi *Tercan –Ezc.)

tevik (II) Sersem. (–Ezm.)

tevil (I) [**tevir -2, tevri -1, tevül, tevür -2**] Durum, biçim. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kavak –Sm.; Yendiğin *Ilgın –Kn.)
[**tevir -2**] : (*Antakya –Hat.; *Koyulhisar –Sv.; –Krş.; Genezin *Avanos –Nş.; *Osmaniye –Ada.)
[**tevri -1**] : (–Sv.)
[**tevül**] : (–Ng.; Değirmenocağı –Ada.)
[**tevür -2**] : (*İskilip –Çr.; –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ezc.; –Ml. ve çevresi; Ağrakos *Suşehri –Sv.)

tevil (II) Oyuncak. (*Safranbolu –Zn.)

tevil (III) Süs. (Muallım *Gebze –Kc.)

tevir [**tevri -2, tevür -1**] **1.** Çeşit, tür. (Aziziye *Emirdağ –Af.; –Ba.; –Ama.; Avutmuş *Şebinkarahisar –Gr.; *Nizip –Gaz.; Şekeroba *Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.; Ağaeli *Kalecik, Arap *Keskin, *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; Genezin *Avanos –Nş.; *Ereğli, –Kn.; Endel, *Osmaniye, Faydalı *Kozan –Ada.; Kızılisalı *Silifke –İç.)
[**tevri -2**] : (–Sv.)

[**tevür -1**] : (*İskilip –Çr.; –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ezc.; –Ml. ve çevresi; Ağrakos *Suşehri –Sv.)
2. [→ **tevil** (I)] **3.** Renk. (–Ama.; Tombak *Göksun –Mr.; –Ada.; *Mersin ve köyleri –İç.)

tevir tevir [→ **tefir tefir**]

teviye Bir sözcüğü ile birlikte kullanılır, sıra, dizi, tekdüze anlamındadır : *Biteviye vuruyordu* . (İslamköyü –Isp.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Koyulhisar, –Sv.; Köşker –Krş.; –Nğ.)

tevke 1. Ters. (Emiraşıklar *Akseki –Ant.) **2.** Yabansı, tuhaf : *Amma da tevke adamsın!* (Almus –To.) **3.** Haylaz, tembel. (–Nğ.) **4.** Saf, temiz kalpli. (–Sv.)

tevkirli [→ **tevküllü**]

tevkül [→ **tevküllü**]

tevküllü [**tevkirli, tevkül, tevkülü, tevkürlü**] Nişanlı : *Ali'nin kızı benim tevküllüm.* (Büğdüz –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**tevkirli**] : (–Çr.)
[**tevkül**] : (*Vezirköprü –Sm.)
[**tevkülü**] : (*Kurşunlu –Çkr.; Ovasaray –Çr.; –Sm.)
[**tevkürlü**] : (Eskice *Mecitözü, *İskilip –Çr.)

tevkülü [→ **tevküllü**]

tevkür Nişanlı kıza takılan altın yüzük, küpe vb. armağanlar. (*Gelibolu –Çkl.)

tevkürlü [→ **tevküllü**]

tevlim Kural, yöntem. (Genezin *Avanos –Nş.)

tevre Yanlış, ters. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

tevri 1. [→ **tevil** (I)] **2.** [→ **tevir -1**]

tevris Domates. (*Çivril –Dz.)

tevriz Karakabak. (Toprakkale *Osmaniye –Ada.)

Tevrüz Kutupyıldızı. (İriağaç *Hekimhan –Ml.)

tevsermek Çamaşır gibi şeyler kurumaya yüz tutmak, az nemli olmak. (*Antakya –Hat.)

tevsetmek [→ **tepsetmek**]

tevs olmak Yatışmak, durgunlaşmak. (*Erciş –Vn.)

tevtana [**tevtane**] Huysuz, edepsiz. (*Mut ve köyleri –İç.)
[**tevtane**] : (–İç.)

tevtane [→ **tevtana**]

teviik Kızak. (*Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.)

teviil [→ **tevil** (I)]

tevür 1. [→ **tevir -1**] **2.** [→ **tevil** (I)]

tevürleşmek Değişmek. (*İskilip –Çr.)

tey Düğün eğlencesi. (–Ezc.)

teya [**teyda**] **1.** İşte : *Teya bu çocuk!* (–Krk.)
[**teyda**] : (–Ama.)
2. Sözde, sanki. (*Maçka –Tr.)

teyda [→ **teya**]

teydillemek Sıçraya sıçraya, koşar gibi gitmek. (Üçkuyu *Çal –Dz.; Borcak *Söğüt –Bil.)

teydir Tepe üstündeki küçük düzlükler. (Pekün *Kelkit –Gm.)

teydirmek Azdırmak, zıvanadan çıkarmak. (–Nğ.)

teye Destek. (*Silifke –İç.)

teyek 1. [→ **tevek -3**] **2.** [→ **tevek -4**] **3.** [→ **tevek -6**] **4.** [→ **tevek -8**]

teyel Hırka, mintan ya da köylülerin giydikleri dizliklerin üzerine yol yol işlenen nakış. (–Dz.)

teyellemek [**teğellemek**] Koşmak. (İğdecik –Isp.)
[**teğellemek**] : (*Bozdoğan –Ay.)

teyelli Çok duyarlı, hafif bir dokunmadan etkilenen (şey için). (–Ml.)

teyelti (I) **1.** [→ **teğelti**] **2.** Kuskunsuz eğer. (Şehli, Piraziz –Gr.) **3.** Eğerin alt bölümü. (Sancaklıboz *İğdecik –Mn.; *Bafra ve köyleri –Sm.)

teyelti (II) Kadınların alnındaki altın ya da gümüş dizisi. (Sancaklıboz *İğdecik –Mn.)

teyelti (III) [**teyil**] Sonradan sökmek üzere dikilen kalın, eğreti dikiş. (*Düzce –Bo.)
[**teyil**] : (–Ky.)

teyemek (I) Düşürmeyecek biçimde sıkıca, dikkatli tutmak. (–İç.)

teyemek (II) Yeni ayakkabının dikiş yerlerinin üstünden bir kez daha dikmek. (Çöplü *Çivril –Dz.)

teyet İplik çilesi. (–Brd.)

teyfece Kolayca. (*Gerze –Sn.)

teygin Sürüden kaçan koyun. (*Fethiye –Mğ.)

teyik 1. [→ **tevek -3**] **2.** [→ **tevek -4**]

teyil [→ **teyelti** (III)]

teyin [→ **tehin**]

teyiş İlgi, ilişik. (–Brs. ve köyleri)

teylemek (I) **1.** Bakmak, tanımak. (Yenice –İç.) **2.** [→ **tehlemek** (I) **-1**]

teylemek (II) Dağlamak. (Zarşat –Kr.)

teylendirmek Kovalamak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

teymek Kaçmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Çavuşlu *Ilgın –Kn.; *Fethiye –Mğ.)

teynek (I) Hoppa. (*Ünye –Or.)

teynek (II) Sopa. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

teynek (III) Çamaşır teknesi ve çamaşırlık. (*Çatalca –İst.)

teynel (I) [→ **tehnel**]

teynel (II) Sepet. (–Tk. ve köyleri)

teynemek [→ **tehlemek** (I) **-1**]

teyrek Yeni doğmuş çocuğa meme vermeden önce ağzına sürülen, bir çeşit bitkiden yapılmış em. (–Krş.; *Bor –Nğ.)

teyreki Keyif verici maddelere karşı alışkanlığı olan, tiryaki. (–Nğ.)

teyrence Merdiven. (*Şarkikaraağaç –Isp.)

teysiran [**teysiren**] Tekneden hamur kazımaya yarayan bir çeşit araç. (*Yeşilova ve köyleri –Brd.; Kızılhisar *Acıpayam –Dz.)
[**teysiren**] : (–Dz.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

teysiren [→ **teysiran**]

teytan Kurumuş sığır pisliği. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

teyyare Uçurtma. (Kanaatlı *Yeşilova –Brd.)

teyyy Taa : *Teyyy, günün doğduğu yerde!* (*Bor –Nğ.)

tez (I) Peynir, çökelek ve yağlardaki iştah açıcı, dili hafif buran acımsı bir tat : *Bu peynir tezli bunu alalım.* (*Eğridir ve köyleri, Sarıidris *Şarkikaraağaç, –Isp.)

tez (II) Köpeğin göğüs vuruşu. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.)

tezana [→ **tezene**]

tezane [→ **tezene**]

tezbasan Turfanda. (*Kandıra –Kc.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

tezberi [→ **tezce** (II)]

tezce (I) [**tezçe**] **1.** Beygir ve öküzlerde görülen, ön ya da arka ayaklarda topallık yapan bir hastalık. (–Isp.; Çıtak *Çal –Dz.; –Çkl.; Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; Arpaköy –Or.; *Afşin –Mr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.; Kıravga *Mut –İç.)

[**tezçe**] : (Belenli –Brd.; *Elmalı –Ant.; Yerkesik –Mğ.)
2. Hemen öldüren tehlikeli bir hayvan hastalığı. (*Çeşme –İz.) **3.** Sığırlarda elmacık kemiklerinde görülen ve tuzlu su ile pansuman yapılarak iyileştirilen bir hastalık. (Apturrahmanlar *Serik –Ant.)

tezce (II) [**tezberi, tezcek** (I), **tezdignen, tezeberi, tezeliberi**] Çabucak, hemen. (*İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Hacılyas*Koyulhisar –Sv.)
[**tezberi**] : (*Merzifon –Ama.; Bayadı –Or.; *Ağın –El.; İrişli, Bayburt*Sarıkamış –Kr.;*Ayaş –Ank.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**tezcek** (I)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**tezdignen**] : (Koyundere *Ahıska –Kr.)
[**tezeberi**] : (Alibeyli –Mn.)
[**tezeliberi**] : (*Ayaş –Ank.)

tezce (III) [**tezcek** (II)] **1.** İvecen : *Osman her işte tezcelik eder*. (*Zara –Sv.)
[**tezcek** (II)] : (–Dy.)
2. Alıngan. (*Gürün –Sv.)

tezce (IV) İpliği yumak yapmaya yarayan bir araç. (Alpu –Ada.)

tezcek (I) [→ **tezce** (II)]

tezcek (II) [→ **tezce** (III) **-1**]

tezçe [→ **tezce** (I) **-1**]

tezden Yeniden, gene. (Karakoyunlu –Kr.)

tezdignen [→ **tezce** (II)]

tezdirmek 1. Elinden kaçırmak. (–Kü.; *Maçka ve köyleri –Tr.; Şalcı *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Ezm.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Gemerek –Sv.) **2.** Her şeyi bırakıp kaçmak. (–Rz.)

teze Taze, yeni. (Güney *Yeşilova –Brd.; Ağlı *Küre –Ks.; Zarşat *Ahıska –Kr.; –Gaz.; Hasanoğlan –Ank.; –Nğ.)

tezeberi [→ **tezce** (II)]

tezediye İvedi, çarçabuk. (–Ml.)

tezek (I) Saban ya da belin kaldırdığı iri toprak parçası. (*Eğridir veköyleri, –Isp.; *Bozdoğan, Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Tire –İz.; –Mn. ve çevresi; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Söğüt –Bil.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Peşman *Daday, Ağlı *Küre –Ks.; –Sn.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –To. ve çevresi; Hacılyas, *Koyulhisar, –Sv.; *Ermenek –Kn.; *Finike, *Elmalı ve çevresi –Ant.; *Lüleburgaz –Krk.; –Kıbrıs)

tezek (II) Hayvanları sıra ile otlatma, gütme. (Aslıhan, Çağış –Ba.)

tezeker Masuraya sarılacak iplik çilesinin takıldığı araç. (*Merzifon –Ama.)

tez elden İvedilikle. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

tezeliberi [→ **tezce** (II)]

tezene [**tazene, tezana, tezane, tezgene, tezkere -3, tezkire** (II)] Genellikle kiraz ağacı kabuğundan yapılan mızrap. (Tatarlı, *Dinar –Af.; *Keçiborlu –Isp.; Çöplü *Çivril, Söğüt –Dz.; Narlıdere –İz.; Keskin, Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; Kapıkaya, *Merzifon ve köyleri –Ama.; Arpaköy –Or.; Yavuz *Şavşat, *Yusufeli, *Ardanuç –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Cenciğe –Ezc.; *Erciş –Vn.; –Gaz.; –Mr.; *Koyulhisar –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Nğ.; –Kn.; –Ada.)

[**tazene**] : (Piraziz –Gr.; –Nş.; –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**tezana**] : (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)
[**tezane**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Bo.)
[**tezgene**] : (Yılanlı *Eğridir –Isp.; Çamköy *Tefenni –Brd.; –Ant.)
[**tezkere -3**] : (–Kn.)
[**tezkire** (II)] : (*Ereğli –Kn.)

tezerger [**tezerker**] İp eğirmeye yarayan bir araç. (–Kn.)
[**tezerker**] : (–Nğ.)

tezerker [→ **tezerger**]

tezgene [→ **tezene**]

tezgere [→ **tesgire**]

tezgin olmak 1. [→ **tezikmek -1**] **2.** [→ **tezikmek -5**]

tezgire [→ **tezkire** (I)]

tezik [**tezim**] Çabuk, tez. (*Yalvaç –Isp.; Pirinççeşme *Malkara –Tk.)
[**tezim**] : (–Mn.)

tezikmek [**tezgin olmak -1, 2; teziktirmek -3, tezkimek, tiziklemek -1, tezmek -1, 2, 3**] **1.** Bulunduğu yerden ya da sürüden ayrılıp uzaklaşmak (insan ya da hayvan için). (Sarıidris *Şarkikaraağaç, *Uluborlu –Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; Kızılhisar, Çöplü *Çivril –Dz.; –Kü.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Kavak *Taşköprü –Ks.; Ezine –Ama.; Karakuş *Ünye –Or.; Köşker –Krş.; Hortu *Ereğli –Kn.; Civanyaylağı *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.; *Manavgat –Ant.)
[**tezgin olmak -1**] : (–Brd.; Söğüt *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Anamur –İç.; –Mğ.)
[**tezmek -1**]: (Mormat*Ezine –Çkl.; Sarayözü, Ezinepazarı –Ama.;*Şebinkarahisar –Gr.; *Maçka ve köyleri –Tr.; Akarsu, Bağlıca *Ardanuç, Zor *Yusufeli, Yavuz *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; –El.; Lohan –Gaz.; *Gemerek, *Gürün –Sv.; *Bodrum –Mğ.)
2. Yolunu şaşırmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Kızılhisar *Acıpayam, *Çal, Kızılcabölük *Tavas –Dz.; *Merzifon ve köyleri, Ezine –Ama.; *Zile –To.)
[**tezmek -2**] : (Bereketli *Nazilli –Ay.; *Bergama, –İz.; *Kırkağaç –Mn.; Gözene –Ml.; Paşalı *Feke –Ada.)
[**teziktirmek -3**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)
[**tezkimek**] : (–İç.)
3. İzini kaybetmek. (Kurtkulağı –Ada.) **4.** Koşmak. (Dereçine *Bolvadin –Af.; *Emet –Kü.; Ayvalı *Sivrihisar –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; Hacılyas *Koyulhisar, –Sv.; Pazar *Kızılcahamam –Ank.; Afşar köyleri *Pınarbaşı, –Ky.; Sadıkhacı *Beyşehir –Kn.)
[**tezmek -3**] : (–Isp. ve çevresi; *Sarayköy –Dz.; *Bayburt –Gm.; –Ed.)
[**tiziklemek -1**]: (*Osmaniye –Ada.)
5. İşten soğumak, usanmak, tembellik ve haylazlık yapmak. (–Brd.; Yeniköy –Ba.; *Merzifon ve köyleri –Ama.;*Ermenek –Kn.; –Ada.)
[**tezgin olmak -2**] : (Çığşar *Kadirli –Ada.)

teziktirmek [**tezirgin etmek**] **1.** Usandırarak kaçırtmak, bıktırmak. (Oğuz *Acıpayam, Kösten, Honaz –Dz.; Yeniköy –Ba.; –Brs.; Pa-

zarcık *Bozüyük –Bil.; *Ermenek –Kn.)

[**tezirgin etmek**] : (*Merzifon –Ama.)

2. Acele ettirmek. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **3.** [→ **tezikmek -2**]

tezim [→ **tezik**]

tezimek Ürkmek. (Bağyaka *Finike –Ant.)

tezinti Başıboş, yüzsüz. (Kalaboyun *Saimbeyli –Ada.)

tezipti Un helvası. (Kılıçlı *Beykoz –İst.)

tezirgin etmek [→ **teziktirmek -1**]

tezitmek [→ **tezlemek** (I)]

tezkere 1. [→ **tesgire**] **2.** [→ **tezkire** (I)] **3.** [→ **tezene**]

tezkimek [→ **tezikmek -2**]

tezkire (I) [**tezgire, tezkere -2**] Küçük sepet. (*Osmancık –Çr.; Eyin –Ky.; *Bor –Nğ.)

[**tezgire**] : (*Sivrihisar –Es.; *Sungurlu, Ovasaray –Çr.; –Sm.; –Yz.; *Kalecik, Şabanözü*Polatlı –Ank.)

[**tezkere -2**]: (İncirgediği *Karaisalı –Ada.)

tezkire (II) [→ **tezene**]

tezlemek (I) [**tezitmek**] İvedilemek. (*Maçka ve köyleri –Tr.; Rumeli göçmenleri –Tk.)

[**tezitmek**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tezlemek (II) İstekle yenmesi için peynir ya da çökeleği acıtmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

tezlimek [**tezmecik**] Çabucak. (*Mersin ve köyleri –İç.)

[**tezmecik**]: (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

tezmecik [→ **tezlimek**]

tezmek 1. [→ **tezikmek -1**] **2.** [→ **tezikmek -2**] **3.** [→ **tezikmek -4**] **4.** Kaçmak. (*Şarkikaraağaç, *Yalvaç –Isp.; Selçuklu *Akhisar, –Mn. ve çevresi; –Kü.; *Zile –To.; Şıhlar *Ulubey –Or.; Çepni *Gemerek, –Sv.; –Yz.) **5.** Gezmek sözcüğüyle birlikte kullanıldığında gezip tozmak anlamını verir. (*Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

tezpişen [**tezpişti**] Bir çeşit hamur tatlısı. (–To.; –Kn.)

[**tezpişti**] : (*Sandıklı –Af.; *Lüleburgaz ve köyleri –Krk.)

tezpişti [→ **tezpişen**]

tézük İvecen, tez canlı, sabırsız. (–Ezc.)

tezürgün etmek Ürkütmek. (*Ünye –Or.)

tezyakı Mide bozukluğu, bulantı. (–Dz.)

tı [**tığ -2**] Savrulmuş harman tınazı. (*Afşin ve köyleri –Mr.; *Şarkışla ve çevresi, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Krş.; Kocaveliler *Karaisalı –Ada.)

[**tığ -2**] : (–Ama.; *Göksun –Mr.)

tıbarmak Kabarmak. (–Kn.)

tıbık Kuş tutmaya yarayan çöp ya da telden yapılmış tuzak. (Dereköy *Develi –Ky.; Tuzla –Ada.; Baf –Kıbrıs)

tıbıka Bebeği yaşamayan, hemen ölen kadında olduğu sanılan tinsel bir hastalık : *O tıbıkalıdır hiç çocuğu yaşamaz.* (–Mr.; Afşarlar *Pınarbaşı –Ky.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.; Yeniköy *Ereğli –Kn.; Misis –Ada.; *Mersin ve köyleri, *Mut ve köyleri –İç.)

tıbılle Tüfek. (–Dz.)

tıdak Kol dirseği. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

tıdırmak Tutup atmak. (Kümbet *Seyitgazi –Es.)

tıffıllı Zayıf : *Koyunun tıffıllısını kasap almaz.* (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

tıfır tıfır Çabuk ve düzenli (çalışma için) : *Bizim gelin işine çabuk, ev içinde işleri tıfır tıfır görür.* (Sasu *Bulancak –Gr.)

tıgan Deniz kıyısı. (Kumburgaz –İst.)

tıgı Deri dikmeye yarayan iğneye delik açan bir araç. (Gündoğdu –Brs.)

tıgırdatmak (I) Alay etmek. (–Nğ.)

tıgırdatmak (II) Telli sazları çalmak. (–Nğ.)

tığ (I) **1.** Savrulmamış harman tınazı. (–Dz.; Sarayözü *Ezine –Çkl.; Ficek *Reşadiye, *Zile –To.; Şıhlar *Ulubey –Or.; Piraziz, *Şebinkarahisar –Gr.; Uluşiran*Şiran –Gm.; Bağlıca *Ardanuç, Yavuz *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr. ve ilçeleri; –Ezm.; Cenciğe, –Ezc.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.; *Hozat –Tn.; *Ağın, –El.; Palanga *Hekimhan –Ml.; *Nizip –Gaz.; Karaözü *Gemerek, *Koyulhisar, *Gürün ve köyleri –Sv.; Kuruhüyük *Boğazlıyan –Yz.; Erkilet *Pınarbaşı, –Ky. ve köyleri) **2.** [→ **tı**] **3.** Saman yığını. (–Çkr.; Büğdüz, Ovasaray –Çr.; –El.; *Elbistan –Mr.; *Yıldızeli –Sv.; *Mucur –Krş.)

tığ (II) İğne. (*Akyazı ve çevresi –Sk.; –Md.)

tığ (III) Parasız pulsuz. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

tığ (IV) Dağdan yuvarlanan büyük kar yığını, çığ. (Önsen –Mr.)

tığa Yaşından küçük duran beş, altı yaşındaki erkek sığır. (*Çumra –Kn.)

tığan [**tıhan, tıkan** (II), **tıvan, tuan**] Yağ tavası. (–Brd.; –Dz.; *Ödemiş ve köyleri –İz.; *Gölpazarı –Bil.; Yakademirciler –Zn.; Hamzalar –Çkr.; *Beypazarı –Ank.; Hortu, Yeniköy *Ereğli –Kn.)
[**tıhan**] : (Alemdar, –Bo.; *Hendek –Sk.; *Devrek –Zn.)
[**tıkan** (II)] : (*Geyve ve köyleri –Kc.; –Bo.)
[**tıvan**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
[**tuan**] : (Sinancı –İz.)

tığçı Gözetleyici. (Sidek *Kaş –Ant.)

tığdırmak [→ **tiğdirmek -1**]

tığım [→ **tike -1**]

tığlamak (I) **1.** [→ **tehlemek** (I) **-1**] **2.** Birini sürekli izlemek. (Çamköy, Yusufça *Gölhisar –Brd.)

tığlamak (II) Ekin yeni fışkırmak. (*Kurşunlu –Çkr.; *Bor –Nğ.)

tığlamak (III) Yığmak. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

tığlamak (IV) Yara çok ağrımak. (*Bornova –İz.)

tığlanmaḫ [→ **tırlamak** (II) **-1**]

tığlanmak Parasız kalmak. (–Ur.)

tığlı (I) Çabuk kızan, ters (kimse). (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tığlı (II) [**tıhılı, tıhlı, tıhlım -1**] Zayıf, cılız, büyüyememiş (kimse). (Yoğunpelit *Beypazarı –Ank.)
[**tıhılı**] : (Köşker –Krş.)
[**tıhlı**] : (Kızılcabölük –Dz.)
[**tıhlım -1**] : (*İskilip –Çr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tığlılamak Zayıflamak. (Bağyaka *Finike –Ant.)

tığmak (I) **1.** [→ **tırlamak** (I) **-1**] **2.** Sıçrayıp aşağı düşmek. (*Terme –Sm.) **3.** Yokuş aşağı kaymak. (*Terme –Sm.)

tığmak (II) Irmak suyu kabarmak, taşmak. (–Ks.; –Sm.)

tığraz Alçak tavanlı küçük ev. (Kuzuluk *İskilip –Çr.)

tığsırık Aksırık. (*Bor –Nğ.)

tığsırmak [**tiğsirmek** (I)] Aksırmak. (*Beypazarı, *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.)
[**tiğsirmek** (I)] : (Ağlı *Küre –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.)

tığteber [→ **tiğteber**]

tığtop Hastalara sağlık verdiğine inanılan, evde yapılan bir çeşit em. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

tığtop tası İçinde dualar yazılı olan bir tas. (*Merzifon –Ama.)

tıh (I) Kurumuş üzüm ya da nar tanesi. (Büyük Çaylı *Dörtyol –Hat.)

tıh (II) Koyun, keçi, deve yavrusu gibi hayvanların pisliği. (*Antakya –Hat.)

tıḫacaḫ Tandırın hava deliğini tıkamaya yarayan bez tıkaç. (*Erciş –Vn).

tıhan [→ **tığan**]

tıḫdap Tılsım. (*Erciş –Vn.)

tıhı (I) [**tıhıl**] Domates. (Hacılar *Hekimhan –Ml.)
[**tıhıl**] : (–Ama.)

tıhı (II) Hastalıklı. (–Çr.)

tıhıl [→ **tıhı** (I)]

tıhılı [→ **tığlı** (II)]

tıḫım [→ **tike -1**]

tıhırdah Koyun, keçi vb. hayvanların boynuna takılan küçük çan. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

tıhırdak [→ **taktak** (I)]

tıḫırtı Tıkırtı. (–Gaz.)

tıḫıs [→ **tıkız** (I) **-4**]

tıhlı [→ **tığlı** (II)]

tıhlım 1. [→ **tığlı** (II)] **2.** Şişkin. (*İskilip –Çr.)

tıḫlım tıḫlım [**tıḫmatıs**] Tıka basa (dolu olma için). (Uluşiran *Şiran –Gm.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**tıḫmatıs**] : (*Arapkir –Ml.)

tıḫmatıs [→ **tıḫlım tıḫlım**]

tıhmıl Şiş karınlı (kimse). (*Kozan –Ada.)

tıḫnaz [→ **tıkız** (V)]

tıhra Harmanın çevresine yayılan tahıl yığını. (*Elbistan –Mr.)

tıhraz Kaya oyuğu, dehliz. (–Nş.)

tıhrım Eski evlerin oturulamayacak denli yıpranmış bölümü. (Güvere *Silifke –İç.)

tıhrın hava Bulutu, esintisiz, sıcak hava. (Egiste *Hadım –Kn.)

tıhtap (I) İyi gelen, tam uyan, yakışan. (*Nizip, –Gaz.; –Sv.; *Beyşehir –Kn.)

tıhtap (II) Kefaret. (*Ahlat –Bt.)

tık [→ **taktak** (I)]

tıka (I) Tuğla, kiremit gibi şeyler yapmaya yarayan kil. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

tıka (II) [→ **tıkmak** (II)]

tıka (III) [**tıkağu, tıkıt** (I)] Kaydırak oyununda nişan alınmak için dikilen şey. (*Ereğli ve çevresi –Zn.)
[**tıkağu**] : (–Sn.)
[**tıkıt** (I)] : (–Sn.)

tıkaç [→ **tıkız** (V)]

tıkağu [→ **tıka** (III)]

tıkan (I) Diken. (*Erciş –Vn.)

tıkan (II) [→ **tığan**]

tıkansak Utangaç, sıkılgan. (Gedik *Bayramiç –Çkl.)

tıkas Tarladaki taş yığını. (Ormana *Akseki –Ant.)

tık ayak 1. Takma ayaklı (kimse). (–Ks.) **2.** Karda rahat yürümeye

yarayan elli santim yüksekliğinde çatallı ayak. (*Boyabat –Sn.)

tıkga (I) Çanak, çömlek yapılan sarı toprak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tıkga (II) Çocuk başlığı : *Çocuğun tıkgasını giydir.* (–Dz.)

tıkgılık Ağaç tepesi. (–Mn.)

tıkgoz 1. İnce, kibar. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **2.** Kabadayı. (İrişli Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **3.** Kuruntulu. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tıkı (I) Sağır, vurdumduymaz. (*Antakya –Hat.)

tıkı (II) [→ **tike -1**]

tıkı (III) Yağ çıkarılan araç, yayık. (Asmasız –Nğ.)

tıkı (IV) Küçük tencere. (*Vezirköprü –Sm.)

tıkıcık [→ **tike -1**]

tıkıç (I) Dolgun, yuvarlak fasulye. (Arpaköy *Perşembe –Or.)

tıkıç (II) [→ **tıkız** (I)]

tıkıç (III) [→ **tıkız** (V)]

tıkık Öç. (Yağcı –Ba.)

tıkıl (I) Küçük parça, tane : *Çaya dört tıkıl şeker attım.* (–Gr. ve köyleri)

tıkıl (II) Küçük topak : *Çorbada un iyi ezilmezse ağıza bir takım tıkıl tıkıl şeyler gelir.* (–Sm.; *Ulubey, Sarıca *Gölköy –Or.; Tepeköy Piraziz, Kayadibi –Gr.)

tıkıl (III) Domates. (Tekke *Erbaa –To.)

tıkılcık Havanın üst katmanlarında soğuktan donarak yuvarlak buz taneleri biçiminde yağan yağmur, dolu. (*Fatsa –Or.)

tıkıl tıkıl (I) Gereksiz şeylerle çok dolu olma için. (*Düzce –Bo.)

tıkıl tıkıl (II) Uyumlu, düzenli, tıkır tıkır (arabanın gitmesi için). (*Düzce –Bo.)

tıkım 1. [→ **tike -1**] **2.** Az, biraz : *Tıkım çalışmaya gideceğim.* (Manastır *Beyşehir –Kn.)

tıkındakları toplamak Vermiş olduğu karardan dönmek. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

tıkır (I) Düzen, uygunluk, tav. (*Bergama –İz.; *Bor –Nğ.)

tıkır (II) Sık, yoğun. (Sarıca *Gölköy –Or.)

tıkır (III) **1.** Tahta su kabı. (Karapürçek *Taşköprü, Ağlı *Küre, –Ks.; Diği *Sungurlu, *Osmancık –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Yz.) **2.** Küçük testi. (Köristan *İznik –Brs.) **3.** Sürahi. (–Ks.; –Sm.) **4.** Teneke. (Alpagut *Söğüt –Bil.)

tıkır (IV) Ufak zil. (*Boyabat –Sn.)

tıkır (V) Para. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tıkırak [→ **tongura**]

tıkıramak Görüşmek, konuşmak : *Gel de seninle o mesele hakkında iki tıkırayıverelim.* (*Bozdoğan –Ay.)

tıkırdak (I) [→ **taktak** (I)]

tıkırdak (II) [→ **tongura**]

tıkırdak (III) Bir çeşit yabanördeği. (Sasallı *Menemen –İz.; *Bafra –Sm.)

tıkırdak (IV) Toprak sürahi. (–Çkr.)

tıkırdaklı Geveze. (*Üsküdar –İst.)

tıkır mıkır 1. Uyumlu ve sürekli çıkarılan ses için : *Mesemekten tıkır mıkır iniyor.* (*Düzce –Bo.; *Bor –Nğ.) **2.** Hafif gürültü için. (*Düzce –Bo.)

tıkır tıkır Kuru ve sert olma için. (*Düzce –Bo.; *Bor –Nğ.)

tıkıs (I) [→ **tıkız** (I) **-4**]

tıkıs (II) **1.** Sıkılık, darlık (ayakkabı vb. şeyler için). (Özburun *Bolvadin –Af.; –Kü.; Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.) **2.** Parasızlık. (–Kü.)

tıkısa Genç köknar ağaçlarının kabuklarında bulunan kabarcıklardaki sıvı. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

tıkış (I) Tok : *Karnım tıkış.* (*Boyabat –Sn.)

tıkış (II) Çıkık alınlı (kimse). (–Ada.)

tıkışlamak Tabanca ya da tüfek atmak : *Ahmet Ağa her gün tıkışlar.* (Şıhlar *Ulubey –Or.)

tıkışmak İzlemek : *Ardından tıkıştım.* (*Tire –İz.)

tıkış tıkış (I) Keçi çağırma ünlemi. (Bozköy –İz.)

tıkış tıkış (II) [→ **tıkız** (I) **-1**]

tıkıt (I) [→ **tıka** (III)]

tıkıt (II) Sağlam ve kusursuz (gemicilikte). (–Sn.)

tıkıtıkına Tastamam, eşit, tam, uygun : *Saat yerine tıkıtıkına geldi.* (–Sm.; –El.)

tıkız (I) [**tıḫıs, tıkıç** (II), **tıkıs** (I), **tıkış tıkış** (II), **tırkaz** (III)] **1.** Çok dolu, sıkı, sıkışık. (*Bandırma –Ba.; *Biga –Çkl.; *İznik –Brs.; Tokat –Es.; –Bo.; *Taşköprü –Ks.; *Osmancık –Çr.; *Kurşunlu –Çkr.; *Ulubey –Or.; *Kavak, –Sm.; Vazıldan *Divriği, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Kozan –Ada.; Civanyaylağı *Mersin –İç.; Yerkesik –Mğ.)

[**tıkıç** (II)] : (–To.)

[**tıkış tıkış** (II)] : (*Düzce –Bo.)

[**tırkaz** (III)] : (Karahoca *Haymana –Ank.)

2. Dar. (*Merzifon ve köyleri–Ama.; –Tr.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Nizip –Gaz.; *Koyulhisar –Sv.; Hamurcu *İncesu –Ky.; –Nğ.) **3.** Koyu, katı, sert. (*Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; –Mn. ve çevresi; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Fili *Biga, *Ezine –Çkl.; *Gölpazarı, Pazarcık *Bozüyük, *Söğüt –Bil.; İsmetpaşa, Alpı –Es.; *Kandıra –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.; –Kü.; *Lüleburgaz –Krk.) **4.** Ekime elverişli olmayan, sert, katı (toprak için). (Baklalı *Çatalca –İst.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Nizip, –Gaz.; *Koyulhisar –Sv.; Oyaca *Haymana –Ank.; Ergen *Kozan –Ada.)

[**tıḫıs**] : (–El.; –Gaz.)

[**tıkıs** (I)] : (İhsaniye *Gemlik –Brs., *Vezirköprü –Sm., –El.; Çimşit *Balâ –Ank.)

tıkız (II) Çelme : *Hüseyin pehlivan Ali pehlivanın sol bacağına iki tıkız vurdu, düşürdü.* (Belviran *Gerze –Sn.)

tıkız (III) Pekmez karıştırmaya yarayan uzun saplı tahta araç. (*Kemaliye –Ezc.)

tıkız (IV) Zengin. (Veliköy –Ar.)

tıkız (V) [**tıḫnaz, tıkaç, tıkıç** (III), **tıkmak**(I),**tıkmalak, tıkman, tıknak**] Kısa boylu, şişman. (*Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.)

[**tıḫnaz**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**tıkaç**] : (*Sungurlu –Çr.)

[**tıkıç** (III)] : (–To.)

[**tıkmak** (I)]: (Şıhlar *Ulubey –Or.)

[**tıkmalak**] : (*Saimbeyli –Ada.)

[**tıkman**] : (Ünye –Or.)

[**tıknak**] : (*Gürün –Sv.)

tıkız kırık Gözü kör. (*Osmancık –Çr.)

tıkka Kuş dışkısı : *Serçe tıkkası ufak olur.* (–Kn.)
tıkkal Mezar taşı. (Ağın *Arapkir –Ml.)
tıkkım [→ **tike -1**]
tıkkır Çocuk ayakkabısı. (Talas –Ky.)
tıklamak Vurmak. (–Ada.)
tıkmaca Su mağarası. (–El.)
tıkmak (I) [→ **tıkız** (V)]
tıkmak (II) [**tıka** (II), **tıkna** (I)] Kuş gagası. (*Senirkent –Isp.)
[**tıka** (II)] : (göçmenler, Papasköy –Sm.)
[**tıkna** (I)] : (Müsellim, Yapraklı –Çkr.)
tıkmak (III) [**tıkna** (IV)] Fiske. (*Senirkent –Isp.)
[**tıkna** (IV)] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
tıkmak (IV) [→ **tikmek** (I)]
tıkmaklamak [**takmak** (I)] **1.** Gagalamak. (*Senirkent –Isp.)
[**takmak** (I)] : (Arpaköy –Or.)
2. Fiske vurmak. (*Senirkent –Isp.)
tıkmalak [→ **tıkız** (V)]
tıkman [→ **tıkız** (V)]
tıkmıl [→ **tıkna** (II) **-1**]
tıkna (I) [→ **tıkmak** (II)]
tıkna (II) [**tıkmıl**] **1.** Kendi zayıf, karnı büyük ve şişkin (kimse). (*Nizip, –Gaz.)
[**tıkmıl**] : (*Kozan –Ada.)
2. Çok yemekten hazımsızlığa uğramış (kimse). (–Gaz.)
tıkna (III) [→ **tike -1**]
tıkna (IV) [→ **tıkmak** (III)]
tıknak [→ **tıkız** (V)]
tıknefes Sinirli : *Şu adam çok tıknefes.* (*Sungurlu –Çr.; *Kadirli –Ada.)
tıksıkıcan [→ **taktakı** (I)]
tıksırık [→ **tınsırak**]
tıksırmak [→ **tınsırmak**]
tıktap Süreğen hastalık. (Gaziköyü *Develi –Ky.)
tıktıca [→ **taktakı** (I)]
tıktık (I) [→ **taktak** (I)]
tıktık (II) [→ **toktoku** (I)]
tıktık (III) Saat (çocuk dilinde). (–Tr.)
tıktık (IV) Civciv. (*Tire, –İz.)
tıktıkdeleğen [→ **taktakı** (I)]
tıktıkı (I) [→ **taktak** (I)]
tıktıkı (II) **1.** Cimri. (*İznik –Brs.; *Kandıra –Kc.) **2.** İkircimli, kararsız. (*Ereğli –Kn.) **3.** Hain : *Ahmet çok tıktıkı.* (Kabaköz *Şile –İst.)
tıktıkı (III) Ham incir. (Yanpar *Mut –İç.)
tıktıkı (IV) Bir çeşit nişasta tatlısı. (–Sm.)
tıktıkı (V) [→ **toktoku** (I)]
tıla Koyun sürülerinin yazın kapandığı ve sağıldığı yer. (Bulgaristan göçmenleri *Gölcük –Kc.)
tılak [**tılgı**] Karnı şiş, sıtmalı (kimse). (*Kaş –Ant.)
[**tılgı**] : (Mahmutören –Or.)
tılar (I) [**tilar**] **1.** Çocuk karyola ve beşiklerine konulan, genellikle ortası delik yatak. (*Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Saf-ranbolu –Zn.; Yağınözü *Vezirköprü –Sm.; Ağlı *Küre, *İnebolu –Ks.; *İskilip, Kışlacık, –Çr.; –Yz.)
[**tilar**]: (Kumarlar*Bayramiç –Çkl.; *Afşin ve köyleri –Mr.; –Yz.; –Krş.)
2. Yatak yünü : *Yatağın tılarını kabart.* (*Adapazarı –Sk.)
tılar (II) Obur. (Ahmetler –Bo.; Ağlı *Küre –Ks.)
tılçı Sarmısak, kırmızı biber, tuz ve yağ ile yapılan bir çeşit katık. (Ulucak *Menemen –İz.)

tılf Posa (koruk, üzüm vb. şeyler için). (–Ur.)
tılgaz Kapı mandalı. (Gülpınar –Çkl.)
tılgı [→ **tılak**]
tılḫımak [→ **tılkımak**]
tılhış Etine dolgun, şişmanca (çocuk için). (*İskilip –Çr.)
tılı Hamur. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tılı basmak Hamur açmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tılık (I) Yüzü ya da vücudu şiş (kimse). (*Ünye –Or.)
tılık (II) Yırtık pırtık. (–Ezm.)
tılır Alçak dağ, tepe: *Bu sene kış fazla olduğundan tılırlara bile kar düşmüştür.* (Şükrüye *Ceyhan –Ada.)
tılıs Koşarak gitme, tırıs. (*Antakya –Hat.)
tılı tegene Hamur teknesi. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tılik Peltek. (–Ezm.)
tılkı (I) Yayık. (Ilısu –Ama.)
tılkı (II) [→ **tilki** (II)]
tılkıcak olmak [**tılk olmak**] Çok yemekten rahatsız olmak, karnı şişmek : *Tılkıcak mı yapacaksın, yedik kafi derecede.* (*Sivrihisar –Es.)
[**tılk olmak**]: (Sarılar*Avanos –Nş.)
tılkımak [**tılḫımak**] Salatalık, kabak vb. sebzeler kuraklıktan buruşmak, bozulmak. (*Sungurlu –Çr.; Çalış *Haymana, *Ayaş –Ank.; –Yz.)
[**tılḫımak**] : (*Merzifon –Ama.)
tılk olmak [→ **tılkıcak olmak**]
tıllamak Yavaşlamak. (*Hekimhan –Ml.)
tıllazmak Mızıkçılık etmek. (–Ada.)
tıltabı kesilmek Çok yorulmak, güçsüz kalmak : *Su taşıya taşıya tıltabım kesildi.* (*Bor –Ng.)
tıltar [→ **turtar**]
tıltık [→ **tiltak -1**]
tıluk Uçucu av hayvanlarını avlamaya yarayan bir çeşit araç. (–Ada.)
tıman [→ **tuman** (I) **-1**]
tımar etmek (I) [→ **timar etmek** (I)]
tımar etmek (II) Yıkamak, silmek, temizlemek : *Evde yaz tımarına başladık.* (*Foça –İz.; –Gr.)
tımaşak Çıplak, giyimsiz. (*İskilip –Çr.)
tımatım Tastamam, uygun. (–Mğ.)
tımav Nezle. (–Kn.)
tımbasak Az konuşan, sessiz. (*Bigadiç –Çkl.)
tımbıllı Alıngan, çabuk küsen. (Turan –Ky.)
tımbırdatmak (I) Tef, tambur vb. şeylere yavaş vurarak ses çıkartmak. (Çöplü *Çivril –Dz.; –Mn. ve çevresi; Demirkapı *Susurluk –Ba.; İğneciler *Mudurnu –Bo,; *İskilip –Çr.; –Sm.; Bayadı –Or.; *Ağın –El.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Ng.; *Ermenek –Kn.)
tımbırdatmak (II) [→ **tıngırdatmak** (I)]
tımbırtı Tef ve davula yavaş yavaş vurulduğu zaman çıkan ses. (*Ağın –El.)
tımbır tımbır Çok gergin: *Defiñ derisi tımbır tımbır olmuş.* (*Bor –Ng.)
tımı Suyun tazeliği, berraklığı, soğukluğu : *Tımısı kaçık su.* (–Mğ.)
tımıs (I) [**tımız**] Can, ruh : *Tımısın çıksın.* (Yenice –Mğ.)
[**tımız**] : (–Mğ.)
tımıs (II) Keçi yavrusu. (Sekli *Beypazarı –Ank.)

tımışka [**tımışkı** (I)] Kendirden yapılan ince sicim. (*Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Şeref *Yatağan –Mğ.)
[**tımışkı** (I)] : (*Tire –İz.; Bergoz *Ezine –Çkl.; Süleymaniye –İst.; *Milâs –Mğ.)

tımışkı (I) [→ **tımışka**]

tımışkı (II) Keskin : *Çok tımışkı çakıymış elimi kanattı.* (Dadaş *Tavşanlı –Kü.; *Bodrum –Mğ.)

tımışkı (III) Güreşe çıkacak develerin ağzını bağlamaya yarayan ince ipten yapılmış başlık. (–Çkl.)

tımız [→ **tımıs** (I)]

tımlamak Ölmek. (*Düzce –Bo.)

tımman [→ **tuman** (I) **-1**]

tımonı [→ **temon**]

tımsık Çekingen, utangaç. (*Buldan ve köyleri –Dz.; –Çkl.)

tımsıkmak (I) Yavaşça vurmak. (–Yz.)

tımsıkmak (II) Ekşimek, kokmak. (Eber, Dikici *Dinar –Af.)

tımsırık 1. Güç beğenen, titiz. (–Brs.; Eskiyapar *Alaca –Çr.) **2.** Pısırık. (–Kü.)

tımtım Genizden konuşan. (Peşman *Daday –Ks.)

tınamak Kınamak. (*Iğdır –Kr.)

tınar [**tınas, tınır, tınıs**] Harman döviildükten sonra savrulmak için yapılan yığın. (Tekkeönü –Zn.; Büyükdere *Devrekani, *Cide, –Ks.; *Boyabat –Sn.; –Sm.)
[**tınas**] : (–Brd.; –Krş.; –Ada.)
[**tınır**] : (Dizdaroğlu –Sn.)
[**tınıs**] : (Çandırlar *Feke, Ağzıkaraca *Kozan –Ada.)

tınar etmek Harmanı savurmak için toplamak, yığmak. (–Ks.)

tınas [→ **tınar**]

tınaz almak [→ **tınazaya almak**]

tınaz atmak Harmanda toplanmış samanla karışık ekini yaba ile savurarak tahılı samandan ayırmak. (*Lüleburgaz –Krk.)

tınazaya almak [**tınaz almak, tınaz etmek**] Alay etmek. (*Şavşat –Ar.)
[**tınaz almak**] : (–Ky.)
[**tınaz etmek**] : (–Ur.)

tınaz etmek [→ **tınazaya almak**]

tıncık 1. Taranırken tarakta kalan dökülmüş saçlar. (*Arapkir –Ml.) **2.** Çok karışık, dolaşmış saç. (*Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)

tınciklenmek Ağaçların kılcal kökleri karışarak, yumak durumuna gelmek. (*Ağın –El.)

tınç (I) Büyük tava. (Ravlı *Çubuk –Ank.)

tınç (II) Rahat. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tınçalmak Rahatlamak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tınçlık Rahatlık. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tınçlıksız [**tınçsız**] Uslu durmayan, yaramaz (çocuk). (Karaçaya şireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**tınçsız**] : (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tınçsız [→ **tınçlıksız**]

tıng Üzüm tanesi. (Yerebakan *Feke –Ada.)

tınga (I) [→ **tıngır** (I) **-1**]

tınga (II) Şişmanlıktan karnı şişmiş (hayvan için). (Üçkuyu –Dz.)

tıngacık Kıvrak, güzel. (*Bornova –İz.)

tıngaç Küçük tepe. (Hereke *Gebze –Kc.)

tıngafa [→ **tıngoz**]

tıngay [→ **tıngoz**]

tıngaz Zayıf, dayanıksız (insan ya da hayvan için) : *Bu tarlayı bu tıngaz*

beygirle mi süreceksin? (–Mn. ve çevresi)

tıngı [→ **tıngır** (I) **-1**]

tıngıl Küçük sepet. (Çorak *Düzce –Bo.; Kilimli, Burunkaya –Zn.; Olukyanı *Sungurlu –Çr.; *Ereğli –Kn.)

tıñgıl mıñgıl (I) At, eşek vb. hayvanların uyumlu yürüyüşü için. (*Düzce –Bo.)

tıñgıl mıñgıl (II) Kadının arkasında bir sürü çocukla dolaşması için. (*Düzce –Bo.)

tıngıl mıngıl (III) Salkım salkım. (*Düzce –Bo.)

tıngıl mıngıl (IV) [→ **tıngıl tıngıl**]

tıngıl tıngıl [**tıngıl mıngıl** (IV)] Bir şeyin yuvarlanması için (*Düzce –Bo.)

[**tıngıl mıngıl** (IV)] : (*Düzce –Bo.)

tıngır (I) [**tınga** (I), **tıngı, tingir** (I), **tinkir**] **1.** Çinko, teneke ya da bakırdan yapılmış leğen, kova vb. şeyler. (Sevişler *Soma –Mn.; Şamsı *Söğüt –Bil.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Ks.; *Sungurlu, –Çr.; –Sn.; *Havza, –Sm.; *Zara, –Sv.; *Ünye –Or.; –Gaz.; Kuyumcu –Yz.; *Keskin, *Haymana –Ank.; *Kozan, –Ada.; Civanyaylağı*Mersin –İç.)

[**tınga** (I)] : (–Ank.)

[**tıngı**] : (*Ayaş, –Ank.)

[**tingir** (I)] : (Geyran *Niksar –To.)

[**tinkir**] : (Akviran –Kn.)

2. Para. (*Ödemiş –İz.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tıngır (II) Maden bir şeyin düşerken çıkardığı ses için. (–Mn. ve çevresi; *Nizip –Gaz.)

tıngır (III) [→ **tınış** (II)]

tıngır (IV) İçi boş kap. (–Mn. ve çevresi)

tıngır (V) Akılsız. (Hasanoğlan –Ank.)

tıngır (VI) Kurumuş çam ağacı özü. (–Kü.)

tıngırak (I) Mayasız ince ekmek. (*Vize –Krk.)

tıngırak (II) [→ **tıngırdak** (I)]

tıngıramak (I) Tıngır tıngır ses çıkarmak. (–Sm.)

tıngıramak (II) Çok kurumak. (Mesgen *Yatağan –Mğ.)

tıngırdak (I) [**tıngırak** (II)] Hayvanların boynuna takılan çan. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Çeltikçi *İnegöl –Brs.)

[**tıngırak** (II)] : (*Vize –Krk.)

tıngırdak (II) Havan, dibek. (Kaya –Mğ.)

tıñgırdamak (I) **1.** Boş yere, gereksiz konuşmak. (*Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.) **2.** Alay konusu olmak. (–Nğ.)

tıngırdamak (II) Çocuk yavaş yavaş ağlamak. (*Ağın –El.)

tıñgırdamak (III) **1.** Hafif gürültü etmek. (*Düzce –Bo.) **2.** Su hafifçe kaynamak. (*Düzce –Bo.)

tıñgırdatmak (I) [**tımbırdatmak** (II)] Alay etmek. (*Alaşehir –Mn.;*Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Gürün –Sv.; *Bor –Nğ.; –Kn.)

[**tımbırdatmak** (II)] : (–Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

tıngırdatmak (II) Hafifçe kaynatmak. (*Düzce –Bo.)

tıngırdek Böbrek. (–Ama.)

tıngırına saymamak Söz dinlememek, başına buyruk olmak. (–Nğ.)

tıngırlak [**tıngırlık**] Dört kulplu testi. (*Ula –Mğ.)

[**tıngırlık**]: (Şerefler*Köyceğiz–Mğ.)
tıngırlık [→ **tıngırlak**]
tıngıro Kuzuların boynuna takılan çıngırak. (–Sm.)
tıngıy Tahta. (–Or. ve çevresi)
tıngoz [**tıngafa, tıngay, tınkafa, tınkoz, tingafa, tingaz, tingoz -1, tinkafa, tinkoz -1**] Çabuk öfkelenen, sinirli. (Erkinis *Yusufeli, Bağlıca, Karlı, Akarsu *Ardanuç –Ar.; Yeniköy *Ereğli –Kn.)
[**tıngafa**] : (Bozan –Es.)
[**tıngay**] : (*Taşköprü –Ks.)
[**tınkafa**] : (Bozan –Es.)
[**tınkoz**] : (–Tr.)
[**tingafa**] : (Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.)
[**tingaz**] : (Kızılhisar *Acıpayam –Dz.)
[**tingoz -1**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; *Taşköprü –Ks.; Köşker –Krş.; *Bor –Ng.; Yendiğin*Ilgın –Kn.; –Ada.; *Mersin ve köyleri –İç.)
[**tinkafa**] : (Tokat –Es.; *İskilip –Çr.)
[**tinkoz -1**] : (*Maçka ve köyleri –Tr.; –Kn.)
tınıkı Ok. (–Ama.)
tınır [→ **tınar**]
tınıs [→ **tınar**]
tınış (I) Soluk, nefes. (–İz.)
tınış (II) [**tıngır** (III), **tınkıltış**] Kel. (Akdoğan *Kızılcahamam –Ank.)
[**tıngır** (III)] : (Derbent *Alaşehir –Mn.; –Sm.; *Antakya –Hat.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**tınkıltış**] : (*Karaman –Kn.)
tınka [→ **tınkı**]
tınkafa [→ **tıngoz**]
tınkaz Öfke. (Ayvalı *Sivrihisar –Es.)
tınkı [**tınka**] Teneke leğen. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Karakuzu –Mn.; *Ayaş –Ank.)
[**tınka**] : (*Ayaş –Ank.)
tınkıltış [→ **tınış** (II)]
tınkır (I) Küçük, bakır kova. (*Merzifon –Ama.)
tınkır (II) Köyün suyunu bölmek için dar yere takılan delik tahta : *Şırvan'a söyle tınkırı taksın yoksa köy ikiye bölünecek.* (Dinek *Mihalıççık –Es.)
tınkoz [→ **tıngoz**]
tınlamak Ses vermek, söylemek. (Gökçesu, Yarhisar –Bil.)
tınlamamak [**tınmamag**] Aldırış etmemek, önemsememek, ilgilenmemek. (*Turgutlu –Mn.; *Düzce –Bo.; Alan *Nallıhan –Ank.)
[**tınmamag**] : (–Brd.)
tınmamag [→ **tınlamamak**]
tınmasak El altından kötü işler yapan, dalavereci. (–Ba.)
tınmata Talaş. (Güneyce –Rz.)
tınnak Tınlama. (*Ayvalık –Ba.)
tınnamak (I) Gizlice, sessizce söylemek. (–İz.)
tınnamak (II) Maden bir şeye vurulunca ses çıkarmak. (–Mn. ve çevresi)
tınnık (I) [**tırnık** (II)] Çabuk darılan, alıngan. (Bayadı –Or.; –Gr.)
[**tırnık** (II)] : (Kayadibi –Gr.)
tınnık (II) Ayran konulan tulum. (Panik *Zara –Sv.)
tınsırak [**tıksırık**] Aksırık, hapşırık. (*Bor –Ng.)
[**tıksırık**] : (*Merzifon –Ama.)
tıñsıraklı Sık sık aksıran (kimse). (*Bor –Ng.)
tınsırmak [**tıksırmak, tısgırmak, tısırmak, tıskırmak, tiksirmek, tinsir-**

mek] Aksırmak, hapşırmak. (Çöplü *Çivril –Dz.; *İvrindi –Ba.; –Yz.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor, –Nğ.; *Mersin ve köyleri –İç.)
[**tıksırmak**] : (–Çr.; *Ünye –Or.; *Sorgun –Yz.; –Nğ.)
[**tısgırmak**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.)
[**tısırmak**] : (İğdecik –Isp.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**tıskırmak**]: (*Atabey –Isp.; *Lâpseki –Çkl.)
[**tiksirmek**]: (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)
[**tinsirmek**]: (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Çal, *Çivril, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Alaşehir –Mn.; *Emet –Kü.; *Mut ve köyleri –İç.; *Bodrum –Mğ.)

tıntı [**tıntırı**] Ufak, sapsız bıçak. (Misis –Ada.)
[**tıntırı**] : (Şerefler *Köyceğiz –Mğ.)

tıntın Yavaş yavaş, ağır ağır. (–Ezm.; –Ezc.; *Arapkir –Ml.)

tın tın kaymak Çok gülmek, katılmak. (*Ezine –Çkl.)

tıntınlamak Bir işi yüksünerek, isteksizce yapmak. (–Ezm.)

tıntırı [→ **tıntı**]

tıntış Mısır unundan yapılan çorba. (Purtuloğlu *Devrek –Zn.)

tıpadak [**tıpadan**] Tıpatıp (uyma için). (–Sm.)
[**tıpadan**] : (–Sm.)

tıpadan [→ **tıpadak**]

tıpatur etmek Sevindirmek. (Bahattin *Ulubey –Or.)

tıpbıltı [→ **tıpıltı**]

tıpıl Çok akıllı. (*İskilip –Çr.)

tıpıltı [**tıpbıltı, tıpırtı**] Tıpırtı, hafif gürültü. (*Sandıklı –Af.; *Düzce –Bo.; –Ml.)
[**tıpbıltı**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**tıpırtı**] : (Bağıllı, Anamos *Eğridir –Isp.; *Düzce –Bo.; Bozburun –Mğ.)

tıpırdamak Küçük hayvanlar hareket ederken ses çıkarmak. (Honaz –Dz.; *Düzce –Bo.)

tıpırtı [→ **tıpıttı**]

tıpışlamak 1. [→ **tapıklamak -1**] **2.** Hafifçe vurmak. (*Yerköy –Yz.)

tıpıştımak (I) Hafif ses çıkarmak : *Dökülen yapraklar yire dokandıkça tıpıştıyor.* (*Bor –Nğ.)

tıpıştımak (II) Küçük çocuk yeni yürümek : *Haydi çocuğum tıpıştıyıvir de gel gucağıma.* (*Bor –Nğ.)

tıpış tıpış Şişman ve sevimli (çocuk için). (*Düzce –Bo.)

tıpşırmak [**tebsetmek** (I) **-2**] Küfretmek. (*Devrek –Zn.)
[**tebsetmek** (I) **-2**] : (*Kurşunlu –Çkr.; *Ermenek –Kn.)

tıptıp Tıpkı. (–Nğ.)

tırabazan [→ **tirebüzen**]

tırabızan Tahta ayakkabı sergeni. (Atlas *Sivrihisar –Es.)

tırabuzan [→ **tirebüzen**]

tıraç Sülüne benzer, eti yenilen bir çeşit kuş. (*Lâpseki –Çkl.)

tıraf etmek Döven sürerken öküzleri döndürmek. (Aliköy, Sofular *Eğridir –Isp.; Yazıköyü –Brd.)

tırağazlamak 1. Gizlice bakmak, gözetlemek. (Barla *Eğridir –Isp.) **2.** Nişan almak. (Barla *Eğridir –Isp.)

tırahalı [→ **tırakkalı -1**]

tırak Kel. (İbradı *Akseki –Ant.)

tıraka (I) [→ **taka** (III)]

tıraka (II) Buz tutan gölün buzlarını kırmaya yarayan ağaç parçası. (Yeşilada *Eğridir –Isp.)

tıraka (III) **1.** Bakırların son perdah verilmiş durumu. (–Tr.) **2.** Bakırlara son perdahını veren araç. (–Çkl.)

tıraka (IV) Eski evlerin kapısındaki sürgüler. (–İst.; *Mut ve köyleri –İç.)

tıraka (V) [**tırakka** (I)] Çalım, kibir. (*Bozdoğan –Ay.)
[**tırakka** (I)] : (*Bor –Nğ.)

tıraka (VI) İriyarı (insan için). (*Mut ve köyleri –İç.)

tıraka (VII) Muska biçimindeki kâğıtlara barut konulup törenlerde patlatılan bir çeşit fişek. (–Mn. ve çevresi; –Ks. ve çevresi)

tıraka (VIII) Oda duvarlarındaki lamba konulan küçük sergen. (*Yalvaç –Isp.)

tırakas Kapılara kilit geçirmeye yarayan ucu halkalı demir. (Drama göçmenleri *Beykoz –İst.)

tırakka (I) [→ **tıraka** (V)]

tırakka (II) Aşağılama sözcüğü. (*Düzce –Bo.)

tırakkalı [**tırahalı**] **1.** Çalımlı, edalı, kibirli. (*Balçova –İz.; Tokat, Bozan –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *Gemerek –Sv.; *Haymana –Ank.; *Bor –Nğ.; *Milâs –Mğ.)
[**tırahalı**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)
2. Öfkeli, huysuz. (*Sandıklı –Af.; *Tosya –Ks.; –Ank.)

tıraklı Gergin : *Şu ip çok tıraklı.* (–Or. ve köyleri)

tırakpat Taştan yapılan dam saçağı. (–Ky.)

tıram [**tıran**] **1.** Topraktaki kil tabakası. (–İst.; *Ağın –El.) **2.** Tebeşir. (*Ağın –El.) **3.** Kazılması zor çakıllı, sert toprak. (*Arapkir –Ml.)
[**tıran**] : (Gözene –Ml.)

tıramık Çam kabuğu. (Sandıra –Mğ.)

tıran [→ **tıram -3**]

tırana etmek Alay etmek. (*Erciş –Vn.)

tırancı Pamuk atıcı, hallaç. (Osman *Nallıhan –Ank.)

tırandaz [→ **tirendez**]

tırandıl Bir çeşit yelkenli kayık. (*Şile –İst.)

tırankadak Çarpılarak kapatılan bir şeyin çıkardığı ses için : *Kapıyı tırakkadak kapattı.* (–Sm.)

tıranlamak Kapıyı sürmelemek : *Kapıyı tıranladın mı?* (Şıhlı *Karaisalı –Ada.)

tırantıstokmağı Tombalak. (–Ank.)

tıravacı İsteğini kabul ettirmek için karşısındakine dil döken, sevimli görünmeye çalışan. (*Maçka –Tr.)

tıraz [→ **taran** (I) **-1**]

tırcan [→ **tırıl** (I) **-1**]

tırcı Besili, tavlı, semiz. (Babik *Pütürge –Ml.)

tırçılmak Giysi yırtılacak denli eskimek. (–Ed.)

tırdı tutmak İnadı tutmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tırendes [→ **tirendez**]

tırfıl [**tırfil**] Çimenler arasında biten üç yapraklı bir çeşit ot. (İğdecik –Isp.)
[**tırfil**] : (*Milâs –Mğ.)

tırfil [→ **tırfıl**]

tırgaz [→ **tırkaz** (I) **-1**]

tırgıç [→ **tırhış**]

tırgın [→ **tırıl** (I) **-1**]

tırgona Yandan ağızlı bir çeşit balık. (–Sm.)

tırhaz [→ **tırkas -1**]

tırḫıç [→ **tırḫış**]

tırḫış [**tırgıç, tırḫıç, tirhiç**] Parmaklıklı bahçe kapısı. (–Ezm.)
[**tırgıç**] : (–Ezm.; *Kozan –Ada.)
[**tırḫıç**] : (–Kü.; –Ezm.)
[**tirhiç**] : (–Ezm.)

tırhıt 1. Kıyılmış ve fırında kavrulmuş yumurtasız hamurdan yapılan bir çeşit yemek. (*Zara –Sv.) **2.** Yoğurt ve ekmekle yapılan bir çeşit yemek, papara. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

tırhız taşı [**tırkaz** (I) **-2**] Eski evlerde kapıyı içerden kapamaya yarayan ortası delik, yuvarlak taş. (–Ky. ve çevresi)
[**tırkaz** (I) **-2**] : (–Ky. ve çevresi)

tırıḫ [→ **tırık** (II)]

tırıḫlamak [→ **tırıklamak** (I)]

tırık (I) **1.** [→ **tırıl** (I) **-1**] **2.** Hastalıklı çocuk. (Önsen –Mr.)

tırık (II) [**tırıḫ, tırlak** (IV)] Sürgün, ishal. (*Ahlat –Bt.; Şekeroba –Mr.; *Bor, –Nğ.)
[**tırıḫ**] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Kr.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**tırlak** (IV)] : (*Kemaliye –Ezc.)

tırık (III) Sedir. (–Ezc.)

tırık (IV) **1.** [→ **tırık tırık**] **2.** Çürümüş, işe yaramaz. (*Osmaniye –Ada.)

tırık (V) [→ **tirik** (I)]

tırık (VI) Gereken ilgiyi göstermeyen, savsak. (Hamzalar *Çerkeş –Çkr.)

tırıka Şiniğin dörtte biri : *Bir tırıka haşhaş bir dönüm yere kâfi gelir.* (Karanıklar *Bolvadin –Af.)

tırıklamak (I) [**tırıḫlamaḫ, tırıl olmak, tırige düşmek, tırlak olmak, tırlamak** (III)] Sürgüne yakalanmak. (–Ezc.; *Ahlat –Bt.; Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.)
[**tırıḫlamaḫ**] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**tırıl olmak**] : (Salda *Yeşilova –Brd.; *Domaniç –Kü.)
[**tırige düşmek**] : (*Arapkir –Ml.)
[**tırlak olmak**] : (*Kemaliye –Ezc.)
[**tırlamak** (III)] : (–Ks.; –Sm.; –Gm.; *Ağın –El.; –Nğ.)

tırıklamak (II) Haber vermeden almak : *Bu ay ondan para tırıklayamadım.* (*Taşköprü –Ks.)

tırıklamak (III) Çok zayıflamak. (–Nş.)

tırıklı (I) Edepsiz, ağzı bozuk. (–Ezm.)

tırıklı (II) Özürlü, yatık (kumaş için) : *Tırıklı bir basma almış.* (*Bor–Nğ.)

tırıklı (III) Sürgüne yakalanmış (kimse). (*Bor –Nğ.)

tırık tırık [**tırık** (IV) **-1, tırıl** (III)] Çok eski. (–Nğ.)
[**tırık** (IV) **-1**] : (–Nğ.)
[**tırıl** (III)] : (–Nğ.)

tırıl (I) [**tırcan, tırgın, tırık** (I) **-1, tiril** (I)] **1.** Zayıf, kansız cansız, sıska. (*Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; *Acıpayam, Çöplü *Çivril, *Çal –Dz.; –Mn. ve çevresi; –Brs.; *Kandıra –Kc.; –Tr.; Kınık *Suşehri –Sv.; *Polatlı, *Ayaş –Ank.; *Bor, –Nğ.; –Ada.)
[**tırcan**] : (*Sungurlu –Çr.)
[**tırgın**] : (*Atabey –Isp.)
[**tırık** (I) **-1**] : (*Emirdağ –Af.; *Alaşehir –Mn.; Tokat, Bozan –Es.; *Boyabat –Sn.; –Ama.; Sorhun *Niksar –To.; Şekeroba *Af-

şin, –Mr.; –Krş.; Mustafabeyli *Develi –Ky.; *Ereğli, *Akşehir, –Kn.; *Kozan –Ada.)
[**tiril** (I)] : (–Mn. ve çevresi; *Kandıra –Kc.; *Polatlı –Ank.; –Nğ.) **2.** Sinirli, titiz, alıngan, kavgacı. (–Af.; –Brd.; Vakıf *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; –Ba. ve çevresi; Eğrigöz –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; Kıbrısçık –Bo.; İlyas *Havza –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Koyulhisar –Sv.; *Ula –Mğ.) **3.** Parasız, züğürt. (*Sandıklı –Af.; –Brd.; *Bornova –İz.; *Kandıra –Kc.; –Ks.; Eskiyapar, *Alaca –Çr.; –Sm.; *Bor –Nğ.) **4.** Sözünde durmayan. (Güney *Yeşilova –Brd.)

tıril (II) Taşlı tarla. (Kıbrısçık –Bo.)

tıril (III) [→ **tırık tırık**]

tıril (IV) Köpek. (İncirli *Gölpazarı –Bil.)

tırıldak (I) [→ **tırlak** (II)]

tırıldak (II) Zil. (*Marmaris –Mğ.)

tırıllık etmek Boyun eğip yalvarmak. (*Sungurlu –Çr.)

tıril olmak [→ **tırıklamak**]

tırım Sık ağaçlı orman. (*Kozan –Ada.)

tırım tırım etmek 1. Köşeyi bucağı inceden inceye araştırmak. (*Düzce –Bo.) **2.** Tırmalamak. (*Düzce –Bo.; –Sm.)

tırım toprak Ekime elverişli olmayan, sert toprak. (Önsen –Mr.; *Antakya, *İskenderun –Hat.)

tırın (I) Genizden konuşan. (*İskilip –Çr.)

tırın (II) Gergin : *İpi tırın tut.* (Kaleyaka *Perşembe –Or.)

tırın (III) Köy evlerinin yanındaki otsuz, kıyısı çevrili bahçe. (Tasmur *Alanya –Ant.)

tırın (IV) Sıkıntılı hava. (Dorla –Kn.)

tırına Alay. (*Erciş –Vn.)

tırınç Kuşburnu denilen yabangülü meyvesinden yapılan salça. (Karahalil *Havza –Sm.)

tırındaz [→ **tirendez**]

tırındı Kapıların üstüne konulan uzun taş. (*Ahlat –Bt.)

tırıngez (I) [→ **tirendez**]

tırıngez (II) İnce, dar. (Akçaköy *Nizip –Gaz.)

tırıngı Tek başına oynanan bir çeşit oyun. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tırınmak Silinmek. (Teke, Kayaş –Ank.)

tırıntaz İnce, kibar. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tırıp (I) **1.** Çok, bol. (Gazipınar *Artova –To.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Çalış *Haymana, Emirler *Balâ –Ank.; *Çiçekdağı –Krş.; Genezin *Ayanos –Nş.; *Bor –Nğ.; Ergenuşağı *Kozan –Ada.) **2.** Düzgün. (*Zile –To.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

tırıp (II) Keyfi yerinde olma. (–Nğ.)

tırıs Takma ad, lakap. (*Boyabat –Sn.)

tırısa Hiç durmadan. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

tırısa gelmek Koşarak gelmek. (Hacıilyas *Koyulhisar, Vazıldan *Divriği –Sv.)

tırısa gitmek Bir şey bilinmeyen durumda olmak. (Çalış *Haymana –Ank.)

tırısa kalkmak Sıçrayarak yürümek. (*Arapkir –Ml.)

tırısı gitmek Acele gitmek. (*İskilip –Çr.)

tırıskı Dayak, tokat, sopa. (*Vize –Krk.)

tırış 1. Pelte : *Erikten tırış yapınız da yiyelim.* (*Taşköprü –Ks.) **2.** Gül pekmezi. (–Ks.) **3.** Tam olmuş incir. (*Ünye –Or.)

tırışa dönmek Yaşlılık nedeniyle derisi buruşmak, pelteye dönmek : *Tırış Behice, bu defa sahtan tırışa dönmüş.* (*Ünye –Or.)

tırışık 1. Buruşuk. (Tokat, Bozan –Es.; *Gemerek –Sv.) **2.** Çiçekbozuğu. (*Çeşme –İz.)

tırışmak (I) **1.** Buruşmak. (Tokat –Es.; Çanıllı *Ayaş, Sarıoba, *Polatlı –Ank.; Genezin *Avanos –Nş.) **2.** Yüz ekşitmek. (Tokat –Es.)

tırışmak (II) Zayıflamak. (–Nğ.)

tırıt Güçsüz, halsiz (kimse). (*Bolvadin –Af.)

tırıtmak Karşı gelmek, diretmek. (Bolatlı *Sungurlu –Çr.)

tırız Yırtmaç, dilmeç : *Tırızlı entari.* (–Kn.)

tırige düşmek [→ **tırıklamak** (I)]

tırik Peklik, kabızlık. (*Ağın –El.)

tırka (I) [→ **tırkaz** (I) **-1**]

tırka (II) [**tırlak** (VI)] Titiz, her şeye çabuk kızan, sinirli. (Havzalar *Çerkeş –Çkr.; *Beypazarı –Ank.) [**tırlak** (VI)] : (*Ünye –Or.)

tırka (III) Sıra, dizi : *Fidanları dikerken tırkalı olmasına bakınız.* (*Sarayköy –Dz.; *Akseki –Ant.)

tırka (IV) Harman yerinde dövülmek için yapılan sap yığınları. (–Gaz.; *Antakya ve köyleri –Hat.)

tırkadak Çat diye : *Öyle kızdırdı ki beni tırkadak çatlıyacağım.* (–Sm.)

tırkala [→ **tırkaz** (I) **-1**]

tırkalamak [→ **tırkazlamak**]

tırkanaş [**tırkış -1**] Suyunu çekerek lapalaşmış (yemek için) : *Yimek tırkanaş olmuş.* (*Bor –Nğ.) [**tırkış -1**] : (*Bor –Nğ.)

tırkas [**tırhaz, tırkaz** (IV)] **1.** Yer altındaki mağara ve yollar. (Ambar *Ereğli –Kn.) [**tırhaz**] : (Harmandalı –Sv.; Kaymaklı –Nş.) **2.** Ahırda yatmak için yapılan yüksekçe yer, ahır sekisi. (Sertaş –Brd.; Aşağı Karaçay –Dz.) [**tırkaz** (IV)] : (Gebedere *Sarayköy –Dz.)

tırkaslamak [→ **tırkazlamak**]

tırkatırık Uygun, tıpatıp. (Atlas *Sivrihisar –Es.)

tırkayı tırkalamak [→ **tırkazlamak**]

tırkaz (I) [**tırgaz, tırka** (I), **tırkala, tırkı** (I), **tırkıs -1,2**; **tırkız** (I), **tırtız, tıssak, turkaz**] **1.** Kapı sürgüsü, dayağı, mandalı. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Sarayköy –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Çeşme, *Bergama, *Bornova –İz.; Derben *Alaşehir –Mn.; *İznik –Brs.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; Tokat, Bozan –Es.; *Beşiktaş –İst.; –Çkr.; *Çarşamba –Sm.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Ed.) [**tırgaz**] : (–Brs.; –Ada.) [**tırka** (I)] : (Armutlu, *Kemalpaşa –İz.; Kumarlar *Bayramiç –Çkl.) [**tırkala**] : (*Tavas –Dz.) [**tırkı** (I)] : (Nikfer *Tavas –Dz.; *Karacasu, Karapınar –Ay.; *Urla, Seki *Ödemiş –İz.) [**tırkıs -1**] : (–Ank.) [**tırkız** (I)] : (*Ereğli –Zn.) [**tırtız**] : (–Ks.) [**tıssak**] : (–Kn. ve köyleri) **2.** [→ **tırkız taşı**] **3.** Kilit. (*Şuhut –Af.; Şehvarmaz *Geyve –Kc.) [**tırkıs -2**] : (*Kandıra –Kc.) [**turkaz**] : (*Akdağmadeni –Yz.)

tırkaz (II) İki derenin birleştiği dar yer. (Çiftlik *Kalecik –Ank.)

tırkaz (III) [→ **tıkız** (I) **-1**]

tırkaz (IV) [→ **tırkas -2**]

tırkazlamak [**tırkalamak, tırkaslamak, tırkayı tırkalamak, tırkılamak**] Kapıyı arkasından sürgülemek, dayaklamak, mandallamak. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Kula, *Alaşehir –Mn.; Beşkarış *Alayunt –Kü.; Bozan, Tokat *Sivrihisar –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Çkr.; *Beypazarı, Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**tırkalamak**] : (Güney *Buldan –Dz.; –Kn. ve çevresi; *Bodrum –Mğ.)

[**tırkaslamak**] : (–Kü.; Kuşadası *Osmaniye –Ada.)

[**tırkayı tırkalamak**] : (–İz. ve çevresi)

[**tırkılamak**] : (Hacıibrahim *Bayındır –İz.)

tırkeli Sıralı. (*Akseki –Ant.)

tırkı (I) [→ **tırkaz** (I) **-1**]

tırkı (II) Tahıl ölçeğinin dörtte biri : *Bir tırkı buğday aldım.* (*Senirkent –Isp.)

tırkıç (I) İçerisini göstermeyen parmaklıklı, kafesli kapı. (*Reşadiye –To.; –Ezm.; –Ezc.; –Sv.)

tırkıç (II) Ahırda yavruları analarından ayırmak için yapılan parmaklıklı yer. (Köse *Kelkit –Gm.)

tırkıç (III) Yarma, soğan ve yağ ile yapılan bir çeşit yemek. (Azaplı *Kadirli –Ada.)

tırkık 1. Toprak ya da taştan yapılan seki. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.) **2.** Sedir. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

tırkılamak [→ **tırkazlamak**]

tırkıs 1. [→ **tırkaz** (I) **-1**] **2.** [→ **tırkaz** (I) **-3**]

tırkış (I) Pencere kafesi. (–Ezm.)

tırkış (II) Büyüyemeyen, zayıf (çocuk için): *Komşunun kızı pek tırkış, dört yaşına girdi hala küçük.* (*Ayaş –Ank.)

tırkış (III) **1.** [→ **tırkanaş**] **2.** Üzüm yaprağı kurusundan yapılan bir çeşit yemek. (Dereköy *Develi –Ky.) **3.** Lahana, bulgur ve biberle yapılan bir çeşit çorba. (*Narlıdere –İz.)

tırkız (I) [→ **tırkaz** (I) **-1**]

tırkız (II) Kalemlerdeki çengel. (Ahır *Söğüt –Bil.)

tırla Makara. (*Bayındır –İz.)

tırlak (I) **1.** Kızmış erkek deve. (Toprakkale *Osmaniye –Ada.) **2.** Üç yaşında deve. (*Serik –Ant.)

tırlak (II) [**tırıldak** (I)] Topaç. (Kırıklı *Karaisalı –Ada.)

[**tırıldak** (I)] : (*Kandıra –Kc.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Çanıllı *Ayaş, *Güdül –Ank.)

tırlak (III) **1.** [→ **tıyrak** (I)] **2.** [→ **tırka** (II)]

tırlak (IV) [→ **tırık** (II)]

tırlak (V) Çabuk alevlenip sönen dikenli çalı. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

tırlak (VI) Ekime elverişsiz (toprak): *Tırlak toprakta ekin olmaz.* (Büyük Yence –Bil.)

tırlak olmak [→ **tırıklamak** (I)]

tırlamak (I) [**tığmak** (I) **-1**] **1.** Gizliden gitmek, kaçmak. (Fili *Biga –Çkl.; *Bozüyük –Bil.; Tokat –Es.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Çkr.; *Ağın –El.)

[**tığmak** (I) **-1**] : (Helvacı *Menemen –İz.; –Mn. ve çevresi; Fili *Biga –Çkl.; –Bo.; Bayadı –Or.)

2. Yitmek. (Rumkuş *Karaisalı –Ada.)

tırlamak (II) [**tığlanmaḫ**] **1.** Birdenbire öfkelenmek, kızmak. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

[**tığlanmaḫ**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

2. Küfretmek. (*Bartın –Zn.)

tırlamak (III) [→ **tırıklamak** (I)]

tırlamak (IV) Erkek deve dişisini kovalamak. (*Vezirköprü –Sm.; Toprakkale –Ada.)

tırlanmak 1. Dönmek. (Ovasaray –Çr.) **2.** Sövmek. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

tırlap Eğitim, görgü. (–Kü.)

tırlaşmak [→ **tirkeşmek** (I) **-1**]

tırlatmak Örülmüş şeyleri sökmek : *Çorabı tırlat da ipliğini yumak et.* (*Bodrum –Mğ.)

tırlık 1. Kalın iplikten örülen çuval, heybe. (–Nğ.) **2.** Pamuk ipliğinden yapılan şalvar : *Siyah tırlık kir götürür.* (Kırımlı *Ceyhan –Ada.) **3.** Pamuktan yapılan kalınca iplik. (Kürkçüler * Karaisalı, * Kozan –Ada. ve çevresi; *Mersin –İç.)

tırma Çalı. (Mustafabeyli *Ceyhan –Ada.)

tırmaçlamak Yükü sırta bağlamak : *Çocuğu sırtına tırmaçlayıp ekine gidecek.* (*Koyulhisar –Sv.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

tırman 1. Tarla, bağ, bahçe sınırı. (Ahırlı –Ank.; Sadık *Mucur –Krş.; Kala *İncesu –Ky.; *Ürgüp –Nş.; Tatlar –Nğ.) **2.** Bağın meyilli kıyısı. (Genezin *Avanos –Nş.) **3.** İki tarla arasındaki boş yer. (–Nğ.; Hasanlar, Mecidiye *Keşan –Ed.)

tırmanda Başkasının sırtından geçinen, asalak. (Köşker –Krş.)

tırmaşmak Asma, sarmaşık, diken vb. bitkiler biryere sarılarak tırmanmak. (*Düzce –Bo.)

tırmı Beş köşeli yüzey, beşgen. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

tırmut Yenilen mantar. (Harşıt köyleri *Torul –Gm.)

tırnağı dibinde Peşin olarak : *Parayı tırnağı dibinde vermeli.* (–Gaz.)

tırnağı karıncalı Belalı : *Bu adama bulaşma, tırnağı karıncalıdır.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

tırnağını uzatmamak Birinin iyi olmasını, yükselmesini istememek, engellemek. (–Sm.)

tırnak [**tırnakdamak**] Kalem ucu. (–Bo.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**tırnakdamak**] : (Zorlukadı *Devrek –Zn.)

tırnak çekişmek Lades tutuşmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tırnak çekmek Yazmacılıkta, boyalı çiçeklerin arasına renkli çizgiler çizmek. (–İst.)

tırnakdamak [→ **tırnak**]

tırnak ekmeği [→ **tırnaklı pide**]

tırnak kakmak (I) Binek hayvanı güçsüz kalmak, yorulmak. (Bozan, Tokat –Es.)

tırnak kakmak (II) Hayvanın tırnağı uzayarak yere çarpmak. (Bozan, Tokat –Es.)

tırnaklı pide [**tırnak ekmeği**] Üstüne tırnakla iz yapılmış bir çeşit pide. (Çöplü *Çivril –Dz.; *Alaşehir –Mn.; –Sm.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Tr. ve çevresi; –Dz. ve çevresi; –Nğ.)

[**tırnak ekmeği**] : (–Gaz.; –Ada.)

tırnakop Kazma, çapa : *Tırnakopun sapı kırıldı.* (Pazarcık *Bozüyük

–Bil.; Bulgaristan göçmenleri–İst.; –Ezm.; Çengelli*Lüleburgaz–Krk.)

tırnık (I) Çok küçük parça. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tırnık (II) [→ **tınnık** (I)]

tırnık (III) Bulaşıcı (hastalık için) : *Ali tırnık bir hastalığa tutulmuş, hepimize geçer.* (*Ünye –Or.)

tırnış [→ **tırtaş**]

tırpadak [→ **tarpadanak**]

tırpağılanmak Karın şişliği, beniz solgunluğu yapan hastalığa yakalanmak. (Fethiye –Ank.)

tırpan atmak 1. Topluca yok etmek, kırıp geçirmek. (*Bor –Ng.) **2.** Çok yemek, silip süpürmek : *Sofradaki yiyeceklerden başka asmadaki üzümlere d› tırpan attı.* (–Sm.; –Yz.; *Bor –Ng.)

tırpane Matkap kolu, delgi kolu. (–Brs.)

tırs Sinirli, titiz. (Belen *Bodrum–Mğ.)

tırsa gitmek Çok hızlı, koşarak gitmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tırsalanmak Sallanmak, silkelenmek : *Zelzele olunca yatağım tırsalandı.* (Kavala göçmenleri, Karşıyaka *Erdek –Ba.)

tırsıldamak Sendelemek : *Çocuk kapıya varınca bir tırsıldadı.* (Orhaniye *Marmaris –Mğ.)

tırsımak (I) Sebze, meyve tazeliğini yitirmek, buruşmak. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Genezin *Avanos –Nş.)

tırsımak (II) Canı sıkılmak. (Tokat, Bozan –Es.; *Bodrum –Mğ.)

tırsi Bir çeşit balık. (*Perşembe –Or.)

tırşık Yabanpancarıyla yapılan ekşi bir çeşit yemek. (Büyük Çaylı *Dörtyol, Azaplı *Kadirli –Ada.)

tırşımak [**tırta olmak**] Ekşimek, kokmak : *Tenceredeki yoğurt tırşımış.* (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

[**tırta olmak**] : (–Ezm.)

tırşıtmak Yüzünü buruşturmak, ekşitmek. (Satılmış –Es.)

tırşik Tuz serperek hayvanlara verilen ekşimsi, geniş yapraklı bir çeşit ot. (*Hozat –Tn.)

tırtak Orta büyüklükteki yunus balığı. (–Sn.; –Rz.)

tırta olmak [→ **tırşımak**]

tırtar Ahmak. (–Ant.)

tırtaş [**tırnış, tırtış**] Zayıf, cılız : *Tırtaş çocuk.* (Alibeyhüyüğü*Çumra–Kn.)

[**tırnış**] : (–Kn.)

[**tırtış**] : (Macar *Gazipaşa –Ant.)

tırtı Ev eşyası. (*Serik –Ant.)

tırtıba Kavga, gürültü : *Yukarı mahallede tırtıba koptu.* (Kurugöl –Nş.)

tırtıklamak (I) **1.** Kumarda az az kazanmak. (*Taşköprü –Ks.; *Çarşamba –Sm.; *Niksar –To.; *Ağın –El.; *Nizip –Gaz.; *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Ng.) **2.** Kurnazlıkla para çekmek, bir şeyler koparmak. (–Ng.; *Ermenek –Kn.)

tırtıklamak (II) **1.** Tırmalamak. (*Maçka ve köyleri –Tr.) **2.** Delik deşik etmek. (Hacılyas*Koyulhisar–Sv.) **3.** Berelemek, örselemek. (–Ng.)

tırtıklanmak Oyunda yenilmek, para vermek. (*Nizip –Gaz.; *Bor –Ng.)

tırtıl (I) **1.** Çınar ağacı kozalağı. (Tıngır –Sn.) **2.** Ceviz, fındık, meşe vb. ağaçların çiçeği. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tırtıl (II) Hasta, zayıf. (*Şebinkarahisar –Gr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tırtıl (III) Çopur. (–Sm.)

tırtıl (IV) Parasız. (*Şebinkarahisar –Gr.)
tırtıl (V) Yazma çevresine örülen ince oya. (–Nğ.)
tırtıl (VI) Ramazana yakın çocukların ev ev dolaşarak para toplamaları geleneği. (–Ks.)
tırtıl gibi çekmek Durmadan taşımak. (Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.)
tırtır (I) Bir çeşit ağaç böceği, : *Çam tırtırı çok zehirli olur.* (*Antakya –Hat.)
tırtır (II) Motosiklet. (–Kr.)
tırtır (III) Boncuk. (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.)
tırtır (IV) Yay. (*Arapkir –Ml.)
tırtır (V) Yemeni ya da gelin kesesi çevresine dikilen kıvrımlı sarı tel. (–Bo.)
tırtırdamı Ayakyolu, hela. (–Ba.)
tırtış [→ **tırtaş**]
tırtız [→ **tırkaz** (I) **-l**]
tırtlak Söz dinlemeyen, başına buyruk. (*Ünye –Or.)
tırtlıeşki Bir çeşit limon. (*Alanya –Ant.)
tırtmak Hafifçe kazmak : *Çapa ve değnekle çiçeklerin dibini tırtıver.* (–Mğ.)
tırtnik Kuyruksokumu : *Tırtniğime sancı girdi.* (Üsküp göçmenleri –İst.)
tırtor [→ **turtar**]
tırunı İskemle. (–Rz.)
tıs (I) [→ **tıska** (I)]
tıs (II) Dargın, küskün. (–Dz.)
tısburun Alıngan, çabuk küsen. (*Kandıra –Kc.)
tısdan [**tısdayaza, tıstan** (I)] Karafatma. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**tısdayaza**] : (*Erciş –Vn.)
[**tıstan** (I)] : (–Ezm.; Çepni *Gemerek, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Ada.)
tısdayaza [→ **tısdan**]
tıs etmek Oyundan çıkarmak (çocuk dilinde). (*Erciş –Vn.)
tısga (I) [→ **tıska** (I)]
tısga (II) [**tısğa** (II), **tısḫa** (II), **tıska** (III)] Soğan tohumu. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**tısğa** (II)]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**tısḫa** (II)]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**tıska** (III)] : (Karlı, Akarsu *Ardanuç –Ar.; –Ezc.; –Ml.; –Sv.)
tısga (III) Bir yere vurmak için kıvrılmış durumda işaretparmağı : *Oğlanın başına tısga ile vurdu.* (Peşman *Daday ,*Taşköprü –Ks.)
tısgalı [**tıskalı, tıstan** (II)] Hastalıklı, kansız. (Bağıllı, *Eğridir –Isp.; Sarılar *Avanos –Nş.)
[**tıskalı**] : (Genezin *Avanos –Nş.)
[**tıstan** (II)] : (*Ağın –El.)
tısgırmak [→ **tınsırmak**]
tısğa (I) [→ **tıska** (I)]
tısğa (II) [→ **tısga** (II)]
tısha (I) [→ **tıska** (I)]
tısḫa (II) [→ **tısga** (II)]
tısık 1. Küçük. (*Kemaliye –Ezc.) **2.** [→ **tıska** (I)]
tısılamak (I) [**tısıldamak, tısıl tısıl ötmek -1, 2; tıslamak** (I)] **1.** Ağır yük altında iniltiye benzer sesler çıkarmak. (*Gelendost –Isp.; Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; Efsun *Elbistan –Mr.; Hacıilyas *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Genezin *Avanos –Nş.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Mut ve köyleri, *Mersin ve köyleri –İç.)
[**tısıldamak**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

[**tısıl tısıl ötmek -1**] : (*Bor –Nğ.) [**tıslamak** (I)] : (–Ama.; *Antakya –Hat.)

2. Çok yemekten rahatsız olmak. (*Bor –Nğ.)

[**tısıl tısıl ötmek -2**] : (*Bor –Nğ.)

tısılamak (II) Çocuk uykudan uyandıktan sonra huysuzlanarak ağlamak. (–Ank.)

tısıldamak [→ **tısılamak -1**]

tısıl tısıl [**tısır tısır -2**] Burnu tıkanmış, nezleli kimsenin nefes alması için. (–Ks.)

[**tısır tısır -2**] : (*Düzce –Bo.)

tısıl tısıl ötmek 1. [→ **tısılamak** (I) **-1**] **2.** [→ **tısılamak** (I) **-2**]

tısırmak [→ **tınsırmak**]

tısır tısır 1. Sessiz soluksuz. (*Merzifon ve köyleri –Ama.) **2.** [→ **tısıl tısıl**]

tıska (I) [**tıs** (I), **tısga** (I), **tısğa** (I), **tısha** (I), **tısık -2, tıska** (I), **tıskamuk, tıslı, tisik**] Sarı benizli, sıska, zayıf. (*Sandıklı –Af.; Bağıllı *Eğridir –Isp.; –Brd.; *Çal, Honaz –Dz.; Bardakçı, Balçıkhisar *Mahmudiye –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Safranbolu –Zn.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Niksar, Sulusaray *Artova –To.; *Erciş –Vn.; *Koyulhisar, *Gemerek–Sv.; –Yz.; Köşker –Krş.; *Pınarbaşı ve köyleri, –Ky.)

[**tıs** (I)] : (–Dz.; *Tirebolu –Gr.; *Nizip –Gaz.; Hartlap –Mr.)

[**tısga** (I)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Yz.)

[**tısğa** (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**tısha** (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**tısık -2**] : (–Ezm.)

[**tıskamuk**]: (Sasu *Bulancak –Gr.)

[**tıslı**] : (–El. ve köyleri)

[**tisik**] : (–Ezc.)

tıska (II) [**tısnık** (I), **tiske** (I), **tiski**] Fiske.(*Merzifon ve köyleri –Ama.)

[**tısnık** (I)] : (Doğanbeyli *Saimbeyli, *Kozan –Ada.)

[**tiske** (I)] : (*Mersin ve köyleri –İç.; *Bodrum –Mğ.)

[**tiski**] : (Şeref *Yatağan –Mğ.)

tıska (III) [→ **tısga** (II)]

tıskalı [→ **tısgalı**]

tıskalılık Kansızlık. (Genezin *Avanos –Nş.)

tıskamuk [→ **tıska** (I)]

tıskeler [→ **tiskeler**]

tıskırmak [→ **tınsırmak**]

tıslamak (I) [→ **tısılamak -1**]

tıslamak (II) Sessizce yellenmek. (*Kemaliye –Ezc.)

tıslı [→ **tıska** (I)]

tıslık Tandır kıyısına serilen bir metrekare büyüklüğünde hasır. (Zile *Develi –Ky.)

tısmak Korkup susarak bir köşeye büzülmek, sinmek. (*Gelendost, Yukarı Dinek*Şarkikaraağaç–Isp.; *Buca –İz.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Bor –Nğ.; Kömürköy –Krk.)

tısnık (I) [→ **tıska** (II)]

tısnık (II) İnsanlardan kaçan, çekingen, ürkek. (*Simav –Kü.)

tıssak [→ **tırkaz** (I) **-1**]

tıstan (I) [→ **tısdan**]

tıstan (II) [→ **tısgalı**]

tıstık Hasırdan yapılan bir çeşit buğday ambarı. (Dereköy –Ky.)

tıstımbıl İyi beslenmiş, tombul, yuvarlak : *Tıstımbıl çocuk.* (–Ezm.)

tıstıramba Çok şişkin (karın için). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tıstırık Gübre. (*Develi –Ky.)

tıstırmak Susturmak, yıldırmak, sindirmek. (*Bor –Nğ.)

tıs tıs Yavaş (davranış için) : *Tıs tıs etme, odayı çabuk süpür.* (–Ezm.)

tıs tıs gelmek Sessiz sessiz gelmek, yürümek. (–Sm.)

tıs tıs kokmak Kötü kokmak. (–Sm.)

tış Dış. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)

tışarı Dışarı. (–Nğ.)

tışarırüzgārı Geceleri karadan denize doğru esen serin yel. (–Gr.)

tışıruu [**tışıruv**] Kadın, hanım. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**tışıruv**] : (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tışıruv [→ **tışıruu**]

tışıruvluk Kadınlık. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tışlığı gelmek 1. Dirlik, düzen; sessizlik bulmak. (Kayarcık *Saimbeyli –Ada.) **2.** Neşeli, mutlu zaman geçirmek. (Pinili *Avanos –Nş.)

tışlık Dirlik, erinç, rahat. (–Nğ.)

tıştık (I) Bilmece : *Sana bir tıştık söyliyeyim mi?* (Babik *Pütürge –Ml.)

tıştık (II) Eşya : *Evinde bir tıştık yok.* (Babik *Pütürge –Ml.)

tıtak Yan yan yürüyen (kimse). (Sarısu –Çkr.)

tıteber [→ **tığteber**]

tıtı Beceriksiz. (Sarıkavak –Es.)

tıtır Kireç. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tıtırak Çokgen. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

tıtıre Çok büyük, kocaman : *Tıtıre kız olmuş.* (–Bt.)

tıtırış Ablak, şişman yüzlü. (*Boyabat –Sn.)

tıtırtaş Kireçtaşı. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tıvan [→ **tığan**]

tıvan helvası Tahin helvası. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

tıvga [**tıvğa, tıvka**] **1.** Çocuğu yaşamayan kadınlarda görülen bir hastalık. (*Sorgun –Yz.; Kala –Ky.; –Nş.) **2.** Çocuk bedeninde mor lekelerle beliren bir çeşit hastalık. (Erkilet *Pınarbaşı –Ky.)

[**tıvğa**] : (*Mecitözü –Çr.; –Krş.; –Ky.)

[**tıvka**] : (Kuruhüyük *Boğazlıyan –Yz.)

tıvgı Tetanos. (*Gürün –Sv.)

tıvğa [→ **tıvga**]

tıvınmak Kötü bir olayda üzülmekten başka elden bir şey gelmemek. (–Ada.)

tıvırmak İtmek : *Çocuğu niye tıvırdın?* (*Buca –İz.)

tıvka [→ **tıvga -2**]

tıy Az, çok az, biraz. (Sunusa *Erbaa –To.)

tıyamak Kesmek. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

tıyan Kazandan küçük, tencereden büyük bakır kap. (–Vn.)

tıyannamak Yılmak, usanmak. (*Kozan –Ada.)

tıyılma Perhiz. (–Ky. ve çevresi)

tıymçlı Uygun, rahat. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tıymçsız Rahatsız. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tıyırdamak Sessizce gitmek. (*Düzce –Bo.)

tıyırtdak (I) Gaz çıkartma, yellenme için. (*Düzce –Bo.)

tıyırtdak (II) [→ **tıyırttak**]

tıyır tıyır [→ **tıyırttak**]

tıyırttak [**tıyırtdak** (II), **tıyırttanak, tıyır tıyır**] Birdenbire, sessizce (gelmek, gitmek, ya da bir iş yapmak için). (*Düzce –Bo.)
[**tıyırdak** (II)] : (*Düzce –Bo.)
[**tıyırttanak**] : (*Düzce –Bo.)
[**tıyır tıyır**] : (*Düzce –Bo.)

tıyırttanak [→ **tıyırttak**]

tıylak Zayıf. (Bekilli *Çal –Dz.)

tıyrak (I) [**tırlak** (III) **-l**] Korkak. (Tepecikören *Kozan –Ada.)
[**tırlak** (III) **-l**] : (*Vezirköprü –Sm.)

tıyrak (II) Altı taşlı, verimsiz toprak. (*Çal –Dz.)

tıyramak Korkmak : *Şu adamdan gözüm tıyradı.* (*Kozan –Ada.)

tıza Kene. (*Maçka, –Tr.)

tızan düşmek Darmadağın olmak : *Sürüye kurt girince koyunlar tızan düştü.* (Endel *Osmaniye –Ada.)

tızarmak [→ **tızıkmak**]

tızıḫmah Koşup gitmek : *Oğlan tızıḫıp gelir.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tızıkçı İki kişinin arasını açan, kavga etmelerine neden olan kimse. (–Ba. ve çevresi)

tızıklamak [→ **tızıkmak**]

tızıkmak [**tızarmak, tızıklamak**] Koşmak, seğirtmek : *Tazı tavşanı görünce tızığır.* (Bayat *Emirdağ –Af.; Belcegez *Şarkikaraağaç –Isp.; *Urla –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Seyitgazi –Es.; –Ks.; –Ky. ve köyleri; Ovacık, Uluağaç –Nğ.; Damlapınar, *Beyşehir, *Akşehir, –Kn.; *Ulukışla, *Bor, –Nğ.; *Kozan –Ada.)
[**tızarmak**] : (–Ada.)
[**tızıklamak**] : (–Kn.)

tızman İri, kocaman. (–Ezm.; –Bt.)

tıztızman Koskocaman. (–Bt.; –Ur.)

tiber Kasım ayı. (–İst.)

tibi Ordu. (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.)

tibik Kuş tuzağı. (–Ky.)

tibili (I) [→ **tepelitoygar**]

tibili (II) Açıkgöz. (Dereköy –Ky.)

tibilli Kuyruksallayan kuşu. (*Milâs –Mğ.)

ticce Hayvanların soğuktan tutuldukları sancı. (Bulumya –Kn.)

tiç [→ **teç** (I) **-l**]

tidan Keçi yavrusu, oğlak. (Bulanık *Ardanuç –Ar.)

tidirgin etmek [→ **tedirğin etmek**]

tidirgin olmak [→ **tedirgemek**]

tifil Genç : *Ne de tifil delikanlı.* (Şalcı *Şavşat –Ar.)

tifin Karamandol da denilen bir çeşit kumaş. (*Erbaa –To.; Bayadı –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tifleme Hayvanların bilek kemiğinde olan bir hastalık : *Tifleme hayvan iyi değildir.* (Hırkalı *Demirci –Mn.)

tifli Huysuz, hırçın. (Üçkuyu –Dz.)

tiflim tiflim olmak Parça parça olmak, didiklenmek, karışmak. (*Taşköprü –Ks.)

tiflin [→ **tifrin**]

tifmek Yün eğirmek. (Gökbelen Yaylası *Silifke –İç.)

tifni [→ **tilbi -3**]

tifrin [**tiflin**] Yunus balığı. (*Ereğli –Zn.; *İnebolu –Ks.)
[**tiflin**] : (–Sn.)

tifsik Eski, aşınmış. (–Gaz.; –Nğ.)

tifsimek 1. [→ **tivil tivil olmak**] **2.** İp, halat giysi, kumaş vb. şeyler yıpranmak, eskimek. (–Gaz.)

tiftik Karakeçinin kılları arasında bulunan yumuşak yün. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tiftikar Yeni fındık yetiştirilen bahçe : *Ben tarlayı tiftikarlığa verdim.* (–Gr. ve köyleri)

tiftiklemek **1.** Kumaşın havını elle kabartmak. (*Bor –Nğ.) **2.** Halı dokurken düğümlenen ilmek ipliklerini makasla kesmeden önce, parmakla didikleyip kabartmak. (*Bor –Nğ.)

tiftilenmek [→ **tivil tivil olmak**]

tiftinmek [→ **tivil tivil olmak**]

tigildek Yerinde duramayan, hareketli. (–Nğ.)

tiğ [→ **tike -1**]

tiğdirmek [**tığdırmak, tiydirmek -1, 2; tiymek** (I)] **1.** Suyu ince ve dar yerden fışkırtarak akıtmak. (Kılandıras *Sandıklı –Af.; *Uluborlu –Isp.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
[**tığdırmak**] : (*Afşin –Mr.)
[**tiydirmek -1**] : (Bayat *Emirdağ –Af.)
[**tiymek** (I)] : (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; *Afşin ve köyleri –Mr.)
2. Fışkırtarak işemek (erkek için). (*Gelendost –Isp.; *Kandıra –Kc.; –Krk.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**tiydirmek -2**] : (Bayat *Emirdağ –Af.)

tiği (I) [→ **tike -1**]

tiği (II) [→ **tirik** (I)]

tiğin [→ **tiği** (II)]

tiğmek Yün eğirmek. (–İz.)

tiğsirmek (I) [→ **tığsırmak**]

tiğsirmek (II) Bitki yeşermek, uyanmak. (Seydiler *Milâs –Mğ.)

tiğteber [**tığteber, tıteber**] Yanında para ya da eşya olmama durumu : *Tiğteber yola çıktım.* (Üçüyük –Kü.)
[**tığteber**] : (*Bor –Nğ.)
[**tıteber**] : (*Ayaş –Ank.)

tiḫ Çürük üzüm taneleri : *Tiḫ pekmezi.* (*Antakya –Hat.)

tiha [→ **te** (I) **-1**]

tihilmek Girmek. (–Ada.)

tihleme Direnme. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

tihnik Uçuk benizli, sıska. (*Birecik –Ur.)

tih pekmezi Salkımında kurumuş, çürümüş üzüm tanelerinden yapılan bir çeşit pekmez. (–Mr.)

tiik Sürgün, filiz : *Saksıdaki tiik ne kadar uzamış.* (–Kü.)

tij (I) Keskin : *Bıçak çok tijdir elini kesme.* (–Bt.)

tij (II) Yağ, peynir vb. şeyler kötü olmak, tadı bozulmak : *Yağ tij olmuş, yenmez.* (–Bt.)

tijik [→ **tiyik**]

tik Dik. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

tika [→ **tike -1**]

tike [**tığım, tıḫım, tıkı** (II), **tıkıcık, tıkım -1, tıkkım, tıkna** (III), **tiğ, tiği** (I), **tika, tiki, tille** (VI), **tiyi**] **1.** Parça, lokma, dilim (genellikle et, ekmek, peynir vb. için). (Tokat –Es.; *Merzifon –Ama.; *Ünye –Or.; *Şebinkarahisar, *Tirebolu –Gr.; Pekün *Kelkit –Gm.; *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; *Kemah, *Kemaliye –Ezc.; *Erciş –Vn.; –Bt.; Sasun –Sv.; Harput –El.; *Nizip, *Kilis, –Gaz.; –Mr.; *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Köşker –Krş.; *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; –Ada.)
[**tığım**] : (–Kn.)

[tıḫım] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[tıkı (II)] : (*Seydişehir –Kn.; Işıklar *Manavgat –Ant.)
[tıkıcık] : (Rumeli göçmenleri, Emeşe, *Biga –Çkl.)
[tıkım -1] : (Homa *Çivril –Dz.; *Kula –Mn. ve çevresi; Tokat –Es.; İmralı *Şile, Yakacık –İst.; *Sungurlu –Çr.; Yavuz *Şavşat –Ar.; –Yz.; Manastır *Beyşehir, *Bozkır –Kn.; Akşahap, İbradı *Akseki –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[tıkkım] : (*Gebze –Kc.)
[tıkna (III)] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)
[tiğ] : (–Sm.)
[tiği (I)] : (*Kilis –Gaz.; –Mr.; *Osmaniye –Ada.)
[tika] : (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)
[tiki] : (–Sm.)
[tille (VI)] : (*Ermenek –Kn.)
[tiyi] : (*Merzifon –Ama.)
2. Azıcık : *Bi tike pirinç aldım.* (Piraziz –Gr.) **3.** Pirzola. (*Silifke –İç.) **4.** Kıyma. (Camili *Çumra –Kn.) **5.** Ceviz içinin dörtte biri. (–Ed.)

tikeç Çit yapmaya yarayan ağaç, kazık. (Erzin *Dörtyol –Hat.)
tikel Çatal kazma. (*Bandırma –Ba.)
tikele Büyük. (–Ezm.)
tiken Diken. (–Sm.; –Yz.; İncekum *Silifke –İç.)
tikenmek Bitmek, tükenmek. (*Maçka ve köyleri –Tr.)
tiket Isırılıp bırakılmış artık ekmek. (*Şebinkarahisar –Gr.)
tiki [→ **tiği** (I)]
tikilmek Dikilmek. (Emirşahlar *Anamur –İç.)
tikil tokman dönmek Başı yere koyup takla atmak. (*Ünye –Or.)
tikine Yokuş yukarı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
tikişme Tartışma, inatlaşma. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
tikiz etmek Gizlice gözetlemek, denetlemek : *Ahmet, Mehmet'i biraz tikiz edin.* (*Osmancık –Çr.; *Mersin ve köyleri –İç.)
tikle Evlerin çatılarında kiremit yerine kullanılan kayran taşı. (Akmeşe *İzmit –Kc.)
tikloz Çıplak : *Tikloz gezersen tabiatiyle hastalanırsın.* (–Bt.)
tikme Fidan. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
tikmek (I) [**tıkmak** (IV)] İğneyle dikmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.; *Silifke –İç.)
[**tıkmak** (IV)] : (*Şebinkarahisar –Gr.; Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)
tikmek (II) Uzunca bir şeyi dikine duracak biçimde bir yere tutturmak. (*Silifke –İç.)
tikre Bölge, çevre. (*Ünye –Or.)
tikri Küçük çamaşır teknesi. (Akpınar –Or.)
tiksirmek [→ **tınsırmak**]
til Tel. (Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Ng.; Kıca *Silifke –İç.)
tilak (I) Tay. (*Vezirköprü, –Sm.)
tilak (II) Kadın cinsiyet organının üst kısmında bulunan duygun küçük bir organ, bızır. (–Sm.)
tilar [→ **tılar -1**]
tilbeki nar Ekşimsi nar. (–Ur.)
tilbi [**tifni**] **1.** Kurnaz, uyanık, duygulu. (Varay –Ama.; Kiyeli *Bünyan –Ky.) **2.** Ölçülü, tutumlu (kimse). (*Afşin ve köyleri –Mr.) **3.** Yemekte titizlik gösteren, herkesin pişirdiği yemeği yemeyen

(kimse). (*Mersin ve köyleri, *Mut ve köyleri –İç.)
[**tifni**] : (*Çal –Dz.)

tilçi Sızlanan, ağrısı, sancısı olan, yakınan. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tile [→ **tire** (I)]

tilek [**tilük**] Arzu, dilek. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**tilük**] : (*Bünyan –Ky.)

tiler Terlik. (Enez *Keşan –Ed.)

tiletmek Sızlanmak, yakınmak. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tilf Posa. (–Bt.; –Ur.; –Gaz.)

tilfara Kara, küçük taneli, ekşimsi bir çeşit üzüm. (Ulucami –Rz.)

tilfilenmek [→ **tivil tivil olmak**]

tilfir **1.** Yaban yoncası. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** Kavun, karpuz teveği gibi yerde kollar atarak yetişen bir çeşit sarmaşık. (Emirşahlar *Anamur –İç.)

til gaçığı Örgüde ilmek kaçığı. (*Bor –Ng.)

tili **1.** Çingene. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.) **2.** Eski püskü giyinen. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.) **3.** Aşırı derecede titiz, temiz. (*Tirebolu –Gr.)

tilik (I) **1.** Yarık dudaklı, kesik kulaklı (kimse için). (İskilip –Çr.) **2.** Enine ya da boyuna kopmadan dilinmiş, parçalanmış. (–Çr.)

tilik (II) Tiftik keçisi. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

tilik (III) [→ **tiltak -2**]

tilil Gerçekten, gerçek : *Tilil olarak laf ediyorum.* (Kolukısa *Kadınhanı –Kn.)

tilipe tilip Ağız ağıza (dolu olmak için). (Doma *İnegöl –Brs.)

tilitombak [→ **tüylüdombalak**]

tiliz Kilim, çuval, kaneviçe gibi dokunmuş kumaşlar. (–Kü.; Peşman *Daday –Ks.; Hasanoğlan –Ank.)

tilkecek [→ **tilkicek -1**]

tilki (I) [**tilkecek**] **1.** Hamur leğeni. (*Şile –İst.; –Kn. ve köyleri; –Ant.) **2.** Kulplu tahta ya da bakır kap. (Heris *Artova –To.; –Gm.) **3.** Yayık. (Göynük –Ama.) **4.** Yarım karpuz kabuğu biçiminde ağaçtan oyulmuş ekmek kabı. (–Bo.; *Merzifon ve köyleri –Ama.) **5.** Kağnının önündeki boyunduruk-la kağnıyı bağlayan ağaç parça. (Darıveren, *Acıpayam –Dz.) **6.** [→ **tilkicek**] **7.** Kapı çerçevelerinin sıkıca tutturulması için duvara konulan ağaç parçaları, takoz. (İsmetpaşa –Ml.)

tilki (II) [**tılkı** (II)] Yer altındaki su borularını tıkayan ince bitki kökleri. (–Kü.)
[**tılkı** (II)] : (–Kü.)

tilkiburnu Koltuk altında çıkan kançıbanı. (–Ks.; –Krş.)

tilkice Araba okları arasındaki uzaklığı koruyan ağaç. (*Kavak –Sm.)

tilkicek [**tilkecek, tilki -6, tilkicik, tilkiçik**] **1.** Kağnıda koşu ile tekerleği birbirine bağlayan eğri ağaç. (Kocaoluk *Dinar –Af.)
[**tilkecek**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
[**tilki -6**] : (Çukurkuyu *Bor –Ng.; Alan *Çumra –Kn.)
[**tilkicik**] : (Çöplü *Çivril –Dz.)
[**tilkiçik**]: (Başpınar *Tefenni–Brd.)
2. Kağnı arabasında iki oku birleştiren ağaç çivi. (–Sm.)

tilkicik [→ **tilkicek -1**]

tilkiçik [→ **tilkicek -1**]

tilkidüğünü Güneşli havada yağan yağmur. (–Ml.; *Halfeti, *Birecik –Ur.)

tilkikuyruğu (I) **1.** Kırmızı çiçek açan bir bitki. (Rumeli göçmenleri, *Çatalca –İst.; *Maçka –Tr.; *Lüleburgaz –Krk.) **2.** İnce dikenli, mavi çiçekli bir bitki. (Hasanoğlan–Ank.) **3.** Hayvanlara yedirilen bir çeşit ot. (*Bozdoğan –Ay.; –Kn.) **4.** Uzun salkımlı bir çeşit ak üzüm. (Gönen –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Kemaliye, *Alaşehir –Mn.; Kepez –Çkl.; Koyunbaba *Kalecik –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Hadım, –Kn.)

tilkikuyruğu (II) Kırağı: *Ağaçlar tilkikuyruğu bağlamış.* (*Ağın –El.)

tilkitoprağı Killi toprak. (Geyran *Niksar –To.)

tilkiyolu Eğri büğrü, inişli yokuşlu, düzgün olmayan yol. (*Lâpseki –Çkl.)

tilkov Kekeme. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

tille (I) **1.** Semere bağlı, üstüne yük sarılan urgan. (Bayat *Emirdağ, İshaklı *Bolvadin, –Af.; Barla *Eğridir –Isp.; –Mn. ve çevresi; Zeytinli *Edremit –Ba. ve çevresi; Akköy *Söğüt –Bil.; –Bo.; Kızılcaviran *Reşadiye, *Niksar –To.; Şıhlar *Ulubey –Or.; Büyük Çaylı, *Dörtyol –Hat.) **2.** İp, sicim. (Bayat *Emirdağ –Af.; Sarıca *Gölköy –Or.; –Ada.)

tille (II) Baston, değnek. (–Sm.; Haramözü *Gümüşhacıköy –Ama.; *Niksar –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Nğ.)

tille (III) [**telve**] Et asılan çengel. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Brd.; –Bo.; –Çkr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; *Ereğli –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.) [**telve**] : (*Ayaş –Ank.)

tille (IV) Dağ ya da ağaç tepesi. (*Kaş –Ant.)

tille (V) Çocuk. (–To.; –Sv.)

tille (VI) [→ **tike -1**]

tille çorap İpek ya da müslim çorap. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tillemek Sigara tellendirmek. (*Bor –Nğ.)

tilli (I) Toprak renginde, tepeli, serçeden az büyük bir çeşit tarlakuşu. (Gümüşpaşalı *Silifke –İç.)

tilli (II) [→ **tinil**]

tilli (III) [→ **telli** (II)]

tillice Yenilebilen bir çeşit mantar. (–Bo.)

tilli ipi Develeri birbirine bağlayan ip. (–Krş.)

tillim Eskimiş, lime lime olmuş. (*Seydişehir –Kn.)

tillim çalmak Titremek : *Sobasız odada tillim çalıyorlar.* (*Bor –Nğ.)

tillim tillim Yırtık pırtık. (*Kandıra –Kc.)

tilpitiri Saatçilikte zembereği delmek ve zembereğe tırnak açmak için kullanılan araç. (–Ama.)

tilsiz Dilsiz. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tiltak [**tıltık, tilik** (III), **tiltek**] **1.** Hoppa, şımarık. (–Brd.) [**tıltık**] : (*Yenişehir –Brs.) **2.** Kekeme. (–Brd.) [**tilik** (III)] : (–Ezm.) [**tiltek**]: (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

tiltek [→ **tiltak -2**]

tiltombak [→ **tüylüdombalak**]

tiltombalak [→ **tüylüdombalak**]

tilük [→ **tilek**]

tilye Ihlamur. (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)

tim (I) Dip, en alt, temel : *Öyle bir yağmur yağdı ki yerin timine geçti.* (*İncesu –Ky.; *Bor –Nğ.)

tim (II) Dokumacılıkta kullanılan ipliklerin her biri. (Civanyaylağı, Arslan *Mersin, Güvere, Keben *Silifke –İç.)

tima Küçük köpek yavrusu. (*Iğdır –Kr.)

timar (I) **1.** Ağaç bakımı (budama, belleme vb.). (*Ayvacık, *Ezine–Çkl.; *Kandıra –Kc.; *Çarşamba –Sm.; *Nizip –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Milâs –Mğ.) **2.** Hayvan bakımı. (Kösten, Honaz *Çal,*Acıpayam –Dz.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Md.)

timar (II) Bölge. (Kemalpaşa *Bornova –İz.)

timar etmek (I) [**tımar etmek** (I)] Ağaçları budamak, kesmek. (–Sm.; *Merzifon –Ama.)

[**tımar etmek** (I)] : (–Rz.)

timar etmek (II) Yarayı iyileştirmek. (*Merzifon –Ama.)

timbildemek [→ **tingildemek -3**]

timbildenmek Yürürken iki yana sallanmak. (*Düzce –Bo.)

timbilti (I) Yürek çarpıntısı. (*Düzce –Bo.)

timbilti (II) Oynak, hafif kadın. (*Düzce –Bo.)

timbilti (III) Yumuşak hareketlerin çıkardığı ses için. (*Düzce –Bo.)

timeç Beşiklere konulan bebek yatağı. (İsmetpaşa –Ml.)

timi (I) [→ **tin** (II)]

timi (II) **1.** İç dizliği, don. (Kamış, Davutlar –Zn.) **2.** İç donu yapılan bir çeşit bez. (Yakademirciler –Zn.)

timin 1. Yirmi ya da yirmi dört kiloluk tahıl ölçeği. (Çöplü *Çivril –Dz.; –Dy.; *Ağın –El.; Ağın *Arapkir –Ml.; *Nizip, –Gaz.; *Mersin, *Tarsus –İç.) **2.** Dört kiloluk tahıl ölçeği. (*Mut ve köyleri –İç.) **3.** İki, iki buçuk kiloluk tahıl ölçeği. (*Ermenek –Kn.)

timinna Buğday ölçeği : *Buğdayın timinnası üç mecidiyeye çıktı.* (Şekeroba –Mr.)

timinnağı [**timinneğe**] Altı okkalık tahıl ölçeği : *Timinnağı doldu mu?* (*Divriği –Sv.)

[**timinneğe**] : (–Gaz.; Dişbudak *Divriği –Sv.)

timinneğe [→ **timinnağı**]

timinni İstanbul kilesinin on altıda biri. (*Akşehir –Kn.)

timişka Fırın tepsisi. (–Ank.)

timli Sapsız çakı. (Deretürbeli *Alanya –Ant.)

timon Araba kolu : *Beygir düştü, arabanın timonları kırıldı.* (Görece –İz.)

timsirikli Yemek beğenmeyen, titiz : *Timsirikliğin luzumu yok yiyeceksen ye.* (–Dz.; *Susurluk –Ba.; *Mustafakemalpaşa –Brs.)

timtik (I) Dimdik. (–Ama.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

timtik (II) [→ **tintirik**]

timtimi Cimri. (Kuyuluk *Kozan –Ada.)

timun Kara erik. (–Dy.)

tim vermek Örgüde zincir çoğaltmak. (–Dz.)

timya Az bulunan şey : *Bu bal timyadır, senin bildiğin gibi değil.* (Limanköy *Çayeli –Rz.)

tin (I) Dokuma tezgâhlarında çözgü unutularak dışarda kalmış tek

ilmek. (*Develi –Ky.; *Zile –To.; *Mersin ve köyleri –İç.)

tin (II) [**timi** (I)] Sağlam vücutlu. (Dadam –Bo.)

[**timi** (I)] : (Ağlı *Küre –Ks.)

tin (III) [→ **tingil** (II)]

tin (IV) [→ **tehin**]

tin (V) **1.** Ruh. (–Ank.) **2.** Can. (–Ank.)

tınar Dışı teneke, içi çamurdan yapılmış, ızgaralı ocak. (–To. ve çevresi)

tinaz Savrulmamış harman yığını. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; İlyas *Karamürsel –Kc.)

tincalaz Çok küçük. (Sarıoba *Polatlı –Ank.)

tincecik Azıcık. (–Ant.)

tincik (I) Dolaşık, karışık. (–Kr.; –Ezm.; *Kameliye –Ezc.; –Ml.)

tincik (II) Bitkilerin emici, ince kökleri. (*Gürün –Sv.)

tinç [→ **teç** (I) **-1**]

tin düşmek Utanmak. (*Çarşamba –Sm.)

tine [**tinek, tiynek**] Üzüm asmasının körpe, yeşil filiz ve sürgünleri. (–Brs. ve köyleri)

[**tinek**] : (–Brs. ve köyleri)

[**tiynek**] : (–Brs. ve köyleri)

tinek [→ **tine**]

tiñgabaḫ [→ **tiñgabak**]

tiñgabak [**tiñgabaḫ**] Kel kafalı (kimse). (*Düzce –Bo.)

[**tiñgabaḫ**] : (*Silifke –İç.)

tingafa [→ **tıngoz**]

tingaz [→ **tingoz -2**]

tiñgelmek (I) Gerginleşmek : *Halının direzisi iyice tingelmemiş.* (*Bor –Ng̃.)

tingelmek (II) Dosdoğru gelmek. (*Nazilli –Ay.)

tingeltmek Gerginleştirmek.(*Bor–Ng̃.)

tingil (I) Fare. (*Fatsa –Or.)

tingil (II) [**tin** (III)] Bir şeyin tepesi : *Ben şu kavağın tingiline çıkarım.* (Misis –Ada.; *Milâs –Mğ.)

[**tin** (III)] : (–Sm.)

tingildek Yerinde durmayan, sürekli kımıldayıp sallanan, kıpırdayan. (Yukarı Seyit *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; *Alaşehir –Mn.; Cebeciler *Simav –Kü.; *İskilip –Çr.; *Ünye –Or.; *Tirebolu –Gr.)

tingildemek [**timbildemek, töngüldemek** (II) **-1**] **1.** Zıplayarak yürümek, koşmak. (*Gelendost, –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; *Tavas, Honaz, Çöplü *Çivril –Dz.; *Bozdoğan, –Ay.; Hacıibrahim *Bayındır –İz.; İğdecik, Sancaklıboz *Alaşehir –Mn.; *Mudanya –Brs.; *Söğüt –Bil.; *Tirebolu –Gr.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Bahçeli *Bor, –Ng̃.; *Ermenek, Kılbasan *Karaman –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; Sarıibrahimli *Tarsus, *Silifke, *Mersin –İç.; –Mğ.)

[**töngüldemek** (II) **-1**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Bor –Ng̃.)

2. Sıçramak, zıplamak, yerinde duramamak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Brd.; *Bor –Ng̃.; Misis –Ada.; Ahiköy –Mğ.) **3.** Kımıldamak, oynamak, sallanmak. (–Brd.; *Ödemiş –İz.; –Mn. ve çevresi; Altıntaş –Kü.; Ağlı *Küre –Ks.; *İskilip –Çr.; Bayadı *Ünye –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Ng̃.; Misis –Ada.)

[**timbildemek**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

4. Titremek. (–Brd.; *Ünye –Or.; Civanyaylağı *Mersin –İç.) **5.** Tez gelmek. (*Urla –İz.) **6.** Hayvan

tırıs gitmek. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Taşbaşı *Bozkır –Kn.)

tingil dönmek Takla atmak. (Şalcı *Şavşat –Ar.)

tingili Kuyruksallayan kuşu da denilen, serçegillerden bir çeşit kuş. (Emirşahlar *Anamur –İç.)

tingiltaş Tahteravalli. (Cumalıkızık –Brs.)

tingimek [→ **tinkimek**]

tingir (I) [→ **tıngır** (I) **-1**]

tingir (II) Öfkeli, sinirli. (Peşman *Daday –Kc.)

tingirdemek Teneke, bakır vb. şeylere vurulunca ses çıkarmak. (–Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Nizip –Gaz.; –Nğ.)

tingiremek Zayıflıktan güçsüz kalmak. (*Tirebolu –Gr.; –Mğ.)

tingiş Ufak tefek. (*Akseki –Ant.)

tingoz [**tingaz, tingöz, tinyaz**] **1.** [→ **tıngoz**] **2.** Alıngan, titiz, huysuz. (Uluğbey *Senirkent, Bağıllı *Eğridir –Isp.; –Brd.; *Develi –Ky.; –Ant.)

[**tingaz**] : (Kızılhisar *Acıpayam –Dz.)

[**tingöz**] : (–Nğ.)

[**tinyaz**] : (Çerçiler *Safranbolu –Zn.)

3. Çok zayıf, güçsüz. (*Bergama –İz.; –Mn. ve çevresi) **4.** Açıkgöz, işini bilir. (Bahçeli *Bor –Nğ.) **5.** Küçük, sevimli. (Armutlu –Brs.)

tingöz [→ **tingoz -7**]

tingözlük Açıkgözlük. (Kösten, Honaz –Dz.)

tingürük Çevik, tez davranan. (Kırpe *Safranbolu –Zn.)

tini [→ **tinik**]

tinik [**tini**] Küçük. (*Çarşamba –Sm.; *Ünye –Or.)

[**tini**] : (*İskilip –Çr.)

tinil [**tilli** (II)] Yalın, yalnız, tek. (–Ks.; *Boyabat –Sn.)

[**tilli** (II)] : (Aşağı Oba *Araç –Ks.)

tini mini Ufak tefek. (*Mudanya ve çevresi –Brs.)

tink (I) Gergin: *Çamaşır ipi tink değil.* (*Bor –Nğ.)

tink (II) Tahılın kabuğunu yumuşatarak ayırmaya yarayan değirmen. (*Ladik –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Tr.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Osmaniye –Ada.)

tinkafa [→ **tıngoz**]

tiñkimek [**tingimek**] Oğlak sıçramak, zıplamak. (Narlıkuyu *Silifke –İç.)

[**tingimek**] : (–Ada.)

tinkir [→ **tıngır** (I) **-1**]

tinko Alıngan, çabuk darılan. (*Gürün –Sv.)

tinkoz 1. [→ **tıngoz**] **2.** Adi, değersiz (kimse). (Atça *Nazilli –Ay.; *Edremit –Ba.) **3.** Sabırsız. (–Brd.) **4.** Beceriksiz. (–Dz.) **5.** Züğürt. (–Dz.)

tinor Üstünde yemek pişirilen, altı ızgaralı teneke ocak. (–To.)

tinpir Şaşkın, uyuşuk. (Ilıcasu *Gediz –Kü.)

tiñrek Çok dik. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tinsirmek [→ **tınsırmak**]

tiñsiz (I) [**tensiz**] Huysuz, eğitilmemiş. (*Alaşehir –Mn.)

[**tensiz**] : (*Alaşehir –Mn.; –Ba. ve çevresi; –Kü.; *Ahlat –Bt.; –Dy.)

tinsiz (II) Konuşamayan, dilsiz. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı–Kn.)

tintin (I) Hayvan kuyruğunu semere bağlayan ip. (Bayat *Emirdağ –Af.; Akköy *Söğüt –Bil.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Saimbeyli –Ada.)

tintin (II) **1.** Hayvanın sarsıntılı yürüyüşü, tırıs. (Kırkyaran *Uşak–Kü.; Tokat –Es.; Koyunbaba *Kalecik –Ank.; *Bor –Nğ.; Yanpar *Mersin –İç.; *Milâs, Yerkesik –Mğ.) **2.** Birinin ya da bir şeyin ardından koşma. (Tokat –Es.; *Silifke –İç.; *Milâs –Mğ.)
3. Dörtnala koşma: *Arabacı hayvanları tintin koştur.* (Burhan –İç.)

tintin (III) Gürültü. (*Bornova –İz.)

tintin (IV) Gereksiz işler yapan (kimse). (Karaözü *Gemerek –Sv.)

tintin (V) Uzun kuyruğunu sürekli sallayan bir çeşit kuş, tarlakuşu. (–Sm.; –Ant.)

tintin (VI) Dinç, canlı. (–İst.)

tintini Küçük topaç. (–Gaz.)

tintirik [**timtik** (II)] Fiske. (Fakı-ekinciliği *Pınarbaşı –Ky.; *Kadirli, Misis –Ada.)
[**timtik** (II)] : (–Ky.)

tintiris Güçlü ve hareketli (kimse) : *Keleşoğlu kocamış emme, hala tintiris.* (*Bodrum –Mğ.)

tinton (I) Ahlata benzer, yuvarlak, ekşi, yabanıl bir çeşit meyve. (*Gelibolu –Çkl.)

tinton (II) İzmaritbalığı. (*Lâpseki –Çkl.)

tinton (III) **1.** Çok sinirli (kimse). (*Maçka –Tr.) **2.** Yaşlı. (*Kandıra –Kc.)

tinton (IV) Oyuncak. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

tintoz Büyük kazanlarda pişen yemeği karıştırmaya yarayan değnek. (*Ahlat –Bt.)

tinyan Dibi dar, ağzı geniş tencere. (*Antakya –Hat.)

tinyaz [→ **tingoz**]

tip **1.** Pancar. (*Kemaliye –Ezc.) **2.** Turp. (–Ay.)

tipili [→ **tepelitoygar**]

tipir [**tepür -3**] Hurma yaprağından örülmüş, üstüne un elenen bir çeşit tepsi. (*Lâpseki –Çkl.)
[**tepür -3**] : (*Lâpseki –Çkl.)

tipit Un ile kepek karıştırılarak yapılan kedi ve köpek yiyeceği. (Yeğenli *Tire –İz.)

tipsimek Yağmur çiselemek. (Ahırköy *Söğüt –Bil.)

tipsirmek Solmak, bozulmak. (*Lâpseki –Çkl.)

tiptip Küçük ekmek. (Honaz –Dz.)

tir (I) **1.** Küçük parçalara ayrılmış toprak, evlek. (Uluborlu *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Bozan –Es.; *Nallıhan, *Güdül, *Ayaş, *Beypazarı –Ank.) **2.** Ekin sulamak için tarlada açılan ark. (Kerkük ve çevresi) **3.** Göl çevresine yığılan toprak, set : *Alçak tir göle dayanmaz.* (Rumeli göçmenleri *İnegöl –Brs.; –Ant.) **4.** Deniz kıyısı, yalı. (Üçkuyu *Çal –Dz.) **5.** Tarla kıyılarını belirlemek için yapılmış toprak set. (*Atabey –Isp.; Ortaköy *Çal –Dz.; –Ama.; Gökdere *Osmaniye –Ada.; –Ant.) **6.** İki tarla arasında sınır olan ince yol. (Honaz –Dz.; *Bozdoğan –Ay.)

tir (II) **1.** Patlamamış pamuk kozası: *Pambuklar bu il maşalla iyi tir saldı.* (Kerkük ve çevresi) **2.** Büyük taneli, yumuşak bir çeşit buğday. (*Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt. ve köyleri)

tir (III) Üstü ince toprakla örtülü taşlık, kayalık yer. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Hadım, *Bozkır –Kn.)

tir (IV) Büyük heybe. (*Şarkikaraağaç –Isp.)

tiraki Tiryaki. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tirantez [→ **tirendez**]

tirantis Pamuk atıcı, hallaç. (–Ank.)

tiraz Kayadan oyulmuş ev. (–Ky.)

tirbitli Çiçek çapası. (–Bo.)

tirçe Kırnap biçiminde kesilmiş deri. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

tirçilmek Kumaş eskimek, lif lif olmak. (–Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

tire (I) [**tile**] İplik. (*Bornova –İz.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; –Md.; Şerefli, Kayaş –Ank.; –Kn.) [**tile**] : (*Bor –Ng.; Tozkovan *Gülnar –İç.)

tire (II) Mahalle. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

tirebüzen [**tırabazan, trabuzan**] Merdiven parmaklığı. (–Kn.) [**tırabazan**] : (–Ank.) [**tırabuzan**] : (*Kemaliye –Ezc.)

tirek (I) **1.** Ağaç. (–İz.; *Haymana –Ank.) **2.** Direk. (Ağlı *Küre –Ks.)

tirek (II) Em. (Hamurcu *İncesu–Ky.)

tirek (III) Sobadan kömür çekmeye yarayan ucu eğri araç. (*Beypazarı –Ank.)

tirem 1. Killi ve çorak toprak. (Temil *Ürgüp –Nş.; Tomarza, Şıhlı *Develi –Ky.) **2.** Ufalanıp toprak olmuş trakit taşının en yumuşak türü. (Tavlusun *Talas –Ky.)

tiremek Bir şeyi düşmemesi için desteklemek. (Civanyaylağı, *Mersin, *Silifke, *Mut ve köyleri –İç.)

tirempe Arabaya yüklenilen ekin bağlamlarını sıkıştırmak için kullanılan uzun küskü. (Peşman *Daday–Ks.)

tirendez [**tırandaz, tırendes, tırındaz, tırıngez** (I), **tirantez, tirendiz, tirengez -1, tirintaz**] Titiz, temiz, süslü giyinen. (Uluğbey *Senirkent–Isp.; –Brd.; *Çal –Dz.; Bakacak –Ba.; –Ks.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Ünye, Bayadı –Or.; *Alucra –Gr.; –Ezc.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; –Yz.; *Bor, –Ng.; –Kn.) [**tırandaz**] : (*Ahlat –Bt.; –Ed.) [**tırendes**] : (Hacılyas *Kayulhisar –Sv.) [**tırındaz**] : (Erkinis *Yusufeli –Ar.) [**tırıngez** (I)] : (Akçaköy *Nizip –Gaz.) [**tirantez**] : (–Sm.) [**tirendiz**] : (*Acıpayam, Solmaz *Tavas, Honaz –Dz.) [**tirengez -1**] : (*Bozdoğan –Ay.) [**tirintaz**] : (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.)

tirendiz [→ **tirendez**]

tirengez 1. [→ **tirendez**] **2.** Huysuz, sinirli. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **3.** Tutumlu. (Seydin *Avanos –Nş.)

tirenmek Düşmemek için tutunmak. (*Mersin ve köyleri –İç.)

tireñ tireñ Sapasağlam, dipdiri. (*Sivrihisar –Es.)

tirepazarı Pazartesi. (*Bayındır –İz.)

tiretmek [→ **tirkeşmek** (I) **-2**]

tireze [→ **tereze**]

tirfil Çimenlik yerlerde yetişen yuvarlak yapraklı bir ot. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.; Fili *Biga –Çkl.; Yeniköy, Demirkapı *Susurluk –Ba.; –Kn.; *Lüleburgaz –Krk.)

tirgemek Bir sıraya dizmek. (*Alanya –Ant.)

tirgemetası Sefertası. (–Ank.)

tirhiç [→ **tırhış**]

tiri [→ **tirik**]

tiribolu Büyük ipekli mendil. (*Şebinkarahisar –Gr.)

tiriça Sardalye balığı. (–Tr.)

tirik (I) [**tırık** (V), **tiği** (II), **tiğin, tiri, tiyin**] Sincap. (Uğru *Araç –Ks.; –Ank.; *Ermenek –Kn.; *Silifke, *Gülnar, Çukurbağı *Mut –İç.; *Alanya, İbradı *Akseki –Ant.)

[**tırık** (V)] : (*Safranbolu –Zn.; –Sn.)

[**tiği** (II)] : (*Osmancık –Çr.)

[**tiğin**] : (*Osmancık –Çr.)

[**tiri**] : (Mahmutlu *Akseki –Ant.)

[**tiyin**] : (*Ereğli –Kn.)

tirik (II) Çevik, atik. (Bağyaka *Finike –Ant.)

tiril (I) [→ **tırıl** (I) **-1**]

tiril (II) Soğuktan ya da yağmurdan üşümek için. (Ayvalı *Taşköprü –Ks.; Gare *Ardeşen –Rz.; *Nizip –Gaz.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

tirildek [→ **titirek** (I) **-2**]

tirildemek Titremek. (*Düzce –Bo.; Tokat, Bozan –Es.; *Bor –Nğ.)

tirima [→ **tirma**]

tirimit Fındık ağaçlarının dibinde yetişen yenilebilir bir çeşit bitki. (–Or.)

tirin Sağlam. (–Nğ.)

tirina Un çorbası. (Zıgana *Torul –Gm.)

tirindi **1.** Pencerenin alt ve üstündeki kirişler. (*Erciş –Vn.) **2.** Kapı, pencelerin alt ve üstündeki tek parça taşlar. (*Ahlat –Bt.)

tiringala Saban. (Rumeli göçmenleri –İz.)

tirintaz [→ **tirendez**]

tiris Köy evlerinde yere serilen çuval parçaları. (Divrana *Araç –Ks.)

tiriş Ekşi. (–Kr.)

tirişe (I) Deri ya da köseleden yapılan ince şerit, kaytan. (–Çr.; –Ezc.)

tirişe (II) Pencere çerçevelerini tutmaya yarayan ince çıta. (–Ezc.)

tirit Her şeye burnunu sokan (kimse). (–Sv.)

tiritak Yoksul. (Arslanköy *Mersin –İç.)

tiritlik Pastırmacılıkta kullanılan sığırın bel kemiği bölümündeki et. (–Ky.)

tiriz **1.** Yapılarda duvarlara çakılan dar tahta. (*İskilip –Çr.) **2.** Çıta. (Güneyce –Rz.)

tirkazlamak Dürtüklemek. (*Vize –Krk.)

tirkelenmek [→ **tirkenmek** (I) **-1**]

tirkemek (I) [**tirkilemek**] **1.** Arka arkaya sıralamak (vagon, deve vb. şeyler için). (–Mr.; *Bor –Nğ.; Gökbelen *Silifke, *Mut ve köyleri –İç.)

[**tirkilemek**] : (*Milâs –Mğ.)

2. Çok dolmak : *Değirmen tirkenmiş.* (–Nğ.) **3.** Germek. (–Nğ.)

tirkemek (II) Sıçrayıp koşmak, atılmak. (*Kilis –Gaz.; –Mr.)

tirkenmek (I) [**tirkelenmek**] **1.** Birbiri arkasına bağlanmak. (Tuzla –Ada.; Arslan *Mersin –İç.; *Serik, *Kaş –Ant.)

[**tirkelenmek**] : (*Milâs –Mğ.)

2. Yaslanmak, dayanmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.) **3.** Kalabalıklaşmak, birikmek, toplanmak, yığılmak. (*Bor, –Nğ.; Rumkuş –Ada.)

tirkenmek (II) Ardına düşmek, izlemek : *Arkasına tirkendim, ta Kuluçtaşa kadar vardım.* (*Göksun –Mr.)

tirkeş Şaşı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

tirkeşmek (I) [**tırlaşmak, tiretmek**] **1.** Sataşmak, tedirgin etmek. (–Ks.; –Ur.; Akçakent *Nizip –Gaz.; *Koyulhisar –Sv.)
[**tırlaşmak**] : (Orhaniye *Marmaris –Mğ.)
2. Ayak diremek, direnmek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Merzifon –Ama.; –Sv.; –Nş.)
[**tiretmek**] : (*Maçka ve köyleri –Tr.)
tirkeşmek (II) Sık sık nefes almak. (Lamas *Silifke –İç.)
tirkeşmek (III) Birbirine fazla yanaşmak, yığılmak: *Elma sandıkları birbirine tirkeşmiş.* (Bahçeli, *Bor –Nğ.)
tirki (I) **1.** Küçük bakır leğen ya da büyük yemek kabı, karavana. (*Sandıklı –Af.; Yağbastı *Kula –Mn.;–Nğ.; Tepelice *Bozkır –Kn.; *Osmaniye, İncirgediği *Karaisalı –Ada.; Yanpar *Mersin –İç.; Şerefler *Yatağan –Mğ.) **2.** Çamaşır leğeni. (İhsaniye *Geyve –Kc.; –Mr.; –Yz.; Soğucak –Kn.; Manastır *Beyşehir –Ank.; Çakallı –Ada.; *Serik –Ant.) **3.** Derin bakır tepsi. (Bahçeli *Bor –Nğ.; *Beyşehir –Kn.) **4.** Ağaçtan yapılmış hamur teknesi. (*Eğridir –Isp.; Çapak *Torbalı, Çandarlı *Bergama, *Tire –İz.; *Salihli –Mn.; Korucu –Ba.; Kavakiçi *Simav –Kü.; Tatarlı *Çarşamba –Sm.; *Zile –To.; Saylan *Ünye –Or.; Hisarüstü *Görele, *Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; *Koyulhisar, Vazıldan *Divriği –Sv.; Subaşı *Nallıhan –Ank.; *Osmaniye –Ada.; Bozyazı *Anamur –İç.; Gülağzı –Mğ.) **5.** Un, yağ vb. şeyler konulan yarayan ağaç çanak. (Viran, –Kü.; Sarayözü, *Ezine –Çkl.; –Ama.; *Erbaa, Karkıncık *Artova –To.; –Tr.) **6.** Kısa saplı, yuvarlak ağaç kaşık : *Tirki ile tekneye un kattım.* (–Ama.) **7.** Ağaç havan. (*Gördes –Mn.; Saraycık –Kü.) **8.** Ekmek kabı. (–Ada.)
tirki (II) Postal, çizme. (–Ada.)
tirkilemek [→ **tirkemek** (I) **-1**]
tirkmek Ağustosböceği ötmek. (Civanyaylağı *Mersin –İç.)
tirlek Yüksekten akan su: *Suyun tirleği yosun bağlamaz.* (Önsen –Mr.)
tirlemek (I) Fırlamak. (*Uluborlu –Isp.)
tirlemek (II) Kızgın deve köpük saçarak kükremek. (Senir –Isp.)
tirma [**tirima**] Un çorbası. (*Maçka, –Tr.)
[**tirima**] : (*Maçka, –Tr.)
tirmen Değirmen. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tirmis Yabanıl bakla. (*Alanya –Ant.)
tirmit Fındık mantarı. (*Ünye, Bayadı –Or.; *Tirebolu, –Gr. ve köyleri)
tirneğe gelmek Çok gergin olmak : *İp ne kadar tirneğe gelmiş, nerede ise kopacak.* (–Nğ.)
tirnik Burundaki urfa çıbanı izi. (–Ur.)
tirpi Kirpi. (Piraziz –Gr.)
tirpit Küçük çapa. (*Bor –Nğ.)
tirsi Lüfere benzer, ince, yassı bir balık. (–İst.; –Sm.; *Ünye –Or.; *Tirebolu –Gr.; –Tr.; –Rz.)
tirşe (I) **1.** Küçük parça : *Ayakkabının şurasına bir tirşe koyuver.* (*Uluborlu –Isp.; *Antakya –Hat.) **2.** Nal kayışı. (Honaz –Dz.)
tirşe (II) Boyundurukta zelveleri bağlamaya yarayan ip. (Çayırcık *Çerkeş –Çkr.)

tirşe (III) Tahıl çuvalı. (Yenice *Akşehir –Kn.)

tirşe (IV) Sepet örmek için fındık, söğüt vb. ağaç dallarından çıkarılan şerit biçimindeki lif. (Kuzköy *Ünye, Bayadı –Or.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tirşelemek Çarık kıyılarına sırım geçirmek için delik açmak. (Balay –Kn.)

tirşik Yemeği yapılan bir çeşit ot. (*Halfeti –Ur.; Yenicekale –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Osmaniye –Ada.)

tirşimek Kumaş dikiş yerinden açılmak, atmak. (*Osmancık –Çr.)

tirtak Büyük köpekbalığı. (–İst.)

tiryak Afyon. (–Nğ.)

tiryaki Oval taneli bir çeşit üzüm, razakı üzümü. (–Bil. ve çevresi)

tis (I) İsli kandil. (Sorhun *Niksar –To.)

tis (II) [→ **tist**]

tise [→ **tiseme**]

tiselemek [**tisemek, tiyselemek**] Yağmur ince ince yağmak. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Tokat –Es.; –Ks.; Keşanuz, Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**tisemek**] : (–Ba. ve çevresi; Kılbasan *Karaman –Kn.)
[**tiyselemek**] : (Alpanos *Seyitgazi, *Sivrihisar –Es.)

tiseme [**tise, tisenleme, tisenti**] İnce ince yağan yağmur. (*Çal –Dz.; Elecik *Kalecik –Ank.)
[**tise**] : (*Kurşunlu –Çkr.)
[**tisenleme**] : (Bergaz *Ezine –Çkl.)
[**tisenti**] : (*Düzce –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Çumra, –Kn.)

tisemek [→ **tiselemek**]

tisenlemek [→ **tiseme**]

tisenti [→ **tiseme**]

tisen tisen Yağmurun ince ince ve ağır ağır yağması için. (*Düzce –Bo.; –Ant.)

tisge [→ **tiske** (II)]

tisgelemek Azarlamak, kızmak. (Peşman *Daday –Ks.)

tisik [→ **tıska** (I)]

tiske (I) [→ **tıska** (II)]

tiske (II) [**tisge**] İdare lambası. (*Finike, *Elmalı, –Ant.)
[**tisge**] : (*Serik –Ant.)

tiskeler [**taşkeler, tıskeler**] Kertenkele. (*Anamur ve köyleri –İç.)
[**taşkeler**] : (–Ba.)
[**tıskeler**] : (*Tire –İz.)

tiski [→ **tıska** (II)]

tiskinmek Bıkmak, usanmak, istememek. (*Antakya –Hat.)

tiskirmek (I) Ağaç filizlenmek. (*Milâs –Mğ.)

tiskirmek (II) Kovalamak. (–Brs.)

tislik Ahırın pisliğini atmaya yarayan sepet. (Pınar –Ky.)

tispir Huy. (–Ank.)

tist [**tis** (II)] Yarım küre biçiminde büyük kazan. (*Nizip –Gaz.)
[**tis** (II)] : (–Gaz.)

tişe [→ **terşi**]

tişi İp eğirmeye yarayan bir çeşit araç, öreke. (*Şarkikaraağaç –Isp.; *Mecitözü –Çr.; *Bayburt –Gm.; –Ezm.)

tişon Maşa. (–Ba.)

tiştir **1.** Kısır keçi. (–El.; –Ur.) **2.** Dişi keçi. (–Bt.)

tit Ceviz oyununda dikilen en büyük ceviz. (–Bo.)

tita (I) Ormanda yetişen yenilir bir çeşit mantar. (Şalcı *Şavşat –Ar.)

tita (II) [→ **te** (I) **-l**]

tita (III) El (çocuk dilinde) : *Hani titaların, ver bana.* (Üsküp, Yugoslavya)

tita (IV) Alacalı başörtüsü. (*Boyabat –Sn.)

titah Parça parça olmuş, yıpranmış. (İbradı *Akseki –Ant.)

titak Dirsek : *Titakımı kötü çarptım.* (*Şavşat ve köyleri –Ar.)

titan Keçi yavrusu. (*Şavşat köyleri –Ar.)

titer [**teter**] Kelebek. (Mollaveyis *Pazar –Rz.; –Ezc.; *Kilis –Gaz.)
[**teter**] : (Topkapı –İst.)

titik [→ **tiyik**]

titiregızım Gelincik. (–Ama.)

titirek (I) [**tirildek, titirik, titreyik, titrok**] **1.** Beceriksiz, dikkatsiz. (*Yerköy –Yz.) **2.** Sürekli titreyen (kimse). (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**tirildek**] : (Tokat –Es.)
[**titirik**] : (Danışman *Fatsa –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)
[**titreyik**] : (Peşman *Daday –Ks.)
[**titrok**]: (Kuzuculu*Dörtyol –Hat.)

titirek (II) Tenekeden yapılan şamdan. (–Kn.)

titiremek Sarmak, kaplamak, örtmek : *Gölüñ üstünü buz titiredi.* (İncekum *Silifke –İç.)

titirge Meyve ağaçlarının çatlak ve yaralı yerlerinden akan zamk. (*Erciş –Vn.)

titirik [→ **titirek** (I) **-2**]

titirti Titreme. (–Sm.)

titiz Arpa konulan yer, arpa kümesi. (Kızılhisar –Gaz.)

titlitombak [→ **tüylüdombalak**]

titmek Gaga. (Yusuflu *Bayındır –İz.)

titmiklemek [**tivdik tivdik etmek**] Lif lif, ince ince ayırmak, didik didik etmek. (*Düzce –Bo.)
[**tivdik tivdik etmek**] : (*Ünye –Or.)

titmik titmik olmak [→ **tivil tivil olmak**]

titrekotu Kurusu süs olarak kullanılan, bir çeşit kır çiçeği. (Rumelihisarı –İst.; –Sm.)

titreyik [→ **titirek** (I) **-2**]

titrok [→ **titirek** (I) **-2**]

titsinmek Tiksinmek. (*Düzce –Bo.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; *Bahçe –Ada.)

tivdik tivdik etmek [→ **titmiklemek**]

tivermek (I) [**tivirmek** (I)] İtivermek. (*Maçka ve köyleri –Tr.)
[**tivirmek**] : (Kömürköy –Krk.)

tivermek (II) Söylemek, anlatmak. (Rumeli göçmenleri –İst.)

tivik tivik Fiskos. (Yavuz *Şavşat–Ar.)

tivil tivil etmek Yerinde duramamak, sürekli kıpırdamak. (*Düzce –Bo.)

tivil tivil olmak [**tifsimek -1, tiftilenmek, tiftinmek, tilfilenmek, titmik titmik olmak, tivlim tivlim olmak, tivsemek, tivsilmek, tivsimek, tivtiklenmek, tivtimek**] Kumaş eskimek, ipliklenmek, lif lif olmak. (*Düzce –Bo.)
[**tifsimek -1**] : (Bağıllı, Anamos *Eğridir –Isp.; Tokat –Es.; –Gaz.; –Krş.; –Nğ.)
[**tiftilenmek**] : (–Sm.)
[**tiftinmek**] : (–Ada.)
[**tilfilenmek**] : (–Sm.)
[**titmik titmik olmak**] : (*Düzce –Bo.)
[**tivlim tivlim olmak**] : (*Düzce –Bo.)
[**tivsemek**] : (Güzelsu*Akseki–Ant.)
[**tivsilmek**] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**tivsimek**] : (*Gelendost –Isp.;–Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Nizip, –Gaz.)

[tivtiklenmek] : (*Bor –Nğ.)
[tivtimek] : (–Dz.)
tivirmek [→ **tivermek** (I)]
tivlim tivlim olmak [→ **tivil tivil olmak**]
tivriz Çok uzak yer. : *Arkadaşım tivrize gitse gene bulurum.* (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)
tivsimek [→ **tivil tivil olmak**]
tivsik Eski giysi. (*Ermenek –Kn.)
tivsilmek [→ **tivil tivil olmak**]
tivsimek [→ **tivil tivil olmak**]
tivtiklenmek [→ **tivil tivil olmak**]
tivtimek [→ **tivil tivil olmak**]
tiy Şaşkınlık belirtir ünlem : *Tiy, hele şu hale bak.* (*Nizip –Gaz.)
tiyan Orta büyüklükte bakır kazan. (*Turhal –To.; *Erciş –Vn.)
tiyar Başlık, serpuş. (*Sarayköy –Dz.)
tiyatora [**tiyatura**] Tiyatro. (*Devrek –Zn.; –Yz.)
[tiyatura] : (*Bor, –Nğ)
tiyatura [→ **tiyatora**]
tiydili Küçük cep çakısı. (–Ama.)
tiydirmek 1. [→ **tiğdirmek -1**] **2.** [→ **tiğdirmek -2**]
tiyek 1. [→ **tevek -1**] **2.** [→ **tevek -3**] **3.** [→ **tevek -4**] **4.** [→ **tevek -6**]
tiyeter Üzüm sepeti. (Hamidiye, Gündoğdu –Rz.)
tiyhleme Yokuş : *Bu tiyhlemeyi her öküz çıkamazdı.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)
tiyi [→ **tike -1**]
tiyik [**tijik, titik**] Sivri doruk : *Tepenin tiyiğine çıktım.* (*Pütürge –Ml.)
[tijik] : (–Bt.)
[titik] : (*Pütürge –Ml.)
tiyin [→ **tirik** (I)]
tiyirmek Yemek suyuna ekmek batırmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tiyişlemek İki kişinin konuşmasını üçüncü kişi gizlice dinlemek. (*Akseki –Ant.)
tiylak At yavrusu, tay. (Eraslan, Suluca –Ama.)
tiymek (I) [→**tiğdirmek -1**]
tiymek (II) Dikmek. (Çarıkçı *Iğdır –Kr.)
tiynek [→ **tine**]
tiyrek Az bulunan, pahalı. (Ören *Fethiye –Mğ.)
tiyreki Düşkün, alışmış, tiryaki. (Peşman *Daday –Ks.)
tiyselemek [→ **tiselemek**]
tiyti Yabanıl serçe. (Hamitli *Uzunköprü –Ed.)
tiyy 1. Taa anlamında uzun bir zaman ya da uzaklık belirtir ünlem : *Tiyy ne zamandan beri.* (*Bor –Nğ.) **2.** Şimdiye değin, daha : *Ali tiyy gelmedi.* (Tılfar *Nizip –Gaz.)
tiz Tez. (Muncusun –Ky.)
tiza Kene. (*Maçka ve köyleri, –Tr.)
tizak Tezek. (–Gaz.)
tizar Karşı. (–Ank.)
tizberi Kolay kolay : *Tizberi elinden iş çıkmaz ki.* (*Bor –Nğ.)
tiz canlı İvecen, canı tez. (*Bor –Nğ.)
tiziklemek 1. [→ **tezikmek -4**] **2.** Kaçmak. (*Osmaniye –Ada.)
tizikmek [→ **tiz olmak**]
tiz olmak [**tizikmek**] Çabuk olmak, ivmek. (*Bor –Nğ.)
[tizikmek] : (*Bor –Nğ.)
to Hayır anlamında olumsuzluk belirtir. (–Kü.)
tobak Toparlak. (*Ürgüp –Nş.)
tobbaş Kışın ekilen buğday. (Korzaf *Şiran –Gm.; –Sv.)
tobengi Kuzey yeli. (Karaçay –To.)

tobuk [**todun**] Çorak yerlerde biten bir çeşit ot. (Kapıdere *Elbistan –Mr.)
[**todun**] : (–Ada.)
toç [→ **torç** (I)]
toççu İri taneli, bol ürün veren, kırmızı bir çeşit buğday. (Hartlap –Mr.)
todan Uyuşuk, hantal, uyuntu. (–Kü.)
todanlık Rahatlık, durgunluk, dinginlik. (Boynuyoğun –Ada.)
todarmak Ansımak. (Boynuyoğun –Ada.)
todi 1. Çingene. (Kargı *Tosya –Ks.) **2.** Yaramaz çocuk. (*Alaşehir –Mn.)
todu Su kıyılarında yetişen küçük ağaçların oluşturduğu orman. (–Ed.)
todun [→ **tobuk**]
tof Badem ve ceviz kabukları üstündeki etenli bölüm. (–Kn.)
tofdamak [→ **toftamak**]
toflamak (I) Toplamak. (Koyundere *Ahıska –Kr.)
toflamak (II) Ceviz ya da bademin yeşil kabuklarını çıkarmak. (–Kn.)
toflan Karayemiş. (–Tr.)
toflanmak Toplanmak. (Koyundere *Ahıska –Kr.)
tofran [→ **tufran**]
toftamak [**taftamak, tofdamak, tohnamak, tohtamak -2, tohtaşmak, toktamak**] Dinlenmek, rahatlamak, serinlemek. (Hacıhamza *Osmancık –Çr.; *Vezirköprü, *Havza –Sm.; Sarayözü *Ezine –Çkl.; *Zile –To.)
[**taftamak**] : (–Sm. ve köyleri)
[**tofdamak**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
[**tohnamak**] : (*Merzifon –Ama.)
[**tohtamak -2**] : (–Sm.)
[**tohtaşmak**] : (Orta –Çkr.; Bayadı –Or.; –Rz.)
[**toktamak**] : (Kargı *Osmancık –Çr.; Emiryakup *Hayrabolu –Tk.)
tofur 1. Ürün : *Bizim bağın tofuru bu sene iyi.* (–Mn.) **2.** İnek yavrusu. (*Gelendost –Isp.)
tofur etmek Aile içinde birisi gelir ve kazancın bir bölümünü diğerlerinden gizli olarak ayırmak, biriktirmek. (*Gürün –Sv.; Turan –Ky.)
toga Kendiliğinden yetişen yenilebilir otlar. (İbriktepe *İpsala –Ed.)
togsunmak Doymak. (Tekeler *Silifke –İç.)
togu Küçük kulaklı keçi. (*Ereğli –Kn.)
toğ 1. İri ve dolgun : *Maşallah buğdaylar çok toğ.* (Cenciğe –Ezc.) **2.** Çimen. (Mollaveyis –Ar.)
toğa Erkek oğlak. (–Ezc.)
toğaç Fasulye hasadında kullanılan kalın ve uzun sopa. (Cenciğe –Ezc.)
toğay Halka : *Demirin toğayı kırıldı.* (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)
toğdaḫ Leylekten iri, eti yenilen, kızıl tüylü bir çeşit göçebe kuş. (Kerkük)
toğom Tohum. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
toğka Yoğurtlu bulgur çorbası. (Zemme –Kü.; Çukurhisar *Söğüt –Bil.; *Afşin ve köyleri –Mr.)
toğla [→ **tola** (I)]
toğlı [**toğli, toğlu**] Bir yaşında erkek kuzu. (*Ardanuç ve çevresi –Ar.)
[**toğli**] : (–Tr.)
[**toğlu**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
toğli [→ **toğlı**]
toğlu [→ **toğlı**]
toğram Parça, tutam. (*Bornova –İz.)

toğru Doğru, düzgün. (Çeltikçi *Anamur –İç.)
toğşalmak Durulmak, öfkesi geçmek. (Kıbrısçık –Bo.)
toğşanık Kullanılmış, eski. (–Ant.)
toğtaşmak Hafiflemek. (Göçenova –Çr.)
toğu Vatan, toprak. (*Bornova –İz.)
toğuk [→ **touğ**]
toğukgöti El ve ayaklarda oluşan küçük sivilce. (*Maçka –Tr.)
toh (I) [→ **toht** (I)]
toh (II) Ekilmemiş tarla. (Güneyce –Rz.)
toḫ (III) Koyu : *Toḫ yeşil bir elbiselik aldım.* (–Ezc.)
toḫ (IV) Dolu, çok : *Buğdaylar bu yıl toḫ.* (–Ezc.)
toh (V) Yazıklar olsun anlamında üzüntü ya da pişmanlık belirtir ünlem. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Sivrihisar –Es.)
toha Yaşlı manda. (Yaycılar *Sorgun –Yz.)
tohaç [→ **tokuç** (I) **-1**]
tohafsınmak Yabansımak, tuhafına gitmek. (*Afşin –Mr.)
tohana **1.** Kışlık oda : *Tohanayı temizledim.* (–Gaz.) **2.** Sofa. (–Ky.)
tohana olmak [→ **tohmalamak**]
tohaş [→ **tokuç** (I) **-1**]
toḫdamaḫ Akıllanmak, kendini bulmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
toḫdur [→ **toktur**]
tohk [→ **toht** (I)]
tohkurmak At, öksürür gibi ses çıkarmak. (Gedik *Bayramiç –Çkl.)
tohlamak **1.** Koça tos vurmayı öğretmek. (*Ağın –El.) **2.** Durdurmak. (*Kuşadası –Ay.)
tohli Erkek buzağı. (Limanköy *Çayeli –Rz.)
tohlu (I) Köpeğin ipini kesmemesi için boğazına bağlanan değnek. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.)
tohlu (II) **1.** [→ **toklu** (I) **-1**] **2.** Koç. (–El.)
tohlubaşı [→ **toklubaşı**]
toḫlucu Batı yeli. (*Kangal –Sv.)
tohluman Bir yaşında doğuran koyun : *Bu yıl iki tohlumanımız var.* (Deliktaş *Kangal –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
tohma (I) Çok yemekten olan mide şişkinliği. (–Kü.; –Ama.; –Ml.; –Gaz.)
tohma (II) Manda. (*Hekimhan –Ml.)
tohma (III) Ana ya da babasına benzemeyen (insan ya da hayvan için). (–Çkr.)
tohma (IV) Bulgur, karaciğer, un ve pirinçle yapılarak yağda kızartılan köfte. (*Beypazarı –Ank.)
tohma (V) Evlilik dışı doğan çocuk, piç. (–Mn.)
toḫmaḫ Taş dibekte bulgur vb. şeyler döğmekte kullanılan ağaç saplı tokmak. (Karaözü *Gemerek –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
tohmalamak [**tohana olmak, tohma olmak**] Çok yiyerek şişmek. (*Sungurlu ve köyleri –Çr.; –Ml.; *Gemerek, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Şahmuratlı *Sorgun –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Karagöl –Nş.; –Kn.) [**tohana olmak**] : (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
[**tohma olmak**] : (–Ezc.)
tohma olmak [→ **tohmalamak**]
tohmaz Şişkinlik, kabarıklık : *Şu ağacın kökünde üç dane tohmaz var.*

O adamın alnı tohmazlı. (Homa *Manavgat –Ant.)

tohmegen Semizotu. (–Isp.)

tohmürüklü Öksürüklü. (–Krş.)

tohna Damlardaki yatay tahta. (*Sürmene –Tr.)

tohnamak [→ **toftamak**]

tohno Azgın mandaların boğazına takılan ağaç halk. (Parak *Alucra –Gr.)

toholcu Hırsız : *Osandım bu toholculardan bahçada meyva komazlar.* (*Develi ve köyleri –Ky.)

tohruk Yayık. (–Nğ.)

toht (I) [**toh** (I), **tohk, tokt, tort** (IV)] Köpeklerin boğazına takılan dikenli demir halka. (–El.; *Gemerek –Sv.; Afşarlar *Pınarbaşı –Ky.; *Kozan –Ada.)

[**toh** (I)] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)

[**tohk**] : (*Zile –To.)

[**tokt**] : (Çepni *Gemerek –Sv.)

[**tort** (IV)] : (Gölcük *Bayramiç –Çkl.; –Yz.; –Krş.;)

toht (II) 160 gramlık ağırlık ölçüsü. (–Bt.)

toh̬tamak [**toht kalmak, tohtmak**] **1.** Durmak, beklemek, kalmak, dinlenmek. (–Sm.; Şeysahi –Ama.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**toht kalmak**] : (–Sm.)

[**tohtmak**] : (–El.)

2. [→ **toftamak**]

tohtaşmak [→ **toftamak**]

tohtatmak Durdurmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tohtay vermek Hayvanları dinlendirmek için çalışmalarına ara vermek : *Bu hayvana tohtay verilmeli.* (*Vezirköprü –Sm.)

toht kalmak [→ **toh̬tamak -1**]

tohtmak [→ **toh̬tamak -1**]

toh̬tur [→ **toktur**]

tohuç [→ **tokuç** (I) **-1**]

tohul (I) [**töfür**] Bir kimsenin ailesi içinde çaldığı para, eşya vb. şeyler : *Ali'nin gelini tohul yüzünden ocağını batırdı.* (*Develi –Ky.)

[**töfür**] : (–Ky. ve çevresi)

tohul (II) Birisinden yardım isteme, birisine sığınma anlamındadır, aman sözcüğüyle birlikte kullanılır : *Aman tohul diğnemem ha; ne amandan ağnar ne tohuldan.* (*Nizip –Gaz.; Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.)

[**tohum** (I)] : (–Ay.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)

tohum (I) [**tohumluk** (I)] Damızlık erkek at, aygır. (–Gaz.)

[**tohumluk** (I)] : (–Ay.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)

tohum (II) Oğlan evinden geline giden armağan. (*Divriği –Sv.; –Ada.)

tohuma gaçmak Kartlaşmak (insan ya da bitki için). (*Bor –Nğ.)

toh̬umak Dokunmak. (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.)

tohum avı Ekilen tarlaya tohum yemek için gelen kekliğin avlanması. (–El.)

tohumcuk Sarı gagalı, kara karga. (Çamköy *Bergama –İz.)

tohumdavarı Düğünden bir hafta önce oğlan evinden kız evine yollanan çeyiz. (–Ezc.)

tohum günü Gelinin mutluluğunu sağlayacağı inancıyla düğünden bir hafta önce kız evinde yapılan tören. (–Hat.)

tohumhakkı Kalıt, miras. (–Ba.)

tohumkavudu Kız evinin damada verdiği para vb. armağanlar. (*Sarayköy –Dz.)

tohumkavut [**tomgavıt, tomkavıt**] Oğlan evinden kız evine yollanan armağan (daha çok koyun, keçi vb. şeyler). (*Kilis –Gaz.; *Afşin ve köyleri, –Mr.)

[**tomgavıt**] : (Gerçek *Sivrihisar –Es.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**tomkavıt**] : (Kavak *Mihalıççık –Es.)

tohumkörüdü Enenmemiş bir yaşındaki teke : *Üç tane tohumkörüdü sakladım.* (Gözene –Ml.)

tohumluk (I) [→ **tohum**]

tohumluk (II) Kız evindeki yatılı konukların ağırlanması için oğlan evinden alınan gider karşılığı. (–El.)

toḫunmak Değmek, dokunmak. (Koyundere *Ahıska, Zarşat –Kr.)

tohur **1.** Ürün, verim. (*Acıpayam, *Çal –Dz.; Pınarbaşı –İz.; *Alaşehir, –Mn. ve çevresi) **2.** Mısır püskülü. (Bağıllı *Eğridir –Isp.) **3.** Daha gonca olmamış çiçek tomurcuğu. (–Isp.)

tok (I) Tavuk. (Darıyeri, Hacıahmet *Düzce –Bo.)

tok (II) Kalın. (*Bor –Nğ.)

tok (III) Olgunlaşmamış tahıl tanesi. (*Kurşunlu –Çkr.)

tok (IV) **1.** Sabanı oka bağlayan ağaç. (Vazıldan *Divriği –Sv.) **2.** Sabanın uç demirini tahta bölümüne bağlayan demir bilezik. (İncirlik –Ada.)

tok (V) Aşık kemiğinin çıkıntılı yanı. (*Alaşehir –Mn.; *Kilis –Gaz.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Nğ.)

tok (VI) [→ **toka** (I) **-1**]

tok (VII) Üstüne altın dikilmiş kısa gerdanlık. (*Kilis –Gaz.)

tok (VIII) Kibirli, burnu büyük. (Bağıllı, *Eğridir –Isp.; *Avanos –Nş.;)

toka (I) [**tok** (VI)] **1.** Yemliklere hayvanı bağlamak için takılan demir halka. (–Dz.; *Emet –Kü.; Atlas *Sivrihisar –Es.; Maksutlu *Şarkışla–Sv.; Çanıllı*Ayaş –Ank.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**tok** (VI)] : (*Afşin ve köyleri –Mr.; *Gürün –Sv.; Kerkük) **2.** Çember. (Çamköy *Gölhisar –Brd.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

toka (II) [→ **taka** (I) **-1**]

toka (III) **1.** Saç tutturmaya yarayan bir çeşit firkete. (*Kurşunlu –Çkr.; *Perşembe –Or. ve köyleri; –Krş.; –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.) **2.** Kalem çengeli. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

toka (IV) [**takalak** (V), **tokmak** (II)] İplik makarası. (Çandarlı *Bergama –İz.; –Ba.; –Çr.; *Çarşamba, –Sm.; –Krş.; –Ky.)

[**takalak** (V)] : (*Nizip –Gaz.)

[**tokmak** (II)] : (–Af.; –Kü.; İnönü *Söğüt –Bil.; –İst.)

toka (V) **1.** Bilye. (Kavaklıdere *Yatağan, *Milâs –Mğ.) **2.** Topaç. (–Dz.; –İz.; *Burhaniye, *Bandırma, Demirkapı, –Ba.; *Düzce –Bo.)

toka (VI) Taze mısır koçanı. (*Kandıra –Kc.)

tokaç (I) Toprağı pekiştirmeye yarayan ağaç tokmak. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.; *Çermik –Dy.)

tokaç (II) Kayık küreğinin şişkin bölümü. (–Af.; –Çkr.; –Çr.)

tokaçbalığı Yeni yumurtadan çıkmış kurbağa yavrusu. (*Antakya –Hat.)

tokaçlamak [**tokuçlamak**] Tokaçla giysi yıkamak. (*Düzce –Bo.)

[**tokuçlamak**] : (*Bor –Nğ.)

tokak unu Çok ince ve ak buğday unu. (*Kilis –Gaz.)

tokalaç (I) Tabaklanmış deri artıklarının ıslatılıp topak yapıldıktan sonra yakılmak için kurutulmuş durumu.

tokalaç (II) Düz olmayan, eğri (öküz boynuzu vb. şeyler için). (Rumeli göçmenleri *Havza –Ed.)

tokalaç (III) Eğirilmeden önce bilezik biçimi verilmiş yün topağı : *Tokalaçsız yün eğrilmez.* (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

tokalak (I) [**takala, toklak**] Topak, küçük parça. (–Sk.; –Sm.; *Perşembe ve köyleri –Or.; Nefsiköseli *Görele, *Tirebolu –Gr.)

[**takala**] : (–Dy.)

[**toklak**] : (Tekkeönü –Zn.)

tokalak (II) Kısa boylu, tıknaz. (–Sm.; –Gr.; *Mut ve köyleri –İç.)

tokalak (III) Koyun, keçi vb. hayvanların kuyruk altındaki tüylerine yapışan pislik. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tokalak etmek [→ **tokuldaşmak -1**]

tokalamak Ceviz silkelemek. (–İst.)

tokalıoğlu Bir çeşit kayısı. (–Nğ.; –Ada.)

tokalmak Dolgunlaşmak, kalınlaşmak. (*Bozdoğan –Ay.; *Gerze –Sn.)

tokama [→ **tokat** (II)]

tokamak Uğramak. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

tokana 1. [→ **takana -1**] **2.** [→ **tafana -2**]

tokanak [→ **takana**]

tokar Ağaç çengel. (*Ermenek –Kn.)

tokara (I) Akarsularda balık avlamaya yarayan, üçgen biçiminde çubuklardan yapılmış bir balık ağı. (Ormanlı *Çatalca –İst.)

tokara (II) Mandıraların önündeki avlu. (Çınarcık *Yalova –İst.)

tokat (I) **1.** Hayvan ağılı. (Bayat *Bolvadin, –Af.; *Eğridir ve köyleri, Büyük Kabaca *Senirkent –Isp.; Karamanlı, Başpınar *Tefenni –Brd.; *Çal, –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Karpuzlu –Ay.; *Tire, *Bergama –İz.; Ahmetli *Turgutlu, *Alaşehir –Mn.;*Edremit, Yeniköy, –Ba.; Kırka, Keskin, Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra, *İzmit–Kc.; *Akyazı –Sk.; *Hadım, Taşbaşı *Bozkır –Kn.; Bağyaka *Finike, *Serik –Ant.; *Milâs, *Datça –Mğ. ve köyleri) **2.** Avlu. (Çerçin –Brd.; Kaklıç *Menemen –İz.; Dağkadı, *Karacabey –Brs.; –Es.; Gölpazarı *Kurşunlu, Ergine, Bakacak –Çkl.)

tokat (II) [**tokama**] Tarla, bahçe ya da mandıra kapısı. (–Ba.; *Torbalı ve köyleri –İz.; Fili, Derendi *Biga, Kepez –Çkl.; *Mustafakemalpaşa –Brs.; –İst.; Paşaköy *İpsala, Kavaklı –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; Balabancık *Malkara, Veliköy *Çorlu, –Tk.)

[**tokama**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tokat (III) **1.** Bakır su kabı. (*Bor–Nğ.; *Karaman –Kn.) **2.** Bakır tencere. (*Ceyhan –Ada.; *Gülnar –İç.)

tokat (IV) Yumruk. (–Or. ve köyleri)

tokat (V) Ak ve uzun taneli bir çeşit üzüm. (Çanıllı *Ayaş, Keşanuz –Ank.)

tokat (VI) Sürü : *Bir tokat beygiri var.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

tokat parası Başıboş dolaşan hayvan sahiplerinin o yörenin bekçisine

verdikleri para cezası : *Dün desteban Mehmet'in koyunlarını aldı, zavallı beş lira tokat parası ödeyerek hayvanlarını kurtardı.* (–Kıbrıs)

tokaya Taş. (*Yarımca, *İzmit –Kc.)

tok buğday Tam olgunlaşmamış, iri buğday. (–Kıbrıs)

tokcalanmak Karnı doyar gibi olmak. (–Ank.)

tokçik Aşık oyunu. (–Nğ. ve çevresi)

tokduru Toy da denilen bir çeşit kuş. (–Kn.)

tokeç [→ **tokuç** (I) **-1**]

tokezimek [→ **tökecimek**]

tokezlemek [→ **tökecimek**]

tokga [**tokka** (I)] Toka. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) [**tokka** (I)] : (–Tr.)

tokhana [→ **takana**]

tokka (I) [→ **tokga**]

tokka (II) [→**toplu** (I) **-1**]

toklak [→ **tokalak** (I)]

toklu (I) [**tohlu** (I) **-1, tokluk**] **1.** Altı aylıkla bir yaş arasındaki kuzu. (–Uş.; *Uluborlu, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Başpınar *Tefenni, Çamköy *Gölhisar –Brd.; Ortaköy *Çal, Bereketli *Tavas, Çöplü *Çivril, –Dz.; Eymir *Bozdoğan, –Ay.; *Bergama –İz.; –Mn. ve çevresi; Demirkapı *Susurluk, Yeniköy –Ba.; Akalan *Orhaneli, Yakup *Tavşanlı –Kü.; Çalkara *Söğüt, Dodurga, Kasımlar *Gölpazarı –Bil.; Tokat, Bozan *Sivrihisar –Es.; Darıca *Gebze, *Kandıra –Kc.; Gökçesu –Bo.; *Akyazı –Sk.; Yakademirciler, *Safranbolu –Zn.; Kurtköyü, Peşman *Daday, –Ks.; *Çerkeş, Taşkaracalar, *Kurşunlu –Çkr.; İbik, Bayat *İskilip, –Çr.; –Sn.; *Çarşamba, *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon ve köyleri, *Taşova ve köyleri –Ama.; Sarıca *Gölköy, –Or. ve köyleri; *Şebinkarahisar, Kayadibi, *Alucra, –Gr.; Cenciğe –Ezc.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.; –Bt.; *Kilis, *Nizip, –Gaz.; –Mr.; Başlamış *Dörtyol, Amik Ovası ve Reyhanlı Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Maksutlu *Şarkışla, *Kangal –Sv.; *Güdül, Çanıllı *Ayaş, Kayaş, Elecek, *Kalecik, *Beypazarı, Üçem *Balâ –Ank.; *Mucur –Krş.; Salkuma-*Develi, Afşar, *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.ve çevresi; Yendiğin *Ilgın, Boyalı *Ermenek, *Doğanbeyli –Kn.; Misis, *Kozan –Ada.; *Mut ve köyleri; İmamuşağı *Silifke–İç.; –Ant.; *Marmaris, Kınık *Fethiye, Yerkesik, *Milâs, *Bodrum, –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.) [**tohlu** (I) **-1**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Ağlı *Küre –Ks.; Ficek *Reşadiye –To.; *Sürmene –Tr.; –Grn.; –Rz.; *Yusufeli ve çevresi, *Şavşat –Ar.; –Ezm.; –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; *Arapkir, –Ml.; Hacılyas *Koyulhisar, İğdeli, Karaözü *Gemerek –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**tokluk**] : (–Krş.)

2. İki yaşında kuzu. (Deregümü –Isp.; *Çivril –Dz.; Hisarköy *Domaniç –Kü.; –Sn.; –Kr.; –Ezm.; –El.; –Ml.; *Antakya –Hat.; Vazıldan *Divriği –Sv.; Akdoğan *Kızılcahamam, Keşanuz–Ank.;–Krş.; Yeniköy *Ereğli, *Bozkır –Kn.)

toklu (II) Üç yapraklı, ıspanağa benzer bir çeşit ot. (Çöplü *Çivril –Dz.; –Tr.)

toklubaşı [**tohlubaşı**] Yemeği yapılan bir çeşit ot. (Dikici *Dinar, –Af.; Başpınar *Tefenni, Karaatlı *Yeşilova –Brd.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Zemme –Kü.; Atlas *Sivrihisar, Bozan, Tokat –Es.)
[**tohlubaşı**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tokluk [→ **toklu** (I) **-1**]

tokluluk İlkbaharda yaşını doldu-racak kuzuyu almak üzere sonbahardan verilen para. (*Gürün –Sv.)

tokluman Bir yaşında kuzulayan koyun. (–Yz.; Karahoca *Haymana –Ank.; Acıgöl –Nş.; –Nğ.; İçeri Çumra *Çumra –Kn.)

tokma (I) Çok yemekten olan mide ağrısı. (–Dy.)

tokma (II) Tarlaları ayıran sınır sırıkları arasından arabaların geçmesi için yapılan ilkel kapı. (*Düzce –Bo.)

tokmagan [→ **tokmakan**]

tokmak (I) Küçük iskemle. (–İz.)

tokmak (II) [→ **toka** (IV)]

tokmak (III) Büyük başlı (kimse). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tokmak (IV) Hayvanın hızlı gitmemesi için ön bacaklarına geçirilen ağaç. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tokmakan [**tokmagan**] Semizotu. (*Bozkır –Kn.; Bahçe, Dervişli *Silifke, Çiftepınar, Civanyaylağı *Mersin, –İç.; *Finike, *Elmalı –Ant.)
[**tokmagan**] : (Tosnurlu *Silifke –İç.)

tokmakbaş Büyük kayabalığı. (–İst.)

tokmakçı Yolsuz birleşmelere aracılık eden kadın. (*Mudanya –Brs.)

tokmaklıcığcık Bir çeşit kilim. (–Mr.)

tokmaküzüm Kara, sert, iri, eylülde yetişen bir çeşit üzüm. (*Bornova –İz.)

tokmaklanmak Hayvan çok ot yemekten ölmek. (Sarılar *Avanos –Nş.; –Kn.)

tok olmak Bir cisim deliğe tam olmamak, büyük gelmek. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

tokorcom Su arığı. (–Mğ.)

tokorcun Yarma ağaçlardan yapılan kalın tahta. (Tepelice –Kn.)

tokt [→ **toht** (I)]

toktakı [→ **toktoku** (I)]

toktamak [→ **toftamak**]

toktok Havan. (–Bo.)

toktoku (I) [**tıktık** (II), **tıktık** (V), **toktakı**] Kulpsuz, küçük su testisi. (Hocaköy *İnegöl –Brs.; *Söğüt –Bil.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**tıktık** (II)] : (–İz.; –Ba.)
[**tıktıkı** (V)] : (–Dy.)
[**toktakı**] : (Barcak *Söğüt –Bil.)

toktoku (II) Ahlat kurusu ile kavrulan dövülmüş mısır. (Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.)

toktokucan [→ **taktakı** (I)]

toktur [**toḫdur, toḫtur**] Doktor. (Hasanoğlan –Ank.)
[**toḫdur**] : (–Gaz.)
[**toḫtur**] : (–Gaz.)

toku [→ **tokuç** (I) **-1**]

tokuç (I) [**tahaç, tahuç, takaç** (I), **taktak** (IV), **tapkaç, tohaç, tohaş, toḫuç, tokeç, toku, tokurcak, tokuş**] **1.** Kirli giysileri yıkamaya yarayan tahta tokmak. (*Keçiborlu, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Salda, Güney *Yeşilova, Başpınar *Tefenni –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, Darıveren *Acıpayam, *Çivril –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Ödemiş –İz.;

Yenice *Simav –Kü.; *Zile –To.; –Krş.; –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Kadınhanı, *Ermenek –Kn.; *Silifke, *Mut ve köyleri –İç.; İbradı *Akseki, *Korkuteli –Ant.; Yerkesik –Mğ.; –Kıbrıs)

[**tahaç**] : (–Ezc.)

[**tahuç**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**takaç** (I)] : (Adala *Salihli –Mn.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.)

[**taktak** (IV)] : (–Kn.)

[**tapkaç**] : (–Gr.)

[**tohaç**] : (Kızıl, Çamlıbel *Artova –To.; –Ezc.; –Gaz.)

[**tohaş**] : (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

[**toḫuç**] : (–Krş.)

[**tokeç**] : (Çöplü *Çivril –Dz.)

[**toku**] : (Doğal *Çal –Dz.; Üçüyük *Altıntaş –Kü.)

[**tokurcak**] : (Kayapınar –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**tokuş**] : (Çamköy*Gölhisar –Brd.; –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Sayağzı *Silifke –İç.)

2. Et döveceği, tokmağı. (–Ada.) **3.** Değnek. (Paşayiğit *Keşan –Ed.)

tokuç (II) **1.** Başı büyük, anlağı gelişmemiş (kimse). (Şahmelik –Ky.) **2.** Çıkık alınlı (kimse). (*Alaşehir –Mn. ve köyleri) **3.** İki üç yaşında çocuk. (*Karaağaç –Ed.)

tokuçbalığı Kurbağa yavrularının yumurtadan çıktıktan sonraki ilk devresi. (Güney *Yeşilova –Brd.)

tokuçlamak [→ **tokaçlamak**]

tokuk Gül goncası. (Rumeli göçmenleri, Karakoca *Karacabey –Brs.)

tokula Değnekle yuvarlak taşa vurarak oynanan bir çocuk oyunu. (–Dz.)

tokulamak Ham ipliği tokaçla dövmek. (*Buldan –Dz.)

tokuldamak Su kaynamak. (*Zara –Sv.)

tokuldaşmak [**tokalak etmek**] **1.** Konuşmak, yarenlik etmek. (–Isp.; *Bor –Nğ.)

[**tokalak etmek**] : (Şehli –Gr.)

2. Birini kandırmak, inandırmak için konuşmak. (–Nğ.) **3.** Gizli konuşmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tokumak [→ **tokutmak** (II)]

tokur (I) **1.** Büyük bilye. (–Sm.) **2.** Taş bilye. (*Ünye –Or.)

tokur (II) Bağlamanın küçüğü, cura. (Voğru *Araç –Ks.)

tokur (III) **1.** Kısa boylu, cüce. (Karabüzey *Araç –Ks.) **2.** Kısa boylu ve güçlü (kimse). (Züğre –Ama.) **3.** Kaba ve durgun (kimse). (–Brd. ve köyleri) **4.** Yaşlı (insan ya da hayvan). (*Merzifon –Ama.)

tokur (IV) Toparlak : *Eli yüzü tokur.* (Oğuz *Acıpayam –Dz ; –Sm.; Yoğunpelit *Beypazarı –Ank.; *Vize –Krk.)

tokur (V) Su kabı. (–Mğ.)

tokura İnek ahırı. (Rumeli göçmenleri –İst.)

tokurcak [→ **tokuç** (I) **-1**]

tokurcu (I) [→ **tokurcun** (V) **-2**] Damların kıyılarına konan yassı ağaç. (*Bozkır, *Karaman, *Ermenek –Kn.)

tokurcu (II) Verevine dokunan şayak kumaş. (*Bozkır, *Karaman, *Ermenek –Kn.)

tokurcu (III) Başları aşağıya gelmek üzere dizilen ekin bağlamları. (*Bozkır, *Karaman, *Ermenek –Kn.)

tokurcuğu düzgün olmak [→ **tokurcunu düzgün olmak**]

tokurcuk Toprak damlara döşenen çalı çırpının yerlere dökülmemesi için altlarına yerleştirilen ağaçlar. (*Hadım –Kn.)

tokurcum [→ **tokurcun** (III)]

tokurcun (I) Başakları iç yana gelerek dokuz ya da on üç bağlamdan yapılmış ekin yığınları. (Yeniköy –Ba.; Kılkış, Evreşe *Gelibolu, Karacaviran, Fili *Biga –Çkl.; Çeltikçi *İnegöl –Brs.; *Gölpazarı –Bil.; Satılmış –Es.; Rumeli göçmenleri –Sm.; Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)

tokurcun (II) **1.** Dört köşe, kare: *Tokurcunlu basma aldım.* (–Ba. ve köyleri) **2.** Çizgili desenli çarşaf. (–Ba. ve köyleri) **3.** Bezin dokuma biçimi. (–Yz.; –Nğ.)

tokurcun (III) [**tokurcum**] Dokuztaş oyunu. (*Lâpseki –Çkl.; –Brs.; *Ermenek –Kn.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.)
[**tokurcum**]: (Sarıca *Gölköy –Or.)

tokurcun (IV) Kirizma yapılan bağda birer metre ara ile ip çekme işi. (Dolaybağ *Kartal –İst.)

tokurcun (V) [**tokurcu** (I)] **1.** Dam kıyısı. (*Alanya –Ant.) **2.** Damların saçaklarına konan yassı ağaçlar. (–Ky.; *Ermenek –Kn.)
[**tokurcu** (I)]: *Bozkır, *Karaman *Ermenek –Kn.)

tokurcun etmek Çiğnemek. (*Bodrum –Mğ.)

tokurcunu düzgün olmak [**tokurcuğu düzgün olmak**] İşi yolunda olmak. (–Ks.)
[**tokurcuğu düzgün olmak**]: (Saraycık –Kü.)

tokurdak (I) **1.** İçi boş incir kurusu. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.) **2.** Özü olmayan, içi boş meyve. (*Bozdoğan –Ay.; Hacıibrahim *Bayındır –İz.)

tokurdak (II) [→ **tongura**]

tokurdak (III) Erkeklik bezi. (*Ödemiş –İz.)

tokurdatmak 1. Nargile içmek. (*Bor –Nğ.) **2.** Su içerken ses çıkarmak. (*Bor –Nğ.)

tokurdum Örgüt, tertip, düzen. (Kirazlı –Çkl.)

tokur etmek Hoşnutsuzluğunu belli ederek soğuk davranmak. (–Isp.)

tokurşak Meşe palamudu, servi kozalağı. (–Sn.)

tokuş [→ **tokuç** (I) **-1**]

tokuşturmak Değiştirmek, değiş tokuş etmek. (*Ünye –Or.)

tokutma [**tokutmak** (I)] Köy yolu ağzı. (Dadam –Bo.)
[**tokutmak** (I)]: (–Bo.)

tokutmak (I) [→ **tokutma**]

tokutmak (II) [**tokumak**] Ceviz, pestil eriği vb. meyveleri sırıkla vurup düşürmek. (Darıyeri *Düzce –Bo.)
[**tokumak**]: (*Düzce –Bo.; Karaca *İnebolu –Ks.; *Boyabat –Sn.)

tol (I) **1.** Taş kemer ya da taş kemerlerle yapılmış ev, oda, kapı vb. şeyler. (Süksün *İncesu, Kınarardı, –Ky.; –Nğ.; Mezitli *Mersin –İç.) **2.** Duvar. (Balçova –İz.; *Sungurlu –Çr.; Genezin *Avanos –Nş.) **3.** Evin temel taşı. (–Nğ.) **4.** Ahır. (*Seydişehir –Kn.; Tekeler *Silifke –İç.) **5.** Döl ağılı, kuzuluk. (*Bolvadin –Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.) **6.** Yer altındaki ev ve ahırlar. *Tol yaşayışı kabir yaşamasına benzer.* (Yeniköy *Ereğli –Kn.)

7. Yayla ya da bahçe kulübesi. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Bolat, *Hadım, Sille –Kn.) **8.** Avcı kulübesi. (Alibeyhöyüğü *Çumra –Kn.) **9.** Samanlık. (*Bor –Nğ.) **10.** Ev topluluğu. (–Ml.; –Ky.; –Nğ.; –Kn.)

tol (II) Kayataşı. (–Nş.)

tol (III) Tarla sınırı. (Ortaköy *Bor –Nğ.; –Kn.)

tol (IV) Küçük köy. (–Kn. ve köyleri)

tol (V) İşe dayanamayan, güçsüz (kimse). (Arıl –Gaz.)

tol (VI) Uzun saplı bir çeşit sukabağı. (*Ağın –El.; Ağın *Arapkir –Ml.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

tol (VII) Oğul veren arıları kondurmak için dikilen çalı, dal. (Karahoca *Haymana –Ank.)

tola (I) [**toğla**] Yünü ya da kılı alınmış ham deri. (*Dinar –Af.; –Isp.; –Brd.; –Çkl.; –Brs.; *Sivrihisar –Es.; *Merzifon –Ama.; *Niksar –To.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Karahoca *Haymana –Ank.; –Ky.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; –Mğ.)

[**toğla**] **:** (–İst.)

tola (II) Keyif, neşe. (Vakıf *Tavas –Dz.)

tola (III) Güçlü, korkusuz (köpek için). (Otalı *Kızılcahamam –Ank.)

tola (IV) [**tolu** (II)] Kuyudan su çıkarılan tahta ya da çinko kova. (*Sungurlu –Çr.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Zile, *Niksar –To.; –Sv.)

[**tolu** (II)] **:** (–Ks.; *Boyabat –Sn.; Yukarı Kale *Koyulhisar –Sv.)

tola (V) İmbikten geçirilen üzüm ya da diğer meyvelerin son suları. (*Nizip –Gaz.)

tolak (I) Kestane. (Salatın *Tire –İz.)

tolak (II) [→ **toluk** (II)]

tolaka (I) **1.** Parayla oynanan yazı tura oyunu. (Çulham *Yenipazar –Ay.; Yukarı Kale *Koyulhisar –Sv.) **2.** Mendil ucu düğümlenerek oynanan bir çeşit oyun. (–Ur.)

tolaka (II) Tarlakuşu. (*Erciş –Vn.)

tolaka (III) Ağaçtan meyve düşürmeye yarayan değnek. (*İskilip –Çr.)

tolalanmak Şişmanlamak, semizleşmek. (*Bor –Nğ.; –Mğ.)

tolalı Dolgun, besili, iriyarı. (*Bor –Nğ.; –Kn.)

tolama İş önlüğü. (*Afşin ve köyleri –Mr.; Azaplı *Kadirli –Ada.)

tolamak [→ **talemek**]

tolaman (I) Düşünmeden, aklı ermeden konuşan (kimse). (Ünür –Çkr.)

tolaman (II) Lale. (Farilya *Bodrum –Mğ.)

tolandırmak Aldatmak, dolandırmak. (*Bornova –İz.; Kumburgaz –İst.)

tolas Köşe. (Sarıca *Gölköy, Aybastı –Or.)

tolaşır [**talaşır, toleşir**] **1.** Tabakların kireçlenmiş deriyi serdikleri düz taş. (*Niksar –To.) **2.** Kireçlenmiş derinin yıkandığı çukur yer. (–Isp.; –Brd.; *Ezine –Çkl.)

[**talaşır**] **:** (–Brs.; *Gelibolu –Çkl.)

[**toleşir**] **:** (–Brs.; *Gelibolu –Çkl.)

tolatar Tombul, iri, gürbüz, kanlı canlı. (–Çkr.; *İskilip –Çr.; *Boyabat, *Gerze –Sn.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Nğ.)

tolaz (I) [**talloz**] Başıboş, işsiz güçsüz, serseri. (–Dy.; *Milâs –Mğ.)

[**talloz**] **:** (*Kilis –Gaz.)

tolaz (II) Eskiden yapılmış su kemeri: *Tolazın üstüne leylek yuva yapmış.* (*Milâs –Mğ.)

tolaz (III) Fırtınanın topladığı toz kümeleri. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
tolazımak Kumaşın havı dökülmek. (*Mut ve köyleri –İç.)
tolçak Kuzu ağılı. (*Bayburt –Gm.)
toleşir [→ **tolaşır -2**]
tolhamak Ayran yapmak. (Havzul –Sv.)
tolḫo Yalın, gösterişsiz yaşama yanlısı, kalender. (Şalcı *Şavşat –Ar.)
tolik Sukabağı, asmakabağı. (*Kemaliye –Ezc.; *Ağın –El.)
toloman Çok tüylü köpek yavrusu. (*Torbalı –İz.)
tolon Ayın on dördü. (*Kırkağaç –Mn.)
tolos Köşe bucak. (Şıhlar *Ulubey –Or.)
toloz (I) **1.** Cinsel sapınca uğramış genç. (–Bt.) **2.** Edepsiz, utanmaz. (–Ur.)
toloz (II) Tuzak, düzen. (*Maçka –Tr.)
toloz (III) Tipi, kar. (Gerze *Devrek –Zn.)
toloz (IV) Dere ve göllerin çevresindeki su düzeyinden aşağıda kalan kaya ve toprak oyukları. (–Or.)
toloz (V) Mağara. (Yenipazar –Ay.)
toloza düşürmek Oyun, düzenle bir kimseyi zarara uğratmak, tuzağa düşürmek. (*Maçka –Tr.)
tolu (I) Buz tanesi biçiminde yağan kar, dolu. (*Bozdoğan –Ay.; Çopur *Menemen –İz.; *Elbistan –Mr.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *Avanos, Kurugöl –Nş.; –Nğ.; İncekum *Silifke –İç.; *Milâs –Mğ.)
tolu (II) [→ **tola** (IV)]
tolu (III) Deniz. (–El.)
toluk (I) Koyun ve keçi yavrusu. (–El.; Yukarı Kale *Koyulhisar –Sv.)
toluk (II) [**tolak** (II)] Davar derisinden yapılan yayık. (*Kemah –Ezc.; Yukarı Kale *Koyulhisar –Sv.)
[**tolak** (II)] : (–Ezm.)
tolu kesmek O yıl dolunun az yağması dileği ve inancıyla ailenin ilk çocuğu ilk yağan doluyu ikiye bölmek. (*Elbistan –Mr.)
toluklamak Çevirmek, sarmak, dolamak. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)
tolun Kulak ile kaş arasındaki bölüm. (*Lâpseki –Çkl.)
tolunmak Güneş batmak. (*Emet –Kü.)
tolu tolu Tane tane : *Kar tolu tolu olmuş.* (–Nğ.)
tolyan Geniş alan. (–Brs.)
tom (I) Çatıyı döşemek için ince tahtalar yapmaya yarayan küçük tomruk. (Haçavera *Maçka, –Tr.)
tom (II) Tohum. (Sökün *Silifke –İç.)
toma (I) [**tomalacık, tomalak, tomas** (II), **tomaz -1, tombak** (I) **-2**] Tombul, toparlak, tıknaz. (*Gelendost –Isp.; Satılmış –Es.)
[**tomalacık**] : (*Düzce –Bo.)
[**tomalak**] : (*Düzce –Bo.; Kırım göçmenleri –İst.)
[**tomas** (II)] : (Karapınar –Kn.)
[**tomaz -1**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**tombak** (I) **-2**] : (Kılbasan *Karaman –Kn.)
toma (II) Kuyruksuz tavuk. (Bakırköy *Ödemiş –İz.)
toma (III) [→ **tomat**]
tomafil [**tomofil**] Otomobil. (Senir *Keçiborlu–Isp.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
[**tomofil**] : (Söğüt, Honaz –Dz.)
tomak (I) Kısa konçlu ayakkabı, potin. (Sulusaray *Artova –To.;–Kn.)

tomak (II) Körlenmiş, kütleşmiş sivri uç. (Sorhun *Niksar –To.)

tomak (III) Uzun biber. (*Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.)

tomak (IV) **1.** Kısa boylu (adam). (–Kn.) **2.** Çok şişman (bebek için). (*Merzifon –Ama.)

tomak (V) Yuvarlak. (Çepni *Gemerek –Sv.)

tomak (VI) Dayak, kötek. (–Çr.)

tomaka (I) Başa takılan gümüşlü kadın ziyneti. (Narlıdere –İz.)

tomaka (II) Güdük, yuvarlak, küçülmüş. (Sarıoba *Polatlı –Ank.)

tomalacık [→ **toma** (I)]

tomalak [→ **toma** (I)]

tomalıç Tümsek, tepe. (*Lâpseki –Çkl.)

tomalmak 1. [→ **tamsamak**] **2.** Secde eder gibi durmak. (Tokat –Es.)

toman 1. [→ **tuman** (I) **-1**] **2.** Kadın şalvarı. (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)

tomanı Mısır sapları tutamlarının bir kazık çevresinde toplanmasıyla oluşturulan yığın. (–Rz.)

tomar (I) Yastık ya da minder üzerine gerilen kalın kumaş. (*Mustafakemalpaşa –Brs.)

tomar (II) Kaba, parlak tüylü köpek. (–Bo.)

tomar (III) Emmebasma tulumba gövdesi. (–Ama.)

tomara Pazıya benzer, sapları pişirilerek yenen, kendi kendine yetişen bir çeşit bitki. (*Tirebolu –Gr.; –Tr.)

tomarı [**tomari, tumarı**] Tamamı, tümü. (*İskilip –Çr.; Şehsadi –Ama.; Bağlıca *Ardanuç, Çavdarlı *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.)
[**tomari**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)
[**tumarı**] : (–Yz.)

tomari [→ **tomarı**]

tomarlamak [**toparlamak -1**] Destelemek, yığmak, toplamak. (*Gelendost –Isp.; –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Küre –Ks.; –Sm.; –Tr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Milâs –Mğ.)
[**toparlamak -1**] : (Bayadı –Or.)

tomarmak [→ **tomsumak**]

tomas (I) **1.** Kaymaktan yapılan bir çeşit tulumpeyniri. (–Ezc.; Holhol *Kiğı –Bn.; *Hekimhan, –Ml.; –Gaz.; –Mr.; Akçal *Saimbeyli –Ada.) **2.**[→ **tamas -2**] **3.** [→ **tomat**]

tomas (II) [→ **toma** (I)]

tomat [**tamatos, toma** (III), **tomas** (I) **-3, tomata, tomate, tomati, tombalak** (III), **tomete, tomta** (III), **topalak** (III) **-6**] Domates. (*Düzce –Bo.)
[**tamatos**] : (–Gaz.)
[**toma** (III)] : (Hartlap –Mr.)
[**tomas** (I) **-3**] : (*Afşin ve köyleri –Mr.)
[**tomata**]: (Dağkızılca*Torbalı –İz.)
[**tomate**] : (Gönen –Isp.; –Dz.)
[**tomati**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.)
[**tombalak** (III)] : (*Söğüt –Bil.)
[**tomete**] : (Bereketli *Tavas –Dz.)
[**tomta** (III)] : (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)
[**topalak** (III) **-6**] : (*Bolvadin –Af.; *İskilip –Çr.)

tomata [→ **tomat**]

tomate [→ **tomat**]

tomatça Patates. (*Boğazlıyan –Yz.)

tomat ekşisi Salça. (*Narlıdere –Bt.)

tomatır [**tomba**] **1.** Yığın. (Yukarı Kale *Koyulhisar –Sv.)
[**tomba**] : (Akıncılar *Kuşadası –Ay.)

2. Elli bağlamdan oluşan keten yığını. (Saylan *Ünye –Or.)

tomati [→ **tomat**]

tomatisma Romatizma. (Bilalik *Sorgun –Yz.)

tomaz 1. [→ **toma** (I)] **2.** Eğri burunlu (kimse). (*Havza –Sm.) **3.** Çok küçük, yavru (insan ya da hayvan için). (–Ky.) **4.** Şen, şakacı, güldürücü. (*Tavşanlı,*Alayunt –Kü.; Aşağı Ihıca –Es.)

tomba [→ **tomatır -1**]

tombadız [**taltamız -1**] Şişman, kısa boylu. (*Bornova –İz.; Rumeli göçmenleri –Brs.)
[**taltamız -1**] : (*Kilis –Gaz.)

tombak (I) [**tambarlak, tombalak** (I) **-1, tombarlak, tomburlak**] **1.** Toparlak, küre biçiminde. (*Emet –Kü.; *Söğüt –Bil.; *Sivrihisar, Tokat –Es.; –Tr.; Hacılyas, Yukarı Kale *Koyulhisar –Sv.; Çanıllı, *Ayaş, Oyaca *Haymana –Ank.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; *Mersin, *Silifke, *Mut ve köyleri –İç.)
[**tambarlak**] : (*Kurşunlu –Çkr.)
[**tombalak** (I) **-1**] : (*Düzce –Bo.; Taşkaracalar * Kurşunlu – Çkr.; –Tr. ve çevresi; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**tombarlak**] : (Kılıç *Keçiborlu, *Eğridir ve köyleri, *Gelendost –Isp.; –Brd.; Alâaddin *Acıpayam, *Çal –Dz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**tomburlak**] : (*Uluborlu *Senirkent –Isp.; Kızılcasöğüt, Çöplü *Çivril –Dz.)
2. [→ **toma** (I)]

tombak (II) **1.** [→ **tüylüdombalak**] **2.** Kayısı. (*Çarşamba –Sm.) **3.** Tomurcuk. (Edir *Saray –Tk.)

tombak (III) Tümsek, tepe, yüksek toprak yığını. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)

tombak (IV) Mide. (*Mustafakemalpaşa, Nilüfer –Brs.)

tombak (V) Bilye, zıpzıp. (*Güdül, *Ayaş –Ank.)

tombak (VI) Tek taşlı, değersiz yüzük. (Bozhane *Beykoz –İst.)

tombak (VII) Bakır ya da tuncun altınla karışımından elde edilen maden. (*Bergama, *Bornova –İz.)

tombak tombak Top top, topak topak. (Sökün *Silifke –İç.)

tombalak (I) **1.** [→ **tombak** (I) **-1**] **2.** Şişmanca, tombul. (*Urla –Mn.; *Vezirköprü, –Sm.; –Tr.; *Bor –Nğ.; –Kn.; İncekum *Silifke –İç.)

tombalak (II) Pervane. (Tahtacılar *Mersin –İç.)

tombalak (III) [→ **tomat**]

tombalak (IV) **1.** Kelebek. (Ahiköy –Mğ.) **2.** Dana. (*Ereğli –Kn.)

tombalak atmak [**tombaz kılmak, tosdömbelek olmak**] Takla atmak. (–Mn. ve çevresi; Tokat –Es.; *Düzce –Bo.; *Nizip –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Yukarı Kale *Koyulhisar –Sv.; –Nğ.; –Ada.; *Milâs –Mğ.)
[**tombaz kılmak**] : (Bayat *Emirdağ –Af.; Kesme *Eğridir –Isp.)
[**tosdömbelek olmak**] : (Vazıldan *Divriği –Sv.)

tombarlak [→ **tombak** (I) **-1**]

tombatın [**tombatum, tumbatun**] Pancar. (*Gölpazarı –Bil.; *Geyve –Sk.)
[**tombatum**] : (*Osmaneli –Bil.; *Hendek –Sk.)

[**tumbatun**] : (Ağlan *Osmaneli –Bil.; *Karamürsel –Kc.)

tombatıya Boş yere, gereksiz. (Ergine, Bakacak *Biga, *Bayramiç –Çkl.)

tombatum [→ **tombatın**]

tombay Manda. (*Bornova –İz.; –Ba.; –Ed.)

tombaz (I) Yük taşımak ya da köprü yapmak için kullanılan altı düz bir çeşit deniz aracı, duba. (*Bornova –İz.; *Urla –Mn.; *İzmit –Kc.)

tombaz (II) Yükseklik. (*İskilip –Çr.; İlaksa *Maçka –Tr.)

tombaz (III) Yuvarlak biçimde bağlanmış saz demeti. (–Ky.)

tombaz kılmak [→ **tombalak atmak**]

tombik [→ **tombilik**]

tombil Küçük tür yunus balığı. (Babakale *Ayvacık, *Gelibolu, –Çkl.)

tombilik [**tombik, tombiş, tombuş** (I)] Şişmanca, tombul. (–Ezc.; *Arapkir –Ml.)
[**tombik**] : (Kuzören *Silifke –İç.)
[**tombiş**] : (*Düzce –Bo.)
[**tombuş** (I)] : (–Çr.)

tombiş [→ **tombilik**]

tombu [**tombülcek, tomp -1, tomsu** (I), **tomsuk** (I), **tönbel, töngü** (II) **-2, töslü**] Küçük tepe, tümsek. (*İskilip –Çr.)
[**tombülcek**]: (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**tomp -1**] : (–Ezm.)
[**tomsu** (I)] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)
[**tomsuk** (I)] : (–Mr.)
[**tönbel**] : (Hamurcu *İncesu –Ky.)
[**töngü** (II) **-2**] : (Arıcaklar *Gölpazarı, Büyük Yenice –Bil.)
[**töslü**] : (Demen *Artova –To.)

tombul İki tekerlekli at arabası. (*Antakya –Hat.)

tombulmak Sıçramak. (–Mğ.)

tombulşak [→ **tomçak**]

tombuluş Ense kökü ile sırtın birleştiği yer. (*Silifke –İç.)

tomburlak [→ **tombak** (I) **-1**]

tomburmak Tomurcuk vermesi için ağacı kesmek. (Bayadı –Or.)

tomburt Beş altı taneli üzüm salkımı. (Hamzabey *İnegöl –Brs.)

tombustan Lağımlarda yaşayan kınkanatlılardan bir böcek, bokböceği. (*Afşin –Mr.)

tombuş (I) [→ **tombilik**]

tombuş (II) Koyu pembe renkli, büyük çekirdekli bir çeşit kiraz. (–Isp.)

tombuy [**tombuz** (I)] Bir avuç, bir tutam. (Kerkük)
[**tombuz** (I)] : (Kerkük)

tombuz (I) [→ **tombuy**]

tombuz (II) [**tambuz**] Yumruk, boks. (Kerkük)
[**tambuz**]: (Rumeli göçmenleri –İst.)

tombuz (III) Çoban değneğinin kalın ucu. (–Krş.)

tombuzlamak Yumruklamak. (Kerkük)

tombülcek [→ **tombu**]

tomçak [**tombulşak, tomruk** (IV), **tomşak**] Gonca. (–Gr. ve köyleri)
[**tombulşak**] : (*Merzifon –Ama.)
[**tomruk** (IV)] : (*Antakya –Hat.)
[**tomşak**] : (Piraziz –Gr.)

tomdurcuk Gelincik çiçeği. (*Tavşanlı –Kü.)

tomeç Su soğutmaya yarayan toprak kap. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

tomekan Semizotu. (*Ermenek –Kn.)

tomes Kaburga kemiği. (Mapavri –Rz.)

tomete [→ **tomat**]

tomgavıt [→ **tohum kavut**]

tomik Tilki avı için yapılan avcı pusu yeri. (–Bt.)

tomkavıt [→ **tohum kavut**]
tomkurmak [→ **tomsurmak**]
tommak [→ **tummak** (II) **-2**]
tomman [→ **tuman** (I) **-1**]
tomofil [→ **tomafil**]
tomp 1. [→ **tombu**] **2.** Tarlanın çevresini belirtmek için yapılan toprak sınır. (*Marmaris –Mğ.)
tompuz [→ **tomruk** (III)]
tomra (I) Kurumuş çamur : *Tomraları doldur da at.* (*Kandıra –Kc.; Dağkadıköyü *Mustafakemalpaşa –Brs.)
tomra (II) Ayak topuğunda oluşan çatlaklar. (Kızılca *Şile –İst.)
tomru Dağlardaki küçük tepeler. (Alihoca *Ulukışla –Nğ.)
tomruk (I) Tutukevinde kimi tutsakların ayaklarına vurulan ağaç kelepçe. (Kağılcık *Tefenni –Brd.; *Lâpseki –Çkl.; –Nğ.; *Elmalı –Ant.; –Mğ.)
tomruk (II) Tutukevi. (–Sn.; –Sv.)
tomruk (III) [**tompuz, tomur -2**] Yumru, ur. (*Senirkent, *Uluborlu –Isp.)
[**tompuz**] : (–Nğ.)
[**tomur -2**] : (–Nğ.)
tomruk (IV) [→ **tomçak**]
tomrukçu Tutukevi bekçisi, gardiyan. (Cebel *Eğridir –Isp.; *Boyabat –Sn.)
tomruk ağası Tutukevi yönetmeni. (–Sv.; –Ed.)
tomsa Kısa boylu, şişman. (–Bo.)
tomsalak Odunun yarılamayan sert parçası. (Çöplü *Çivril –Dz.; Pirlerkondu *Hadım –Kn.)
tomsek Gübre dökülen çukur. (*Ünye –Or.)
tomsu (I) [→ **tombu**]
tomsu (II) Yükseklik. (Tuzhisar *Bünyan –Ky.)
tomsu (III) Kısa ve kalın (daha çok salatalık için). (–Nş.)
tomsuk (I) [→ **tombu**]
tomsuk (II) Kısa kütük. (Narlıdere –İz.)
tomsuk (III) Bataklıklarda yetişen, ucu dikenli ve buğday sapına benzer yaprakları olan bir bitki. (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
tomsumak [**tomalmak -1, tomarmak, tomkurmak, tomsurmak, tomsurtmak, tosarmak** (I), **tosnamaḫ, tosnamak**] Somurtmak, surat asmak, küsmek. (Çöplü *Çivril –Dz.; –Çr.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**tomalmak -1**] : (Bahattin *Ulubey –Or.; *Milâs –Mğ.)
[**tomarmak**] : (Dudaş *Söğüt –Bil.)
[**tomkurmak**] : (Bozburun *Marmaris –Mğ.)
[**tomsurmak**] : (*Alaşehir –Mn.)
[**tomsurtmak**]: (Çöplü *Çivril –Dz.; Körköy *Merzifon –Ama.)
[**tosarmak** (I)] : (Dudaş *Söğüt –Bil.; Arpaköy –Or.; *Tirebolu –Gr. ve köyleri; *Koyulhisar –Sv.; Tepelice *Bozkır –Kn.)
[**tosnamaḫ**] : (*Gürün –Sv.)
[**tosnamak**]: (*Kurşunlu –Çkr.; *Ağın, *Arapkir –Ml.; Kisenif *Feke –Ada.)
tomsurmak [→ **tomsumak**]
tomsurtmak [→ **tomsumak**]
tomsuruk (I) Asık yüzlü (kimse). (*Ünye –Or.)
tomsuruk (II) Tohumun çatlayarak baş vermiş durumu : *Bizim bakla henüz tomsuruk halinde, daha bir*

yağmur ister. (Gölmermere *Akhisar –Mn.; *Ünye –Or.)

tomşak [→ **tomçak**]

tomta (I) Kemikli büyük et parçası. (Narlıdere –İz.)

tomta (II) Bağlam, tutam. (*Dursunbey –Ba.)

tomta (III) [→ **tomat**]

tomto Süt paparası. (*Bozüyük –Bil.)

tomtom (I) Böbrek. (*Milâs –Mğ.)

tomtom (II) Tırtıl. (Özbek *Urla –Mn.)

tomtom (III) Erkek hindi. (Gönen *Bayramiç –Çkl.; Yenice *Karacabey –Brs.)

tomtom olmak Tümsek tümsek, küme küme olmak, yığılmak. (*Bor –Ng.)

tomtu (I) Et, bulgur ya da pirinçle karıştırılarak yapılan sulu köfte. (Çukurhisar *Söğüt –Bil.)

tomtu (II) Kulplu küçük testi. (Yıldız *Susurluk –Ba.)

tomturak (I) Alım, gösteriş. (*Merzifon –Ama.; *Antakya –Hat.)

tomturak (II) Çan, zil. (Bedre *İnegöl –Brs.)

tomun Kara erik. (–Mş.)

tomur **1.** Katı. (Karahisar *İncesu –Ky.) **2.** [→ **tomruk** (III)]

tomurma Ağacı tomruk biçiminde parçalama. (Yenikarye –İst.)

tomurmak (I) **1.** Ağacı dibinden kesmek. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; *Koyulhisar –Sv.) **2.** Ağaç dallarını kesmek. (*İskilip –Çr.; –Sm.; –Yz.) **3.** Bir şeyi uzunluğuna yarmak (daha çok ağaç için). (Balkur *Devrek –Zn.)

tomurmak (II) Oburca yemek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tomurmak (III) Ağaç ve asmalarda filiz vermek üzere gözler kabarmak. (*Gelendost –Isp.; *Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.; –Ng.)

tomurşak [**tongurşak**] **1.** Tomurcuk. (–Sm.) **2.** Meşe ağacının meyvesi. (–Sn.)

[**tongurşak**] : (–Sn.)

tomurtlamak Ağacın dallarını budayarak tepesini düzeltmek. (Arım *Boyabat –Sn.)

tomuruk Silindir biçiminde kesilmiş büyük ağaç gövdesi, tomruk. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

tomuşma Dargınlığını belli etme. (*Mecitözü –Çr.)

tomuş tomuş Sevimli ve şişman (çocuk için). (*Düzce –Bo.)

tomuzlanböceği Kınkanatlılardan, bitkilere zarar veren bir böcek, mayısböceği. (–Gaz.)

ton (I) Koyun ve keçilere takılan büyük çan. (*Merzifon –Ama.)

ton (II) Kürk. (Yazılı *Emirdağ –Af.)

ton (III) Hayvan rengi. (*Bornova –İz.)

tonaka **1.** Büyük, iri : *Hey, tonaka kafalı oğlan!* (Bahçeli, *Bor –Ng.) **2.** Büyük aşık kemiği, sığırların aşık kemiği. (*Bor –Ng.)

tonamak Yağma etmek, çiğnemek, ezmek. (Yakakayı –Es.)

tonaz Birbirine eklenmiş balık ağları. (*Beykoz –İst.)

tonbaç Kulpsuz, küçük su testisi. (Halıköy *Ödemiş –İz.)

tonbatın [**tonbayan**] Ak pancar. (*Orhaneli –Brs.)

[**tonbayan**] : (Kasımlar *Gölpazarı –Bil.)

tonbayan [→ **tonbatın**]

tonbozma Gelin giysisi biçme. (İçeri *Çumra –Kn.)

tonbu Meyvenin olgunlaşmamış yeri. (Karatepeli –Ada.)

tonç (I) **1.** İki tarla arasında sınır olan tümsek, toprak yığını. (İlama *Eğridir –Isp.; Kuzköy *Gerede –Bo.; –Ks.; Çanıllı, Dastarlı *Ayaş, Hisarlı *Polatlı, Kavacık *Nallıhan –Ank.; *Zencidere –Ky.) **2.** İki tarla ya da iki bahçe arasındaki boş yer. (Hüyük *Beyşehir –Kn.) **3.** Suyun dağılması için evlek çevrelerine yapılan toprak setler. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Beypazarı –Ank.)

tonç (II) Yırtıcı hayvan ini. (Narkuyu, Persenti, Kızılisalı *Silifke –İç.)

tonç (III) Bir çeşit iskambil oyunu. (*Alaşehir –Mn.)

tonga (I) **1.** Kurumuş ağaç gövdesi. (Buruşuk *Kula –Mn.) **2.** İpe dizilmiş tütün demetleri : *Şükrü'nün tongası temiz bağlanmış.* (Kadamut –Sm.)

tonga (II) **1.** Dağın en yüksek yeri, doruk. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Doma, Çavuş *İnegöl, Cumalıkazık –Brs.) **2.** Dere kıyılarındaki tümsek yerler. (Kaşıkçı, Banarlı –Tk.)

tonga (III) Akılsız. (Sarayözü, Ezine, Heniske, –Ama.; –Rz.)

tonga (IV) Kaydırak oyununda dikilen yuvarlak taş. (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

tongadak Büyük bir gürültü ile düşme için. (–Brs.)

tongal (I) Çok yaşlı (insan için). (*Eğridir ve köyleri, *Atabey –Isp.)

tongal (II) [**tongallı**] Zengin. (Hacılar *Hekimhan –Ml.; *Gürün –Sv.) [**tongallı**] : (–Ur.)

tongal (III) Örülen sepetlerin sivri olması için sepetlerin ucuna takılan sivri ağaç parçası : *Sepetin tongalı düştü.* (Saylan *Ünye –Or.)

tongalak [→ **toslak** (I)]

tongalanmak [→ **töngelenmek**]

tongallaşmak Yeni zengin olmak. (*Gürün –Sv.)

tongallı [→ **tongal** (II)]

tongarelması Bir tanesi yarım kilo gelecek kadar büyük, bir yanı kırmızı olan bir çeşit elma. (–Rz. ve köyleri)

tongarlamak Yaşlanmak. (*Datça –Mğ.)

tongaylı [**tongili**] Tarlakuşu. (Çanıllı *Ayaş, Peçenek *Kızılcahamam –Ank.; *Bor –Nğ.) [**tongili**] : (*Gelibolu –Çkl.; *Çorlu, *Şarköy –Tk.)

tonge Biçilen ekinlerden yapılan tutam. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tongırak [→ **tongura**]

tongili [→ **tongaylı**]

tongralı Pis, pasaklı (kimse). (*İskilip –Çr.)

tongu Düz yerlerdeki tümsekler, tepeler. (Hacısungur *Malkara –Tk.)

tonguç (I) **1.** En büyük çocuk. (Romanya göçmenleri –İz.; Kırım göçmenleri –İst.) **2.** En küçük çocuk. (–Ed.; *Çorlu –Tk.)

tonguç (II) Bir çeşit kuş, baykuş. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

tongul (I) Susuzluk vb. nedenlerden sararan hıyar. (–To.)

tongul (II) Ponpon. (*Kandıra –Kc.)

tongur (I) **1.** Zor anlayan, kalın kafalı. (Elemen –Bo.) **2.** Ahlaksız (erkek). (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **3.** Çirkin sesli (kimse). (*Boyabat –Sn.)

tongur (II) Köpek yavrusu. (Atlas *Sivrihisar –Es.)

tongur (III) Yuvarlak. (*Sivrihisar –Es.)

tongur (IV) [**tongür, tonkar**] Düğünleri yöneten kimse. (Kirezli, Soğukpınar –Brs.; Çaltı *Söğüt –Bil.; Yukarı Söğütönü –Es.)
[**tongür**] : (Soma *İnegöl –Brs.)
[**tonkar**] : (Karaşar * Beypazarı –Ank.)

tongura [**takurdak** (I), **tango, tangurdak, tıkırak, tıkırdak** (II), **tokurdak** (II), **tongırak, tongurak, tongurdah, tongurdak** (I) **-1, tömbürdek, tümbüldek**] Davar ya da köpeklerin boynuna takılan çan. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**takurdak** (I)] : (*Kurşunlu –Çkr.)
[**tango**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)
[**tangurdak**] : (*Kurşunlu –Çkr.)
[**tıkırak**] : (Seben –Bo.)
[**tıkırdak** (II)] : (Alâaddin, *Acıpayam –Dz.; Tokat –Es.; –Krş.)
[**tokurdak** (II)] : (*Afşin ve köyleri –Mr.)
[**tongırak**] : (Yenice *İnegöl –Brs.; *İskilip –Çr.)
[**tongurak**] : (*Kandıra –Kc.)
[**tongurdah**] : (*Sorgun –Yz.)
[**tongurdak** (I) **-1**] : (Bazlar –Brd.; *Bozdoğan –Ay.; –Mn. ve çevresi; *Domaniç –Kü.; –Bil.; Tokat –Es.; *Düzce –Bo.; *Bodrum, *Milâs –Mğ.)
[**tömbürdek**]: (Çamlı *Ayaş –Ank.)
[**tümbüldek**] : (Bulgaristan göçmenleri –İst.)

tongurak [→ **tongura**]

tongurdah [→ **tongura**]

tongurdak (I) **1.** [→ **tongura**] **2.** Demir köpek tasması. (Bayat *Emirdağ –Af.)

tongurdak (II) Giysi ya da saçlardaki süsler : *Şu kadının entarisi tongurdaklı.* (*Tire –İz.)

tongurşak [→ **tomurşak -2**]

tongül Yaramaz kız çocuğu. (–Nğ.)

tongür [→ **tongur** (IV)]

tonka (I) [→ **tonga** (II) **-1**]

tonka (II) Pusu, tuzak. (–Sv.)

tonka (III) Yatak, döşek. (–Yz.)

tonkal Çok, bol (mal için). (Kerkük)

tonkar [→ **tongur** (IV)]

tonluk Bir yıllık hizmetçi ücreti. (–Ezc.)

toñra Deri üzerinde biriken kir tabakası, el ve ayaklardaki kirli çatlaklar. (Tokat, Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu, –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; Eskipazar, Sarısu *Şabanözü, *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; Kadı *Gerze –Sn.; *Nallıhan –Ank.)

toñşalmak Kızgınlığı geçmek, durgunlaşmak. (Kıbrısçık –Bo.)

tontik [**tonton -1**] Sevimli, tombul. (–Ada.)
[**tonton -1**] : (–Çr.)

tontoloş [→ **tontoroş**]

tonton 1. [→ **tontik**] **2.** Sevimli. (*Bor –Ng.)

tonton kemiği Kuyruksokumu kemiği. (Kavacık *Mengen –Bo.)

tontoroş [**tontoloş, tontoş**] Tombul, sevimli, güzel (çocuklar için sevgi belirtir sözcük). (*Düzce –Bo.)
[**tontoloş**] : (–Ada.)
[**tontoş**] : (*Düzce –Bo.)

tontoş [→ **tontoroş**]

tontu Suda pişmiş et, söğüş : *Tavuk tontusunu severim.* (Allahdeyen*Salihli –Mn.)

tonu Aptal, sersem. (Kıbrısçık –Bo.)

tonurmak Ağacı tomruk yapmak. (–Sn.)

tonus Ağaç tavan : *O odanın tonusuna çok güzel nakış vurulmuş.* (*Bergama –İz.)

tonuz Ağustos. (–Ml.)

toom Tohum. (–Nğ.)

top (I) Urgan bükerken dolaşmaması için kullanılan, çekiç biçiminde üstü yivli ağaç araç. (–To.)

top (II) Araba tekerleği başlığı. (*Düzce, –Bo.; –Ama.; –Ky.; –Nğ.)

top (III) Yığın, demet. (*Bozdoğan –Ay.; –Sm.; Koyundere *Ahıska –Kr.; *Hafik –Sv.)

top (IV) **1.** Pencere. (*Ereğli, *Devrek –Zn.) **2.** Pencereye konulan tahta korkuluk. (*Safranbolu –Zn.)

top (V) Minder. (*Kemaliye –Ezc.)

top (VI) Kepek ya da undan yapılan yuvarlak deve hamuru. (Tokat –Es.; –Bo.; –Ky.; –Ant.)

top (VII) Kol bileziği, burma. (Karahisar –Ky.)

top (VIII) Hep. (–Nğ.)

top (IX) İlek de denilen erkek incir. (*Bozdoğan –Ay.)

top (X) Kilim ortalarına yapılan süslü desenler. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)

top (XI) Beş arşın uzunluğunda bez. (*Ağın –El.)

topa (I) [→ **topak** (I) **-1**]

topa (II) **1.** Beceriksiz. (–Yz.) **2.** Kötü (kimse). (–Yz.; –Krş.)

topacık Çiğdem vb. bitkilerin yumru kökleri. (–Çr.)

topaç (I) **1.** Tencerede pişirilerek kendi yağıyla kızartıldıktan sonra kış için saklanan et : *Yemeği topaçla yaptım.* (*Nizip –Gaz.) **2.** Taş dibekte dövüldükten sonra pişirilen et, bulgur ve soğan karışımı bir çeşit yemek. (Büyük Afşar *Balâ –Ank.)

topaç (II) [**topalak** (IV), **topur** (V) **-2**] Yumruk büyüklüğünde kuru toprak parçası, kesek. (–Mn. ve çevresi; Necatiye –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**topalak** (IV)] : (–Gr.)

[**topur** (V) **-2**] : (Kaleyaka *Perşembe –Or.)

topaç (III) Çevresine altın dizilmiş kadın fesi. (Kızılcabölük –Dz.; *Afşin ve köyleri –Mr.)

topaç (IV) [**topuc**] Kötürüm. (Sarıca *Gölköy –Or.; –Gr. ve köyleri; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**topuc**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

topaç (V) **1.** Yoğurt çalkalamakta kullanılan üstten kulplu toprak küp. (–Kn. ve köyleri) **2.** İbrik. (–To.)

topaç (VI) Küfe. (*Gebze ve köyleri –Kc.; Paşabahçe –İst.)

topaç (VII) Kayık küreklerinin elle tutulan üst bölümü. (Kalamış–İst.)

topaççа Papatya : *Topaççanın suyu öksürüğe iyi gelir.* (Ortaköy *Çal –Dz.)

topaçlanmak Topaklanmak, yumru gibi olmak. (*Bor –Nğ.)

topaḫ [→ **topak** (I) **-1**]

topak (I) [**topa** (I), **topaḫ**, **topalak** (I), **topallak**, **topan** (I), **topilik**] **1.** Yuvarlak, küre biçiminde. (Bağıllı *Eğridir, *Atabey –Isp.; Kavak *Yeşilova–Brd.; Çöplü *Çivril–Dz.; *Menemen, Orhanlı *Seferihisar –İz.; Tepeköy *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Taşköprü –Ks.; *İskilip –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Ba-

yadı –Or.; Mağura *Maçka –Tr.; –Ezm.; *Kiğı –Bn.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Antakya –Hat.; Hacıilyas *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla, Çepni *Gemerek, Tekerahma *Gürün –Sv.; –Yz.; *Bünyan –Ky.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mut ve köyleri, *Mersin ve köyleri –İç.; Yenice –Mğ.)

[**topa** (I)] : (*Alanya –Ant.)

[**topaḫ**] : (Çepni *Gemerek –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**topalak** (I)] : (*Gelendost, *Eğridir ve köyleri –Isp.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ml.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**topallak**]: (Danışman *Fatsa –Or.)

[**topan** (I)] : (Işıklı *Çivril –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Menemen, *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; Bergaz *Eziine –Çkl.; *İzmit –Kc.; *Bor –Nğ.; Genek *Yatağan, *Milâs –Mğ.)

[**topilik**] : (*Gelendost –Isp.; –Dy.; *Arapkir –Ml.)

2. Kitle, külçe : *Bir topak çamur ver.* (*Çal, –Dz.; *Kandıra –Kc.; *Maçka, –Tr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Silifke –İç.; Lefkoşe –Kıbrıs)

topak (II) Kabuk : *Kestane topağından çıkmış topağını beğenmemiş.* (*Ünye –Or.)

topak (III) Kabakulak. (*Bor, –Nğ.)

topak (IV) [**topalak** (V)] **1.** Yufka ekmeği hamuru : *Gış epmeğini dört topaktan yaptık.* (*Bor –Nğ.)

[**topalak** (V)] : (*Sarayköy –Dz.)

2. Kalın, ufak, yuvarlak yufka ekmeği. (*Gürün –Sv.; *Ilgın –Kn.)

topak (V) Bir kiloluk rakı şişesinin dörtte biri : *Bu akşam ikişer topak rakı içtik.* (*Nizip, –Gaz.)

topak topak Top top, küme küme. (*Düzce –Bo.)

topalak (I) [→ **topak** (I) **-l**]

topalak (II) **1.** Kıyma ve bulgurdan yapılan sulu köfte. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Ekse *Çal, Işıklı *Çivril –Dz.; Sarıgöl *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; İsmail *Çumra –Kn.; –Ant.) **2.** Buğday yarmasından yapılan yemek. (Sofular *Eğridir –Isp.)

topalak (III) **1.** Kökü ufak ve salkım biçiminde yumrulardan oluşan, yazın darı ve bostan tarlalarında biten, çiğdeme benzer bir çeşit bitki. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Tire –İz.) **2.** Kökü kokulu, ak çiçekli bir çeşit kır bitkisi. (Saraçlı *Geyve –Kc.) **3.** Ucu püsküllü, bataklıkta yetişen bir çeşit saz. (Maralar *Bafra –Sm.) **4.** Ceviz büyüklüğündeki yumru kökü yenilen bir çeşit bitki. (Başpınar *Tefenni –Brd.; Civan-yaylağı *Mersin, *Silifke –İç.) **5.** Çayır otuna benzer bir çeşit bitki. (–Ada.) **6.** [→ **tomat**]

topalak (IV) [→ **topaç** (II)]

topalak (V) [→ **topak** (IV) **-l**]

topalak (VI) Dolu : *Bugün topalak yağdı, bütün ekinleri yatırdı.* (Köstük *Yalvaç –Isp.)

topalan (I) **1.** Hazımsızlıktan ileri gelen mide ve karın ağrısı. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Aziziye, İnar –Brd.; Işıklı *Çivril, Eziler *Güney, *Çal –Dz.) **2.** Keçilerde görülen bir hastalık. (Salda *Yeşilova –Brd.)

topalan (II) Uzun yapraklı bir çayır otu. (*Milâs –Mğ.)

topalan (III) Tespihböceği. (Göçmenler *Papasköy –Sm.)
topallak [→ **topak** (I) **-1**]
topamak Toplamak. (*Akçakoca –Bo.)
topan (I) [→ **topak** (I)]
topan (II) Çayırda ayrılmış bölümleri belirlemek için konulan im. (Ortaköy *Gelibolu –Çkl.)
topan (III) Şişman, tombul (kimse). (*Bornova –İz.; –Mn.)
topan (IV) [**tabak** (II)] Hamur yoğurmaya ya da çamaşır yıkamaya yarayan tahta tekne. (Çekirge –Brs.; *Ermenek –Kn.)
[**tabak** (II)]: (–Kr.; –Bt.)
topan (V) İplik yumağı. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Brd.)
topan (VI) **1.** Toprak damları sıkıştırmak için kullanılan bir çeşit silindir. (–Bt.) **2.** Ekilen tarlayı sıkıştırmaya yarayan tahta merdane. (–Ada.)
topan (VII) [**tapan** (III)] Köşe yastığı. (–İz.; *Beyşehir –Kn.)
[**tapan** (III)]: (–Brs.)
topana (I) Bıçak. (–Isp.; –Çkl.; *Serik, *Alanya, *Gazipaşa –Ant.)
topana (II) Makara. (–Ant.)
topana (III) [→ **tophana**]
topane [→ **tophana**]
topar Tepe, tümsek. (Mardar *Bafra –Sm.)
toparlamak **1.** [→ **tomarlamak**] **2.** Yuvarlamak. (*Düzce –Bo.)
topar topar Top top, yuvarlak yuvarlak. (–Ada.)
topaylak Yuvarlak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
topaz Arının en son verdiği oğul. (Kasımlar, Kesme *Eğridir –Isp.)
topbaş [**topbaşı**] **1.** Ak, yumuşak, iyi cins buğday. (*Kandıra –Kc.; *İskilip –Çr.;–Sm.; *Vezirköprü –Sm.; Fakıekinciliği –Ama.; Sulusaray *Artova –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; Hacılyas *Koyulhisar, Vazıldan *Divriği –Sv.; Kuruhüyük *Boğazlıyan –Yz.; Türkmen *Bünyan, Afşarlar *Pınarbaşı –Ky.)
[**topbaşı -1**]: (Dereköy, Pazar –To.; *Doğubayazıt –Ağ.)
2. Akasya fidanı. (*Mudanya–Brs.)
topbaşı **1.** [→ **topbaş -1**] **2.** İri taneli bir çeşit arpa. (Güllabi –Yz.)
topbaş üzümü İri taneli, şıra yapılan ak üzüm. (Dereköy –To.)
topca Toplu halde, toplanmış. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
topça Süt ve yoğurt konulan toprak kap. (Reşadiye, Akçakaya –Ky.)
Topçalar [→ **Topyıldız -1**]
topçıka Ekmek sarılan mendil. (Bergaz *Ezine –Çkl.)
topçukal Kıza dünür giden kimse: *Açıkgöz topçukal sözü toptan keser.* (Galata, Bayır *Gelibolu –Çkl.)
topdon [**topton**] Geniş ağlı, uçkurlu, kısa zeybek donu. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Milâs –Mğ.)
[**topton**]: (–Mğ.)
topeş [**topik**] Tombul, şişman: *Oğlan topeş gibi oldu.* (–Dz.)
[**topik**]: (–Ml.)
top gibi olmak Sapasağlam olmak, dinç olmak. (Çayırlı, Zindancılar *Ereğli –Zn.)
tophana [**topana** (III), **topane, tophane**] Yağ sürülerek yenilen, çok kabarmış bir çeşit pide. (–Tr.)
[**topana** (III)]: (–Tr.)
[**topane**]: (*Tirebolu –Gr.)
[**tophane**]: (–Sm.)
tophane [→ **tophana**]
topik [→ **topeş**]

topilik [→ **topak** (I) **-1**]

top keçe Hayvan semeri yapmaya yarayan keçe. (–İst.)

top kilit Asma kilit. (*Sandıklı –Af.)

toplak Cami. (*Devrek –Zn.)

toplalak Tarlada yetişen, kökü kaynatılarak em yapılan bir çeşit ot. (*Bodrum –Mğ.)

toplama (I) **1.** Açık ekmek, yufka ekmeği. (–Gaz.) **2.** Mısır ekmeği. (–Ml.)

toplama (II) Altı okkalık sepet : *Bağdan bir toplama üzüm aldım.* (–Ed.)

toplama (III) Kaymak, yoğurt vb. şeyler yapılması için her gün azar azar sağılan ve toplanan süt : *Toplama kabı doldurdu, çalkalanacak.* (*Maçka –Tr.)

toplamak Yayık yayılırken yağlar, kaymak ve yoğurttan ayrılıp bir araya toplanmak : *Yayık topladı, boşaltalım.* (*Maçka –Tr.)

toplaşmak 1. İp, saç vb. şeyler dolaşmak. (*Düzce –Bo.) **2.** [→ **top olmak** (II)]

toplaştırmak Toplayıp düzene koymak. (–Ml.)

toplu (I) [**taplu, tokka** (II)] **1.** Pencere. (–Kü.; Derince *İzmit –Kc.; –Çr. ilçe ve köyleri; –Yz.; Ağaeli *Kalecik, Büyük Afşar *Kırıkkale, Pazar*Kızılcahamam–Ank.; –Ky.)

[**taplu**] : (*Çiçekdağı ve köyleri –Krş.)

[**tokka** (II)] : (–Dy.; –Ur.)

2. Pencerelere yapılan ağaç ya da demir parmaklık. (*İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.)

toplu (II) Kısa saplı derin kepçe. (–Sv.; –Ky.)

toplu (III) Firkete. (*Ağın –Bt.)

toplu (IV) Dokuma tezgâhında ipliğin sarıldığı kumaş. (Alpı –Ada.; *Mersin ve köyleri –İç.)

topluca Yemeği yapılan bir çeşit ot. (Şehli, Piraziz –Gr.)

topluk Ağırlık merkezi. (*Bergama –İz.)

topoç (I) Karpuz : *Bir yük topoç sattım.* (Çarık aşireti *Kula –Mn.)

topoç (II) Kavrulduktan sonra yağı ile dondurulmuş kıyma. (*Nizip –Gaz.)

top olmak (I) Kötürüm olmak. (Tokat –Es.; –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Kuzuculu *Dörtyol –Hat.)

top olmak (II) [**toplaşmak -2**] Birikmek, toplanmak : *Köy halkı top olmuşlar, gidiyorlar.* (*Antakya –Hat.)

[**toplaşmak -2**] : (*Düzce –Bo.)

top olmak (III) Civciv yumurtadan çıkamamak, ölmek. (–Kıbrıs)

toppancar Lahana. (–Gr.)

toppuh Topuk. (Çarıkçı *Iğdır –Kr.)

toprak çal Çıplak, otsuz dağ. (Alibeyhüyüğü *Çumra –Kn.)

toprak kaynağı Kumlu, sert toprak. (Boynuyoğun –Ada.)

topraklık (I) İki yaşında öküz. (*Alucra –Gr.)

topraklık (II) Evleri badana yapmak için kullanılan ak toprağın çıkarıldığı yer. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Aslanapa –Kü.; –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)

topraklık (III) Halıya saçak yapdan önce kilim gibi dokunan iki parmak kalınlığındaki tüysüz bölüm : *Bu halının topraklığı eskimiş.* (Andifli *Kaş –Ant.)

topraklık (IV) Köylerde bebeklerin kundak yapılırken sarıldığı top-

rağın ısındığı teneke kap. (*Sorgun –Yz.)

toprakköküzü Kısa boylu, şişman, çift sürmeye elverişli öküz. (*Hadım –Kn.)

toprik Küçük torba. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

topşa Tavan arası. (–Ur.)

topti Çengelliiğne. (*Ağın –El.)

topton [→ **topdon**]

toptop Sebze. (*Şebinkarahisar –Gr.)

toptopallaḫ Yusyuvarlak : *Toptopallaḫ bir daş buldum.* (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

toptu (I) Başa ya da yakaya takılan süs iğnesi. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

toptu (II) Su testisi. (Yenice, Çağış –Ba.)

topuc [→ **topaç** (IV)]

topuç (I) Boyuna göre kol ve bacakları kısa, vücudu şişman (kimse.) (Genezin *Avanos –Nş.)

topuç (II) Bir çeşit tandır ekmeği ya da çöreği. (Çepni, Karaözü *Gemerek, Maksutlu *Şarkışla –Sv.)

topuḫ [**topuk meşüğü**] Ayak bileği : *Topuḫları ipince.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**topuk meşüğü**] : (–To.)

topuk (I) [→ **toruk** (II)]

topuk (II) Dalganın kıyıya yakın çatladığı yer. (*Sarıyer, Kilyos –İst.)

topuk (III) Deve yavrusu. (*Kilis –Gaz.)

topuk (IV) Badem ve ceviz büyüklüğünde yumru kökleri olan bir çeşit ot. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

topuk (V) Deniz ve göllerde sonradan oluşan adacıklar. (*Biga –Çkl.; Çal –Kü.)

topuklu Güzel, beğenilen kadın. (*Silifke –İç.)

topuklutiken Sapı sert tüylerle kaplı, yumru köklü, meyvesi koza biçiminde olan bir çeşit diken. (Orhana *Anamur –İç.)

topuk meşüğü [→ **topuḫ**]

topul Ham domates. (*Niksar –To.)

topulan Sulak yerlerde yetişen bir çeşit ot. (Alâaddin*Acıpayam–Dz.)

topuleç Ekşili hamur köftesi. (*Alayunt –Kü.)

topul topul [→**topuş topuş**]

topun kalksın Yok olasın, ölesin anlamında ilenç. (–Ezm.)

topur (I) [**tupur**] Kök sökmekte kullanılan bir çeşit büyük balta. (Hamitler, Rumeli göçmenleri, Konurlar *İnegöl –Brs.; –Bil.: –Ed.; Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.)

[**tupur**] : (Rumeli göçmenleri, Dombay –Ed.)

topur (II) Topuk. (*Mersin, *Tarsus –İç.)

topur (III) Beygirlerde dizkapağı şişmesiyle beliren bir hastalık. (–Ed.)

topur (IV) **1.** Kestanenin dikenli kabuğu. (*Perşembe –Or. ve köyleri; –Gr. ve köyleri) **2.** Fındığın dışındaki yeşil kabuk. (Şehli, Piraziz –Gr.)

topur (V) **1.** Pürüzlü, engebeli alan. (Alan *Çumra –Kn.; Civanyaylağı *Mersin –İç.) **2.** [→ **topaç** (II)]

topuş topuş [**topul topul**] Tombul ve sevimli (çocuk için). (*Düzce –Bo.)

[**topul topul**] : (*Düzce –Bo.)

topuz (I) Köke yakın yerinde birkaç yaprağı olan, sapının tepesindeki kurşuni renkli dikenleri soyula-

rak yenilebilen, meyveli bir çeşit bitki. (*Doğubayazıt –Ağ.)

topuz (II) Ucu yumru biçiminde yuvarlak değnek vb. şeyler. (*Akyazı ve çevresi –Sk.; *Çarşamba –Sm.; –Ama.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Ahırlı, Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

topuz (III) Saç örgüsü. (Çöplü *Çivril –Dz.)

topuz (IV) **1.** Eli, ayağı büzülmüş, şişmiş. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** Kısa boylu (kimse). (*Bozdoğan –Ay.)

topuz (V) Büyük taş ya da demirci çekici, balyoz. (Bağıllı, Sofular *Eğridir –Isp.; Kınık *Kırkağaç –Mn.; Tokat –Es.)

topuza Topacın dönmesini sağlayan koni biçiminde demir çivi. (–Gaz.)

topuz arpa **1.** Başağı dört ya da beş sıralı iyi cins arpa. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *İskilip –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; Çimşit *Balâ, Koyunbaba *Kalecik –Ank.; *Mut ve köyleri –İç.; Bademağacı *Alanya –Ant.) **2.** Yassı, kırmızımsı renkli bir çeşit buğday. (*Çerkeş –Çkr.)

top üzüm Yuvarlak, kalın kabuklu, çok tatlı, şıra ve pestil yapılan bir çeşit üzüm. (–Ml.)

Topyıldız [**Topçalar**] **1.** Ülker yıldızı. (Tokat –Es.; Erzin *Dörtyol –Hat.) [**Topçalar**] : (Yuvacık *İzmit –Kc.) **2.** Takımyıldız. (*Gölpazarı –Bil.)

tor (I) [**torlak** (I) **-1**] **1.** Toy, işe alışkın olmayan (insan ya da hayvan için). (Cebel, Yeşilyurt *Keçiborlu, *Eğridir ve köyleri –Isp.; *Urla –İz.; Kemaliye *Alaşehir, –Mn.; Yeniköy –Ba. ve çevresi; *Bayramiç –Çkl.; –Kü.; Tokat –Es.; *Sungurlu, *İskilip –Çr.; *Taşova, *Merzifon –Ama.; Şıhlar *Ulubey –Or.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.; Akçakent *Nizip, –Gaz.; *Afşin ve köyleri, Çardak *Göksun, Önsen *Elbistan, –Mr.; *Antakya ve köyleri –Hat.; *Gürün, Maksutlu *Şarkışla, Karaözü *Gemerek, *Koyulhisar –Sv.; Karahoca *Haymana –Ank.; *Mucur, Köşker, –Krş.; *Pınarbaşı ve çevresi, *Erkilet, *İncesu, *Bünyan –Ky.; Kızılca *Bor –Nğ.; Yendiğin *Ilgın –Kn.; Kırmıt *Osmaniye –Ada.; *Mut ve köyleri, Buluklu *Tarsus –İç.; Çaltılar –Mğ.; Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)

[**torlak** (I) **-1**] : (Cebel –Af.; *Bornova –İz.; *Lâpseki –Çkl.; Boyalcak *Daday, –Ks.; Çaparkayı –Çkr.; –Sn.; Bayadı –Or.; Yavuz, Çavdarlı *Şavşat, Erkinis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Nizip –Gaz.; *Zara, *Gemerek –Sv.; –Nğ.; İbrala –Kn.; *Çorlu –Tk.) **2.** Ürkek, çekingen, durgun, utangaç. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Çamlık *Bucak –Brd.; *Acıpayam –Dz.; –Ba.; *Bayramiç –Çkl.; –Ada.; –Mğ.; –Ed.; İbribey *Malkara –Tk.) **3.** Soğukkanlı. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.) **4.** Ters (kimse). (Kemaliye *Alaşehir –Mn.) **5.** Aptal : *Amma tor adammış!* (Üçhanlar *Kavak –Sm.) **6.** Kendini beğenmiş, kibirli. (Çöplü *Çivril, Oğuz *Acıpayam –Dz.) **7.** Toksözlü. (Yanık *Menemen –İz.)

tor (II) [**tar** (XI)] **1.** İnce örgülü balık ağı. (Eskiakviran *Emirdağ –Af.; *Üsküdar –İst.; *Merzifon –Ama.; –Rz.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; Koyundere *Ahıska, –Kr.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Dy.; *Ağın –El.; *Arapkir, –Ml.; –Gaz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; İncirlik *Ceyhan –Ada.; Kerkük ve çevresi)
[**tar** (XI)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** İnce balık ağı gibi örülmüş para kesesi. (Muradiye –Rz.) **3.** Saman taşırken kağnı arabasına takılan ot ve kendirle örülmüş ağ. (*Erciş –Vn.)

tor (III) **1.** İnci gerdanlık. (–Krş.) **2.** Boncuktan yapılan bilezik. (*Tirebolu ve köyleri –Gr.)

tor (IV) [→ **tar** (III)]

tor (V) **1.** Uçkur uçlarına yapılan düğümler. (*Fatih –İst.) **2.** Çözülemeyen ilmek. (–Çr.)

tor (VI) **1.** Başörtüsü. (*Mut ve köyleri –İç.) **2.** Kadınların başlarına örttükleri çarşaf. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; Ortaköy *Bor –Nğ.; *Tarsus, –İç.) **3.** Peştemal. (*Ereğli, *Ermenek –Kn.) **4.** Fanila, çorap vb. giysilerde vücudu saran lastik örgü. (*Alayunt –Kü.; –Es.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Gürün –Sv.) **5.** Bir metre uzunluğunda, dört santimetre eninde örgü ip. (Kızık *Artova –To.) **6.** Örgü sırası. (Vazıldan *Divriği –Sv.) **7.** Hamam havlusu. (–Ank.; *Aksaray –Nğ.; *Ereğli ve köyleri, –Kn. ve köyleri)

tor (VII) Çok hareketsizlikten ileri gelen hamlık. (Şumnu, Bulgaristan göçmenleri –İst.)

tor (VIII) Buzağılamamış üç yaşındaki inek yavrusu. (*Sungurlu –Çr.)

tor (IX) Yakılmış sığır tezeği. (Turpçular *İpsala –Ed).

tor (X) Cinsel gücü çok olan. (*Ünye –Or.)

tora (I) Duvarı korumak için üzerine kaplanan tahta : *Marangoza duvarın toralarını yaptırıyorum.* (*Sandıklı –Af.; Kirpe *Safranbolu –Zn.)

tōra (II) [**tōrda**] Ta orada. (Kum *Silifke –İç.)
[**tōrda**] : (İncekum *Silifke –İç.)

tora (III) Süpürge sapı. (*Ünye –Or.)

tora (IV) Torba. (Bereketli *Tavas, Kösten –Dz.)

tora (V) [→ **tar** (III)]

tora çekmek Aldatmak, pusuya düşürmek. (*Erciş –Vn.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

torak Yağı alınmış süt ya da yoğurdun kaynatılmasıyla elde edilen katık, çökelek. (–Ezc.; –Bt.; *Lice –Dy.; –Mş.; *Siverek –Ur.)

toraka Kalın çoban ya da bekçi sopası. (–Ml.; –Kn.)

torakel [→ **torakvel**]

torakvel [**torakel**] Tarlakuşu. (Veneze *Arpaçay –Kr.)
[**torakel**] : (*Çıldır –Kr.)

toralak Donsuz : *Çocuk sokakta toralak geziyor.* (Sultanköy *İpsala –Ed.)

toraman (I) Güçlü kuvvetli. (*Urla –İz.; Akmeşe *İzmit –Kc.; *Düzce –Bo.; –Çr.)

toraman (II) **1.** Küçük bazlama. (*Bozcaada –Çkl.; *Çarşamba –Sm.; *Ünye –Or.) **2.** Küçük mısır ekmeği. (*Ünye –Or.)

toraman (III) Sarhoş. (*Antakay –Hat.)

toraman çıkarmak (I) Hokkabazlık etmek. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

toraman çıkarmak (II) Kavga çıkarmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

toramani Azgın (kimse). (–Nğ.)

toramanlık Otları çok gelişmiş, boylanmış yerler. (–El.)

torapa Ekmek yapılan sacın altına konan topraktan yapılmış bir araç. (Kışla *Araç –Ks.)

torasaninciri Patlıcanincirinden küçük, morumsu renkte, tatlı bir çeşit incir. (–Tr.)

toraş Çok yiyen, obur. (–Ank.)

toraşan Dokuz, on, on iki yaşlarında çocuk. (*Hekimhan –Ml.; Bozhüyük *Göksun, Varyanlı –Mr.; Yeniköy *Osmaniye –Ada.)

torbağa [→ **tosbağa** (I)]

torbalı Çingene. (Ziyere –Ama.)

torcu Balıkçı. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

torcuman Hayvanların beslendiği sulak yer. (Gerce *Avanos –Nş.)

torç (I) [**toç**] Sınır. (*Boyabat –Sn.) [**toç**] : (Dadanı –Bo.; –Çkr.; Çanıllı *Ayaş, Ağılcık *Çubuk –Ank.; –Ada.)

torç (II) Kayşamış, göçmüş yer. (*Boyabat –Sn.)

tōrda [→ **tōra** (II)]

torga İpe dizilmiş tütün demetleri. (*Çarşamba –Sm.)

torgay Serçe. (*Mudanya –Brs.; Kırım göçmenleri –Es.)

torhlamak Değirmen taşını çemberlemek : *Değirmen taşını torhlasalardı çatlamazdı.* (Erzin *Dörtyol –Hat.)

torhul Olmadan sararmış hıyar. (–Sv.)

torhuluk Tohuma kaçmış salatalık, patlıcan gibi sebzeler. (*Darende –Ml.)

toriş [**toroş** (I)] Arabayı çekemeyen hayvanlara yardımcı olarak koşulan başka hayvan. (*Boyabat –Sn.) [**toroş** (I)] : (–Ks.)

torkara Pire. (Bağtepe *Kozan –Ada.)

torlak (I) **1.** [→ **tor** (I) **-1**] **2.** Güzel, genç, yakışıklı. (Kızılelma *Bartın –Zn.; Gerede *Nallıhan –Ank.; –Nğ.; Balkı *Ilgın, –Kn.; *Karaisalı –Ada.) **3.** Donsuz, çıplak. (Yeniköy, Kızanlık göçmenleri *Manyas, *Bandırma, –Ba.; Çobanköy *Tavşanlı, *Alayunt –Kü.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; İbriktepe, Sultanköy *İpsala –Ed.)

torlak (II) İki ile üç yaş arasındaki deve.(Kargınkörü *Köyceğiz –Mğ.)

torlak (III) Şalvar. (Kumburgaz –İst.)

torlak (IV) İyi gelişmiş ağaç fidanı. (*Çal –Dz.)

torlak (V) [→ **toslak** (I)]

torlama Boyna takılan altın. (*Divriği –Sv.)

torlamak (I) Derleyip toplamak, düzenlemek anlamında derlemek sözcüğüyle birlikte kullanılır. (–Ezm.; *Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.; İncekum *Silifke –İç.)

torlamak (II) Ağa düşüp kalmak. (–Ezm.)

torlanmak (I) Utanmak, ayıpsınmak. (Çiftepınar *Mersin –İç.)

torlanmak (II) Donunu çıkarmak. (*Düzce –Bo.)

torlanmak (III) Göz yaşarmak, nemlenmek. (Kırım göçmenleri –İst.)

torlik Vücut. (–Ml.)

torluk (I) **1.** Dağdaki çoban kulübesi. (Kurtköy –İst.) **2.** Aşiret çadırı. (*Sındırgı –Ba.; *Domaniç –Kü.; Yörükelmalı *Bozüyük –Bil.) **3.** Mısır koymak için direklere oturtulmuş bağdadi kulübe. (*Düzce –Bo.)

torluk (II) Yığın (tahıl ya da eşya için). (Sarıcaali *Lüleburgaz –Krk.)

torluk (III) **1.** Terslik. (Çiftepınar *Mersin –İç.) **2.** Toyluk. (*Bor –Nğ.)

torluk (IV) [**tormuk** (III)] Kömür yakılan yer, kömür ocağı. (Rumeli göçmenleri –İst.; *Boyabat –Sn.) [**tormuk** (III)] : (Orhanlı *Seferihisar –İz.)

torluk (V) Fidanlık. (*Bornova –İz.)

tormuk (I) Tutukevi. (–Krş.)

tormuk (II) Tutukluların ayağına vurulan demir. (Aziziye *Ereğli –Kn.)

tormuk (III) [→ **torluk** (IV)]

tormuş Yaşam. (–İz. ve çevresi)

toroğlu Kar ve çamurda giyilen boğazlı bir çeşit ayakkabı, şoson. (–Ada. ve çevresi)

toros (I) Kaba : *Şu adam çok toros.* (Sivrikise *Havza –Sm.)

toros (II) [→ **toruş** (I)]

toroş (I) [→ **toriş**]

toroş (II) Arkadaş. (*Boyabat –Sn.)

tor ovlağı Koyun ve keçi yavrularının doğar doğmaz konuldukları küçük ağıl. (Değirmenocağı *Dörtyol –Hat.)

torp [→ **tarp** (II)]

torpaḫ [**torpak**] Toprak. (Tekir *Silifke, Tozkovan *Gülnar –İç.) [**torpak**] : (Yukarı Karaçay –Dz.)

torpak [→ **torpaḫ**]

torpiç Daha kuzulamamış koyun. (*Fethiye –Mğ.)

torpuç [**torpuk, torpuna**] Bir yaşında doğuran koyun, inek vb. hayvanlar. (Kolak *Çameli, Kızılcabölük –Dz.)
[**torpuk**] : (–Es.)
[**torpuna**] : (–Kü.)

torpuk [→ **torpuç**]

torpuna [→ **torpuç**]

tort (I) Peynir suyunu kaynatarak yapılan çökelek. (Bahçeli *Bor –Nğ.; Gökbelen Yaylası *Silifke, Belenkeşli *Mersin –İç.)

tort (II) [**torta** (I) **-2**] Sıvıların içinde bulunan ya da sıvıların bozulmasıyla oluşan pıhtımsı madde, tortu. (*Nizip, –Gaz.; *Antakya ve köyleri –Hat.; –Yz.; –Nğ.)
[**torta** (I) **-2**] : (*Erciş –Vn.)

tort (III) Çokluk ve sıklık belirtir : *Bu ağaç tort gibi meyve tutmuş.* (Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.)

tort (IV) [→ **toht** (I)]

tort (V) Kalın yapraklı, dikenli ve süt gibi suyu olan bir ot. (*Ağın –El.)

tort (VI) Asık çatık (yüz için) : *Çok tort yüzlü.* (*Develi –Ky.)

torta (I) **1.** Eritilen yağın dibe çöken beyaz tortusu. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **2.** [→ **tort** (II)]

torta (II) Külde pişmiş mayasız ekmek. (Rumeli göçmenleri –Ba.; Rumeli göçmenleri, Bergaz *Ezine –Çkl.)

tortamış Yaşlı (sanatçı için). (Tepecik *Simav –Kü.)

tortcu İri ve sert taneli buğday. (Yenice –Mr.)

tortmaç Yamru yumru, kalın ya da şişkin. (Peşman *Daday –Ks.)

tortman Tombul, şişman. (İbrala *Karaman Kn.)

tort mort Kaba saba, biçimsiz. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

tortor (I) [→ **törlek** (I)]

tortor (II) **1.** Şişman, tombul (yanak için) : *Tortor yüzlü bir çocuk.* (–Ezc.) **2.** Çok şişman. (*Ereğli –Kn.)

tortor (III) Tırtıl. (*Arapkir –Ml.; –Kn.)

tortor (IV) Şimşek çaktığında oluşan ışıklar. (Porsuk *Ulukışla –Ng.)

tortuşmak Korkuyu atmak, alışmak, yatışmak. (*Mut ve köyleri, Gövere, Tozara, *Silifke –İç.)

toru (I) [**toruk** (I) **-1**] Yeni yetişen çam ağacı, fidan. (Kasımlar, Sofular *Eğridir, Sarıidris *Karaağaç, –Isp.; Çamlık *Bucak –Brd.; *Kemalpaşa ve köyleri –İz.; Şehitoğlu *Kula –Mn.; Ceylân *Ulukışla –Ng.; Halimiye *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Gülnar, *Anamur –İç.; *Kaş –Ant.; Gülağzı, Çobansa *Fethiye –Mğ.)
[**toruk** (I) **-1**] : (Gerdeme *Kemalpaşa –İz.; Bağlıca *Ardanuç, *Şavşat ve köyleri, *Yusufeli ve köyleri –Ar.; *Antakya –Hat.; Çataloluk *Develi –Ky.; *Kozan, *Kadirli, –Ada.; *Mersin ve köyleri –İç.)

toru (II) Parlak, temiz : *Bu kitap ne kadar toru.* (–Ada.)

toru (III) Koyu kırmızı, doru (at için). (–Kü.)

toruk (I) **1.** [→ **toru** (I)] **2.** Tütün, mısır gibi bitkilerin en üst yaprakları, uçları. (–Sm.; –Tr.)

toruk (II) [**topuk** (I)] Tepe, en yüksek yer, uç. (*Bergama, *Bornova –İz.; *Vakfıkebir, *Maçka, –Tr.) [**topuk** (I)] : (–Ada.; Civanyaylağı *Mersin, *Silifke –İç.)

toruk (III) Dikkafalı. (–Çr.)

toruk (IV) [→ **türük** (I)]

toruklamak Bir şeyi tepeleme doldurmak. (*Bornova –İz.; *İznik –Brs.; *Maçka ve köyleri –Tr.)

toruk vurmak Yaprakların iyi yetişmesi için tütün bitkisinin ucundaki tohumları kırmak. (–Tr.)

torum (I) [**türün**] Deve yavrusu. (*Gelendost –Isp.; Karkıncık *Tefenni –Brd.; Dağal *Çal –Dz.; *Bergama, *Bornova –İz.; *Alaşehir –Mn. ve çevresi; –Ba.; *Tosya –Ks.; –Ur.; –Kn.; *Datça –Mğ.; –Ed.)
[**türün**] : (–Yz.)

torum (II) Kibar : *Şu adam torumdur.* (Belveran *Besni –Adı.)

torum (III) Yalan, uydurma söz. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

torum atmak Kendini övmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

torun Yeğen: *Ali'nin torunu çok akıllı.* (*Bulancak –Gr.; –Tr.)

toruş (I) [**toros** (II)] Kütüklerin ve büyük ağaçların tepelerine açılan, kolay sürüklenmesini sağlayan kayış ya da ipin geçirildiği delik. (*Hasankale –Ezm.; *Koyulhisar –Sv.)
[**toros** (II)] : (Yavuz *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.)

toruş (II) Arabaya koşulan yedek hayvan. (*Boyabat, –Sn.; *Niksar –To.)

torvakeş Pisboğaz. (Goş –Kr.)

tos Topaç oyunu. (*Kaş –Ant.)

tosa Sopayla vurularak oynanan yuvarlak taş. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

tosak Tahtası yapılarda kullanılan, sert, kırmızı renkli, değerli bir cins ağaç. (Hartlap –Mr.)

tosarık Çatık, asık (yüz için). (–To.; *Bayadı ve köyleri –Or.)

tosarmak (I) [→ **tomsumak**]

tosarmak (II) Görüşmek, kavuşmak : *Ben sana birazdan tosarım.* (Şehköy –Ay.)

tosba [→ **tosbağa** (I)]

tosbaa [→ **tosbağa** (I)]

tosbağ [→ **tosbağa** (I)]

tosbağa (I) [**taskaba, taşmaka, torbağa, tosba, tosbaa, tosbağ, tosbağı, tosbağu, tosbo, tosgaba, toskaba, toskabağa, toslumbā, tospa, tostos** (III), **tosvağa**] Kaplumbağa. (*Bolvadin –Af.; Gönen, *Atabey, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; Irgıllı *Çivril, Kösten, Honaz, Ekse *Çal –Dz.; Umurlu –Ay.; Ilıpınar *Foça, *Urla, *Ödemiş ve köyleri –İz.; Fili *Biga –Çkl.; Barcak *Söğüt –Bil.; Tokat, Bozan –Es.; –Bo.; *İskilip, *Sungurlu, Büğdüz –Çr.; –Sm. ve köyleri; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Bizeri –To.; *Perşembe –Or. ve köyleri; –Tr.; –Ezm.; Cenciğe,–Ezc.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.; *Ağın, –El.; *Arapkir –Ml.; –Ur.; *Nizip –Gaz.; –Sv. ilçe ve köyleri; Çayıralan –Yz.; Zencidere, Hamurcu *İncesu–Ky.; *Bor, –Nğ.; Yendiğin *Ilgın –Kn.; *Kozan –Ada.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Kınık *Fethiye –Mğ.)

[**taskaba**] : (–Krş.)

[**taşmaka**] : (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**torbağa**] : (Çepni *Gemerek –Sv.)

[**tosba**] : (İğdecik, Senir *Keçiborlu –Isp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Kırcaklı *Nazilli –Ay.; *Söğüt –Bil.; *Sivrihisar –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; *Zile ve köyleri –To.; *Suşehri, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Salmanfakılı, Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Hasanoğlan, Çanıllı *Ayaş, *Beypazarı –Ank.; *Bünyan, Karahisar –Ky.; Çobansa *Fethiye –Mğ.)

[**tosbaa**] : (–Ml.; *Kadirli –Ada.)

[**tosbağ**] : (*Sivrihisar –Es.; *Tosya –Ks.; –Sn.)

[**tosbağı**] : (*Çal, –Dz.; *Ereğli –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Tirebolu –Gr.; –Ur.; *Nizip –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ant.)

[**tosbağu**] : (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

[**tosbo**] : (Karabüzey *Araç –Ks.)

[**tosgaba**] : (*Mut ve köyleri, *Gülnar, Yanpar –İç.)

[**toskaba**] : (–Krş.; Muhat *Tarsus, *Silifke –İç.)

[**toskabağa**] : (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; Üçem, Emirler *Balâ –Ank.; Yeniköy *Ereğli –Kn.)

[**toslumbā**] : (*Düzce –Bo.)

[**tospa**] : (Ilama *Eğridir –Isp.; Ömerköy *Susurluk –Ba.; *Gelibolu –Çkl.)

[**tostos** (III)] : (Cenciğe –Ezc.)

[**tosvağa**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tosbağa (II) Bağ kapılarında kullanılan ağaç kilit : *Kapının tosbağası bozulmuş, açılmıyor.* (*Bor –Ng.)

tosbağa küstere Rende. (*Kargı, –Çr.)

tosbağı [→ **tosbağa** (I)]

tosbağıotu Sapları birbirine dolanarak yuvarlak bir biçim alan ve uçlarında içi boş kozaları bulunan bir çeşit yabanıl ot. (Dereköy –To.)

tosbağu [→ **tosbağa** (I)]

tosbaotu Ak çiçekli ot. (Hasanoğlan –Ank.)

tosbo [→ **tosbağa** (I)]

toscu [**tosçu**] Değirmen işçisi. (–Gm.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Gürün –Sv.)
[**tosçu**] : (–Ng.)

tosçu [→ **toscu**]

tosdömbelek olmak [→ **tombalak atmak**]

tosgaba [→ **tosbağa** (I)]

tosgabotu Yaprak uçları yassı olan bir çeşit bitki. (İmamuşağı *Silifke –İç.)

toska (I) [**tosmak** (V)] **1.** Genç, küçük manda. (İbik *İskilip, İncesu *Sungurlu –Çr.; –To.; Maksutlu *Şarkışla, Kavak *Yıldızeli, –Sv.; –Yz.; Köşker –Krş.; Sofular –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.)
[**tosmak** (V)] : (Kargı *Tosya –Ks.; *Boyabat, –Sn.)
2. Bir yaşından büyük domuz yavrusu. (Kümbet –Es.)

toska (II) Soluk yüzlü, zayıf (kimse). (Karahisar –Ky.)

toskaba [→ **tosbağa** (I)]

toskabağa [→ **tosbağa** (I)]

toskallamak İlerleyememek, yerinde saymak : *Gemi dalgaya karşı duruyor ama toskallıyor.* (*Terme –Sm.)

toskaylı Çok eski, hurda. (Çakallı *Saimbeyli –Ada.)

toske İri yonga parçası. (*Düzce –Bo.)

toskur Erkek hindi. (Melik *Mustafakemalpaşa –Brs.)

toskurmak Uyumak. (Rumkuş –Ada.)

toslah [→ **toslak** (I)]

toslak (I) [**tongalak, torlak** (V), **toslah, tosmak** (II), **tosmalak**] Yaşından iri, gürbüz (çocuk). (*Ermenek –Kn.; Civanyaylağı *Mersin, Besili, Kızılisalı *Silifke –İç.)
[**tongalak**] : (*Ünye –Or.)
[**torlak** (V)] : (–Rz.)
[**toslah**] : (Bahçeli *Bor –Ng.)
[**tosmak** (II)] : (–Ama. ve köyleri)
[**tosmalak**] : (Mara *Saimbeyli, Boynuyoğun –Ada.)

toslak (II) Bir yaşını geçkin dana. (–İç. ilçe ve köyleri)

toslamak (I) Karşısındakine yersiz ve dokunacak söz söylemek, pot kırmak. (*Mudanya –Brs.)

toslamak (II) Gizlice izlemek. (–Ada.)

toslamak (III) [**tosurdatmak**] Gaz çıkarmak, yellenmek. (*Karaman –Kn.)
[**tosurdatmak**] : (*Düzce –Bo.)

toslumbā [→ **tosba** (I)]

tosmak (I) **1.** Başıyla vurmak (hayvan ya da insan için). (Hacıibrahim *Bayındır –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.; *Bor –Ng.; *Datça, –Mğ.) **2.** Dövüşmek, vuruşmak. (*Mustafakemalpaşa –Brs.)

tosmak (II) [→ **toslak**]

tosmak (III) [**tösmek** (III)] Odun kütüğü. (–Çr.)
[**tösmek** (III)] : (Sarkun *Niksar –To.)

tosmak (IV) Baş vurmak : *Ali kendi işi için tostuğu yerlerden bir toz toparamadı.* (*Bayındır –İz.)

tosmak (V) [→ **toska** (I) **-1**]

tosmak (VI) [**tosnumak, tösmek** (I)] Darılmak, küsmek. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**tosnumak**] : (*İskilip –Çr.)
[**tösmek** (I)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tosmak (VII) Görmeye gitmek, ziyaret etmek : *Bugün misafirlerle ~~beraber~~ birkaç ev tostuk.* (*Milâs –Mğ.)

tosmalak [→ **tosmak** (II)]

tosmankara Pekmezle yapılan cevizli un helvası. (İğdecik, –Isp.; –Brd.)

tosmarık Asık yüzlü (kimse). (–Ada.)

tosmuk Tarladaki ot ya da kamış kökü yığını. (*Bozdoğan –Ay.; *Kozan –Ada.)

tosnamaḫ [→ **tomsumak**]

tosnamak [→ **tomsumak**]

tosnumak [→ **tosmak** (VI)]

toso 1. Pis. (*Ağın –El.) **2.** Aptal. (*Ağın –El.) **3.** Açgözlü. (*Ağın –El.)

tos olmak Bir konuda haksız olduğunu anlayıp ses çıkaramamak. (–Ezc.)

tospa [→ **tosbağa** (I)]

tospalık Verimsiz, kumlu toprak. (Kocahıdır –Ed.; Ceylân *Lüleburgaz –Krk.)

tossak İşlenmeye elverişli, kaşık yapılabilen bir çeşit ağaç : *Bir tossak bul, birkaç kaşık yapalım.* (Çığşar *Kadirli –Ada.)

tossaklamak Soymak : *Mehmet Ağa duydun mu, Osman'ı tossaklamışlar.* (Yerebakan *Feke –Ada.)

tostak Tahta sigara tablası. (–Çkl.)

tostanböceği Kendisini, çıkardığı pis koku ile savunan bir böcek. (–To.)

tostopan Yusyuvarlak. (*Bozdoğan –Ay.)

tostos (I) Şişman (çocuk için) : *Ayşe'nin oğlu tostostur.* (*Zara –Sv.)

tostos (II) Yüzü gülmeyen, somurtkan. (*Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.; *İskilip –Çr.; –Sm.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor –Nğ.; *Milâs –Mğ.)

tostos (III) [→ **tosbağa** (I)]

tosturmak Çarpmak : *Arabanın fireni patladı, doğru duvara tosturdum.* (*Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

tosuldaşmak Kafa kafaya vurmak. (–Ank.)

tosun Üç yaşında öküz. (–Af.)

tosunburnu Bir çeşit elma. (–Gm.)

tosurdamak (I) [**tosurdanmak**] Kendi kendine söylenmek, homurdanmak. (Ekse *Çal –Dz.; Tokat –Es.; *Düzce –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.)
[**tosurdanmak**] : (Karacaağaç *Düzce –Bo.; Bayadı –Or.; Civanyaylağı *Mersin, *Silifke –İç.)

tosurdamak (II) Kanatlarını ya da kollarını kabartmak. (*Vize –Krk.)

tosurdanmak [→ **tosurdamak** (I)]

tosurdatmak [→ **toslamak** (III)]

tosur tosur Homurdana homurdana. (*Düzce –Bo.)

tosvağa [→ **tosbağa** (I)]

tosya İpekli kuşak. (*Şebinlarahisar –Gr.; –Ezm.)

tosyapazarı Pazartesi. (–Çkr.)

toş (I) Irmaktan çözülüp akan buz parçaları. (*Yusufeli –Ar.)

toş (II) Ağaç parçası. (Güneyce –Rz.)

toşarmak 1. Kibirlenmek, böbürlenmek. (Nudra *Şarkikaraağaç –Isp.; Çavuşçu *Ilgın –Kn.) **2.** Küskün durmak. (İğdecik –Isp.)

toşlanmak Parmak uçları duyarlığını yitirmek, uyuşmak : *Taş toplaya toplaya parmaklarım toşlandı.* (Bağılı *Eğridir –Isp.)

toştonca Bahçe, arsa vb. yerlerin sınırı. (–Ank.)

toşur (I) Fıtıklı (kimse). (*Gelendost, –Isp.)

toşur (II) Büyük ve yuvarlak (baş için) : *Toşur kafalı adam geliyor.* (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

toşurlanmak Ağaçta şişkinlik, ur olmak. (*Gelendost –Isp.; Gireği, Çal –Kü.)

tot (I) **1.** Hokey oyunu gibi değnekle taşa vurularak oynanan bir oyun. (*Sungurlu –Çr.) **2.** Topaç. (*Boyabat –Sn.) **3.** Top. (Kerpiç *Taşköprü –Ks.)

tot (II) Kısa. (*Boyabat –Sn.)

tot (III) Çam tohumu. (Darıözü –Ank.)

tot (IV) Şişman. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

tot (V) [**totik** (I)] **1.** Dört ayaklı hayvanlarda bacağın dizden aşağı bölümü. (Erkinis *Yusufeli –Ar.) [**totik** (I)] : (–Ezc.) **2.** Köpeklerin ön ayakları. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

totaba (I) [**tataba**] Hizmetçi kadın. (–Kü.; *Hekimhan –Ml.; –Ur.; –Mr.) [**tataba**] : (–Sn.; *Divriği –Sv.)

totaba (II) [**tatavacı -1**] **1.** Yüze gülen, dalkavuk. (Tokat –Es.; *Pertek –Tn.; –Ur.; *Afşin ve köyleri –Mr.) [**tatavacı -1**] : (*Boğazlıyan –Yz.; –Ky.) **2.** Beceriksiz. (*Ahlat –Bt.)

totabaz Güler yüz gösteren, hoş davranan. (*Gürün –Sv.)

totaş İşveren, patron. (–Ezm.)

totik (I) [→ **tot** (V) **-1**]

totik (II) Çocukların taş oyununda ortaya koydukları hedef taşı. (*Merzifon –Ama.)

totik (III) Akıl, zekâ : *Bu adamın totiği yok.* (–Ur.)

totik paçası Koyun ayağından yapılan paça. (–Ezc.)

totoraman Şişmanca. (–Sm.)

totruk Asık yüzlü (kimse). (–Kn.)

totsak Tutsak, esir. (–Kn.)

totuk (I) Güçlü, yiğit. (*Çarşamba –Sm.)

totuk (II) Bir çeşit çocuk oyunu. (*Kandıra –Kc.)

totuş Biçimsiz, çirkin (kimse). (Yendiğin *Ilgın –Kn.)

touğ [**toğuk, touk, tovuk, toyuḫ, toyuk** (I)**, tuguk**] Tavuk. (Koyundere *Ahıska –Kr.) [**toğuk**] : (Karabüzey *Araç –Ks.) [**touk**] : (*Düzce –Bo.) [**tovuk**] : (*Kandıra –Kc.; *Antakya –Hat.) [**toyuḫ**] : (–Kr.) [**toyuk** (I)] : (–Kr.) [**tuguk**] : (–Kn.)

touk [→ **touğ**]

tova Toprak tencere : *Bir tova aldım.* (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

tovan Tavan. (*Akçakoca –Bo.)

tovga [→ **toyga -1**]

tovgumak Ayran yapmak. (Rumeli göçmenleri –İst.)

tovhana Büyük oda. (*Çorlu –Tk.)

tovka Yoğurtlu tarhana çorbası. (Belenkeşli *Mersin –İç.)

tovlamak [→ **tavlamak** (I) **-1**]

tovuk [→ **touğ**]

tovukgötü Saç ya da kıl dökülmesiyle beliren bir deri hastalığı, saçkıran : *Başında tavukgötü var.* (*Antakya –Hat.)

toy [→ **tay** (II) **-4**]

toya Sapından ayrılmış çeltik yığınları. (Karaköy *Nallıhan –Ank.)

toyağa [→ **tayağa**]

toy babası Düğün sahibi. (Kınarlı *Şavşat –Ar.)

toybar Tomurcuk. (Sökün *Silifke –İç.)

toydüğün [**toygar**] Gösterişli, yemekli düğün. (*Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)
[**toygar**] : (*Merzifon –Ama.)

toyga [**tovga, toyka** (I), **toykaç**] **1.** Yoğurtlu pirinç, buğday ya da bulgur çorbası. (Bozan –Es.; *Tosya –Ks.; Gümerdiğin –Çkr.; *İskilip –Çkr.; *Niksar –To.; *Afşin –Mr.; *Koyulhisar, *Suşehri –Sv.; –Ank.; *Bor –Nğ.)
[**tovga**]: (Afşarlar *Pınarbaşı –Ky.; –Kn.; Gâvurdağı *Osmaniye–Ada.)
[**toyka** (I)] : (Bozan –Es.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; –Çkr. ve köyleri; Saray –Çr.; *Merzifon, –Ama.)
[**toykaç**] : (–Nğ.)
2. Hamur yemeği. (–Ks.) **3.** Sebze çorbası. (–Mğ.)

toygar [→ **toydüğün**]

toygar çorbası Haşlanmış ve didilmiş yağlı etle pişirilen terbiyeli pirinç çorbası. (–Sm.)

toygun Genç. (–Vn.)

toyka (I) [→ **toyga -1**]

toyka (II) Büyük sopa. (*Zile ve köyleri –To.; –Kn.)

toyka (III) Çevresine zarar vermemesi için hayvanların ayaklarına takılan zincirli ağaç toka. (Çepni *Gemerek –Sv.)

toykaç [→ **toyga -1**]

toykurmak 1. Köpek, tavşan vb. hayvanlar oturmak : *Koca bir domuz yol üstünde toykurmuş bana bakıyor.* (*Gördes –Mn.) **2.** Ürkerek kulak kabartmak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Menemen –İz.; Gebeler *Kırkağaç –Mn.; Turgut –Mğ.) **3.** Şımarıklık etmek. (–Ba.) **4.** Kafa tutmak. (*Çal –Dz.; Gelenbe *Kırkağaç –Mn.) **5.** Yaslanmak, kaykılmak. (*Bodrum –Mğ.) **6.** Vücudu dik tutarak biraz arkaya doğru bükmek. (Kelikçi *Acıpayam –Dz.)

toykurtmak Kendini beğenmek.(–Dz.)

toyla [**toylan** (I) **-3**] **1.** Bitki yetişemeyen, taşlı toprak. (*Gölpazarı –Bil.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**toylan** (I) **-3**] : (–Isp.)
2. Kumlu tepe. (Gerede *Nallıhan –Ank.) **3.** Karın çabuk eridiği yer. (Örencik –Bo.) **4.** Küçük tepe. (*Mudurnu –Bo.) **5.** Kaba topraklı yamaçlar. (Eymir *Bozdoğan–Ay.)

toylahana At ahırı, tavla. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

toylak [→ **tay** (VII)]

toylamak (I) **1.** İsteklendirmek, özendirmek. (*Merzifon –Ama.) **2.** Kandırmak. (Alanos –Sm.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış–Kr.; *Nizip –Gaz.; –Sv.)

toylamak (II) Bağışta bulunmak. (–İz.)

toylamak (III) Hızlı koşmak. (Kozlar *Tavas –Dz.)

toylamak (IV) [→ **taylamak** (IV)]

toylan (I) [**toyran**] **1.** Yele açık olan alan. (Kumarlar *Bayramiç–Çkl.)
[**toyran**] : (Satılmış –Es.)
2. Ormansız, çıplak alan. (Kabilbaba *Mustafakemalpaşa –Brs.; Çöğüşler –Kü.) **3.** [→ **toyla -1**] **4.** Zeytin yetiştirmeye elverişli toprak. (Kuzyaka *Milâs –Mğ.)

toylan (II) Tipili, fırtınalı bozuk hava. (*Vize –Krk.)

toyla olmak Yıkılacak, duruma gelmek, kullanılamayacak kadar eskimek. (*Ayaş –Ank.)

toylu Sert (bükülmüş ip için) : *İpi çok toylu püküfsen.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

toylun (I) Değerli. (*Boyabat –Sn.)

toylun (II) Yosma. (*Boyabat –Sn.)

toymalamak Ağacın dalını budağını kırmak. (–Nğ.)

toyman Kırkılan koyunların sırtlarında kalmış olan parça parça tüyler. (*Saray –Tk.)

toyra (I) Su kaynağı. (Başköy –Ank.)

toyra (II) Verimsiz, killi toprak. (Dikenli –Çkr.)

toyran [→ **toylan** (I) **-1**]

toytoğlu [**toytoḫlusu, toytoklu**] Toykuşu. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**toytoḫlusu**] : (*Erciş –Vn.)

[**toytoklu**] : (*Nizip –Gaz.; –Ada.)

toytoḫlusu [→ **toytoğlu**]

toytoklu [→ **toytoğlu**]

toytuk Kesik, kırpık : *Toytuk saçlı kızı çağır.* (–Ed.)

toyuḫ [→**touğ**]

toyuk (I) [→ **touğ**]

toyuk (II) Sersem, aptal. (*Safranbolu –Zn.)

toyum Yeter bulma, yetinme, doyum. (*Bornova –İz.)

toz (I) Diz. (–Ed.)

toz (II) Karşı : *Tavşan avcıya toz geldi.* (Bahadırlar *Bayramiç –Çkl.)

tozağacı Kavak ağacı. (–Ed.)

tozah (I) [→ **tozak** (II) **-1**]

tozah (II) Tuzak. (Zarşat –Kr.)

tozak (I) **1.** Kavak, meşe vb. ağaçlardan uçan pamukçuklar. (*Lâpseki –Çkl.; Celep *Çatalca –İst.; –Kn.) **2.** Yanık yaralarının iyileştirilmesinde kullanılan, gölkamışının tepesindeki boru biçiminde, tüylü bölüm. (Peşman *Daday –Ks.) **3.** Tozları süpürmeye yarayan ince dallı bir bitki. (*Antakya –Hat.) **4.** Uzun tüy. (–Nğ.) **5.** Mantar türünden asalak bir bitki. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Lüleburgaz –Krk.)

tozak (II) [**tozaḫ** (I)] **1.** Toz gibi ince ince ve hafif yağan kar. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Tavşanlı –Kü.; Tokat–Es.; *Kurşunlu –Çkr.;–Sm.; *Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.; *Bayburt –Gm.; Gare *Ardeşen –Rz.; *Şavşat ve köyleri, *Yusufeli ve köyleri, Akarsu *Ardanuç –Ar.; –Ezm.; –Ezc.; *Ahlat –Bt.; *Ağın –El.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor, –Nğ.)

[**tozaḫ** (I)] : (*Erciş –Vn.)

2. İnce ince yağan yağmur. (–Rz.)

3. Kırağı. (*Yusufeli –Ar.; –Kr.)

tozak (III) **1.** Tozlu yer. (Nefsiköseli *Görele –Gr.) **2.** Serpiştirilen harman ve saman tozu. (*Merzifon –Ama.)

tozak (IV) **1.** Harmanda dövenle sürülüp savrulmadan kaldırılmış saman. (–Ank.) **2.** Sıva çamuruna katmaya yarayan ince saman. (Çengelli *Lüleburgaz –Krk.)

tozak (V) Tozu dumana katarak giden (kimse.) (Kaklıç *Menemen –İz.)

tozak (VI) Arının sonuncu oğulu. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tozak (VII) Düğünlerde gelinin başına takılan çeşitli renge boyanmış kuş tüyleri. (*Emirdağ –Af.; Tılfar *Nizip –Gaz.; *Elbistan, *Afşin ve köyleri –Mr.; Gâvurdağı Yörükleri *Osmaniye –Ada.)

tozaklamak [**tozalamak**] **1.** İnce ince kar yağmak. (*Yusufeli –Ar.) [**tozalamak**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Peşman *Daday –Ks.) **2.** Kar tozumak. (–Nğ.)

tozaklanmak Kavak, meşe vb. ağaçlardan pamukçuklar uçuşmak. (–Isp.; –Kn.)

tozaklı Kaba tüylü, büyük kedi ya da köpek. (*Antakya –Hat.)

tozalak Çam ağacı meyvesi, kozalak. (Çamlık *Bucak –Brd.)

tozalamak [→ **tozaklamak -1**]

tozalatmak Bir yere toz dökmek,serpmek. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

tozamak (I) Toz havaya kalkmak, tozumak. (–Dz.; –İz.; –Mn.; Tunaboyu göçmenleri –Ed.)

tozamak (II) Koşup gitmek, kaçmak. (*Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.; Tunaboyu göçmenleri –Ed.; Şumnu, Bulgaristan)

tozan Kar fırtınası. (*Bor –Nğ.)

tozanak Kasırga. (*Bismil ve çevresi –Dy.)

tozarmak Tozlanmak. (*Bornova –İz.; *Düzce –Bo.)

tozarramak Fırlatmak. (*Erciş –Vn.)

tozcu Değirmen işçisi, bekçisi. (*Bor –Nğ.; *Ereğli –Kn.)

toz çapa Bağı üstten çapalama. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Bergama, –İz.; *Sarıyer –İst.)

tozevlekçi Değirmenlerde un boşaltan adam. (–Ky.)

toz kepir Az verimli toprak. (Bulgaristan göçmenleri *Havza –Ed.)

tozkovan Süpürge. (–Bil. ve çevresi)

toz kübür [→ **toz künge**]

toz künge [**toz kübür**] Toz toprak, çerçöp, çöplük. (*Düzce –Bo.) [**toz kübür**] : (*Düzce –Bo.)

tozla Kısır koyun. (*Bergama –İz.)

tozlamak 1. Savurmak : *Buğdayı tozla.* (Ficek *Reşadiye –To.) **2.** Karı eritmek için üzerine toprak dökmek. (Yayla köyleri *Mersin –İç.)

tozluk Değirmen taşının dibine yerleşen un, kepek vb. şeyler. (–Ml.)

tozmak (I) Tozlanmak, toz havalanmak. (*Bor –Nğ.; İncekum *Silifke –İç.)

tozmak (II) Gözden kaybolmak. (İmircik *Havza –Sm.)

tozmak (III) Eskimek. (Kırım göçmenleri –İst.)

tozmangara Kavrulmuş una şerbet ve ceviz içi katılarak yapılan bir çeşit tatlı. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

toz parası Hava parası. (–Brs.)

tozumak Koşarak yürümek. (Yakacık –İst.)

tozunmak Abuk sabuk söylenmek. (*Safranbolu –Zn.)

tozunu çırpmak Dövmek. (*Bor –Nğ.)

tozzak (I) Sorguç biçiminde tüy. (–Ada.)

tozzak (II) Atların kuyruğundaki düğüm : *Atın tozzağı Hasan'ın gözüne gelmiş.* (–Krş.)

tozzak (III) Kozalak. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

tozzak (IV) Büyük tomurcuk. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

töbeç Sürülen tarlada ezilmeyerek kalan toprak parçaları. (Akçaova –Ay.)

töbek Tepe. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

töbür Keçi gübresi. (*Ereğli –Kn.)

töfter Tırtıl. (–Nğ.)

töfür [→ **tohul** (I)]

tög [→ **tök** (I)]

tögerek (I) Yön, yan. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)
tögerek (II) [→ **tekerek** (I)]
tögergi Çerçeve ya da çerçeve süsü. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)
tögezek Kıymalı tatarböreği. (Rumeli göçmenleri –İst.)
töğmek Atlamak : *Bugün bir hendekten töğdüm.* (Doğanbeyli *Saimbeyli –Ada.)
töğmeken [→ **töhmekan**]
töğümen Aklı ermeyen, toy. (*Mudurnu –Bo.)
töhmekan [**töğmeken, töhmeken, tökmekan, töymekan, töymeken**] Semizotu. (–Isp.; *Ermenek –Kn.; Yapıntı *Mut, Tozkovan *Gülnar –İç.)
[**töğmeken**] : (*Mut ve köyleri –İç.; –Isp.)
[**töhmeken**] : (Maydos *Eceabat –Çkl.; –Ant.)
[**tökmekan**] : (–Kn.)
[**töymekan**] : (*Ermenek –Kn.)
[**töymeken**] : (*Alanya –Ant.)
töhmeken [→ **tehmekan**]
töhmelemek (I) Çatlarcasına çok yemek, hazımsızlığa uğramak (daha çok hayvan için). (Tokat –Es.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Köşker, –Krş.)
töhmelemek (II) Suçlamak. (Salarha, Karadere –Rz.)
töhmürük Kesik kesik öksürük. (Ortabereket *Balâ –Ank.)
töhmürüklü Sürekli, kesik kesik öksüren (kimse). (*Beypazarı, *Ayaş, *Polatlı –Ank.; *Sivrihisar –Es.)
tök (I) [**tög**] Aşığın tümsek yanı. (–Kü.; Tokat –Es.; *Merzifon –Ama.; –Ezm.; –Ur.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; *Nizip, –Gaz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Krş.; Genezin *Avanos –Nş.; –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.; –Ada.)
[**tög**] : (–Ezc.)
tök (II) Geri, arka. (Vazıldan *Divriği Sv.)
tök (III) [**töke** (I,) **töktök, tökül, tüklük**] Hindi. (–Çr.; *Havza –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**töke** (I)] : (Maruf –Çkr.)
[**töktök**] : (–Çr.)
[**tökül**] : (*Vezirköprü, Sivrikise *Havza –Sm.)
[**tüklük**] : (*Vezirköprü –Sm.)
tök (IV) **1.** Hatır gönül dinlemeden konuşan, tok sözlü, kaba (kimse). (–Ur.; *Gürün, –Sv.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Ters, saygısız (kimse). (İskilip –Çr.; *Nizip –Gaz.; *Bor, –Nğ.)
töke (I) [→ **tök** (III)]
töke (II) Saf, temiz. (Baharözü *Şarkışla –Sv.)
töke (III) Yaşlı. (–İst.)
tökecimek [**tekezlemek, tokezimek, tokezlemek, tökennemek, tökesemek, tökesimek, tökeşmek, tökezemek, tökezimek, tökezmek, tökozimek, tözekmek, tukezmek, tügezlemek, tükezinmek, tükezmek, tükzimek**] Ayağı engele takılıp sendelemek, düşer gibi olmak. (Ağlı *Küre –Ks.; –Çkr.; *Osmancık, *İskilip –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Çanıllı *Ayaş, *Haymana, –Ank.)
[**tekezlemek**] : (*Akyazı ve çevresi –Sk.; Ağlı *Küre –Ks.; *Ünye –Or.; *Maçka ve köyleri –Tr.; Yukarı Kale *Koyulhisar –Sv.)

[**tokezimek**] : (–Mğ.)
[**tokezlemek**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)
[**tökennemek**] : (Sarıoba *Polatlı –Ank.)
[**tökesemek**] : (Yeniköy –Ba.; Kilimli, *İskilip –Çr.)
[**tökesimek**] : (*Bolvadin –Af.; –Brd.; *Bahçe –Ada.)
[**tökeşmek**] : (*İskilip –Çr.; –Ky.)
[**tökezemek**] : (*Mudurnu –Bo.; Burunkaya –Zn.; *Antakya ve köyleri –Hat.; –Ank.)
[**tökezimek**] : (*Gelendost –Isp.; *Çal, *Acıpayam –Dz.; Hasköy *Nazilli –Ay.; Hacıibrahim *Bayındır –İz.; Yeniköy –Ba.; Doduruga *Bozüyük –Bil.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; Hacıkadı *Devrek –Zn.; –Ks.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; Lohan *Nizip –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; –Yz.; *Nallıhan –Ank.; Köşker –Krş.; *Pınarbaşı –Ky. ve köyleri; Genezin *Avanos –Nş.; –Nğ.; İncirgediği *Karaisalı –Ada.; Civanyaylağı *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.)
[**tökezmek**] : (–Ks.; –Ur.; –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Kn.; Erzin –Ada.; *Tarsus –İç.)
[**tökozimek**] : (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)
[**tözekmek**] : (Kılbasan *Karaman –Kn.)
[**tukezmek**] : (–Ml.)
[**tügezlemek**] : (–Isp.)
[**tükezinmek**] : (–Ba. ve çevresi)
[**tükezmek**] : (–Ada.)
[**tükzimek**] : (*Lâpseki –Çkl.)

tökek Ağaç halka. (–Ada.)
tökel Çok. (–Kn.)
tökeli Hep, sürekli. (Genezin *Avanos –Nş.)
tökennemek [→ **tökecimek**]
töker Kötürüm. (Şıhlar *Uluğbey –Or.)
tökesemek [→ **tökecimek**]
tökesimek [→ **tökecimek**]
tökeşmek [→ **tökecimek**]
tökezemek [→ **tökecimek**]
tökezimek [→ **tökecimek**]
tökezmek [→ **tökecimek**]
tök gelmek **1.** Yüzüstü, yüzükoyun gelmek. (–Isp.) **2.** Aşığın tümsek yanı üste gelmek. (*Bor –Nğ.)
tökmek Dökmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tökmekan [→ **töhmekan**]
tökozimek [→ **tökecimek**]
tökşümek Koşmaktan soluğu kesilmek, solumak. (göçmenler, Yenitepe *Doğubayazıt –Ağ.)
töktök [→ **tök** (III)]
tökül [→ **tök** (III)]
töl (I) Güç kuvvet, erk : *Töllü adam.* (–Ur.)
töl (II) Çelikçomak oyununda çeliğin değnekle vurulup atılması. (–Ur.)
töl (III) Çocuk. (Önsen –Mr.)
töl (IV) Elverişli, uygun durum: *Tölüne gelirse kazanırım.* (–Ur.)
tölek (I) [→ **tülek** (I) **-1**]
tölek (II) Yaşlı hayvan. (–Ml.)
tölemek (I) [→ **töremek -2**]
tölemek (II) Ödemek : *Halil bankaya olan borcunu tölemedi.* (Romanya göçmenleri, Yeniköy *Seyitgazi –Es.)
tölemiyesice Allah seni büyütmesin anlamında ilenç. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tölep Yerinde, biçimli, uygun, doğru : *Sol elimle yazı yazmak tölebime gelmez.* (*Nizip –Gaz.)

tölleşmek Düzenini bulmak, yoluna girmek : *İşimiz bir saate kadar tölleşir.* (Lohan –Gaz.; *Gürün –Sv.)

töllü (I) Çok iyi, güçlü, erkli, paralı : *Töllü bir adam elimize geçse bize yardım eder.* (Ören *Akçadağ –Ml.; –Ur.)

töllü (II) Ucuz, uygun, elverişli. (Palanga –Ml.; Büyükkızılhisar –Gaz.; *Gürün –Sv.; Haruniye –Ada.)

tölüne gelmek Sırasına gelmek, uygun gelmek. (–Ur.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

tölüp Kural, düzen, yol, usul. (*Birecik –Ur.)

töm (I) **1.** Eğik, akıntılı, eğimli. (Doğanbey *Beyşehir –Kn.) **2.** Küçük toprak yığını. (Mezirme *Hekimhan –Ml.)

töm (II) Hayvan : *İnsanın ağzından kötü söz çıkmaz, temiz konuş tömlük etme.* (*Zile –To.)

töm (III) Küçük orman. (*Fatsa–Or.)

tömbe (I) Göbekli (kimse). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tömbe (II) [→ **tömbek** (II) **-1**]

tömbek (I) **1.** Testi ağzına deri gerilerek yapılan bir müzik aracı. (*Kurşunlu –Çkr.) **2.** Trampet. (Peşman *Daday –Ks.; *Ayancık –Sn.)

tömbek (II) [**tömbe** (II), **tömbü, töme** (I), **tömek** (II) **-2, tömrü, tömrük -2**] **1.** Küçük toprak yığınları ya da yuvarlak tepecikler. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Mn. ve çevresi; Küçükyozgat –Ank.; Çiftepınar *Mersin –İç.)
[**tömbe** (II)] : (Kurugöl –Nş.)
[**tömbü**] : (Gazi –Ky.)
[**töme** (I)] : (*Hekimhan –Ml.; *Zile –Nş.; Hortu, *Ereğli –Kn.)
[**tömek** (II) **-2**] : (Afşar köyleri *Hadım, –Kn.)
[**tömrü**] : (Yazıca –Bo.)
[**tömrük -2**] : (Terkeşan –Yz.)
2. Tarlanın tümşek yeri. (–Kn.)

tömbek (III) Ardıç ağacına benzer, iğne yapraklı, sağlam bir ağaç. (*Mut ve köyleri –İç.)

tömbek (IV) Gelin çıkarken başına konulan süslü sepet. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

tömbek (V) Böbrek. (*Göksun –Mr.)

tömbeksepek Köstebek. (Çiftepınar *Mersin –İç.)

tömbelemek Hoplayarak, sıçrayarak koşmak. (Arslanköy *Mersin –İç.)

tömbeletös gelmek Tepetakla düşmek. (*Bor –Ng.)

tömbelmek Eğilmek : *Tömbel de üstünden atlayalım.* (*Bozdoğan–Ay.)

tömberlemek [→ **tönberlemek**]

tömbez İki tepe arası, koyak. (Tepedelik *Taşköprü –Ks.)

tömbü [→ **tömbek** (II) **-1**]

tömbül Dört beş taneli küçük üzüm salkımı. (*Ermenek –Kn.)

tömbüldek Yere tam oturmayan, sallanan (eşya için) : *Testi tömbüldek.* (*Alaşehir –Mn.)

tömbüldemek 1. Hızlı hızlı, hoplayarak yürümek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Bozdoğan –Ay.; Çapar *Tarsus, *Mut ve köyleri, *Mersin –İç.) **2.** Yere tam oturmamak, sallanmak : *Testi tömbüldeyip duruyor.* (*Alaşehir –Mn.; *İskilip –Çr.)

tömbürdek [→ **tongura**]

töme (I) [→ **tömbek** (II) **-1**]

töme (II) Sivri, çıkıntılı, tümsek : *Töme kafa, töme yer.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

töme (III) Ur : *Boynumda bir töme var.* (*Bor –Nğ.)

tömek (I) [**tömzek, tönzek, tümek** (I) **-1**] Ahırdan gübre atmaya yarayan delik, samanlık penceresi. (–Zn.; Aşağı Kayı *Tosya, *Taşköprü –Ks.; *Kavak, *Çarşamba –Sm.; *Merzifon, Ziyere –Ama.; Lâdik *Niksar –To.; –Ky.; –Ada.)
[**tömzek**] : (Tavarak *Reşadiye –To.)
[**tönzek**] : (Aybastı –Or.)
[**tümek** (I) **-1**] : (–Ks.)
2. Küçük, camlı ya da camsız ev penceresi. (*Safranbolu, Kilimli, Alioğlu *Ereğli –Zn.; *Niksar–To.)
3. Gübrelik. (*Ünye –Or.; –Tr.)

tömek (II) [**tümek** (II)] **1.** Ekin yığını. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)
[**tümek** (II)] : (–Ant.)
2. [→ **tömbek** (II) **-1**]

tömek (III) Kaba. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

tömek (IV) Top gibi, topak. (Hurma *Silifke –İç.)

tömek (V) Küçük ardıç ağacı. (İskele *Anamur, Yayla köyleri *Mersin –İç.)

tömek (VI) İplik yumağı. (Saylan –Or.)

tömek (VII) Alçak, kısa. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

tömge [→ **tönge** (I)]

tömmek Deride kabarıklık, şişkinlik oluşmak : *Omuz başında bir şey tömdü, altı ayda ceviz kadar oldu.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

tömrü [→ **tömbek** (II) **-1**]

tömrük **1.** Ova. (Terkeşan –Yz.) **2.** [→ **tömbek** (II) **-1**]

tömsek **1.** Odunun parçalanamayan yumru, kalın yeri. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **2.** Dirsek, çıkıntı. (*Antakya –Hat.)

tömsü Sevgi, yarenlik. (–Ky.)

töm töm **1.** Kısa adımlarla birini izleme, arkasından gitme için : *Ne töm töm geliyorsun?* (*Sorgun –Yz.) **2.** Yalpalaya yalpalaya (yürüme için). (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tömtöm (I) Vaktinden önce yaşlanmış, zayıflamış, güçsüzleşmiş (kimse için) : *Murat Ağaya acıdım, yazık tömtöm olmuş.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Misis –Ada.)

tömtöm (II) Papatya. (Keşanuz *Ayaş –Ank.)

tömtömü Birini izleyen, arkasından giden (kimse). (Azaplı *Kadirli –Ada.)

tömzek [→ **tömek** (I) **-1**]

tönbel [→ **tüm** (I)]

tönberlemek [**tömberlemek, töperlemek**] Yuvarlamak. (Kayı –Isp.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.)
[**tömberlemek**] : (*Silifke, *Mersin –İç.)
[**töperlemek**] : (*Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.)

tönge (I) [**tömge, töngebağı, töngü** (I), **tonkebağı**] Tırpanla ekin biçenlerin korumak için sol ayaklarına bağladıkları ot bağlamı. (Gönenköy –Isp.; Hasanoğlan –Ank.; Ömerhacılı *Kaman –Kr.; İsgöbü, Tuzhisar *Bünyan –Ky.)
[**tömge**] : (Türkmenler *Bünyan –Ky.)

[**töngebağı**] : (–Ezm.; –Ank.; *Bünyan –Ky.)
[**töngü** (I)] : (Genezin *Avanos –Nş.)
[**tönkebağı**] : (–Krş.)

tönge (II) İnat. (Tepelice *Bozkır –Kn.)

tönge (III) **1.** Bazlama. (*Ilgın –Kn.) **2.** Mayasız hamurdan yapılan çörek. (Balkı *Ilgın –Kn.)

tönge (IV) Kısa boylu, şişman. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

töngebağı [→ **tönge** (I)]

töngek Vücut. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

töngel Muşmula. (*Kandıra, –Kc.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Ağlı *Küre –Ks.; –Sn.; *Bafra, *Çarşamba –Sm.; *Ünye, Danışman *Fatsa –Or.; *Tirebolu, Nefsiköseli *Görele, Şehli, Piraziz Çandır, Süme *Bulancak –Gr.; –Tr.; *Torul –Gm.; –Rz.)

töngelemek (I) Yokuş aşağı koşmak. (Tosmurlu, İmamuşağı *Silifke, *Mut ve köyleri, Civanyaylağı *Mersin –İç.)

töngelemek (II) Parasal düşkünlüğe uğramak. (Tokat –Es.; Tosmurlu, İmamuşağı *Silifke –İç.)

töngelemek (III) Kuşlar sonbaharda göç etmek. (Boynuyoğun –Ada.)

töngelenmek [**tongalanmak, töngellenmek, töngerekmek, töngüldemek** (II) **-2, töpellenmek, töperlenmek**] Yuvarlanmak. (Çakallı –Ada.)
[**tongalanmak**] : (Gölcük *Bayramiç, –Çkl.)
[**töngellenmek**] : (Ahırlı –Ank.)
[**töngerekmek**] : (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)
[**töngüldemek** (II) **-2**] : (*Bor –Ng.)
[**töpellenmek**] : (*Düzce –Bo.)
[**töperlenmek**] : (*Alaşehir –Mn.; *Düzce –Bo.)

töngellenmek [→ **töngelenmek**]

töngeme [→ **töngemen** (I) **-3**]

töngemek [→ **tüngümek**]

töngemen (I) [**töngeme, töngümen -2**] **1.** Bencil, şımarık. (–İst.) **2.** Toplumsal yaşamdan hoşlanmayan, yalnızlığı seven. (Saylan *Ünye –Or.) **3.** Çok genç, toy. (*Mudanya –Brs.; –Kc. ve köyleri; *Mudurnu, –Bo.; Hamzalar –Çkr.)
[**töngeme**] : (Sarılar *Nallıhan, *Beypazarı –Ank.)
[**töngümen -2**] : (*Mudurnu –Bo.)

töngemen (II) [**töngöme**] Küçük çocuk. (Narlıca *Orhangazi –Brs.)
[**töngöme**] : (Cumalıkızık –Brs.)

töngemen (III) Küçük, ufak. (*Şile –İst.)

töngerekmek [→ **töngelenmek**]

töngöme [→ **töngemen** (II)]

töngü (I) [→ **tönge** (I)]

töngü (II) **1.** Doğal ya da yapma yığıntılar, tepeler. (Kürüstan *İznik –Brs.) **2.** [→ **tombu**]

töngü (III) Süprüntü. (–Ay.)

töngül (I) Yaramaz (kız çocuğu için). (Bahçeli *Bor –Ng.)

töngül (II) Püskül : *Arkasından töngülleri sarka sarka gidiyor.* (Saray –Çkr.)

töngül (III) Kiraz, vişne vb. meyvelerin daldaki kümeleri. (*Düzce –Bo.)

töngüldemek (I) [**töngüllemek, töngürlemek, töymüklenmek**] Kocamak, yaşlılıktan güçsüzleşmek. (İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Bor –Ng.)
[**töngüllemek**] : (–Kn.)

[**töngürlemek**] : (*Hatip –Kn.)
[**töymüklenmek**] : (–Çr.)

töngüldemek (II) **1.** [→ **tingildemek -1**] **2.** [→ **töngelenmek**]

töngüllemek [→ **töngüldemek** (I)]

töngül töngül Yaşlılıktan, güçsüzlükten yavaş ve sendeleyerek yürüme için. (*Bor, –Nğ.)

töngümen 1. Üç ya da beş yaşında çocuk. (Kuzyaka *Safranbolu–Zn.) **2.** [→ **töngemen** (I) **-3**]

töngürlemek [→ **töngüldemek** (I)]

tönkebağı [→ **tönge** (I)]

tönmek Saç. (Çakallı *Karaisalı –Ada.)

tönteris [**tönteriş**] Ters, aksi (kimse) : *Tönteris adam.* (*Akdağmadeni –Yz.)
[**tönteriş**] : (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

tönteriş [→ **tönteris**]

tönzek [→ **tömek** (I) **-1**]

töp İyi çekilmemiş, iri un. (Zermut *Torul –Gm.)

töpe Tümü, bütünü, sonuna dek : *İşin töpesini aldım.* (–Ada.)

töpelek [**töpellek, töperlek**] Yuvarlak, toparlak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Kilimli –Zn.)
[**töpellek**] : (*Düzce –Bo.)
[**töperlek**] : (*Düzce –Bo.)

töpellek [→ **töpelek**]

töpellenmek [→ **töngelenmek**]

töperlek [→ **töpelek**]

töperlemek [→ **tönberlemek**]

töperlenmek [→ **töngelenmek**]

töpsürmek Kabarmak, şişmek. (–Sm.)

töpürdemek Yürek çarpmak: *Yüreğim heyecandan töpürdüyor.* (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

tör Evde ya da odada saygıdeğer kişilerin oturduğu baş köşe. (Kırım göçmenleri *Manyas –Ba.; –Es.; Dalarer *Arpaçay –Kr.)

töre (I) Eğitim, görgü. (*Erciş –Vn.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

töre (II) Geline verilen armağan. (*Kartal – İst.; – Çr.; *Taşova –Ama.; *Zile –To.; göçmenler –Ezm.; –Sv.; –Yz.; –Ank.; –Nğ.)

töre (III) Mahkeme. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)

töre (IV) Şaşma bildirir ünlem. (Türkbeyli *Mengen –Bo.)

töre çıkarmak Huy değiştirmek : *Çocuk her hastalıkta ayrı bir töre çıkarmış.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

töredi Asalak. (–Ezm.)

töreli (I) **1.** İyi. (*Bayburt –Gm.; –Ezm.) **2.** Güzel. (*Bayburt –Gm.; –Ezm.)

töreli (II) **1.** Konuk ağırlamayı seven, sofrası açık. (*Arapkir –Ml.) **2.** İyi eğitilmiş (kimse). (–Tr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **3.** Soylu : *Bu adam çok törelidir.* (–Ezm. ve çevresi) **4.** Eksiksiz, tam : *Öyle bir yemek yapınız ki töreli olsun, beğenilsin.* (–Ezc.)

töreme Torun. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

töremek [**tölemek** (I), **türemek**] **1.** Büyümek. (–Ky.) **2.** Çoğalmak : *Bu yıl yirmi piliç törettim.* (*Merzifon –Ama.; *Bayburt –Gm.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.; *Nizip –Gaz.; Gökahmetli –Mr.; *Koyulhisar, *Zara, *Gemerek –Sv.; –Yz.; *Bahçe –Ada.)
[**tölemek** (I)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**türemek**] : (*Antakya –Hat.)

törene Alışkı, âdet. (–İç.)

törlek (I) [**tortor** (I), **törtör**] Bağırsak bozukluğu, sürgün. (*Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; –Ama. ve köyleri)
[**tortor** (I)] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**törtör**] : (–Isp.; –Bo.; –Çkr.; *İskilip –Çr.)

törlek (II) Donsuz, çıplak. (*Düzce –Bo.)

törlemek **1.** Bağırsak bozulmak, sürgün olmak. (*Düzce –Bo.; –Çr.; –To.) **2.** İşemek (çocuk ya da hayvan için). (*Ünye –Or.)

törsengi Ters, inatçı. (*Nallıhan, *Ayaş –Ank.)

törslemek Kavgaya engel olmak, önlemek. (Tuzla –Ada.)

törtlü Dört yaşında tay. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

törtör [→ **törlek** (I)]

törü Yol, düzen. (–Ank. ve çevresi)

tös (I) Boynunla başın birleştiği yer. (Çapar *Tarsus, Civanyaylağı, *Mersin –İç.; İsahacılı –Ada.)

tös (II) [**töst**] At, sığır vb. hayvanları çevirme, durdurma, kovalama ünlemi. (*Çarşamba –Sm.; Ziğdi *Erbaa –To.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bor, –Nğ.)
[**töst**]: (*Merzifon ve köyleri –Ama.; *Ulubey –Or.; *Antakya ve köyleri –Hat.; Gösterli –Nğ.)

tösbermek Soğuktan üşümek, büzülmek. (–Or.)

tös bilmez Yasağa önem vermeyen, aldırış etmeyen, dinlemeyen. (*Bor –Nğ.)

tösdü [**töstü**] Serçe büyüklüğünde, başı koyu kül renkli, kuyruğuyla kanadı kınalı, parlak, kara tüylü, ince gagalı bir kuş. (*Silifke –İç.)
[**töstü**] : (Mezitli *Mersin, *Silifke, Keben –İç.)

tösgel [→ **töskel -1**]

töske **1.** Ağacı iri yongalar çıkartarak düzensiz kesmeyi anlatır : *Şu güzel ağacı töske kesiyorsun.* (–Bo.) **2.** Ocağa konacak biçimde kesilmiş küçük kütükler: *Bu adam odunları iyi töske yapamadı.* (*Düzce –Bo.)

töskel [**tösgel**] **1.** Dikkatsiz, beceriksiz. (–Kü.; –Ant.; –Mğ.)
[**tösgel**] : (*Bodrum –Mğ.) **2.** Patavatsız. (–Kü.) **3.** Yolsuz birleşmelere aracılık eden. (–Kü.) **4.** Alıngan, kavgacı. (Hasköy –Ay.)

töskertmek Bir işin, olayın tavını geçirtmek, gevşetmek. (–Ank.)

töskürmek Kavgadan yılıp geri çekilmek. (*Merzifon –Ama.)

töskürtmek Karşısındakini yıldırarak kavgadan kaçırtmak. (Çeltikçi *İnegöl –Brs.; *Alayunt –Kü.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Sarıyer –İst.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)

töslek (I) Küçük : *Buğdayın özü yokmuş, ekmeğimiz biraz töslek oldu.* (–Krş.)

töslek (II) Okuması yazması olmayan, bilgisiz. (Bahattin *Ulubey –Or.)

töslemek (I) **1.** Birini avutmak. (*Mut ve köyleri –İç.) **2.** Birinin kötü davranışına engel olmak, inandırmak. (Mağara *Saimbeyli –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.)

töslemek (II) **1.** Hayvanları çevirmek, durdurmak, kovalamak. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.; *Bor, –Nğ.; –Kn.) **2.** Kovmak. (–Kn.) **3.** Kavga edenleri ayırmak. (–Çr.; –Nğ.)

töslemek (III) Ortadan kaldırmak, gidermek : *Üzerimizdeki belayı töstledik.* (–Yz. ve köyleri; –Kn.)
töslü [→ **tombu**]
töslük Gübre yığılı yer. (Bağtepe *Kozan –Ada.)
tösmek (I) [→ **tosmak** (VI)]
tösmek (II) Geri dönmek. (Gelegra *Beypazarı –Ank.; *Bor –Nğ.)
tösmek (III) [→ **tosmak** (III)]
tösmuk Dirsek vuruşu. (*Silifke –İç.)
töst [→ **tös** (II)]
tös tös Başı önünde, asık suratla, sessizce (yürümek, gitmek için). (Düzce –Bo.)
töstös Sinsi, kötü. (*Düzce –Bo.)
töstü [→ **tösdü**]
tösüldek Anlaşılmaz sözcükler söyleyen, yeni konuşmaya başlamış küçük çocuk. (*Düzce –Bo.)
tösüldemek [**tösürdemek**] Sessiz ve sinsi davranmak. (*Düzce –Bo.)
[**tösürdemek**] : (*Düzce –Bo.)
tösül tösül Yeni konuşmaya başlayan küçük çocuğun konuşması için. (*Düzce –Bo.)
tösürdemek [→ **tösüldemek**]
tösür tösür Suçlu olduğunu bilerek sessiz ve sinsi (davranma için). (*Düzce –Bo.)
töş Demirci örsü. (Kadıçiftliği *Yalova –İst.)
töy Şölen. (*Bayburt –Gm.)
töyfe [**töyge**] Ters, yaramaz, söz dinlemez : *Öldüm bu töyfe çocuğun elinden.* (*Bor, –Nğ.)
[**töyge**] : (–Nğ.)
töyge [→ **töyfe**]
töymek Dökmek. (Çarıkçı *Iğdır –Kr.)
töymekan [→ **töhmekan**]
töymeken [→ **töhmekan**]
töymel Salkım : *Üzümler töymel töymel.* (–Kıbrıs)
töymüklenmek [→ **töngüldemek** (I)]
töz Kulak arkasındaki çukur yer. (*Tavas –Dz.; Tokat, İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Düzce –Bo.; –Ks.; Saylan *Ünye –Or.; *Nizip, –Gaz.; *Antakya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Dikili –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.)
tözekmek [→ **tökecimek**]
trampetyağı Krem : *Eline trampetyağı çalıver.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
tuan [→ **tığan**]
tuban (I) [→ **tuman** (III)]
tuban (II) Basık, alçak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tubeş Büyümemiş, ufak kalmış (ağaç için :) *Tubeş ağacın meyvesi olmaz.* (Mollaveyis –Ar.)
tuc Tunç. (*Erciş –Vn.)
tucak Lodos yeli : *Tucak eserse yağmur yağar.* (Seyitler *Fethiye –Mğ.)
tuç (I) Değirmen baltacığı. (–Sn.; *Havza –Sm.; –Rz.)
tuç (II) Boyunla başın birleştiği yer. (–Nğ.)
tuç (III) Bayır : *İneği tuçta otlattım.* (*Safranbolu –Zn.)
tuç (IV) İki tarla arasında sınırı belirten yükseklik : *Benim tarlanın tucunu da sabanla almış.* (Çiftlik *Kalecik –Ank.)
tudya Çinko levha. (*Antakya –Hat.)
tuf Aşağılama belirtir ünlem. (*Bor, –Nğ.)
tufa (I) [**tufat**] Çene ya da çene kemiği. (–Ks. ve köyleri; –Sn.; Masdar *Bafra, *Kavak –Sm.)
[**tufat**] : (–Ks.)
tufa (II) Dokunan ipliği sıkıştırmaya yarayan bir çeşit araç. (–To.; *Fatsa –Or.)

tufa (III) Yanak çukuru. (Kargı *Tosya –Ks.)
tufa (IV) Çöplük. (–Rz.)
tufa (V) Çalı kümeleri. (Harola *İpsala –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; *Hayrabolu –Tk.)
tufacı Kelepirci. (–Sn.)
tufak (I) Maltız : *Yemeği tufakta pişiriyorum.* (*Merzifon –Ama.)
tufak (II) Bela : *Allah şu askerleri tufaktan saklaya.* (*Varto –Mr.)
tufalık Ağaç kökü ve fidanlarla kaplı olduğu için ekilemeyen yer. (*Lüleburgaz –Krk.; Umurça *Hayrabolu –Tk.)
tufana (I) Büyük balık ağı. (Rumeli göçmenleri, Nilüfer –Brs.)
tufana (II) Yiğit, iriyarı. (*Merzifon –Ama.)
tufara Baca. (Tekeler *Çine –Ay.)
tufat [→ **tufa** (I)]
tufayi [→ **tüfaye**]
tufran [**tafran** (II), **tofran, tuhran, turfan**] Testi biçiminde kulplu yayık.(Yukarı Dinek *Şarkikaraağaç, Bağıllı. *Eğridir –Isp; İkipınar *Mihallıççık, Tokat –Es.; *Güdül, *Ayaş, *Şabanözü *Polatlı, Üçem *Balâ, *Kızılcahamam, *Beypazarı, Kayaş, –Ank.; *Mucur –Krş.; –Ky.; *Seydişehir –Kn.)
[**tafran** (II)] : (Köşker –Krş.)
[**tofran**] : (–Yz.)
[**tuhran**] : (Firikli *Emirdağ –Af.; Yılanlı *Eğridir –Isp.; –Çr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**turfan**] : (–İst.; Maruf, Ören *Çerkeş –Çkr.; –Yz.; *Kalecik, –Ank.; *Aksaray –Nğ.; *Bozkır, –Kn.)
tuful Ağacında satılan meyve : *Sizin bağı tufuluna satalım.* (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
tufur Torun : *Ali'nin tufurları büyüdü mü?* (Hüsniye *Çameli –Dz.)
tugel Darı sapı. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
tuguk [→ **touğ**]
tuğ (I) Sabanın ok ve eğerini tuttturmak için takılan halka. (Armudan, Kuruçay, –Ezc.)
tuğ (II) Tavuğun kuluçka durumu. (*Ağın –El.)
tuğ (III) Üstünlük belgesi. (*Merzifon –Ama.; *Mersin ve köyleri –İç.)
tuğ (IV) **1.** Kamışın tepesindeki püskül. (Bağıllı *Eğridir –Isp.) **2.** Mısır darısının erkek organı. (Yusuflu *Bayındır –İz.)
tuğar Sığır. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tuğa yatmak Tavuk kuluçkaya yatmak : *Bizim iki tavuk tuğa yattı.* (*Ağın –El.)
tuğkun İzinsiz yanına varılmayan, varlıklı, saygın: *Tuğkunluk zamanında yanına kırk temannahla varılırdı.* (Hisarcık –Ky.)
tuğlan Kabarık (saç için) : *Saçları hiç yatışmaz hep böyle tuğlan durur.* (*Bor –Nğ.)
tuğlemek (I) Savuşmak, gitmek. (–Ama.)
tuğlemek (II) [**tuğmek**] Düğümlemek. (*Gerze –Sn.)
[**tuğmek**] : (*Gerze –Sn.)
tuğlu Şımarık. (Karamanca *Gediz –Kü.)
tuğlut Veresiye defteri. (–Ezm.)
tuğmek [→ **tuğlemek** (II)]
tuğmek olmak Armut, erik vb. meyveler hevenk durumunda olmak. (Karaptal –Sm.)
tuğülmek Yukardan aşağıya süzülmek: *Karakuş tepeden tuğüldü indi.* (–Nğ.)

tuğyan Şişman, semiz. (*Lüleburgaz –Krk.)

tuhmak Sinmek, gizlenmek. (Gözene –Ml.)

tuhran [→ **tufran**]

tuhs Kuluçka. (–Ezm.)

tuht **1.** Elli dirhemlik eski bir ağırlık ölçüsü (bir dirhem 31 desigrama eşittir). (–Kü.; –Gr.; Pekin *Kelkit –Gm.; *Yusufeli –Ar.; –Vn.; –Bt.; –Dy.; –El.; –Ml.) **2.** Terazi. (*Şebinkarahisar –Gr.; *Suşehri –Sv.)

tuhtaşmak Azalmak, hafiflemek, rahatlamak : *Başımdaki ağrı biraz tuhtaştı.* (–Ml.; Mursal *Divriği –Sv.)

tuhur Ürün, verim. (–Ba.)

tuk İçine yoğurt ya da süt konulan, kazan biçiminde küçük bakır kap, bakraç. (Hemşin –Rz.)

tuketmek [→ **tühetmek**]

tukezmek [→ **tökecimek**]

tuki Bir çeşit ağaç. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

tukön [→ **tüken**]

tukra Kurbağa. (Şekeroba –Mr.)

tukulga Örtü. (–Tr.)

tukum Soy, nesil. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tukurcum Tarladaki küçük ekin bağlamı yığınları : *Belki yağmur yağar, demetleri tukurcum yapınız.* (*Keskin –Ank.)

tukuş [→ **takış** (I)]

tul (I) Tül. (Hasanoğlan –Ank.)

tul (II) Dul. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tula (I) Yüzülmüş deri. (Belören *Ilgaz, Dikenli, Saray, *Kurşunlu –Çkr.; –Ezm.)

tula (II) **1.** Köpek yavrusu. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.) **2.** Küçük köpek. (–Kr.; –Ezc.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Ahlat –Bt.) **3.** Köpek ile tazının birleşmesinden doğan yavru. (–Ama.)

tula (III) Tuzak için kurulan aygıt. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

tula (IV) Çocuk : *Usandım bıktım bu tulalardan.* (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tula (V) Yabancı. (*Ilgaz –Çkr.)

tula (VI) Tembel. (*Ilgaz –Çkr.)

tulamak Çok çoğalmak. (*Erbaa –To.)

tulazlamak [→ **tullamak**]

tuleme Atlama. (–Ank.)

tulğumak Durmak. (*Lâpseki –Çkl.)

tulḫum (I) Sarı benizli, sıska. (*Afşin ve köyleri –Mr.)

tulḫum (II) Sararmış, pörsümüş (hıyar, kabak vb. sebzeler. için) (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

tulkuk (I) **1.** Gelincik çiçeği. (Yuvacık *İzmit –Kc.) **2.** İnce uzun yapraklı, hafif tüylü, sarımsı yeşil renkte, yemeği yapılan bir çeşit ot. (Drama göçmenleri –İst.)

tulkuk (II) Bir çeşit kuş. (Yiğitaliler *Bayramiç –Çkl.)

tulkumak Uzun yatmaktan ya da işsizlikten yorulmak, bezmek ve sağlıksız olmak : *Cezaevinde yata yata tulkumuş, ondan hayır geçmiş.* (Tokat –Es.)

tulla Abla. (*Torbalı –İz.)

tullamak [**tulazlamak**] Atmak, fırlatmak. (–Kr.; –Ezm.; *Doğubayazıt –Ağ.)

[**tulazlamak**]: (Çarıkçı *Iğdır –Kr.)

tullaşa Becerikli. (Kale *İncesu –Ky.)

tulluk 1. Çoban kulübesi. (–Gr. ve köyleri) **2.** Bağ kulübesi. (Akköy *Söğüt –Bil.) **3.** Çoban çadırı. (*Görele, *Tirebolu –Gr.)

tulu (I) İki omuz arası. (–Bo.)

tulu (II) **1.** Duvak. (Kuşçu, Erkilet –Ky.) **2.** Perde. (–Ank.)

tuluğ [→ **tuluk** (I) **-1**]

tuluḫ [→ **tuluk** (I) **-1**]

tuluk (I) [**tuluğ, tuluḫ**] **1.** Pekmez, peynir, yağ vb. şeyler koymaya yarayan ya da yayık olarak kullanılan deri, tulum. (Aydoğmuş *Dinar –Af.; Eber *Keçiborlu, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Çerçin, Salda *Yeşilova –Brd.; Eziler *Güney –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Urla, –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Emet –Kü; Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; *Mecitözü –Çr.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Niksar –To.; *Şebinkarahisar, *Alucra, –Gr.; *Şiran –Gm.; Yaylacık *Ardanuç –Ar.; *Kemah, *Kemaliye –Ezc.; *Ahlat –Bt.; *Hozat –Tn.; –Ur.; *Kilis, *Nizip –Gaz.; Hartlap *Afşin ve köyleri –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.;*Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Yz.; *Beypazarı ve çevresi, *Kızılcahamam, –Ank.; –Krş.; –Ky.; Bahçeli, *Bor, –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Akçalıuşağı *Kozan –Ada.; *Mersin ve köyleri, *Mut ve köyleri –İç.; *Marmaris –Mğ.)

[**tuluğ**] : (–Brd.; *Lâpseki –Çkl.; * Hasankale – Ezm.; * Kemaliye –Ezc.)

[**tuluḫ**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Erciş –Vn.; *Ağın –El.; İncekum *Silifke –İç.)

2. Ağaç yayık. (*Mesudiye –Or.)

tuluk (II) Tombul, şişman. (–Ama.; *Turhal –To.; –Tr.)

tuluk (III) Hayvanın sidiktorbası. (–Ezc.)

tuluk (IV) [**tulum** (IV), **tulun** (II), **tulup** (III)] **1.** Yanak. (Karlı *Gerze –Sn.; –Or.) **2.** Şakak. (*Polatlı –Ank.)

[**tulum** (IV)] : (Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Deliorman göçmenleri –Brs.; –Kü.)

[**tulun** (II)] : (–Mğ.)

[**tulup** (III)]: (–İz.; *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Şebinkarahisar –Gr.)

tulukarmudu Yazın yetişen, sarı renkli bir armut. (–Gm.)

tulukmak Durmak, olduğu yerde kalmak: *Top işte burada, taşın dibinde tulukmuş.* (Çamlık *Bucak –Brd.)

tuluk olmak İyice sulanmak, yumuşamak : *Tuluk olmuş armudu severim.* (Cenciğe –Ezc.)

tulum (I) **1.** Kadın giysisi. (Secigen *Osmancık –Çr.; Ereğli *Havza, *Vezirköprü –Sm.; Şehsadi, Kozalan, Sarayözü, Ezine, *Gümüşhacıköy –Ama.; –Vn. ve köyleri.) **2.** Avcıların gölde ıslanmamaları için giydikleri, çoğunlukla keçi derisinden yapılmış bir çeşit pantolon. (Harala *İpsala –Ed.)

tulum (II) Dik kafalılık, şımarıklık, çalım : *Ben senin tulumunu çekemem gayrı.* (*Bor –Nğ.)

tulum (III) Ayın on dördü. (–İz. ve çevresi)

tulum (IV) [→ **tuluk** (IV) **-2**]

tulumba [→ **tulumpa**]

tulumbacı (I) Topluluk törelerine aykırı davranışlarda bulunan, terbiyesiz. (*Bornova –İz.)

tulumbacı (II) Ökçesi basılarak giyilen ayakkabı. (*Kandıra –Kc.)

tulumboğaz kuş Boğazının altı şişkin, büyücek bir çeşit kuş. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tulum çıkarmak Kesilen davarın derisini yarmadan bütün olarak soymak. (*Ağın –El.)

tulumkabası [**tulumşak, tulumşişi**] Kabakulak. (*Bolvadin –Af.; Yukarı Seyit, Üçkuyu, *Çal, –Dz.; Eymir, *Bozdoğan, –Ay.; *Bayındır –İz.; –Ant.)

[**tulumşak**] : (–Kn.)

[**tulumşişi**] : (–Brd.)

tulumpa [**tulumba**] Havayuvarı basıncının düşmesinden oluşan kasırga, urağan. (Sökün *Silifke –İç.)

[**tulumba**] : (*Şile –İst.; Cumayanı –Zn.)

tulumşak [→ **tulumkabası**]

tulumşişi [→ **tulumkabası**]

tulun (I) Bütün. (*Ulubey –Or.)

tulun (II) [→ **tuluk** (IV) **-2**]

tulunmak Ay ya da güneş batmak. (–Çr.; *Maçka ve köyleri –Tr.)

tulup (I) **1.** Atılmış, eğirilmeye hazırlanmış, top biçiminde yün ya da pamuk. (–Isp.; Bekilli, Ekse *Çal, *Acıpayam –Dz.; Akçakavak –Bo.; *Mut ve köyleri –İç.; –Ant.; Ahiköy *Marmaris, –Mğ.; Korucu *İpsala –Ed.) **2.** Pamuk. (Ağlasun –Brd.; *Korkuteli –Ant.) **3.** Çekirdekli pamuk. (Ortaköy *Çal –Dz.)

tulup (II) Kürk : *Gışın tulup adama keyif verir.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tulup (III) [→ **tuluk** (IV) **-2**]

tuluş (I) Fırtına. (–Ky.; Kargıcık *Alanya –Ant.)

tuluş (II) Yağma, vurgun, çapul. (–Nğ.)

tulutombak [→ **tülütombak**]

tum (I) **1.** Ham incir. (*Antakya ve köyleri –Hat.) **2.** Erkek incir. (*Antakya –Hat.) **3.** Olgunlaşmış bir ocak fındık. (Oğuz *Vakfıkebir –Tr.)

tum (II) Tümü, eksiksiz, hepsi. (–Ama.; *Akşehir –Kn.)

tum (III) [**tump** (I) **-3, tunç -1, 2**] **1.** İki tarla arasına toprak, taş vb. şeylerle yapılan sınır : *Tuma, ağaç diktim.* (*Pütürge –Ml.; *Divriği ve çevresi –Sv.)

[**tunç -1**] : (Büyükfindos, –Isp.; Oyaca, Karakoca *Haymana –Ank.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.) **2.** Tarla kıyılarında ekilmeyerek bırakılan dar yer. (*Hozat –Tn.)

[**tump** (I) **-3**] : (–Ama.; *Kemaliye –Ezc.)

[**tunç -2**] : (–Yz.)

tum (IV) Arı kovanının kapağı. (Güneyce –Rz.)

tum (V) [→ **tuman** (II)]

tumaç Sepilenerek boyanmış, cilalanmış deri. (*Iğdır –Kr.)

tumağan Karabatak kuşu. (*Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.)

tuman (I) [**tuman, tumman, toman -1, tomman, tumman, tüman, tümen** (IV)] **1.** Don, şalvar.(*Atabey –Isp.; –Ay.; *Balçova, Karaburun *Foça –İz.; Birecik –Ba.; –Çkl.; Çayköy *Söğüt –Bil.; *İzmit –Kc.; *Taşköprü –Ks.; –Sn.; *Havza, Balaç, *Lâdik –Sm.; *Merzifon, –Ama.; Serpin *Turhal –To.; Hisarüstü *Keşap, Şehli *Piraziz –Gr.; *Maç-

ka ve köyleri –Tr.; –Gm.; *Yusufeli, Akarsu *Ardanuç, Yavuz*Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkakamış, *Çıldır, *Arpaçay –Kr.; *Hasankale, –Ezm.; Miçinkağ *Kemaliye, –Ezc.; *Doğubayazıt –Ağ.; *Erçiş, –Vn; –Bt.; –Dy.; *Ağın, –El.; *Arapkir, *Pütürge, –Ml.; –Ur.; *Nizip, –Gaz.; –Mr. ilçe ve köyleri *Antakya –Hat.; Karaözü *Gemerek, Vazıldan *Divriği, –Sv.; *Yerköy, *Sorgun –Yz.; Çavundur *Balâ, –Ank.; Kocabey, –Krş.; *İncekum, Erkilet, *Talas –Ky.; –Nğ.; –Kn.; *Kozan, *Kadirli, *Feke, –Ada.; *Alanya –Ant.; –Ed.; –Krk.; *Saray –Tk.; Kerkük)

[**tıman**] : (*Burhaniye –Ba.; Kayadibi, *Şebinkarahisar, Seyit –Gr.)

[**tımman**] : (Kayı, İbik *İskilip –Çr.)

[**toman -ı**] : (*Buldan –Dz.; *Urla –İz.; –Çkr.; *Ünye –Or.; *Datça –Mğ.)

[**tomman**] : (Kaleyaka *Perşembe, Kuzköy *Ünye –Or.)

[**tumman**] : (Sarayözü *Ezine –Çkl.; *Susurluk –Ba.; Yalpankaya *Hendek –Sk.; Ovasaray –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Kayaş, Hasanoğlan –Ank.; *Develi –Ky.)

[**tüman**] : (Şehsadi –Ama.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Bünyan –Ky.)

[**tümen** (IV)] : (Akçakaya –Ky.)

2. Pantolon. (–İz.) **3.** Eteklik. (Çarıkçı *Iğdır –Kr.)

tuman (II) [**tum** (V)] Nem, çiy. (–İç.)

[**tum** (V)] : (Burhanettin –Or.)

tuman (III) [**tuban** (I)] Duman. (*Silifke –İç.)

[**tuban** (I)] : (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tumanakaçan Kapsül. (*Siverek –Ur.)

tumanbozan Tenya, şerit. (*Siverek –Ur.)

tumar Temizlik, bakım (ağaç ya da at için). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Bor –Nğ.; Ulaş *Tarsus –İç.)

tumarı [→ **tomarı**]

tumar itmek Hayvanı kaşağılayıp temizlemek. (*Bor –Nğ.)

tumarmak Kapmak, ısırmak : *Köpek tumarlar*. (Hasanoğlan –Ank.)

tumaş Ayakkabılık meşin. (*Çıldır –Kr.)

tumayum Yatkınlık, alışkanlık, yordam : *Karanlıkta el tumayumuyla buldum*. (–Ks.)

tumb Bahçelerde topraktan yapılan yüksekçe bölme. (–Vn.)

tumba (I) Toprak atmaya yarayan araba, el arabası. (Fili *Biga –Çkl.)

tumba (II) [**tumbatın, tumbatum**] Pancar. (*Söğüt –Bil.; *Göynük –Bo.; *Çarşamba –Sm.; *Nallıhan –Ank.)

[**tumbatın**] : (*Akhisar –Mn.; Arıcaklar *Gölpınarı –Bil.; –Çkr.; –Ml.)

[**tumbatum**] : (–Ks.; –El.)

tumba (III) Kabarık (yatak vb. şeyler için). (Rumeli göçmenleri, Yeniköy *Orhangazi –Brs.; *Düzce –Bo.)

tumba (IV) Dağ üstlerindeki tepecikler. (Rumeli göçmenleri *Salihli –Mn.; –Ed.; *Vize –Krk.; *Malkara –Tk.)

tumbadak Birdenbire : *Çocuk tumbadak yere düştü*. (–Çkl.)

tumbak (I) Karın. (Rumeli göçmenleri –Ba.; Rumeli göçmenleri, Evreşe, Mahmudiye *Ezine –Çkl.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Çatalca –İst.; *Osmaniye –Ada.; *Havsa –Ed.; Ceylân *Lüleburgaz –Krk.; Birecik –Ba.)

tumbak (II) **1.** Ağırlığı olmayan, davranışlarında hafif (kimse). (Birecik –Ba.) **2.** Şımarık, güvenilmez. (Birecik –Ba.)

tumbalak (I) Şişman, semiz. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

tumbalak (II) Takla. (*Bodrum –Mğ.)

tumbanki Küçük kadayıf tepsisi. (Tekeler *Çine –Ay.)

tumbat (I) Babası ölmüş, yetim. (Yavaşlar –Mn.)

tumbat (II) [**tumbatı**] Dip, gidip de dönülemeyecek denli uzaklık için : *Cehennemin tumbatına gitsin.* [**tumbatı**] : (*Bor –Ng.)

tumbatı [→ **tumbat** (II)]

tumbatın [→ **tumba** (II)]

tumbatum [→ **tumba** (II)]

tumbaz Dere yatağını yükseltmek için yapılan kalın, yüksek taş duvar. (–Bil.)

tumbek (I) Kümeleşme, toplu olma durumu. (Karaptal *Akçaabat –Tr.)

tumbek (II) [**tumbi -1, tumbus**] Kabarık yer, tümsek. (Karaptal *Akçaabat –Tr.)
[**tumbi -1**] : (Solday *Maçka –Tr.)
[**tumbus**] : (Genç –Dy.)

tumbelek [→ **tumbi -2**]

tumbi [**tumbelek**] **1.** [→ **tumbek** (II)] **2.** Yuvarlak ve şişkince. (*Maçka –Tr.)
[**tumbelek**] : (*Maçka –Tr.)

tumbus [→ **tumbek** (II)]

tumbuş **1.** Mide : *Tumbuşunu iyi doyurdun mu?* (*Ödemiş –İz.) **2.** İşkembe. (Akmeşe –Kc.)

tumcukmak Düş kırıklığına uğramak : *Vereceksen ver, çocuğu tumcuktırma!* (*Mut ve köyleri –İç.)

tumeçi Kaburga kemiği. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

tumetmek [→ **tummak** (II) **-1**]

tumla Höyük. (Aksaray –İst.)

tumlı Çıkıntı. (–Ank.)

tummak (I) [**tumulmak**] Suya batmak, dalmak. (Firikli *Emirdağ –Af.; –Ay.; *Sungurlu –Çr.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; *Bismil –Dy.; –Ur.; *Kilis, *Nizip, –Gaz.; İğde *Elbistan, *Göksun, *Afşin ve köyleri –Mr.; Çaylı *Dörtyol –Hat.; *Gürün –Sv.; –Yz.; Çalış *Haymana –Ank.; Çıplak –Krş.; Saroğlan, *Erkilet, *Pınarbaşı –Ky.; *Kozan –Ada.; *Bodrum –Mğ.; Kerkük)
[**tumulmak**] : (Arslanköy *Mersin –İç.)

tummak (II) [**tommak, tumetmek**] **1.** Saldırmak. (*Mersin, *Tarsus –İç.)
[**tumetmek**] : (Pinili *Avanos –Ns.)
2. Koşmak. (–Ada. ilçe ve köyleri)
[**tommak**] : (Kırıklı * Karaisalı –Ada.)

tummak (III) Körebe oyununda gözleri yumarak duvara dayanmak. (*Kilis, –Gaz.; –Yz.; Kerkük)

tumman [→ **tuman** (I) **-1**]

tump (I) [**tumt, tunp -1, 2; tümp, tünp**] **1.** Toprak yığını, tümsek. (*Ulubey –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Sürmene –Tr.; *Bayburt –Gm.; Meydancık *Şavşat –Ar.; –Ezm.; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; *Ağın, –El.; Hacılyas, *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla –Sv.)

[tunp -1] : (*Doğubayazıt –Ağ.; –Vn.)

2. İki tarlayı ya da evlekleri birbirinden ayırmaya yarayan toprak set. (*Şebinkarahisar, Mavrangel –Gr.; *Bayburt –Gm.; Yavuz *Şavşat, *Yusufeli ve çevresi –Ar.; –Kr.; –Ezm.; Cenciğe –Ezc.; *Erciş –Vn.; Hacılyas *Koyulhisar, *Gürün, *Kangal, –Sv.; Büyükteflek *Çiçekdağı –Krş.)

[tumt] : (–Ml.)

[tunp -2] : (Bedre *İnegöl, –Brs.; –Or.; –Gm.; –Ezc.; –Vn.; *Keskin –Ank.)

[tümp] : (–To.; –Rz.; *Yusufeli –Ar.; *Nizip –Gaz.)

[tünp] : (–El.)

3. [→ **tum** (III) **-2**]

tump (II) Yuva. (Korkut *Zara –Sv.)

tumpe Yuvarlak, toparlak, şişman. (Üsküp göçmenleri –İst.)

tumru Tümsek, kambur : *Bizim harman yeri çok tumru, biraz düzeltelim.* (İnköy –Kü.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Karaköy *Gemerek –Sv.)

tumsa Bahçe ve tarlaların sulanması için yapılan toprak set. (*Darende –Ml.)

tumt [→ **tump** (I) **-2**]

tumulmak [→ **tummak** (I)]

tumut Tümsek. (Gündüzbey *Yeşilyurt –Ml.)

tumutmak (I) Uyumak. (*Kangal –Sv.)

tumutmak (II) Saklanmak. (–Sv.)

tun (I) Köşe bucak, gizli yer. (Bulgaristan göçmenleri Ceylân *Lüleburgaz –Krk.; Şumnu, Bulgaristan)

tun (II) Saygı gösterilen, saygın. (Ağveran, Ilıca –Ezm.)

tun (III) **1.** Fırın üstü. (Bedeş –Af.) **2.** Fırın kapağı. (Özburun *Bolvadin –Af.)

tuna (I) Çok, bol : *Bizim köyde yumurta tuna.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Balcılar, Hasan, Karacahisar *Milâs –Mğ.)

tuna (II) Sebze. (–To.)

tuna (III) Yavru (insan için). (–Çkl.)

tuna dilkisi Çok kurnaz (kimse). (*Bor –Ng.)

tunaz Savrulacak duruma gelmiş ekin yığını. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

tunbatun [→ **tombatın**]

tuncamak Kömürün tavı kaçmak, kararmak : *Ütüdeki kömürler tuncadı.* (*Datça –Mğ.)

tuncarmak Tarlanın suyu yüzüne vurmak. (–Af.)

tuncer İncir. (–Ml.)

tuncuk 1. Aşırı cinsel istek duyan (erkek için). (Balkanda *Beyşehir –Kn.) **2.** Kızana gelmiş (kedi, köpek). (Kavaklı –Ed.)

tuncukmak (I) Çok dinlenmiş hayvan tepinmek, koşmak, aşırı davranışlarda bulunmak. (*Eğridir ve köyleri, *Gelendost –Isp.; Çamköy *Gölhisar –Brd.; Kızılcabölük –Dz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Güvenç, Araplar, –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Geriçam, Eskere, *Köyceğiz –Mğ.)

tuncukmak (II) **1.** Dişi hayvan erkek istemek. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Araplar –Kn.) **2.** Aşırı cinsel istek duymak (kadın için). (*Eğridir ve köyleri –Isp.) **3.** Şaşmak : *İkisini bir arada görünce tuncuktum.* (Elbistanlı *Kadirli –Ada.) **4.** Ürkmek :

Hayvan tuncuktu. (–Dz.) **5.** Bunalmak : *Annem bugün iki yorgan örtmüş, çok tuncuktum.* (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Unulla *Akseki –Ant.) **6.** Üzülmek, tasalanmak. (Peşman, *Daday –Ks.)

tuncukmak (III) Tütün, saman, buğday yığınları kızışıp bozulmak. (–Kn.)

tuncumak Kapalı yerin havası bozulmak : *Bu odanın havası tuncumuş.* (*Bodrum –Mğ.)

tuncunu ırmak 1. Adam saymak, adam yerine koymak. (Arslan *Mersin –İç.) **2.** Korkmak. (–İç.)

tunç 1. [→ **tum** (III) **-1**] **2.** [→ **tum** (III) **-2**]

tundurmak Buğulandırmak : *Nefesiyle aynayı tundurdu.* (Bozburun *Marmaris –Mğ.)

tunguç Düzenli giyinmeyen. (*Düzce –Bo.)

tunna olmak Yok olmak, tükenmek : *Bugünlerde para tunna oldu.* (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

tungul Daldaki kiraz topluluğu, salkım. (*Düzce –Bo.)

tunp 1. [→ **tump** (I) **-1**] **2.** [→ **tump** (I) **-2**]

tunti Maşrapa. (Dağkadı *Karacabey –Brs.)

tuntun gitmek Ülke ülke dolaşmak, uzaklara gitmek. (Peşman *Daday –Ks.)

tuntun kaçmak Köşe bucak kaçmak. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)

tuntur Yeni, temiz, düzenli (giyinmek için) : *Bu köyün insanları hep tuntur giyiniyor.* (Kavşit *Sungurlu –Çr.)

tunuk 1. Parlak olmayan, mat, donuk. (*Bozdoğan –Ay.; *Ödemiş –İz.; *Alaşehir –Mn.; –Brs.; –Sv.; *Yatağan ve köyleri, *Milâs –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; Şumnu, Bulgaristan) **2.** Puslu, kapalı hava. (Ören *Fethiye, *Milâs, –Mğ.)

tupi Kurşun boruları açmak için kullanılan tahta bir çeşit araç. (–İst.)

tupo Sivri olmayan, küt. (Rumeli göçmenleri –İst.)

tupur [→ **topur** (I)]

tur (I) Gelir, kazanç, verim : *Bu sene buğday turu iyidir.* (Kapıkuru, Korucu, *Milâs –Mğ.)

tur (II) Delikanlı, genç. (*Domaniç –Kü.)

tur (III) Fincan ve yüzük oyununda söylenen mani. (*Karaman –Kn.)

tur (IV) Dülgerlerin kullandığı, delik açmaya yarar bir araç. (–Vn.)

tura (I) **1.** Ev duvarlarını dış etkenlerden korumak için üzerlerine çakılan tahta perde : *Tura devrildi.* (Çandır *Sütçüler –Isp.; –Brd.; *Tavas, Honaz –Dz.; *Safranbolu –Zn.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ant.) **2.** Bahçe kapısını korumak için beşik örtüsü biçiminde tahtadan yapılan örtü. (–Isp.; Salda *Yeşilova –Brd.; *Alayunt –Kü.)

tura (II) Kadınların başlarına taktıkları küçük altın dizisi. (*Çal –Dz.; Eymir, *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; Kuruçay, Armudan –Ezc.; *Milâs –Mğ.)

tura (III) **1.** Çatı. (*Şebinkarahisar –Gr.) **2.** Çatı arası : *Soba ve borularını turaya koydum.* (*Şebinkarahisar –Gr.) **3.** Odalardan başka evdeki diğer bölümler. (Ulgardere *Eceabat –Çkl.)

tura (IV) Kıvrılarak sıkıştırılmış iplik çilesi. (–Brs.; Akköy *Söğüt –Bil.;

–Ezc.; *Develi –Ky.; *Bor –Nğ.; –Ed.)

tura (V) **1.** Kimi oyunlarda ebeye vurmak için kullanılan düğümlenmiş mendil. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.; *Osmaneli –Bil.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; Maksutlu *Şarkışla, Vazıldan*Divriği –Sv.; Ağırnas –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Düğünlerde oynanan bir çeşit oyun. (*Afşin ve köyleri –Mr.; –Ky.)

tura (VI) On taneden oluşan tabaklanmış deri bağlamı. (–Brs.; *Bor –Nğ.)

tura (VII) Karşı. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tura (VIII) Kılıçbalığının yırtarak dolaştırdığı ağ. (*Beykoz –İst.)

tura (IX) Sergen. (–Brd. ve çevresi)

turaaltı Ev. (*Şarkikaraağaç –Isp.)

turaç [**turaş**] Keklik cinsinden, eti yenen bir av kuşu. (–Nş.; *Biga –Çkl.; Zermut *Torul –Gm.; *Kilis –Gaz.; Yukarı Kale *Koyulhisar –Sv.; *Osmaniye, –Ada.; *Silifke –İç.; –Ant.)

[**turaş**] : (–Isp.)

turafe Mendil. (–Brs.)

turah Kaynatılarak koyulaştırılan ayran. (–Ml.)

turak [→ **turuk**]

turalamak (I) Düzene sokmak. (*Bornova –İz.)

turalamak (II) Hayvanı koşturmak, hızlandırmak. (*Merzifon –Ama.; *Afşin –Mr.; Eskigümüş –Nğ.)

turam Kuru kil tabakası. (Karayün *Hafik –Sv.)

turaman İri ve güçlü delikanlı. (*Bornova –İz.)

turampa Değiş tokuş. (*Antakya –Hat.)

turam turam Yığın yığın, küme küme. (*Düzce –Bo.)

turana Çatının üstündeki eğimli bölüm. (*Milâs –Mğ.)

turaş [→ **turaç**]

turat Yığın. (*İnebolu –Ks.)

turatura kuşu Karga cinsinden, göğsü ve kanatları yeşil, ormanda yaşayan bir çeşit kuş. (–Brs. ve çevresi)

turç Yeni açmış, taze yaprak. (*Bahçe –Ada.)

turdurmak Ayağa kaldırmak. (Karaçay aşireti Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

turfa Çürük. (–Mn. ve çevresi; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Eceler –Zn.)

turfan [→ **tufran**]

turgay Serçe. (–İst.; *Kemah –Ezc.)

turgurmak (I) Bir işi başkasının yardımıyla yapmak. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

turgurmak (II) Doyasıya içirmek. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

turha Ekşi. (–Sv.)

turhunlamak Kapıyı açılamayacak biçimde iyice kapamak. (Genezin *Avanos –Nş.)

turhun taşı Eski evlerde kapıyı kilitlemek için kullanılan ortası delik, yuvarlak taş. (Turan –Ky.)

turkak Tokat. (Elcik *Köyceğiz –Mğ.)

turkaz [→ **tırkaz** (I) **-3**]

turkmak **1.** Takılıp kalmak, durmak : *Verdiğim arzuhal o odada turktu.* (*Seferihisar, *Torbalı –İz.; Kalkan; Sidek *Kaş –Ant.; Kapıkırı, Kınık, Eldirek *Fethiye, *Milâs, *Bodrum, *Marmaris –Mğ.) **2.** Konuşurken tutulmak, donup kalmak : *Ali mahkemede turktu kaldı.* (Karakuyu *Torbalı –İz.)

turkutmak 1. Kıstırmak, tutturmak : *Fişekliği beline turkut.* (Tepeköy *Torbalı –İz.) **2.** Kapamak : *Kızım kapıyı turkutuver.* (Güllük *Milâs –Mğ.)

turla Şalgam. (*Cide –Ks.)

turlamak Çamaşırın sabununu gidermek, durulamak. (*Bodrum –Mğ.)

turluk 1. Keçi ağılı. (İncirli –Bil.) **2.** Çadır. (*Tavşanlı –Kü.; Pisi, Pınarlıbelen *Bodrum –Mğ.) **3.** Çadır üzerine örtülen keçe. (Bayat *Emirdağ –Af.; Yenipazar –Ay.; Karacakaya *İnegöl –Brs.; Eldirek *Fethiye, *Milâs –Mğ.) **4.** Çubuk ve dallarla çevrilip üzerine kıl kilim ya da keçe örtülerek yapılan küçük çadır. (Yazılıtaş, Mesgen *Yatağan, *Ula –Mğ.) **5.** Ağılların yanına yapılan küçük çoban evi. (*Osmaneli – Bil.; Balçıkhisar *Mahmudiye, Kaymaz *Sivrihisar –Es.; Seyit –Gr.; *Torul –Gm.; *Beypazarı –Ank.; Yenice –Mğ.) **6.** Kulübe. (Yenipazar *Gölpazarı –Bil.) **7.** Bostan ve bahçelerdeki küçük ev. (Aziziye *Bayat –Af.; Günek *Söğüt, Arıcaklar *Gölpazarı –Bil.; *Nallıhan –Ank.)

turlutombak [→ **tülütombak**]

turma (I) Turp. (Rumeli göçmenleri, Kadıçiftliği *Yalova –İst.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

turma (II) Tutukevi. (–Kn.)

turmak Ayağa kalkmak, ayakta durmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

turna Dam saçağı. (–Mr.)

turnacı Asker toplayan görevli : *Turnacı bizi askere çağırıyor.* (–Brs.)

turnadili Uzun taneli bir çeşit buğday. (Gökçam *Sungurlu –Çr.)

turpan Tırpan. (Hasanoğlan –Ank.)

turpotu Börek yapılan bir çeşit ot. (Genek *Yatağan –Mğ.)

turpuna İlk kez doğuran inek : *Bu sene ilkine doğurmuş iki turpuna ineğim var.* (–Kü. ve köyleri)

turş Ekşi. (–Kr.; –Vn.; *Ahlat –Bt.)

turşı Turşu. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

turşkiraz Vişne. (göçmenler –Kr.)

turşpalan [→ **turşupalan**]

turşuaşı Döğme aşına ekşi konularak yapılan bir yemek. (*Ahlat –Bt.)

turşumak Ekşimek : *Yoğurt turşudu.* (–Ama.; *Ahlat –Bt.; Hasanoğlan –Ank.)

turşupalan [**turşpalan**] Süzgeç. (–Bt.) [**turşpalan**] : (–Bt.)

turt Çoban köpeklerine takılan bir çeşit demir dikenli halka. (–Yz.)

turta (I) Mayasız hamurdan yapılan küçük çörek, poğaça. (Rumeli göçmenleri –Ba.; Rumeli göçmenleri –Brs.; Saha –Kü.; *Bozüyük –Bil.; Rumeli göçmenleri *İpsala –Ed.; Rumeli göçmenleri Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.)

turta (II) Güvercin büyüklüğünde, eti yenen bir kuş. (Fili *Biga –Çkl.)

turta (III) Sarı yağ tortusu. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

turtar [**tıltar, tırtor, turtur**] Tırtıl. (Kırıklı *Karaisalı –Ada.) [**tıltar**] : (*Bor –Nğ.) [**tırtor**] : (*Hozat –Tn.) [**turtur**] : (–Ml.)

turtur [→ **turtar**]

turturu Üveyik kuşu. (Rumeli göçmenleri, Çeşnigir*Karacabey–Brs.)

turu (I) Saydam, duru. (*Bornova –İz.)

turu (II) Geri, arka. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

turuk [**turak, tuturak**] Yonga, talaş. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)
[**turak**] : (*Çemişkezek –Tn.)
[**tuturak**] : (Rumeli göçmenleri –İst.)

turulmak Saydamlaşmak, durulmak. (*Bornova –İz.)

turun İkindi. (–Ky.)

turunç heybesi Bir çeşit heybe. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)

turunç kilimi Bir çeşit kilim. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)

turuş Turunç. (*Akçakoca –Bo.)

turuşmak **1.** Savaşmak. (–Ba.) **2.** Savunmak. (–İst.) **3.** Uğraşmak. (–İst.)

tusba [**tusbağa, tusbağı, tuspağı**] Kaplumbağa. (–Ay.; –Gaz.; Şekeroba, Hartlap –Mr.)
[**tusbağa**] : (–Gaz.; Çardak –Mr.; –Ky.)
[**tusbağı**] : (–Ay.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Antakya –Hat.)
[**tuspağı**] : (–Gaz.; *Antakya –Hat.)

tusbağa [→ **tusba**]

tusbağı [→ **tusba**]

tush [**tusk, tusku, tustavuk**] Kuluçka. (*Bayburt –Gm.)
[**tusk**] : (–Ezc.)
[**tusku**] : (–Gm.)
[**tustavuk**] : (Cedere *Arpaçay–Kr.)

tusk [→ **tush**]

tuska vurmak Tavuğu kuluçkaya yatırmak. (–Ezc.)

tusku [→ **tush**]

tuslak Etli (yüz için) : *Şu adamın yüzü ne tuslak.* (Bozüyük *Göksun –Mr.)

tusmak **1.** Gizlenmek, saklanmak, kabuğuna çekilmek. (Maksutlu *Şarkışla, *Gürün –Sv.) **2.** Anlamak, sezmek. (*Vize –Krk.)

tusnak (I) Kütük. (Nişanıt *Afşin –Mr.)

tusnak (II) Tutsak. (–Es.)

tuspa Sahan. (*Afşin –Mr.)

tuspağı [→ **tusba**]

tuspalan Süzgeç. (–Dy.)

tussak Tutuklu. (*Pınarbaşı –Ky.)

tustalmak Havasızlıktan bunalmak, sıkılmak, soluk alamamak. (Narlıdere –İz.; Tahtacılar *Mersin –İç.)

tustavuk [→ **tush**]

tusurdamak Kendi kendine söylenmek. (Boynuyoğun –Ada.)

tusuyluk Asmakabağından yapılmış tuzluk. (Veliköy –Rz.)

tuş (I) **1.** Eş, yoldaş, yaşıt. (–Ama.) **2.** Tutsak, kul. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

tuş (II) Hedef. (–Tr.; –Ky.)

tuşağını kesmek Yeni yürümeye başlayan çocuğun, düşmeyeceği inancıyla iki ayağına bağlanan ipi bebeğin dayısı kesmek. (Aziziye –Brd.)

tuşak [**tuşşak**] Hayvanın sakıncalı yerlere gitmemesi için ön ayaklarına bağlanan ip. (Yassıören *Senirkent –Isp.; Oğuz *Acıpayam, –Dz.; –Ant.)
[**tuşşak**] : (Kümbet *Kadirli –Ada.)

tuşaklamak Hayvanın sakıncalı yerlere gitmemesi için ön ayaklarını bağlamak. (Oğuz *Acıpayam, Çöplü *Çivril, –Dz.; *Ezine, Ayvacık –Çkl.)

tuşba (I) Çürümüş, ezilmiş meyve: *Ali armutların tuşbalarını seç.* (*Sandıklı –Af.)

tuşba (II) Çok şişman (kimse için). (*Sandıklı –Af.)

tuşek Değirmen taşını kaldırıp indirmeye yarayan taşın altındaki kaldıraç. (–Mğ.)

tuş görmek Düş görmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tuşik (I) Avurt. (*Kemaliye –Ezc.)

tuşik (II) Yumuşak, tombul. (*Oltu –Ezm.)

tuşkun Karların savrulduğu esintili hava. (*Domaniç ve köyleri –Kü.)

tuşlamak Öne çıkmak, karşılamak, göğüslemek : *Sineme tuşladı.* (*Çıldır –Kr.)

tuş olmak Çatmak, uğramak, rasgelmek. (*Ahlat –Bt.)

tuşşak [→ **tuşak**]

tuşurlamak Yumrulaşmak. (*Fethiye –Mğ.)

tut (I) Dut. (–Sm.; –Ml.;–Gaz.; Erçene *Afşin, Yusufhacılı, –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Akşehir –Kn.; Hüdede *Silifke –İç.)

tut (II) Gözde oluşan kara benek. (*Kemaliye –Ezc.)

tuta [**tutaya**] **1.** Karadut. (Bağlıca *Ardanuç, *Yusufeli ve çevresi –Ar.) **2.** El ile meyve toplama işi ya da el ile toplanmış meyve : *Bu elmalar tuta mıdır?* (–Ks.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.) [**tutaya**] : (*Cide –Ks.)

tutacak [**tutcak**] Maşa biçiminde bir çeşit araç. (Mengen *Gerede –Bo.) [**tutcak**] : (Mengen *Gerede –Bo.)

tutaç [**tutağaç, tutak** (II), **tutamak,** (V), **tutaş** (III), **tutkaç** (I), **tutkuç, tutugeç, tutuycak**] Ateş üstündeki kabı tutup indirmek için bez vb. şeylerden yapılan tutacak. (Yeniköy, Zeytinli *Edremit, *Dursunbey, –Ba.; Kulfal *Ezine, *Biga –Çkl.; Konurlar *İnegöl –Brs.; –Uş.; –Kü.; Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

[**tutağaç**] : (*Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Eğrigöz, *Emet, –Kü.; Tokat –Es.; *Milâs –Mğ.)

[**tutak** (II)] : (*Düzce, –Bo.; –İst.; –Ks.; –Sn.; *Çarşamba, –Sm.; Aybastı –Or.; *Alucra, Piraziz –Gr.; *Yusufeli ve çevresi –Ar.; –Ezm.; –Ezc.; –Vn.; –El. ve köyleri; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Sorgun, –Yz.; Gürcü *Kızılcahamam, –Ank.)

[**tutamak** (V)] : (Sofular *Eğridir –Isp.)

[**tutaş** (III)] : (*Ezine –Çkl.)

[**tutkaç** (I)] : (–Mn.)

[**tutkuç**] : (–İz.)

[**tutugeç**] : (*Gelendost –Isp.; *Yeşilova ve köyleri –Brd.; *Alayunt –Kü.)

[**tutuycak**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tutağaç [→ **tutaç**]

tutaj Genç kız. (–Ur.)

tutak (I) [**tutamak** (VI)] **1.** Saban eyerinin elle tutulan yeri. (Bahadırlı *Bayramiç, Fili *Biga –Çkl.; Tokat –Es.; Kayı *Tosya –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Sn.; *Lâdik, *Havza –Sm.; –To.; –Gm.; *Kemaliye –Ezc.; –El.; –Gaz.; Hacılyas *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla, –Sv.; Bacı *Polatlı, Bağviran, Elmalı *Kızılcahamam –Ank.; Genezin *Avanos –Nş.; Zencidere, İsgöbü –Ky.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**tutamak** (VI)] : (Bahçeli *Bor –Ng.)

2. Kazan kulpu vb. tutacak yerler. (*Afşin ve köyleri –Mr.)

tutak (II) [→ **tutaç**]

tutak (III) Cimri. (–Mn. ve çevresi; –Ba. ve çevresi; –Kü.)

tutak (IV) Tandırın hava deliği tıkacı. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.)

tutak (V) **1.** Önlük. (*Adapazarı –Sk.; –Ama.) **2.** Elbezi. (–Çr.) **3.** Bulaşık bezi. (*Boyabat –Sn.)

tutak (VI) [→ **tutalga** (I)]

tutak (VII) [→ **tutu** (I)]

tutak (VIII) Saç örgülerinin uçlarındaki bağlar. (–Dy.)

tutak bal Ağılı bal. (*Düzce –Bo.)

tutalak (I) Bir kimsede zaman zaman görülen terslik, huysuzluk : *Ali'nin gene tutalakları tutmuş, ortalığı kasıp kavuruyor.* (*Lüleburgaz –Krk.)

tutalak (II) Uçurumlu yollardaki dönemeçler. (Akköy *Söğüt –Bil.)

tutalga (I) [**tutak** (VI), **tutalık, tutar** (II), **tutarak** (II), **tutarı, tutarık**] Sara hastalığı. (–Ama.; –Ur.; *Antakya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**tutak** (VI)] : (Ada.)
[**tutalık**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Yusufeli –Ar.; –Ada *Mut ve köyleri, *Mersin ve köyleri –İç.)
[**tutar** (II)] : (Tokat –Es.; Bayadı –Or.; –Krş.)
[**tutarak** (II)] : (–Isp.; Selanik göçmenleri –İz.; *Lâpseki –Çkl.; –Nğ.; –Ant.)
[**tutarı**] : (Bereketli *Tavas –Dz.; –Kü.; *Merzifon –Ama.; *Seydişehir –Kn.; *Silifke –İç.)
[**tutarık**] : (*Bornova –İz.)

tutalga (II) Sözde neden, bahane. (İrişli,Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tutalık [→ **tutalga** (I)]

tutam (I) [**tutum**] Bir avuçluk (ot, ekin vb. şeyler). (–Kü.; Peşman *Daday –Ks.; *Sungurlu –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Alucra –Gr.; –Gm.; Gözene –Ml.; *Antakya –Hat.; –Sv.; –Ky.)
[**tutum**] : (Zencidere –Ky.)

tutam (II) Belge : *Elinde tutamın var mı?* (*Ahlat –Bt.)

tutam (III) Durum. (*Bornova –İz.)

tutamaḫ [→ **tutamak** (I) **-1**]

tutamak (I) [**tutamaḫ, tutanak** (I) **-2**] **1.** Neden, sebep. (–Ba. ve çevresi; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Kurşunlu –Çkr.; Şıhlar *Ulubey –Or.; *Tirebolu –Gr.; *Maçka ve köyleri –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Nizip –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı–Hat.; *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.; *Mucur –Krş.; –Nğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**tutamaḫ**] : (*Erciş –Vn.)
[**tutanak** (I) **-2**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
2. İpucu. (*Alaşehir –Mn.; Yeniköy –Ba.; Tokat –Es.; *Düzce –Bo.;–Ks.;*Kurşunlu –Çkr.;*Merzifon ve köyleri –Ama.; *Yusufeli ve çevresi –Ar.; *Nizip –Gaz.; *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Lüleburgaz –Krk.) **3.** Uygun zaman ve durum. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

tutamak (II) Kilit. (*Taşköprü –Ks.)

tutamak (III) İş güç, meslek. (*Bornova –İz.)

tutamak (IV) Kolayca tutuşan, ince, kuru çalı çırpı. (–Ezc.)

tutamak (V) [→ **tutaç**]

tutamak (VI) Bir kimseye ait toprak parçası : *Mehmet Ağanın tutamağı.* (Arpaköy –Or.)

tutamaklı 1. Çevrimli, tutumlu. (Yenikköy –Ba.; *Maçka –Tr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **2.** Eli işe yatkın, becerikli. (–Isp.; Ömerköy *Susurluk –Ba.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tutamaksız Eli işe yatkın olmayan, beceriksiz. (*Bornova –İz.)

tutanak (I) **1.** Kanıt, delil. (*Düzce –Bo.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **2.** [→ **tutamak** (I) **-1**]

tutanak (II) [→ **tutu** (I)]

tutanka İbrik kulpu. (Rumeli göçmenleri –Ed.)

tutar (I) Parasal değerin tümü, toplamı. (*Alaşehir –Mn.; –Kü.; Tokat –Es.; *Düzce –Bo.; –İst.; –Çkr.; –Sm.; –Ama.; -Tr.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; –Nğ.)

tutar (II) [→ **tutalga** (I)]

tutar (III) Dayanak : *Tutarsız, umutsuz kaldım.* (*Ahlat –Bt.)

tutar (IV) Arapça sözcüklerde harfin okunmayacağını belirten im, cezim (yazı dizicileri kullanır) : *Şuradan bir tutar ver.* (*Bayazıt –İst.)

tutarak (I) Direnme, inat. (Manastır göçmenleri –İz.)

tutarak (II) [→ **tutalga** (I)]

tutarca Karın ağrısı. (–Mn.)

tutarga (I) Sinir hastalıkları nöbeti. (–Brs.; *Nizip –Gaz.; *Gemerek –Sv.)

tutarga (II) **1.** Yol, neden, elverişli durum. (–Ur.) **2.** Temelli ve düzenli durum, kararlılık : *Aklımın tutargası yok.* (–Nğ.)

tutarga (III) Pay : *Benim şu tarlada dörtte bir tutargam var.* (Karaptal –Sm.)

tutarı [→ **tutalga** (I)]

tutarık [→ **tutalga** (I)]

tutarıklı Saralı. (–Tr.)

tutaş (I) Henüz evlenmemiş kız. (*Bayburt –Gm.; –Kr.; Şumnu, Bulgaristan)

tutaş (II) Aralıksız, bitişik. (*Bornova –İz.; –Sn.)

tutaş (III) [→ **tutaç**]

tutaya [→ **tuta -2**]

tutcak [→ **tutacak**]

tutça Çok değerli (nesne için) : *Bu mal tutça oldu gayrı, bulunmuyor.* (*Senirkent –Isp.)

tuten Çağlayan. (*Bornova –İz.)

tutetmek Alıkoymak. (–Sv.)

tutgetir Maşa. (–Mn.)

tutgu [**tutnak** (II)] Mahkeme kararını gösterir belge : *Kavgalı tarlanın benim olduğuna dair elimde tutgu var.* (Dipi *Akşehir –Kn.) [**tutnak** (II)] : (–Krş.)

tutka Parmakta çıkan çıban, dolama. (Ciritdüzü *Şavşat –Ar.)

tutkaç (I) [→ **tutaç**]

tutkaç (II) Tabaklıkta gönleri parlatmak için kullanılan cila. (–Tr.)

tutkan İlme de denilen dikenli çalı. (Honaz –Dz.)

tutkap Polis, jandarma : *Tutkaplar geliyor.* (*İskilip –Çr.)

tutku Saç tokası. (–Ant.)

tutkuç [→ **tutaç**]

tutkun (I) Bol, verimli : *Bu yıl tevekler tutkun.* (Yenice *Tarsus –İç.)

tutkun (II) Bir şeye ya da birine düşkün, bağlı (kimse). (*Bornova –İz.; *Düzce –Bo.)

tutlaştırmak Karşısındaki istemediği halde eline bir şey sıkıştırmak, tutuşturmak. (*Düzce –Bo.)

tutma (I) **1.** Hizmetçi, uşak, işçi. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Kü.; İriağaç *Hekimhan –Ml.; Akçakent *Nizip –Gaz.; –Mr.; Süksün *İncesu –Ky.; –Nş.; –Kn.; Bahçeli *Bor, –Ng.; –Ada.; *Mut ve köyleri, *Silifke, Çapar *Tarsus –İç.; *Alanya –Ant.) **2.** Metres, dost. (*Bozdoğan –Ay.)

tutma (II) Kesilmiş ayran. (*Çermik –Dy.)

tutma (III) Konukların götürüldüğü düğün hamamı. (–Sv.)

tutmaç 1. Küçük, dört köşe kesilerek kurutulmuş hamur ve mercimekle pişirilen bir çeşit yoğurtlu çorba. (–Isp.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *İnegöl ve köyleri –Brs.; –Kü.; Atlas *Sivrihisar –Es.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Kiğı –Bn.; –Ezc.; –Vn.; –Bt.; Üstükran *Varto –Mş.; –El.; *Elbistan –Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri * Reyhanlı -Hat.; *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; Ağaeli –Ank.; –Kn.; Çiftepınar *Mersin –İç.; –Mğ.) **2.** Kurumuş yufka. (–Sv. ve çevresi; –Ant.) **3.** Kesilmiş hamur içine kavurma konularak yapılan bir çeşit çorba. (*Karaağaç –Isp.)

tutmak (I) Yeni bir şeyi ilk kez kullanmak : *Yeni aldığım tencereyi tuttum.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Milâs –Mğ.)

tutmak (II) **1.** Çiftleşmek isteyen inek vb. hayvanları iple bağlayarak boğaya çekmek : *İneği tutmaya götürdükse de tosun bulamadık.* (*Maçka –Tr.) **2.** Dişi hayvan gebe kalmak. (–Kıbrıs)

tutmak (III) Nişan alınan yere değmek, vurmak : *Tetiğe dokundum tutmadı.* (Çiftepınar *Mersin –İç.)

tutnak (I) Tutukevi. (*Artova –To.; *Pınarbaşı –Ky.)

tutnak (II) [→ **tutgu**]

tutruk [→ **tuturuk** (I) **-1**]

tutsak [→**tutu** (I)]

tutsak etmek Engel olmak, alıkoymak oyalamak : *Sen beni bu işle tutsak ettin.* (Fili *Biga –Çkl.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Bodrum –Mğ.; –Ed.)

tutsuk [→ **tutu** (I)]

tuttuk [→ **tutu** (I)]

tutturmak (I) Ayak diremek, üstünde durmak, direnmek. (*Düzce –Bo.)

tutturmak (II) Sezdirmek. (*Bornova –İz.)

tutturmak (III) Yazmacılıkta boyayı beze çıkmayacak biçimde emdirmek. (*Fatih –İst.)

tutturuk (I) Raptiye. (–Çkr.)

tutturuk (II) [→ **tuturuk** (I) **-1**]

tutu (I) [**tutak** (VII), **tutanak** (II), **tutsak, tutsuk, tuttuk**] Bir borcun ödeneceğine inanca olarak, ödediğinde geri alınmak üzere, borçlunun alacaklıya verdiği değerli şey, rehin. (–Isp.; Akçaköy *Acıpayam –Dz.; Orhanlı *Seferihisar, *Bergama –İz.; *Salihli –Mn.; –Ba. ve çevresi; –Kü.; *Geyve –Sk.; *Niksar –To.; *Halfeti, *Birecik –Ur.; –Mş.; Azaplı *Kadirli,*Bahçe–Ada.; İbribey *Malkara –Tk.)

[**tutak** (VII)] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Develi –Ky.; *Ereğli –Kn.)

[**tutanak** (II)] : (–Isp.)

[**tutsak**] : (Yılanlı *Eğridir, *Gelendost –Isp.; –Sv.)
[**tutsuk**] : (*Kızılcahamam –Ank.)
[**tuttuk**] : (Mahmutbey –İst.)

tutu (II) **1.** Nişanlılara tarafların gönderdiği armağan : *Kıymetli tutular geldi.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Kurşunlu –Çkr.; –Ama.; *Elmadağ,*Keskin –Ank.; *Avanos –Nş.; –Nğ.) **2.** Çevre, mendil. (*Domaniç –Kü.; *Mut ve köyleri –İç.)

tutu (III) **1.** Belirti, im, iz : *Şu mendili tutu olarak eve götür de sana bastonumu versinler.* (Yılanlı *Eğridir –Isp.; Kemer *Salihli –Mn.; *Kaş –Ant.) **2.** Evliliği belirten nişan. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Avanos –Nş.)

tutu (IV) El ele tutuşarak oynanan bir halk oyunu, halay. (Babik *Pütürge –Ml.)

tutu (V) Teyze. (*Bornova –İz.)

tutuba Kadın hizmetçi. (–Mr.)

tutucu (I) Ateş maşası. (–Ada.)

tutucu (II) Tutumlu.(*Kurşunlu –Çkr.)

tutugeç [→ **tutaç**]

tutuk (I) Utangaç. (*Bornova –İz.; *Kurşunlu –Çkr.; Şıhlar *Ulubey –Or.)

tutuk (II) Duman. (–Çkl.)

tutuk (III) Gelin duvağı. (–Kn.)

tutuk (IV) Görevli, işyar. (*Bayburt –Gm.)

tutulmak 1. Âşık olmak. (*Acıpayam –Dz.) **2.** Felç olmak. (–Nğ.)

tutum [→ **tutam** (I)]

tutun Ev, aile : *Bizim köy altmış tutumdur.* (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

tutuncak Kabza. (Hisarlıkaya *Polatlı, *Keskin –Ank.)

tutunmak (I) Dayanmak, sığınmak. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tutunmak (II) Sarınmak, giyinmek : *Üstünde tutunacak elbisesi yok.* (*Merzifon ve köyleri–Ama.;–Gaz.)

tuturak [→ **turuk**]

tuturuḫ (I) [→ **tuturuk** (I) **-1**]

tuturuḫ (II) [→ **tuturuk** (II)]

tuturuk (I) [**tutruk, tutturuk** (II), **tuturuḫ** (I)] **1.** Ocak, soba vb. şeyleri tutuşturmak için kullanılan çalı çırpı, çıra gibi kuru yakacaklar. (–Af.; –Ezm.; *Ahlat –Bt.; –Ur.; *Kilis, –Gaz.; –Sv.; Bektaşlı *Boğazlıyan –Yz.; *Beypazarı, *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; –Ky.; Tavlusun, Erkilet –Ky.; *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; –Kn.)
[**tutruk**] : (–Sv.; –Gaz.; –Mr.)
[**tutturuk** (II)] : (–Nğ.)
[**tuturuḫ** (I)] : (–Gaz.; *Bor –Nğ.) **2.** Ateş ya da sigara yakmak için sürterek tutuşturulan madde, kav. (Gerdan –Ada.)

tuturuk (II) [**tuturuḫ** (II)] Çok ekşi. (Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.; –Sv.; –Nş.; *Bor –Nğ.; Faydalı *Kozan –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**tuturuḫ** (II)] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

tuturuk etmek [**tuturuz etmek**] Gereksiz yere kendine ait olmayan bir şeyi bekletmek, alıkoymak, kapatmak. (–Sm.; Şıhlar *Ulubey –Or.)
[**tuturuz etmek**] : (–Ks. ve çevresi)

tuturuz etmek [→ **tuturuk etmek**]

tutuşlamak (I) **1.** Yalancı tanıklık yaptırmak. (Şıhlar *Ulubey –Or.) **2.** İki kişinin arasını açmak, birbirine karşı kışkırtmak. (*İskilip –Çr.)

tutuşlamak (II) Eline geçeni yanındakine vermek. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

tutuşlamak (III) Tutuşturmak, yakmak. (–Ks.)
tutuşmak Yara ateşlenmek, azmak. (*Bor –Nğ.)
tutuycak [→ **tutaç**]
tutuz Bir şeyi ya da işi tekeline alan, başkasını işten alıkoyan, oyalayan. (*Ermenek –Kn.)
tutya (I) Mor renkli, kokulu bir kır çiçeği. (Çakır *Şebinkarahisar –Gr.; Erkinis *Yusufeli –Ar.)
tutya (II) Göz ağrılarına iyi gelen, sürme gibi göze çekilen bir em. (*Nizip –Gaz.)
tuvallaḫ [→ **tuvarlak**]
tuvaltı Sofrada artan ekmek parçası : *Sofrada tuvaltı bırakma.* (Piraziz –Gr.)
tuvan (I) Tavan. (Genek *Yatağan –Mğ.)
tuvan (II) Köylü pantolonu. (–Bo.)
tuvar (I) Duvar. (*Elbistan –Mr.; *Antakya –Hat.)
tuvar (II) Davar. (*Emirdağ –Af.)
tuvarlak [**tuvallaḫ**] Yuvarlak. (*Nizip –Gaz.; Şekeroba –Mr.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Derbent –Yz.) [**tuvallaḫ**] : (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)
tuvarlamak Yuvarlamak. (*Afşin –Mr.)
tuvarlanmak Yuvarlanmak. (Tokat –Es.; *Nizip –Gaz.; Şekeroba –Mr.; Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Akçalıuşağı –Ada.)
tuvermek Atlamak. (–Zn.)
tuvgan Akraba, dost. (*Ilgın –Kn.)
tuvrenk Toprak su kabı. (*Kemaliye –Ezc.)
tuy (I) Tüy. (Zarşat –Kr.)
tuy (II) Dut. (–Ezm.)
tuyamıya Yaklaşık olarak, aşağı yukarı : *Pirinci tuyamıya verdim, fazla, noksan talihinize.* (*Sungurlu –Çr.)
tuyan (I) Semiz, şişman. (*Edremit, Yeniköy –Ba.; Mudan *Mustafakemalpaşa –Brs.; *Bozüyük –Bil.; *Lüleburgaz –Krk.)
tuyan (II) Zengin. (Mudam *Mustafakemalpaşa –Brs.; Kumbağ –Tk.)
tuyan (III) Büyüklük taslayan, kibirli. (*Gelendost –Isp.)
tuygun **1.** Genç, güçlü : *Ahmet o vakit tuygun bir delikanlı idi.* (Çoran –Ama.) **2.** Çılgın, şımarık. (Kalaboynu *Saimbeyli –Ada.)
tuylamak Alıp götürmek. (–Ezm.)
tuylanmak Ardına düşmek, izlemek : *Bir hırsız kaçtı, bütün köylü ardından tuylandı.* (Endel *Osmaniye –Ada.)
tuyluk Çadır. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
tuylumlamak Oranlamak, kestirmek. (Peşman *Daday –Ks.)
tuylumluğuna [→ **tuylumuna**]
tuylumuna [**tuylumluğuna, tuymuna, tuyumuna**] Uluorta, gelişigüzel, bilir bilmez. (*Devrek –Zn.) [**tuylumluğuna**] : (Peşman *Daday –Ks.) [**tuymuna**] : (–Sn.) [**tuyumuna**] : (*Safranbolu –Zn.; –Ks.; *İskilip –Çr.; *Kurşunlu –Çkr.; *Yerköy –Yz.)
tuymuna [→ **tuylumuna**]
tuytu [**tuyuk**] Uyuşuk, tembel. (Dereçine *Bolvadin –Af.) [**tuyuk**] : (Peşman *Daday, *Taşköprü, –Ks.)
tuytuklu Çok kıllı (adam). (Kesme *Divriği –Sv.)
tuyuk [→ **tuytu**]

tuyuklamak Ağırlık basmak, uyuşup kalmak : *Şu tavuk tuyukluyor; öle-cek galiba.* (*Taşköprü –Ks.)
tuyum Ezber. (–Çr.)
tuyumcu Gelişigüzel konuşan, düşünmeden söyleyen. (Yeniyol *İnebolu, –Ks.; –Ank.)
tuyumlamak Ezberlemek. (–Çr.)
tuyumuna [→ **tuylumuna**]
tuzak (I) İnce saplarının uçlarında, bir yanı açık kozaları bulunan bir çeşit yabanıl ot. (Dereköy –To.)
tuzak (II) Yasa. (–Yz.)
tuzar Evlerde genellikle kapı üstlerinde bulunan, açılıp kapanmayan kör pencere. (*Kilis –Gaz.)
tuzatüküren Duvar kertenkelesi. (Şıhlı, İncirlik –Ada.)
tuz ekmek dostu Arkadaş, dost. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
tuz ekmek doymamak Geçim sıkıntısı çekmek. (–Tr.)
tuzla (I) [**tuzlak**] Davarlara kırda tuz verilen düz, taşlık ve kayalık yerler. (Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Bülbülan Yaylası *Ardanuç –Ar.; Kolukısa *Kadınhanı –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**tuzlak**] : (*Koyulhisar –Sv.)
tuzla (II) [**tuzlalık**] Otları tuzlu olan ya da hiç ot bitmeyen çorak, verimsiz yerler. (Karapınar –Kn.; *Uzunköprü –Ed.)
[**tuzlalık**] : (*Lüleburgaz –Krk.)
tuzlak [→ **tuzla** (I)]
tuzlalık [→ **tuzla** (II)]
tuzlama (I) **1.** Suda haşlanmış kestane. (Aliköy *Çaycuma, Çayırlı *Ereğli –Zn.) **2.** Sütle yapılan un bulamacı. (Rumeli göçmenleri–Ed.)
tuzlama (II) Davarların iştahının açılması için yemlik olarak kurutulmuş meşe yapraklarına tuzlu su serpme. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
tuzluayran Yağı alınmış sütten peynir gibi fakat suluca yapılan tuzlu yiyecek, bir çeşit lor. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
tuzlubalgam Egzama hastalığı. (Oltu –Ezm.; *Doğubayazıt –Ağ.; –Ant.)
tuzluca [**tuzlukara**] Kavrulmuş tuzlu nohut. (–Gaz.)
[**tuzlukara**] : (–Kn.)
tuzluk Ufak tefek eşya konulan kutu. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
tuzlukara [→ **tuzluca**]
tuztaşı Kırıldığı zaman tuz gibi dağılan bir çeşit taş. (*Bozkır –Kn.; –Ant.)
tuzun Güzel çocuk. (–İz. ve çevresi)
tuz yumurtlamak Sabırsızlık ve kaygı nedeniyle uyuyamamak. (–Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)
tü [**tüğ, tük** (I)] Tüy, ince kıl. (Kum *Silifke –İç.)
[**tüğ**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
[**tük** (I)] : (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tübemek Karşılaşmak. (Kadıçifliği *Yalova –İst.)
tücer Tüyü uzamayan bir çeşit koyun. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
tüdelek Küçük ve yuvarlak (şey). (*Elbistan –Mr.)
tüdürmek Kaçırmak. (–Ky.)
tüf Tortu. (–Ant.)
tüfa [→ **tüfe** (I)]
tüfaye [**tufayi, tüfayi**] Elma ve armut kompostosu. (–Ank.)
[**tufayi**] : (Beybağı –To.)
[**tüfayi**] : (*Ayaş –Ank.)
tüfayi [→ **tüfaye**]
tüfe (I) [**tüfa**] Dokuma tezgâhlarında tarağı tutan ve mekik ipliklerini

sıkıştırmaya yarayan araç. (Hüseyinabat –Çr.; *Ağın –El.; *Arapkir –Ml.)
[**tüfa**] : (–To.)

tüfe (II) **1.** Ocak başı. (*Besni –Adı.)
2. Topraktan yapılmış bir çeşit ocak. (*Pü ü g: –Ml.)

tüfe (III) Bilezik. (*Karaman –Kn.)

tüfek Tandır bacası : *Dumanı iyi çekmiyor, bu tandırın tüfeğini yükseltmeli.* (*Bor –Ng.)

tüfeñk Tüfek. (*Düzce –Bo.)

tüfetaşı Sacayağı gibi kullanılan üç taş. (Alaçayır *Şarkışla –Sv.)

tüfez Yapraklı dal yığınları : *Tüfezden biraz ağaç getirdim.* (Bulak –Sv.)

tüflek Çuval bezinden yapılan ot minder : *Karyolanın tüfleğini tahtakurusu sarmış.* (Şumnu, Bulgaristan)

tüftüfü Kuş avlamaya yarayan, mermileri hızlı üflenerek fırlatılan bir çeşit tüfek. (–Gaz.)

tügezlemek [→ **tökecimek**]

tüğ [→ **tü**]

tüğdürmek [→ **tündürmek** (II)]

tüğelmek Karşı koymak, dik başlılık etmek. (*Bor –Ng.)

tüğlemek (I) [**teğmek -1,2**; **tüğülmek -1**, **tülemek** (V), **tülgemek -1,2**; **tülgümek, tülkemek, tüllemek -1,2**; **tünkmek -1,2**; **tünmek -1,2**; **tüvmek -1,3**; **tüylemek** (III) **-1,2**; **tüymek** (I) **-3**; **tüynemek -1,2**; **tüyülmek -1,2**] **1.** Sıçramak. (*Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri –Isp.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Mğ.)
[**teğmek -1**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)
[**tülemek** (V)] : (–Kü. ve köyleri; –Mğ.)
[**tülgemek -1**] : (Hisar *Burhaniye –Ba.)
[**tülkemek**] : (Geriçam, Esgere *Tavas –Dz.)
[**tüllemek -1**] : (*Ula –İz.; Aslıhantepeciği, *İvrindi –Ba.; Korucu, –Kü.; –Mğ.)
[**tünkmek -1**] : (İğdecik, Sancaklıboz –Mn.)
[**tünmek -1**] : (–Isp.; *Çeşme –İz.; Ağzıkaraca –Ada.; Bağyaka *Finike –Ant.)
[**tüymek -1**] : (Çekirge –Brs.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; Yerebakan *Feke –Ada.; *Mersin, *Tarsus –İç.)
[**tüylemek** (III) **-1**] : (Bergaz *Ezine –Çkl.; –Brs.; Dodurga *Bozöyük –Bil.)
[**tüynemek -1**] : (–Ba.)
[**tüyülmek -1**] : (*Mudurnu –Bo.)
2. Atlamak. (Alpanas *Seyitgazi –Es.)
[**teğmek -2**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)
[**tüğülmek -1**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**tülgemek -2**] : (Çamavlu *Bergama –İz.)
[**tülgümek**] : (Çömlekçi –Mğ.)
[**tüllemek -2**] : (Aslıhantepeciği –Ba.; –Kü.; *Elmalı –Ant.)
[**tünkmek -2**] : (İğdecik *Sancaklıboz –Mn.)
[**tünmek -2**] : (–Isp.; *Çeşme –İz.; Ağzıkaraca –Ada.; Bağyaka *Finike –Ant.)
[**tüvmek -3**] : (Hediyeli *Kandıra –Kc.)
[**tüylemek** (III) **-2**] : (Karaağaç *Burhaniye –Ba.; Demirciler –Es.; Kavacık *Nallıhan –Ank.)

[**tüymek** (I) **-3**] : (*Eğridir –Isp.; Çamlık *Bucak –Brd.; Salmaz *Tavas, *Acıpayam –Dz.; *Alaşehir –Mn.; Ömerköy *Susurluk –Ba.; Müslim *Orhangazi –Brs.; Bilan –Ada.; *Serik –Ant.)

[**tüynemek -2**] : (–Ba.)

[**tüyülmek -2**] : (*Mudurnu –Bo.)

tüğlemek (II) [→ **tüğümlemek**]

tüğlütombalak [→ **tülütombak**]

tüğmek (I) **1.** Savuşup gitmek : *Ali yanımızdan tüğdü.* (–Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Ayaş –Ank.) **2.** [→ **tüymek** (I) **-1**] **3.** [→ **tüymek** (I) **-2**]

tüğmek (II) **1.** Çıkıntı, en uç boğum : *Şu tüğmekten kes.* (*Merzifon ve köyleri –Ama.) **2.** Püskül. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

tüğmen 1. Kimi kuşların tepelerinde bulunan uzunca tüy. (–Çkr.; Kervansaray *Zile –To.) **2.** Perçem. (–Çkr.)

tüğtü [**tüktü**] Keser ya da balta başı. (Peşman *Daday –Ks.)

[**tüktü**] : (*Kavak –Sm.)

tüğül 1. Kirazlı küçük dal. (Kuzköy *Ünye –Or.) **2.** Ardıç sakızı. (*Göksun –Mr.)

tüğülmek 1. [→ **tüğlemek** (I) **-2**] **2.** Saldırmak : *Koç öyle tüğüldü ki nasıl kaçtığımı bilemedim.* (*Mut ve köyleri –İç.)

tüğümlemek [**tüğlemek** (II), **tüğünlemek, tüğünnemek, tühümlemek, tüylemek** (I), **tüymüklemek, tüyneklemek, tüyümlemek**] Bağlamak, düğümlemek. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

[**tüğlemek** (II)] : (*Mut ve köyleri –İç.)

[**tüğünlemek**] : (*Taşköprü –Ks.)

[**tüğünnemek**] : (Peşmen *Daday –Ks.)

[**tühümlemek**] : (*Düzce –Bo.)

[**tüylemek** (I)] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

[**tüymüklemek**] : (*Düzce –Bo.)

[**tüyneklemek**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

[**tüyümlemek**] : (*Düzce –Bo.)

tüğün [→ **tüğünnük**]

tüğündürmek Bir şeyi gereğinden çok yapmak : *Salıncağı tüğündürme, çocuk korkacak.* (–Sm.)

tüğünlemek [→ **tüğümlemek**]

tüğünnemek [→ **tüğümlemek**]

tüğünnük [**tüğün, tühüm, tümçek, tümül, tünük, tüymek** (III), **tüymük, tüynek, tüyüm**] Düğüm. (Peşman *Daday, Karabüzey *Araç –Ks.)

[**tüğün**] : (*Taşköprü –Ks.)

[**tühüm**] : (*Düzce –Bo.)

[**tümçek**] : (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**tümül**] : (Kışlaköyü *Ereğli –Zn.)

[**tünük**] : (*Kandıra –Kc.; *İnebolu –Ks.)

[**tüymek** (III)] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

[**tüymük**] : (*Düzce –Bo.)

[**tüynek**] : (Yakademirciler –Zn.)

[**tüyüm**] : (*Düzce –Bo.)

tüğürcük (I) İyice inceltilmemiş, kalın kalmış : *Tüğürcük tuz.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tüğürcük (II) Vücutta oluşan kabarcıklar : *Bu tüğürcükler beni sıkıyor.* (*Bayındır –İz.)

tühetmek [**tuketmek, tükeḫmeg**] Bitirmek, tüketmek, (*Gelendost –Isp.)

[**tuketmek**] : (İncekum *Silifke –İç.)
[**tükeḫmeg**] : (–Brd.)
tühmeken Yemeği yapılan, semizlik de denilen bir çeşit ot. (*Karaman –Kn.)
tühmet Karalama amacıyla asılsız suç yükleme. (*Antakya –Hat.)
tühüm [→ **tüğünnük**]
tühümlemek [→ **tüğümlemek**]
tük (I) [→ **tü**]
tük (II) Yosun. (Kadıçifliği *Yalova –İst.)
tük (III) Hindi. (*Şabanözü –Çkr.)
tükeḫmeg [→ **tühetmek**]
tükel Tam, bütün : *Davarı saydım, tükel.* (Kurugöl *Mucur.; Köşker –Krş.; *Avanos ve köyleri –Nş.)
tüken [**tukön**] Dükkan. (Koyundere *Ahıska –Kr.)
[**tukön**] : (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)
tükendi Cinsel güçten yoksun olma durumu. (–Sm.)
tükenlemek Birini yoklamaya gitmek, ilgi göstermek, hatır sormak. (*Kemaliye –Ezc.)
tükenmez 1. Peynirli çorba. (–Ay.) 2. Bir kapta ekşitilen ve alındıkça içine su eklenerek çoğaltılan, üzüm ya da elma, armut, üzüm karışımı bir çeşit içki. (–Af.; *Kemaliye –Ezc.; Harput –El.; –Ml.; *Bor –Nğ.)
tükenti Son, bitim. (Kösten, Honaz –Dz.; –Rz.; –Ezc.)
tükezinmek [→ **tökecimek**]
tükezmek [→ **tökecimek**]
tüklük [→ **tök** (III)]
tükmek Yırtıcı kuşlar göğe yükselmek ve ok gibi aşağıya inmek. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)
tükrüğü goyalmak Yaşlanmak. (*Bor, –Nğ.)
tüktü [→ **tüğtü**]
tüktül Düz yerlerdeki ya da büyük dağların yanındaki küçük tepeler. (Çukur *Karaisalı –Ada.)
tükümcek Tükürük. (*Tirebolu, –Gr.)
tükzimek [→ **tökecimek**]
tülbermek Esintiden, taranmamaktan saç dolaşmak, kabarmak. (–Ay.; İncekum *Silifke, *Mut ve köyleri –İç.)
tülbür [**tülpür**] Dağınık, karışık saç : *Iraz, tülbürünü topla.* (*Mut ve köyleri –İç.)
[**tülpür**] : (Gerdan –Ada.)
tülce Çifttırnaklı hayvanların tırnakları arasında çıkan ve topallamalarına neden olan ufak kabarcık. (Kıran –Kü.)
tüle (I) Kümes. (–Brs.)
tüle (II) Bir çeşit av köpeği, zağar. (–Bt.)
tüle (III) Çam fidanı. (*Araç –Ks.)
tüleḫ [→ **tülek** (I) **-1**]
tülek (I) [**tölek** (I), **tüleḫ**] **1.** Kurnaz açıkgöz, düzenci. (Bayat *Emirdağ –Af.; *Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri, –Isp.; –Brd.; *Çal –Dz.; Kumarlar *Bayramiç –Çkl.; *Sungurlu –Çr.; *Turhal –To.; *Doğubayazıt –Ağ.; Başak *Hekimhan–Ml.;–Ur.; Lohan–Gaz.; Çardak *Göksün, *Afşin, *Elbistan –Mr. ve köyleri; *Antakya ve köyleri –Hat.; *Gürün, –Sv.; –Yz.; Üçem*Balâ –Ank.; *İncesu, *Pınarbaşı ve çevresi–Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Beyşehir –Kn.; Kuzgun, Kozan, *Karaisalı, –Ada.; *Mut ve köyleri, *Silifke,

–İç.; Apturrahmanlar *Serik –Ant.; –Mğ.; *Malkara –Tk.; –Kıbrıs) [**tölek** (I)] : (Ortaköy *Gelibolu –Çkl.; *Kilis, *Nizip –Gaz.; *Gemerek –Sv.; Karacaören *Bahçe–Ada.) [**tüleḫ**] : (Koyundere *Ahıska –Kr.) **2.** Saygın (kimse). (Karabüzey *Araç –Ks.) **3.** Alıngan, kuşkulu. (*Şarkikaraağaç –Isp.) **4.** Korkak. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Kr.; *Silvan –Dy.; İbrala *Karaman –Kn.; –Ada.)

tülek (II) **1.** Tüyü dökülmüş kuş ya da kümes hayvanları. (Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; *Havza –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Gr.; Küpesi –Ezc.; –Vn.; –Ml.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Kangal –Sv.; Genezin *Avanos –Nş.) **2.** Çok tüylü bir çeşit deve. (İkipınar *Eskifoça –İz.; Bulgaristan göçmenleri –Ed.)

tülek (III) **1.** Genellikle bir yaşındaki keklik. (Şaphane *Gediz –Kü.; *Ermenek –Kn.) **2.** Yavru keklik. (–Uş.; *Çal.; –Dz.; *Tosya -Ks.; Yalak -Kr.; *Mut ve köyleri –İç.; –Ank.; –Mğ.) **3.** Yaşlı, kart keklik. (*Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri –Isp.; –Kü.; Önsen –Mr.; *Bor –Nğ.; *Bodrum, *Ula, *Fethiye –Mğ.) **4.** Erkek keklik. (*Milâs –Mğ.) **5.** Yuvasını unutmayan, geri dönen kuş. (–Ada.)

tülek (IV) **1.** Kül süpürmeye yarayan tavuk, ördek vb. kuş kanadı. (Hasanoğlan –Ank.) **2.** Kanatlı hayvanların kanat ve kuyruk tüyleri. (*Taşköprü –Ks.)

tülek (V) Evlenmemiş, yaşlı kız. (Yaka *Datça –Mğ.)

tülek (VI) Efe. (–Kü.)

tülek (VII) Bakkalların kâğıttan yaptıkları külah. (Fili *Biga –Çkl.)

tülek (VIII) Çok genç, delikanlı. (–Ant.)

tülel Güç. (Boynuyoğun –Ada.)

tülemek (I) Kuş, tavuk vb. kanatlı hayvanlar tüy değiştirmek. (*Gelendost, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; –Tr.; –Sm.; *Bayburt –Gm.; –Ezc.; –Ur.; Lohan –Gaz.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.;* Koyulhisar –Sv.; –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; Genezin *Avanos –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Ermenek, Hatip –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

tülemek (II) **1.** Kumarda ya da ticarette para yitirmek. (*Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Kumarda yenmek. (Maksutlu *Şarkışla–Sv.) **3.** Yoksul düşmek. (*Koyulhisar –Sv.; *Beyşehir –Kn.)

tülemek (III) Bir şeyi sona erdirmek. (–Sv.)

tülemek (IV) Bir işin hilesini, kolayını öğrenmek, ustalaşmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Ahırlı –Ank.)

tülemek (V) [→ **tüğlemek** (I) **-1**]

tülen (I) İlk kez çocuk doğuran genç kadın. (Karakuyu –Ada.)

tülen (II) Bir yaşında kuzulayan keçi. (*Kozan –Ada.)

tülenk Kümes. (Tuzla *Gebze –Kc.)

tülenmek (I) [**tülermek** (I)] Tüylenmek. (*Taşköprü –Ks.)
[**tülermek** (I)] : (*Ermenek –Kn.)

tülenmek (II) [**tülermek** (II), **tüylenmek**] Zenginleşmek. (*Merzifon –Ama.)
[**tülermek** (II)] : (Çağlayan –Brs.)
[**tüylenmek**] : (*Bor –Nğ.)

tülep Yerinde, uygun, yaraşır. (–Gaz.; –Mr.)

tülermek (I) [→ **tülenmek** (I)]

tülermek (II) [→ **tülenmek** (II)]

tülermek (III) **1.** Kumaş tüylenmek, tiftiklenmek. (–Ada.) **2.** Karmakarışık olmak: *Saçlarım tülerdi.* (Dodurga *Bozüyük –Bil.; *Lüleburgaz –Krk.)

tülerük Üşümüş, donmuş. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

tületmek (I) Yüzmek. (–Ama.)

tületmek (II) Kumarda karşısındakinin parasını almak : *Bu akşam Ali'yi tületmişler.* (*Ermenek –Kn.)

tüleyka Saban demirinin çamurunu temizlemekte kullanılan bir araç, üvendire demiri. (Rumeli göçmenleri –İst.)

tülgemek 1. [→ **tüğlemek** (I) **-1**] **2.** [→ **tüğlemek** (I) **-2**]

tülgümek [→ **tüğlemek** (I) **-2**]

tülik Doldurulmak için oyulmuş patlıcan, kabak vb. sebzeler. (–Ml.)

tülke 1. Salkım : *Bir tülke üzüm aldım.* (–Brs.; *Babaeski –Krk.) **2.** Mısır bağlamı. (–Ed.; *Vize –Krk.)

tülkemek [→ **tüğlemek** (I) **-1**]

tülkü Tilki. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

tüllemek 1. [→ **tüğlemek** (I) **-1**] **2.** [→ **tüğlemek** (I) **-2**] **3.** Süslemek. (*Bafra –Sm.) **4.** Yuvarlamak : *Şu topu bu tarafa tülle.* (Sarılar *Avanos –Nş.)

tüllü (I) İncir. (Teke, Kayaş –Ank.)

tüllü (II) Türlü. (–Nğ. ve köyleri)

tülpermek Titreyerek tüyleri diken diken olmak, ürpermek. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

tülpür [→ **tülbür**]

tült 1. Üçte bir parça : *Bu tarlanın tültü benim.* (*Antakya –Hat.) **2.** Bölüm, parça: *Bir tült kumaşım var.* (Şekeroba –Mr.)

tül tül Çoluk çocuk. (*Araç –Ks.)

tülü (I) **1.** Uzun tüylü, güreşçi erkek deve. (*Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri –Isp.; *Güney, *Buldan, Honaz, –Dz.; Eymir, *Bozdoğan –Ay.; *Bergama, *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Biga, *Kurşunlu –Çkr.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Bor –Ng.; *Mut ve köyleri –İç.; –Ant.; *Milâs –Mğ.) **2.** Buhur ve adi devenin çiftleşmesinden doğan erkek deve. (*Keçiborlu –Isp.; Eskioba, *Tire –İz.; Mantaş *Kozan –Ada.) **3.** Erkek davar. (Hatip –Kn.) **4.** Bir yaşındayken doğurmuş keçi, koyun. (Atlas *Sivrihisar –Es.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Osmaniye –Ada.) **5.** Bir buçuk, iki ay önce kırkılmış koyun. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tülü (II) **1.** Uzun tiftiklerden aralıklı dokunan bir çeşit seccade. (Balçıkhisar *Mahmudiye, İkipınar *Mihalıççık –Es.; *İskilip –Çr.; –Krş.; Bahçeli, *Bor –Nğ.) **2.** Halı. (Kıbrısçık –Bo.) **3.** İnce eşarp. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) **4.** Yaşlı kadınların düğünlerde başlarına örttükleri uzun tül. (–Mğ.) **5.** Hamam havlusu. (–Ml.; *Milâs –Mğ.)

tülü (III) **1.** [→ **tülütombak**] **2.** Toprak altında yetişen ak, yumru gövdesi yenilen, ince, yeşil yapraklı bir çeşit bitki. (–Çr.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.)

tülü (IV) **1.** Dağınık, kabarık (saç vb. şeyler için). (Ergine*Bakacak–Ba.; İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** Çok ve uzun tüylü : *Göksü tülü bir adam.* (*Ermenek –Kn.)

tülübaba Mavi renkli bir çeşit orman çiçeği. (*Lüleburgaz –Krk.)

tülübaş Eş, karı. (–Ant.; Mesgen –Mğ.)

tülübe Çok, yığın yığın: *–İşlerin nasıl? –Tülübe.* (*Kandıra, *İzmit –Kc.)

tülüce (I) Davarların tırnaklarında oluşan bir hastalık. (Kümbet *Yıldızeli –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

tülüce (II) **1.** Yün yatak örtüsü. (İncekum *Silifke –İç.) **2.** Tüylü, saçaklı kilim. (Kümbet *Yıldızeli –Sv.)

tülüdavar Koyun. (Adatepe –Zn.)

tülüdeve Tek hörgüçlü, iri deve. (–Ada.)

tülüdombak [→ **tülütombak**]

tülüdombalak [→ **tülütombak**]

tülüdömbelek [→ **tülütombak**]

tülük (I) Piliç. (Bahçeli *Bor, –Nğ.)

tülük (II) Kilim gibi dokunmuş torba, dağarcık. (–Kü.; –Ml.; İğde *Elbistan –Mr.)

tülümaya Uzun tüylü, dişi deve. (Apturrahmanlar *Serik –Ant.)

tülümek Kuş, tavuk vb. hayvanlar tüy dökmek. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.; *Kilis –Gaz.; –Mr.)

tülümen (I) Bir çeşit saz : *Evin üstünü örtmek için tülümen kestim.* (*Adapazarı ve köyleri –Sk.)

tülümen (II) Kaba saba (kimse). (Şumnu, Bulgaristan)

tülüngü (I) Utanmaz, sıkılmaz, edepsiz, şirret (kadın için). (*Şarkikaraağaç –Isp.; –Ur.; *Nizip –Gaz.)

tülüngü (II) İyesiz, başıboş köpek. (*Ahlat –Bt.)

tülünkü Yaşlanmış, kocamış. (–Ba.)

tülüp Pamuk. (Pazaravdan *Bucak –Brd.; Garipçe *Korkuteli –Ant.)

tülüş (I) Bir çeşit buğday. (*Kandıra –Kc.)

tülüş (II) [**tülüşmen**] Kabarık, karışık saç. (*İzmit –Kc.)

[**tülüşmen**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

tülüşah Çiçekleri eflatun renkli, kokulu bir bitki. (–Kn.)

tülüşmen [→ **tülüş** (II)]

tülütombak [**tulutombak, turlutombak, tüğlütombalak, tülü** (III) **-l, tülüdombak, tülüdombalak, tülüdömbelek, tülütombal, tülütombalak, tülütonbak, tülütopalak, tülütömbek**] Şeftali. (Dikici *Dinar –Af.; *Yalvaç, *Atabey, Senir *Keçiborlu, *Gelendost, *Eğridir –Isp.; Üçkuyu, Söğüt, Honaz, *Sarayköy, *Güney, Yukarı Söğüt *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; –Kü.; Dodurga *Bozüyük, *Söğüt –Bil.; Tokat –Es.; *Safranbolu –Zn.; –Ks.; –Or.; Çayırhan *Nallıhan, *Beypazarı –Ank.; Ahiköy –Mğ.)

[**tulutombak**] : (–Ks.; *Çorlu –Tk.)

[**turlutombak**] : (*Yerköy –Yz.)

[**tüğlütombalak**] : (–Bo.; –Tr.)

[**tülü** (III) **-l**] : (Kıbrısçık –Bo.)

[**tülüdombak**] : (–Brs.)

[**tülüdombalak**] : (–Af.; *Taşköprü, *Daday –Ks.; *Ermenek –Kn.)

[**tülüdömbelek**] : (–Ks.)

[**tülütombal**] : (Görece –İz.)

[**tülütombalak**] : (–Ks.; –Çkr.; Büğdüz –Çr.; Köşker –Krş.; *Çorlu –Tk.)

[**tülütonbak**] : (Kızılcabölük –Dz.; *Gölpazarı –Bil.)

[**tülütopalak**] : (*Alanya –Ant.)

[**tülütömbek**] : (–Çkl.; *Uzunköprü –Ed.)

tülütombal [→ **tülütombak**]

tülütombalak [→ **tülütombak**]
tülütonbak [→ **tülütombak**]
tülütonton Bamya. (*Alanya –Ant.)
tülütopalak [→ **tülütombak**]
tülütömbek [→ **tülütombak**]
tüm (I) [**tönbel, tümbe, tümbek -1, tümbelis, tümbez, tümbü, tümmek** (II), **tümrü, tümse, tümsü, tünbül, tünse, tüñsek, tüsmek**(I)] Tepe, tümsek. (Derince *İzmit Kc.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Piraziz –Gr.; –Ur.)
[**tönbel**] : (Hamurcu *İncesu –Ky.)
[**tümbe**] : (Koruköy *Yalova –İst.)
[**tümbek -1**] : (Özburun *Bolvadin –Af.; Dede *Çal –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Pazar *Biga –Çkl.; Ağlı *Küre –Ks.; *İskilip –Çr.; Bayadı –Or.; Şekeroba –Mr.; *Milâs –Mğ.)
[**tümbelis**] : (Bucak *Kozan –Ada.)
[**tümbez**]: (Küçüklü*Bulancak–Gr.)
[**tümbü**]: (Çataloluk *Develi –Ky.)
[**tümmek** (II)] : (*Çarşamba –Sm.)
[**tümrü**] : (Viranköy –Kü.)
[**tümse**] : (*Düzce –Bo.)
[**tümsü**] : (*Develi –Ky.; *Silifke –İç.)
[**tünbül**] : (*Ereğli –Kn.)
[**tünse**] : (Darıyeri *Düzce –Bo.)
[**tüñsek**] : (*Düzce –Bo.)
[**tüsmek** (I)] : (Elecik *Kalecik –Ank.; *Gazipaşa –Ant.)

tüm (II) Saf, bön : *Ali tümlüğü yüzünden şu fırsatı kaçırdı.* (*Develi –Ky.)

tüman [→ **tuman** (I) **-1**]

tümbasmacık Dokumacılıkta kullanılan bir çeşit motif. (Orhana *Anamur –İç.)

tümbe [→ **tüm** (I)]

tümbek 1. [→ **tüm** (I)] **2.** Baca. (Asarağaç –Sm.)

tümbelis [→ **tüm** (I)]

tümbez [→ **tüm** (I)]

tümbü [→ **tüm** (I)]

tümbül (I) [→ **tümün**]

tümbül (II) Bir şeyin en yüksek veri : *Ağacın ta tümbülüne çıktı.* (Rumkuş *Karaisalı, İncirgediği –Ada.)

tümbüldek [→ **tongura**]

tümbüldemek (I) Hafifçe sallanan bir şey ses çıkarmak. (*Düzce –Bo.)

tümbüldemek (II) Yürek hızlı çarpmak, çarpıntı tutmak. (*Düzce –Bo.)

tümbüldemek (III) Çocuk ya da yaşlı kimse sallanarak düşecek gibi yürümek. (*Düzce –Bo.)

tümbüs Çocuk oyununda yapılan küçük tepe. (*Niksar –To.)

tümbütün Eksiksiz, bütün. (–Ank.)

tümçek [→ **tüğünnük**]

tümeden Tümüyle, toptan. (–Nğ.)

tümek (I) **1.** [→ **tömek** (I) **-1**] **2.** Ahırın hava alması için açılan delik, pencere. (–Ama. ve köyleri)

tümek (II) [→ **tömek** (II) **-1**]

tümelmek 1. Tamamlanmak, bütünleşmek. (*Düzce –Bo.) **2.** Çoğalmak. (Erzin *Dörtyol –Hat.) **3.** Eli dize dayayarak eğilmek. (–Kü.)

tümen (I) Yığın, küme, sürü. (–Mn. ve çevresi; *Çarşamba –Sm.)

tümen (II) Toptan, hepsi birden. (Gulam *Vezirköprü –Sm.)

tümen (III) Kınalıkuş. (Salatın *Tire –İz.)

tümen (IV) [→ **tuman** (I) **-1**]

tümen tümen Çeşit çeşit. (*İskilip –Çr.; –Ank.; Şumnu, Bulgaristan)

tümleği Bir tenekelik tahıl ölçeği : *Tümleği doldu mu?* (*Kemaliye –Ezc.)

tümlemek Tamamlamak, bütünlemek. (*Bor –Nğ.)

tümmek (I) **1.** Sivilce kabarıp şişmek. (*Bornova –İz.; *Lâpseki –Çkl.; –Gaz.) **2.** Bitki tohumu toprak altından çıkıp yükselmek. (*Lâpseki –Çkl.)

tümmek (II) [→ **tüm** (I)]

tümmüssemek Aslanağzı da denilen bir çiçek. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

tümp [→ **tump** (I) **-2**]

tümpetti Beştaş oyunu. (–Ant.)

tümrü [→ **tüm** (I)]

tümse [→ **tüm** (I)]

tümsekgaga Dağ çıkıntısı. (–Kn.)

tümselemek Kamburlaşmak. (*Bornova –İz.)

tümsü [→ **tüm** (I)]

tümsük Yumruk. (*Gelendost –Isp.; –Ks.; –Sv.)

tümt Evlekleri birbirinden ayıran toprak yığınları. (–Kü.)

tümtüm 1. Eskimiş (şey için). (Miss –Ada.) **2.** Yaşlanmış (kimse). (Misis –Ada.)

tüm tüm tütmek (I) [→ **türüm türüm tütmek** (I)]

tüm tüm tütmek (II) [→ **türüm türüm tütmek** (II)]

tümtüzlenmek Bir şey yapmayı tasarlamak, düşünmek : *Şehre gitmeye tümtüzlendim fakat olmadı.* (Akçaköy *Nizip –Gaz.)

tümü Nezle : *Soğuktan tümüye tutuldum.* (*Kemah –Ezc.)

tümük Hüyük. (–Ank.)

tümül [→ **tüğünnük**]

tümün [**tümbül** (I)] Hep, bütün. (*Ödemiş ve köyleri –İz.)

[**tümbül** (I)] : (*Bahçe –Ada.)

tümüne Ekin ölçeği. (*Nizip –Gaz.)

tümürlevü Yirmi kiloluk tahıl ölçeği. (*Ağın –El.)

tün Gece. (–Ay.; –Ba.; *Karaman–Kn.)

tünbül [→ **tüm** (I)]

tüncük 1. Taranırken tarakta kalan dökülmüş saçlar. (–Ky.) **2.** Çırpıldıktan sonra geriye kalan kendir döküntüsü, artıkları : *Kendiri değil tüncüğü bile kalmadı.* (–To.)

tünç Dağ eteklerinde, sellerin getirdiği topraklarla oluşan tarla. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

tündürmek (I) [→ **tüñtürmek**]

tündürmek (II) [**tüğdürmek**] Birini korkutup ya da aldatıp kaçırmak: *Onu tündürmezsek bize burada iş yok.* (Tokat –Es.)

[**tüğdürmek**] : (*Mut ve köyleri –İç.)

tüne Ufak dere. (Tıngır –Sn.)

tünek Geceleyecek, yatacak yer, ev : *Zavallı fakir adam, bir tünek yapmış kendine.* (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Pütürge –Ml.; *Ermenek, Gödene –Kn.; –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)

tünek direği Aşık direklerinin ayrılmamasını sağlayan direkler, aşırma. (–Ay.)

tünek dutmak Ev bark, barınacak bir yer edinmek. (*Bor –Nğ.)

tünemek (I) Ölmek. (Alâaddin *Acıpayam –Dz.)

tünemek (II) [→ **tüngümek**]

tüney (I) Güney. (–İst.; –Çkr.; *Doğubayazıt –Ağ.)

tüney (II) Güneşin batmasına yakın zaman, akşam üzeri. (–Ezc.; Orçan –Mr.)

tüney (III) İki dağ arası. (*Tosya –Ks.)

tünge Bir çeşit milli oyun. (*Akhisar –Mn.)

tüngelmek [→ **tüngümek**]
tüngemek [→ **tüngümek**]
tüngumek [→ **tüngümek**]
tüngül Perde püskülü. (–Çkr.)
tüngülmek [→ **tüngümek**]
tüngümek [**töngemek, tünemek** (II), **tüngelmek, tüngemek, tüngumek, tüngülmek**] Hendekten ya da yüksekten atlamak, yukarıya doğru sıçramak. (Gönen –Isp.; –Brd.; Kösten, Honaz –Dz.; –İz.; *Akhisar, *Demirci –Mn.; *Mersin ve köyleri, *Mut ve köyleri, *Anamur –İç.; *Kaş, *Elmalı, Apturrahmanlar *Serik, Bağyaka *Finike –Ant.; Gürme *Fethiye –Mğ.)
[**töngemek**] : (–İz.)
[**tünemek** (II)] : (–Ba.)
[**tüngelmek**] : (*Kırkağaç –Mn.)
[**tüngemek**] : (Alacar *Kırkağaç, Çiğiller *Gördes, –Mn.)
[**tüngumek**] : (*Silifke –İç.)
[**tüngülmek**]: (İğdecik, *Gelendost –Isp.; –Brd.; –Ant.)
tüngütmek Hoplatmak, atlatmak, sıçratmak. (*Finike ve köyleri, *Kaş ve köyleri –Ant.)
tünkmek 1. [→ **tüğlemek** (I) **-1**] **2.** [→ **tüğlemek** (I) **-2**]
tünkürmek [→ **tüñtürmek**]
tünlemek Gecelemek. (–Zn.)
tünlük Bolluk : *Bu yıl bizim köyde yemiş tünlük.* (Peşman *Daday –Ks.)
tünmek 1. [→ **tüğlemek** (I) **-1**] **2.** [→ **tüğlemek** (I) **-2**] **3.** Hızla koşup kaybolmak. (*Gürün –Sv.)
tünne kalkmak Erken kalkmak. (*Silivri –İst.)
tünnüḫ Kalabalık. (Zarşat –Kr.)
tünp [→ **tump** (I) **-2**]
tünse [→ **tüm** (I)]
tüñsek [→ **tüm** (I)]
tüñtürmek [**tündürmek** (I), **tünkürmek**] Daldaki meyveyi taş ya da sopayla bir vuruşta koparıp düşürmek. (Ovacık *Silifke –İç.)
[**tündürmek** (I)] : (*Mersin ve köyleri –İç.)
[**tünkürmek**] : (Kuzgun –Ada.; *Silifke –İç.)
tüñulmek Olduğu yerde hoplamak, zıplamak. (İncekum *Silifke –İç.)
tüñur tüñur Kayadan ya da yüksek bir yerden uçan kuşun takla atması için. (Hasanoğlan *Silifke –İç.)
tünük [→ **tüğünnük**]
tününgemek Devirmek : *Deve yükünü tününgedi.* (Bahçeli *Ezine –Çkl.)
tünyeli Gece yarısı başlayıp kuşluk zamanına değin batıdan esen yel. (Cuma *Boyabat –Sn.)
tüp Alt, dip. (Karaçay aşireti *Kadınhanı –Kn.)
tüpleme Karında su birikerek şişme yapan bir çeşit hastalık. (*Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)
tüplemek Korkudan ya da heyecandan yürek çok çarpmak. (–Kü.; –Ada.)
tüpletmek Karnı şişen çocukların iyileşeceği inancıyla karınlarının üstüne ılık kül döküp oğmak ya da oklava ile hafifçe vurmak. (*Alayunt –Kü.; *Kandıra –Kc.)
tüpsüz Asılsız. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
tüpüldemek [**tüpürdemek**] Yürek hızlı hızlı çarpmak. (Uluğbey *Senirkent–Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; *İskilip –Çr.; *Bodrum –Mğ.)

[**tüpürdemek**] : (*Gelendost, *Eğridir ve köyleri –Isp.; –Brd.; Üçkuyu –Dz.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Madurnu, *Düzce –Bo.; –Çkr.)

tüpültü [**tüpürtü -1, 2**] **1.** Hafif ses, pıtırtı. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Gölhisar –Brd.; *Düzce –Bo.)

[**tüpürtü -1**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Dz.; Tokat, Bozan –Es.; –Sv.; Çakallı –Ada.)

2. Yürek çarpıntısı. (–Ay.; *Düzce –Bo.)

[**tüpürtü -2**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Çakallı –Ada.)

tüpürdemek [→ **tüpüldemek**]

tüpürtü 1. [→ **tüpültü -1**] **2.** [→ **tüpültü -2**]

tüpür tüpür Küçük kabarcıklı, pürüzlü, düz olmayan : *Çocuğun yanağı tüpür tüpür kabarmış.* (*Tire –İz.)

tür Gezinti : *Orhan bugün iyi bir tür yaptı.* (–Rz.)

türbelik Mezarlık. (*Kilis –Gaz.)

türcan Kendir tohumu. (Persenti, Anaypazarı *Silifke –İç.)

türe (I) [**türene** (I)] Görenek, gelenek. (*Gelendost –Isp.; Narlıdere *Buldan –Dz.; *Çeşme –İz.; *Alaşehir –Mn.; Zeyve *Söğüt –Bil.; Tokat –Es.; *Çarşamba –Sm.; *Maçka ve köyleri –Tr.; *Bayburt –Gm.; –Gaz.; –Mr.; Köşker –Krş.; Çavuşçu *Ilgın, Bayındır, –Kn.)

[**türene** (I)] : (*Silifke –İç.; *Alanya –Ant.)

türe (II) Gergin, sinirli olma durumu: *Bu türeyi kime yapıyorsun?* (*Kırkağaç –Mn.)

türe (III) Subay, komutan. (–Bo.)

türe çıkarmak Köyün gelenek ve göreneklerine uymayıp kendiliğinden yeni kurallar çıkarmak. (Balkır *Devrek –Zn.)

türedi [→ **türüdü -3**]

türefi Utangaç. (Güney *Yeşilova –Brd.)

türek Tepeliklerin ortasındaki çıkıntı. (Karabağ Türkmenleri –İç.)

türeli Güzel. (*İzmit –Kc.; –Kr.)

türeme (I) Evlilik dışı doğan çocuk, piç. (*Düzce –Bo.)

türeme (II) Yaşama, öl anlamında ilenç. (*Tarsus –İç.; Çevirme, Mecidiye –Ed.)

türeme (III) Boz renkli bir ot : *Bizim tarlanın türemesi o kadar fazlalaştı ki çapalamakla bitmiyor.* (*Tarsus ve köyleri –İç.)

türemek [→ **töremek -2**]

türem türem Yığın yığın. (–Nğ.)

türen Saban demiri. (Şumnu, Bulgaristan)

türene (I) [→ **türe** (I)]

türene (II) Davranışları hoş karşılanmayan, beğenilmeyen (kimse). (*Mut ve köyleri –İç.)

türetmek Uydurmak : *Bu söylediklerinin hepsi yalandır, türetip türetip söylüyor.* (*Bor –Nğ.)

türe yapmak Hayvanların yük sepetlerini iyice doldurmak : *Sepet üzerini türe yapmışlar, hayvan gelemez.* (Salarha ve köyleri –Rz.)

türhaş Birkaç çeşit sebzenin bir arada pişirilmesiyle yapılan yemek, türlü. (Tavlusun, Erkilet –Ky.)

türk Adam : *Ne bileyim ben elin türkünü.* (*Düzce –Bo.)

türke [**türki**] Türkü. (*Akçokaca –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.)

[**türki**] : (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

türkeş İşe yaramayan koyun ya da keçi derileri. (*Güdül,*Ayaş–Ank.)

türki [→ **türke**]

türküsünü çağırmak Birine hoşlanacağı sözler söylemek, dalkavukluk yapmak. (*Bor –Nğ.)

türlemek Atlamak. (–Ant.)

türlübohça Çocuk oyuncağı. (–Isp. ve köyleri.)

türlü tevür Çeşitli renk. (*İskilip –Çr.)

türme Çok renkli ve yollu ince ipekliden yapılmış bir çeşit başörtüsü. (Kerkük)

türmüntü Beceriksiz, aptal. (–Tr.)

türppek Hardal otu. (*Çıldır –Kr.)

türşek Kaydırak oyunu : *Çocuk türşek oynarken düştü.* (Zeytinli *Edremit –Ba.)

türta Yüz dirhem ağırlığında mayasız ekmek. (Rumeli göçmenleri, Çeşme *Biga –Çkl.)

türtmek Tepecik. (*Gazipaşa –Ant.)

türtü Çalı cinsinden, yemişi olan bir bitki. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

türtük (I) Çiçekbozuğu : *Çiçek çocuğun yüzünü türtük yaptı.* (*Milâs –Mğ.)

türtük (II) Eşeği yürütmek için kullanılan ucu çivili sopa. (Kuzyaka *Safranbolu –Zn.)

türtür tütmek Şık, güzel giyimli olmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

türüdü [**türedi**] **1.** Başkasının sırtından geçinen. (–Ba.; –Ada.) **2.** Sonradan görmüş. (*Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.) **3.** Saygısız, haylaz, serseri. (–Kü.; –Ezm.; –Kn.) [**türedi**] : (–Md.; *Ermenek –Kn.) **4.** Soyu sopu belli olmayan. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

türük (I) [**toruk** (IV)] Yünden ya da keçi kılından dokunmuş ufak azık torbası.(Kocaözü *Hekimhan –Ml.; *Kangal ve köyleri –Sv.) [**toruk** (IV)] : (Eğmir *Arapkir –Ml.)

türük (II) Süt kabı. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

türük (III) Gebe. (*İskilip –Çr.)

türülük Ağaçkakan. (Emirşahlar *Anamur –İç.)

türül türül tütmek 1. [→ **türüm türüm tütmek** (I)] **2.** Bir şey dikkati çekecek denli güzel olmak. (*Sungurlu –Çr.; –Sv.)

türüm türüm tütmek (I) [**tüm tüm tütmek** (I), **türül türül tütmek -1**] Çevreye güzel kokular yayılmak. (*Eğridir ve köyleri, *Gelendost –Isp.; *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; *Turhal –To.; –Yz.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.) [**tüm tüm tütmek** (I)] : (*Gürün –Sv.) [**türül türül tütmek -1**] : (–Sv.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

türüm türüm tütmek (II) [**tüm tüm tütmek** (II)] Bir kimseyi ya da bir şeyi çok özlemek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Bor –Nğ.) [**tüm tüm tütmek** (II)] : (–Gaz.)

türün [→ **torum** (I)]

türütenç olmak Parçalanmak, dağılmak. (Kervansaray *Zile –To.)

türz Zamk. (*Ünye –Or.)

tüs Renk : *Bu atın tüsü aldır.* (–Kr.; –Ezm.)

tüsdü [→ **tüssü** (I)]

tüsküre Rende. (Eskere, Geriçam*Köyceğiz –Mğ.)

tüsküre lemek Rendelemek. (Eskere, Geriçam *Köyceğiz –Mğ.)

tüsküri [**tüskürü**] Gerisin geriye. (*Bornova –İz.)

[**tüskürü**] : (*Bergama –İz.)
tüskürmek Atmak. (*Lâpseki –Çkl.)
tüskürü [→ **tüsküri**]
tüsmek (I) [→ **tüm** (I)]
tüsmek (II) Sigara izmariti. (Bağarası *Söke –Ay.)
tüsmek (III) Hayvanı bir iki adım geriye yürütmek. (*Şarkikaraağaç –Isp.)
tüspür Biçim : *Yüzünün tüspürü tıpkı babasına benziyor.* (–Ank.; Kerkük)
tüssü (I) [**tüsdü, tüstü**] Türlü ereklerle kimi maddeleri ateşte yakarak duman çıkarma işi, tütsü. (*Bozdoğan –Ay.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Taşköprü –Ks.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Erciş –Vn.; Maksutlu *Şarkışla, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**tüsdü**] : (Zarşat –Kr.)
[**tüstü**] : (–Kr.)
tüssü (II) Kahverengi. (Zıvarık –Kn.)
tüssü (III) Tatlı ışkın. (*Osmaniye –Ada.)
tüssülemek Duman çıkarmak, tütsü yapmak. (*Düzce –Bo.; *Taşköprü –Ks.)
tüstü [→ **tüssü** (I)]
tüsü vermek Arı kovanı açılırken arılar çıkmasın diye duman vermek. (*Ağın –El.)
tüşmek İnmek. (–Kr.)
tüş olmak Belâ olmak : *Bilmem bu adam nerden başıma tüş oldu.* (*Varto –Mş.)
tüştür 1. Bir yaşındaki dişi keçi yavrusu. (*Pütürge –Ml.) **2.** İki yaşındaki keçi. (*Osmaniye –Ada.)
tüşünmek Düşünmek. (Zarşat –Kr.)
tüt Dut. (–Bt.)
tüte (I) Samanlık. (Kesim *Andırın –Mr.)
tüte (II) Çağlayan: *Koca derenin tüteni iki fabrika idare edecek kuvvettedir.* (*Bergama –İz.)
tütek (I) Çekici, parlak (renk için) : *Şu lalenin tütek bir rengi var.* (*Bor –Nğ.)
tütek (II) Marsık. (*Kırkağaç –Mn.; –Ba.)
tütemek Kaçmak. (Rumeli göçmenleri *Bozüyük –Bil.)
tütetmek Bir süre için bir şeyi tutmak, alıkoymak. (–Sv.)
tütkun Âşık. (–Ama.)
tütlek Çıkıntı. (–Mr.)
tütmek (I) Kaçmak, koşmak. (–Ezm.)
tütmek (II) Özlemek, göreceği gelmek. (*Kandıra –Kc.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Afşin ve köyleri –Mr.)
tütmek (III) İyi ya da kötü kokmak. (*Düzce –Bo.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Serik –Ant.; Lefkoşe –Kıbrıs)
tütselik Baca. (Çobansaray *Yıldızeli –Sv.)
tütsilemek Tütsü yapmak. (*Bornova –İz.)
tütsü Kutsal günlerde yapılıp dağıtılan yağlı ekmek. (Karacaardıç *Bozkır –Kn.)
tütsü bardağı Arı kovanlarını tütsülemekte kullanılan ve içinde tezek yakılan, ince uzun bir çeşit kap. (*Torbalı –İz.)
tütsüklemek Sigara ya da içki içmek. (*Tarsus –İç.)
tütü 1. Koku. **2.** [→ **tütün**]
tütük Peçe, duvak. (–Af.)
tütün [**tütü -2**] Duman. (–Çr.; Sivrikise *Havza –Sm.; –Tr.; –Ezc.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; Sarıhamzalı

*Sorgun –Yz.; Kıbrıs, Hasanoğlan –Ank.)

[**tütü -2**] : (–İst.)

tütünaltı Sabahleyin yenilen hafif yemek, kahvaltı. (–Rz.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr.; –Ezm.;*Kangal –Sv.; –Ky.; *Ermenek –Kn.)

tütün çizmek Taze tütün yapraklarını ipe dizmek. (*Düzce –Bo.)

tütün iynesi Tütün yaprağını ipe dizmeye yarayan iğne. (*Düzce –Bo.)

tütün kesesi Kadife ya da ipekten yapılmış çevresi sırma saçaklı, ağzı büzmeli kese. (Akçakaya –Ky.)

tütünlenmek [**tütünletmek**] Dumandan göz rahatsız olmak. (–Tr.)

[**tütünletmek**] : (–Tr.)

tütünletmek [→ **tütünlenmek**]

tütünlük (I) Tütün tarlası. (*Düzce –Bo.)

tütünlük (II) [→ **tütünselik**]

tütünlük (III) [**tütünnük**] Kadınların iş yaparken giydikleri giysi, önlük. (Kargın *Tercan –Ezm.)

[**tütünnük**] : (–Kr.; –Ezm.)

tütünmek Tütsülenmek. (–Ama.)

tütünnük [→ **tütünlük** (III)]

tütünselik [**tütünlük** (II), **tütünseriği**] Baca. (Sorkuncak *Eğridir –Isp.; İriağaç –Ml.; –Sv.)

[**tütünlük** (II)]: (–To. ve köyleri)

[**tütünseriği**] : (–Ml.)

tütünseriği [→ **tütünselik**]

tütünübulkarı Kahverengine yakın bir çeşit üzüm. (Erkilet –Ky.)

tütütmek Duman çıkartmak. (*Ünye –Or.; –Gaz.; –Nğ.)

tütüzdürmek 1. Yanan kömürün üstüne atılan kocakarı ilacının dumanını hastaya koklatmak. (*Ermenek –Kn.) **2.** Ateşle tutuşturmak. (–Ur.)

tütüzlemek Koyun, keçi ayağını ya da yolunmuş tavuğun tüyünü ateşte yakmak. (*Bergama –İz.)

tütye Çinko : *Bizde beş on tütye kab var.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

tüüğ Tüy, ince kıl. (İncekum *Silifke –İç.)

tüümleşmek İplik dolaşmak, düğümlenmek. (*Düzce –Bo.)

tüüz Yüksek dağların en yüksek noktası, doruğu. (Gebeme *Mesudiye) –Or.)

tüve [**tüye**] **1.** Doğurma yaşına gelip doğurmamış dana. (*Bor –Ng.) **2.** Deve. (Karaçayır –To.)

[**tüye**] : (Karaçay aşireti *Emirdağ –Af.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tüvek [→ **tüyeng**]

tüverek Daire, yuvarlak. (Kırım göçmenleri –İst.)

tüvermek İtmek : *Ali beni tüverdi, düştüm.* (–Ks.; Balabancıl *Malkara –Tk.)

tüve tüve Koşa koşa. (*Kandıra –Kc.; Sofular *Çerkeş –Çkr.)

tüvmek 1. [→ **tüğlemek** (I) **-1**] **2.** Kaçmak. (–Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.) **3.** [→ **tüğlemek** (I) **-2**]

tüvülmek Büzülmek. (Cumayanı –Zn.)

tüvünmek Bir şeye asılmak. (*Karacasu –Ay.)

tüviş Kurdele. (*Çaycuma –Zn.)

tüy (I) İğne. (–Mr.; –Ky.; –Nğ.; *Kozan –Ada.)

tüy (II) Düğün. (–Dy.)

tüy (III) Kabuğu çıkarılmış darı. (Hemşin *Pazar –Rz.)

tüydemiri Derinin kılını temizlemeye yarayan rende. (–Ant.)

tüydürmek Gizlice kaçırmak : *Ali'nin nişanlısını tüydürdüler.* (*Eğridir ve köyleri,*Gelendost –Isp.; –Brd.; *Acıpayam, Honaz, Yukarı Seyit *Çal, –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Bergama –İz.; *Alaşehir, –Mn.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Koyulhisar –Sv.; Bahçeli *Bor, –Nğ.;*Ermenek –Kn.)

tüye [→ **tüve -2**]

tüyeme Görmeden, el ayak yordamıyla : *Karanlıkta tüyeme gittim.* (*Merzifon –Ama.)

tüyeng [**tüvek**] Tüfek. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

[**tüvek**] : (Hasanoğlan –Ank.)

tüygabası Kendini yürekli ya da varlıklı göstermeye çalışan kimse : *Çalımına bakma, tüygabası.* (*Bor –Nğ.)

tüyge Arsız, şımarık (çocuk). (–Nğ.)

tüylemek (I) [→ **tüğümlemek**]

tüylemek (II) Tavuğun tüylerini yolmak, temizlemek. : *Tavuğu tüylemeden evvel sıcak suya koyarsan çok kolay tüylenir.* (–Kıbrıs)

tüylemek (III) **1.** [→ **tüğlemek** (I) **-1**] **2.** [→ **tüğlemek** (I) **-2**]

tüylenmek [→ **tülenmek** (II)]

tüylü [→ **tüylüdombalak**]

tüylübaba [**tüylübarak**] **1.** Kır çiçeği. (Şumnu, Bulgaristan) **2.** Kırmızı lale. (Paşaköy –Ba.)

[**tüylübarak**] : (–Bo.)

tüylübarak [→ **tüylübaba**]

tüylüce (I) Varlıklı, paralı (argo). (*Afşin –Mr.)

tüylüce (II) Koyunların ön ayaklarında olan bir hastalık. (Emirler *Balâ –Ank.)

tüylüceyumru [→ **tüylüdombalak**]

tüylüdombalak [**tilitombak, tiltombak, tiltombalak, titlitombak, tombak** (II) **-1, tüylü, tüylüceyumru, tüylüdumbak, tüylütapan, tüylütombak, tüylütombalak, tüylütoparlak**] Şeftali. (–Nğ.)

[**tilitombak**] : (Yakakayı –Es.)

[**tiltombak**] : (*Çal –Dz.; *Beypazarı –Ank.)

[**tiltombalak**] : (*Beypazarı –Ank.)

[**titlitombak**] : (–Bo.)

[**tombak** (II) **-1**] : (Taraklı *Geyve –Sk.)

[**tüylü**]: (Karacasu *Mudurnu –Bo.)

[**tüylüceyumru**] : (–Md.)

[**tüylüdumbak**] : (–Es.)

[**tüylütapan**] : (–İz.)

[**tüylütombak**] : (–Uş.; *Uluborlu, *Senirkent –Isp.; –Dz.; *Bozüyük, *Söğüt –Bil.; *Haymana –Ank.)

[**tüylütombalak**] : (–Brs.; –Bo.; – Ks.; – Çr.; * Çarşamba – Sm.; –Ezm.; –Ank. ve köyleri.)

[**tüylütoparlak**]: (*Merzifon –Ama.)

tüylüdumbak [→ **tüylüdombalak**]

tüylütapan [→ **tüylüdombalak**]

tüylütombak [→ **tüylüdombalak**]

tüylütombalak [→ **tüylüdombalak**]

tüylütoparlak [→ **tüylüdombalak**]

tüymana Boşuboşuna : *Sen bu işi tüymana yaptın.* (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

tüymek (I) [**teğmek -3, tüğmek** (I) **-2, 3**] **1.** Görünmeden gitmek, kaçmak. (–Brd.; Kozlar *Tavas –Dz.; *Çeşme, *Bergama –İz.; –Mn. ve çevresi; *Mudanya –Brs.; Saraylı *İzmit, *Kandıra –Kc.; –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Osmancık –Çr.; –Sn.; –Sm.; –Ama.; *Perşembe –Or.;

–Tr.; –Rz.; Yavuz *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Nizip –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Antakya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla, –Sv.; *Beypazarı, Kıbrıs, Çanılı *Ayaş –Ank.; *Bor, –Nğ.; *Ermenek, –Kn.; *Osmaniye, –Ada.; Bağyaka, *Finike –Ant.; *Tarsus, Saray, Ovacık *Silifke –İç.; *Datça, *Milâs, *Bodrum –Mğ.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**teğmek -3**] : (*Zile –To.; –Ky.; *Bor –Nğ.)

[**tüğmek** (I) **-2**] : (–Es. ve köyleri; –Nğ.; –Kn.)

2. Ansızın fırlayıp koşmak. (Oğuz *Acıpayam, Çöplü *Çivril –Dz.; *Alaşehir –Mn.; *Yeniköy –Ba.; –Çkl; –Kü.; *Kandıra– Kc.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; –Rz. ve köyleri; Amik Ovası ve Reyhanlı Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Ermenek –Kn.; Ovacık *Silifke –İç.)

[**tüğmek** (I) **-3**] : (–Es. ve köyleri; –Nğ.; –Kn.)

3. [→ **tüğlemek** (I) **-1**]

4. Çalınmak : *Bizim bir torba çimento tüydü.* (*Bergama –İz.; *Ermenek –Kn.) **5.** Kuş yukarı doğru uçmak, havalanmak. (Temürlü –Krş.)

tüymek (II) Saç, kıl, tel vb. şeylerin tutamı : *Bizim yemekten tüymek çıktı.* (–Sm.)

tüymek (III) [→ **tüğünnük**]

tüymen saç Gür saç. (–Ank.)

tüymük [→ **tüğünnük**]

tüymüklemek [→ **tüğümlemek**]

tüymüklenmek Düğümlenmek, karışıp dolaşmak. (*Düzce –Bo.)

tüynek [→ **tüğünnük**]

tüyneklemek [→ **tüğümlemek**]

tüynemek 1. [→ **tüğlemek** (I) **-1**] **2.** [→ **tüğlemek** (I) **-2**]

tüysüz Palamutbalığı. (*Alanya –Ant.)

tüy tüs Sakal, bıyık : *Tüyü tüsü çıkmamış bir genç irisi.* (–Sm.; *Bor –Nğ.)

tüyü bozuh olmak Çocuk, anne ve babasına benzememek. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

tüyü düzmek Yoksulluktan, darlıktan kurtulmak, işini düzene koymak. (*Bor –Nğ.)

tüyülen Çağlayan. (–İst.; Hamidiye *Pozantı –Ada.)

tüyülmek 1. [→ **tüğlemek** (I) **-1**] **2.** [→ **tüğlemek** (I) **-2**]

tüyüm [→ **tüyünnük**]

tüyümlemek [→ **tüğümlemek**]

tüyünü değiştirmek Beğenilmeyen bir hayvanı satıp yerine daha iyisini almak : *Bu inek pek az süt viriyor, tüyünü değiştirmeden olmayacak.* (*Bor –Nğ.)

tüyüş Dövüş. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tüyüşmek Dövüşmek. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tüyüşücü Dövüşken. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tüyü tümürü düzmek Giyinip kuşanmak. (–İz.; –Gaz.)

tüyü tüsü atmak 1. Saçı sakalı dökülmek : *Bir hastalığa dutuldu, tüyünü tüsünü attı.* (*Bor –Nğ.) **2.** Yoksullaşmak, varlığını yitirmek : *İpiy varlıklı bir adamdı, hinci tüyü tüsü attıb.* (*Bor –Nğ.)

tüz Töreye, yasaya uygun davranan, âdil. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

tüzlük Tüze, adalet. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)